

V

REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

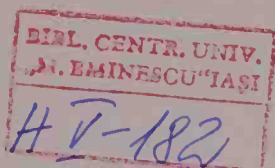
UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA”

CENTRUL DE LINGVISTICĂ, ISTORIE LITERARĂ ŞI FOLCLOR
IAŞI

NOUL ATLAS LINGVISTIC AL ROMÂNIEI MOLDOVA ŞI BUCOVINA

• DATE DESPRE LOCALITĂŢI ŞI INFORMATORI

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREŞTI
1987

805.90(498.3)

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

UNIVERSITATEA „AL. I. CUZA”

CENTRUL DE LINGVISTICĂ, ISTORIE LITERARĂ ȘI FOLCLOR
I A Ș I

NOUL ATLAS LINGVISTIC AL ROMÂNIEI MOLDOVA ȘI BUCOVINA

DATE DESPRE LOCALITĂȚI ȘI INFORMATORI

DE

VASILE ARVINTE, STELIAN DUMISTRĂCEL, ION A. FLOREA,
ION NUȚĂ, ADRIAN TURCULEȚ

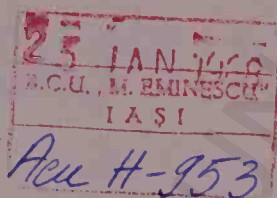

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREȘTI

1987

Redactor : DOINA POPESCU
Tehnoredactor : ELENA SPIRU

Bun de tipar 25.IV.1987.
Format 8/61×86. Coli tipar 52,5.
C.Z. pentru biblioteci mari 459.087.9 (0.84.4).
C.Z. pentru biblioteci mici 459.0 (084).

Tiparul executat sub cd. 247
la Intreprinderea poligrafică Iași.
str. 7 Noiembrie nr. 49

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
79 717 București, Calea Victoriei nr. 125

S U M A R

Notă introductivă	p. 11
Transcrierea fonetică, abrevieri	p. 13
Abrevieri pentru sursele bibliografice	p. 21
Harta cu zonele anchetate de autorii <u>NALR-Mold.Bucov.</u>	p. 24
Prezentarea localităților anchetate și a informatorilor	

Punctul cartografic	Numele localității	Județul	Pagina
461	Prăleni, Poiana Stampei	Suceava	25
462	Coșna, Dorna Candrenilor	"	27
463	Cîrlibaba	"	30
464	Izvoarele Sucevei	"	32
465	Brodina	"	34
466	Straja	"	37
467	Argel, Moldovița	"	39
468	Deluț, Fundu Moldovei	"	41
469	Ciocănești, Iacobeni	"	44
470	Argestru-Vatra Dornei	"	46
471	Șaru Dornei	"	48
472	Catrinari, Panaci	"	50
473	Pojorîta	"	52
474	Vatra Moldoviței	"	54
475	Sucevița	"	56
476	Vicovu de Jos	"	58
477	Frătăuții Vechi	"	61
478	Marginea	"	63

Punctul cartografic	Numele localității	Județul	Pagina
479	Volovăț	Suceava	65
480	Solca	"	68
481	Vama	"	70
482	Crucea	"	73
483	Ostra	"	75
484	Doroteia, Frasin	"	77
485	Mănăstirea Humorului	"	80
486	Cajvana	"	83
487	Grănicești	"	85
488	Grămești	"	88
489	Dersca	Botoșani	89
490	Ilișești, Ciprian Porumbescu	Suceava	91
491	Capu Codrului, Păltinoasa	"	94
492	Găinești, Slatina	"	96
493	Horodniceni	"	99
494	Șcheia	"	103
495	Pătrăuți	"	105
496	Zvoriștea	"	106
497	Ibănești	Botoșani	109
498	Oroftiana, Suharău	"	111
499	Broscăuți	"	112
500	Leorda	"	114
501	Dumbrăveni	Suceava	116
502	Bosanci	"	118
503	Chilișeni, Udești	"	120
504	Corni	Botoșani	122
505	Ipotesti, Mihai Eminescu	"	124
506	Nicșeni	"	126
507	Vorniceni	"	129
508	Mileanca	"	130
509	Concești	"	132
510	Păltiniș	"	134
511	Rădăuți-Prut	"	136
512	Coțușca	"	138

Punctul cartografic	Numele localității	Județul	Pagina
513	Ungureni	Botoșani	140
514	Răchiți	"	142
515	Cristești	"	145
516	Gorbănești	"	147
517	Săveni	"	149
518	Liveni, Manoleasa	"	150
519	Hănești	"	152
520	Sulița	"	154
521	Flămânzi	"	155
522	Trușești	"	157
523	Movila Ruptă, Ripiceni	"	159
524	Ștefănești-Sat, Ștefănești	"	161
525	Todireni	"	163
526	Santa Măre	"	166
527	Andrieșeni	Iași	167
528	Trifești	"	169
529	Vlădeni	"	171
530	Larga-Jijia, Movileni	"	172
531	Luceni, Victoria	"	174
532	Ciurchi-Iași	"	175
533	Comarna	"	177
534	Ciurea	"	178
535	Grozești	"	180
536	Coropcenii, Ciortești	"	181
537	Borosești, Scînteia	"	182
538	Voinești	"	183
539	Dumenești	"	185
540	Erbiceni	"	187
541	Belcești	"	188
542	Plugari	"	190
543	Poiana Mărului, Ceplenița	"	191
544	Băiceni, Cucuteni	"	193
545	Ion Neculce, Tîrgu Frumos	"	195

Punctul cartografic	Numele localității	Județul	Pagina
546	Mădârjac	Iași	196
547	Mironeasa	"	199
548	Tansa	"	200
549	Gîdinti, Sagna	Neamț	202
550	Mircești	Iași	204
551	Cozmești, Stolniceni-Prăjescu	"	205
552	Șirețel	"	207
553	Tudora	Botoșani	209
554	Preutești	Suceava	211
555	Tătăruși	Iași	213
556	Moțca	"	215
557	Miroslovești	"	217
558	Ruginoasa, Dulcești	Neamț	218
559	Dochia, Girov	"	220
560	Hlăpești, Dragomirești	"	221
561	Humulești, Tîrgu Neamț	"	223
562	Brusturi, Brusturi-Drăgănești	"	225
563	Săcuța, Boroaia	Suceava	226
564	Baia	"	228
565	Poiana Mărului, Mălini	"	230
566	Bălțătești	Neamț	232
567	Gîrcina	"	233
568	Vaduri, Vișoara	"	235
569	Cracăul Negru, Crăcăoani	"	237
570	Pipirig	"	239
571	Tarcău	"	240
572	Ceahlău	"	242
573	Poiana Largului, Poiana Teiului	"	244
574	Farcașa	"	246
575	Lungeni, Broșteni	Suceava	247
576	Poiana, Grințieș	Neamț	249
577	Bicaz-Chei	"	251
578	Huisurez, Dămuc	"	252
579	Palanca	Bacău	254

Punctul cartografic	Numele localității	Județul	Pagina
580	Goioasa, Agăș	Bacău	256
581	Bolătău, Zemeș	"	257
582	Tazlău	Neamț	258
583	Luminiș, Piatra Șoimului	"	260
584	Podoleni	"	262
585	Văsiești-Moinești	Bacău	263
586	Doftana	"	264
587	Scorțeni	"	266
588	Blăgești	"	268
589	Miron Costin, Trifești	Neamț	269
590	Bălugești, Icușești	"	271
591	Șerbești, Săucești	Bacău	272
592	Măgura	"	273
593	Livezi	"	274
594	Gura Văii	"	276
595	Gioseni, Tamăși	"	277
596	Odobești, Secuieni	"	279
597	Tulești, Dragomirești	Vaslui	280
598	Dumești	"	282
599	Negrești	"	283
600	Pungești	"	284
601	Mărăști, Filipeni	Bacău	285
602	Petrești, Pîncești	"	287
603	Orbeni	"	288
604	Godinești de Jos, Vultureni	"	290
605	Buda, Răchitoasa	"	291
606	Ivănești	Vaslui	293
607	Căntălărești, Ștefan cel Mare	"	295
608	Dănești	"	296
609	Miclești	"	297
610	Muntenii de Sus, Tanacu	"	298
611	Corodești, Gherghești	"	299
612	Pulești	"	300

Punctul cartografic	Numele localității	Județul	Pagina
613	Burdusaci, Răchitoasa	Bacău	301
614	Biaga, Dealu Morii	"	303
615	Muncelu, Glăvănești	"	304
616	Băcani	Vaslui	306
617	Bogdănești	"	307
618	Lipovăț	"	308
619	Oltenești	"	310
620	Tătărăni	"	310
621	Ghermănești, Drînceni	"	312
622	Stăniliești	"	313
623	Grumezoaia, Dimitrie Cantemir	"	314
624	Vutcani	"	316
625	Stoiești, Banca	"	318
626	Vetrișoara	"	319
627	Fălciu	"	322
628	Epurenii	"	324
629	Frunțișeni, Grivița	"	325
630	Berești-Sat - Berești	Galați	327
631	Cîrja, Murgeni	Vaslui	328
632	Suceveni	Galați	330
633	Oancea	"	332
634	Vîrlezi	"	334
635	Fîrțănești	"	336
636	Cuca	"	338
637	Frumușița	"	340
638	Odaia Manolache, Vinători	"	342
639	Branîștea	"	344
640	Piscu	"	346
641	Pechea	"	348
642	Costache Negri	"	350
643	Cudalbi	"	352
644	Corod	"	355
645	Adam, Drăgușeni	"	357
646	Belcești, Ivești	Vaslui	359

Punctul cartografic	Numele localității	Județul	Pagina
647	Priponești	Galați	360
648	Tălpigi, Ghidigeni	"	362
649	Matca	"	364
650	Liești	"	366
651	Cîmpineanca (Florești)	Vrancea	368
652	Umbrărești	Galați	370
653	Mircești Vechi, Vînători	Vrancea	372
654	Furcenii Vechi, Cosmești	Galați	373
655	Ionăsești, Nicorești	"	375
656	Homocea	Vrancea	377
657	Borșani, Coțofănești	Bacău	379
658	Păunești	Vrancea	380
659	Străoane	"	383
660	Bolotești	"	384
661	Mera	"	387
662	Vidra	"	389
663	Prălea, Căiuți	Bacău	391
664	Cașin	"	393
665	Rotilești Mari, Cîmpuri	Vrancea	395
666	Negrilești, Bîrsești	"	397
667	Nistorești	"	400
668	Nereju	"	402
669	Soveja	"	404
670	Hîrja, Oituz	Bacău	406
Data anchetelor, anchetatori (și participanți)			409

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

Prezentul volum este conceput ca un instrument de lucru cuprinzând date despre localitățile cercetate și despre informatorii folosiți în anchetele pentru Noul Atlas lingvistic al României. Moldova și Bucovina (NALR-Mold.Bucov.) și este realizat pe baza răspunsurilor primite la întrebările 1-57 din Chestionarul NALR (publicat în „Fonetică și dialectologie”, V, 1963, p.157-271). Anchetele definitive cu chestionarul s-au desfășurat între anii 1967-1974, fiind precedate de anchete de probă în 13 (din cele 210) localități din rețeaua Atlasului. În cele mai multe localități s-au înregistrat concomitent și texte dialectale. Răspunsurile la unele chestionare speciale au fost notate ulterior, o dată cu anchetele suplimentare de texte. Ancheta cu chestionarul a fost repetată în unele localități, folosindu-se informatori diferiți. În punctele 461, 464, 465, 467, 468 (cu inf.I), 480, 482, 483, 484 (cu inf.I), 485, 488, 493 (cu inf.I), 496, 501, 554, 555 (cu inf.I), 563 și 565, răspunsurile au fost înregistrate pe bandă magnetică și apoi transcrise fonetic.

Localitățile anchetate în Moldova și Bucovina sînt numerotate de la 461 pînă la 670, în cadrul rețelei NALR. În prezentarea localităților, după numărul punctului cartografic, se indică, de regulă, numele satului anchetat, comuna și județul; cînd localitatea anchetată este și reședința comunei, apare un singur nume. În rețea sînt incluse și unele orașe (Solca, Săveni, Negrești) sau așezări devenite părți componente ale unor orașe (Argestru-Vatra Dornei, Humulești, Tîrgu Neamț, Văsiești-Moinești, Berești-Sat - Berești). Punctul 532, Ciurchi, este un cartier al municipiului Iași. Localitatea Movila Ruptă, punctul 523, a fost dezafectată.

Primele atestări documentare ale localităților au fost extrase din principalele colecții de documente și din alte izvoare, cuprinse în lista de la p. 21-23 sau, uneori, indicate numai în textul prezentării localității. Unele informații privind vechimea așezărilor sau originea locuitorilor, preluate de la informatori, sînt cunoscute de aceștia din monografiile locale și nu reprezintă tradiția orală. Numărul locuitorilor a fost preluat din Recensămîntul populației și locuințelor din 15 martie 1966, II, Populația pe vîrste și sexe, publicat de Direcția Centrală de Statistică, București, 1970.

Datele privitoare la localitățile anchetate și la informatori (poziția geografică a localității, toponime și antroponime, ocupații și obiceiuri, localități învecinate, informații despre subiecții anchetați etc.) au fost prezentate pe baza răspunsurilor la chestionarul introductiv și a observațiilor anchetatorilor.

Numele informatorilor sînt notate așa cum au fost înregistrate în anchete: în ortografia curentă, în transcriere fonetică sau în ambele feluri. Pentru fiecare informator se specifică, între paranteze, chestionarele speciale la care a răspuns. Nemenționarea unor chestionare speciale arată că în localitatea respectivă nu s-a lucrat cu acestea. De la unii informatori s-au înregistrat și texte dialectale, care fac parte din arhiva NALR-Mold.Bucov. și care vor fi publicate selectiv.

TRANSCRIEREA FONETICĂ

Dăm mai jos, în ordine alfabetică, lista semnelor întrebuințate în transcrierea fonetică. Sistemul de notare folosit are la bază sistemul Atlasului lingvistic român, cu unele modificări. După semnul egalității arătăm corespondentul cel mai apropiat al semnelor noastre în sistemul de transcriere al Asociației Fonetice Internaționale (ASSOCIATION PHONÉTIQUE INTERNATIONALE), publicat de D. JONES în LAUTZEICHEN UND IHRE ANWENDUNG IN VERSCHIEDENEN SPRACHGEBIETEN (Berlin, 1928, p.18-27).

- a (a mijlociu) în căp = între *a* și *ɑ* .
- ă (cea mai deschisă vocală din seria posterioară rotunjită: u , o , ɔ , â) în istorom. căp = *ɒ* .
- â (a posterior labializat) în băn. căp = *ɑ* .
- â (cea mai deschisă vocală din seria anterioară: i , e , ɛ , ä) în bucov. păle 'piele' = *æ* .
- â (a anterior) în munt. stea 'stea' = *ɑ* .
- ă (vocală cu deschidere mijlocie din seria posterioară nerotunjită: î , â , ă) în păr = *ə* .
- â (ă deschis) în mold. bărbăt = *ɐ* .
- â (vocală între ă și î , mai aproape de î) în mold. căsâ = între *ə* și *ɪ* .
- b (oclusivă bilabială sonoră) în bun = *b* .
- c (oclusivă velară surdă) în corb , semn întrebuințat înaintea vocalelor a , ă , â , î , o , u , înaintea consoanelor sau la sfârșitul cuvintelor = *k* .
- ĉ (africată alveolo-palatală surdă al cărei element fricativ este ŝ) în munt. ĉără 'ceară' = între *tʃ* și *tʃʃ* .
- ĉ (africată alveolo-palatală surdă, cu nuanță mai palatală) în trans. ĉur 'ciur' = între *tʃ* și *tʃʃ* , dar mai aproape de *tʃ* .
- ĉ (africată alveolo-palatală surdă al cărei element fricativ este ŝ , corespunzând sonorei ġ) în băn. frăĉĉ 'frate' = *tʃ* .
- ĉ (africată alveolo-palatală surdă al cărei element fricativ este ŝ) în maram. ĉăr 'cer' = *tʃʃ* .
- d (oclusivă dentală sonoră) în dar = *d* .

- d' (oclusivă dentală sonoră puțin palatalizată) în mold. unde 'unde' = între d și d̥.
- d' (oclusivă palatală sonoră) în trans. d'in 'din' = d̥ aproape de j.
- d̥ (africată dentală sonoră) în mold. dic 'zic' = dz.
- d̥ (africată alveolo-palatală sonoră al cărei element fricativ este z̥, corespunzând surdei ć) în băn. des 'des' = dz.
- e (vocală anterioară cu deschidere mijlocie) în vezi = e.
- e (e deschis) în trans. vede = ε.
- e (e și mai deschis) în bucov. vede 'vede' = între ε și æ.
- e (e închis) în mold. vede = e (mai închis).
- ē (vocală centrală cu deschidere mijlocie, între ă și ε) în băn. fășe 'face' = între e și ə.
- ē (ē deschis, între ă și ε) în trans. așe 'așa' = între ε și e.
- f (fricativă labio-dentală surdă) în fin = f.
- g (oclusivă velară sonoră) în gol = g.
- ḡ (africată alveolo-palatală sonoră al cărei element fricativ este ḡ) în munt. ger 'ger' = între dz și dʒ.
- ḡ (africată alveolo-palatală, cu nuanță mai palatală) în bucov. ges 'des' = între dz și dʒ, dar mai aproape de dz.
- ǰ (africată alveolo-palatală sonoră al cărei element fricativ este j) în maram. ǰar 'ger' = dʒ.
- g' (oclusivă velară sonoră puțin palatalizată) în munt. ghemuit 'ghemuit' = între g și g̊.
- ḡ (oclusivă palatală sonoră) în ghem 'ghem' = g̊.
- ɣ (fricativă velară sonoră, corespunzând surdei χ) în istrorom. gură 'gură' = g.
- h (fricativă laringală surdă) în haină 'haină' = h.
- h̥ (fricativă laringală sonoră) în trans. hohot 'hohot' = h̥.
- h̥ (fricativă palatală surdă, corespunzând sonorei y) în mold. hir 'fir' = ɸ.
- χ (fricativă velară surdă, corespunzând sonorei ɣ) în munt. χaină 'haină' = x.
- i (vocală anterioară cu deschidere minimă) în fir = i.
- i̥ (i̥ deschis) în mold. mări 'mare' = i̥.
- î (vocala cea mai închisă din seria posterioară nerotunjită: î, â, ă) în

cînd = i .

î (vocală centrală închisă între î și i) în trans. rîu 'rîu' = între i și i .

j (fricativă palato-alveolară sonoră) în jar 'jar' = ʒ .

j' (j muiat) în munt. jug 'jug' = între ʒ și ʒ .

k (oclusivă velară surdă, identică cu c ; semnul se întrebuințează numai înaintea lui e și i) în băn. kip 'chip' = k .

k' (oclusivă velară surdă puțin palatalizată) în munt. kip 'chip' = între k și k .

k (oclusivă palatală surdă) în mold. kîșor 'picior' = k .

l (laterală alveolară) în pălărie 'pălărie' = l .

l' (l puțin palatalizat) în trans. jelē 'ele' = l .

l' (laterală palatală) în arom. kîl'u 'fiu' = k .

t (laterală velară) în maram. cat 'cal' = t .

m (nazală bilabială) în măsă = m .

m (nazală labio-dentală, urmată de f , v) în învăț 'învăț' = m .

n (nazală dentală) în mînă = n .

n' (nazală dentală puțin palatalizată) în mold. pînj 'pîine' = n .

n' (nazală palatală) în mold. hel 'miel' = n .

n (nazală cu ocluziune incompletă) în îșir 'îșir' .

n (nazală slăbită, urmată de consoană) în munte .

ŋ (nazală velară, urmată de c (k) , g) în încă = ŋ .

o (vocală posterioară rotunjită, cu deschidere mijlocie) în pot = o .

o (o deschis) în trans. mōră 'moară' = o .

o (o închis) în mold. dihor .

p (oclusivă bilabială surdă) în par = p .

r (vibrantă apicală alveolară) în rar = r .

r (r cu mai multe vibrații) în trans. rîu 'rîu' .

ɣ (r uvular) în arom. (la fărșeroți) gupă 'gură' = R .

r' (r puțin palatalizat) în băn. mîncăre 'mîncare' = între r și r .

r' (r muiat) în trans. învățător 'învățător' = r .

f (r bilabial) în interjecția tɸ cu care se opresc caii .

s (fricativă dentală surdă) în soră = s .

s (fricativă alveolo-palatală surdă muiată) în băn. făsē 'face' = s .

s (fricativă alveolo-palatală surdă, aproape identică cu s , dar mai puțin

muiată) în mold. făși 'face' = φ .

ș (fricativă palato-alveolară surdă) în așă = $\int$.

ș (ș muiat) în munt. așă 'așa' = între $\int$ și φ .

t (oclusivă dentală surdă) în tătă = t .

t (oclusivă dentală surdă puțin palatalizată) în mold. munte = între t și t^{h} .

t (oclusivă palatală surdă) în trans. frăț = t^{h} aproape de c .

t (africată dentală surdă) în tin = ts .

u (vocala cea mai închisă din seria posterioară rotunjită) în bun = u .

v (fricativă labio-dentală sonoră) în vără = v .

w (fricativă bilabială sonoră) în ucrain. (la huțuli) wodá 'apă' = w .

z (fricativă dentală sonoră) în zac = z .

z (fricativă alveolo-palatală sonoră muiată) în băn. zănă 'geană' = z^{h} .

z (fricativă alveolo-palatală sonoră, aproape identică cu z, dar mai puțin muiată) în mold. zână 'geană' = z .

y (fricativă palatală sonoră, corespunzând surdei h) în trans. yérme 'vierme' = j (fricativ).

SEMNE DIACRITICE

~ (deasupra vocalelor) nazalitate: õ = $\tilde{o}$.

~ (deasupra vocalelor) seminazalitate: õ.

' (sub vocale sau consoane sonore) asurzire: i, r = i^{h} , r^{h} .

' (sub vocale sau consoane sonore) sonoritate redusă: ǣ.

• (sub vocale) închidere: e = e^{h} .

.. (sub vocale) închidere mai mare: e.

• (sub vocale) deschidere: e = e^{h} .

• (sub vocale) deschidere mai mare: e = e^{h} .

˘ (deasupra unei consoane sau după consoană) palatalizare ușoară: ñ, j.

' (deasupra unei consoane sau după consoană) palatalizare tranzitivă (muie-
re): ñ, j.

˘ (deasupra consoanelor c și g): č africată surdă, între č și č; č africa-
tă sonoră, între č și č.

˘ (înaintea vocalelor) oclisivă glotală (coup de glotte): e = e^{h} .

˘ după oclusive, arată o explozie mai puternică, în olt. pat 'pat'.

˘ (sub consoane) consoană silabică: n = n .

˘ (sub vocale) arată că vocala constituie elementul consonantic al unui dif-
tong: u (în dau) = $ũ$.

- ~ (deasupra vocalelor) arată că două vocale formează un diftong cu elemente egale, în trans. toâte.
- ' (deasupra unei vocale) accent principal: ve'de = 'vede.
- " (deasupra unei vocale) accent mai puternic, mai ales în fraze: nŭ vreaŭ.
- ` (deasupra unei vocale) accent secundar: sănătate = ,sənə'tate.
- (deasupra unei vocale, lichide sau fricative) lungime: ō , ṛ , ṣ.
- < (deasupra unei vocale) scurtime: ŭ.
- + (sub o nazală) arată că articulația nazalei nu e completă, ci analogă constrictivei următoare: imvăt = im'vats.

e , ē , ă , ū , ō etc. arată nuanțe vocalice intermediare.

z , ṣ , d , t , ḥ etc. arată nuanțe consonantice intermediare.

i , u , î , ă , h etc. (la umărul literei precedente) arată sunete slab perceptibile.

ī , ū , î etc. arată sunete și mai slab perceptibile.

ī , ū , î etc. arată sunete extrem de slab perceptibile.

ALTE SEMNE

- Se întrebuițează ca în ortografia oficială: n-a văzút , să-mvête.
- Înlocuiește silabele dinaintea accentului cuvântului, reproduse în forma anterioară: tîrnăcóp; - cgápe.
- ~ Înlocuiește unul sau mai multe cuvinte precedente.
- Sub litere sau sub cuvinte, arată că anchetatorul a auzit bine sunetele sau cuvintele subliniate, deși acestea par neobișnuite.
În NOTE sînt subliniate cuvintele transcrise fonetic din texte literarizate ale inf. sau incluse în comentariile anchetatorilor. În hărțile mici sînt subliniate sunete și forme.
- ~ Arată că anchetatorul n-a auzit clar sunetele astfel subliniate.
- ~ Leagă două sau mai multe cuvinte care formează un grup fonetic, marcînd o modificare de fonetică sintactică: sai ĩ sus 'sai în sus'.
- ... Puse în urma sau înaintea unui răspuns, arată că el nu este complet.
Completarea este, de obicei, dată în NOTE.
- Pusă în locul unui răspuns, arată că în punctul respectiv n-a fost pusă întrebarea.

- ? Pus în locul unui răspuns, arată că informatorul n-a știut să răspundă; dacă urmează totuși un răspuns, acesta a fost dat după ezitare.
- # Pus în locul unui răspuns, arată că informatorul a declarat că nu există termenul întrebă.
- ∞ Pus în locul sau înaintea unui răspuns, arată că obiectul sau obiceiul întrebă nu există în localitate.
- + Pusă după un răspuns, trimite la NOTE, de obicei sub II și numai în cazuri rare sub III.
- , Separă variante (lexicale, fonetice, gramaticale).
- ; Separă forme gramaticale diferite ale aceluiași cuvânt: singularul de plural, persoana I de a II-a etc. În NOTE are și valoarea ortografică obișnuită.
- „ ” Între aceste ghilimele sînt reproduse explicațiile sau completările date de informatori, de obicei netranscrise fonetic și literarizate. În hărțile mici aceste ghilimele marchează concepte.
- < > Între aceste ghilimele se dă sensul sau, mai rar, forma literarizată.
- << >> Aceste ghilimele indică faptul că autorii au în vedere forma-tip a lexemelor.
- [] Între aceste paranteze se dau completările sau observațiile anchetatorilor. Sub titlul hărții, cifrele puse între aceste paranteze reprezintă numărul întrebării din chestionar.
- [K] Pus înaintea unui răspuns, arată că informatorul s-a corectat.
- [E] Arată că informatorul a ezitat înainte de a da răspunsul.
- [G] Pus înaintea unui răspuns, arată că termenul a fost sugerat de anchetator.
- [Q] Pus înaintea unui răspuns, arată că anchetatorul a revenit asupra întrebării.
- [?] Pus după un răspuns, arată că anchetatorul se îndoiește de exactitatea răspunsului înregistrat.
- [!] Pus după răspuns, arată că întrebarea sau răspunsul l-a făcut pe informator sau pe cei de față să rîdă.
- [*] Pus înaintea unui răspuns, arată că răspunsul a fost dat de un informator ocazional.
- [* *] Arată un al doilea informator ocazional.
- [I],[II] Arată numărul informatorului.

În NOTE:

Sub I este reprodusă întrebarea și se arată felul cum a fost pusă.

În al doilea paragraf sînt date corespondențele cu atlasele lingvistice românești și romanice.

Sub II sînt date explicații sau completări ale răspunsurilor de pe hartă.

Sub III sînt date observațiile sau completările anchetatorilor.

A B R E V I E R I

[a.]	formă articulată	(INDIC.)	întrebare (completa-
[acuz.]	acuzativ		tă) prin indicarea
[adj.]	adjectiv		obiectului
[adv.]	adverb	[inf.]	infinitiv
[AL]	formă rostită re-	inf.,inform.	informator, infor-
	pede (allegro)		matoare
arom.	aromân	inf.pr.	informator principal
[B]	așa zic bătrînii	istrorom.	istroromân
băn.	bănățean	[L]	formă rostită rar
bucov.	bucovinean		(lento)
[col.]	colectiv	[m.]	masculin
[cond.]	condițional	maram.	maramureșean
[conj.]	conjunctiv	[m.m.c.perf.]	mai mult ca perfect
[D]	întrebare direc-	MN	material necartogra-
	tă		fiat
[dat.]	dativ	mold.	moldovenesc
[f.], fem.	feminin	munt.	muntenesc
[F]	așa zic femeile	[n.]	neutru
[gen.]	genitiv	[na.]	nearticulat
[ger.]	gerunziu	n.pers.	nume de persoană
h.	harta	n.top.,top.	toponim
(IMIT.)	întrebare însoți-	olt.	oltenesc
	tă de imitație	[part.]	participiu
[imper.]	imperativ	[perf.]	perfect
[imperf.]	imperfect	[perf.c.]	perfect compus
[ind.]	indicativ	[perf.s.]	perfect simplu

pl., Pl.	planșă cuprinzînd ma-	[T]	așa zic tinerii
	terial necartografiat	trans.	transilvănean
[pl.]	plural	ucrain.	ucrainean
[pla.]	plural articulat	[V]	formă veche
[plf.]	plural feminin	var.	variantă
[plm.]	plural masculin	[vb.]	verb
[plna.]	plural nearticulat	[viit.]	viitor
[plt.]	plurale tantum	[voc.]	vocativ
[prez.]	prezent	[1],[2],[3]	persoana I, a II-a, a III-a singular
[R]	formă recentă		
[s.], subst.	substantiv	[4],[5],[6]	persoana I, a II-a, a III-a plural
[sg.]	singular		
[sga.]	singular articulat	(1),(2),(3)	într-o înșiruire, în-
[sgf.]	singular feminin		locuiesc termenii no-
[sgm.]	singular masculin		tați în această ordine
[sgna.]	singular nearticulat		(în materialul necar-
[sgt.]	singulare tantum		tografiat sau în no-
			tele la hărți).

A B R E V I E R I
PENTRU SURSELE BIBLIOGRAFICE

- Arh.St.Iași = Arhivele Statului Iași (se indică fondul, transportul, foaia).
- BĂLAN = Teodor Bălan, Noui documente cîmpulungene, Cernăuți, 1929.
- BĂLAN, C. = Teodor Bălan, Din istoricul Cîmpulungului Moldovenesc, București, 1960.
- CATAGRAFIE = [Catagrafia 1820] la Arh.St.Iași, Vistieria Moldovei, transp. 166, opis 184.
- CATALOG, I-V = Catalogul documentelor moldovenesti din Direcția arhivelor centrale, I (1387-1620), II (1621-1652), III (1653-1675), IV (1676-1700), V (1701-1720), București, 1957-1975.
- CATALOG, supl.I = Catalogul documentelor moldovenesti din Direcția arhivelor centrale, Supliment I (1403-1700), București, 1975.
- CATASTIH = Catastih de sămile tuturor mănăstirilor de țară, ce s-au luat din poronca luminatului Măriei Sale domnului nostru Ioan Constandin Neculae voevoda, din leat 7250 pînă la leat 7251, ghen. 20, publicat de I. Bogdan în „Buletinul Comisiei istorice a României”, I, București, 1915, p. 217-279.
- CONDICA = Corneliu Istrati, Condica Visteriei Moldovei din anul 1816, Supliment (I) la „Anuarul Institutului de istorie și arheologie «A.D.Xenopol»”, Iași, 1979.
- CONDICA I, II = Condica liuzilor pe 1803, partea I, în Uricariul, VII, p. 241-377; partea a II-a, id., VIII, p. 241-368, Iași, 1886.
- CONSTANTINESCU - STHAL, I = Documente vrîncene. Cărți domnești, hotărnicii, răvase, izvoade, vol. I, publicate de C.D.Constantinescu-Mircești și H.H.Sthal, București, 1929.

- DIR, A-XVI-XVII = Documente privind istoria României, Veacul XVI, A. Moldova, I (1501-1550), II (1551-1570), III (1571-1590), IV (1591-1600), București, 1951-1953; Veacul XVII, A. Moldova, I (1601-1605), II (1606-1610), III (1611-1615), IV (1616-1620), V (1621-1625), București, 1952-1957.
- DRH, A, I-III = Documenta Romaniae Historica, A. Moldova, I (1384-1448), volum întocmit de C.Cihodaru, I.Caproșu și L.Șimanschi, București, 1975; II (1449-1486), volum întocmit de Leon Șimanschi, în colaborare cu Georgeta Ignat și Dumitru Agache, București, 1976; III (1487-1504), întocmit de C.Cihodaru, I.Caproșu și N.Ciocan, București, 1980.
- DRH, A, XIX, XXI, XXII = idem, XIX (1626-1628), volum întocmit de Haralambie Chirica, București, 1969; XXI (1632-1633); XXII (1634), volume întocmite de C.Cihodaru, I.Caproșu și L.Șimanschi, București, 1971, 1974.
- GIURESCU = Constantin C.Giurescu, Țîrguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea pînă la mijlocul secolului al XVI-lea, București, 1967.
- INDICE = Indicele comunelor României după noua organizare a legii comunale, București, 1865.
- MDG = Marele dicționar geografic al României, alcătuit și prelucrat de George Ioan Lahovari, C.I.Brătianu și Grigore G.Tocilescu, I-V, București, 1898-1902.
- MOLDOVA,I,II = Moldova în epoca feudalismului, vol. VII, partea I, Recensămintele populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774; partea a II-a, Recensămîntul populației Moldovei din anul 1774, Chișinău, 1975.
- PONI = P.Poni, Statistica răzeșilor, București, 1921.
- RĂUȚESCU = Preot Ioan Răuțescu, Dragoslavele, ediția a doua, Cîmpulung-Muscel, 1937.
- SAVA,I,II = Documente putnene, I, Vrancea.Odobesti - Cîmpuri, publicate cu un studiu introductiv de Aurel V.Sava, Focșani, 1929; II, Vrancea.Ivești - Cîmpuri, publicate cu un studiu introductiv despre proprietatea colectivă vrînceană de Aurel V.Sava, Chișinău, 1931.

SOLOMON - STOIDE, I-III = Const.Solomon și C.A.Stoide, Documente tecucene, I (sec.XVII-XIX), II (sec.XVI-XIX), III (sec.XVII-XIX), Bîrlad, 1938-1941.

STEFANELLI = Documente din vechiul ocol al Cîmpulungului Moldovenesc, culese, adnotate și publicate de T.V.Stefanelli, București, 1915.

STOICESCU = Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București, 1974.

URICARIUL, I-XXV = Theodor Codrescu, Uricariul sau colecțiune de diferite acte care pot servi la istoria românilor, I-XXV, Iași, 1852-1895.

WERENKA = Dr. Daniel Werenka, Topographie der Bukowina zur Zeit ihrer Erwerbung durch Oesterreich (1774-1785), Czernowitz, 1895.
(h. indică harta de la sfîrșitul lucrării.)

ZONELE DE ANCHETĂ

Satul prălen¹ este situat la 17 km V de Vatra Dornei, pe drumul național care duce, peste pasul Tihuța, la Bistrița (Transilvania).

Este menționat la 1890 ca un cătun al satului Poiana Stampei (Die Bucowina. Eine allgemeine Heimatkunde..., Czernowitz, 1899, 232). Poiana Stampei s-a întemeiat după 1775 (BĂLAN, C., 16). Pe cea mai veche hartă generală a Bucovinei (1774) este însemnat, pe aceste locuri, un cătun, "Casele Dyitu" (WERENKA, h.). După tradiția locală, Poiana Stampei, numită la început Pilugani (pîluga¹), s-a format după construirea de către austrieci a drumului spre Transilvania, peste plău bîrgăului. S-au așezat, aici, oameni veniți din diferite părți. Unii fugiseră, cu turmele de oi și de vite, din Ardeal. Familia Pralea, de exemplu, a venit de la Leșul Ilvei. Într-o poiană, unde se află actualul sat Căsoi, a fost un post militar de graniță. Denumirea satului Poiana Stampei ar veni de la ștampila (ștămpilu, ștampa) care se punea aici, la trecerea spre ardel¹. În locul numit la curț au fost niște case ale industriei austriac Manz.

Localnicii, în număr de 223, își zic prălen; -leân; se consideră dornen; -nân și bucovinên; -nân.

Pe teritoriul comunei trece râul dôrna, în care se varsă pîraiele dornîșuara, teșnița, părău-angilîni (izvorăște de la tinovăș^â și curge între Prăleni și Andrieni), părău grebli (la Căsoi), dâmbu și rîșoșea (spre Dornîșoara). Munți și dealuri: ușoru, lîvada, hulp^{uoi}, farauani, suhard, vîrvu uomului, iîneu, struni^{uor}, mărișal, tihu, negrișuara, doisprăși apostul¹, șarba, cișirea, d'alu lat^â, capu tuofli (capătul Dealului Lat, unde se află o pădure numită tuofla), fața și vîrvu tătărlui, măgura, dâmbu; izlazuri: pi rușc, d'alu prăji, mușel, d'alu rus. Satele și cătunele care aparțin comunei Poiana Stampei sînt: căfor^{est} (o parte din Teșna), înșuoltujăn (partea satului de la turbării^ș spre Teșna), centru (poeana stămpi propriu-zisă), romănești, podu c^{oșni} sau gura ~ (aparține, de fapt, de comuna Dorna Candrenilor), prălen, andren (sau pilugên), alicsăn, dorna borcăt, căs^{uoi}, tătaru, teșna, dornîșuara. Localitățile învecinate: poeana negri, candren, șocănești¹, iacobên¹, cîrlibav; peste munți se află lunca iilvi, iilva mari. Satele vecine "nu pre se deosebesc la grai, numai Coșna oliacă (puțin-putin) și foarte puțin Poiana Negrii; ceva mai mari deosebiri ar fi la Ciocănești. "Cum treci de Măgură [spre Transilvania], e altă vorbă: mai domol, mai legă-

nat, ca și la cîntat și la jucat (hore, doine, ardeleneasca)".

Locuitorii comunei sînt muncitori forestieri și crescători de vite. În comună există cariere de piatră (la Dorna-Borcut și Dornișoara), un sector al întreprinderii forestiere, o brînzărie și 6 turbării cu o suprafață totală de peste 400 de hectare. La exploatarea turbei lucrează cca 300 de muncitori; "cam jumătate sînt din comună, ceilalți di pi țară" [de la cîmpie]. Pentru cumpărături, localnicii merg la Vatra Dornei și mai rar (altădată mergeau mai des) la Ilva, prund, moroșău, Bistrița. Tîrgurile de vite cele mai vestite sînt la Bistrița, Prundu Bîrgăului, rogna [Rodna], năsăud. Copiii urmează liceul la Vatra Dornei, Prundu Bîrgăului, școli tehnice și facultăți la Suceava, Năsăud, Iași. În comună vin turiști români și străini în excursii, la vînătoare sau la odihnă, vara. Pe dealul Măgura este o cabană turistică. În ajunul Anului Nou se practica, mai demult, un joc "cu zăloage" [lucruri depuse ca amanet], numit vîerzél. La Anul Nou umblă bânda (cu capră, urs, mascați).

Cele mai răspîndite nume din comună sînt: pilúzi [pla.] (pilúg), pră-léní [pla.] (prălea), kiperéní [pla.] (șipérí), ivănéști [pla.] (íiván), ruș, ru-său [pl.] (rúsu). Nume din Prăleni: prălea, vasílúț, rógu, cándrea, irimescu, dumitrésu, pintîlîescu (pintîlîescu), cârpea, tîodașcî (venit din Coșna), hrîșcă (tatăl acestuia a venit de pe la Rădăuți). Prenume: șórgi, dumítru, íivón (íiván), vasíli, ilíisíli, sávu, iacub, gavril, míihai, símniíón, ńicu-lai, andrei, pańfil, matei, pétrea, précub; măriea (și maríea [V] măriúca), sa-veta, vârvara, fluarea, savina, vîńesíli [Veneția]. Inf. pr. susține că oamenii din sat nu au porecle.

A.Inf.pr.: PRALEA GAVRILĂ (prălea gavríliá), 58 de ani, pátru clá-să primáră, agricultor. A fost multă vreme căraș la pădure; face transporturi cu căruța pentru cooperativă. Nu a făcut armata, fiind invalid de un picior de mic copil. A călătorit, ocazional, la București, Iași, Bîrlad, Suceava, Bistrița, Cluj-Napoca, Sibiu, Oradea. Tatăl a fost muncitor forestier și agricultor, născut în Prăleni, iar mama era originară din Coșna. Soția este din Poiana Stampei și a învățat trei clase. În rostirea inf.pr. se manifestă foarte activ tendința de afonizare a finalelor. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.RUSU ILEANA (rúsu ilíana), 61 de ani, 6 clase. (Cî-nepă și întrebările 1222-1287 din chestionarul general; texte.) 2.VASILUȚ ALEXANDRU (vasílúț alicsándru), 55 de ani, 7 clase, muncitor forestier, dulgher,

fost plutaș; a stat de mic copil la oi. (Oierit; texte.) 3. VASILUȚ MARCU (văsi-luț mărcu), 34 de ani, 7 clase. A lucrat vreo doi ani la moara bunicului său. (Morărit; [I].) 4. Văsiluț Sŭsăna, 78 de ani, 4 clase, bunica inf. 3. (Morărit.) 5. BAR ANTON, 73 de ani, 4 clase, născut în Dorna Candrenilor. A învățat tîmplăria și rotăria și la Vatra Dornei. S-a stabilit în Poiana Stampei în 1928. (Meserii: rotărie.) 6. BELEI TOADER (beléi tuăder), 66 de ani, 2 clase. Este moț, din Scărișoara, a venit în localitate după efectuarea stagiului militar. (Meserii: dogărie; texte.) 7. ROGOJAN LUCHIAN (rogojăn lukîiăn), 53 de ani, 7 clase, fost dulgher, plutaș, paznic de vînătoare, cărăuș; lucrează și ca mecanic, electrician. (Meserii: dulgherie; texte.) 8. CARPEA NISTOR (cărpea nîsturⁱ a lu iacob^â), 62 de ani, 4 clase, dulgher, în armată a lucrat la zidărie. Este născut în Dorna Candrenilor. (Meserii: lemnărie, zidărie.) 9. Gverg Pêta^x, 65 de ani, născut la Ilișești. A învățat fierăria la Vatra Dornei. În armată, a urmat o școală de potcovărie. (Meserii: fierărie.) 10. RUSU FLOAREA (rûsu fluărea al dumițru), 60 de ani, 7 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

462. COȘNA, DORNA CANDRENILOR, jud. SUCEAVA

Satul c^uoșna este situat la confluența pîraielor Teșna și Coșna, la 16 km V de Vatra Dornei, pe calea ferată Vatra Dornei - Năsăud.

La 1756 se menționează moșia din Todășcani și "răzeșii din Todoșcani" (ȘTEFANELLI, 58-59). La 1769, teritoriul comunei Coșna a fost încorporat la Austro-Ungaria și a aparținut de județul Năsăud pînă în 1925 ("Arhiva Someșană", 1924, nr. 1, 7). Harta Bucovinei din 1774 consemnează pe teritoriul Coșnei două grupuri de case: "Kasele Todarkany" și "Kasele Prohadilor" (WERENKA, h.). După tradiția locală, în urmă cu peste 200 de ani, pe aici erau numai păduri și se afla doar o poiană cu un bordei, în care trăia o femeie văduvă, cu 4 copii. Păstorii care treceau cu turmele, dinspre Transilvania, ziceau că merg la coș, la coșarⁱ, de unde ar proveni numele "Coșna". S-au așezat, aici, oameni veniți din diferite părți, mulți din Transilvania: familia spînu de la Podu Alunilor, familia sîmgorđan (familie bogată, "care ținea z^umătati c^uoșna", dispărută în prezent) din sîmgorđ, familia Bîrgovan (bîrgău^uan) de la Prundu Bîrgăului etc. În vremea cînd aparținea de comuna Ilva Mare, Coșna se numea t^uodășcan.

Populația satului este de 517 locuitori, care își zic c^uoșnén;-nán și d^uornén;-nán. Înainte de 1940 au fost mai multe familii germane.

Pîraie: vălia tēșni, vălia băncului (localnicii numesc astfel și pîrful numit oficial Coșna, în care se varsă Valea Bancului), parău din poiana vinului; mai sînt două-trei pîrfașe, care "nu au nume". Munți: fărăuăn, li-văda, tărnița, uoșóru, suhárd, vîlfa mărte ("este a ardilénilor, dar vine în rădășfia noastră"), mnică, dilēs, palúta, nēgrisoára ("pe la panás, năgra șarului"), măgura călului (către Prundu Bîrgăului); dealuri: măgura (cu fața măguri și dósu ~), ruñc, dálu lu andriēs, bîtcă ("un munișor rotund, unde a fost o carieră de piatră").

Părțile satului: poiana vinului, vălia tēșni, vălia băncului, ruñc ("o parte din Poiana Vinului"), romănēșt ("s-a ținut mai mult de Poiana Stampei"), tebeláuca ("o parte din fundul satului Teșna"). Localitățile învecinate: căndrēn, poiana stămpi, [V] stămpi, rógna [Rodna], năsăud. Nu sînt deosebiri de grai între Coșna, Dorna Candrenilor și Poiana Stampei (pct.461); "poate unele cuvinte" sînt diferite.

Localnicii sînt muncitori forestieri și lucrează în împrejurimi: pi băncu, la prislóp, în pădurea cōșni, în dósu măguri, la nētídu, coșnița, díia-ca. Se mai ocupă cu creșterea vitelor. Cultivă cartofi, orz, ovăz. Tîrgul cel mai apropiat este în orașul Vatra Dornei. Coșnenii merg la tîrgurile de vite din Transilvania, la Ródna, Ilva Mare, Năsăud. În sat vin oameni din Ardeal, dar și "de la țară", după vite. Copiii urmează liceul la Vatra Dornei ("mai demult la Năsăud") și facultăți la Cluj-Napoca. Vara vin în sat búorcutári [excursioniști], "beau borcut și sã preîmbilã pî munt".

În sat există școală generală ("mai sînt două școli de 4 ani pe Teșna și în Bancu"), cămin cultural, dispensar, magazín univērsál, un sector de exploatare al ifétului [întreprindere forestieră], cu biráuă [birouri] în Coșna, o fabrică de brînzeturi cu cca 20 de muncitori, o stație de îmbuteliere a apei minerale, la Poiana Vinului, unde lucrează cca 40 de fete, cele mai multe venite "de pe la Botoșani".

Nume: túodășcă (túodășcán [pl.]) ("cea mai veche și cea mai mare familie"), bîrgăuăn [pl.], sándu (sándēn [pl.]), rúsu (ruș [pl.]), íirimășcu, múol-dován, cándrea (cándroi [pl.]), țigănēta, rogoján (rúogoján [pl.]), mitrofán, cúozán, músta, pîntilășescu, nimizán, kitu (kitēn [pl.]), tóluș, juncă, úur-su, flória (florlēsēn [pl.]), iúga, spínu, ianovič, pahóme. Prenume: vasílășe, grigóri, símniúon, lariúon, lășeon, dumítru, [k] dumnítru, pétrea, iustín, alicsándru, íirimnișe, iiúon, görgi, gavríl, andrei, cúostantin, șiliășe,

niculăie, iovu, spiridon, mihailă ("îi zic ~ lui mihai"), iochim, victur, toma, florea, trăian, nicita, iosub, macovei, cirila, iacob, p^uorfir, c^uostan,
 [R] gabriel, marcel, andrian, sorinel; hileana, măriuca (mariia), silvia, aurora, ielvira, ana, parașita, nătălia, iemilia, savina, vironica, saveta,
floăria, cornelia, virvara, mădălina, sofia, livia, li^uontina, aglaia, anti-
 ta, margareta, mina, aspazia, gorgeta, victoria, angilina, laurența, știfăni-
 ia, tudura, ieva, [R] fielica, uofelia, voikita, uolita, mariiana, gabriela.
 Porecle: purlis, sifica, scofirsi, luopătuacă ("cînd mergea la priveghi, își
 punea doi dinți lați, de fasole"), cifos ("de la numele Chifor"), zgivirițki,
șoroflău ("un om tăpălăg^uos, încălțat și îmbrăcat prost"); hoândră ("umbla
 hondroboasă, rău îmbrăcată"), ca florian!, muorotă, țurli ("femei lungi și
 beție"); multe porecle sînt colective, atribuindu-se mai multor familii: vrăb-
 gi, măi^us, m^uocodén ("sînt ardele i veniți de mult"), șucalai, boafe, fîrni
 ("la bărbați, fîrnăi"), pîrțilîț (sînt fudul, întrecuț), a janti ("după po-
 recla unei femei, janta, venită de la Candreni"), h^uotonéz.

A.Inf. pr.: BORGovan ILARION (b^uorgovan lⁱe^uon), zis pălămări (înde-
 plinește această funcție la biserică), 60 (șăsădăs) de ani, 4 clase, gospo-
 dăr, muncitor forestier, plutăș. A făcut armata la Roman, concentrări la Pia-
 tra-Neamț, războiul. A călătorit, ocazional, la Cîmpulung, Bistrița, Ilva Ma-
 re, Năsăud, Suceava, Gura Humorului; la Vatra Dornei, merge "mai în fiecare
 lună". Citește, uneori, ziare și cărți. Știe "puțin ungurește, din armată și
 război". Tatăl său a fost din Coșna, muncitor forestier și "gospodar"; a fost
 folosit de Sever Pop ca informator pentru ALR I. Mama inf. este născută la
dorna vatra. Soția este localnică, a învățat două clase. A asistat la anchetă
 și l-a ajutat, uneori, pe inf. pr. În rostirea inf.pr., consoanele finale
 (mai ales oclusivele) sînt însoțite, frecvent, de un timbru vocalic, un i mai
 mult sau mai puțin perceptibil. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.SPÎNU NECULAI (spînu nîculăi), 75 de ani, 6 clase.
 (Apicultură; texte.) 2.FLOREA FLOAREA (floria floărea), 63 de ani, casnică.
 (Cînepă.) 3.URSU ALEXANDRU (ursu alicsăndru), 48 de ani, 7 clase. A stat la
 oi peste 20 de ani, mai ales pe Suhard. (Oierit.) 4.BURLA ION (burla iion),
 54 de ani, 6 clase, morar în Podu Coșnei. A lucrat la o moară de apă pînă în
 1944, cînd a venit în comuna Coșna. (Morărit.) 5.IUGA VASILE (iuga vasile),
 45 de ani, 7 clase, fierar. (Meserii: rotărie, fierărie; texte.) 6.TODAȘCĂ TE-
 OFIL (todașcă tie^uofil), 59 de ani, 6 clase. (Meserii: dulgherie, lemnărie; a
 răspuns și la unele întrebări pentru dogărie.) 7.TODAȘCĂ ION (todașcă iion), 30

de ani, 4 clase, fierar în Poiana Vinului. A fost ucenic, timp de un an și jumătate, la un fierar din Rodna. (Meserii: fierărie, răspunsurile notate cu [II] .) 8. ȚIGANETEA PORFIR (p^uor^fir țigăⁿetă), 76 de ani, 7 clase, muncitor forestier și cojocar. (Meserii: pielărie; texte.)

463. CÎRLIBABA, jud. SUCEAVA

Satul cîrlibăba (cîrlibăva, cîrlibăv) este așezat la confluența pîrîului Cîrlibaba cu Bistrița Aurie, la 38 km NV de Vatra Dornei, pe șoseaua spre Borșa.

La 1785 este menționat un grup de case "Kerlebau" (WERENKA, 214). Tradiția locală leagă întemeierea satului de deschiderea unei mine de mangan (care a început să funcționeze la 1797; BĂLAN, C., 18) de către industriașul austriac Anton von Manz. Acesta a găsit aici o babă cîrligă ("care mergea cîrligată de șale"), de la care ar veni numele satului, Cîrlibaba. Au fost aduși mineri din Austro-Ungaria, dîn tăt felⁱ di nă^une: germani, români, unguri. Urmele minei se pot vedea și astăzi pe dealul Fluturica. Unde este acum sediul cooperativelor, a fost o casă mare (un birău) a lui Manz.

Populația satului, de 906 locuitori, este formată din români, germani, huțuli. Înainte de război au fost cîteva familii maghiare. Huțulii s-au așezat mai ales în cătunele din jurul satului; mulți s-au stabilit în Cîrlibaba după plecarea unor familii germane. În trecut, unii români treceau, prin căsătorie, la catolicism, dînd copiilor prenume germane. Situația comunei Cîrlibaba prezintă un interes sociolingvistic deosebit, prin conviețuirea și influența reciprocă a unor vorbitori de naționalități, religii și limbi diferite. Numele colective ale localnicilor sînt: cîrliboven; -văn și bucovin; -năn. Denumirea germană a localității era Ludwigsdorf.

În bistrița se varsă, pe teritoriul comunei, mai multe părăie: cîrlibăvu, țibău, șăsu, di^lăca, țibowăș, văla stîni, gîndăcu, măgura, lăla, bila, tomnatic (sub vîrfurile Prislopului). În pîrîul Cîrlibaba se varsă: bohăiescu, tatarca, găⁱina, crivei, iar în Țibău: salh^oi, l^eli^c, canal^u, ptătra r^oșă. Haituri pentru plute au fost îm^punț, la șumăⁿăc, pe șăsu, pe bila, pe lăla, pe di^lăca, la bîrjăba, pe bohăiescu. Munți: măgura, țăpu, stînișoara, vîrvu omului, in^eău, bîtea tătărci, dădu, fluturica, la stînga năgră, la stînga țibăului, afin^et, frūs; d^galur: dălu gîndăcului, păltinⁱșu, lu^cina; imășur: fundo^oia, fluturica, bîtea, codreăva, brătila; drumuri și plaiuri ("pe plai

nu pot merge căruțele"): drumu tătărâi, ~ cîrlibăvului, ~ țibăului, ~ bistriți, plăiu brătîli, ~ la bîtoa tătărâi.

Părțile satului: cîrlibăba vete, ~ nouă, pe flutuřica, pe vălia bistriți, pe tătarca. Satele învecinate: iedu, țibău (țibou), șăsu, rătunda, fintîna (în Maramureș), vălia stîni, botoș, ćocănesh, iacoben; în ultimele trei localități "se spune iga!" [iată, uită-te!]. Satul Țibău s-a format cu oameni plecați din Cîrlibaba.

Localnicii sînt munăitor de pădure în împrejurimile satului: pe cîrlibăv, țibău, dîlăca, gîndăcu, șăsu. În cadrul sectorului întreprinderii forestiere Cîrlibaba lucrează peste 3000 de oameni, cei mai mulți veniți din Maramureș. Mai puțini localnici lucrează la mine, pe la Iacobenii, Leșu Ursului. Mai ales huțului se ocupă și cu creșterea vitelor. În trecut, erau mulți plutași în sat. A fost și o fabrică de cherestea, la Șesuri, apoi la Țibău, pînă în 1946, cînd a fost mutată la ajestru. Tîrgurile frecventate sînt la Vatra Dornei, Cîmpulung, Gura Humorului; la tîrguri de vite, cîrlibovenii merg pe la ragna [Rodna], borșa. Copiii urmează liceul la Vatra Dornei, școli tehnice și facultăți pe la Baia Mare, Cluj-Napoca, Suceava, Iași. Vara vin mulți turiști în sat, mai ales în trecere dinspre Moldova spre Maramureș sau invers.

Cele mai vechi familii românești din sat sînt venite din Transilvania, Maramureș: cînta (cînten [pl.]), gînda (gînden [pl.]), șandru (șanduren [pl.]), bogdan (bogdănen [pl.]). Alte nume: ćervenski (ćervinskén [pl.]), vențal (vențalén [pl.]), suc (sucen [pl.]), jucan (jucănen [pl.]), rais (raizen [pl.]), măriean, [R] todașcă, kělărman, budnăr, spînoăia, borcotan, borbel, nikiforél. Prenume: măihai, péturu (pétăr), ádolf, fránți, lúdvic (lúdvih), du-mitru, alecsándru, ștėfan, ilíne, cárol, dėju, áugustin, íon (ióhan), cos-tantin, hăndrih, ioji, iozáf, iacob, vílhem, giúla, óto, ánton, gavrilă, rudolf, álois, valér, herman, vasíle, andrei; ana, róza, margarėta, vironíca, ólga, sílvia, mariăa, clăra, jėta, anıșoára, agláia, aurică, lúca, ėrica, ver-gina, ėrji, bėrta, aurela, íloyca, lídi, ėlfi, mörgid, regina, ștėfi, viorica, ílzė, hermína, paraskíva, lăura, [R] dána-gabriăla, antonėla-nína, adína-ma-nuėla. Porecle: năcuc, čavėlu, sámprış, țihu, críza, galimónca, dėibós, pepi-nu, nútu lu húlpea. Femeile se poreclesc după soții lor: čaviloăica, pipinoăia, galimónca, vințăloăia.

A. Inf. pr.: ȘANDRU PETRU (șándru petró, pétăr șándor), zis petruca, 63 de ani ("am născut în 1907"), tri¹ clasă școală, primară, muncitor (de pădure), cărăuș, plutaș. Între anii 1915 - 1917 a fost dus, împreună cu familia, în Austria. A făcut concentrări (la Botoșani, Roman, Bacău, Cluj-Napoca, Episcopia Bihorului) și războiul. A călătorit pe la București, Iași, Suceava, Cîmpulung; merge în fiecare lună la Vatra Dornei. Mai de mult, citea, uneori, cărți și ziare; acum nu vede prea bine. Știe "nemțește, huțânește (nu tócma bine) și ungurește". Bunicul sau străbunicul inf. a venit din Ardeal. Părinții au fost localnici, tatăl era muncitor forestier. Soția este din Cîrlibaba, a învățat 6 clase. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. BORCUTEAN LUDVIG (burcután lúdvic), 70 de ani, 6 clase. (Apicultură; texte.) 2. TIRONEAC ANA (tironiác áná a lu știéfan), 61 de ani; este originară din băéna, comuna Breaza. (Cînepă, texte.) 3. BOBEICIUC NECULAI (bobeiçúc niculái), 68 de ani, două clase. (Oierit; texte.) 4. CALINICI AFTĂNASE (caléniç aftanása), 63 de ani, 4 clase, a învățat jocăria în Iacobeni. (Mărit, Meserii: pielărie.) 5. DUGHINEC ODOCHIA (duğiniéc uodokiea a lu tuádăr bórha fíca), 60 de ani, 4 clase. (Meserii: dogărie, zidărie; texte.) 6. BĂIRL ȘTEFAN, 67 de ani, 3 clase. A urmat școala de arte și meserii din Cîmpulung. (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 7. ȘECMAN IOAN (șécman iuan), 65 de ani, 3 clase. (Meserii: fierărie; texte.)

464. IZVOARELE SUCEVEI, jud. SUCEAVA

Satul izvuár¹li sučévi este așezat pe un platou înalt, la obîrșia riului Suceava (sučawa). Pînă după al doilea război mondial a aparținut de comuna Șipotele Sucevei. Este menționat la 1770 (Karta Moldavii i Bezarabii s pokazaniem voennyh deistvii Rossijskom imperatorskom armij, ms., Bibl. Acad. R.S. România, H 2228, CLXIX, 56). După afirmațiile inf. pr., pe vremea străbunicului său, în sat ar fi fost numai 4 case. Familiile cele mai vechi, hutopíla și g^uorbán, ar fi la origine români veniți din Maramureș. Alte familii (dari-čúc, s¹ergúo) au venit din Polonia.

Locuitorii, în număr de 949, sînt bilingvi. Ei se numesc izv^uor¹éni; izvorían și sînt, în majoritate, uțan; buțan. Sînt și familii de români venite de prin alte părți și cîteva familii germane și poloneze.

Pîraie: wali¹nișu, b^uobéica, b^uobéicúța, rosuh¹ata, p^uoh¹oniș, p¹ărău lu dan¹li¹úc, ~ lu daričúc, ~ natal¹ini, hrébinu. Munți și dealuri: s¹emenčúc, zhar-

âineî, còbilòra, b^uobeic^uta, zubri^u, hròbi, walⁱnîş, plai^u m^uoldòvⁱ, hrébⁱn^u, p^uohòniş^u, arşⁱta mⁱcă, ~ mări, as^ueréd^uoc, u^uglⁱnda, vⁱpⁱcⁱna, b^ucovⁱncă, cat^e-
ă, hrab^usna, p^uoşⁱî, gⁱca, kⁱcⁱra, doşⁱsⁱna, dou^uhorⁱja, br^ud, bă^uhnă, baran^u-
wa, sar^uata, cupⁱnⁱet^u, plai^ut^u, rosu^uhata; vâi: văⁱlia bròdⁱnⁱ di s^us, vă^ele iz-
vòrl^ui; izlazuri: kⁱcⁱra, gⁱu, còpⁱet^u [silabisit], b^uobeic^uta, poi^uana poăⁱ-
şⁱli, poi^uana vⁱpⁱcⁱna.

Partile satului (catóni): vă^ele izvòrl^ui, con^una (cun^una), đⁱi, ca-
tónu b^uocovinⁱeski, ~ sálaş, ~ b^uobeica, ~ plai^u m^uoldòvⁱ (plai^ulⁱ m^uoldòzⁱ),
~ hrébⁱn, ~ gⁱca, ~ p^uoşⁱî, còbil^uara catón, hⁱrgilⁱja, hrab^usna, bròdina
di s^us, buc. Comuna se învecinează cu: cîrlibăba, m^uoldòv^ua suli^uta, argél
(argelu), ul^uma, bròdina di zòs. Înainte de război, ul^uma era un catón [cătun].
Deosebiri de grai şi de obiceiuri sînt la Cîrlibaba: cărlibağeni au uobi^uc^e-
iu di la mărămuriş.

Localnicii se ocupă cu m^unca furist^uera şi cu creştⁱtirⁱa animă^ul^uur.
Cultivă cartofi, orz, ovăz. Bărbaţii lucrează în pădure şi la pipini^ueri în
împrejurimi, dar şi pe la vătra dór^unⁱ, cîrlibăba şi chiar im^ubanat. În sat e-
xistă su^uat [sfat 'consiliu popular'], şcoli: la céntru izvòrl^ui, bròdina, b^uo-
b^ueica, buc, con^una şi ploşⁱî, camⁱn cultural, dispen^utaru vitrinar, dispen^usă-
ru h^uomán, o herghelie a I.A.S. Lucina. Izvorenii merg la tîrgul de vite de
la Moldova-Suli^uta, zòia. Pentru alte cumpărături, merg la tîrg la cîmpulunc^u
sau la rădău^ut (merg pe jos peste đⁱalu iev^uar, iar đ^e la po^uhăniş^uara iau au-
tobuzul spre Rădău^uti). Copiii urmează liceul la cămpulunc^u şi facultă^uti la
susă^uva, iaş.

Nume: m^ehnă (mⁱehné^unⁱ [pl.]), s^uer^ug^uuc, gorb^uan (g^uorbañi^ueni [pla.]),
h^utopilă (-pil^unⁱ [pl.]), danil^uuc, alicsánd^uer, mòt^ucó [silabisit], bòca. Prenu-
me: hⁱón (i^uvan; "sînt tare mul^uti: din 5 bărba^uti, 3 sînt hⁱón"), vas^eli (va-
s^uel), gòrgⁱ (i^uri), ştief^uan, peàtrò, m^etro, pau^uto, dumitru, har (har); anⁱ-
ta, mari^ue (mari^uia), parás^ucă, vas^eli^uena, cat^uher^uena. Porecle: ses^uni^ue, pi^utik^ue,
parfi^u, maki^u, pi^ubaX ("moşul 'bunicul' acestuia a fost şlòsăr 'tinichigiu'"),
halam^uei, timuş^ucuc ("de la Timofte"). Femeile sînt poreclite după so^uti^u lor.

A. Inf. pr.: SEREDIUC IVAN (s^uer^ued^uuc ión, i^uvan, [L] s^uer^ued^uuc, "cu
đⁱ"; rostirea obişnuită în sat este s^erg^uuc), 69 (şai^uđi^us^unòuⁱ) de ani, 4 clase,
pensionar, fost padurăr di vînătuări (16 ani) şi ag^uent v^uet^uherinar (16 ani).
La armată, la Iaşi, a urmat o şcoală veterinară de 3 luni; ulterior, a făcut
curs^uir de cîte o lună, timp de vreo 10 ani, pe la Vatra Dornei, Cîmpulung,

Bucșoia. A călătorit, ocazional, la Iași, Suceava, Botoșani, Dorohoi, Cluj-Napoca; merge des la târg la Rădăuți, Cîmpulung. Citește destul de greu, mai ales ziare. Are ca limbă maternă ucraineana (dialectul huțul). A fost informatorul lui Sever Pop pentru ALR I, când avea 33 de ani. Părinții au fost din hizvuarli sîsévî, crescători de vite. Soția este din Moldova-Sulița (născută hutopila). (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. MEHNO ION (méhnu ión), 75 de ani, 4 clase. (Agricultură, răspunsurile notate cu [II].) 2. ȘTEFANCIUC MIHAI (ștēfančuo mihai), 72 de ani, stabilit în sat de vreo treizeci de ani. (Apicultură). 3. Alicsándru Hănic (Alicsándru Ión Hănic), 75 de ani, 7 clase. (Oierit, Cînepă; texte.) 4. Alicsándru Săvēta, 75 de ani, 6 clase, soția inf. 3. (Cînepă, răspunsurile notate cu [II]; texte.) 5. SCHIPOR PETRU (skípor pétu), 55 de ani. De la vîrsta de 9 ani pînă la armată a locuit la un gospodar din Cîmpulung. (Oierit, răspunsurile însemnate cu [II].) 6. Močcô Timófi, 73 de ani. A avut moară de apă lucrată de el, după un model văzut în Transilvania, la șanț, rógna, sîm-górd. (Morărit.) 7. BOCA MACOVEI (boca pahnútiē macovéi), 41 de ani, 7 clase. Lucrează la o cooperativă meșteșugărească din Cîrlibaba. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie, zidărie.) 8. LAZĂR GHEORGHE (lázăr giórgi), 60 de ani, 4 clase, născut în Moldova-Sulița. (Meserii: fierărie; texte.)

Ancheta efectuată în această localitate a fost bilingvă, înregistrîndu-se răspunsurile la chestionar în românește și în dialectul huțul. În atlas și în prezentarea localității au fost date numai răspunsurile românești. Am repetat ancheta în 1972, aplicînd metoda transcrierii indirecte, deoarece nu eram sigur de notarea exactă a răspunsurilor, mai ales a celor în dialectul huțul. Răspunsurile din prima anchetă (1969) au fost consemnate în atlas numai cînd prezentau diferențe lexicale sau morfologice față de răspunsurile corespunzătoare din ancheta definitivă.

465. BRODINA, jud. SUCEAVA

Satul Brodina (cumuna bródina) este așezat în apropierea confluenței pîrîului Brodina cu rîul Suceava. Este menționat tîrziu, la 1856 (Colecția de hărți cadastrale austriece din 1856 O.R.P.O.T., la Arhivele Statului Suceava, pachetul 148, Șipote), în timp ce alte sate din comună, Sadău, Falcău, sînt consemnate la 1774, 1776 (WERENKA, 87). Inf. pr. a auzit că, pînă pe la 1800, pe aici erau numai păduri. Înainte de primul război mondial, "un

baron mare de la Viiană" a construit aici o fabrică de cherestea (care a ars în 1917) și o linie cu șine de lemn și cu vagoane trase de cai. De atunci au început să vină oameni din toate părțile, mai ales din Galiția.

Locuitorii, în număr de 971, se numesc brodineni: brodinian și sînt bilingvi; majoritatea sînt huani. Inf. pr. afirmă că aproape jumătate din brodineni sînt stabiliți în sat de cîteva decenii. Înainte de război au fost mulți germani în sat. În prezent, mai sînt cîteva familii "corcite": smilchuski, perhalt, baroslowski, slatin, cliper.

Apele mai importante care curg prin comună sînt susawa și brodina (rau brodina); pareii mic: parau, puiana, ~ somirnari (chimirnariu, cimirnari, -nari), ~ rogloza, ~ niogru, ~ cunuski, ~ ehristie, ~ cununa, ~ Calb, nasipitu, tinlosut, cistii, um parawas bindireu, sadau (sadiu), hremitni, mlaca, ascuseu, ascusu (vascuntu), parau brodinuara, budi, seredna. Munți și dealuri: cornu, [R] norocu, sacatisu, lungu, arsita, cirmaču, viPCAinca, prislöp ("pe la cuha prislöpuții trece frontiera"; cuha; cuzi; cuhiu punct trigonometric, observator), suuan, tolta ("la satul hepa"), dialu bindireu, ehristie, calelet, zatumesta, paltin, [V] ioret ("un șes pe care trece linia ferată spre nasipitu, un catunaș mic"), phohnisara, lupsina, cunuski, sergiova, dubusca, roșisnei, seredna, budi, hipa, caraula, jitarici (în hotarul cu Straja), cornova, zapodia (zapodiia), cozarca, putna nouu, rijiena, corjen, scupuwa, zhâr; izlazuri: la sacatis, la plössi, pin hipa, pin ehristie, arsita frasinuții, oblaz, cuha (~ hudimetiți). Unele porțiuni de teren sînt numite după kilometrajul liniei ferate forestiere: la kilometru dinč, șasa, dači etc.; la paisprideși sînt caban, cooperatiwa; "la doispradăși (la gura brodinuării) este o cabană turistică și păstrăvărie".

Părțile satului: Centru brodinie, pi brodina (pi Valia brodin), brodina di jos (brodina di sus a arține de comuna Izvoarele Sucevei), la (kilometru) paisprizeci. Alte sate din comună falcău, sadau, valia brodini, nasipitu; catunie: hepa, ehristie, dubiusca, roșisnei, cornuwa, cunutki, paltin, plössi, calelet, zatumesta. Mai nou este frasinu (un catunaș spre Falcău), unde au venit oameni din Straja. În Valea Brodinei sînt "huțani coboriți nu de mult de prin munți". Inf.pr. afirmă că sînt deosebiri de grai între huțuli, de exemplu între cei din Brodina și cei de la Izvoarele Sucevei. Cei veniți în sat mai de curînd vorbesc "limba ucraineană".

Localnicii sînt muncitori forestieri și crescători de vite. Unii lucrează ca muncitori forestieri pe la Cîrlibaba, Iacobeni, Broșteni și chiar pe la Hunedoara. La fabrica de cherestea din comună lucrează mai ales oameni veniți din alte părți. În trecut, au mai fost 6 fabrici mai mici și 8 văsereze 'ferăstraie hidraulice'. În prezent, localnicii merg mai rar la tîrgurile de la vîlcu [Vicov] și rădăuți, deoarece "laptele și vitele se iau din sat cu mîgîna, iar de cumpărat se găsește orice la cooperativă și la prozăr". În Brodina este svātu [consiliu popular]; școli generale sînt în Brodina-centru, la Falcău, Sadău, Ehrește, Cununșchi și la kilometrul 14. Copiii merg la liceu și la facultăți "la Rădăuți și în toată țara". De Anul Nou se umblă cu plugușoru, cu îrîu, cu bănt (bînda lu bujor).

Nume: hudemă (hudimeni [plna.]), hłódic (acestea două sînt familiile cele mai numeroase), glétis, tarîță, halîță, uobliznuc, ihnatuc, cîocîrhan, côrôma, durubet, țeda, belmega, sêrêguc, pîopescu, gorgescu, jurău lie (ultimele 3 familii venite recent). Prenume: dumîtru (mêtro), vasîle (vasel), côzma, ivăn, macsêm, gorgi, gawrîk, ihnat, iurco, mihaîlo, kirêto, hrêcî, iúsîp, [R] ahurêț, vihorêț, dhorêț; safróna, ihóna, hudukîia, parasca, marîia, ilêna, catêrêna, magdelêna, anița, șafia, vihtôrîia, îirêna, tiêkênă, varvără, matrônă, natalîia (natășa), [R] vihorîca, viholêta, gorgêta. Porecle: wouc 'lup' ("așa le spune hudimenilor"), gârîc ("o familie cu oameni mici de statură"), șuloc (șuocațau), cîotêba; celor veniți din alte părți li se spune răfuzătîie, čujîie. Inf. pr. susține că în Brodina sînt puține porecle, în timp ce la Straja toți oamenii au poreclă.

A. Inf. pr.: HLODEC VASILE (hłódic vasile-a lui dumîtru), 62 de ani, 7 clase, pensionar, fost muncîtor forestier. Este poreclit piștác, după tatăl său, care în tinerețe "era un gîolan agá, nu lucra, se ținea de pozne, suia noaptea căruțe pe casele fetelor". A făcut armata la București și concentrații "pe la Șipote pe Siret", Fălticeni, Botoșani, Corabia. A călătorit la Bacău, Suceava; merge la Rădăuți cam de 4-5 ori pe an. În 1972 a fost într-o excursie în U.R.S.S. Citește, uneori, în limbile română și ucraineană, ultima fiind limba sa maternă. Știe și uoliacă niemțăști-agá. Tatăl său a fost muncitor forestier, născut în Sadău. După spusele inf. pr., tatăl său descinde din primul locuitor din Brodina, unul gorgi padukî; există, în sat, un pîriu numit parău pîadukî. De la acest padukî s-ar trage hlodicienii [familia Hlodec] și o parte din hudimeni [familia Hudema]; alți hudimeni "se trag

din unguri și din sîrbi". Soția inf. pr. a venit în sat prin 1920. A învățat 6 clase și vorbește ucraineana. Au o fată învățătoare la ultima. (Și: Cînepă; texte.)

B.Alți inf.: 1.GHETEȘ ANDREI (gêțeș andrii), 70 de ani, 6 clase. A lucrat, în două veri, la munci agricole la Iași și Roman. (Agricultură.) 2. HUDEMA TEODOR (hudema teodor), 60 de ani, 6 clase. (Apicultură.) 3. HALIȚĂ ILIE (hăliță ilii), 34 de ani, 4 clase. (Oierit.) 4. NIZGODA FRANȚ (nizgoda franț), 65 de ani, 4 clase. A deprins meserie de la tatăl său. S-a stabilit în sat în 1944. (Meserii: rotărie, dogărie; texte.) 5. Čiwuoloc Mixailo, 71 de ani, 7 clase. A venit în localitate în urmă cu trei decenii. (Meserii: lemnărie, dulgherie; texte.)

Ancheta a fost bilingvă, ca și în pct.464, 467. În atlas și în prezentarea localității sînt notate numai răspunsurile românești. Inf. pr. a făcut, în unele cazuri, diferențieri între termenul din graiul local și cuvîntul corespunzător din ucraineană; totuși, vorbind în dialectul huțul local (po nășemu), inf. pr. afirmă, uneori, că vorbește "ucrainește" sau "rusește".

466.STRAJA, jud.SUCEAVA

Localitatea străja este așezată pe valea superioară a râului Suceava, la 35 km NV de Rădăuți. Este menționată la 1774 (MOLDOVA, I, 339). Inf. pr. crede că primii locuitori din Straja au venit din Transilvania, Maramureș, Galiția, în urmă cu 200-300 de ani. Numele satului ar veni însă de la străjerii lui Ștefan cel Mare, care făceau pază în aceste locuri.

Locuitorii își zic strajén; -jân și bucovinén; -nîan. Numărul locuitorilor: 5106. În sat, mai sînt cîțiva huțuli, veniți dinspre Brodina. Înainte de 1940, au fost multe familii germane, mai ales în Falcău, unde este și biserică catolică.

În sușáva, [AL] șușáva se varsă, pe teritoriul comunei, mai multe paréii: parău boului, ~ șolotéiului (șolotéiu), ~ dîntri vâdurî, ~ șomîrnârî, ~ rastôși (rastoăca), ~ calășénilor, ~ humariîi, ~ străji, ~ ziminăelului, ~ baimăcului, ~ fău, ~ vălea falcăului. Munți și dealuri: șcôrbura (la amnádfî), măgura (șel mai înălt dial), dialu pi șolotéi, arșîța (la arșîțî), arșîșoăra, grúiu p'ôrcului, baimăcu, la mlacă (dialútu i-o spusu-i); izlazuri, poieni: im poiănâ la ziž (poiăna zîžului), poiăna sașăstru (trébu ši-i spus númili dipi danîl sașăstru), ~ sta^uoina ("pe hartă, Stavoina"), ~ čérbului (spri

apúsu dî vără), ~ búcov, pî pară^u strájî, î zîmînél. La şomfîrnăr¹ (spre Brodina), este un bordei căruia i se spune "unguresc"; acolo, au fost unguri, cu oca o sută de ani în urmă.

Părţile satului: zîmînél, în grúiu pórcului, baímác, în báhna şe mări, lîngá moără, pî húdiţa dîla pasailén, în átra sátului, prundar¹én, în cútu dî sus, în jîtariii (-riia). Satele învecinate: zícuvu dî sus, gúra pútni¹, pútna, falcău, crásna. Mai noi ar fi falcă^u (aici, sînt mulţi oameni plecaţi din Straja şi strîsúr¹ 'oameni veniţi din diferite părţi') şi gúra pútni¹. Deosebiri de grai sînt în toate satele învecinate; la Vicovu de Sus, "se zice boandă şi copkálá, [iar] la Straja, bondítă, baiétă"; îl cunóşt cí-i zícován dîpi vórba şi dîpi p^uort: tinerii poartă cămăşi cu flori, iar primul 'garnitura de pe margine' la bondiţe este mai lat. La Putna, "se zice: măi ní-há! [Mihai], kátră, zítî"; bărbaţii poartă mustaţă, [iar] la Straja, numai cîţiva au gízâ 'mustaţă mică, pe buză'.

În sat există primărie, poştă, dispensar cămin cultural, 8 cooperative, bufet, librărie, magazín forestiér, metálu-kímice, tăeostile, 3 şcoli generale. Pînă în 1950, a fost o fabrică de cherestea.

Locuitorii sînt mai ales mûşitór¹ "de pădure şi de fabrică"; se ocupă şi cu creşterea vitelor, agricultura. Majoritatea bărbaţilor lucrează în pădurile din jur (de la Brodina pînă la Țibău) şi la fabricile de cherestea din Falcău, Brodina, Putna; ac naveta zilnic sau stau pe la cabane (la Țibău, Valea Brodinii de Sus). Mulţi pleacă pe la Făget, Hunedoara, Constanţa etc. Tinerii lucrează pe la întreprinderi agricole de stat, mai ales vara. Localnicii merg la tîrg la Vicovu de Sus (duminica), la Rădăuţi (vinerea) şi, mai rar, la Suceava; cu 25 de ani în urmă, era tîrg şi la Putna. Copiii merg la liceu la Vicovu de Sus şi Rădăuţi, iar la facultăţi, la Iaşi, Suceava. Prin Straja, trec turişti, mai ales din cei care vin la Putna. La Anul Nou, se face malăncă: popă, babă, moşneag etc.; mai demult, se făcea şi urs. În trecut, nunta dura o săptămînă; masa de dar se numeşte pripói.

Nume: p^uopéscu, jurávlî, c^uotóz (c^uotós; c^uotojén), cîrşu, patra-^uuşán, hásna, cîra (kîra; cîrén), pasailă, tarnovétki, padúci, ştirbán, frun-taş, tomiiác, pintéscu, beimaşán, ş^uoflău, g^uorgită, breş, c^uornariţa, ranţî. Prenume: vasíli, görgi, pétrea, li^uón, nicolái, toăder, trif^uón, savéstru, gavrîl, sîmni^uón, a^uurél, dumítru (dumnítru), míhái, istráti, zahariái, ios-tîn, lavrînte, c^uostán, davíd; mariúca, hileána, catrina, viorica, aníta, pa-

rásca, savéta, sáfta, aspáziáa, ilária, voikița, mariáa, nastasíia, cristína, agláia, samfíra, íioána, máfta, domníca, grapína, madalína. Porecle: gidáli, gorovéi, tupcítă (se zice la "o sacure mică care nu mai e bună, se aruncă"), horpaiálă, agavriiloái, vlíncu, dubáu, cotoábă, tírnoágă, stópu, jdur, fúsu, bîțozaráu, hobidáu, jépču, humáu, coába (a coábi), cîorlei, hișniță, zgárii, vișta, barilcău. Femeile primesc porecla soților: a lu cutări.

A. Inf. pr.: POPESCU PETRU (pîopescu pétrea a lu vasíli), porecla (moștenită): hluhán, 56 (șíză și șesă pî șepti) de ani, 7 clase (șapti glásă primară), agricultor, crescător de vite, căraș la pădure. A făcut armata la Rădăuți, concentrări la Iași, războiul. A călătorit ocazional, la Bacău, Vaslui, Suceava, Cîmpulung, Vatra Dornei. Merge la Rădăuți "cam o dată la două luni". Citește, uneori, din cărțile copiilor. Tatăl era agricultor și muncitor la pădure. Soția "are șesă glásă". (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. PASAILĂ SIMION (pasailă sîmniúon), 56 de ani, 7 clase, agricultor și muncitor forestier. (Apicultură; texte.) 2. BĂIMĂCEAN AGLAIA (băimașan agláia), 69 de ani, 6 clase. (Cînepă; unele completări la chestionarul general, notate cu [I]; texte.) 3. JURAVLE PETREA (jurávli pétrea), 74 de ani, 7 clase, tîrlaș; are 46 de veri petrecute la stîină. A asistat la anchetă Bodnár Costică, 42 de ani, 3 clase. (Oierit.) 4. COTOS VASILE (cîotós vasíli), 43 de ani, 7 clase. (Morărit.) 5. POPESCU SILVESTRU (pîopescu sîlvés-tru a kíríac), 46 de ani, 3 clase. (Meserii: rotărie; texte.) 6. POPESCU PETREA (pîopescu pétrea), 64 de ani, o clasă. (Meserii: dogărie.) 7. JURAVLE DUMITRU (jurávli dumi-tru), 59 de ani, 7 clase. (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 8. JURAVLE ION (jurávli íiúon), 41 de ani, o clasă. A învățat singur să facă sobe. (Meserii: zidărie.) 9. BODNAR PETRU (bodnár pétu), 32 de ani, 6 clase, fierar. (Meserii: fierărie; texte.) 10. MORARIU IOAN (mîoráriu iuan, íiúoníel), 39 de ani, 7 clase, cojocar. (Meserii: pielărie.)

467. ARGEL, MOLDOVIȚA, jud. SUCEAVA

Satul argêț (inf. pr. a pronunțat și aržet, aržel, argêț, aržiú) este așezat pe valea Moldoviței, la 14 km NV de localitatea Moldovița. Este menționat la 1774 (WERENKA, 9).

Locuitorii, în număr de 1036, se numesc aržiléní; -lián și sînt bilingvi; majoritatea sînt hútání; hútán.

În ápa mîoldovíți se varsă, pe teritoriul comunei, mai multe pîraie:

păltinu, pariwașu robênîlor (robîn), dămacușî, argêl (argîu), dúbûu (dúbî), poțonîncă, brăduț, rășca (tot um_părîuș), timoțîei, săcriiș, parău bînda sêhî sau la bînda sêhă ("după numele unei bătrîne care avea o casă acolo"), rîșoșoșe, la pîovîșînic^(h), runggulîștu, [*] parău răscovêi [Rășca]. Munți: pē-reivăta, yēvar, pîoțonēnca, piăiiscă, zigravē (zigreav - atîta, aiiști munt [sînt] la arzêl), rûngu, runggulișt (la mîoldovîița); dealuri: iaur, săhîoie (săhîoi; împartîni mai mult la Brôdina), kîciră (un dialus), dōuhi grun ("un deal ascuțit, lunguț, unde a fost o poiană", astăzi împădurită), iiliâmscă (ilēmscă; "se ține de satul Paltin"), ôglîndă, bîerîznișc; izlăs comună la brăduț, la rîșoșoșe ("aici este pōxăr 'fînat' [fînaț]"); alte toponime: locu anzînerîlor ("un dîmpușor unde au stat anzîneri care au venit să măsoare pădurile fondului"), paltinîlic ("o poiană unde stăteau haiducii").

Părțile satului: cētru arzêllă, rășcă, pîoțonîncă, zigrev, plaiēscă, pēreivădî (numai două case). Satele învecinate: dămacușă, brôdina: di sus și di gîs, pûtna, mîoldovîița, briada, bēna, sulița, izvuări sucevî. La Brodina, sînt unele cuvinte diferite față de Argel: kiptăr, cōtēs; la Argel: bondiți, bișicletă.

Localnicii sînt muncitori forestieri și crescători de vite. În sat există: cîopērativî, dōuî magazii fîorăstîiēri, cāmin, dispindăr, sector forestier (îsplotări) cu linie ferată îngustă. În pădurile din împrejurimi lucrează și oameni din alte părți, care stau în cabăn. La Moldovița este "piață cu zarzavaturi", numai vara. Tîrgurile frecventate sînt la Cîmpulung, Gura Humorului, Rădăuți (rădauț). Copiii urmează liceul la Moldovița.

Nume: cîoçîrhân (cîoçerhanîenî [pl.]), robă (robēn [pl.]), tcaçuc (tcaçukēnî [pl.]), naskuc^(h), pîoștōvêi. Prenume: iîon (ivēn), nicolăii, vasêl, pătrō, iuri, ștēfān, [R] mugurêl, viîorêl, aурêl, marînîel; vasîlēna, marîca (măriia), parāscă, aniētiā, iilānă, nastasiia (nastūna), [*] iîuōna, [R] îorēstia, ștîfūta, mariiāna, vironîca. Porecle: puhaîcuc (puhac 'buhă'), gāușac, bēușă ("făcea ca țapul, cînd era mic"), drōznic ("iute ca sturzul"), hadabēc, caitașî [pl.] ("răi, umblau ca cîinii, la furat"), nazēmoc (măntac^(h) [mînzac], "umbla ca vițelul după mamă"), gușikē 'gușati', pauuc 'paianjin', barābî (barāburî, 'care lucrează la linia ferată').

A. Inf. pr.: TOMAȘCIUC NICOLAI (tîomășcuc nîcolăi), poreclit cadekuc, după bunicul mamei, "care a fost cadet în armată", șăiđăz di anî, două clase, gospodar (crescător de vite) și cărauș în pădure. Cu cîțiva ani în urmă a

lucrat în 3 veri, cîte o lună, la worničén¹ și sav¹én. A făcut armata la Rădăuți, concentrări pe la Botoșani, Bacău, Gorj, Sadova (tri lună). A călătorit, ocazional, prin dorohói^h, b^uotoșán, sucăvî^w, răădauútu, gúra humórílfi, cîmpulung^h, vátra dórni, iaș (era b^uolnáu), bucur¹és^t (cu armata). Limba maternă a inf. pr. este ucraineana (dialectul huțul). Tatăl inf. a fost padurăr la Argel, iar mama era originară din čumărna. Soția este din Argel, născută cučerhán, și a învățat tri¹ clásî. Inf.pr. este nesigur de terminațiile cuvintelor, pe care le rostește, adesea, afonizat și abia perceptibil. (Și: Agricultură, Meserii: dulgherie, lemnărie, fierărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. MIHALCIUC VASILE (mihalčiúc vasíli), 64 de ani, 4 clase. (Apicultură; am verificat și răspunsurile pentru fierărie ale inf. pr.) 2. TOMAȘCIUC ȘTEFANIA (tomaščic ștefăniia), născută cočerhán, 50 de ani, 3 clase. (Cînepă; texte.) 3. POȘTOVEI DUMITRU (poštóvéi dimitru^f), 48 de ani, 2 clase, baci. (Oierit; texte.) 4. TOMIUC ION (tomniúc ion^o), 65 de ani, baci, muncitor forestier, cojocar. S-a stabilit în sat în 1943. A învățat cojocăria în județul Romanați. (Meserii: pielărie.)

468. DELUȚ, FUNDU MOLDOVEI, jud. SUCEAVA

Satul deălúț este situat la 9 km NV de centrul comunei, Fundu Moldovei, și la cca 25 km NV de orașul Cîmpulung Moldovenesc. Pînă în 1968 era considerat un cătun al satului Botuș. Tatăl inf. pr. este unul dintre primii locuitori stabiliți aici. Inf.pr. își amintește: cîn m-an trădít iău^o, ierá cîtiva tîrlî [pe platoul numit Deluț], ci șidé uămini cu vitili la mûnti. În ultimii 25 de ani, așezarea s-a mărit pînă la aproape 50 de case. Moșiile Botășel și Botăș, ținînd de Fundu Moldovei, sînt menționate la 1748 și 1775 (ȘTEFANELLI, 45; BĂLAN, 38).

Cei 130 de locuitori din Deluț se numesc diăluțén¹, dealuțén¹; dⁱeluțán; se consideră munt¹én și b^uocovinén¹. În satul vecin, Braniștea, sînt uocrainén¹; "niēm^etî-s cam pliēcăt dim bótuš, mai sînt cîteva familii la Cola-cu și în Fundu Moldovei".

Prin satul Botuș trece vălia m^uoldóvi, în care se varsă: pară^uu b^uotașálulî ([II] ~ botășálului), ~ uorătî ([II] ~ uoráta), ~ d^eielnița ([II] dⁱél-

niți), ~ c^uolăcului, ~ prelúca, ~ bítca rie sau ~ di la bítca fã (se varsă în pară^u uorăți), ~ gírbi, parău-amarului (ultimele două se varsă în pară^u b^uotașăl); [II] niăgra, bobecu, parău m^uoroșanului; la Fundu Moldovei: parău cumúki, ~ arsinėsi, ~ lu tímân, ~ căiilor, válea pojoríti. Munți: b^uotășu mări (cu vârvu b^uotășⁱlui), b^uotășu mic, uorata, bítca uorăti (u bítcută mai mnicută), ~ fîă ("on catim așa mai mnic, dar cu o creastă mai ridicată"), uopćina, arsineasa, uopćina arsinési; [II] măgura, floărea, bobec, plai, rungcu, uopćina, vîrvu uopćini, dădu, boampili, frunđ, manaiila, reș, bótușu cal mări, prelúca, diálu rău, uopćina úrsuli, c^uolăcu (vîrvu c^uolăcului); dea-luri: arșița, diálu runculețului, smńida ([II] sîmnídă), c^uolăcu, diălut, rungcu, diálu negru, fluăria; [II] dielnița, b^uotașălu, uorata; "locuri de vâ-rat (iimășă) sînt pe toți munții": c^uolăcu, uopćina uúrsului, bótușu cal má-ri, dădu; alte toponime: [I] fóntusu ("pădure mare [care] a fost, pe vremuri, a fondului bisericesc"), săsii ("livadă 'finaț' mare de vreo 20 de hectare, [care] a fost a bisericii").

În afară de cele cca 40 de case de pe deălút ("un platou întins"), mai sînt cîteva case la bítca fîe, pe diálu rău și cîteva tîrle pe prilúca. Părțile satului Botuș: [II] niăgra, botașălu, prelúca, dielnița, diălútu, uorata, centru (bótuș, [B] bótîș), brăniștea. Locuitorii din Botuș își zic [II] b^uotoșén; b^uotoșán și muntén; -tean; sînt porecliți brîndărⁱ. Localitățile învecinate: uopćina, dielnița, b^uotăș, b^uotașălu; [II] breăza, sădova, cîrli-báv, pojorîta, tímân ("la Fundu Moldovei"), c^uolăcu. Deosebiri de grai sînt la Ciocănești: șípiliésc, o dau mai mult cu și [s] și la Pojorîta: "îl cu-noști după vorbă că-i pojoran". În Braniștea și Breaza sînt "huțani", care vorbesc "limba ucraineană"([II] "vorbesc rusești").

Ocupațiile tradiționale ale localnicilor sînt munca la pădure și creșterea vitelor. Unii lucrează la mînurle-éstea: Delnița, Arșița, Dealul Negru. Pe dealurile Arșița și Delnița se fac foraje în vederea deschiderii unor mine; lucrează cca 200 de oameni, mulți veniți din alte părți. La Botuș este o carieră de piatră, iar la Fundu Moldovei este mînă sâriuăsă. Magazî-nurli sînt la Botuș, la 4 kilométri distanță. Pentru cumpărăturile mai impor-tante, localnicii merg la Cîmpulung. Copiii frecventează primele 4 clase în Deluț și clasele V-IX la Botuș.

Nume: tarán, măndrilă, bărdih^uosu, țîmpău, cumău, hărcăg, lupăscu, uúrsu, mihălea, băcu, cărluăntă ("venit din Fundu Moldovei"), șúiu, catargiu

("venit din Fundu Moldovei"), nofriciuc [Onofriciuc], gábur, čănúsă, caileán, gavriléi, tóluș, c^uoca, grigoreán, čuparcóvič, haisán, šalvárⁱ, mníșán, lițu, p^uoiinárⁱ, puomuháč, bîrg^uován, ursásacu, ptizdelea, lutieán, prundeán, u^uța (húța), cazac, șándru, niérgiș; cele mai frecvente nume din Botuș sînt: [II] flóca, ursásacu, cazac, poinárⁱ, tútúróvič [Teodorovici], zdrob (zdrobén [pl.]), šalvárⁱ, úrsu, andrončescu. Prenume: li^uonti, pⁱétreă, vi^uorél, dumnítru, tuádir, niculái, știéfâș, pintiliíⁱ, scridón, grațieán, filarét, spiridón, k^ktífur (tífur), c^uostán, vasíli, di^uoniză, d^uórdi, li^uón, trăián (traián), ni-cúțá, li^uon, nițucă [Ion], tím^uotéi, haralámpii ([I.] haralámpi), avráu, nis-tur, valarieán ([II] valareán), gavril, símni^uón, andrieán, uoctovieán, andrón, nicanúr, a^uurél, m^uodést, sílivéstru, uorést, iifrim; [II] dráguș, iiftimí, víctor; zánóvea, liuánă, maríea, maríuca, domníca, frasína, zaháră, casándra, iiftimíea, marína, ravéca ([II] ravéica), iiftința, glafíra, vironíca, susána, minodóra, ruzália, savéta, dóina, i^uogénța, viergínea, la^uurénța, a^uuríca, a^uugustína, victóriá, iofruzína, mariuára, r^uodíca, iileána, štífaníca, a^uuré-lea, li^uontína, dašína, alⁱecsándra, andilína, lucréțea, agláea, [II] catrí-na, valéria, glikéria, [B] likéria, parásca, sáfta, aréta, géta, rarița, marí-ța, fruzína, uodotița, vi^uoríca, laurénța, filomíca, rodíca, denúța. Porecle: [II] bucaláu, đamă, h^krept, círnatárⁱ, mațác, slăninárⁱ, cloșcárⁱ, c^uóita; cor-bút ("cernea 'înnegrea' lînă"). Inf. I susține că locuitorii din Deluț nu au porecle.

A. Inf. pr.: I. GABOR PETREA (gábur pétrea a lu kífur), 55 de ani, 4 clase, crescător de vite și cochocar. A învățat cochocăria cu un meșter din Fundu Moldovei, la care a lucrat 3 ani. A mai lucrat 5 ani la pădure și un an la fo-raje, pe Delnița. A făcut armata la Bistrița, Cluj-Napoca, războiul, concen-trări la Sibiu, Oradea, Rădăuți. A călătorit la București, Timișoara, Bistri-ța (în timpul secetei din 1947, după porumb), Cluj-Napoca, Iași, Suceava. Mer-ge la Cîmpulung "cam în toată săptămîna". Citește, uneori, ziare și cărți. Părinții au locuit în Fundu Moldovei, în sacărⁱ; aveau tîrlă pe Deluț și s-au așezat aici cînd s-au căsătorit. Inf. locuiește împreună cu părinții săi, Ga-bor Chifor, de 99 de ani, și Gabor Ioana, de 85 de ani. Tatăl a fost crescă-tor de vite și muncitor forestier. Bunicul inf. avea numele búcur și a fost înfiat de unul vasíli gábur. Soția inf. este din Obcina și a învățat 4 clase. (Și: texte.)

II. CAZAC VIOREL (cazac vi^uorél), 33 de ani, 5 clase, cărăuș (la pă-

dure) și "gospodar", locuiește în satul Botuș. A făcut armata la Codlea. A participat în echipa de fluierari din Fundu Moldovei la diferite concursuri artistice la Cîmpulung, Vatra Dornei, Suceava, Botoșani, Iași, Tîrgu Mureș, București. Merge des la Cîmpulung. Citește ziare și cărți, dar "nu prea des". Părinții sînt din Botuș, tatăl are aceeași meserie ca și fiul. Soția este inf. 2. (Și: Agricultură, Meserii: zidărie; texte.)

Am refăcut ancheta (chestionarul general) cu inf. I (Gabor Petrea) deoarece inf. II (Cazac Viorel) era prea tînră față de informatorii principali folosiți în alte localități. Pe hărți au fost notate și răspunsurile lui Cazac Viorel la chestionarul general, însemnate cu [II]. Întrucît la Deluț și Botuș se vorbește același grai, deosebiriile dintre cele două serii de răspunsuri pot fi variații individuale, diferențe între generații sau se pot datora metodelor diferite de adunare a datelor: transcriere impresionistă indirectă (cu inf. I) și directă (cu inf. II). Chestionarele speciale au fost efectuate în Botuș, la 20-24 decembrie 1970, cu excepția chestionarului «Morărit» efectuat în Fundu Moldovei, la 15 februarie 1972.

B. Alți inf.: 1. CAZAC GAVRIL, 55 de ani, 7 clase, pădurar. (Apicultură.) 2. CAZAC VIRGINIA, 23 de ani, 5 clase, soția inf. pr. II. (Cînepă; texte.) 3. CĂILEAN MARIA (căilian mariia a dordî), 59 de ani, 7 clase. A stat vreo 19 ani la stîină, fiind și baciță, în timpul războiului. (Oierit; texte.) 4. TEODOROVICI NISTOR (nistur tuțurović), 63 de ani, [are] uo glăsă, oier. (Oierit, răspunsurile notate cu [I]; texte.) 5. URSESCU LEON (ursescu leușu), 76 de ani, 6 clase; locuiește în Fundu Moldovei. (Morărit.) 6. ZDROB ISIDOR (zdrob iisidor; pronunțarea obișnuită a prenumelui este sidur), 69 de ani, 7 clase. A învățat rotăria la Iași, la armată. (Apicultură, răspunsurile notate cu [I]; Meserii: rotărie, fierărie; texte.) 7. GABOR PETRU, 73 de ani. (Meserii: dogărie.) 8. ȚĂRAN COSTAN, 60 de ani, 3 clase, maistăr di căs. (Meserii: dulgherie, lemnărie; texte.) 9. ISTRATI VLADIMIR, 44 de ani, 6 clase, originar din Vama. (Meserii: pielărie.)

469. CIOCĂNEȘTI, IACOBENI, jud. SUCEAVA

Satul ćocanășătă este așezat pe valea Bistriței Aurii, la N de orașul Vatra Dornei. Este consemnat la 1774 (WERENKA, 109, h.). Inf. pr. știe că sătu-ă vecă.

Locuitorii, în număr de 1135, se numesc ćocanistă ăenă; -teăn și se consideră munătenă; -teăn, în raport cu țarăni "cei de la țară, de dincolo de

Gura Humorului". În sat mai sînt v^uo dași familii di niēmț, și ruș [ucraieni], v^uo două familii. Au fost mai multe familii germane înainte de război.

În bistrița aurii, se varsă multe parăii: cîrlibăba, țîbău, diă-ca, bila, pûtridu, d^uôrna, niăgra broștēⁱ. Pe teritoriul satului, s^a varsă-m. bistrița cîteva parăii, numite văi: humôru, scorûșu, botașălu, uoița, răcili, c^uolăcu, brezûța, su^harđălu. Munți: suhărd, farauăni, vîrvu uômuli; dealuri: bôtușu (vîrvu bôtușului), botașălu, fundôiu, rûngu, c^uolăcu, su^harđălu mări, ~ mnic, plăiu lu ivăn, ~ lu tuădir c^uocăn, arșița, scorûșu; izlazuri: c^uolăcu, brezûța.

Indicarea unei anume părți din sat se face cu ajutorul denumirilor de pîraie: stă pe uoița, pe colăcu, pe răcili. Localitățile învecinate: bôtuș, iēcobēni [pl.], candrēniⁱ [Dorna Candrenilor], rôgna [Rodna], cîrlibăb, fundu muldôvi (la mneđu n^uopti 'nord'). Mai nou este satul Botoș, care s-a format "de vro 50-60 de ani, cu oameni veniți din Ciocănești". După părerea inf.pr., tăti sătii grăiesc altfelⁱ, mai ales Cîrlibaba și Fundu Moldovei.

În sat există șcuăla di uopt clăsă, camîn, bibliotēcă. Localnicii sînt creșcătôriⁱ di viti, muncitôriⁱ di paduri, minerⁱ, mesăriaș, dulgēriⁱ. În comună este sector de exploatare (soșiⁱ etatea forostiⁱ eră); la pădure lucrează și b^uorșănⁱ, arđilēniⁱ. În trecut localnicii erau și plutași vestiți, purtînd plutele pînă la Vatra Dornei, Piatra-Neamț. Unii lucrează la pădure pe la tôplită sau la mină la iēcobēniⁱ. Tîngurile mai apropiate sînt la Vatra Dornei (gôia) și la Cîmpulung (lunăia). Oamenii merg mai mult la d^uôrna, unde este tîrg mare, vin și ardeleni. Copiii merg la școli și facultăți la Vatra Dornei, Suceava, Iași. O sărbătoare importantă pentru localnici este masura lăptilui la vac, care se practică și în prezent. De ziua onomastică, se pune p^uomn 'un brăduț împodobit cu hîrtii colorate' la poarta sărbătoritului, pe furiș, noaptea. Dacă cel care pune p^uomnu este prins, trebuie să dea de băut a doua zi; dacă nu este prins, "face cinste" sărbătoritul.

Nume: c^uocăn (c^uocanărⁱ [pl.]), cračun (cračunēștiⁱ [pl.]), șteiēniⁱ [pl.] (ștēu), r^uotēniⁱ [pl.] (ruătă), țaranēștiⁱ [pl.] (țarăn). Prenume: iⁱuôn, vasili, ilii, sîmni^uôn, tuădir, gavrîl; iileăna, mariia, todosiia, catrina, ra-vēica, agăpia (o diznărdăm ăcîța). Porecle: mulgarēniⁱ (li dîși dim batrînⁱ), c^uocanărⁱ, satăn, puțurôia; "la femei, știia-li drăcu": pačuăcă (be tabăc), țigăncă, culeșuăii (di la culeșă 'mămăligă'), moțuăcă ("moțoc se zice la oamenii mici").

A.Inf.pr.:CIOCAN SIMION (ciocán simi^uon, simi^uon ciocán a lu tuá-dir), 63 (șăsâzăstriⁱ) di anⁱ, 4 clăsă, șcuála primáră, cara^uș, plutaș, muncitor di paduri. Merge la Vatra Dornei de cîteva ori pe an. Este fiul informtoarei pentru ALR II, Ileana lui Toader Ciocan. Informator mediocru, cu rostire slăbită și actualizare dificilă, obosește ușor. Părinții au fost localnici, tatăl era cara^uș, muncitor di paduri. Soția este din ciocăn^eștⁱ, a învățat t^uo tri clăsă uor pătru. (Și: Oierit; texte.)

B.Alți inf.: 1.ROATĂ ELISAVETA (ruátă elisavéta a lu gavril), 78 de ani, 6 clase. Am verificat cu această inf. o mare parte din răspunsurile inf.pr. la chestionarul general; răspunsurile sale sînt însemnate cu [II]. (Texte.) 2.ROATĂ MIHAI a pétri, 64 de ani, două clase, agricultor și muncitor forestier. (Agricultură.) 3.ARSENIUC ARGHIR (arsiniuc^ă argir), 66 de ani, 3 clase, "gospodar"; a fost și muncitor forestier, plutaș, cioban. (Agricultură, răspunsurile notate cu [II]; texte.) 4.MOROȘAN DUMITRU a iⁱu^{on}, 68 de ani, 6 clase, agricultor și apicultor. (Apicultură.) 5.MOROȘAN LEONTINA, 57 de ani, 5 clase (Cînepă; întrebările 1229-1287 din chestionarul general.) 6.MOLDOVANU DUMITRU (moldován dumi^tru a ileána), 37 de ani, 7 clase. (Oierit, răspunsurile însemnate cu [II]; texte.) 7.RUSU MARIA, 47 de ani, 5 clase, născută la Fundu Moldovei și căsătorită, de 30 de ani, în Ciocănăști. Am verificat, ulterior, răspunsurile cu soțul ei, ale cărui date au fost notate cu [*]. (Morărit.) 8.CEPOI LEON (cepoi^ă leun), 28 de ani, 5 clase, tâmplar. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie, zidărie.) 9.TIMU DUMITRU (tímu dumi^tru a lu lóvin), 52 de ani, 7 clase. (Meserii: dulgherie, lemnărie, zidărie, răspunsurile însemnate cu [II]; texte.) 10.SCHEU DUMITRU (șk^teu dumi^tru), 45 de ani, 7 clase. (Meserii: fierărie.)

470.ARGESTRU - VATRA DORNEI, jud.SUCEAVA

Localitatea azéstru, situată la 5 km N de Vatra Dornei, este considerată, din 1968, un cartier al acestui oraș.

La 1804, cîțiva locuitori din Vatra Dornei se plîng către "Craismantul Bucovinei" că li s-a luat o moșie "la Agestru, la moara împărătească" (BĂLAN, 71). Inf. pr. știe că, în urmă cu 400 de ani, erau numai păduri prin aceste locuri; "oamenii au venit din diferite părți, din Ardeal și din Regat [România]".

Locuitorii, în număr de 1009, se numesc azéstr^enⁱ; -reán și se consideră a fi munt^enⁱ și bucovin^enⁱ. În sat au fost cîteva familii germane în-

inte de război.

Prin Argestru trece bistrița auriilor, [AL] auriilor, în care se varsă: pîrâu azeștru, ~ hăjului, ~ bîțai, ~ feru, ~ țibăului, ~ rîncului, azeștrîț, pîrli-tura. Dealuri: coasta bistriței, dealu hîlburi¹ (hîlbură "o plantă cu știu-leți ca la popușoi, care face, prin august, un puf alb, ce se prinde pe haine"), ~ iănășănilor; izlazuri: prelûca țibău, ~ rîncului, coasta zîmalăului; munții cei mai apropiați sînt: zîmalău, rarău (spre zud), ușoru și bîrnărêlu.

Părțile satului: la boğen¹, cîntu satului, la forfotê¹, în cer-cen¹ ("dincolo de Podul Verde"), pîsti bistriță. Localitățile învecinate: iă-coben¹, vatra dorni, (sătu) roșu, mîriștia (o parte din Vatra Dornei).

În sat există școală generală, complex de sărviri: magazin, bufet, alimentară și un depozit de bușteni al întreprinderii forestiere Iacobeni, unde lucrează și oameni "de la țară" [din părțile nemuntoase ale Moldovei].

Aproape numai bărbații vîrstnici și femeile se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Mulți bărbați lucrează la pădure (în împrejurimi), la depozitul de bușteni din Argestru, la fabricile din Vatra Dornei, la mine. Cumpărăturile se fac mai ales la Vatra Dornei, unde localnicii merg frecvent, cu autobuzele, cu căruțele, pe jos. La piața din Vatra Dornei, vin și oameni "de la țară și ardeleni", cu zarzavaturi, fructe, cer-ale, semințe etc. Copiii merg la liceu la Vatra Dornei și la facultăți la Cluj-Napoca, Iași. În sat, stau vara turiști, care vin la Vatra Dornei "la băi" (tratament) sau la odih-nă.

Nume: ștefan¹el, forfotă, dornian, bodia, pizdêlea, țicșa, ursu, drânca. Prenume: vasile, alecsăndru, gorgi, niculăi, luca, acsinti, li^uonti, sîmi^uon, trăian; ileana, lucrêția, vasilca, minodora, țecla, a^uurica, ielvi-ra. Porecle: șopoc (șopocare cu toporu), pîrlên [pl.] ("strămoșii lor au ars o bucată de pădure"), cerčenâr¹; inf.pr. afirmă că nu cunoaște porecle de femei.

A.Inf.pr.: ȘTEFĂNEL ALEXANDRU (ștefan¹el alecsăndru), 66 de ani, 6 clase (școala primară austriacă), agricultor și căraș. În armată a fost ajutor de gr-fier. A fost concentrat în 1940 la Tîrgu Neamț. A călătorit, oca-zional, la Cluj-Napoca, Iași, București, Rădăuți, Cîmpulung, Suceava, în bis-triță. Merg frecvent la Vatra Dornei. Citește ziare, cărți (de istorie, geo-grafie) Cunoaște limba germană, pe care a învățat-o la școală și "de la nem-ții care au stat în sat în timpul războiului cel dintîi". Părinții au fost

"gospodari". Soția este născută în Dorna Candrenilor și a învățat 3 clase. Inf. pr. are un frate care a făcut liceul și este contabil la Piatra-Neamț. Informator inteligent, răspunde prompt; afirmă că, în școală, "a fost foarte bun la gramatică". (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. DRĂGAN TITUS (drăgán títus), 65 de ani, 5 clase și școala serală de ucenici la Cîmpulung, rotar, apicultor, agricultor. A scris o monografie a satului Argestru și a orașului Vatra Dornei. Este influențat puternic de pronunțarea literară. (Apicultură, Meserii: rotărie; dogărie; texte.) 2. ȘTEFĂNEL SIMINA (ștăfănel sîmîna) din azêstru, vătra dórne, 61 de ani (șăsădă și unu dē an¹), 4 clase. (Cînepă; texte.) 3. Morări¹ Ierimi¹șe, 64 de ani, 4 clase. (Oierit.) 4. ELEFTERIU RODICA (ieleftiri¹u rodica), 48 de ani, 8 clase. (Morărit.) 5. DIAC ILIE (diăc ili¹i), 28 de ani, 9 clase (clasele V-IX la fără frecvență, la Vatra Dornei), tâmplar. (Meserii: dulgherie, lemnărie, texte.) 6. DORNEANU DIONISIE (dorniănu d'ionisî), 65 de ani, 5 clase și școala de arte și meserii din Cîmpulung (doi ani). A fost și ucenic "la un neamț din Cîmpulung". La armată, a făcut un curs de potcovărie. (Meserii: fierărie; texte.)

471. ȘARU DORNEI, jud. SUCEAVA

Localitatea șáru dórni (șar) se află la 10 km S de Vatra Dornei.

Satul este atestat la 1774 (MOLDOVA, I, 254), dar probabil existent cu mult înainte, de vreme ce locuitorii sînt vechi razeși (MDG). După 1775, pămîntul razeșilor dorneni a fost considerat ca fiind domnesc și vîndut de domnitor boierilor Balș. Dornenii au luptat împotriva acestei stări de lucruri pînă cînd au obținut dreptul de a-și răscumpăra propriul lor pămînt.

Din aceste realități istorice, tradiția locală reține că Șaru Dornei este fostă moșie boierească a fraților Balș vîndută la începutul secolului al XIX-lea oamenilor din sat, printre care: pópa boroianu, matáke ili¹escu, gór¹ci dîrțu, húnea, gór¹ci júncu. Alți locuitori au fost împroprietăriți la 1864.

Locuitorii sînt șăren¹; -rán, sînt porecliți de cei de la Dorna-Arini, din timpul cînd se făcea plutărie, ouár¹. Se consideră dornén¹, -neán și, spre deosebire de satele din nord, care au fost sub Austria, regățén¹, -țean.

În sat trăiesc 463 de locuitori.

Prin localitate curge niăgra șărului, cu afluenții: pîrău hața, ~ cu pieste, ~ borcútlui, ~ cămîrlénță, ~ cálului, ~ băuúca, ~ tăituri, ~ rúsului, ~ ursărií, ~ reși, rúncu, șărișóru, ápa dimitréniului, zapódea, șúra, călimánelu. Munți: călimánu; dealuri: diálu négru, ~ rúsului, ~ vínăt, ~ șérba; văi: vália niăgra, ~ sărișór; rîpi: rîpa lu manoliúu, ~ pópi; drumuri: pláiu șărului, pîrău rúsului, drúmu bisăriși.

Părțile satului sînt: sărișóru mări, ~ bucovini, pláiu șărului, dănești [a.], șar-țentru, moroșén¹. Se învecinează cu: vátra dórnei, comunele: broștén¹, panás, candréni¹ ["Dorna Candreni"], dòrnarin¹ [Dorna-Arini] și cu satul neăgra șărului (reședința comunei Șaru Dornei). Ca grai, se deosebesc de Broșteni (unde se spune copkíl, nu copcíl), iar la Vatra Dornei și Sărișoru oamenii, se zice, ar vorbi mai repede.

Locuitorii sînt muncitori la pădure, crescători de vite și cărauși. În ultimii ani mulți locuitori lucrează la Vatra Dornei (deplasări zilnice) sau chiar la Galați ori Hunedoara (vin acasă rar, la cîteva luni).

În sat există o întreprindere minieră (unde lucrează localnici, dar și mulți alți oameni din toată țara), întreprinderea de ape minerale, guri de exploatare forestieră, școală, dispensar, bibliotecă, cămin cultural, magazine.

Ca să vîndă și să cumpere produse, localnicii merg la Vatra Dornei. La liceu copiii merg la Vatra Dornei și la școala minieră din Iacobeni, iar la facultăți, la Iași, Suceava, Cluj-Napoca și Craiova.

Nume: ungureánu, lostún, niculiță, țarca, todireánu, húnea, dîrțu. Prenume: iúón, górgi, pétrea, neculái, vasíle, dumnítu, [R] uóctavián, țiprián, aurél; túdora, mariáa, iliána, savéta, dočíta, parasčíva, catrína, [R] rodíca, melaniía, auríca, valeríca. Porecle: andrón, lăptáu, corduneánu, feșaláu, pipáu (bărbați).

A.Inf. pr.: ȚARCĂ C.ION (țarcí ce iúón), poreclit uóprea, 60 de ani, 5 clase. Este agricultor și crescător de vite, a fost minier 10 ani, între 1945-1954. A făcut armata în 1934-1935. A fost plecat în cîteva rînduri la Cluj-Napoca, des la Vatra Dornei. Părinții erau agricultori și crescători de vite. Soția este din Dorna-Arini, a învățat 8 clase; au o fată la liceu și doi băieți muncitori, cu care locuiesc împreună.

Bun cunoscător al domeniilor abordate, binevoitor, vorbește graiul local, a înțeles și s-a conformat cerințelor anchetei. Ancheta s-a făcut

la locuința sa. Întrebările s-au pus în ordinea: 652-2000, 2128-2185, 58-651, 1-57. (Și: Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. OANEA ȘTEFAN, 50 de ani, este agricultor și stupar. Fără lecturi de specialitate, ceea ce explică necunoașterea termenilor noi de apicultură. (Agricultură, Apicultură.) 2. BILBOREANU MARIA, 57 de ani, 4 clase, este agricultoare și țesătoare. (Cînepă; texte.) 3. LOSTUN CONSTANTIN (lostun iftîmîi costantin), de 41 de ani, 6 clase, este cioban din copilărie. A fost folosit și un alt informator, mai în vîrstă, ale cărui răspunsuri sînt notate cu [*]. (Oierii; texte.) 4. HUNEA DUMITRU IOANA, de 59 de ani, a învățat 4 clase. Este soție de morar, ea însăși cunoaște exploatarea morii de apă. Faptul că nu a răspuns la unele întrebări se datorește nu necunoașterii domeniului, ci tipului diferit de moară de apă la care a lucrat. (Morărit.) 5. LOSTUN V. IOAN (lostun ve hîuân), 45 de ani, 7 clase, este lemnar. Meseria a învățat-o de la bunici, cunoaște destul de bine și alte meserii sătești. (Meserii; texte.) 6. MORARIU NICOLAE, 49 de ani, localnic, 7 clase. Este lemnar, a fost folosit ca inf. suplimentar. Răspunsurile sale au fost notate cu [*]. (Meserii.)

472. CATRINARI, PANACI, jud. SUCEAVA

Localitatea catrinăr¹ (panăs¹, sučava) se află la 28 km S de Vatra Dornei și la 30 km V de Broșteni. Pînă la începutul secolului, cătunul era parte a satului Păltiniș (păltiniș¹) și se numea dîmben¹.

Atestat la sfîrșitul secolului trecut, ca parte a satului Șaru Dornei (MDG). Parte din locuitori erau vechi răzeși (PONI, 119).

După tradiție, se spune că oamenii din Catrinari (și din Păltiniș, căci nu există în conștiința localnicilor vreo delimitare - decît administrativă - între Păltiniș și cătunul anchetat, care în răstimpuri, la diverse împărțiri administrativ-teritoriale, a fost cînd sat constituit, cînd parte a satului Păltiniș) sînt urmașii celor care au fugit de armată din Transilvania și Bucovina după 1775. Acești fugari au găsit însă și alți locuitori stabiliți pe aceste locuri cu mult înaintea lor.

Locuitorii sînt dîmben¹, catrinăr¹ sau păltinișan¹; -șan și sînt porecliți de vecinii lor bûzegăr¹.

În satul Catrinari trăiesc 111 locuitori.

Prin localitate curge niăgra, care la izvor se numește dosu nîégri. Are afluenții: păltinișu, dîrmócsa, brădu, topolișuára, pîrîu uómului,

cristișoru, bolohănișu. Cei mai apropiați munți sînt călimăⁿ; dealuri: dîlă^u vînt, ~ pîrîu^u uomulu, măgura, bûza mare, ~ mîcă, brădu, mûșelu; vâi: vălia drăg iêsî, bolohănișu, cristișoru, arsurⁱ; fînațuri: păltinișu, făța drăgoiê^{sî}, bușiniș; păduri: tomnăticu, călimăⁿ, bușinișu, bolohănișu; drûmuri: drû^{mu} ăltinișului, ~ dîmbenⁱ, ~ drăgoiêsî, pi tomnăticu, bolohăniș; rîpa surdúc.

Înainte de ultima împărțire administrativă, satul Păltini: avea părțile: kifênⁱ, pîrîu ștopênilor, kurutênⁱ, dîmbenⁱ (catrinărⁱ), ultima din ele devenind satul catrinărⁱ. Vecini sînt: drăgoiuașa, glódu, dîrmócsa, cover^{ca}. Ca grai se deosebesc de cei din Bilbor (vorovisc = vorbesc, sféker 'flan-nelă', lăibăr 'haină'), din pîrîu pînti (púnce = punte, múnce = munte, gal = deal, cept = piept) și din Fărcașa (kîșór).

Locuitorii se ocupă cu lucrul la pădure și cu creșterea vitelor. Înainte, erau și cărăuși sau plutași. Acum bărbații lucrează la Leșu Ursului, la Căliman la mine sau în exploatări forestiere prin impr jurimi, de unde vin acasă săptămînal. În sat există școală, bibliotecă, meșteșugari în lemn, punct de colectare a laptelui, iar în apropiere o carieră de piatră, ocol silvic, întreprindere minieră și forestieră. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Vatra Dornei. Copiii locuitorilor merg la liceu la Vatra Dornei sau Cîmpulung, iar la facultate, la Iași și Suceava.

Nume: dîmbu, acatrîni, ștopu, kîfu, mirón, mîndrilă. Prenume: gór^{ge}, ilîie, vasîle, costică, nîeculái, haralámbiê; marîia, floárea, paraskîva, ileána. Porecle: dogáriu, malái, talpalău, mocoliș (bărbați); sásca, parásca, mălăuáie (ultima de la porecla soțului).

A. Inf. pr.: DÎMBU GHEORGHE (dîmbu górgé), poreclit moșînói, de 62 de ani, a învățat 4 clase, citește ziare. Este agricultor și crescător de vite. A făcut armata la București în 1930. Soția sa este din Panaci, agricultoare, a învățat 7 clase.

Inf. se concentrează greu și obosește repede, este concesiv la sugestiile celorlalți participanți la anchetă, uneori pare a fi influențat de limba literară. S-a lucrat la locuința sa, întrebările s-au pus în ordinea: 652-2128, 58-651, 1-57, 2529-2536. (Și: Agricultură, Meserii: fierărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. DÎMBU D. F. OAREA, de 57 de ani, 5 clase, agricultoare, țese din copilărie. (Cînepă.) 2. CHIRIȚĂ V. VASILE (kirîțâ ve vasîle), de 33 de ani, localnic, 4 clase, este cioban de mic. (Oierit; texte.) 3. ȘCHIOPU N. ION (ștopu ne iuon), de 50 de ani, 7 clase, este cioban. Este cam umblat, de unde și influențele limbii literare din graiul său. A fost folosit ca inf. de

control la Oierit, răspunsurile sale au fost notate cu [*](Oierit.) 4.TOMESCU
S.NECULAI, de 33 de ani, localnic, 4 clase. Este lemnar, meseria a deprins-o
de la tatăl său (Meserii: lemnărie.)

473.POJORÎTA, jud.SUCEAVA

Satul p^uojorîta este așezat pe cursul superior al râului Moldova,
la 6 km V de Cîmpulungul Moldovenesc.

Este menționat în 1696 (ȘTEFANELLI, 15). După tradiția locală, aici
(la locul numit ptătra străji¹) se afla straja care păzea drumul spre Tran-
silvania. Cea mai veche familie din sat, străj^eer¹, descinde dintr-un străjer
care a nimicit o ceată de tătari, împingîndu-i pe aceștia cu sulița în pră-
pastia dinspre râul Moldova. Numele satului ar aminti de incendierea (pojăr
'incendiu') acestuia de către tătari.

Locuitorii, în număr de 2828, se numesc p^uojor^en¹; -rân și se con-
sideră, împreună cu toți locuitorii de la vest de Gura Humorului, munt^en¹;
-tiân. Înainte de 1940 au fost multe familii germane în sat; în prezent mai
sînt numai cîteva.

Prin sat trece râul m^uoldova. Pîraie (văi): vălea p^uojorîti¹, ~ păt^eni,
~ străjeriul^e, ~ guri, ~ castelul^e ([V] poiăna itcân¹), izvoru gumalăului,
pîrău cîrsti^e, ~ pēcîști, ~ căiilor, c^uolbu, frumosu, tînișu, tili¹a mări, ~
mîioă. Munți: muncelu, gumalău, tiharăili, rîncu, tili¹a, c^uolbu, adam și
ieva; dealuri: măgura, priluca, uopcina flocăscă, uopcina arsinēsî ("cu plă-
iu tatarilor, drumul pe care mergeau tătarii spre Ardeal"), dealu raii, pēc-
ciștia, pîrău căiilor, dialu nēmților; izlazuri: lunca, la comună, dialu
raii, ~ nēmților unu și doi, rîncu.

Părțile satului: vălea puojorîti^e, ~ străjeriul^e, p^uodir^ei, izvoru,
cîrstia, handalu fîndu m^uoldovi, ~ vălea păt^eni ("handal; -dăli se cheamă par-
tea de sat în care locuiau nēmții, cu casele mai dese, așezate de o parte și
de alta a drumului"), pēcîșta, hîrni, centru, pi păt^ena. La comuna Pojorîta
apartine, din 1968, și satul vălea păt^eni. Localitățile învecinate is toăti
vēt: cîmpulungu, sădova, fîndu m^uoldovi. Deosebiri de grai există "pe la ia-
cob^en¹, unde se vorbește cu și [ș] "; sînt și unele deosebiri lexicale: "la
Pojorîta se spune bliah 'canistră de lapte', iar la Iacobenî blioj".

Ocupația principală a localnicilor este creșterea vitelor. Mai lu-

crează la pădure, în carierele de piatră, la fabrica de cherestea, la încărcat lemnul în vagoane. În sat există o fabrică de cherestea, cu cca 200 de muncitori, două cariere de piatră, un furnal de var și sectoru forosti¹er (ifetu). La aceste întreprinderi lucrează și mulți stră¹inăr¹ oameni veniți din alte părți, fugi¹t d¹i s¹apă, din satele dinspre Suceava, Botoșani. Instituțiile din sat: primari¹ii, cînc școl¹, caminu d¹i batrîn¹, preventori¹u d¹i copii, p¹oștă, coperativă, camîn cultură¹. Localnicii merg la târguri la Cîmpulung, Gura Humorului și, mai rar, la Suceava, Rădăuți. Copiii urmează liceul la Cîmpulung și facultăți la Iași, Cluj-Napoca. Vara, vin mulți turiști prin sat, mai ales în trecere spre Vatra Dornei, Cîmpulung. O sărbătoare veche, dispărută astăzi, era înd¹ecia (la Sfîntul Ilie), cînd ciobanii coborau de la munte "cu cămășile unse" și petreceau cîteva zile în sat. De Anul Nou se face capră: capră, urși, mascați; fetele nu merg cu uratul.

Cele mai vechi și mai numeroase familii din sat sînt: stră¹j¹er¹, fl¹o-
c¹a (floc¹en¹ [pl.]), bedrul¹i (bedrul¹en¹ [pl.]), grigore¹an (grigor¹en¹ [pl.]), țim-
pău (țimp¹e¹i [pl.]), balan (balan¹est¹ [pl.]); alte familii: m¹oroșan (m¹oro-
șan¹ [pl.]), corlatan, ierhan (ierhan¹est¹ [pl.]), p¹orcil¹escu. Prenume: ili¹,
d¹ord¹i, p¹etru, li¹on (nițucă), nioulăi, vasili, tuădir; liuăna, maria, rafi-
ra (rahira), elisabeta, catrina, vărvăra, ileana, parasca. Pentru a deosebi
mai multe grupuri de familii cu același nume, i se adaugă acestuia un supra-
nume: de exemplu, bedrul¹en¹ se împart în catrinăr¹ și co¹c¹oi. Inf. pr. ezită
să spună porecle: fîrțigăi, caș¹en¹ (de la numele cașu); femeile sînt porecli-
te "după bărbat": catrinariță.

A. Inf. pr.: STRĂJER PETRU (stră¹j¹er¹ p¹etru), 68 de ani, 6 clase și două "de repetiție, de două ori pe săptămînă", agricultor (crescător de vite). A lucrat la ifet, timp de 14 ani, ca manipulant, șef de depozit; în prezent, este pensionar. A făcut armata la Botoșani. Citește ziare (este abonat) și, uneori, "romane istorice, de spionaj". A învățat la școală limba germană. Tatăl a fost crescător de vite și muncitor forestier. Soția este localnică, a învățat 7 clase. Inf. inteligent, sfătos, cu umor; dovedește interes pentru cuvintele dialectale. (Și: texte.)

B. Alți inf.: 1. BEDRULEA ILIE, 70 de ani, 7 clase. (Agricultură; texte.) 2. SUFLETEL OREST (u¹or¹est sufl¹iță¹), 73 de ani, 6 clase. A deprins apicultura de la alți stupari localnici și din cărți. Scrie versuri în stil popular (Apicultură; texte.) 3. BALAN VICTORIA (balan victori¹a), 81 de ani, 7 clase. (Cînepă; texte.) 4. JUCAN NECHITA (jucan n¹ikita), 66 de ani, 4 clase. (Oierit; tex-

te.) 5. FLOCEA GHEORGHE (flóĉa ġiórgi), 73 de ani, 7 clase. A lucrat peste 40 de ani la o moară de apă "moșteni-ă din mोगi-strămogi", despre care se crede că ar avea "vreo 400 de ani". (Meserii: moară; texte.) 6. LEHACI TRAIAN (l^hehás traian), 53 de ani, 7 clase, născut în Fundu Moldovei, unde a deprins și rotăria, de la un meșter localnic. (Meserii: rotărie; texte.) 7. PĂCURĂROI GAVRIL (păcurărói gavríl), 64 de ani, 5 clase. A fost pădurar, muncitor "la regularea apelor" și la C.F.R. În 1951 i-au fost amputate picioarele în urma unui accident. A învățat dogăria în 1953, la Vatra Dornei, la un atelier pentru invalizi. (Meserii: dogărie; texte.) 8. ȚÎMPĂU ȘTEFAN (țîmpău șt^héfan^h), 64 de ani, 6 clase, dulgher. (Meserii: dulgherie, zidărie; texte.) 9. STRĂJER TOADER (străjărⁱ tuádiř), 42 de ani, 6 clase, maistru tîmplărⁱ. A urmat școala de arte și meserii din Cîmpulung, între 1925-1930. A lucrat la Iacobi, un an "cu un maestru neamț" și 5 ani ca maestru tîmplar la mină. (Meserii: lemnărie; texte.) 10. IONEL ANTIPA (íionél antípa) 75 de ani, 6 clase, născut în Sadova, de unde a venit în 1928. (Meserii: fierărie; texte.) 11. ERHAN EFTIMIE (ierhán iefⁱtimí), 39 de ani, 6 clase. A fost ucenic la un meșter din Cîmpulung, apoi a lucrat cu alt cojocar în Sadova. (Meserii: pielărie; texte.)

474. VATRA MOLDOVIȚEI, jud. SUCEAVA

Localitatea vátra m^uoldovițⁱ (mai obisnuit, vátra) este așezată pe valea Moldoviței, la 24 km N de orașul Cîmpulung Moldovenesc.

Este menționată la 1530 (WERENKA, 67). După tradiția locală, primele familii din sat au fost robi ai mănăstirii: purdilⁱ, furcós, boțatărⁱ, hăntărⁱ.

Locuitorii, în număr de 2340, își zic vatrenⁱ; -ián și munténⁱ; -ián. "Înainte de război, au fost mulți nemți" în partea satului numită válię stîni. În prezent, mai sînt cîteva familii germane și "cîte un huțan, venit din satele învecinate".

În m^uoldovița, [σ] m^yuldozița, se var-ă pîraiele: pară^uu di la hotăr, ~ băis^eenⁱ, ~ tréstiⁱ (tréstia), ~ troșil^{or} (tróčil^{or}), ~ lupu^uăia, ~ palăma-
niⁱ, ~ valcánu ("care vine din muntele iionu cremenéști"), ~ viⁱelnițⁱ, ~ iiz-
vóru^ul^u, ~ tísă, drăgușă, čumárna (care "vine din mai multe paréiⁱ": pară^uu
p^uonór, ~ uovásul^u, ~ cări i^esă di la ursulóva), păltinu, [V] válię bóulu^u. Munți
și dealuri: făġitu, řuncu, fúsa, lupoăia, dósu múntil^u, palamanieă, diálu va-
sili, ~ manastiri, ~ budnărescu (izlaz), ursulóva, iárnaticu (izlaz); alte topo-

nime: mărginea rîpi, poiăna şuiului (izlazuri), sca^uuⁱelili ("o bucată de s^eh^elbi"), ruⁱinili ("unde a fost o mănăstire mai veche"), tărnița ("pe Dealu Mănăstirii"), fundu lupoi "o poiană").

Părțile satului: vălia stîni, țentru, la ha^ou^cenⁱ, gura b^oului, gura lupoi, gura c^umerⁿi. Satele înveinat sînt: țumărna, păltinu, [V] vălia b^oului ("care țin de Vatra Moldoviței, di cîn s-^uo marit comuna"), moldovăi-ța, frum^uosu, gura drăguș. La Moldovița, Paltin și Ciumărna sînt huțuli. Locuitorii din Dragoșă sînt români, dar "înteleg huțânește". Ca la Vatra Moldoviței, se vorbește la frum^uosu, vama, drăguș, d^eea.

În sat există primăria, mⁱeliții, camîn cultural, bibl^uot^eicⁱ, p^uostă, d^ovă școlⁱ. La mănăstirea construită de Petru Rareș (în 1531), vin mulți tur^hșt^h, [V] liuftări: "tot mașinⁱ pisti mașinⁱ, de nu poate coborî o vită de p izlaz". Localnicii sînt muncitori la pădure și fabricanț, adică muncitori la fabrica de cherestea din Moldovița. Unii lucrează la pădure prin alte părți, pe la Piatra-Neamț, prin Banat. Se ocupă și cu creșterea vitelor. Cultivă cartofi, orz, ovăz, mai rar grâu sau porumb, care "nu se coc totdeauna". Oamenii merg la tîrg la Gura Humorului și la Cîmpulung. Copiii urmează liceul la Cîmpulung, Suceava, Moldovița (unde este liceu de vreo 6 ani) și facultăți pe la Iași, București. La Anul Nou, se umblă cu malanța: căpră, urs, bu^hhai. La nunți, există obiceiul de a se în^hoboda mireasa, obicei de care rîd cei din Frumosu: hai, dⁱci, sî-i p^unim h^uobⁱdu!

Nume: butnarⁱenⁱ [pl.], p^uopăscu, ha^uca [silabisit], mă^uoșan, [k] m^uoroșan, măliș, niégur, țirut (kirut), țornⁱei, cuc^uorian, g^uoș, sprânca (jbrânca), balahura, p^uscă (pușcanⁱ [pl.]), țocan, bucatarⁱ, rusu, trufan (trufinⁱenⁱ [pl.]), c^uor^c. Prenume: vasili, gorgi, nicolai, petru, ilii, alicsandru, li^uon, nistur; iliiană, catrina, parasca, liuana, margarⁱeta, s^uoriea, maria, daria, kervasia, virvara, d^uomnica. Inf. pr. susține că nu sînt multe p^uorⁱecli, ca în alte sate: la cei din familia Popescu le zice țuganarⁱ ("strămoșii lor ȝastrau cai, erau țuganarⁱ"), iar la cei din familia inf.pr. le zice p^uortarenⁱ ("ar fi fost un strămoș, cîndva, păznic la puartă"); două femei venite din Ciumărna sînt poreclite șpirta și c^uotc^uodaca.

A. Inf. pr.: BODNAR NECULAI (niculai b^uodnarⁱ a lu andrii), 59 (cîndăș și nouă) de ani, 6 clase, gospodar: n^uma cu g^uosp^uodaria ma uoc^up.

Nu a făcut armata, pentru că este schiop din copilărie. A călătorit la Iași, Cluj-Napoca, Suceava și, de multe ori, la cîmpulung, gura humorlu. Citește, uneori, cărți: cartea psălmilor no știu de-a r^uostu. Părinții au fost crescători de vite. Este căsătorit a doua oară, ambele soții fiind localnice. Prima soție a învățat 6 clase, cea de a doua a urmat numai cursurile de alfabetizare. Are un fiu tractorist și o fată care a absolvit liceul, învățătoare într-un sat vecin. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. MALIȘ LAZAR (măliș lăzăr a dumi^ttru), 70 de ani, 6 clase. (Apicultură.) 2. BODNAR MARIA (b^uodnăr^t mariⁱa), 50 de ani, soția inf. pr. (Cînepă.) 3. MALIȘ ALEXANDRU (măliș alicsándru), 46 de ani, 7 clase. (Oierit.) 4. VAHNOVAN PETRU (va^xnován pétru), 53 de ani, 4 clase. S-a stabilit în Vatra Moldoviței în 1949. (Morărit.) 5. CIMBRU VENIAMIN (čímb^ru veniámín), 45 de ani, 7 clase. A învățat tîmplăria în 1913, la o școală țărănească, la Bucșoaia. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie, zidărie; texte.) 6. TRUFAN GRIGORE (trúfan grigóri^c), 42 de ani, 7 clase. (Meserii: fierărie; texte.) 7. CIORNEI MIHAI (čírneiⁱ mihaiⁱ a lu^t górgiⁱ), 66 de ani, 4 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

475. SUCEVIȚA, jud. SUCEAVA

Localitatea su^cevi^ta, [AL] sú^cevi^ta este așezată pe râul cu același nume, la 20 km V de Rădăuți. Este atestată la 1583 (DIR, A-XVI, III, 226).

Are 1708 locuitori, care se numesc sú^cevi^tén^t; -țan și se consideră bucovinén^t. Vecinii din Marginea le zic șuvi^tén^t. Înainte de 1940 au fost și unele familii germane în sat; în prezent, mai sînt cîteva în hú^tă [Voivodeasa].

În râul su^cevi^ta, se varsă pîraiele: prislópu mări, ~ mic, husău mări, ~ nic, rúsca, niclău^ugu, berkézu, dragoșínu, hávrișu, pară^uu podit (în uóbă^gșcîn^c [numele unui parchet]), ~ rotăriului, ~ mesti^ăac^ă nului, ~ niăgului, ~ boului, ~ păltinu. Satul este așezat la poalele muntelui uóp^cina mări. Dealuri: sihélbia p^uopi, vîrvu damas^kínului, čí^córu dragoșínului, hur^dícúș, la cruci^tă, la arșic^uără, la tarnic^uără, la moyílă, rúncu, diálu tígánilor, ~ furcói, ~ arșí^ti, ~ covă^tului, ~ prislópului, ~ șărparii, ~ hólmului, ~ ursu^ăii, ~ niăgu, ~ rău, ~ cruci, diálu niclăușului, diálu stîncilor; izlazuri (toló^c): pi zⁿámân, la brústur^t, čí^córu al^gíni, toló^ăca furcóiului, ~ híftinú^ăii, ~ sa-

cri¹eriului, ~ de la d¹álu crúci, ~ niclă^ușului, to¹uáca arșíta măi¹cilor, la l¹epur¹en¹.

Părțile satului: rotáriu (p¹ pará^u rotáriului), berkéza (berkézu), î¹sus di manastiri, în g¹os di manastiri, pará^u bóului, în g¹ura h¹úti. De Sucevița aparține și satul voivodiása, ([V] fírșíntál [Fürstental]), numit frecvent h¹úta. Satele învecinate: márzina, p¹útna, cumárna (peste munte), s^uólca, poiána nícului. Mai nou ar fi, "poate", satul Voivodeasa, unde au fost "nemți". Aici a fost o fabrică de sticlă, "pe care a vizitat-o fiul împăratului Franz Iosef". Deosebiri de grai sînt la Marginea, unde "vorbes¹ cu și [s]" și la Ciumărna, "unde se vorbește huțana, [dialectul huțul]".

În satul Sucevița se află renumita mănăstire, ctitoria Movileștilor, datînd din secolul al XVI-lea. Este vizitată de numeroși turiști români și străini. În apropiere, s-a construit, recent, un campíng. Mai există, în sat, primărie, școală, cămin cultural, bibliotecă, dispensar, magazin universal (magazí¹ie) și un magazin alimentar pentru muncitorii de la fabrică.

Localnicii sînt muncitori forestieri și crescători de vite. La fabrica de cherestea din sat, lucrează peste 200 de oameni din Sucevița și din satele învecinate. Mulți bărbați lucrează în pădurile din jurul satului. Unii sînt plecați pe la Constanța, Leșu Ursului (la mină). Tîrgul cel mai apropiat este la Rădăuți. Copiii merg la școli și facultăți la Suceava, Rădăuți, Iași. La Anul Nou, se face maláncă: fată, fecior, urs, drac, mascați; nu se fac capră și căluți.

Nume: kiráš, cazác, i¹ćuș, bogdán, vatamañi¹uc, hrehorč¹uc, procop-
č¹uc, roteli¹uc, zaremba, fíșcu, serafimóvič, brăilián, bó¹cu (bočculén¹ [pl.]). Prenume: íi¹oán, g¹órgi, vasíli, pétrea, dumítru, grigóri, íilií¹ie, gavrí¹, ios-
tín, nicodím, aurel, [R] vi^uorél, valerián, dorél; iliána, mariía, vírvára, iuána, minodóra, natali¹a, savéta, margaréta, [R] angelicá, lacriñuárá, auri-
ca. Porecle: fúclia, coșarcái [pl.], p¹erjác, č¹up "șmoc de lînă", lábuș-cíni, u¹opkíncár¹, húlp¹, méndel, dogán, v¹initíc, t¹erfaláu, aráp¹k [pl.], corói, ta-
lașpán, čuáñoá, cuc, sárbușcár¹ [pl.] (sarbușcá "borș cu crupe fierte"), bíz, tóčín, trúlá, scormonič, zermanós, gai¹tá (gai¹tár¹ [pl.]), tacléti, ki¹turliác, tírci¹ilá, fúia, kikineátă, dabóc, p^uorcán, cúte, mahabó¹nic, zbríha, cré-
minia, niábun¹ [pl.], balamutítu, róngiș, truáhna, savántu, sík, balán,

naibă, léucă, bandúr, x¹égí (a régului), jdér¹ [pl.], bof, mírzán, físié¹t [pl.] (bărbați); trulă, gáită, naibă, roșă, férfeniță, fíke, čutácă, gángă (femei).

A.Inf.pr.: BOCICU DIMITRIE (bóccu dimitru), porecla ("moștenită la tot neamul") sarbușcár¹, 59 de ani, 7 clase, muncitor forestier și agricultor. A făcut armata la Rădăuți, apoi concentrări, războiul. A călătorit, ocazional, la București și Iași. Merge de câteva ori pe an la Rădăuți. Citește, uneori, ziare și cărți. Cunoaște puțin limba germană. Tatăl inf.a fost crescător de vite și muncitor forestier. Soția a învățat 7 clase. (3i: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.BODNĂRESCU PARASCHIVA (bu¹nărescu paraskíva), 59 de ani, 4 clase. (Cînepă; texte.) 2.HREHORCIUC GHEORGHE (hrèhoršúc górgi a lui górgi), 41 de ani, 7 clase, oier.(Oierit; texte.) 3.HREHORCIUC GHEORGHE (hrèhoršúc górgi), 69 de ani, 5 clase, ajutor de molar; molarul principal lucrează mai mult la Marginea, unde este o moară mai mare. (Morărit.) 4.BUJDEI GAVRIL (buj-dei gavríl), 75 de ani, 6 clase. Este născut în Gălănești. A învățat meseria la Rădăuți, între 1910-1913. (Meserii: dogărie.) 5. HREHORCIUC IOAN (hrèhoršúc iuan), 43 de ani, 7 clase, fierar. În armată, a făcut o școală de potcovărie, la Bistrița-Năsăud.(Meserii: fierărie; texte.) 6. BODNĂRESCU VASILE (bodnărescu vasíle), 65 de ani, 3 clase, cojocar. A fost ucenic la Rădăuți, 3 ani și apoi calfă la Siret, doi ani.(Meserii: pielărie; texte.)

476. VICOVU DE JOS, jud. 'UCEAVA

Satul žícuv dí jos este așezat pe valea superioară a Sucevei, la 18 km V de Rădăuți.

Este atestat la 1479 (DRH, A, II, 338). Vicov. de Sus (are presupuse existența unui oiconim Vicovu de Jos) este menționat la 1436 (DRH, A, I, 209).

Localnicii, în număr de 4634, se numesc žícovén¹; -ván și sînt porecliți brosčár¹ de către vecinii din Bilca (bğilcán¹), pe care, la rîndul lor, îi poreclesc racár¹. Se consideră bucovinén¹; -nián.

În rîul susáva, [AL] s¹šáva se varsă, pe teritoriul satului, pîraiele caliúha și gúra voitinélulú¹; pîriul gúra sláti¹ni (numit, dipi și iésá în cîmp, cicása) se varsă în r¹hemezáu. Munți și dealuri: pădúria uóbg¹ti (pe terenul Vicovului de Sus), pčetrósa (la hotar cu Voitinelul), pădúria d¹la remezáu, la crac, la țurhană (un deal înalt și ascuțit, gol), la uopservátor¹,

la m^uozi^l (3 movile în care au fost îngropați morți, demult), di^ulu li^uahului, ~babi, ars^ur¹, di^mmest¹esin¹, la mest¹esin¹, la crivă^t, în plop^c, pⁱ di^ulu m^ual^ului (aici sînt cos^ur¹, 'terenuri de fîna^t'), dⁱ la humărie, p^uoi^uana b^uom^uki, în cr^usîn, vîrvu di^ual^ului; vâi: pⁱ vâli (terenul situat de-a lungul pîrfului gura slătiⁿi), pⁱ vâli dⁱ la r¹emezău, pril^ucă sau pril^uca dⁱ la slătiⁿă; izlazuri: î^ușai^ubă, su livădă, întri p^ure^ui, co^uasta lu tîr^un, în mest¹esin¹, în păduri^uși; terenuri de arătură: la mest¹esin¹, s^ualiș^uti, p^uodu slătiⁿi, la liv^ued, în di^ual la mîna ("de la numele unei nemțoaice"), la grui^uet; alte toponime: pă^uur^uia dⁱ la horoniș^uen¹, la b^ușu^unc, slătiⁿa (pădure, pe vale), fîntîna b^uc^uci (un izvor, pe Dealu Leahului), slătiⁿa voi^utin^uel^ului.

Părțile satului (cot^un^ui): în c^unt^uru, r¹emezău, cîmpu, cali^uu^uha, pⁱ m^uăr^uzină, ge^uț^ual^uen¹ (de la familia ge^uț^uau), la corn (colțul satului dinspre Putna). Satele învecinate: voi^utin^uel, g^uălăneș^ut, b^ugilca, zîcuv dⁱ sus, bivolă^uri^ua, [k] b^ugiholă^uri^ua, p^utna, sușiv^uița. Cu c^ui (uo^uc, ur^uec) se vorbește și la Voitin^uel, Gălăneș^uti, Bilca, Vicovu de Sus, Bivolă^uria, iar cu kⁱ la Putna, Horodnic. Deosebiri mai mici de grai sînt, după aprecierea inf.pr., între toate satele: la Vicovu de Sus, se spune băi^uată 'fetiță', la Gălăneș^uti, ia! ia-ia! 'da', la Bilca și la Vicovu de Sus, se vorbește cu a: mari^uia, ma duc, la Voitin^uel, "îi zic mai mult pe rî: mer^uem", iar la Putna, vorbăsc mai poli^utic [literar]. Sînt și deosebiri "la port", mai ales la Putna: "au bondițe de postav mai simple, cu mai puține flori, iar fetele poartă părul retezat, făcut".

În sat există 3 școli generale, haltă C.F.R., poștă, casă de naștere, dispensar uman și dispensar veterinar, C.E.C., c^umpin cultural, 4 cooperative cu un birou, două buf^uetur^u1, primă^uri^ua, frizerie, cizmă^urie, atelier de tîmplă^urie, două ateliere de croitorie, b^uozeri^ue (vopsitorie de lînă, pentru covoare). La fabrica de cherestea din sat lucrează peste 300 de muncitori locali și din Vicovu de Sus, Bilca. După aprecierea inf.pr., cca "3 sfer^uturi dintre bărbați sînt m^ușit^uor^u1", lucrează la pădure, la fabrica din sat și prin diferite locuri din țară: pe la Broșteni, Dorna, în Banat, la pădure, la fabrici și la ferme agricole. Cei care merg în Banat se duc primăvara și vin toamna. Peste o sută de localnici lucrează la Rădăuți, permanent sau sezonier; fac naveta zilnic. Cei rămași în sat și femeile se ocupă cu agricultura, creșterea vitelor. Sînt și mulți meseriași. Localnicii își fac cumpărăturile la Vicovu de Sus, unde este tîrg mare, duminica, și la Rădăuți, unde se întîlnesc locuitorii din partea muntelui cu cei "de la țară". Copiii

merg la ličiu la Vicovu de Sus și la Rădăuți, iar la facultăți la Iași.

Nume: șorodóc (șorodósén¹ [pl.]), cársă (cársén¹ [pl.]), ćifán (ćifén¹ [pl.]), muntían (muntén¹ [pl.]), iışán (iışén¹ [pl.]), hrișcă (hrișcán¹ [pl.]), gețáu (gețăien¹ [pl.]), búrsu (bursén¹ [pl.]), tudósă (tudosén¹ [pl.]), rotár¹ (rotăren¹ [pl.]), țugúi (țuguién¹ [pl.]), coroámă, plésca, skípor, ursáci, țironiác, sașúc, búrļa, dabíca, hrihor (hrihorén¹ [pl.]); "este o familie numeroasă", galán, fúsa, boğán, pírzi, sáncu, tapírdáu. Prenume: vasíli, görgi, i^uón, grigóri, gavril, ștėfán, paraftémni, i^lili, nicolái, nístor, símni^uón, vi^uorél, aurél, costantín, partémi, dumíttru, andrii, pávál, traían, [R] dorél, mărcél; măriia, ánă (auríca, anicúța), i^lliána, paraștița, vioríca, vironíca, sășíra, domníca, victóriá, savéta, frozínca, auríca, natalíia, valeríca, aspázia, [R] virúța, rodíca. Porecle: spôicu (spôiculiță 'fură'), ćirlánu, m^uotánu, úliu, hulúb, barbínța, vasíli-a lu manóli, horáit, șépti, blíd ("înjură de blídu măsi"), zbírlia ("înalț tare și mustăcios"), gibít, uobróc (" [este] voinic și gros"), iědu, gă^lina cōáră (să cōré [se chiorăște]), b^uoișén¹ [pl.] (" merg încet, leneși"), șapíra ("e un bakér¹ 'om de nimic, vagabond'"), guzánu, godác ("a fost negustor de porci"), coțói, hēcú, iizínėriu ("a fost în comisia de reformă agrară"), gíș (are un tic verbal: î^u gíș!), șménću (șmécír), pipícă, cúpiț ("fuma numai țigări cúbí [hava-ne?]), țămțár¹, țamțár¹ ("înșeală lumea"), hòpindúri ("vorbesc tare repede"), colíșér¹ ("făcea culișere")(bărbați); țopírdėli [pl.] ("sînt fudule și țopălesc"), frantóăia ("după numele unui neamț bătrîn"), bakėriu ("este" "tare fudulă"), hėntă ("avea băieți mulți, răi, buclucași, hoți") (femei); văduvele sînt poreclite după numele soțului decedat: tănasoăia (de la Tănase), ćido-noăia (de la ćidón).

A.Inf.pr.:CHIFAN VASILE (vasíli-a tănăsuăii ćifán sau vasíli-a tănăsuăii; mama inf.a fost văduva lui aftanási), 56 de ani, pátru glásă, agricultor. A făcut concentrări (pe la Cornu Luncii, Dărmănești, Botoșani, Dorohoi) și războiul. Înainte de armată, a lucrat la fabrici de cherestea, la Brodina, Vatra Dornei și a fost cioban, un an, la Izvoarele Sucevei. După război, a călătorit "după pîine", pe la Timișoara, București, Ploiești, Buzău, Bacău, Pașcani. A mers, de multe ori, la tîrguri la Suceava, Botoșani, Dorohoi; la Rădăuți, merge la piață, "cam de 10-15 ori pe an". Bunicul după tată al inf. a fost primarul comunei timp de 15 ani. Mama inf. este din Bilca. Soția este din Voitineli, a învățat 7 clase. (Și: Agricultură, Viticultură, Mese-rii: olărie; texte.)

B.Alți inf.: 1. CALANCEA ION (calășa hion a lu sîdur), 66 de ani, o clasă. (Apicultură.) 2. CARCEA SAVETA (cărsa saveta a lu gorgi), 38 de ani, 5 clase. (Cînepă; texte.) 3. COROAMĂ GHEORGHE (gorgi coroamă a lu toădir), 78 de ani, două clase. A fost oier 36 de ani, în zona muntoasă de la Izvoarele Sucevei, unde își vărează oile și vitele locuitorii din Vicovu de Jos. (Oierit; texte.) 4. CHIFAN TOADER (kifan toădir), 45 de ani, 5 clase, morar. A învățat meseria în sat, "de la un neamț". A mai lucrat ca morar, timp de 10 ani, în Laura (lîngă Straja). (Morărit.) 5. Cîrstian Costantin a Toma, 47 de ani, 7 clase, rotar. (Meserii: rotărie; texte.) 6. CRĂCIUN ION (creșun hion), 42 de ani, 7 clase. (Meserii: dogărie.) 7. CALANCEA CONSTANTIN (calânca constantin), 59 de ani, 7 clase, tîmplar. (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 8. CALANCEA ION (calășa hion), 70 de ani, 5 clase. (Meserii: zidărie; texte.) 9. ROȘCA VASILE (roșca vasili), 31 de ani, 7 clase, fierar. (Meserii: fierărie; texte.) 10. PÎRGHIE ILIE (pîrgi hiliii), 60 de ani, 6 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

477. FRĂTĂUȚII VECHI, jud. SUCEAVA

Satul fratăuțu vek se află pe valea superioară a Sucevei, la 8 km N de orașul Rădăuți. Este identificat pentru anul 1393 (DRH, A, I, 6), iar numele satului este menționat la 1412 (ibidem, 46). Prin etimologie populară, numele satului este pus, de către localnici, în legătură cu existența a doi frați, descendenți ai Uței, personaj legendar din vremea lui Dragoș Vodă (vezi și pct. 479), care s-ar fi strigat între ei: frăți-a uțu?

Locuitorii, în număr de 2794, se numesc fratausen; -ăan și se consideră a fi bucovineni; -nian. Sînt porecliți, de către vecinii din Gălănești, barculen caliș. Înainte de 1940, au fost în sat unele familii germane.

În rîul susăva, care trece prin marginea de NE a satului, se varsă pîraiele vlioj, păozân și parău la izmână. Munții cei mai apropiați sînt la Voitineli, Vicov, Putna. Izlazuri (tolos): toloăca (fratăuțuli), prîndu (pe malul Sucevei), toloăca nemțascoă; alte toponime: uogoru domnesc (unde au fost grajdurile unei ferme împărătești), bahnă, două prajîn, la țintirîmu poca hîților, la stîlp ("este un stîlp de ciment"), la zoblădut, [k] zoblăby (un teren care aparținea de Măneuți), la păopeni (o tarla), tarlăua bârculi, la malitur (un teren de pe malul Sucevei).

Părțile satului sînt denumite mai ales cu numele (la plural al) unor grupări de familii: ionéști¹ (de la ionésă), buđilén¹ (de la buđilă), c^uovășén¹ (de la c^uovășă), biden¹ (de la bida), im^uoiánă sau p^uoiinén [pl.], barculén¹ (de la n. top. barc), cútu rúșilor, ási dî_sús sau ási dîntri n¹emț. Localitățile învecinate: c^uostișă, fratăuțu nou, hurjuien¹, h^uorónicu di z^uos, radăuțu. Satul Costișă s-ar fi desprins, mai de mult, din Frătăuții Vechi și Noi. Cei din Frătăuții Noi și din Bilca (gilca) spun: görgi, uoč, dă-m uopčî-șili și uobgêlili, iar cei din Costișă "vorbesc cu u": a drăculu. Sînt deosebiri de grai și la Horodnic, dar inf. pr. nu poate preciza care sînt acestea.

În sat există primărie, 3 școli generale, cămin cultural, dispensar uman și veterinar, ceapé și o moară de apă, cu turbină, "rămasă de la nemți". Ocupația de bază este agricultura. Localnicii se mai ocupă cu creșterea vitelor și cu diferite meserii. Majoritatea bărbaților mai tineri pleacă la cópcă [la lucru] în toată țara, mai ales în Bărağan și pe la Brașov; cca 30-40 lucrează la Rădăuți. Tîrgurile mai apropiate sînt la Rădăuți (vinerea), la Siret (marțea) și la Vicovu de Sus (duminica). Copiii merg la liceu la Rădăuți și la facultăți la Iași, Suceava. De Anul Nou, se face malăncă 'ceată de mascați'; se mai fac căpri, urs, șiród.

Nume: buđilă, ionés, c^uovășă, bida, ursu, cîsmăr¹, istratuáli, isopéscu, pîndariúc, lukián, bušetki (bušéski), clóșcă, búzie, șiríni, sar-șíski, cojocăr¹, paliúc, lávric, nicolaică, gútic, mazureác, căpstrîmb. Pre-nume: cóștiă, görgi, ión, vasili, ilari^uón, militón, salvéstru, mírca, ilíiii, tuádir¹, savín, víctur, gavríl, domițián, [AL] domițián, severín, filarét, drăguș, ambr^uós; iliána, calína, catrína, maránda, maríăa, fruzína, ștefaníăa, savéta, ravéca, dóca, minodóra, divóra, vi^uoríca, viríonča. Porecle: șcirlă, șkipur, noáuă, c^uovată, țibríc, kieníuc, lip^uovánu, țúcsfíru, bruășci, píțu, a lu ináci, a lu kúzâr, a lu ambr^uós, a lu lúcă, c^uosti^uói, iba, isác, culíc, turcumán, șpêrlă, ariș, kirilă (bărbați); doricoásă (de la Dorica), șirinuăia, patraríca, m^uogoroăica, casandruăsa, calinuăsa; "cele mai multe femei se poreclesc dupa uămin¹".

A. Inf. pr.: BUZILĂ ILARION (buđilă ilari^uón, laríón a lu ilíiii), poreclit șcirlă, 56 de ani, 7 clase, agricultor. A fost oier 12 ani. Lucrează și fațăde la case, a învățat într-o concentrare, la Roman. A făcut armata la

Rădăuți, concentrări la Rădăuți, Roman, pe lângă Oradea, la Pomîrla. A fost rănit în război și a stat 4 luni în spital la Turda, apoi la peséu [partea sedentară], la Florești (lângă Craiova). A călătorit, ocazional, la Vatra Dornei, Iași, Suceava; la Rădăuți, merge "aproape în fiecare săptămînă". Știe puțin "nemțește", din copilărie. Părinții au fost agricultori. Soția este localnică, a învățat 7 clase. (Și: Agricultură, Cînepă, Oierit; texte.) Pentru completarea și verificarea unor răspunsuri ale inf.pr., am folosit un informator [*]: Cîsmăruț Iiliii, 72 de ani, 6 clase.

B. Alți inf.: 1. ISTRĂTOAIE GHEORGHE (iistratuái górgi), 48 de ani, 7 clase. (Apicultură, Meserii: dogărie.) 2. IONESEI ELISIE (ionésá ilisíii), 62 de ani, 4 clase. A fost morar la Bilca, Arborea, Costișa. (Morărit; texte.) 3. BUZILĂ CONSTANTIN (buzilá costantín), 63 de ani, 5 clase. A învățat rotăria și tîmplăria în sat, fiind ucenic "la un meșter neamț", timp de 3 ani. Este fratele inf.pr. (Meserii: rotărie, dulgherie, Lemnărie; texte.) 4. DREHLUȚĂ CONSTANTIN (drehlúță constantín), 59 de ani, 6 clase. (Meserii: zidărie.) 5. ONCIU GHEORGHE (onșu górgi), 48 de ani, 7 clase, fierar. A învățat meseria în sat, "de la un maestru neamț", între 1938-1940. (Meserii: fierărie; texte.) 6. PÎNZARU GHEORGHE (pînzăriu górgi), 46 de ani, 7 clase, cojocar, agricultor. A fost miner la Leșu Ursului și s-a pensionat, în urmă cu 7 ani. (Meserii: pielărie; texte.)

478. MARGINEA, jud. SUCEAVA

Satul mărzina se află la 9 km V de Rădăuți, pe șoseaua care duce la Sucevița și, peste Obcina Mare, la Cîmpulung Moldovenesc.

Este consemnat pe harta generală a Bucovinei din 1774 (WERENKA, 162, h.).

Cei 5734 de locuitori își zic marzîneni; -nián și se consideră bucovinieni; -nián. Înainte de 1940, au fost unele familii germane în sat.

Prin sat, trece râul Sucevița (șuvița), în care se varsă pîraiele hávrișu, paráșu plîeșî, fluáși, izvórului, gărvasánului, ursúai, kétri, bîerkez. Munți: vîrvu plîeșá, furcói (către mănăstirea Sucevița), plai ("pe unde se merge súpri vátra" [Vatra Moldoviței]); dealuri: diálu fátului, iédéri, [AL] iédri, vîrvu diálúlui; izlazuri (tólóš): tólóca di_sus, îzós, din vátra satului, la arșítă.

Părțile satului: în capătu satului (către Sucevița), cútu di_sus cútu di_zos, vátra satului (nijlucu satului). Fiecare din cele două părți ale satului despărțite de râul Sucevița se numește îșeă parte sau

pîsti apă; cei care locuiesc pe malurile Suceviței se numesc reciproc șăpar-ten¹. În partea di supri hută (Huta este numele popular al satului Voivodea-sa, din comuna Sucevița), numită satu nou, sînt numai case construite recent. În dîálu iédri, unde au fost înainte de război germani, locuiesc oameni ve-niți din alte părți; această parte a satului este numită, ironic, și stătili unite. Satele învecinate: șușu^uvița, [AL] șuvița cu huta, clit, v^uolovăț cu burla și h^uorónicu di sus; o parte din Horodnic, cu care se învecinează "șapart¹en¹ de dincolo", se numește în tîșu^uară. Deosebi¹ de grai sînt la Sucevi-ța: ai n¹ștri rid p¹ dîș cu țalacu, țalaca. La Clit "se vorbește și rusește".

În sat există primărie, cămin cultural, 3 școli generale, grădini-ță de copii, dispensar, casă de nașteri și un atelier de ceramică neagră, re-numit, în care lucrează cca 30 de bărbați și femei. Ocupația de bază este a-gricultura. Foarte mulți localnici lucrează la pădure, prin împrejurimi, la fabrica de cherestea din Sucevița și la Rădăuți. Mulți sînt plecați la lucru "în lume, pe la Constanța, Timișoara". La tîrg merg la radăuț, iar cei "care sînt mai negustori" se duc, după cumpărături, și pe la Siret, Gura Humorului și chiar pe la Arad. Copiii merg la școli la Rădăuți, la șușavă; sînt 2 - 3 tineri la facultate, la Iași. Prin sat vin turiști români și străini, mai a-les în trecere spre mănăstirea Sucevița; vizitează atelierul de ceramică. E-xistă obiceiul de a se merge la cimitir, la șuda (primăvara; inf. nu știe ce sărbătoare este: "În calendar scrie altfel, [ε] minunea...") și la dumînica tó-mi. De Anul Nou, se fac malăș [cete de mascați] și, mai recent, ji¹ănu; mai de mult, erau numai căpri, caluț.

Nume: lázur (lázur¹en¹ [pl.]), b^uotnár¹ (b^uotnar¹est¹ [pl.]), lúngu (lúž¹en¹ [pl.]), nikitián (nikit¹en¹ [pl.]), halíp, málug, hapcúc, magopăț. Pre-nume: g¹org¹, i^uon, gavril, dunítu, ilii¹, vasíli, st¹erán, [R] drágus, rá-du, mírca, dorín; aspázia (ispávia; hipocoristice: pajúță, pazică), marí¹a (maruára), vi^uorica, domníca, margaléta, [R] aurica, rodica, sílvia. Pore-cle: țap, turl¹ei, c^uofist¹, mu¹li, h¹es, sacarel, bukilá, kisliác, țigán [pl.], bărtan, flénăr, maríșál, saržent ("la fiii acestuia, le zice caprár¹"), bă-șescu, lătiș (bărbați); a lu bășescu, a lu muáli, firanda (de la Firuța), súr-da, dupur^uosa, silipuaia (femei).

A. Inf. pr.: NICHITEAN ASPAZIA (nekitián aspázia; "oamenii spun is-pávia"), 59 de ani, o clasă, agricultoare. Este poreclită a lu tîrun sau tîrînu¹ia, după prenumele primului soț. A avut prăvălie înainte de război,

vreo 8 ani. A fost îm_vacua_nărie, vreo 5 luni, pe la Grămești, Calafindești. A călătorit, ocazional, la Suceava, Iași, Vatra Moldoviței. Merge la Rădăuți, de cîteva ori pe an; mai de mult, mergea mai des. Tatăl inf. a fost agricultor și căraș la pădure. Primul soț era din Horodnic, iar al doilea din Marginea. Cu ambii soți a trăit cîte 13 ani și de 12 ani este văduvă. (Și: Cînepă; texte.)

B.Alți inf.: 1.JOLTEA ION (jólția i¹u^{on} a lu costantîn), 50 de ani, 7 clase, agricultor. (Agricultură, Viticultură; texte.) 2.BULIGA GAVRIL (bu_lîga gavrîl), 62 de ani, 4 clase. A citit cărți de specialitate și a participat la cîteva adunări ale apicultorilor, la Rădăuți. (Apicultură; texte.) 3.DEREVLEAN ILIE (d¹erevli^{an} iliⁱⁱ), 47 de ani, 7 clase, oier; a stat peste 25 de veri la stîină. (Oierit.) 4.HREHORCIUC DUMITRU (hrehor^cuc dumi^{tru}), 47 de ani, 7 clase. Este morar de cca 20 de ani la Sucevița, iar de 10 ani, lucrează ca morar și în Marginea. (Morărit.) 5.GHILIU ION (g¹ili^{uc} i¹u^{on}), 62 de ani, 4 clase, rotar. A lucrat și la o cooperativă din Rădăuți. (Meserii: rotărie; texte.) 6.CURIA DUMITRU (c^uri^a dumi^{tru}), 62 de ani, 6 clase și 3 ani de școală profesională la Rădăuți (1925-1928). După școală a mai lucrat 4 ani în Rădăuți. (Meserii: dogărie; texte.) 7.BOTNĂRESCU AUREL (botnar^escu a^ure^l), 34 de ani, 4 clase, tâmplar. (Meserii: dulgherie, lemnărie; texte.) 8.BĂLAN DUMITRU (ba^lan dumi^{tru}), 58 de ani, 7 clase. De cîteva ani, este om de serviciu la primărie. (Meserii: zidărie.) 9.DEREVLEANU ION (derevli^{anu} i^uon), 59 de ani, 4 clase, fierar. A învățat meseria în sat, "de la un meșter neamț", prin 1926-1930. A lucrat la o fabrică din București, timp de 4 ani. (Meserii: fierărie; texte.) 10.BULIGA GAVRIL (bu_lîga gavrîl), 39 de ani, 5 clase. (Meserii: pielărie; texte.) 11.BERINGHEAN ARCADIE (arc^{adi} b¹heri^{ng}ian), 34 de ani, 7 clase, muncitor la atelierul de ceramică neagră. (Meserii: olărie; texte.)

479.VOLOVĂȚ, jud.SUCEAVA

Situat la 4 km S de orașul Rădăuți, satul volovăț este menționat, cu numele Vîlhovăț, la 1401 (DRH, A, I, 20). O legendă locală explică, prin etimologie populară, numele satului de la Valea Uței (v¹ali^a u^ți); Uța ar fi trăit în aceste locuri pe vremea lui Dragoș Vodă (vezi și pct.477).

Cei 3452 de locuitori se numesc v^uolovi^șen¹; -ș^{an} și sînt porecliți pla^șint^{ar}¹; se consideră bocoviⁿen¹; -ni^{an}.

Prin sat, curge Sucevița (ș^usi^vi^{ța}, ș^uvi^{ța}), în care se varsă hîrbov^ătu (izvorăște din pădurea h^{av}riș), la par^{ău} (numit, după ce iese din sat,

pară^u m^uori), iazlovătu (la Iaslovăţ); gîrli: gîrla zⁿămân, pară^u bábi, ~ sîzilor, ~ carpiⁿis. Munţii cei mai apropiaţi sînt kétrili muⁱerilor (între Marginea şi Suceviţa) şi furc^olu (la Suceviţa); dealuri ("sînt, de fapt, mai mult şesuri"): arşⁱta, diálu búrlⁱ, ~ badéu^tulu, ~ m^uori; izlazuri: dúpa pa-
dúri, gîrla zⁿămân, pi la vad, pi diálu búrlⁱ; alte toponime: padúrea volovătu-
lu, cu două părţi: ş^uoropán şi p^uorcarétu; denumiri din tîrnă: în toloácă, vadu
horóniculu, ~ şoc^oiulu, ~ rădău^tulu, la malín, în râmnic, la halaş^teli, cótu
balahúri, la şaibă ("unde este n poligon de tragere"), la l^uóză, diálu ba-
dău^tulu, pi lan, hⁱlénitfi, im_bar ("o pantă, cu locuri mlăştinoase la ca-
pete"), în dumbrávă.

Părţile satului: céntru, burdujén¹, lupaş^tén¹ (de la numele lu-
paş^tian), şigarăⁱ (uo gîrloábi 'rîpă'), p^uodvîr, la gradînă ("unde a fost o
pepină^{ră}"), diálu búrlⁱ (catună di tîgán¹). Din comună, face parte şi satul
búrla. Localităţile învecinate: clit (cu diálu iédri), márzina, horónicu dí
sus, radău^t, badéu^t. În Burla, "bătrînii vorbesc mai stricat, cam pe limba
ucraineană, dar nu mai sînt ucraineni". În Clit, populaţia este amestecată:
români, ucraineni, germani, poloni (poli^eş). La Iaslovăţ "vorbeso cu ci: u^oc,
uréc şi spun hójma, farină, bongî^tă". La Suceviţa "vorbeso cu ci: cin^c, ci
fa^c?". Sînt unele deosebiri de grai şi la Marginea: capkí^tă, u^obgéli [cu pk,
b^g < p, b + i], bondí^tă (la Suceviţa: boándă).

În sat există primărie, şcoală generală, camín culturál, magazín
micst. Ocupaţia principală este agricultura. Mulţi localnici, mai ales din
cei tineri, lucrează la Rădăuţi, Dorneşti; fac naveta zilnic. Alţii pleacă,
ca lucrători sezonieri mai ales, pe la Constanţa, în Banat. Cumpărăturile se
fac la Rădăuţi. Unii localnici se duc să vîndă cartofi, zarzavat, fructe pe la
Bucureşti, Constanţa, Tecuci, Piteşti. Copiii merg la liceu la Rădăuţi şi la
facultăţi la Suceava, Iaşi, Cluj-Napoca. Prin sat trec turişti, în drum spre
Arbore, Suceviţa. La "hram", de 14 septembrie, se face strîsúră 'horă mare, la
care participă şi invitaţi din satele vecine'. De Anul Nou se face malán^{că}:
împărat, doamnă, popă, jieni, irozi, urs, calú^t, cápră cu caprăr¹ etc.

Nume: antonóviş, hilişóⁱ, cóca, lupaş^tian, róbu, híj, u^oordéi, lă-
zărés^cu, cová¹, halíp, pru^tian, vicol, doⁿisán, grigoróviş, córfus, ungureán,
bădili^tă, zup^u, lúngu, miraú^tă, co^botár¹, crístuş, pintiliú^c, gáni, uolár¹,
bízgán, u^ootnár¹, t^uofanés^cu, dúnga, prelipcán. Prenume: górgi, i¹uón, toádi-

ri, pétrea, c^uostán, iliiⁱ, pricópi, ambr^uós, sáva, pintilⁱ, ifrim, lósuh, márcu, nikíta, filip^h, capitón, [R] danút, aurel, bébi, strugurél, c^uostél, marinél; domníca, iliana, paraškíva, floárea, catrina, frundína, sílvia, ána (aníta), anica, marí^{ia}, málina, [R] zéta, zⁱorⁱzéta, dóina, lacrimioára, an^gzela, florintína. Porecle: smintína ("vindea lapte și-l gro^oré [lua smintina de pe lapte]"), hrin^că ("dădea la masă, la oameni, numai câte o hrin^că 'fe-lie, mai groasă de pîine'"), c^uomanác, uokín^că (era "un băiat necăjit"), șfab ("tatăl lui a fost neamț"; șfa^g 'nemți'), turtán ("își lua turte de mîncare"), fasúlă, șurúb (este "iute, umblă ca șurubul"), lup^h, urs, jumatáti, bursúc, gíba, coácáză, paháii ("arătare"), trúșnic ("făcea oloi"), șap^uói, fușk ("bote la usturoi"), túlă ("de la sulă"), balanél, túr^cu, ionáu ("de la Ion"), țugúⁱ, șocírlíi [pl.], șfik, bombaláu (bărbați); fríșcă, trocána ("de la troacă"), corobáuca (femei); în general, porecla se dă la întreaga familie.

A.Inf.pr.: LĂZĂRESCU SAVA (lăzăr^escu sáva), 57 de ani, 4 clase, agricultor; s-a mai ocupat cu cărăușia și cu negoțul de cai. Are 3 porecle: perj^erⁱ (de la bunicul după tată, care avea o livadă mare), a marzi^hh^eși (după mamă, care era din Marginea) și sáva lu p^efti (după socrul inf., care pronunța rău cuvîntul «pește»). A făcut armata la Rădăuți. Între 16 și 19 ani a fost om de serviciu la o școală din Rădăuți. A lucrat la mai mulți boieri, pe la Căuiești, Buhăiești, Crasna, Moșna. A călătorit, cu diferite treburi, la Dorohoi, Botoșani, Suceava, Iași, Tecuci, Huși, Buzău, Rîmnicu Sărat, Făurei, Ploiești, București, Craiova, Timișoara, Arad. A mers, de multe ori, la tîrg la Gura Humorului, Cîmpulung Moldovenesc; la Rădăuți, merge aproape săptămînal. Citește, uneori, cărți de povești, de snoave și ziare. Tatăl inf. a fost agricultor. Mama era dim_mărzini [din satul Marginea]. Soția a învățat 6 clase. (Și: Agricultură; text.)

B.Alți inf.: 1.MIRĂUȚĂ NICHIFOR (mirău^uță nikífor a pricópi), 41 de ani, 7 clase. (Apicultură.) 2.LĂZĂRESCU DOMNICA (lăzăr^escu domníca), 56 de ani, 4 clase, soția inf.pr. (Cînepă.) 3.LĂZĂRESCU TOADER (lăzăr^escu tuádri), 37 de ani, 7 clase. (Oierit; texte.) 4.NICOLAICĂ TEODOR (nicolaic^ă té^udodor), 43 de ani, 6 clase, morar. Este născut în Frătăuții Vechi și a învățat meseria la un evreu din Măneuți. A mai lucrat ca morar la Vicovu de Jos (4 ani) și la Frătăuții Vechi (5 ani). (Morărit.) 5.HALIP GAVRIL (halí^b gavríl), 65 de ani, 3 clase, rotar la C.A.P. A învățat meseria la Rădăuți, "de la un neamț", între 1923-1927. (Meserii: rotărie; texte.) 6.DUNGA VASILE (dunga vasíli), 55 de ani, 5 clase. (Meserii: dogărie, dulgherie, lemnărie; texte.) 7.BELDEAN ALEXAN-

DRU (beldián alicsándru), 48 de ani, 7 clase, fierar la C.A.P. A învățat meseria la Rădăuți, de la un meșter german, între 1945-1948. A mai lucrat 4 ani la Arad. (Meserii: fierărie; texte.) 3. UNGUREANU IOAN (ungureánu ióánu), 43 de ani, 7 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

48o. SOLCA, jud. SUCEAVA

Localitatea s^uólca, considerată oraș din 1926, se află la 23 km SV de Rădăuți și la 33 km N de Gura Humorului.

Este atestată în anul 1418 (DRH, A, I, 62).

Locuitorii, în număr de 2550, se numesc s^uolcánⁱ; -cán și se consideră bocovinénⁱ; -neán. Se află și câteva familii germane (au fost foarte multe, înainte de 1940), câțiva poloni care "se țin nemți" (sambórski) sau "sînt românizați" (gíngilóski) și câțiva ucraineni, veniți din Clit.

Pirale: s^uolcúta (s^uólca), care se unește, la p^uódu iizvór^ului, cu pără^uu iizvór^ului, tocaráșu, arželúša, pără^uu sáca. Muntele cel mai apropiat este sérbu, la kétrili mulérilor; munți mai mari nu sînt pînă la raráu; alte toponime: pádúrea cajvanárilor, ~ p^uoinárilor, ~ arburénilor, ~ s^uolcánilor ("care se hotára cu fóntu, fostă proprietate a statului austriac, la pără^uu la ^uulmárii^e"), uopsíuára, kiliúta ("o poiană unde se ascundeau călugării de la mănăstire"), diálu lúpului (spre Arbore), ~ lui v^uódă ("cu o poiană unde vi-na Ștefan Tomșa"); izlazuri: pi uópsină, pi p^uoiána drájki ([V] la parádi), la násíkiri ("o rîpă înaltă, de unde se ia nisip"), întri súáti; locuri în tárnă: pi t^uocárⁱ, diálu c^uóman (c^uómanu), arželúša, dúda, pi s^uólca.

Părțile localității: c^uótu dī_zós, ~ dī_sús, písti váli, vát^{ra} sá-tulúⁱ, pi iojénⁱ ("acolo s-au așezat câteva familii de poloni, numiți iujanárⁱ, iuzanárⁱ, după un strămoș al lor, iúzu"). De Solca aparține satul p^uo-ínⁱ [Poieni-Solca]. Localitățile învecinate: p^uoiána nículuⁱ ("la 6 km peste plai, prin pădure"), rácova ("cîteva cás, lîngă drumul spre Cacica"), árbure, clit. După aprecierea inf.pr., toate satele învecinate se deosebesc la grai: "la p^uoénⁱ spun íl fa [íl fac], hába! [răspund ~. cînd îi strigi], íaca! 'da' și vorbesc cu că: lápce; cu că se vorbește și la cajvána; în árbure prind a se lăsa [de această pronunțare, deoarece] cam jumătate sînt plecați din sat, pe la mine, vii". În rácova sînt poloni, care vorbesc p^uoliséști, iar la Clit sînt ucraineni.

În Solca există liceu, casă de cultură, bibliotecă, sanatoriu T.B.C.

(sănător), o fabrică de bere, la care lucrează cca 40 de oameni, diferite ateliere meșteșugărești, dintre care unul de țesut covoare. Localnicii se ocupă cu munca la pădure (în împrejurimi și mai departe: pe la Argel, Moldovița, Ostra, Dolhasca) și cu agricultura, creșterea vitelor. Cca 60 de oameni lucrează la Cacica, la salină. Mulți pleacă vara și toamna, câte 5-6 săptămâni, la ferme agricole de stat, pe la Dorohoi, Botoșani etc. În Solca se face târg, miercurea, la care vin oameni din împrejurimi. Târgul cel mai mare este la Rădăuți. Copiii merg la școli și pe la Rădăuți, Gura Humorului, Suceava, iar la facultăți la Ieș și, câte unul, la București. După spusele inf.pr., Solca a fost mai demult stațiune climaterică: "veneau liuftăr¹ 'turiști', vara, cânta muzica militară în parc, se dansa". Și în prezent vin turiști, care beau "bere de Solca", la grădina din afara orașului, și vizitează biserica ridicată de Ștefan Tomșa (1615-1630). De crășun, se umblă cu colinda în 3 seri: de ajun (umblă numai fetele), în noaptea de Crăciun și a treia seară, la ștefan¹. Se fac și căpri 'mascați'. De Anul Nou, se face și urs. La Bobotează, se umblă două seri cu colinda. A doua zi de Paște, flăcăii merg la fete, cu udātu: le toarnă în sîn apă sau parfum.

Nume: giŋgilóski, bahán (bahán¹ [pl.]), fl^uórea, timízer¹, zábri, c^uoltún, c^uoltuneác, filimón, c^uotrobás, valaścúc, cováł¹, pińśacóski, hrep-áuğ, p^uoliác. Prenume: g^uörgi, vasíli, lⁱón, nihái, c^uostantin, ilii, pⁱé-trea, [R] mugurél, dorinel, dánút; "nemții aveau prenume ióhan, iácob, uótu, iar polecii mártin, iúzu, franț; acumă toți își pun nume românești"; domníca, maríea (maríca), íileána, [R] lileána, luminíța, miuára, lăcrămiuára. P^uoléc-ri: tísi, bužilă, crețu (crețucu), țan, cásu, b^uoldítu, cărpă, uónu, pⁱéjku ("spunea pej^k la p^uopénk 'un soi de ciuperci, opintici'"), gozán și c^uolisér¹ (doi frați, porecliți astfel de când erau mici: unul era gras și altul era slab); femeile se poreclesc "după bărbat": crețuáeă, dăniluáeă.

A. Inf. pr.: BALUȘ GHEORGHE (báluș górgi a lu tuádír¹), poreclit g^uörgi-a lu t^uodirică, 62 de ani, 7 clase, agricultor. S-a mai ocupat și cu negustoria de cai, cumpărînd din Banat cai grei, numiți murán¹. A făcut armata la Piatra-Neamț și războiul. În timpul războiului, a stat 5 luni în Cărbunesti (Oltenia). A lucrat, în două veri, la Podu Iloaiei (în 1948) și la Movila Ruptă, Ripiceni (în 1970). A călătorit prin Muntenia, Oltenia, Banat și Transilvania (Brad, Beiuș, Arad, Timișoara), cu negoțul de cai. Citește ziare și multe romane (cu mónți cristo, mateás șándur). Știe cîteva cuvîn-

te rusești, din război. Tatăl a fost agricultor. Soția este localnică, a învățat 5 clase. (Și: Agricultură; texte.)

Alți inf.: 1. BIDA VASILE (bida vasíli), 53 de ani, 6 clase. A învățat cojocăria la Rădăuți, unde a fost ucenic între 13 și 16 ani. (Viticultură, Meserii: pielărie; texte.) 2. VÎLCEANU CONSTANTIN (vîlșănu costantín), 83 de ani, 7 clase, născut în Oltenia (Apicultură.) 3. VASILOVICI DRAGOȘ (vásilóviž drăguș), 55 de ani, 4 clase, maestru brutar. (Apicultură, răspunsurile notate cu [II].) 4. COLȚUN MARIA (maríe a c^uolțún a lu ^ílón, [născută] p^uoliác), 62 de ani; a urmat cursurile de alfabetizare. (Cînepă; texte.) 5. GHIN-GHILOSCHI MIRON (gîngîlóski mirón), 46 de ani, 4 clase (Oierit; texte.) 6. RU-SU VASILE (rúsu vasíli), 60 de ani, 5 clase. (Morărit.) 7. COVALIU MIHAI (c^uo-valíu mihái), porecla ("moștenită"): lăbuș, 64 de ani, 4 clase, rotar. A învățat meseria la Brăila, între 1923 și 1926. A lucrat un an la Vatra Dornei, în 1929. (Meserii: rotărie.) 8. SAMBORSCHI IACOB (sambórski iácob), 51 de ani, 6 clase. A învățat dogăria la Rădăuți, între 1937-1940. Este polonez de origine, "în familie se vorbea nemțește, dar mai mult românește". (Meserii: dogărie.) 9. TIMINGERU ILIE (tîmîngéríu ^ílilíi), poreclit búda, 80 de ani, 7 clase. (Meserii: dulgherie, lemnărie; texte.) 10. CNILIU EUGEN (cniliú c^užén), 64 de ani, 6 clase, născut în Lemberg. (Meserii: zidărie.) 11. MARULEA ION (marú-lea ^íliuán), 62 de ani, 6 clase, fierar. A fost ucenic "la un meșter neamț" din Solca. În timpul armatei, a făcut un curs de potcovărie la Timișoara. (Meserii: fierărie; texte.)

481. VAMA, jud. SUCEAVA

Localitatea vama este situată la confluența râurilor Moldovița și Moldova, la 15 km NE de Cîmpulung Moldovenesc și la 17 km V de Gura Humorului. Între 1926-1941 și 1947-1950 a avut statut urban.

Prima atestare: 1409 (DRH, A, I, 39).

Locuitorii, în număr de 2941, se numesc vamén^í; -mán și sînt porecliți gușét. Se consideră, în raport cu cei de la E de Gura Humorului, muntén^í; -teán. Înainte de 1940, în Vama au locuit multe familii germane; în prezent, mai sînt cîteva.

Prin Vama trece râul m^uoldóva, în care se varsă, la marginea satului, m^uoldovița. Numeroase pîrrei se varsă în aceste ape, dintre care mai însemnate sînt: pîrău fundóului, ~ lu púscă, ~ floări, ~ móri, ~ barbústi, ~ pódu-lui, ~ húrgișului, ~ caldarúșii, ~ rúșului, ~ micláușii, ~ cobgîlilor,

~ lu bardán, ~ salatrúcului, ~ lu b¹eltág, ~ točíli, ~ lu badáli, ~ sásului, doábra mări, dobríta. Munți și dealuri: hurgis, caldarúsa, muntili prisăci, ~ zavóíului, ¹imáșu báii, bânçu, micla^uúsa, barbúșca, fîntîneli, stirigoáia, buzău, salatrúc, còcán, gavriloí, báhna, p¹í¹óru vádului, deálu mări, ~ hás-niș, ~ moráriului, ~ bențarí¹ilor, m¹nicúliu, b¹eltágu, doábra, rúncu (rúncu doábri), ariniș, bírlóg; văi: hurgis, micla^uúsa, salatrúcu, doábra, b¹geltá-gu, točíla, ascuțita; "izlazuri comunale": buzău, barbúșca, jitarí¹a.

Părțile localității: vama di sus, ~ di j^uos, cêntru, doábra, vá-ma-strîmtúra, váma-m^uolid, váma-prisáca, salatrúc, ¹lúnč, ¹fundóí, ¹m-bráz; străzi: străda micla^uúșii, ~ victórii, ~ sindicátelor, ~ rogoázâ, ~ negrúti, ~ cîmitiriului. La comuna Vama mai aparțin 3 sate, numite de inf. pr. catúni: strîmtúra, m^uolid ([*] [V] d¹élnița) și prisáca [Prisaca Dornei]. Toate localitățile învecinate "sînt vechi": cîmpulung, frumósu, frásîn, stul-picán¹. Nu prezintă deosebiri de grai, doar în Stulpicani "se vorbește cu go! vasí! " [vocativul scurtat]. "La Moldovița, Breaza și mai sus sînt hu-țan¹, [care] vorbesc ruséști".

Ocupațiile tradiționale sînt creșterea animalelor și munca la pă-dure. Se cultivă porumb, cartofi, orz, ovăz. În trecut, oamenii vindeau lemn de cherestea, de pe terenurile proprii, în părțile de șes ale Moldovei și chiar prin Muntenia, Oltenia. La fabrica de cherestea din sat lucrează cca 300 de oameni, majoritatea localnici. La Molid este o fabrică de mucava. În Vama există primărie, liceu și 4 școli generale, cămin cultural, alimen-tară, cofetărie, librărie, magazin de textile și de metalo-chimice, aprozar. Vămenii merg la tîrg la Cîmpulung Moldovenesc și Gura Humorului. Mulți lu-crează în aceste orașe, la diferite întreprinderi. Copiii urmează liceul în Vama sau la Cîmpulung Moldovenesc, școli tehnice și facultăți la Suceava, Cluj-Napoca, Iași. De Anul Nou se fac, ca și la Cîmpulung Moldovenesc, bumb-gér¹ (derivat de la bumb), cete de feciori și băieți care joacă un dans spe-cific, bumbgereașca, avînd o îmbrăcăminte care amintește de uniforma milita-ră austriacă.

Nume: acsîntóí (acsîntióí), calinésu, badáli, lucán, simi^uonés-cu, còsnár¹, pre^uutésu, istrátí, le^uontés, lupáșcu, acsînti, còcán, sásu. Prenume: górgi, vasíli, niculái, ¹i^uon, gavríl, nístor, traián, costantín, péturu, dumnítru, toádir¹; mariia, catrína, ¹ileána, parásca, ¹elisabéta, ro-

zália, li^uonóra, leufrozína, rahíra, valéria, magdalína, liuána, ána. Porecle: guşóí, cuf, sulá, púta-lúnga, cícíci, cálu, gúrcán, te^{le}, bagáu, puligán, púfi cu urék, spîndurátuári, b^uobonél (bărbaţi); guşitá, gíráfá, iápa tífónáriului, manastíri, licuáná, m^uoşúca, vriantuáia, puárcá, galúscá, micróbu, lísa, şopírla, prócurároáia (femei); multe porecle sînt "pe familii": tatárⁱ, harhotárⁱ, maducárⁱ, coşarcárⁱ, barbîntárⁱ, popk, b^uóⁱistⁱ, komb^bg, bosançénⁱ, vránta.

A.Inf.pr.: CIOCAN TRAIAN (ci^uocán traián), născut în vămă, 45 de ani, 7 clase, agricultor şi mecanic de moto-pompă la fabrica de cherestea. A fost şi muncitor forestier, cărăuş. A făcut armata la Bucureşti (Buftea) şi Cîmpulung Moldovenesc. A călătorit, ocazional, la Bucureşti, Iaşi, Suceava, Tîrgu Mureş. Merge frecvent la tîrg la Cîmpulung Moldovenesc şi Gura Humorului. A fost instructor coregraf la echipa de dansuri a căminului cultural şi, în această calitate, a urmat cursuri de artă populară de o lună, la Fălticeni, în 1963. Improvizează versuri în stil popular, pe care le strigă la horă sau la nunţi. Este familiarizat din copilărie cu limba germană, dar nu o vorbeşte curent. Citeşte cărţi şi ziare. Părinţii au fost agricultori, crescători de vite. Soţia a învăţat 7 clase. (Şi: Agricultură, Viticultură; texte.)

B.Alţi inf.: 1.CRĂCANĂ TOADER (cracáná toádír), 81 de ani, 6 clase. (Apicultură; texte.) 2.LUPĂSCU ELEONORA (lupáscu íle^uonóra), 36 de ani. A învăţat 7 clase şi o şcoală profesională de construcţii, la Cîmpulung Moldovenesc. (Cînepă.) 3.AXINTOI GAVRIL (acsintóí gavríl), 54 de ani, 4 clase, cioban. (Oierit; texte.) 4.CHICHIRIŢĂ FILARET (kíkiriţá filarét), 45 de ani, 7 clase. A lucrat, pînă în 1959, la una din fostele mori de apă din sat. (Morărit.) 5.AXINTOI GHEORGHE (acsintóí górgi a íi^uon), 67 de ani, 4 clase. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie, zidărie, pielărie; texte.) 6.DAŞCHEVICI EMILIAN (daşkévič íemilián), 59 de ani, 7 clase, dogar, tîmplar. A învăţat meseria "de la un meşter neamţ" din Vama. (Meserii: dogărie, răspunsurile notate cu [II].) 7.LUŢIC ALEXANDRU (luţic alicsándru), 60 de ani, 4 clase, fierar. A învăţat meseria "de la un neamţ" din Vama şi a mai lucrat un an "la alt meşter neamţ" din Cîmpulung Moldovenesc. (Meserii: fierărie.)

Satul Crucea (comuna crúša; ma duc la crúși) este așezat pe v-
lea bístriți ([AL] la ápa bístți), la váli, la 36 km E de Vatra Dornei, súpri
miáqđđđ, sustine inf.

La 1742, Crucea era o "poiană pe Bistriță, cu oameni", stăpînită de mănăstirea Voroneț (CATASTIH, 233). Satul este consemnat la 1774 (MOLDOVA I, 255; WERENKA, h.). Bătrînii știu că satul a fost ars în timpul primului război mondial, rămînînd numai 3 case. Ulterior, s-au așezat mulți oameni veniți dinspre Dorna și dinspre Broșteni.

Locuitorii, în număr de 1677, se numesc crusén¹; -sán. "Cei de după Chiril sînt d^uornén¹". În sat sînt cîteva familii germane și maghiare (táusár, ixnát, lúdvic, f^uortíni, ma^eléski, kíndärman). "Erau și ardilén¹, b^uorşán¹, [dar] au cam murit". Mai sînt cîteva "bucovineni": bársán, ian^uo-vís, cîmpulunžánu, c^uosmáški. La mina din apropierea satului lucrează mulți străinár¹. 'oameni veniți din alte părți'.

Pîraie: bárnărelu, izvóru rău, caldărea, aráma, captalánu ("pe acest pîrîu cresc niște brusturi mari"), pîră^u crúși, ~ ungurénlor, ~ cásí, ~ fágului, ~ fêrlui (şérlu), ~ kiríllui, ~ lésulu, ~ scărişéli (h^uórpánu), ~ sándrului, ~ pketrisíca, ~ uómului, ~ arínului, ~ túrcu, ~ hul¹étu, ~ niámțului, ~ steži^uára, ~ pîntileuáea, ~ şincărița, ~ grájdiului, ~ ženúni (la ženúnea c^uolácu), ~ ríbului, pîră^u-odînc, jdíabu cu lúntrile, c¹ăşíța. Munți și dealuri: clífilí, tárnița, vîrvu súrđílo^r, căpătína, raránu, todiréscu, pketrósu, grú^u, jíríapánu, fúndu bîrnăreli, b¹áda, vîrvu scări-séli, c¹ăpătína (uobîrşíia), p^uodíşu, dîmbu c^uolácului, [AL], ~ c^uoláculu, puodirélu, bítca lu társíní, piétrile álbi, pkişóru m¹ézdri ("pe acolo iíşá suolomízdri"), díálu uómului, ~ úrsului; alte toponime (ţárin¹): la liv¹éd, liéşu, peátra grú^uului, grú^upa grú^ulí, fúndu l¹éşului, prélúşili; locuri pe rîul Bistrița: zugrén¹, tuánsíli ("cu p^ukátra lu tuádir¹ și p^ukátra p^uópi, unde se suiau popii cu icoanele, cînd era secetă"), gúra izvórlui, žănúnia c^uoláculu¹, gúra l¹éşului, ž¹enúnea crúși, muára drácúlu ("la vale de Zugreni, unde era tăt ţanc și era numai o scară cu o funie, de trecut peste stînci, la Vatra Dornei"), la P¹kisc, kisc ("acolo se invírtea apa și se strîngea nisip, mîl").

Părțile satului: dila p^uod la váli, în șărpili (cuasta șărpilui), poiana bóbului, h^uodobéști¹, dîmbu c^uolăcului, zámîna, izvóru rău, f^uer-nuáia, pîră^uu cásî, ~ crúși. Din comuna Crucea, mai fac parte satele lúnga, c^uojós, kirílu, aráma, sátu mări. Localitățile învecinate: h^uólda, br^uoștén¹, vát^ura dórni (zugrén¹, uósó¹, rúsca, gorgițán¹, arínu, u^uortuáia), zémîne (zémîni); "peste deal": cîmpulúngu, uóstra. "După vorbă îl cunoști pe b^uocovineán (cei din Gemenea, Ostra): ce v^urai, ce răfuiéști¹ 'socoți, consideri'? La Chiril, măi șăpeliésc dintr-înși (uóc, chiril), dar mai puțin ca bucovinenii". În sat există primărie, școală generală, cămin cultural, bibliotecă. Pe pîrî-ul Bîrnărel, a fost șiristău [de apă]. Localnicii sînt munșitor¹ f^uorăstii¹ la pături. Se ocupă și cu creșterea vitelor, iar vreo 40-50 de bărbați lucrează la mină. "În alte părți nu se prea duc, este de lucru suficient [în sat]". Tîrgurile apropiate sînt la Vatra Dornei, Cîmpulung Moldovenesc, Gura Humorului. Pe vremea cînd Bucovina era la Austria, oamenii mergeau după cumpărături la fîl^u t^usén¹ [Fălticeni], ducînd poverile în desagi, pe cai. Copiii merg la școli "mai mult pe la i^uecobén¹, la școala de mineri", iar la facultăți la Iași.

Nume: asándi (sándén¹ [pl.]), drózmân (drozmănén¹ [pl.]), sándu, șâncăriu, mir^uón, b^uotezátu, druáncă, lupáscu (familie dispărută), tanásă, panác ("veniți din alte părți"), akiríli, afunuțuáii; în Satu Mare: parpúșa, aliftimíii, anítí (dîs kirieác), t^uófan, panaiti, rătúndu, parhúza, bídili-tí. Prenume: i^uón, niculái, aurél, górgi, sîmní^uón, c^uostantín, pétrea, tuádir, mihái, andrii, lúpu, sáva, ilii, dumnítru, lázâr; fluárea, máriúca, hileána, maríea (marisíca), paraskíva, hiuána, hirína, d^uokíța, iélvíra, savléta, savastița, lauurénța, valéria, casándra, kíca (lu druáncă). Porecle: papúc, șpîrc, freí, gúbiș, sugáu, tígáii, p^uocăii^u [pl.], t^uot^uolót^s, cúșir, h^uóisál, pis-púc, fugáu, frízi, b^uótis: "îmbla cu ~ (opinci primitive, făcute din piele de vită, de la genunchi, cu tot cu păr)", șuábă ("e ghebos"), pliúrdu lu bîrsánu, strîmtúră, bul^uz ("face cásút^u" [cași mici]), m^uéxlă, búr-lă ("un om mititel, cu un spate tămbușit înapoi și cam șchiop") (bărbați); afînta vînir¹, nas mîncá di p^uorc, cîrna, gúși, g^uogilduáii ([*] g^uogildíuáii), cutíuáii ("pe soț îl poreclește cútí"), stiriguáii, biéșnița, crășuáii (femei).

A. Inf. pr.: DROZMAN CONSTANTIN (drózmân c^uostantín, c^uostícă), poreclit șpîrc, născut în crús, 58 de ani, două clási, oier. A lucrat 29 de ani la pădure, în împrejurimi, și, cîteva luni, în Bucovina, pe la Gemenea,

Ostra. Nu a făcut armata. A fost concentrat vreo 8 luni, pe la Buzău, Craiova, Piatra-Olt. A mers cu scinduri de vânzare pe la Verești, Fălticeni, Botoșani, Iași. La Vatra Dornei, Gura Humorului, Cîmpulung Moldovenesc, Suceava merge relativ frecvent. Tatăl inf. a fost muncitor forestier, pădurar. Este căsătorit a doua oară, prima soție a învățat două clase, a doua 4 clase. Particularități individuale de vorbire: oclusia slăbită a africatel t, care devine, adesea, s; automatismul verbal: uor sau. (Și: Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. ROTUNDU TOADER (rotundu tuădir), 73 de ani, 5 clase, agricultor. A lucrat și la pădure, la plute. (Agricultură; Meserii: zidărie.) 2. BÎRSANU GHEORGHE (băgsănu gôgge), 64 de ani, 3 clase. Prezintă deficiențe de rostire; mai evidentă este realizarea uvulară a lui r. (Apicultură.) 3. COZAN EUGENIA (ieuzénia gôrgi c^uoză), 62 de ani, 4 clase, este soția inf. 4, născută în Broșteni. (Cînepă; texte.) 4. COZAN TOADER (ci^uon tuădir, zis gôrgi c^uoză), 82 de ani, născut în Dorna - Arini. Are o pronunțare neclară, din cauza dentiției defectuoase. (Morărit; texte.) 5. BUMBU ILIE (bumbu ilie, în civilitate; în armată era numit bumbu lucă ilii), 65 de ani (născut în 1906), 4 clase. (Meserii: rotărie.) 6. ROTARU PETRU (rotăru p^uetru), 45 de ani, 4 clase, muncitor forestier și cantonier de drumuri. (Meserii: dogărie; texte.) 7. DUMBRAVĂ HARALAMBIE (dumbrăvă se haralampi), 56 de ani, 5 clase, născut în Holda. A învățat tîmplăria la școala de arte și meserii din Broșteni (4 ani). (Meserii: dulgherie, lemnărie; texte.) 8. LUCANU IACOB (lucănu iacob), 67 de ani, 3 clase, fierar (din 1946). Mai înainte, a fost muncitor forestier și plutăș. (Meserii: fierărie.) 9. POPA MĂRIOARA (p^uopa măriuăra), 79 de ani, 5 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

483. OSTRA, jud. SUCEAVA

Așezat pe pîrîul Tarnița, la 30 km SV de Gura Humorului, Ostra are, astăzi, aspectul unui orașel minier. După spusele inf. pr., timp de cîțiva ani, după 1920, Ostra s-a numit comuna flocén.

Pe harta Bucovinei din 1774, Ostra este menționată sub numele "Pojanile Asztra" (WERENKA, h.).

O parte dintre ostréni băștinași au fost ucrainén, ai căror strămoși ar fi venit, după tradiție, din Galiția, în urmă cu cca 200 de ani. Dialectul huțul mai este vorbit numai de vîrstnici.

Ostra are 2725 de locuitori. Înainte de 1940 au fost unele familii germane; în prezent, mai sînt cîteva.

Pîrîul tárnița (cáruia, înainte de deschiderea minei, i se spune pără^uu poiána fl^uóci) este numit, dincolo de Stulpicani, vália súxi; în Ostra, se unește cu pără^uu băișáscu, în care se varsă pîrîul paltiniș. Alte pîraie, mai mici, se varsă în tárnița: pără^uu strășⁱ, ~ pⁱétri, [k] p^kétri, ~ grébinⁱ, ~ clífilor, ~ b^uotășánu^l, aluníș, scáldătorⁱ. Munți: băișáscu, arșíța, múntili óstri, ~ lung^o, clífi, b^uotășánu, p^uoiána tárniță, ~ s^cmíidí, vîrvu grébinului (grébinⁱ), ~ aluníșului; alte toponime: țarina zharčina ("un deal, cosíri"), izláz^uu cúha, prócerť (arătură), kíćirca (imaș), p^uoiána ié-pi, toțóaca, poiána rúsului, vărăriea, la fîntînélⁱ, búcovina (o bucată de țarină și de pădure, un fágít).

Părțile localității: čéntru (la blócurⁱ), vália baiișáscului, pi dímbur, poiána flóci, [R] tárnița, pără^uu b^uotășánu^l, tarničuára (considerată, din 1968, ca sat aparte). Localitățile învecinate: stulpicáne (stulpicán^uu [a]), gémínea, negríleása, fádu níegrilésí (denumirea veche era în germană: sfártíntál); "peste deal": crúca, hólda, broștiénⁱ. "Níegrilénⁱ [locuitorii din Negrileasa și Vadul Negrilesei] vorbesc cu și [= ș"]". Cei din Holda, Broșteni vorbesc, după aprecierea inf.pr., "drept ca oltenii".

Ocupațiile principale ale localnicilor sînt munca la pădure (la forostíerá) și creșterea vitelor. În apropierea localității se află cele două stații de flotare ale minei Tarnița, legate printr-un tunel cu Leșu Ursului. Dintre localnici, lucrează la mină cca o sută de oameni, alături de peste 2000 de mineri veniți din alte părți, care locuiesc, în parte, la blocuri; aceștia sînt porecliți blocárⁱ și slíopéč. Aprovizionarea populației se face prin unitățile de desfacere locale: două alimentárⁱ, magazine de confecții, metalo-chimice, cofetărie. Lîngă blocuri, se face piață zilnică, cu păsări, smîntînă, brînză, carne etc. Pentru cumpărături mai importante, se merge la Gura Humorului sau, mai rar, la Cîmpulung Moldovenesc. Copiii merg la școli superioare la Stulpicani, la Gura Humorului (la liceul minier), Cîmpulung Moldovenesc (la liceul forestier), Suceava. Se păstrează obiceiul de a se pune brăduți împodobiți la casele celor care-și serbează ziua onomastică: di cōstantín cu íiliána ierá plín di tîrș pi la íilénⁱ.

Nume mai frecvente: nastíuc, robaníuc, masikévič, flóča, íiwórcuc, úoblezníuc, big. Prenume: íi^uón, görgíi, vasíli, dumítru, nículáiⁱ, víctor, filaréť, tuádír (fódur), íilií, haralámpii; íi^uána, maríea, vi^uoríca, ră-síra, domníca, parásca, li^uonóra, minodóra, zamfíra, á^uuréli^{ea}, zanóviea,

iliana, ilariea, victoria, [L] victoriea. Porecle: pirlac^h, bepu, iurcu, galu, bigirel. Inf. pr. afirmă că în Ostra sînt puține porecle, spre deosebire de Stulpicani, unde "nu este om să nu aibă poreclă".

A. Inf.pr.: RĂCILĂ ILARION (răcîlă ilari^uon), 60 de ani, 7 clase, muncitor¹ di păduri, da acuma-s pensi^uonar¹. A fost și pădurar (b¹eréznic), prin 1936-1940. S-a ocupat permanent și cu gospodăria (creșterea vitelor). A fost concentrat pe la București, Ploiești, Iași. A călătorit cam în tăti uorașăli: în afara celor menționate mai sus, la Cluj-Napoca, Timișoara, Oradea, Arad. Citește zieară, broșur¹, scriptura. Cunoaște ucraineana, limba maternă a mamei (dialectul huțul), și, puțin, limba germană: "înteleg, dar nu pot răspunde". Tatăl inf. a fost din Stulpicani, muncitor forestier, iar mama din Ostra. Ancheta a avut loc la Consiliul popular din Ostra. (Și: Agricultură, Apicultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. UNGUREAN PARASCHIVA (ungurean parășkiva), 70 de ani. A urmat cursurile de alfabetizare. (Cînepă; texte.) 2. NASTIUC TOADER (nastiuc tuádîr, fódur), 64 de ani, oier și muncitor forestier. (Oierit; texte.) 3. MASICHEVICI CONSTANTIN (masikéviș c^uostantin), 78 de ani, două clase, oier și muncitor forestier. A fost morar, timp de 3 ani, la o moară de apă a socrului său, "care a fost spartă" de cca 20 de ani. (Morărit; texte.) 4. SOCOLIUC VASILE (socoliuc vasîli), 55 de ani, 4 clase. (Meserii: rotărie.) 5. PIȚUC TOADER (pițuc toăder), 64 de ani, 4 clase, dulgher și muncitor forestier. (Meserii: dulgherie, lemnărie; texte.) 6. ROȘCA LUCA (rôșca lúca), 60 de ani, 4 clase, fierar. În armată, la Roman, a lucrat la potcovărie. (Meserii: dogărie, fierărie.)

484. DOROTEIA, FRASIN, jud. SUCEAVA

Satul dorotéi este așezat pe valea pîrîului Suha (súha, vália sú-xi), la 12 km SV de Gura Humorului, pe șoseaua care duce la Ostra. Pe cea mai veche hartă generală a Bucovinei (1774) este menționat, aici, un cătun, "Casele Dorothe" (WERENKA, 26, h.). După tradiția locală, satele învecinate Doroteia și Plutonița ar fi fost întemeiate de doi pustnici, Doroftei și Ploton. Primii locuitori ar fi venit de peste munte, de la Voroneț, trimiși de călugării de acolo "la Dorotei". Prima familie așezată în Doroteia ar fi avut doi copii gemeni (gēmănăr¹), de la care se trag cele mai multe familii din sat, numite Gemănar.

Populația satului numără 806 locuitori, care se numesc doro-

tiien^é₁; -tiean și se consideră b^uocovin^é₁; -nián. Înainte de război, au fost și câteva familii germane.

Pîraie: pără^u dorotéiului (dorotéi), ~ lúpului, ~ crăcunéștilor, ~ lu victor (p^uopovic), ~ hági, ~ túlnicului, ~ brădă¹tán, la pkiua viéki, vália brusturóásă, ~ brániște, [*] pîrau ilíuáii, pîrau cráculu, părău regu-lări ("era un pîriu foarte rău și l-au arenjat austrieicii"), pîrau íiríni, rúncu, părău șándrulu. Munți și dealuri: múntili uóstri, ~ lung, muncélu, b^uotușánu, băiisáscu, bítca brusturósului, brusturósu țigánului (spre Voronet), gúbea (la Cîmpulung), [*] diálu bálănéștilor, páculu, bítca imášílu, prislópu, brusturuása, șuvíríta, bránișteá, cládíta, grúíu, rúncu pópi, ~ lu popovic, grébin¹, clífi, l¹éșu úrsulu, z¹emăláu, múșéii flóși, l¹éspid, sápi, niágra broșténílor; toponime de písti válie: țárnă, rúncu, túlnicu, fíntína ráci, vírvu sími^uonésí; iizlášur¹: varáticu, diálu bálănéștilor, ~ uóbști, prislópu; alte toponime: brusturósu (fînaț), brániștea (fînaț), pără^u slátine [i] (cosíri), pádúrea fónđului.

Satul are două părți: dorotéi și pi țárnă; satul pl^uotonița este considerat, de obicei, de cei din Doroteia ca o parte a satului lor. Alte sate învecinate: frásîn (centrul comunei), bucșoáia, stulpicán¹. În Frasin sînt unii ucraineni și mulți stráinár¹ [veniți din alte localități]. La Bucșoia "se zice matúșă, plácíntă" [cu ă protonic > a], iar la Stulpicani se spune tu măriíi-hái! (la Doroteia: tu mărií!). După aprecierea inf.pr., toate satele învecinate sînt vechi.

În sat există două școli generale (una în Plutonița), camín cultu-rál, cumparatívă, magazín forostíer¹ (în Plutonița) și o tábura de pionieri. Pînă în 1968, Doroteia și Plutonița au format o comună aparte; consiliul popular era în Plutonița.

Localnicii sînt, mai ales, muncitori forestieri, lucrînd în pădu-rile din jurul comunei (la točila, bilțágu, sălătrúcu, četătúia, bucșoííța, brániștea, válea sácă). Se mai ocupă cu creșterea vitelor, agricultura. În prezent, mulți sînt muncitori la fabricile de cherestea din Frasin sau mineri la Ostra. După cumpărături merg mai ales la Gura Humorului, unde este tîrg mare, marțea: "vin oameni și de pe la Botoșani, Dorohoi, Săveni, Verești, din partea muntelui (Cîmpulung-Dorna)". Copiii urmează liceul la Stulpicani, Gura Humorului, la sucăvâ și facultăți la Suceava, Iași.

Nume: gemanăre (gumanăr¹), liehăc, p^uopoviĉ, creĉún, flóĉa, ruscán, balán, nuțăsĉu, tírlă, íanoviĉ, dumbrávă. Prenume: gavríl, c^uostán, mihái, górgi, i^uón (nítă), viergíl, piétrea, niĉulái, [R] lívu; măríĉa, paraskíva, vironíca, floárea, vi^uoríca, sílvia, aníĉa, i^uuána, victóriá, [R] livíca. Porecle: kiribúš, kíper¹, ĉúc, flándă ("de la flóndur, nume rusesc"), tohoăr-că, nánă, ríi, zódăr, caí [pl.] (bărbați); frúndă, senúšcă, zoduroáia, pakí-că, ié-i; în general, "femeile se poreclesc după soții lor".

A. Inf.pr.: I. NUȚESCU VIORICA (nuțăsĉu vi^uoríca), născută balán, șăsăzăs și trei de ani, șăpti clăsă, cásnică, g^uospodínă-cásă. A călătorit, ocazional, pe la București, Calafat (după poramb, în 1946), Cîmpulung Moldovenesc, Broșteni; pe la Vaslui, rívnicu sarát, Verești, Suceava a fost cu cherestea de vânzare. Merge des la Gura Humorului. Citea, uneori, prin cărțile copiilor, cîte o carte de povești, un ziar. Părinții au fost t^uot g^uospodăr¹. Soțul (inf.4) este baci. Străbunicul soțului, górgi nuțăsĉu, a venit din Sadova. Inf.pr. are o intonație puternic reliefată; vocalele sînt frecvent lungite, mai ales în poziție accentuată. (Și: Viticultură, cîteva întrebări; texte.)

II. POPOVICI VICTOR (p^uopoviĉ victor), 60 de ani, pátru clăsă pri-mărie, agricultor. S-a ocupat și cu munca la pădure, negustoria. Nu a făcut armată; a fost concentrat timp de 4 luni, în 1944, la Slatina (Olt) și Sibiu. A stat 4 luni în spital la Solca, în 1967, fiind bolnav de pleurită. A călătorit, ocazional, la București, Iași. A mers la tîrguri de vite la Dej, Năsăud, [ĉ] sfîntgórgi [Sîngeorz-Băi], róĉna [Rodna]. Merge des la Gura Humorului, Cîmpulung Moldovenesc. Mai demult, citea ziare și cărți. Tatăl a fost agricultor și muncitor forestier. Mama era originară din Bucșoaia. Soția este localnică, a învățat numai clasa întîi. Inf. vorbește cu mîndrie de unii dintre copiii săi, care au urmat școli medii și facultăți; o fată este profesoară la școala generală din sat. (Și: Agricultură, Meserii: zidărie; texte.)

În prima anchetă, am avut dificultăți în alegerea inf.pr., deoarece localnicii se aflau în perioada de vîrf a recoltării fînului. Comparînd răspunsurile inf.II cu cele ale altor inf.și cu textele înregistrate, am observat unele deosebiri fonetice care pot fi explicate ca influențe ale graiului mamei sale. Dintre particularitățile graiului din Bucșoaia semnalăm muieră dentalelor t, d, n și palatalizarea labiodentalelor f, v în formele ș, ž, š, j. Răspunsurile la chestionarul general ale inf.II au fost notate pe hărți

numai atunci cînd erau variante lexicale sau morfologice deosebite față de răspunsurile inf.pr. Întrebările 1-38 din chestionarul introductiv au fost efectuate numai cu inf.II.

B.Alți inf.: 1.CRĂCIUN GHEORGHE (crăcūn górgi), 58 de ani, 5 clase. A citit unele cărți de apicultură și a fost abonat la reviste de specialitate. (Apicultură; texte.) 2.CRĂCIUN FLOAREA (crecūn floăria lu gavrīl), 62 de ani. (Cînepă; texte.) 3.BĂLAN MIRCEA (balān mīrcă a lu gavrīl), 32 de ani, 7 clase și școala de șoferi, la Roman. Lucrează ca mecanic și instalator la mină, la Ostra. A stat de mic la stîină, pînă la armată. (Oierit.) 4.NUȚESCU TEOFIL (țio-fil nuțăscu), 70 de ani, soțul inf.pr., crescător de vite, muncitor forestier, cărăuș, oier; în ultimii ani a fost baci la "Neagra Broștenilor". (Oierit și răspunsurile la chestionarul general notate cu [*], care au fost înregistrate la 1-2 martie 1976; texte.) 5.CHIRIAC ION (kiri¹ac¹ ai^uon), 62 de ani, două clase. (Morărit.) 6.BĂLAN ALEXA (balān alécsa a lui górgi), 58 de ani, 7 clase, tîmplar, dulgher. A fost și morar pînă în 1944. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie; Morărit, răspunsurile notate cu [II].) 7.RUSU GHEORGHE (rúsu górgi), 59 de ani, 4 clase, fierar. A învățat meseria în Frasin, la un meșter "poleac", care venise din Cacica. (Meserii: fierărie; texte.) 8.RUSU TOADER (rú-su tuădir), 60 de ani, 4 clase, fratele inf.6. A învățat jocăria de la un meșter din Bucșoaia. Locuiește în Plutonița. (Meserii: pielărie; texte.)

485.MĂNĂSTIREA HUMORULUI, jud.SUCEAVA

Satul mănăstîrea humórlui, [AL] humórlui (ma duc la m¹ănăstî-
ri), este așezat pe pîrîul Humor, la 4 km N de Gura Humorului.

Pe teritoriul satului actual, se afla la 1428 "seliștea lui Dobrin" (DRH, A, I, 120). Satul Humorul este menționat la 1490 (cf.WERENKA, 34). După tradiția locală, familia cea mai veche ar fi vacăr¹, care descinde de la un băiat părăsit, pe care l-ar fi găsit călugării de la mănăstire, l-au pus păstor la vaci și i-au dat ca zestre terenul din zona actualului pîrîu văcărén. A doua familie, ca vechime, laicîș (dispărută astăzi; "mai este un Laicăș în Gura Humorului"), ar fi fost robi ai mănăstirii. Alte familii mai vechi sînt corlătăni, "veniți de la Corlata", și cătuñeni, "care ar fi fost viniți din Ardeal".

Locuitorii, în număr de 2109, se numesc mănăscîrén^t; -stîreán și sînt moldovén; "cum am fost mai înainte, bucovinén¹; acuma, de bucovinén o cam ieșit". Cîmpulungenii [locuitorii din zona Cîmpulungului Moldovenesc, începînd de la Vama] le zic țărăn, dar mănăstirenii "se țin tot muncén¹".

Pîrîul Humor (ápa humórule, válea humórulei) este numit de localnici válea sê mări; spre izvor se cheamă părău măruli. Izvorăște de după dalu întrî humoáră, "o uópčină prin care trece ápa humórulei și despărțește o pădure de alta". Alte pîrăi mai mici: vărvata, văcărén, dúlca, părău tîgânca, părău pliész, ~ lu-andriész, ~ kinéj, ~ trișeór, ~ șirészului, ~ rău, ~ móri, ~ lunga, ~ madérnița, ~ larga, ~ uojița (~ hășca), scorușătu mări, stoiinasa mări, ~ mnică. Munții: dobrinu, tirméša, la púopás, poána fáguli, ~ tristóri, dalu-ntre humoáră, poána măruli, ~ rătúnda, poána la crășun, scorușătu mări, páltiňi [pla.], cúomárnicu, prelúca ráuli, ~ uojiți, răgoázili, ptišóru ptétri, ptétrili duámni (aici s-ar fi ascuns, pe timpul turcilor, o domniță), tuăca; dealuri: ársița, cúostandéiea, părău rúos, ptišóru-afinișuli, rúncu lu balán, tirmeșuára, curcánu, rúncu scutáriuli, ársúra, déalu puopásuli [pare a fi același cu "muntele la púopás"], ~ kinéjilor, poána fágului, ~ stírmiňi, poána lu catarámă, ~ búobéiși, scorușătu mnic, pčíșóru scări, [AL] pčóru scări, în tristóri mnis, șiréșu, butnárca, dobrița, dóbira, coasta lăptării, dalu prelúsi, ~ șál mări, stániștă, părău lu búocánș (deal și pîriu); izlăși: déalu rúos, ~ la scridonén, ~ șál mări, dalu tîgânși, ~ madíerniți, ~ némtilur, [k] poána niémtilur, șiciréiu, ársița, cúostandéiea, prelúsi, stániștă, poána lu bandási, la crúsi, tuăcă.

Părțile satului: părău.dúlca, părău văcărén (văcărénu [a]), părău lunzi (lunga), capu sátuli din sús, la déielén, la drúmu mări, gúra lărzi, larga, capu sátului din zúos, madérnița, prúndu. Din comună mai fac parte satele poána miculi și pliéša. Localitățile învecinate: humóru (gúra humórulei); "peste pădure": bucșuáie, frásini [pla.], múolidu, úo párti din vamá, cașica ("peste deal"), déalu mări, [V] stirigoáea; poána miculi cu pliéša is sáti nouă, di cúolúonizát: "au fost nemți, um fél di șfabd" și au mai rămas slúovás, puoliész. În Poiana Micului, "se vorbește límbă slúovásáscă, iar în Pleșa, límbă ucráineáscă, și nu pur ~, úo púolisáscă, nú știu ši". La Caci-ca, "se deosebesc anumite vorbe": ia 'da ("cuvînt nemțesc"), puťintél, [vor-besc] [a] șă scurt, nú știu cum. Deosebiri de grai mai însemnate sînt la Vama, Frasin, Molid: či [ce], uok, úuréki. "Cu cei din Gura Humorului, cári-s băști-năș din humór și vorbésc așă, țărăněști, ňi lúovím iegzáct, [dar] cea mai mare parte să vúorbéști dúomněști, híntelictuál, fíncă-i uorás, fi adunătură, și-i párti di uámiň cumíňt [cu școală]". În Gura Humorului sînt și familii germane.

În sat există primărie, școală generală, cămin cultural, bibliotecă. Vin turiști mulți la mănăstire (monument istoric, construită în 1530). În ceea ce privește ocupațiile localnicilor, după aprecierea inf.pr., băza-i to-
pi indústri; majoritatea bărbaților lucrează la Gura Humorului (la fabrica de kerest^éa, de caușúcur¹), Frasin, Ostra (la mină), Suceava (la combinat), Cacica (la salină), prin Banat, pe la Brașov. Cei rămași în sat se ocupă cu creșterea animalelor și cu munca la pădure. Acum sînt însă puține tăieri de pădure la ifu [întreprinderea forestieră] Gura Humorului. În orașul Gura Humo-
rului este tîrg mare, marțea: "Vin oameni din părțile Sucevei, de la Cîmpulung, Solca, Ostra, dinspre Cornu Luncii, Mălini". Copiii merg la liceu la Gura Humo-
rului, "pe la înștitútur¹ la susává, la rádáú^ut" și la facultăți la Iași, ti-
míșoárá. La Anul Nou, se face túrca: "capre, urși, mascați de tot felul". Cu colinda merg numai fetele la Crăciun și femeile de Anul Nou. De ziua onomas-
tică, se pun tîrș 'molizi sau brazi tineri, împodobiti' la cavaléri¹ [fete] și cunú¹ la femei, la fereastră. "Jocurile bătrînești: triilíșášt, rára, súófu, arcánu se joacă acum mai mult la echipa artistică decît la nunți sau la horă".

Nume: jucán (jucánéști [pla.]), crúoitór¹, búburúzán (búburzáni [pla.]), cătúná (cátunéni [pla.]), macúovéi, tudúrás (túdurășáni [pla.]), androníc, bradaťán, biéléca (biélišéh¹ [pla.]), andri^hóviš, cúorlaťán (cúor-
lăťán¹ [pla.]), hísum (hisumén¹ [pl.]), leúuštán, rúsu, hujbótá, mháca (néca), bóca, micutár¹. Prenume: vasíli, dórdi, gavril, iúón, toádír, šté-
fan, niculáe, pamfír, piétrea, dumítru; máriea, iúána, parásca, rašíra, vi^uoríca, fluáraa, [R] rúodíca, vi^uoléta, albumíta. Porecle (niš-ó-uom nú
iēsti sá nú šiíi púoriclít ăp_sa_la nój): máma calúli, fucs, tarzán, șnarc^h, búst¹ ("a strigat la o bătaie: hai, că mă scoate búšta afárá, vrau - nu
vrau"), pitirén¹ [pl.] ("o familie cu bureți 'pistrui' pe față, pestriți ca
picherea"), balút [de fapt, hipocoristic de la Gavriluț], támbur ("ar fi fost
~ în armată, în timpul Austriei"), guzánél, a lu badróáná, a lu iizmáná, a lu
cur^z négru (bărbați); éifíșca, șmúțica, cap-strím^b, dírdála lu búhón, túrca
(femei); "de obicei, femeile iau porecla soțului".

A.Inf.pr.: CROITORU VASILE (croiitor¹u vasíli), poreclit vasíle-a dúóc¹i¹ (pe mama inf. o chema heúdokíea), pátruzá și tri¹ de ani, șapți clásá primárá, agricultór¹. A făcut armata la Gura Humorului și Băița. A fost miner doi ani (1952-1953) la Băița (Oradea). A călătorit în Capruápi toáti [orașele] din țará: cu armata, apoi a fost în două excursii în circuit, pe la Dej,

Cluj-Napoca, Pitești, Oradea, Timișoara, Arad, București, Constanța, Iași. Citește cărți, mai ales de geografie și istorie. Cunoaște puțin limba germană "de pe la bătrîni și dintr-un dicționarⁱ". Tatăl inf. a fost bieréznic la pădurea uobști. Soția a învățat 4 clase. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. BUBURUZAN GAVRIL (buburuzán gavríl), zís valút, 72 de ani, 6 clase. A deprins, mai mult singur, diferite meserii. (Apicultură, Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie, fierărie; texte.) 2. BUBURUZAN MARIA (buburuzán măriia), născută jucán, 66 de ani, o clasă, soția inf. 1. (Cînepă; texte.) 3. BELECA ANDREI (belⁱéca andrii a lu gavríl), 37 de ani, 4 clase, oier (daci) și muncitor forestier. (Oierit; texte.) 4. BUBURUZAN NICANOR (buburuzán nicanór), 70 de ani, 5 clase. În 1936, a construit, împreună cu un frate, o moară de apă, la care a lucrat, ca morar, pînă după război. (Morărit.) 5. MOROȘAN GAVRILĂ (moroșán gavrílâ), 26 de ani, 7 clase și școala profesională de construcții, 3 ani (1963-1966), la Cîmpulung Moldovenesc. Lucrează la Gura Humorului. (Meserii: zidărie.) 6. UNGUREAN GAVRIL (ungurián gavríl), 57 de ani, 7 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

486. CAJVANA, jud. SUCEAVA

Satul căjvána, [k] (căjvána) se află la 22 km S de Rădăuți și la 32 km NV de Suceava, avînd o poziție izolată față de căile de comunicație mai importante.

Prima atestare: 1575 (DIR, A - XVI, III, 56). Numele satului este explicat, prin etimologie populară, de la "caș avan", numind darul cu care ciobanii din partea locului l-ar fi întîmpinat pe Ștefan cel Mare. În sat există un stejar bătrîn, despre care se spune că ar fi din vremea aceluiași domnitor.

Locuitorii, în număr de 4395, se numesc căjvănárⁱ; ~ și sînt porecliți, de către vecinii din Arborea, uopcîncárⁱ. Se consideră bucovinén; -nán.

Pe teritoriul satului, curg cîteva pîraie mici: căjvána, grivăt (la hotarul cu Arborea), r^uostíușă, pêtrósu, pără^uu uodáⁱi, ~ sălăgin, ~ la súbⁱa, ~ la toméșt ("întro istorie a mănăstirii Solca, este numit pără^uu cu s^uoș"). Munții sînt dincolo de Gura Humorului: "la munte, se duc oile și vitele la vărat". Dealuri: dumbráva, žuínčă, műşél, blîndu, bⁱeldánu, dⁱálu r^uostíușⁱ, dⁱálu crúsi ("denumirea mai veche: ~ bízului"), ~ c^uomăneștului; izlazuri: műşél, pe căjvána, tolocútă, pe gropc; văi: îⁱlűs, pără^uu p^uópi ("unde era sísie"); alte toponime: salahúra, [k] ťalahúra (o bucată de ťárnă), fundoáia, pe cîmp^u, pe stăniștē, îm p^uêtrósu, pe grivăt, la ștáinăr.

Părțile satului: pe dial la scîntēiē ("numele vine de la porecla unui crîșmar; mai demult se numea mûșēl"), burdujăn, pi baltă. În comună mai este un sat mic, códru, așezare recentă, de cca 40 de ani, care a primit acest nume după război. Satele învecinate: todirēstⁱ, s^uol^uonēt, c^uomă^uneșt, b^uotoșana, ărburea, îizlovă^ut. La Arborea "se zice gol în loc de gôrge", la Soloneț ma duc, iar la Todirești și Botoșana "zic șăpce, lăpce, puncē".

În Cajvana există primărie, două școli generale, dispensar, cămin cultural ("cu bibliotecă și sală de filme"). Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. Se mai ocupă cu creșterea vitelor; puțini lucrează la pădure sau sînt meșeriași. Căjvănarii pleacă "în toată țara" (mai ales în Moldova, dar și în Dobrogea, Banat), îndeosebi vara, la muncile agricole; iarna merg la ferme de stat, la plantații, degajări forestiere etc. Tîrgurile mai apropiate, pe care le frecventează localnicii, sînt la Cacica (lunea), Gura Humorului (marțea), Arbore (miercurea), Suceava (joia) Rădăuți (vinerea), Solca (duminica). Copiii merg la liceu la Solca, Gura Humorului, Suceava, iar la facultăți la Suceava, Iași. De Anul Nou, se face căpră (compusă din 15-16 persoane: capră, turc, irozi, babă, moșneag), urs, u^u calu^ut; de prin 1932, se face și "banda Jianului".

Nume: pîtu, b^uoca, gurău, cîrcu, andréica, păscărⁱ, mîrza, kîndriș, iacobân, mitrofân, flútur, drăgic, m^uoroșan, rúsu, s^uolcân, pușcută, sávu, andrévič, răcărⁱ, titiⁱhēni, jucân, t^uofan, știrbu, lucân, cuhân, urēcē. Prenume: gavrila, îi^uon, g^uorgē, vasile, toă^udir, iăcub, niculăi, pⁱetre, cîf^uor, grigore, sávu, scridón, c^uostân, dumítru, qaharíie, tîrēnte, antón, nⁱhēcita; domnică, floărⁱie, căsândră, măriⁱie, paraștiță, trandașiră, d^uocē, ș^uofrone, titiⁱană, mădălină, palağıⁱie, rașiră, patroănă (matroănă), nastasíie, t^uodosíie, irină, [R] vi^uorică. Porecle: cărășál, căpră ("a făcut [pentru prima dată] capră în sat"), b^uoierășu ("a fost boier în 1932, în banda Jianului"), ș^uorpác, șērb, mujdēi, cășu^ut, lúpea, cúrcă, lúpu, c^uovrig, poă^ume-álbe, gibú^ută, tîrleá^ută, a sún^uti, bîrlígă, p^uohírlă, pătrărică, p^uopúșoiēs, c^uotărsén [pl.], p^uoșcărⁱ (îl poreclea pe străbunicul inf.pr., care era cojo-car; poășcă 'o bucată de piele de cojoc, rea') (bărbați); b^uombo^unică, bîrlígă, c^uornutoăia ("pe taică-său îl poreclea cornutu"), șperloăia ("pe soț, îl poreclește șperlă"); în general, "femeile au p^uolécră după soț".

A.Inf.pr.:PĂSCARU SPIRIDON (scridón păscărⁱ a lu g^uorgē), 57 de ani, 7 clase, agricultor. Din 1959 este și u^uoperator cînematograf sătēsc; a

urmat un curs de o lună, la Rădăuți. A făcut o concentrare la Botoșani. A lucrat două luni la tunele, la Lunca Ilvei. A făcut călătorii ocazionale la Oradea, Iași, București; mai frecvente, la Rădăuți, Suceava, Gura Humorului. Citește ziare și cărți (de istorie, de aventuri, povești). Cunoaște limbile germană, ucraineană, rusă. Părinții au fost agricultori. Soția a învățat 5 clase. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. URECHE GAVRILĂ (ur¹éke gavrîlă), 55 de ani, 4 clase. (Apicultură, Meserii: pielărie; texte.) 2. TOMUȚ DOMNICA (tomuț domníca), 17 ani, 7 clase. A participat la anchetă și mama inf., tomuț casándra, 36 de ani, 4 clase. (Cînepă; texte.) 3. TITIENII GHEORGHE (ti^éti^éni g^éorgi), 44 de ani, 6 clase, oier. (Oierit; texte.) 4. IACOBAN GHEORGHE (iacobán g^éorgi), 43 de ani, 7 clase. A învățat rotăria în comuna Soloneț. (Meserii: rotărie; texte.) 5. DRAGHICI ROMAN (drági^c r^uoman), 39 de ani, 5 clase, tâmplar. (Meserii: dogărie, dulgherie, lemnărie, zidărie.) 6. CHIRESCU ION (kiréscu i^uon), 55 de ani, 7 clase, fierar la C.A.P. În armată și în concentrări, a fost armurier și potcovar. (Meserii: fierărie; texte.)

487. GRĂNICEȘTI, jud. SUCEAVA

Satul granișeșt¹ este situat pe drumul național Suceava-Siret, la 10 km SE de Rădăuți și la 15 km S de orașul Siret.

Este atestat, cu numele Crăinicești, la 1490 (DRH, A, III, 138).

După tradiția locală, în marginea satului numită la săliști, ar fi fost un oraș, numit Crăinicești (de la un crai). Primul om care s-a așezat în sat se numea țibu și ar fi venit din Transilvania. Pe la fîntîna țibulu trecea un drum mai vechi, numit drumu ianculu. Traseul actual datează de pe vremea împărătesei măria teréză.

Locuitorii, în număr de 2055, se numesc granișeșt^éni; -teán și sînt porecliți plășintăr¹ de către cei din Calafindești. Se consideră b^uocovinen¹; -neán. Înainte de 1940, au fost cîteva familii germane.

Prin marginea satului, curge h^uorái¹tu, "care vine din niște iazuri de la negustîna, trece prin balcauț și prin hotar la calafindeșt¹"; alte pîraie, mai mici: parău calîni, ~ bruăști, ~ fîntîni, ~ lu cușubéi, ~ nárluái¹și, ~ lúși (vaduțu), ~ bóiculu, ~ sacări, ~ di pi diesáz ("sînt două dealuri în formă de desagi"), parău-odînc (~ șal adînc). Dealuri: díalu la rîpă, ~ parăulu fîntîni (pi dial im^u parău fîntîni), ~ la (pi) r¹édi, ~ șarbauțulu (~ la șarbauț), ~ ga^uurén¹ulu, ~ la romanéști¹ (cu padúria^u ocó-

pulu), śúha (pi śúhâ), tufléioacă, b^uobéicâ, diăsázi, la dial (în dial la șcuálâ); vâi: vâlia h^uorâitulu, ~ vâsi, ~ lu níhâi, ~ bu^tčulénilor; alte toponime: la fîntîna, țîbulu (este țîrlă [tarla]), țîrlăua di la fîntîna c^uovâilu, ~ di la prilisén^t, ~ di la b^uolotău (un loc mlăștinos), ~ din uoguarâli sél^t lűz; ~ di la r^lédi, ~ di la rîpâ, ~ di pi gîtlân ("pe aici vine drumul Rădăuților, ca un gît între dialu śúhi și dialu riédiulu"), ~ di pi lám ("lam [este] țîrlă; și astăzi, mai zic unii: lămuřli c^uolhózulu"), lămu di pi c^uornét, ~ la corăscu (în vîrfu dealului este o fîntînă făcută de un cărauș cu acest nume), la dragăuca.

Părțile satului: pi dial la șcuálâ (la sfat, la magazin) sau pi dialu butșulénilor (de la numele butușél), pártia di_sus, im_pártia di_z^uos (se zice: aista-i di_sus sau di_z^uos). Satele învecinate: calafindešt^t, șarba^uút, calinešt^t, vasiláki, gauurén^t, r^uomânešt^t, slob^uozíia ([V] ~ prűnculu), mel^theša^uút, țibén^t, sátu mări, dornéšt^t, balcaút^t. Mai noi decît Grăniceștii ar fi Calafindeștii ("sat întemeiat de barón cápri sau barón cápra") și Țibenii, unde au fost, pînă în 1940, unguri. Unguri au fost și la Dornești, iar în Satu Mare au fost "mulți nemți". Deosebiri de grai sînt cam în tăti sătili: cei din Calafindești (porecliți uordár^t) "spun așé, acló, in_cátâ! 'uită-te!', gráli 'furcă de scos cartofii din pămînt' și cheamă oaia cu țîr^t!" La izlovăt și pe la árburi vorbesc cu uoc, lápči. La Șerbăuți, Vasilache, Găureni, Bălcăuți, Călinești, Milișăuți sînt și ucrainenii. În sat există primărie, dispensar, magazin universal, sediul C.A.P., școală generală, cămin cultural cu bibliotecă. Ocupația principală a localnicilor este agricultura, iar cea secundară creșterea vitelor. Unii lucrează la pădure și "vreo 50 de oameni" sînt plecați pe la Timișoara, Constanța, Ostra. Țîrgurile mai apropiate sînt la Rădăuți (vinerea), Siret (marțea), Suceava (joia). Copiii merg la liceu și școli tehnice la Rădăuți, Suceava și la facultăți la Iași. De Anul Nou se face malăncă: cáprâ, urs, burcăș, n^tegustór^t.

Nume: m^uoroșánu (m^uoroșén^t [pl.]), ğerasím (ğerasímén^t [pl.]), - clípa (clipén^t [pl.]), țibu, kitán, simi^uonés^t, haidău, grămádâ, flútur, bulíga, butușél, puoclitár^t, gutău, gaféncu, b^uoićúc, b^uordéi, crétu, ulián. Prenume: görgi, tuádiri, niculái, i^uon, vasíli, gavril, mălákí, lázur, arsíp, antón, c^uostantín (c^uostán), génju, marćél, mírća, ıordákí, fil^uon; margal^tęta, savéta, domnica, maríia, valéra, sílvia, vioríca, zanóva, litéria, fruzína, marínța, rodíca, cristiá, catrína, [R] dóina, lacrimioára, mariána.

Porecle: a gîsulu, a mûrgulu, a lûngulu, a coşêrniculu, kîhán, striánc^g (a striángulu), a lu dobéstⁱ, a lu hîrjótca, a fúndulu, a lu tarah^uón, a lu b^uótus ("un om cam prost și vorbea rău"), a lu báltâ ("înjura de ~"), a smóntulu ("era un om cam schilog"), a spîrculu (a șoriculu), a lu h^húlpî, a lúpulu lu bénki; lúpki lu bénki [pl.] ("avea o figură își^uorúásâ cumvá"), a ta^hpulu ("familie de oameni săraci și mîndri"), a lu pújlâ ("om mic") (bărbați); șondorúanâ, baníasa ("are un bărbat mic, poreclit banút"), púpâdâ salbáticâ ("cam redusă, a crescut lîngă un hușág"), dúpâ ("merge cumva" [=rău]), fráilâ ("cînd era fată, s-a dus la joc cu rochie și i-a zis un flăcău domnișoară, în nenteste"), biláucâ ("e tare albineață") (femei).

A. Inf. pr.: POCLITAR GEORGE (p^uoclitárⁱ g^uórgi), poreclit a lu h^húlpî (strămoșul său avea părul roșu), 50 de ani, 7 clase, agricultor. De 8 ani este conductor (cărăuș) la C.A.P. A făcut armata la Piatra-Neamț, concentrări la român [Roman], Bacău și războiul. În timpul războiului, a stat cîteva luni pe la Grădiște, Turda. În două veri (prin 1937 și 1939) a fost la cosit pe la Vatra Dornei. A mers de cîteva ori cu cartofi de vînzare la Iași, București. La tîrg, merge cam de două ori pe lună la Rădăuți și o dată la două-trei luni la Suceava, Siret. Citește, uneori, ziare și cărți. Știe "puțin ru-sește, de pe la vecinii din satele din jur și din război". Tatăl inf. a fost agricultor, dulgher, vînător. Soția a învățat 7 clase. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. FLUTUR GAVRIL (flútur gavríl a lu iⁱuón), 51 de ani, 7 clase. A urmat cursuri de apicultură, de cîte zece zile, la Rădăuți și la Șcheia. (Apicultură.) 2. ȚIBU DOMNICA (țibu domníca), 80 de ani, 6 clase. (Cî-nepă; texte.) 3. GRĂMADĂ GHEORGHE (gramádâ górgi a matéi), 59 de ani, conduc-tor la C.A.P. A fost baci, timp de 15 ani. (Oierit; texte.) 4. TEODOROVICI GAVRIL (teodoróvič gavríl), 70 de ani, 7 clase, rotar, dogar. Ancheta pentru meserii a avut loc la atelierul C.A.P. și au asistat mai mulți meseriași. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie.) 5. PETROVICI SAVA (pⁱétroⁱvič sáva), 45 de ani, 7 clase. A învățat zidăria în timpul armatei, la Medgi-dia. (Meserii: zidărie.) 6. TCACIUC NISTOR (ț^țcačú^c nístur), 62 de ani, 7 cla-se, fierar. A învățat meseria în satul Găureni (comuna Grănicești), de unde este originar. (Meserii: fierărie.) 7. ȚIBU GHEORGHE (țibu górgé), 32 de ani, 7 clase. (Meserii: fierărie, răspunsurile notate cu [II].) 8. LAZURCA ANTON (lazúrca antón), 39 de ani, 5 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

Satul grămești este așezat la limita estică a județului Suceava, la 9 km SE de orașul Siret și la 18 km E de Rădăuți.

Prima atestare: 1430 (DRH, A, I, 146).

Locuitorii, în număr de 2393, se numesc grămeșteni; bucovineni le spun regățeni.

Pe la marginea comunei trece râul Siret: și miezileștii cu comuna grămeș-sîrētu. Pe măsoșea grămeștilu se află câteva pîraie mici: la parău sau la gîrlă ("numit, pe hartă, pútrida"), parău mări, fadarășîlu, vălea arînlu. Muntele cel mai apropiat este măgura, care se află pe la mărzina, pe la sușevița. Dealuri: în cúdrina, pe măoșîlă; alte toponime: în cîódru (pădure situată la sud de sat), pisti cîódru (locul situat înainte de pădurea cu același nume, înspre sat), horăiță (un loc sarătîos 'sărat', spre Siret), în țarnă, la luncă (unde au fost davoaii), la iizláz, la bîolîohani (arătură și imaș, de unde se scotea cîndva piatră), în tineti (o bîcă di pomînt), între plîók (un platău pe care a fost plîókîș), îșuati (cu două părți: îșuati vîek și îșuati noi) sau la dumbravă (loc spre horăiț, unde a fost o pădure de stîejări), la fântîna lu iîon a nikiti (o fîntînă în cîmp).

Părțile satului: învălie, mînižen, pe coastă și șîentru. De comuna Grămești țin și câteva cotuni: rudiești, tăcu, virikiea ("noi îi spunem" viêrbea), palnăești, [k] bălnăești. Satele învecinate sînt: Pădurenii (padurărîni iîștea), bîotșînița, carafindăești, zamîostîa cîndăești; "peste Siret, în Bucovina": rîomanieș cu rîogîoșăști. În unele sate învecinate: balnăești, cîndăești, bîotșînița, rogoșăști, sînt și ucraineni (ucraniien, așă un_fiel), care vorbesc și rusăști și rîomaniești. După părerea inf. pr., la fel ca la Grămești, se vorbește la Zamostea.

Instituții: dispensăr, școală a îop clăsă (școli generale mai sînt la Mînigeni, Bălinești și Rudești), cămin cultural, primării. Ocupația locuitorilor este agricultura; lucrează, în timpul verii, și la gîostăt la Siret. Unii merg la lucru prin țară, de exemplu la fabrica de mobilă de la Rădăuți. Tîrgurile mai apropiate, unde își fac localnicii cumpărăturile, sînt la Siret (marțea) și la Rădăuți (joia). Copiii merg la școli și la facultăți la Siret, Rădăuți, Suceava, Iași.

Nume: b^uordieanu, ăpala^giei, apîr^usoai, ab^uobulu, scutariu, aiⁱva-
nⁱesî. Prenume: gorgi, vasili, ai^uon, costaki, dumitru; mariea, Gileana,
varuta, nataliea, catinca, vir^uonica. Porecle: zgulea, talancă, tîră (băr-
bați); br^uoscoaică (femei).

A. Inf. pr.: AROMANESEI VASILE (ar^uomanⁱesî alicsăndru vasili^e),
p^uoli^ecra (moștenită): răg^uoz, șăizăș^uunu de ani, două clase, agricultor. Nu
a făcut armată; a fost concentrat vreo 4 luni, în timpul războiului, la Boto-
șani și prin părțile Iașilor și ale Bacăului. A mers, de multe ori, după cum-
părături, ca delegat al cooperativei și al gospodăriei agricole, la Dorohoi,
Botoșani, Siret, Rădăuți, Suceava, împreună cu un văr, care este marșe^uol^og.
A călătorit, ocazional, la București. Părinții au fost agricultori. Soția a
învățat 4 clase. Inf. pr. are o rostire foarte relaxată. Finalul cuvîntului
este frecvent afonizat, însoțit de un suflu surd. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. MUSTAȚĂ HARALAMBIE (mustăți^h haralamp^h), 72 de ani,
5 clase, pensionar din cooperație. Are cîțiva butuci de vie, de vreo 6-7 ani.
(Viticultură.) 2. AIFTINCĂI ION (aiftincă^u i^uon), 62 de ani, 4 clase, agricul-
tor, dogar, apicultor. A învățat dogăria în armată, "de la un neamț din Arad".
Este abonat la reviste de apicultură. (Apicultură, Meserii: dogărie; texte.) 3. COJOCARU MARGHIOALA (margu^uala cojocaru), 65 de ani. (Cînepă; texte.) 4. NI-
CHITA VASILE (nikitaⁱ vasili), 45 de ani, 7 clase. A stat la stîină de mic co-
pil. A fost baci și prin părțile Siretului (Baineț, Mușenița, Văscăuți). (O-
ierit; texte.) 5. HERGHELEGIU MIHAI (hergelⁱeziu^u mihai), 59 de ani, 5 clase,
rotar. (Meserii: rotărie; texte.) 6. BOBU ZAHARIE (bobu^h zahariⁱ), 71 de ani,
5 clase, dulgher, tîmplar. (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 7. MUSTAȚĂ ION
(mustăți^u i^uon), 38 de ani, 4 clase și o școală profesională de construcții
(doi ani) la Rădăuți și Ploiești. A lucrat ca zidar pe la Rădăuți, Cîmpulung
Moldovenesc, Ulma, Poiana Stampei, Zamostea. (Meserii: zidărie.) 8. VORNICU
DUMITRU (dumitru^u-alicsăndru^u v^uornicu), 70 de ani, 5 clase, fierar. (Meserii:
fierărie; texte.) 9. BORDEIANU MIHAI (bordiianu^u mihai), 38 de ani, 5 clase,
cojocar. A învățat meseria la 15 ani, de la un cojocar din Rogoșești. A lu-
crat la cooperativa meșteșugărească din Siret (un an) și din Rădăuți (doi
ani). (Meserii: pielărie; texte.)

489. DERSCA, jud. BOTOȘANI

Satul dersca (dertca, dîrsca) este așezat între dealurile Pietri-
șul și Breazul, la aprox. 16 km V de orașul Dorohoi, pe șoseaua ce leagă

acest oraș de com. Mihăileni.

Localitatea este atestată pentru prima dată într-un document din 1470 sub forma Dertșca (DRH, A, II, 255).

Locuitorii sînt în număr de 3586, se numesc derscán¹ sau dertșcán¹ și, împreună cu cei din satele învecinate, își zic berhométș (derivat de la Berhometele, plasă în partea de SV a fostului județ Dorohoi).

Apele care străbat satul sînt, în general, pîraie de mică importanță: buháiu (izvorăște din pădúria dersca, de la locul numit prisáca, se unește la Sendriceni cu gíliia și se varsă în iezăr, lângă Dorohoi), buháieșu (se varsă în buhái), bivolășu sau gíholășu (se varsă în jíjfiia), prelípca, báhna, părău siliști, ~ vélnițf. Dealuri: briázu, ketrósu, c^uobíla, h^uolmánu, ketríșu, lózna, díálu vițcán¹, ~ bălănést¹, ~ buhái, ~ derscf, ~ cálimănéstilor, ~ mári, ~ lupăriii, ~ cărănidăriii, ~ lăbúști (lăbúștia), ~ dúlși, ~ gălinéstilor, ~ năsípăriii, ~ la temniánu, ~ la brézna, cápu díálulu; iazuri: la șeapéu, la costică badragán, beizadéla (lácu beizadéli), berézna, h^uolbán; terenuri agricole: palánca, siliștia véki, muožílili briázulu, briázna, șanțu mári, ~ lung; poduri: p^uódu l^uózni, ~ bădrăgănést¹; păduri: pădúria dersca, ~ la goroniș, gúra drúmulu, fúndu berezini; movile: bítca, m^uožíla mári, ~ briázulu; văi: vália ketríșulu, germána, labuștia; alte toponime: fíntína lu b^uostán, p^uoíána căprăriii, m^uormíntu ^uuriiașulu (o ridicătură de pămînt, pe șesul Jijiei, în apropierea localității Hilișeu).

Părțile satului: în temnuáia (temnén¹), spri ketríș, ~ palánca, dúpâ díal, pi díálu lózni, șála cot, șușáua fábríși, gerasímén¹, bodrăgănést¹. Localitatea se învecinează cu: părău négru, lózna, strátén¹, vládén¹, hilișáu, berbén¹, vițcán¹.

În sat există școală generală de 8 ani, cămin cultural, dispensar uman și consiliu popular. Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. Deplasări curente pentru diverse cumpărături la Siret sau Dorohoi; mai rar, Suceava și Botoșani. Pentru a urma școli sau institute superioare de învățămînt, copiii din sat merg mai ales la Dorohoi și Suceava, dar și la Botoșani sau Iași.

Nume: c^uoșmánescu, gerasím, temniánu, le^uontescu, dumbrává, dumitráš, aiordăkuái, șubotáru, fúsa, c^uoșman, badragán, kirilúta, ră¹iliánu, șérba, asofroníii, a^uungurési, unguriánu, róman, frúză, ketráru. Prenume:

Iliu, giorgi, vasili, duntru, costaki, pavil, haralamb; maria, sofia, filareta, anica, valeria, zasira, prosira. Porecle: popa sobanu, dihara, cicarazuara, a lu beju, gerasimuai, leiba, hulpoi, niacu, julica, nasau, huhui, ginda, bostanica, burgelia (barbati); a lu costuruj, a lu neliapca, a lu hursariu, a lu mitric, a lu cotirla, a lu kishliac, babanca, zuluta, vaja, pikiria, pufica, magaia (femei).

A. Inf. pr.: COȘMĂNESCU PAVEL GHEORGHE (coșmănescu pavil gorgi), poreclit paviliangca, absolvent a 7 clase, în vîrstă de 42 de ani. A făcut armata la Mizil și București. Este agricultor și a luat contact cu orașul destul de rar (la Dorohoi, pentru diverse treburi). Citește uneori ziare, cărți și ascultă radioul. Spontan, dicție clară, vioi, degajat, bun povestitor. (Și: Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. AIORDĂCHIOAIEI ILIE (aiordăkuai iliii), 62 de ani, agricultor. A făcut războiul și a fost 4 ani prizonier. Intelligent, sobru, bun povestitor. (Agricultură; texte.) 2. BADRAGAN GR. CONSTANTIN (badragan constantin), are 40 de ani, a terminat 7 clase și este agricultor. Se ocupă și de apicultură, meserie pe care a învățat-o de la tatăl său, care "a lucrat la buduroaie". (Apicultură.) 3. COȘMĂNESCU GH. SOFIA (coșmănescu sofia), în vîrstă de 36 de ani, a făcut două clase. Se ocupă mai mult cu lucrul la cînepă și lînă. Este soția inf.pr. (Cînepă; texte.) 4. PETRARU SAVA NECULAI (ketraru neculai), cioban la C.A.P., are 65 de ani. (Oierit.) 5. TEMNEANU I. JAN (temnianu jan), "stoler" și fierar, are 49 de ani și a absolvit 7 clase. (Meserii.)

490. ILIȘEȘTI, CIPRIAN PORUMBESCU, jud. SUCEAVA

Satul ^ăilișești se află la 18 km SV de orașul Suceava, pe drumul național care duce spre Vatra Dornei.

Pe teritoriul satului Ilișești, s-a aflat un sat "Sășciori", dispărut astăzi, atestat la 1443 (DRH, A, I, 344). Cu numele "Ilieșinți", satul este menționat la 1490 (DRH, A, III, 138). Numele actual al satului apare într-un document din 1626 (DRH, A, XIX, 80). Tradiția locală menționează faptul că satul s-ar fi mutat de 3 ori, din cauza unor năvăliri străine. Satul ar fi fost mai întîi în ^ăsăliște (cîmp situat lîngă Dealu Morii), apoi lîngă părăuțu cruși (aici "era o cruce, pe locul unde a fost, demult, o biserică"). Bătrînii își amintesc că, în unele părți ale satului actual, era pădure; pe țicșa, mai există o casă construită din lemn "de pe loc" [din copacii care

creșteau pe locul unde s-a construit casa].

Locuitorii, în număr de 2258, își zic hilișăst; -șăsc și se consideră bucovinén; -nán. Pînă în 1940, au fost multe familii de némț.

Cel mai mare pîrîu care trece prin sat este hilișasca. Alte pîraie: tîrnăuca, corjănu, corjan¹el (sùpre stroi^éșt), pară^u dubalăriului, ~ lu pașcăn, bahrina (la Bălăceana), bălătu^uăia (la stúpca). Munții cei mai apropiați sînt la Păltinoasa: tărnița și în arșită^ș. Dealuri: bîtcă, țiclă, dălu lu sùhă, dălu lu sàu^uăr, ~ dubalăriului, ~ brăști, ~ móri; izlazuri: la țiclă, la bîtcă, îm poiană, pe vîr^y ("căt^{re} cabană"), î sarat^uură, crăsi tîrnăuși, îm bahrina.

Părțile satului: pi^ș dal, pe vâli^șe, îm fund (fundo^uăia), în dôișpri-
dăși (partea din centrul satului, unde au locuit germani). Din comună, mai fac parte satele balașăna, stúpca (Ciprian Porumbescu) și brășca (o catună). Satele învecinate: drăgu^șșc¹ (cei din Drăgoiești sînt porecliți perjăr¹), corlata, stoi^éșcu [a.], costina, todir^șest, coman^șest, homor^șen, pîrteșt di
žos, palcinu^șăsa. După aprecierile inf. pr., toate aceste sate sînt vîeș și tăti sâ di^uosăbesc în privința graiului: cei din Bălăceana (porecliți fîși-
iele) "au un trăgân la vorbă și spun iacă! 'da'"; cei din Brașca "spun celi
[piele], cită [chită] de cînepă"; cei din Costina și Pîrteștii de Jos (pore-
cliți uopin^{ti}ș) "vorbesc pi-ascuțit" [nu vorbesc cu t, d, > ș, ș].

În sat există primărie, două școli generale, un complex comercial (restaurant, alimentară, încălțăminte, textile), magazin de metalo-chimice, de mobilă, cămin cultural, bibliotecă; o fermă zootehnică de stat, cu cca 40 de lucrători, o fermă agricolă lîngă sat (pi corjăn) și I.M.A. (întreprinderea de mașini agricole), care deservește toate satele din jur și unde lucrează cca 130 de muncitori.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. Cîțiva săteni lucrează, ca muncitori sezonieri, la fermă, la I.M.A. sau, ca meseriași, în cooperativa locală. Tîrgurile frecventate sînt la Gura Humorului (marțea) și la Suceava (joia). Copiii merg la școli și facultăți la susăva, humór, iaș. În pădurea de lîngă sat, s-a construit o cabană turistică, pe locul care se numea dupa crîjmă ("a fost acolo o crîsmă veche"). De Anul Nou, afirmă ironic inf. pr., "nu se mai face malăncă, se face revelion (unii zic rebelion)".

Nume: pașcăn (pașcan^șest [pl.] sînt žumataci sātu), giu^uță,

(giunțăń [pl.]), fórgas (forgasén [pl.]), galaťan (gălăťan [pl.]), b^uoťezát, tocárⁱ, cojocárⁱ, ańikíťi, uolárⁱ, bírgăuń, ńimlńń. Înainte de război s-au stabilit în sat unele familii de prin alte părți, chiar de prin Dobrogea. Inf. crede că asemenea familii ar fi prilipsń, ignatěscu, stoiń, sěserman. În stúpca, cele mai numeroase familii sînt caťiliń, b^uotoťan; o familie mai veche este marín. Prenume: górgě, vasíli, dumítru, costantín, ńi^uńon, ńiculái, pétre, mńihaí, gavríl, [R] "se pun alt fel de nume" : mugurél, sorín, flo-rín; ńilińana, catrínă, ńile^uńonóra, ńiuńană, verońică, panorícă, vi^uńorică, pa-raťcívă, domńică, maríe, agláie, dafínă. Porecle ("nume de uocără"): buolín-du, b^uńózarⁱ, ńoc ([ťoc] "de la coasă"), b^uolfń, clobńť ("cu nasul círligat"), flěńće ("ca cum ar ři fíeleg^uńos 'zdrenťáros, ímbrăcat rău', tăpălăg^uńos 'cu íncălťări nepotrívite, mari, rupte': flěńća ~ !"), ń^uńoric, ńparíc (ńparu-íeťťi 'cruťă'), tapalăgă, arís, bíelít, troćău, pórcu, tricolís, hólbe, bú-zic, ńubúc (bărbaťi) ; ńuflėta ("vine de la savėta"), dóbă ("grasă ři scurtă"), rapídu ("merge repede ři dă din mńini"), uáia, m^uńăca ("íńchisă, morocńnoasă"), boíťuńia, súcă ("vine de la rusecul súca 'căťea') (femei).

A. Inf. pr.: GĂLĂŢEANU MIHAIL (galaťan mihái, mńihaíⁱlă a lu cos-tantín), poreclit coťń, 59 de ani, 7 clase, agricultor. De 3 ani lucrează la Íntreprinderea de drumuri ři poduri, secťia íntreťinere, pe drumul naťio-nal dintre Suceava ři Gura Humorului. A făcut armata (la Suceava), concen-trări (la Fălticeni, Iaři, vazlúi [Vaslui]), războiul. A fost prizonier ín-tre 1942 ři 1946. A călătorit, ocazional, la Roman, Bacău, Fălticeni, Iaři, Vatra Dornei, București. La Suceava ři Gura Humorului merge relativ frecvent ("cînd am nevoie"). Citește, uneori, ziare ři cărťi (de povești). Cunoaște limba rusă ("am mai uitat") ři, puțin, limba germană ("mai mult íńťeleg"). Tatăl inf. a fost agricultor ři zidar. Soťia a ínvăťat 7 clase. (Și: Agricul-tură, Viticultură; texte.)

B. Alťi inf.: 1. RUSU VASILE (vasíle rúsu), 94 de ani, 6 clase, fost "zapciu" [cantonier]. (Apicultură.) 2. GĂLĂŢEANU DAFINA (a galaťan dafína), 50 de ani, soťia inf. pr. (Cînepă; texte.) 3. DOBOȘ ARHIP (dóboť arśíp), 59 de ani, 4 clase. A fost baci 35 de verí la stîna comunei, care se face "pe toloaca sa-tului". (Oierit; texte.) 4. MOGA ION (m^uńóga ńi^uńon a lu ilíi), 72 de ani, 6 clase, rotar. A ínvăťat meseria "de la un meťter neamť" din sat. (Meserii: ro-tărie; texte.) 5. COJOCARU GHEORGHE (cojocăríu górgě, [k] ńórgěie a mácsím), 59 de ani, 7 clase, dulgher, dogar. A urmat școala profesională de 3 ani, cursuri

serale, la Gura Humorului și a lucrat 6 ani în același oraș, ca ucenic și calfă, la doi meșteri "nemți". (Meserii: dogărie.) 6. BÎRGĂOAN ZAHARIA (bîrgăuán zaharié), 73 de ani, 8 clase, tâmplar. A fost ucenic la un meșter "neamț" din sat. (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 7. CIUC GHEORGHE (cuo gîór-gî a ilîéni), 65 de ani, zidar, agricultor. A mai lucrat ca zidar la Roman (în armată), Fălticeni, Șcheia. (Meserii: zidărie; texte.) 8. PAȘCAN DUMITRU (pașcán dumi'tru), 62 de ani, 4 clase, fierar. A învățat meseria "de la un fierar neamț din sat". Cunoaște limba germană. (Meserii: fierărie.) 9. Tîér-tiș i'ón, 50 de ani, 7 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

491. CAPU CODRULUI, PĂLTINOASA, jud. SUCEAVA

Satul capu códrului este așezat pe valea Moldovei, la 9 km SE de Gura Humorului și la 35 km SV de orașul Suceava. Pe teritoriul satului actual, este atestat la 1515 un sat cu numele București (DIR, A-XVI, I, 101). Pe prima hartă generală a Bucovinei (1774), satul este însemnat cu numele actual, "Kapu Kodrulj" (WERENKA, h.). Inf. pr. știe că satul s-a numit, altădată, "Bucureștii Mici" sau "București pe Moldova".

Locuitorii, în număr de 2355, se numesc codrénî; -reán și se consideră bucovinénî.

Pe la marginea satului, curge râul moldóva. Parăii: uolăréșt, joám-pa, perlejîța, stoîniása, parău hâmbăriului. Munții cei mai apropiați sînt "înspre Cîmpulung, rărău". Dealuri: dumbrăvióara uolareșt, dumbráva mări, mnícă, hîga, dohotăriáa, gálu p'ópi, lutăriáa, uonéștî, stoînîesâ; șásurî: lúnca iázului, stániștia, șáasu páltinoásî, lúnca-zós, p'ópásu, tábla, ariníșu, písti stoîniása.

Părțile satului: lúnca_sús, lúnca_zós, parauánî (uolareșt), horhiénî, catarzenî, uonéșt. Satele învecinate: páltinoása (centrul comunei), bertișăst, capu cîmpului, hilișăst ("la mnédu nóptî 'nord', peste pădure"). Toate satele din jur prezintă africativizarea palatalelor. După aprecierile inf. pr., sînt deosebiri de grai de la un sat la altul: "cei din Capu Cîmpului spun uă! în loc de mă!, iar cei din Berchișești îs sușîț cu tătu"[?].

În sat există două școli generale, cămin cultural, magazin universal, o moară, la care vin oameni din toate satele vecine, "chiar și de la Mănăstirea Humorului". Ocupația principală a localnicilor este agricultura.

Se mai ocupă cu creșterea vitelor și cu munca la pădure, în împrejurimi. Cca o sută de bărbați lucrează la fabrica de cherestea de la Gura Humorului și vreo 20 la un atelier de vulcanizare de la Păltinoasa. La Gura Humorului este târg mare (marțea și vinerea), la care "vin oameni din toate satele din jur și de pe la Botoșani, Dorohoi; vin și ardeleni". Copiii merg la școli medii la Gura Humorului, mai rar la sușava, Solca, Cîmpulung Moldovenesc, iar la facultăți la Suceava, Iași. De Anul Nou se fac mascați: "vine mai întâi unul, care e turc, și întreabă dacă [gospodarii] primesc căpra".

Numele cele mai frecvente sînt catarziu, uănea (^uon^éș^é [pl.]), ^uor^hiⁱán, [AL] ^uor^hiⁱán, zofutá, drob; alte nume: ungureán, tirón, bosca, novác, amiganóvski, ardileán, sahleán, nútu. Prenume: görgi, vasíli, niculái, iicím, dumnítru (mitrút), costán (constantín), alicsándru, mod¹ést, nicanór, andrii, u^orést, dońisá, u^octavián, a^uurél, damaskín, veniámín, víctur, i^uón, macsín, acsínti; i^oáná, rari^tá, ileáná, marioárá, catriná, casándrá, rucsán-dá, víronicá (viróná), verútá, rašílá, sílvⁱ, domnícá, paštítá (paráscă), a-réstiⁱ. Porecle: boágá ("așa zicea la «doagă» cînd era mic"), cahliátá, boán-cá 'vîzdoagă', șoríc, círstél ("o pasăre de baltă"), cošliág ("zicea așa la «chișleag»"), plěscá ("moșul 'bunicul' lui era pleșug"), carpínt, borzán, cărabúș, hulpói, covríg, pčișleác, caťálu, porš [pl.], círnu, cútⁱ, haleálá, barón (baroněšč [pl.]; "un moș 'bunic' al lor era tare fudul"), p^uópá, šu-bárⁱ ("punea šuhe 'un șomultóg [mănunchi] de paie, o cîrpă într-o botă [băt] la capete de ogor"), bođrón ("e acru, drímboiét 'supărăcios'"), tap, šurm ("is gălăgioși" cei din această familie), cucostírc ("are picioare lungi"). Femeile sînt poreclite "după bărbat", de exemplu bojcuța (soțul este poreclit boáncá).

A.Inf.pr.: TIRON DUMITRU (mitrút a lu grigóri), poreclit (a lu boáncá, șízáš și nóuá de ani, 6 clase, agricultor și căraș la pădure. A făcut armata (la Tîrgu Neamț), concentrări (la Suceava, Fălticeni), războiul. A stat 6 luni în vacuári la sușavá. A călătorit, ocazional, la Iași, București, Timișoara, Sinaia, Sibiu, Suceava. Merge frecvent la Gura Humorului. Citește mai ales ziare. Părinții au fost agricultori. Este căsătorit a doua oară. Prima soție era din Sfîntu Ilie. Soția a doua este din Berchișești, a învățat 7 clase. Inf.pr. îi lipsesc cîțiva dinți, dar are o pronunție destul de clară, sigură. (Și: Agricultură, Meserii: dogărie, zidărie; texte.)

B.Alți inf.: 1.CATARGIU ALEXANDRU (alicsándru catarziu a lu šte-

fan), 76 de ani, 4 clase. (Apicultură.) 2. CATARGIU VASILE (catarziu vasili), 61 de ani, 4 clase. (Apicultură, răspunsurile notate cu [II].) 3. CATARGIU PARASCHIVA (catarziu paraschiva a lu vlagimir), 40 de ani, 7 clase. (Cînepă; texte.) 4. CATARGIU ICHIM (catarziu icim a lu ilii), 60 de ani, 4 clase. A stat la stîină peste 25 de veri. (Oierit; texte.) 5. CATARGIU VLADIMIR (catarziu vladimir a lu licsandru), 47 de ani, 4 clase. În ultimii ani este morar la moara de foc. (Morărit.) 6. OANEA VICTOR (oanea victur a lu licsandru), 50 de ani, rotar. (Meserii: rotărie; texte.) 7. CATARGIU VLADIMIR (catarziu vladimir), 42 de ani, 7 clase, dulgher, rotar. (Meserii: rotărie, răspunsurile notate cu [II].) 8. OANEA ARISTAȘAN (uani-aristasan), 33 de ani, 4 clase. (Meserii: dogărie, răspunsurile notate cu [II].) 9. CATARGIU CONSTANTIN (catarziu constantin a lu andrii), 61 de ani, 4 clase, tîmplar. A învățat meseria la Gura Humorului "cu un maestru neamț". (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 10. CATARGIU NECULAI (catarziu neculai), 31 de ani, 4 clase, tîmplar. A lucrat 9 ani la Gura Humorului. (Meserii: dulgherie, lemnărie, răspunsurile notate cu [II].) 11. TIRON CONSTANTIN (tiron costantin), 57 de ani, 4 clase, dulgher și "sobar". (Meserii: zidărie, răspunsurile notate cu [II].) 12. VAMAN GEORGICĂ (vaman gorgică a lu dimitru), 40 de ani, 4 clase, fierar. (Meserii: fierărie; texte.) 13. OANEA OREST (oanea orest a lu alicsandru), 38 de ani, 4 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

492. GĂINEȘTI, SLATINA, jud. SUCEAVA

Satul găinești¹ este așezat într-o mică depresiune intramontană formată de pîrîul Suha Mică, la 40 km V de orașul Fălticeni. Este menționat la 1776 (WERENKA, 135). După tradiția locală, numele satului vine de la primul locuitor, Găină, care s-ar fi așezat aici cu cca două sute de ani în urmă.

Locuitorii, în număr de 2168, se numesc găinișten¹; -tean și sînt porecliți bortari¹ ("locuiesc în borta^e săia") și rășinari¹ ("mai demult, strîngeau rășină și o vindeau la Fălticeni"); boșovineni^e le ziceau reghăteni¹, iar "cei de la cîmp, țărani", le spun munteni^e. În sat mai sînt "cîțiva nemți căsătorii cu românce".

Pîrîul suha mică^h se formează chiar în sat, din mai multe pîrîi: pîrău cruișⁱ, ~ grindeiuluiⁱ ("acesta este chiar îinima^h sui"), ~ istrățenilor^e, ~ coacăzului¹, ~ călulu, ~ măgurișii, ~ pîrli, ~ arînelui, ~ bucnăriții, pîrău

magérniți, pîrîu ketrúásî, ~ corduneánului, ~ muscánilor, ~ kíu¹, ~ humářiî,
 ~ tárniți, ~ ružîněștilor, ápa pušuásá, șumárna. Alte pîraie: pîráu șuvărî-
 țáli, ~ móri, ~ crácu mári, pîrîu moțrélor, ~ várniți, ~ brîndáriu, ~ s¹nízlor
 (s¹nízlor), ~ rángulu, ~ sărácút(ulu), ~ lu buculéi, ~ tísî, ~ brádului, ~ lu
máre, ~ socáriî, pîráu-orșíți córni, crácu níc, bolohănósu, pastravánu. Mun-
 ții din vecinătatea satului: cládíta (la hotarul cu nigîrlíása și cu știur-
 bicáni), múntili lung, băișáscu (izláșu satului, aflat la 20 km SV, spre Broș-
 teni), múⁿșélu (izláșu málínárilor), stînișuára; alte toponime: deálu mári
 cu arșíța pahómilor sau ím_pahóm¹ ("de la pustnicul Pahomie, care i-a arătat
 lui Alexandru Lăpușneanu locul unde să clădească mănăstirea Slatina"), că-
 práriia cu vîrvu și kíșóru căpráriî, muára drácului ("o stîncă cu o strungă
 prin care cade ape de sus"), arșíța bolohănuásá (o hópșiná), arșíța-náltá
 (poiană, izlaz al comunei), ~ córni (fînaț), ~ cráși, bítca lu creángá, ~
rángulu (rángu), ~ frásîlui (~ frásîlu), ~ cu tîrșî, ~ túrcului (fînaț, la
 hotar cu Drăcenii), ~ lu gérmin (fînaț), ~ lu bulugán ("izlaș pe obcioară"),
 ~ círláñlor (pădure), ~ lu córduş (pădure), hópșina șuvărîțáli, ~ ketríșu-
 lui (dealul cel mai înalt), ~ șúmérni ([V] brîșberc, "unde era un furniculár
 făcut de tali¹én¹"), prílúca pădurétului (poiană), ~ lu duláp, ~ bóur¹lui
 (ím_bóur¹), prílúca șiréșului, ~ rotúndá, ~ coácízí¹lu, fúndu șuvăríti (iz-
 láș în hotar cu plútonița), ~ șuvărîțáli, upsíuára (izláș), váliá-cu-cáliá
 (pîrîu și "cale pe care treceau oamenii din Dorna spre Fálticeni, cu căruțe
 cu cîte 6 cai", pe cînd era inf. mic), vîrvu găunuásî, ~ clímilor (în_clími),
 ~ kíșóru tísî, ~ ketráriului, ~ șalárilui, ~ máguríși, ~ cu¹cú¹íșulu, ~ buc-
 năriți, arșíțáli rúșilor, arénu, întri diálur¹ (prílúcá), arșíța mútului,
pláiu bístriți, gúra¹ ketrúásî, písti ápa sú^h, deálu spîneșt¹ (fînaț), po-
 díș (fînaț), kíșóru plópkilor, ~ corduniálu (fînaț), rúpcu (deal, spre nord,
 de formă ovală, neîmpădurit, cu tufe; fînaț), ketríșu mic (fînaț), kíșóru lu
buculéi; entopice: vái 'pîraiele care separă dealurile ce înconjoară satul',
hópșiná 'deal, separat din toate părțile de vái', bítcá "vîrf (înalt), de for-
 ma unui ou", prelúcá "poiană mai mică în pădure", hrap; hrápur¹ 'rîpă'. Nu-
 mele topice au fost obținute de la inf. pr., 1, 6 și de la un inf. ocazional.

Părțile satului: șuvăríta, váliá-cu-cáliá, șumárna (parte de sat
 nouă, cu vreo 16 case), cu¹cú¹íșu (numit, recent, súha mică), fábrica (vátra
sátului). Satele învecinate: slátina, ([V] drășén¹), málin¹, poiána mărulu¹
 (cu válén¹, súha mári), vádu nîegîrlésî, șfartîntál ("era un sat mic, de

nemți, care au plecat"), stulbican¹, plotonița, voroneț, capu cîmpului, mîi-ronu, vălia sácă, [R] vălia moldóvi. Despre vechimea satelor, inf. pr. afirmă: tăti-s vėk fáťă di mîni; ălti mai bătrîn¹ pot sã li cumpări. Crede că satele învecinate ar fi mai vechi decît Găinești. Cei din Stulpicani, Voroneț, Plu-tonița, Negrileasa, Valea Seacă, Capu Cîmpului "vorbesc cu ăi" (ultimele 3 localități africitizează palatalele: uoc, urėce, gátă). Deosebiri de grai sînt și între Drăcenii (Slatina) și Găinești: fa! fa paki! [Pachită], măi pe! [Petre] (la Drăcenii) - tu! (la Găinești); ndēciti, bădicăi! iăncasă! (la Dră-ceni) - iga! 'uită-te' (la Găinești).

În sat există sector de iesplăotări [forestieră], trii școli¹, cope-rativă, dispēsari¹, casă di năstiri, cămin cultural, păostă; "pînă anul tre-cut a fost sfat" [consiliu popular]. În trecut a fost o fabrică de cherestea ("de pe la 1860"), care a fost mutată din sat în 1962. Era și o linie fera-tă de exploatare forestieră, pi trii crăcur¹ 'pîraie': șumărna, súha, ketruă-sa. La fabrică, lucrau oameni din toate satele vecine. Ocupația de bază a lo-cuitorilor este munca la pădure, în împrejurimi și chiar mai departe, pe la Broșteni, Dorna, Brașov. Se mai ocupă cu creșterea vitelor, dulgheria. Cîțiva lucrează la Suceava și la Leșu Ursului (la mină). În sat "se face o piață mi-că", duminica, la care vin și oameni "din partea țării", cu făină și fructe. Localnicii merg la tîrg și la Gura Humorului (marțea), Fălticeni (joia) și toamna, după vite, "pe la Dorna". Copiii urmează școli medii și facultăți la șușăva, iăș și pi undi au niămur¹. Deși relativ izolat, satul nu prezintă un aspect conservator evident în privința portului, obiceiurilor, graiului. Ori-ginea locală a locuitorilor este diferită. De Anul Nou se face căpră: capre (cu iezi), urși, căluți, mascați; de cîțiva ani, a fost adusă piesa de tea-tru popular "banda Jianului".

Nume: gălină, crētu, zemanăriu, coșărcă, iftimi, crășa, crășun, fló-șă, ungureanu, adokiți, niculeasa, aniculesi, parasca, istrăti, trifan, păvă-luăia, șopirlă, tanăsă. Prenume: görgi, niculăi, dumitru, pătrea, gavrîl, iion, mîihai; ăileana, mariăa, ravéica, parașkiva, măriuăra, glitira, vic-toria, anița, sălvita, liionóra, ăiojăniia, savéta, ăurica, rucsănda. Pore-cle (bažócur¹): barabulă, slăbu, smîntînă, kisleac, șkópu, bădănău, furlifus ("subțire, ascuțit la față"), buzalėtă, túcni, băbăscu, cobúz, nasólu, cúti (bărbați); țațaca, túrca, usturuăica, cofliătă (femei).

A. Inf. pr.: VERME PETREA (viermi ăi pătrea), poreclit zăermi, 45

de ani, 4 clasă primară, dulgher, lemnar. A lucrat și la drumuri, la plantații, la fabrica de cherestea din sat. Nu a făcut armata; a stat, ca premilitar, 3 luni la Jorăști (Focșani) și 3 săptămîni la Brăila. A călătorit, ocazional, la Suceava, Gura Humorului, Vatra Dornei și, mai frecvent, la Fălticeni. Tatăl inf. a fost mîșitor¹ la pădure și la fabrică. Soția este din Slătina, a învățat 4 clase. (Și: Meserii: zidărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. GEMĂNARU N. GAVRIL, 49 de ani, 6 clase, muncitor forestier, agricultor, vînător. (Agricultură, Viticultură.) 2. SCUTELNICU RUZALIA (scut^{ie}elnicu ruzălia), 36 de ani, două clase, născută în Horodniceni. (Agricultură.) 3. FLOCEA ION RUXANDA, 25 de ani, 4 clase. (Cînepă.) 4. VIȚELARU CONSTANTIN (costăⁿ vițalăriu), 70 de ani, 5 clase, oier și muncitor forestier. (Oierit.) 5. FLOCEA CONSTANTIN, 17 ani, 8 clase. (Morărit.) 6. ANDRIESCU DUMITRU GHEORGHE, 43 de ani, 7 clase, tîmplar. A învățat meseria în sat, "de la un meșter neamț". (Meserii: rotărie, dulgherie, lemnărie.) 7. GEMĂNARU DUMITRU (zamanăriu sîmî^uon dumitru), 66 de ani, 5 clase, muncitor forestier. (Meserii: dogărie.)

493. HORODNICENI, jud. SUCEAVA

Satul hòrodnîsén¹, [AL] horô^esén¹ este situat la 15 km NV de Fălticeni și la 15 km SV de Suceava.

Este atestat la 1495 (DRH, A, III, 339). După tradiția locală, satul a fost veche moșie boierească. În urmă cu oca 300 de ani, boierul de atunci a adus niște oameni (12 familii) din Horodnicu de Sus, pe care i-a angajat ca "feciori boierești". De la aceștia, ar veni numele satului, Horodniceni. Mai tîrziu, s-au așezat mulți oameni care veneau la lucru de prin Bucovina. Se știu și astăzi familii venite din Stroești, Zaharești, Stupca, Ilișești. După o altă variantă, numele satului ar veni de la o "horă" pe care cei veniți din Horodnic au jucat-o pe un medean din centrul satului; aceștia au mai făcut o "roată" pe locul unde se află satul Rotopănești.

Satul are 1878 de locuitori, care se numesc horôⁿsén¹; horîsán, [II] horûsenár¹ [pl.]. Vecinii din Bucovina le ziceau rîegătân¹; -tân.

Pe la marginea satului curge șhomúzu. Alt pîrîu mai mare este uobîrșîia, care izvorăște din pădurea noastră¹ comună¹ și se varsă în Șomuz. Mai sînt cîteva părău¹ sătie¹: părău¹ lăcătúș, brădă¹ țálu ("pîrîu mai ma-

re, au fost pe el cîteva mori"), [II] pără^uu v¹él¹ni¹î ("unde a fost o velniță, pe timpul boierilor"), ~ iázurilor, gîrla di la rötupăn¹est¹, hránița ("pe ș^uăsu t^uólvi, unde a fost granița cu Bucovina"). Iazuri: iázu lu mirón ("fost iaz boieresc"), iázu la jan todir¹escu; mai sînt iezur¹eli mai mi¹c. Munții cei mai apropiați sînt [ε] mún¹î gă¹in¹estilor, da nú știu cum li mă¹i zîs¹-ecólu. Dealuri: hára(diálu hări, [II] ~ di la hára), cápu diállu ("desparte țárna trifán di rík"), diálu ráb¹ii, ~ lu-antón, ~ ferdinánt (pe acest deal s-a sinucis un fecior de boier, numit astfel, care iubea o fată de țáran), ~ zî¹ii ([II] ~ la zî¹ii, "a fost vie pe timpul boierilor"), ~ ș^uomúzu (o ș^uirá di dial așá, da nu pré mări, [II] pi dial la ș^uomú), ~ pórculu, diálu-aluníș ([II] diálu di la aluníș), cuásta lit¹énilor ([II] pi dial la lit¹én¹), ~ ș^uomúzu ("în prelungire cu dealul șomuz"), [II] burduhósu, jîdozína, tárniță ("două creste, între care este o lăsătură, ca o șea"), la vâliș¹eli, diálu crúș¹i ("cum mergi spre Botești, este acolo un cimitir"), ~ di la c^uostrúș, ~ b^uot¹estilor, ~ dî_rík, ~ d¹ la rötupăn¹est¹, trifán, în dial la t^uodir¹escu, la ȝetări¹ii; părți de țarină: válea b^uot¹estilor, țárna ráb¹ii, ~ trifánului (în trifán), ~ tokíli ("a fost hușág pînă mai acuma"), rík (o fost innăru¹i, diálu, rîpă tát: o dîlcî ș-o m^uodîlcă), râsoliș¹i ("unde puneau boierii fa-sole"), brániș¹i, șásu tólvi, vâliș¹eli, "o țarnă mare împărțită în mai multe laturi": la dorníanu (la pod ~ ~), pușósu, la bálta rátúndá, la bulatáu di^u, vâliș¹eli, la fîntína lu sós¹i ("făcută de unul sósă"), la hórea, la pétrea il¹én¹, la c^uošári, la pávâl a lu gîță, la lótu lu g^uorovéi, la lótu lu iván; izlazuri: cuásta brádulu, toluáca, tolocúța, pi diálu pórculu, burduhósu.

Toată moșia Horodnicenilor, împreună cu cea a Rotopăneștilor, se numea moșia rós¹ii, rós¹ia, [AL] rós¹ia.

Părțile satului: puárta țár¹ni ([II] la puárta țár¹ni, "la intrarea în sat, dinspre Rotopănești"), válea v¹él¹ni¹î ([II] váliá v¹él¹ni¹î), válea m¹eltánilor, ~ savišénilor ([II] u¹lița savišénilor, "de la familia saviúc"), butnărénilor, la zâș¹i prăjín¹ ("acolo a fost o livadă boierească, din care au fost împroprietăriți oamenii, cu cîte lo prăjini"), diálu șperlénilor ("de la familia Șperlă"), ~ st^uoforénilor ("de la familia Stofor"), șéntru sátulu, (pi diálu) la p^uopa, [II] diálu di la d^uornén ("de la familia Dorneanu"), la stand^uol ("aici a avut boierul magazíi"), lívada b^uoiiriáscă. Satele învecinate: brádútál, rötupăn¹est¹, ([II] rutupăn¹est¹), lit¹én¹ ([II] li-tén), b^uot¹est¹ [a], t^uólva sau vorníș¹eni [a], [II] r¹áb¹ia, mihăi¹est¹,

strîmbu, t^uólva nícă și t^uólva (oficial, Vornicenii Mici și ~ Mari), lucășești, dumbráva. Ultimul sat este nou, în care s-au așezat prin 1928-1930 mulți oameni din Bucovina (de pe la Humor). În locul satului Dumbrava se afla o pădure boierească, care a fost vîndută unor oameni veniți din diferite părți și care s-au stabilit aici. T^uólva nícă s-a format prin 1920 cu oameni veniți din Tolva. Strîmbu, un cătun care ține de Moara, s-a format pe la 1900, cu oameni veniți din Bosanci. În Botești se vorbește bucovin^ești, cu frún^eți, láp^eți, ca în satele din Bucovina (Moara, Liteni, Tolva, Lucăcești). "La Răbîia îi trag cu cu^uastă! [Costan!], vasí! [Vasile!], cu númili nìcompl^eéct îl strígă îi m^ai mult". La Rădășeni sînt deosebiri de port: femeile poartă cațaveici, polcuțe, fuste lungi. Rădășenii, după h^oríⁱzina lor, îs u^aminⁱ fú^arte șivilizá^t și n^egustoró^s. [II] Răbîia a fost întemeiată "de ruteni, mai erau bătrîni care vorbeau rusește". În Răbîia, dentalele se pronunță muiat, iar la Botești, Brădățel, tⁱ, dⁱ, kⁱ, gⁱ au devenit ê, ê, ca în satele vecine din Bucovina. Celelalte sate din comună, Rotopănești și Mihăiești, se aseamănă la grai cu Horodnicenii.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. Se mai ocupă cu creșterea vitelor, pomicultura, stupăritul. Unii "s-au dus prin lume, la fábriș, pin uoráșî". Cîțiva lucrează la topitoria de in și cînepă din Fălticeni, la fírma dumbráva [fermă de stat], la Leșu Ursului. Mai ales vara, se duc în grupuri mici la lucru la ferme de stat sau pe șantiere. Localnicii merg la tîrguri la fáltis^enⁱ, [AL] fál^tc^enⁱ și, mai rar, la súșáva, humór. Copiii urmează liceul la Fălticeni, Suceava și facultăți mai ales la Iași. În Horodniceni există o biserică construită de Mateiaș vistierul la 1539, considerată "monument istoric de gradul trei". Se mai păstrează casele boierești ale familiei Cantacuzino (localnicii spun cánta), construite în secolul al XVIII-lea.

Nume: flórea ("famílii-mpovărátă, sînt mulți florⁱénⁱ; [II] fl^uó-ria), șímbru (șímbr^enⁱ [pl.]), butnăriu (butnăr^enⁱ [pl.], "strămoșul lor a venit din Ilișești"), șperl^enⁱ [pl.], b^uostí ([II] b^uostí^a), dorniánu (dornⁱénⁱ [pl.]), jóreá (jor^enⁱ [pl.]), [II] saviúc, tudurákⁱ, mirón, gogonél, lucás, s^uóša, mⁱertánu, d^uóka, aⁱil^eni, ad^uokíi, adumitruáii. Prenume: gór^gi, íuánⁱ [pl.], dumítri [pl.], vasíli [pl.]; [II] vasíli, íi^uón, niculái, pétria; maríáa, íileána ([II] íiliána), garafína, catínca, [II] aníca, dína, natalíta, anéta. Porecle: púfu, jápu, [II] birtútă ("mic, cu pîntecele mare"), c^uol-

b^uosu ("doarme în vatră"), g^uoică ("aşa îşi pronunţa numele, «Grigore» [Grigorică], când era mic"), ţişlia (u^m vîjîⁱit, un trăsⁿit), îlî răcu^ari ("se va-
ietă de frig"), dîrjác ("înalt şi slab"); femeile nu au, în general, porecle
deosebite de ale soţilor: rapşilúta ("o cheamă raşila şi e venită din Liteni"),
gîrla ("seamănă cu o evreică bătrînă cu acest nume").

A. Inf. pr.: I. CELMARE DUMITRU (şel^mári^e dumi^tru), zis mitrú^tă vîrvá-
ra (tatălui îi zicea avîrvári, după o bunică a sa care a fost văduvă mult
timp), 62 de ani, 4 clase, agricultor. A făcut armata, concentrări (la Cacica,
Paşcani, Roman, Costuleni-Iaşi), războiul. A călătorit la Suceava, Iaşi, Bu-
cureşti şi a fost cu mere şi cartofi de vîndut, de cîteva ori, pe la Urziceni,
Buzău, Botoşani. Merge "cam de 10 ori pe an" la Fălticeni. Citeşte, uneori,
"cărţi şi broşuri". Părinţii au fost agricultori. Mama inf. era din familia
Cimbru, venită de la Stroeşti, iar tatăl se trage din Stupca (bunicul după
tată) şi din Zahareşti (bunicul după mamă). Soţia este originară din Botest, a
învăţat 7 clase. (Şi: texte.)

II. TUDORACHE VASILE (tudoráki tuádirⁱ vasíli), poreclit
p^uocăⁱitu, 57 de ani, 4 clásⁱ şcu^ala primárá, agricultor. Se ocupă şi cu api-
cultura, pomicultura. A făcut armata (la Roman) şi războiul. A călătorit, "cu
negustorii" sau cu alte ocazii, la Suceava, Bucureşti, Ploieşti, Iaşi, Braşov.
Merge de cîteva ori pe an la Fălticeni. Citeşte cărţi, ziare. Cunoaşte, puţin,
limba rusă, din război. Părinţii au fost agricultori. Mama inf. era din Li-
teni. Soţia a învăţat 4 clase. (Şi: Agricultură, Apicultură; texte.)

Am repetat ancheta în 1973, deoarece mama inf. II era originară
dintr-o localitate cu un grai deosebit. În ancheta a doua (cu inf. I), am fo-
losit metoda transcrierii indirecte.

B. Alţi inf.: 1. BOSTEA MARIA (marí^ta b^uostí^e), 67 de ani, 4 clase.
(Cînepă; texte.) 2. TUDORACHE NISTOR (tudoráki nístor), 44 de ani, 7 clase,
oier. Ancheta a avut loc la stîină, pe şⁱásu t^uólvi. (Oierit; texte.) 3. COSMA-
CIUC DUMITRU (c^uozmaşúc dumi^tru), 72 de ani, 5 clase, născut în Răbîia. (Mo-
rărit.) 4. DORNEANU GHEORGHE, 57 de ani, 4 clase, rotar. (Meserii: rotărie.)
5. TIRON VASILE (tíron vasíli), 69 de ani, o clasă, dogar. (Meserii: dogărie.)
6. GHIUŢĂ VASILE, 33 de ani, 7 clase, tâmplar. (Meserii: dulgherie, lemnărie.)
7. CIMBRU PETREA (şimbru pétrea), 69 de ani, două clase, agricultor. (Meserii:
zidărie.) 8. CUCU PETRACHE, 62 de ani, 4 clase, fierar. (Meserii: fierărie.)
9. ORLENSCHI CONSTANTIN (orlěski cōstántin; oamenii spun urlⁱěski), 50 de ani,
5 clase, agricultor şi cojocar. (Meserii: pielărie.)

Șcheia se află la 3 km NV de Suceava. Din 1968, Șcheia (de care mai aparțin satele Mihoveni, Florinta, Sfîntu Ilie și Trei Movile) este comună suburbană a orașului Suceava. Satul Șcheia este menționat la 1613 (DRH, A, XIX, 54). După tradiția locală, primii locuitori din Șcheia ar fi fugit din Transilvania, în timpul unor răscoale. Astfel s-ar explica faptul că una dintre cele mai numeroase familii din sat poartă numele pacurăr¹.

Localnicii își spun șchei²en; șchei³an și sînt porecliți de cei din satele vecine cotarcăr⁴ ("au făcut poate înainte cotăr⁵s 'coșerci' ") și moruș⁶an (adică "veniți din Maramureș"). Vecinii din Moldova le spuneau, ca tuturor celor din Bucovina, cordun⁷en. Numărul locuitorilor este de 2079.

Prin hotarul satului trece riul suș⁸ava, în care se varsă pară⁹u zăm¹⁰si (zámca) și ~tîrg¹¹ului ("numit, pe hartă, ~șchei¹²a"); ultimul are două izvoare: pară¹³u sîncili¹⁴ii și ~gîm¹⁵baltă. Munții cei mai apropiați sînt mînt¹⁶i gîla¹⁷humór. Dealuri: ti¹⁸isóru, zámca; alte toponime: iimáșu șchei¹⁹i, vália la ní²⁰ovén ("pe unde trece șuș²¹ava spre Mihoveni"), huș (un teren rîpos), bálta (o zonă mlăștinoasă, unde crește mai mult rogoz), códru costîni (pădurea dintre Mihoveni și Costîna), padúrea ní²²ovénilor, care se numea înainte padúrea boiireáscă, cu o poiană, bîrno²³va, unde a fost o mănăstire cu acest nume.

Satul are două părți mari, dálu și vália, apoi sáliș²⁴cî, partea de vest, alcătuită, în cea mai mare parte, din case noi, construite după 1920, și la țigán, partea de nord, de sub pădure. Instituții: șcuálă, síátu popu²⁵lár, casa agronómului, sédiu gospodári²⁶ii. De Anul Nou, se face malán²⁷că. Mai demult, se strîngeau colacii înainte de Anul Nou, obicei inexistent la Mihoveni. În acest sat, există și deosebiri de grai față de Șcheia: "nu vorbesc cu ci [nu africitizează palatalele] și spun íga! 'uite' ".
 1. Pacurari
 2. Șcheien
 3. Șcheian
 4. Cotarcari
 5. Cotars
 6. Morușan
 7. Cordunen
 8. Sușava
 9. Parău
 10. Zámca
 11. Tîrgului
 12. Șcheia
 13. Parău
 14. Sîncili
 15. Gîmbaltă
 16. Mînti
 17. Gîla
 18. Tiisóru
 19. Iimășu
 20. Níovén
 21. Șușava
 22. Níovénilor
 23. Bîrnova
 24. Sálișcî
 25. Síátu
 26. Sédiu
 27. Malánca

Ocupațiile tradiționale sînt agricultura și creșterea vitelor. În prezent, foarte mulți localnici lucrează la Suceava, unii la I.A.S. Ițcani și la o crescătorie de porci (porcari²⁸ii) din apropierea satului. În Șcheia, se află un depozit de mărfuri al I.C.R.M. Suceava, la care lucrează vreo 50 de oameni din sat. În marginea orașului Suceava este obór în fiecare joi, la care vin oameni din împrejurimi și chiar dinspre Rădăuți. Șcheienii merg, uneori, după cumpărături, și la Rădăuți, Fălticeni, Tîrgu Neamț, Cîmpulung Mol-

dovenesc. Copiii urmează școli medii și facultăți la Suceava, Botogani, Cîmpulung Moldovenesc (la școala forestieră) și la Iași.

Familii mai numeroase: berár^t, cristurén [pl.], ma^tirén [pl.], lu-cás, pacurár^t. Prenume: górġi, vasíli, niculáii, costancîn; ileánă, domnícă, vi^horică, mariúcă, madalína, [R] stíelă. Porecle: a lu herlíia, herlén [pl.], li^uón a lu condráci, copċiíi lu ġimpu ("tatăl a fost mic de statură"), co^ocós, dícă (de la un automatism verbal: dî mă!), śulu ("cu urechile mici"), górġi-a lu símon, slanínă, purġíc, śutu, vojár^t, spín^ucu (spín^uc 'cățel mic'), alisán-dru lu gobáii, vasíli-a lu pahón, parnícú^t (pe tatăl său îl poreclea parníc); femeile "sí poricléśċi după poricla bărbatului".

.. Inf. pr.: OANEA GEORGE (górġi uána), poreclit, de mic, górġ-a tu^uuáii (după numele bunicii inf.), 72 de ani, 6 clase, agricultor. A făcut armata la Lemberg și primul război mondial (în Rusia și Italia). A fost primar între 1942-1945 și președintele gospodăriei agricole colective în 1957. A călătorit, în timpul războiului și al armatei, prin Lemberg, Berlin, Viena, Cernăuți, Cluj-Napoca, Sibiu. Înainte de primul război, a fost plecat doi ani și jumătate în Canada. Merge frecvent la Suceava. Citește ziare și cărți de la bibliotecă. Cunoaște limbile germană și, mai puțin, rusă. Părinții au fost agricultori. Este căsătorit a doua oară, soția a urmat o clasă și cursurile de alfabetizare. Are copii cu școli superioare, dintre care unul este inginer agronom în sat și altul funcționar la Suceava. Audiție bună, dantura în parte defectuoasă, dar rostirea este destul de clară. Intelligent, răbdător, dovedește interes pentru anchetă. Am avut dificultăți în găsirea inf.pr. Localnicii evită pronunțarea dialectală față de străini; între ei, vorbesc însă dialectal, chiar cei din generația mijlocie și majoritatea tinerilor. (Și: Agricultură, Viticultură, Cînepă, Meserii: zidărie, pielărie.)

B. Alți inf.: 1. ROȘU EMILIAN, 61 de ani, 5 clase. Are stupi de 32 de ani. (Apicultură; texte.) 2. CIOGOLEA NICOLAE, 34 de ani, 5 clase, baci la stîna colectivului. (Oierit; texte.) 3. NAUJENIUC ELEONORA, 63 de ani. A venit în 1927 din Stroești, împreună cu soțul ei, care era morar. (Morărit.) 4. PĂCURIARU PETREA (păcurár^t ġe pétrea), 72 de ani, 8 clase, tâmplar, dogar, tapițer. A învățat meseria la o fabrică de mobilă din Rîmniceu Vîlcea, unde a lucrat vreo 8 ani, apoi a lucrat doi ani la Brașov. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie.) 5. BONDARI VASILE (b^uondár^t vasíli), poreclit ġibzău,

495. PĂTRĂUȚI, jud. SUCEAVA

Satul pătrăuț, [k] patrauț este situat la 12 km NV de orașul Suceava. Este atestat la 1430 (DRH, A, I, 145). După tradiția locală, satul ar fi fost situat mai întâi lângă șoseaua actuală Suceava-Rădăuți, în locul numit la soc, unde s-au găsit temelii vechi de case. Oamenii s-ar fi retras apoi, spre pădure, din cauza unor năvăliri.

Locuitorii, în număr de 3368, se numesc patraucen; -căn și sînt porecliți burețar ("strîng bureți și îi vînd în Suceavă"). Se consideră bucovin; -niăn. În sat există un număr de familii de ucraineni și de țigani. Înainte de 1940 au fost cîteva familii "de nemți".

Pîraie: patraucanța (cel mai mare pîrîu din sat), parău țigănu, ~ maligăriu, [AL] maligăr, ~ čirincău, ~ dădulu, ~ la nicalăi. Dea-luri: dumbravă, kětrósu, dialu yii; alte toponime: la fîntînili duămni, ii-mășu ketrósulu, ~ dumbrăvi, la maligăr (tot îimăș), pi vărniță (arătură), șăsu mări, pokistrianga ("un deluț și niște vâi mici"), preluăgili (terenuri umede), crujana (pădure din apropierea satului).

Satul are două părți mari: moldoven (pi văli) și ruș (pi dial). Satele învecinate: dărmănești, lipoven (aparține de nitóc), buninț, calinești (peste pădure), nișoven. În privința graiului "Mihovenii cam vine cu Șcheia, pe și". La Dărmănești, Lipoveni și Călinești se vorbește și "rusește"

În sat există primărie, școală generală, cămin cultural, bibliotecă, sediul C.A.P. La mănăstirea construită de Ștefan cel Mare în 1487, vin mulți turiști. Ocupația de bază a localnicilor este agricultura. Mulți lucrează în fabrici (mai ales la Suceava), iar unii la pădure. Tîrg este la Suceava (joia). Copiii merg la liceu și la alte școli la Suceava. Pătrăucenii se mîndresc cu faptul că sînt mulți intelectuali proveniți din satul lor. La Anul Nou, se fac malănc, cu urs, capră, căluți, mascați.

Nume: bucévski, cornicuc, havrișcuc, șolonăr, pascăr (păscăren [pl.]), hólca. Prenume: görgi, vasili, melián, dunítru, ștefan, zampfír, tuădir, nicanór, victor; casandra, catrina, iliana, vîeruanta, valéria, vișorica, ștefanița, holtica. Porecle: cucu ("cînta din frunză"), buiăguta ("era buiag"), cundic, kistól, biércu, kag ("moșul 'bunicul' era scurt și gros");

inf. pr. declară că nu știe porecle de femei.

A. Inf. pr.: SAVA VICTOR (sáva víctur), poreclit (din copilărie) kí-róscă, 51 de ani, 7 clase, agricultor. A făcut armata (la Tîrgu Neamț) și războiul. În 1944, a fost refugiat la Tîrgu Jiu, 3 luni și jumătate. A călătorit, ocazional, la București, Giurgiu, Constanța, Iași, Rădăuți, Siret. Merge "cam de 2-3 ori pe săptămînă" la Suceava. Mai demult citea ziare, acum preferă să asculte știrile la radio. Știe "puțin rusește" și înțelege "cîte ceva nemțește". Tatăl inf. a fost agricultor, originar din Costîna. Soția nu este localnică, a învățat 4 clase. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. BREABĂN GHEORGHE (breábân górgi), 55 de ani, 6 clase. A lucrat 10 ani ca apicultor la I.A.S. Ițcani. De cîțiva ani, este magazioner la internatul unui liceu din Suceava. (Apicultură.) 2. COVALCIUC IFTIMIA (íiftíma, covalcúc íiftimíiă), 75 de ani, 3 clase. (Cînepă; texte.) 3. GORGAN ADRIAN (gorgán adrián), 29 de ani, 4 clase, baci la stîna C.A.P. Ancheta a avut loc la stîna, în apropierea satului. (Oierit.) 4. DOHOTAR ȘTEFAN (ștéfan dohotár^h), 74 de ani, 10 clase. A avut moară de apă, moștenită de la tatăl său, pînă în 1949. (Morărit.) 5. HAVRIȘCIUC ION (havrișcúc íi^uón), 50 de ani, 7 clase și 3 ani școala de tîmplărie, cursuri serale, la Ițcani. (Morărit, răspunsurile notate cu [II].) 6. ORICIUC ALEXANDRU (urícúc alícsándru), 71 de ani, rotar. A învățat meseria în sat, "de la un meșter neamț". (Meserii: rotărie.) 7. CROITORU HARALAMBIE (haralámpie croítór^í), 73 de ani, 6 clase, dogar, tîmplar. A învățat dogăria în Suceava, de la un meșter german. (Meserii: dogărie.) 8. BUCEVSCHI GHEORGHE (bučévski górgi), 62 de ani, 4 clase, tîmplar. A învățat meseria la Ițcani, la un meșter evreu, apoi a fost doi ani calfă, la Rădăuți. (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 9. HATNEAN GHEORGHE (hatníán górgi), 64 de ani, 4 clase, fierar. A fost ucenic și calfă la un meșter polonez din Suceava. La armată, la Iași, a făcut o școală de potcovărie. (Meserii: fierărie.) 10. HAI DUMITRU (hai dumatru), 65 de ani, 3 clase. (Meserii: pielărie.)

496. ZVORIȘTEA, jud. SUCEAVA

Zvórștea se află pe valea Siretului, la 18 km SV de Dorohoi și la 24 km NE de Suceava. Este atestată la 1488 cu numele Dvorăște (DRH, A, III, 50). Inf. pr. crede că zvórștia-i di cîn íi lúnea.

Locuitorii, în număr de 1236, se numesc zvórštén^í; -teán și guse-

ven¹. Bucovinenii le ziceau riegăţăn¹.

Pe la marginea satului curge sîrétu (mă duc la sîrét¹), în care se varsă pără^u leáhulu şi baránca. Munţii cei mai apropiaţi sînt la Cîmpulung Moldovenesc. Diálurli: hólia, pléşa (la satul Bereşti), diálu stînci, pi vărării (deal situat lîngă satul Poiana, de unde se scotea var), pădurea stă-tulu; izlazuri: im_bărănc (un teren deluros, cu mai multe gîrle), pi gruiét (în satul Dealu); alte toponime: la gostát (terenul care ţine de I.A.S. Şerbăneşti; mai demult, o parte din acest teren se numea la l^uojóc), im_bahnî, la hlibóca (tarla situată dincolo de satul Dealu), pi jícna, pi ružini, ru-žin¹ (ružin¹ se numesc nişte ierburi care cresc pe jícna), ţarna la ţak (ţak sînt porecliţi doi fraţi gemeni), la măriiuţa im_p^uoién¹ (tarla situată dincolo de satul Stîncuţa), la niţă di váli (tarla), la muári.

Părţile satului: pîşti baránca, la húdiţă, la puokén¹. Din comună mai fac parte satele búda, diálu, stîncă, stîncuţa, p^uoiana, şărbăneşt¹, sl^uobodíia. Localităţile învecinate: beréşti¹, călugăreniu [a.], comúna dam^uós-tia, călineşt¹, mitócu dragomîrni, pătră^uuţ. Un sat mai nou este b^uocovinén¹ (dincolo de Siret, în comuna Vîrfu Cîmpului), format în urmă cu cca 30 de ani cu oameni veniţi din Bucovina, "un fel de uocrainén¹". Ucrainenii sînt şi la Călineşti. În alte sate din împrejurimi se vorbeşte la fel ca la Zvoriştea. Cei din satul Buda se adresează femeilor cu fa!

În Zvoriştea există şcuálă zenerálă şi una spişială (de deficienţi mintal), o moară mare, la care vin şi oameni dinspre Dorohoi, din Bucovina; mai demult a fost şi o fabrică de spirt. La iermaróc (tîrg de vite, cereale, zarzavaturi) vin oameni din satele vecine şi dinspre Vereşti, Dorohoi. La damóstia este tîrg de vite. Tîrguri mai mari sînt la Dorohoi (marţea) şi Suceava (joia). Ocupaţia de bază este agricultura. Mulţi localnici lucrează la Suceava, Dorohoi, Bucecea, făcînd naveta zilnic. Unii lucrează la pădure prin locuri mai îndepărtate, "prin Oltenia". Copiii urmează liceul la Suceava, Dorohoi şi instituţii de învăţămînt superior la Suceava, Iaşi. Obiceiurile sînt aceleaşi în satele învecinate, dar Zvoriştea e centru şi-i uoliácă mai rădi-cătî.

Nume: caliñsúc, vătămăniúc, lukán, m¹edvig, şobánu, c^uojocáriu, să-lăžánu (sălăžen¹ [pl.]), hariga, pińcóski, ţuca, şándru, púiu, ilílica; din Po-iana: túdur, bârboşálu, uoláriu, mácsím; din Buda: cornéi, lúpu, ienákí,

m^uoscali^uc, kⁱrib^uc^a; din Dealu: clim, babi^uc, dumistr^aș^el, uorh^ei; din Stîn-
ca: uol^ari^u, m^uha, bar^ari^u, s^arg^ei cor^oble^a; din Șerbănești: m^az^are^u, tⁱpa,
b^onte^a. Prenume: g^orgⁱ, vasⁱli, nicul^ai, cost^aki, p^etre^a, i^on, sⁱnⁱl^on, tu^a-
dri, mih^ai, iiliⁱ, [R] maris^el; catiⁿca, profⁱra, [k] prohⁱra, agl^ala, marⁱea,
sav^eta, iile^ana, ad^ela, en^eta, sofⁱea, z^or^zeta, uolⁱmpⁱa, l^ent^a, lucr^etⁱa.
Porecle: calab^onc, cⁱrl^an, m^ac^ucⁱ, b^uodol^an, p^uol^unⁱc, nagⁱt, amⁿarⁱ, fuor-
f^ac, neam^t, bulg^ari^u ("strămoșul a fost grădinar boieresc"), stru^jan (băr-
bați); gi^uonu^aiⁱ (inf. crede că ~ e o sălbăticiune), țicⁿita(femei).

A. Inf. pr.: HOROBET VASILE (vasⁱli h^uorub^et), 60 de ani, 4 clase
(șcu^ala profⁱsonal^a [?]), agricultor. A făcut armata și războiul. S-a ocupat
și cu negoțul. După război, aducea porumb de prin Oltenia și îl vindea pe la
Gura Humorului, Cîmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei. Timp de mai mulți ani
a cumpărat porci pentru combinatul de carne din Burdujeni, de pe la Dorohoi,
Botoșani, Rădăuți, Suceava. La Suceava merge "aproape în toată săptămîna".
Părinții au fost agricultori. Soția a învățat 4 clase. (Și: Agricultură; tex-
te.)

B. Alți inf.: 1. OLARU GAVRIL (uol^ari^u c^e gavril), 80 de ani, 4 cla-
se, agricultor. A lucrat la vie vreo doi ani în Transilvania (pe la Satu Ma-
re), în timpul războiului. (Viticultură.) 2. BĂRBOȘELU GHEORGHE (b^arb^aș^alu a-
lics^andru g^orgⁱ), 61 de ani, 4 clase, agricultor și apicultor. (Apicultură;
texte.) 3. VELNICIUC MARIA (marⁱa v^elni^uc^u), 50 de ani, 4 clase. (Cînepă; texte.)
4. CONCI ILIE (con^c iⁱliⁱ), 59 de ani, 4 clase, oier. (Oierit; texte.) 5. PINCOS-
CHI TOADER (piⁿc^os^ki tu^adirⁱ), 66 de ani, 4 clase, fost morar. (Morărit; inf.
ocasional a fost un fel de administrator care lua vama la moară.) 6. CIMPOIEȘ
ȘTEFAN (cⁱmpoi^eș șt^efan), 71 de ani, 5 clase. Este născut la Corni (lîngă Bo-
toșani) și a venit în Zvoriștea pe la 1920, căsătorindu-se în satul Poiana.
A urmat o școală de meserii din Botoșani, dar mai puțin de un an, din cauza
războiului. (Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie.) 7. UNGUREANU A-
LEXANDRU (uⁿgure^anu haral^am alics^andru), 52 de ani, 4 clase, rotar. (Meserii:
rotărie, răspunsurile însemnate cu [II]; texte.) 8. PUIU PETREA (p^etre^a tu^adir
p^ui^u), 66 de ani, 5 clase, tîmplar. (Meserii: dulgherie, lemnărie, răspunsu-
rile notate cu [II]; texte.) 9. VOLINTIRU CONSTANTIN (volintⁱri^u costantin), 32
de ani, 4 clase. A învățat zidăria pe șantier, la Bicăz, unde a lucrat un an,
prin 1959. (Meserii: zidărie.) 10. ȚĂRANU ROMULUS (r^omulus g^orgⁱ țar^anu), 65 de
ani. 6 clase, fierar. (Meserii: fierărie; texte.) 11. ȘTEFANOVICI AUREL (șt^efa-

nóvîs nîculái a^ourél), 52 de ani, 4 clase. (Meserii: pielărie; texte.) 12. Bù-tîşlóc agropína îiléna, 48 de ani, din satul Poiana. A deprins olăritul de la mama sa. (Meserii: olărie; texte.)

497. IBĂNEȘTI, jud. BOTOȘANI

Satul îibănēstî (numit inițial, după afirmațiile unor inf. ocazionali, săliștea, apoi liubăniása, iubăniása și iubănēstî) este așezat pe cel mai înalt deal din împrejurini, dîálu măgura, și pe pîrîul îibăniása, la 16 km N de Dorohoi.

Este atestat sub numele de Iubănești, "sat pe pîrîul Iubăneasa", în 1607 (DIR, A-XVII, II, 133). O localitate cu acest nume apare menționată încă din 1455. DRH, A, II, 74 o consideră ca o fostă așezare, probabil în jud. Neamț, iar Mihai Costăchescu (Documente moldovenesti înainte de Ștefan cel Mare, II, 558), "un sat din Dorohoi sau Tutova". Deci este posibil ca satul în discuție să fi existat cu mult înainte de secolul al XVII-lea.

Locuitorii se numesc îibănişténî și sînt în număr de 3496.

Principalul curs de apă îl formează pîrîul îibăniása (iubăniása), care izvorăște din V satului, din pădúria îibăniása, de la locul numit la t^uokîlá. Pe teritoriul "fostei moșii a satului" și prin localitate curg și alte ape: başá^u, hlibócu (se varsă în îibăniása), giláuca (izvorăște de pe teritoriul comunei, se unește la Broscăuți cu pără^u ulúş și se varsă în jîjîia), ketrósu, pléşa, pútrida, zahórna, pără^u visóşi, ~ vărăriîi, ~ g^uor-sénî, ~ măriţánî, ~ di la sándénî, ~ di^u vália lu hogíscá, ~ di la puámpá. Dealuri: zámánu, măgura, drágulia, hlibóca, jîdovína, pléşa, mukósu, liubăniása, ketrósu, m^uožíla, ~ mári, b^uótu cáluu, p^uódu căpitánulu, dîálu mînăstíri, ~ crúşi, ~ palánca (~ pălăşi), ~ stiágu, ~ páⁱisa, ~ liáhu, ~ zíîi (~ di la zíî), ~ di la bekét, la ruptúrî, la huş (dîálu huş), la holm; văi: vália cohîrlíaculu, ~ ruptúrilor, ~ visóşi (~ visóca), ~ pléşîi, ~ gilă^uú-sî (~ gilă^uúsi), ~ sălişti, ~ la gorsénî, ~ la stiág, ~ la hogíscá, ~ hlibóculu (între dîálu zíîi și dîálu măgura), săliştia véki; iazuri: iázu la gă-îinî, ~ drágulia (~ dráguli), ~ cristescu (~ cristésculu), ~ moráruu, ~ di la grădíná, ~ pútridi, ~ lipovénilor, ~ uodáîi, ~ cristigóruu, ~ găⁱînări-tîi, ~ dămilénilor, ~ velnişéruu, ~ mórilor, la rádiu, gruápa lu lávríc, bálta strátulu; drumuri: drúmu p^uomírli, ~ dumbrăviţî, ~ p^uociéni, ~ spri drágulia; șesuri: şásu nítóculu, ~ strátulu, ~ di la báltî; păduri: pădúria

Domîrli, ~ tîrnăuca, ~ hértîi, ~ dămilenilor (dămiliânca), ~ Horofténi; alte toponime: mormîntu Huriişului, săliştiia, străja, la fîntîna lu zâmă, coliba grósulu, veliuăriu, la cûrti, şimitîriu vek, şetătia măguri, îşetătúia, la mhoşila rătundă, la mhoşirlă.

Părţile satului: măgura, cohîrliăcu, ţăriŋca, vălia lu mukósu, drumu măguri, la rátez, la monument, la fábrică. Localitatea se învecinează cu dumbrăviţa, cristinéşti¹, drăguliă, corbén¹, fundu hértî, trestiiăna şi pomîrla.

În localitate există şcoală generală de 8 ani, consiliu popular, dispensar uman şi cămin cultural. Locuitorii se ocupă cu agricultura şi numai foarte puţini dintre ei lucrează, sezonier, pe diferite şantiere din Dorohoi. Schimbul de produse îl fac la Dorohoi. Copiii urmează cursurile unor licee şi institute de învăţămînt superior la Botoşani, Dorohoi, Iaşi şi Suceava.

Nume: nikífor, carp, atómi, ibănescu, vítcu, răcu, filip, cojocăru, drăgăn, tóma, bígiu, górşa, mhorúz, crăşún, sándu, gorgiiescu, conduráki, brumă, profiriănu, bărnia, slăbu, rúsu, túrcu, unguriănu, păvăliănu, amaritâ, azoîicâ, brănduşériu, ţirlimán, diiacónu, cóşu, jíjfi, rotáriu, barăşúc, şuhăriănu, anéki, ţidulă, îiîonitâ, Prenume: îiîón, vasíli, pétria, costáki, neculái, duńitru, górgi, dan, nihá, pintiliíi, constantín, tanási, hoctáv, pétu, îili; maríia, agláia, victóriia, savéta, îiliăna, zafíra, grapína, anéta, îiliŋca, angelína, rhodíca, anítă, aníca, catíŋca, domníca, auríca, dóina, âŋca, vihoríca, didína. Porecle: mărnîş, urián, carabán, suvác, găza, frit, bruăscă, calări pi lup, hozág, húrsu, liăŋcă, zéider, şuvái, hupcă, hulpói, chotói, ţăpu, pórcu, şocán, gurgú, dabă, haldán, kéli niágrî, gîngiétu, kipărúş, şuvói, cîrpăşu, fontălău, mutulicâ (bărbaţi); huarla, babariăza, trii lumin¹, huţanca, pleşculiăsa, kelăriţa, sănduliăsa, japóna, muăca, búha, kiftiriţa, púpuza, kirásca, dîrdála, malái crapăt, şocănătuăriă, încurcă îitâ, şocán, şelulă, aluuat (femei).

A.Inf.pr.: ATOMEI N.CONSTANTIN (atómi costantín), poreclit dóba, are 46 de ani, este agricultor, două clase, iar stagiul militar l-a efectuat la Iaşi. A luat rar contact cu oraşul. Merge uneori la Dorohoi. Are doi copii, elevi la o şcoală profesională din Braşov. A dat singur pl.substantivelor şi toate paradigmele verbale. Puţin afectat - la începutul anchetei se străduieşte să vorbească literar -, dar foarte repede revine la o pronunţie dialectală. Dă răspunsuri prompte şi face completări utile. Este foarte atent şi se con-

centrează repede. (Și: Viticultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.BARANCIUC CONSTANTIN (barășuc costantin), 45 de ani, 4 clase, a făcut armata la București și este agricultor. (Agricultură; texte.) 2.DIAONU T.MIHAI (diăconu níhai), 58 de ani, 4 clase, este agricultor, dar se ocupă și cu tâmplăria și creșterea albinelor. Citește ziare și uneori cărți de apicultură. (Apicultură, Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 3.ATOMEI C. AURICA (atomi a^uurica), 46 de ani, 4 clase, practică croitoria, țese și alege covoare. Soția inf.pr. Are tendința de a vorbi literar, mai ales în discuții libere. (Cînepă; texte.) 4.VITCU ANETA (vítcu anéta), agricultoare, 54 de ani, 4 clase. Se ocupă în mod special cu prelucrarea cînepii și a lînii. Răspunsurile aduc completări de amănunt. (Cînepă, răspunsurile notate cu II ; texte.) 5.DRĂGAN VASILE (drăgán vasíli), poreclit carabán, 57 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. Vara pleacă cu oile prin împrejurimi; 3 ani, pe timpul pășunatului, a stat la Hertza. (Oierit; texte.) 6.DIAONU GHEORGHE (diăconu górgi), 64 de ani, 5 clase, fierar; 5 luni a fost muncitor la Arad. (Meserii: fierărie; texte.)

498.OROFTIANA, SUHARĂU, jud.BOTOȘANI

Localitatea Oroftiana este așezată în NV jud.Botoșani, la granița cu U.R.S.S., la aprox.20 km V de Darabani și 35 km N de Dorohoi. Pînă în anul 1969 a fost reședință de comună, care cuprindea satele Oroftiana de Sus, ~ de Jos și Osebiți de Oroftiana, numite și Oroftiana Șuțu, ~ Popovici, ~ Frunzeti, după numele proprietarilor de moșii din aceste locuri (vezi și MDG).

Se pare că numele vechi al satului a fost Rohtinești sau Rohtineți, atestat prima dată în 1438 (DRH, A, I, 261). Denumirea Oroftiana apare într-un document din 1660 (CATALOG, supl.I, 252).

Locuitorii sînt în număr de 1881, se numesc Oroftiienⁱ și, împreună cu cei din împrejurimi, își zic prutenⁱ.

Prin sat curg pîraiele: peliháșu, duruⁱituária, c^uorobána, pă-rău p^uoiana, ~ nikífor, ~ din bó^uur, ~ dim^uvélniță, ~ jîdovíni, ~ din puár-ta véki. Dealuri: c^uólnicu (diálu c^uólniculu), catárca, kíscu plegúv, m^uozi-la, ~ c^uóndri, ~ la purtúc, șetátia, diálu duámni, ~ žiíi, ~ frúza, ~ kísculu, ~ rădășíni, ~ murărenⁱ; văi: vália la cărbunăriíi, ~ la prut (~ prútulu), ~ la bó^uur, ~ la murărenⁱ, ~ la žiíi, ~ pi cot; iazuri: árburia (iaz spri suharáu), c^uorobána, bálta mári, ~ c^uodrésculu, ~ uodăléși (uodăiașca); alte

toponime: hîrtópu floróciulu, gă^uuriánca, dornuáia, vátra iázulu, toluáca, sá-
listia, ~ véki, šetátia sásilor (~ lésilor), pádúria stuhuásá.

Părțile satului: Uoroftiana di sus, ~ di zos, ~ frunzáti (Uosábít
di Uoroftiana); alte părți mai mici: funduáia, pi váli, ~ c^uot, ~ țárná, ~
báhná, ~ kisc, ~ șîpoțál. Vecinii: álba (com.Hudești), comăneșt¹ și suharáu
(com.Suharáu), fúndu hértá, cristineșt¹ și dămilén¹ (com.Cristinești).

În sat există școală generală de 8 ani, cămin cultural și un punct
sanitar. Locuitorii se ocupă cu agricultura. Pentru vinzarea și cumpărarea
produselor se duc la Darabani și Dorohoi, localități unde frecventează și co-
pii școli profesionale sau licee.

Nume: apetrúái, apétri, viéru, tanásá, grigorás, grigóri, pintili-
súc, gă¹ináru, mazílu, muráru, k¹abúru, Uonofréi, burlasúc, acsinti, nihái,
iácub, lúpu. Prenume: ái^uón, górgi, tuádiri, costáki, vasíli, nihái, neculái;
maríia, vi^uoríca, éva, aníca, iliána, paraskíva, zamfíra, a^uuríca. Porecle:
gandalíc, f^uorțá, turtiță, haldán, nagít, pătîrníki, lúngu, lungán (bărbați);
cărturărița (trăzi cărt), la café (cătî-u café), cîrpuása (femei).

A. Inf. pr.: GRIGORAȘ GHEORGHE (grigorás górgi), poreclit amărgă-
lînti și fórtá, de 49 de ani, a absolvit 7 clase și este agricultor. A făcut
armata la Dorohoi, unde merge în prezent pentru diverse treburi. Citește zia-
re. Are o fată funcționară în municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej. A dat răspun-
suri complete, prompte, a adus întotdeauna completări utile și a explicat sen-
surile unor cuvinte pe care le considera proprii satului sau cel puțin unui
teritoriu limitat. (Și: Viticultură, Apicultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. MIHAI GHEORGHE (nihái górgi), agricultor, 72 de ani,
5 clase. Armata a făcut-o la București și Brăila. (Agricultură; texte.) 2.
GRIGORAȘ GH.VIORICA (grigorás vi^uoríca), soția inf.pr., agricultoare, 45 de
ani, 5 clase. (Cînepă.) 3. GRIGORE ION (grigóri ái^uón), agricultor și cioban,
66 de ani, 7 clase. (Oierit.) 4. MORARIU GR.GHEORGHE (moráriu górgi), tâmplar,
32 de ani, 4 clase. A fost plecat cîțva timp din sat, lucrînd ca muncitor la
București, Brașov și Cluj-Napoca. Este influențat de limba literară și, de a-
ceea, mai ales în texte, se corectează de multe ori. (Meserii; texte.)

499. BROSCĂUȚI, jud.BOTOȘANI

Satul broscă^uuț sau brăscă^uuț, numit de oamenii din jur broscár¹,
este situat la 4 km E de Dorohoi. Înainte i s-a spus și răscă^uuț (cf. și MDG),
boroscă^uuț, iar inf. pr. susține că-și trage numele "de la broaștele care erau

în iazurile din jur".

Prima atestare documentară: 1582 (DIR, A-XVI, III, 189).

Locuitorii sînt în număr de 3958, se numesc broscă^uu¹u¹, sînt porecliți bros¹căr¹, iar împreună cu cei din satele învecinate își zic tîrgă¹ și d^uorohoi¹.

Principalul curs de apă este rîul jîjîia, iar satul este străbătut de o serie de pîraie ca pără^uu pókilor, ~ u^ulús (se unește cu gilăuca și se varsă în Jijia), ru^uzînu^uasa (izvorăște de la locul numit tatárca, curge prin partea de S a satului, formează iazurile ru^uzînu^uasa și ră^uțoi^u și se varsă în Jijia, la p^uodu lu ră^uțoi), pără^uu din prózîi, ~ di după dial, beldimán, pútrida, berzácu (bezércu), zahórna, gilăuca (gilăuca), carásu, țibúlia, dolína, șásu. Dealuri: dialu căbúști (căbúșca), ~ mușku^uasa, ~ tatárca, ~ móri, ~ gilu^uaiși, ~ mári, ~ lúpulu, ~ bulíga, ~ anistoru^uaii, șurílâ, pi dial la coșár¹; iazuri: béldiman, gilăuca, m^uoscálu, carása, bezércu (iazu berzéculu), sôbală^uu, lipovănu, cu^uada moscálulu, iazu mári, ~ u^ulús, ~ croș, ~ árboria, ~ domnesc; văi: vália lúpulu, ~ zîșînulu, ~ béldiman, fundu^uaiia (între dealul căbúșca și șurílâ); terenuri de agricultură: în tatárca, în podiș, î¹săcu, în trizăsdouă, după linii, pi șásu boieresc; movile: m^uoșila bortu^uasâ (bortu^uasa), ~ mári, ~ lu jácotâ; alte toponime: hîrtopănu, u^ulúsili mar¹, ~ miș, la șocîrlán, prelípca (pădúria prelípșilor), gilu^uaiica (pădúria gilua^uiși), sîliștia călugăriască.

Satul are mai multe părți: din sús, din zós, pi șas, pi dial la coșár¹ și se învecinează cu localitățile slobozîia, carása, dimăkén¹, văculeșt¹, dialu mári, dorohói, trestia^una. Dintre acestea, mai nou este satul Slobozia (sat component al comunei), înființat după 1900, unde s-au stabilit oameni veniți din Broscăuți și din localitățile învecinate. Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura, însă foarte mulți dintre ei sînt angajați ca muncitori necalificați la Dorohoi, unde oamenii vînd și cumpără produse și unde copiii acestora urmează școli medii. În localitate există școală generală de lo ani, cămin cultural, consiliu popular și dispensar uman.

Nume: a¹tirîni, mihái, liútíc, görgi¹tâ, avasîliku^uaii, vi¹taláru, fílip, p^uopusói, avasîlu^uaii, gróza, apóstol, cóndria, grădináru, hri¹țuliác, tu¹rișanu, drăgîș, u^uonofréi, sándu, gușílâ, zá¹it, miron, m^uoisa. Prenume: i¹ón, görgi, vasíli, dunítu, neculái, tu¹ádir¹, nihái, mírșa, c^uostantín, i¹angcu; mari¹ia, iliána, frăsîna, anica, zăsîra, cati¹ŋca, i¹ili^uonóra, dorína,

vi^uorica, aristica, haréta, u^uolga, camelușa, teuodóra, florénța. Porecle: ba-lá^uur, mocánu, cúza, perjáru, cóstantín, gișáft, sumanáru, kékia, motóc, șo-șonél, malái, danác, cóiman, mítu, reticút, fis, babúlia (bărbați); sumanára, pérja, popánca, rímba, fífi, căprița, iepuruáica, vúlpia, túrțița, țopa, ră-țúșca (femei).

A. Inf. pr.: MIHAI T. ION (nihái ti^uón), poreclit motóc, de 47 de ani, agricultor. A urmat 4 clase, citește uneori ziare și a făcut armata la Iași. La contact cu orașul rar, mergînd mai ales la Dorohoi. Soția s-a născut în satul Dumeni (la cca 9 km de Broscăuți), a făcut 5 clase și este agricultoare. Are 4 copii: un băiat face armata la București, altul este elev la o școală de șoferi din Pitești, iar ultimii doi, elevi în clasa a VIII-a la școala din Broscăuți.

Inf. inteligent, volubil, pus pe glumă, este un bun povestitor. (Și: Apicultură.)

B. Alți inf.: 1. FILIP MIHAI (filip nihái), 43 de ani, 6 clase. Stagiul militar l-a efectuat la Cluj-Napoca și București. Este agricultor și operator în sămînțări artificiale. Se deplasează des la Dorohoi. (Agricultură; texte.) 2. POPUȘOI DUMITRU (p^uopușói dumíttru), 43 de ani, agricultor, 4 clase. Stagiul militar l-a efectuat în București. (Viticultură; texte.) 3. BULĂU DUMITRU ELENA (buláu hiliána), 50 de ani, 4 clase. Se ocupă cu prelucrarea cînepii. (Cînepă.) 4. GHEORGHITĂ IANCU (gorgítă hiancu), 72 de ani, 5 clase; armată a făcut-o la București. A fost cioban din copilărie. (Oierit; texte.) 5. OLARU ILIE (uoláru hiliíi), tîmplar, 68 de ani, 4 clase. (Meserii, mai puțin fierărie.) 6. SANDU DUMITRU (sándu duníttru), 40 de ani, 4 clase, agricultor și fierar. A învățat fierăria "de la oamenii cei mai vechi din sat și de la meseriașii din Dorohoi". (Meserii: fierărie; texte.)

500. LEORDA, jud. BOTOȘANI

Localitatea le^uurda (le^uorda) este situată la aprox. 18 km S de Dorohoi și 20 km NV de Botoșani, pe calea ferată Verești-Botoșani.

Este atestată pentru prima dată în 1623 (DIR, A-XVII, V, 386), iar într-un document din 1633 apare numele Leverda: "hotarul Leverdii" (DRH, A, XXI, 528).

După tradiție, satul își trage numele de la o familie le^uurdianu, iar le^uordeni au venit din Transilvania. Satul s-ar fi numit și livérda, livárda, lévorda și léverda, nume consemnate și în documente.

Locuitorii, în număr de 1623, se numesc le^uurdénⁱ (le^uordenⁱ) și,

împreună cu cei dintr-o zonă mai largă, își zic b^uotoșănénⁱ.

Prin comună curge pără^u lē^uurdi, sít^{na}, (sít^{na}, síc^{na}), bușé^să (izvorăște din pădurea b^uohogína și se varsă în d^uolína), íⁱzvóru, d^uolína, va-sí^lí^să, curmătúra (vál^{ia} curmătú^{ri}). Dealuri: b^uduhá^să, rádiu, gă^uurí^aŋ^{ca}, dí^{al}u arápu^{lu}, ~ lu í^acobuáⁱi, ~ dolíⁿⁱ, ~ lu lucá^{ki}, ~ spízurát, ~ sícⁿⁱ, ~ c^uostiné^stí^{lor}, ~ stáni^stí, ~ vasí^lí^si, ~ troscoból^{ta}; iazuri: í^azu sícⁿⁱ, ~ la popénⁱ, ~ bușé^si, ~ la marcové^scu, bál^{ta} uók^ulu, în gí^{rla} pó^{pi}; movile: m^uoží^{la} arápu^{lu}, ~ gári, ~ t^uóntulu, ~ hu^tání^{lor}, la m^uoží^l; păduri: dum-bráva, gavána, rán^{ga} arápu^{lu}, pádú^{ria} lē^uurdi, hušágu; alte toponime: drago-miré^stí, vál^{ia} lē^uurdi, sáli^stí^a, la cantón, țigăⁿímí^a, fíntí^{na} pó^{pi}, la curmătúra, la fémá, bél^să.

Localitatea are două părți: le^uurdénⁱ și arápénⁱ și se învecinează cu dolína, mitóc, costiné^stí, bél^să, bușé^să, bohogína, íonășánⁱ, pristé^stí, brăí^stí, popénⁱ, cucoránⁱ și cáliné^stí.

În comună există consiliu popular, școală generală de 8 ani, cămin cultural, poștă, dispensar uman, I.A.S., iar la 7 km SV se află fabrica de zahăr Bucecea. Locuitorii se ocupă cu agricultura, iar unii dintre ei lucrează ca muncitori la calea ferată sau se angajează sezonieri mai ales la Bucecea și Botoșani, făcînd zilnic naveta. Vânzarea și cumpărarea produselor se face la Bucecea, Dorohoi și Botoșani, localități unde copiii urmează licee teoretice și de specialitate.

Nume: háras, berí^stí^ánu, sussúc, ștéfan, ungurí^anu, cașcadél, dă-níl^ă, rúsu, avasí^léní, lázárú^c, pavelí^uc, hu^tánu, gorgí^u, irimí^súc, moráru, ari^súc, suru^zí^u, mihaláki, sumaná^{ri}u, alecsútá, afrásíⁿⁱ. Prenume: gór^{gi}, íⁱuón, vasí^{li}, neculáⁱ, haralámb, duńít^{ru}, tuádirⁱ, ștéfan, íⁱlíⁱ, constan-tín; soltána, casándra, kíta, victóri^{ia}, iliána, mări^uța, crețú^{ca}, paki^{ța}, mari^{ța}, anéta, iyána, șeší^{li}ia, dóⁱna, lenú^{ța}, líví^{ia}, vi^uorí^{ca}, florentína. Porecle: năsóⁱ, mai^háu, íéⁱa, șóclí^a, todirí^{án}, dumán, șulí^hán, gándí^a, pím^{pa}, macahón, kișcár, clé^su, zicán, dó^ctoru, africánu, íⁱuón bulí^{ón}, cașca, rí^hard (bărbați); núrca, babáⁱa, iescro^{ca}, jéba, jebána, hába, ní^{ța}, cloșí^{ta}, íápa cazóná, pălámí^dă criá^ță, rusí^{ca} (< n.pers. rúsu) (femei).

A.Inf.pr.: SUSCIUC A.GHEORGHE (sussúc gór^{gi}), poreclit zicán și rí^hard, în vîrstă de 44 de ani, agricultor. A absolvit 6 clase și a făcut armata la Botoșani. Merge adesea la Dorohoi și Botoșani. Citește uneori ziarul, este căsătorit și are două fete eleve la liceul pedagogic din Gura Humorului.

Inteligent și receptiv, a dat răspunsuri prompte. Atent, bun povestitor, dă spontan pluralul substantivelor. Aduce completări interesante, explică cum trebi scris cuvîntu. (Și: Agricultură.)

B.Alți inf.: 1.HUȚANU ȘTEFAN (huțanu ștéfan), 32 de ani, 7 clase. Armata a făcut-o la Timișoara și Bicăz. Este agricultor și de puțin timp agent dezinfector la dispensarul din comună. (Viticultură; texte.) 2.IRIMICIUC D.ION (^îirimîșúc ^îion), 67 de ani, 5 clase, agricultor și apicultor. (Apicultură; texte.) 3.SUSCIUC GH.VICTORIA (^{sus}șúc ^{vict}óriia), 40 de ani, 7 clase, se ocupă în mod special cu țesutul. Soția inf. pr. (Cînepă.) 4.HUȚANU GH.TOADER (huțanu ^{tu}ádir^î), poreclit ^{to}dirîan, 41 de ani, 4 clase, agricultor și cioban încă de copil. (Oierit; texte.) 5.SURUGIU ILIE (^{suru}zi^u ^îili), 49 de ani, rotar și tâmplar, a absolvit 4 clase, iar cîțiva ani a fost ucenic la Suceava, oraș unde a efectuat și stagiul militar. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 6.MIHALACHE ȘTEFAN (^{mihal}áki ^{șté}fan), 36 de ani, 6 clase, a făcut armata la București. Meseria de fierar a învățat-o di la tîrg, di la b^uo-^țșán^î. (Meserii: fierărie; texte.)

501.DUMBRĂVENI, jud.SUCEAVA

Satul ^{dumbrăv}en^î este așezat pe valea Siretului, la 19 km E de orașul Suceava și la 25 km SV de Botoșani. A fost identificat pentru anul 1430 cu "Voriște [Dvoriște], unde au fost curțile lui Dumbravă" (DRH, A, I, 146). Într-o copie germană a unui document din 1432 satul este menționat cu numele "Dobrowlany" (DRH, A, I, 163). După tradiția locală, în mijlocul satului actual ar fi fost, demult, o dumbravă, în care s-a așezat, mai întîi, un om care s-a numit ^{dumbrăv}anu.

Locuitorii, în număr de 5705, se numesc ^{dumbrăv}in^î; ^{dumbrăv}ineá-nă, ^{dumbrăv}ineáncă [sgf.].

^{Sîr}etiu desparte satele Dumbrăveni și Pursuceni. Pîraie: ^{pâră}u di la ^{dî}al, ^{gî}rla ^{sălă}ženilur, ^{pîră}u la ^{tá}kí. Dealuri: la ^{dî}al (spre ^{sî}šáva), la ^îizv^uárâ (spre ^{sîr}eti); vâi: ^{vál}ia la ^îizv^uárâ, ^{vále}a m^uorîști; izlazuri: ^{îm} b^unâ [bahná], la ^șărbăneása, la ^{gî}rla m^uorî; alte toponime (tarlale): la ^{fă}îžit, pi ^romăneș^h, la ^{liv}ádâ, la ^{cá}ptu drumu, ^{an} cutii, la ^{pat}ácu, ^{îm} ^{vál}ia ^{săl}cî.

Părțile satului: ^{săl}iștia, ^{dî}alu, ^{pâră}u ^{dî}al^u. La comună aparține și ^{sălă}ženî, un sat vechi, dar mic; după legendă, bătrîni i-au bleste-

mat pe cei care au așezat satul rău, pe o coastă, și de atunci satul nu mai sporește. Localitățile învecinate: siminișa, varățicu, sălca (la Salcea, este ierodrom), bursușen¹, căporocăiești¹, verești¹. Unele deosebiri de grai ar prezenta vecinii din Văratec, porecliți huni dî la varățic.

În sat există sămeteu, primării, trii școli¹ (între care și lișeu), cămin cultural, spital, băi, brutării. Ocupația localnicilor este agricultura. Unii lucrează la Suceava (la cămbinat), Bucecea, Botoșani, Verești (la părcării). La Dumbrăveni este țarmaroc^h (vinerea), la care vin locuitorii din împrejurimi; mai demult, era țîrg mai mare, de vite, cereale, pe vălia mioriști. Țîrguri mai mari sînt la Verești (duminica), Suceava (joia), Botoșani (miercurea). Copiii merg la școli medii și facultăți la Suceava, Iași și "chiar la București".

Nume: ifrim, dascălu, andriieș, galan (sîn mult gălănen¹), filoti (filotên¹ [pl.]), macovei, apetri, durduc, miorișcă, bivolariu, lăzăr, mihai, agăki, guriță, lăsu, bălohan, bucluc. Prenume: gorgi, vladimir, mihai, aliecu, vasili, iion, haralam, dumtrăki, căostăki, patrăki, pătrucă, alicsăndru (săndu); catișca, mărgăla, șolga, lucrășeta, păorsiră, marita, măriuara, domică, iiozănă, climanta, șaglaș, șarătă, vișorică, șileana. Porecle: cucu, lupu, puolonic^h, crupă, clășcar¹, gălinat, șaișul, hartug¹, șaita (bărbați); kăoruta lu șăikim, malakii unplută cu păii, limbăta (femei).

A. Inf. pr.: FILOTI MARIA (mariea dumitru filoti), poreclită hăoloniță, sîndă și uop di an¹, 6 clase, munșituări la cămp^h. A călătorit la Iași, Roman; merge după cumpărături la Verești, Botoșani, Suceava. Părinții au fost munșitor¹ [agricultori]. Soțul a urmat cursurile de alfabetizare. Inf. foarte bună, rostire foarte clară. (Și: Cînepă; texte.)

B. Alți inf.: 1. AGACHI LUPU GHEORGHE (hăgăki lupu gorgi), 79 de ani, două clase, agricultor. (Agricultură; texte.) 2. RĂDĂUCEANU DUMITRU (dumitru rădăușanu), 61 de ani, două clase, agricultor. Are cîțiva butuci de vie de prin 1935. (Viticultură.) 3. ANTONESEI DUMITRU (antonieș^e dumitru), poreclit tăbuiet (poreclă "moștenită de la tot neamul"), 61 de ani, două clase, oier. (Oierit; texte.) 4. GALAN MIHAI (galan mihai), 39 de ani, 8 clase și școala de mecanici de doi ani, la Tecuci, măecanic^h. Din 1947 este moară la "o moară țărăneasă veche, de foc". Nu a fost moară de apă în sat. (Măorit.) 5. OBADĂ CRISTOFOR (obadă cristofor), 73 de ani, 4 clase, dulgher, rotar, tîmplar. Tatăl inf. este din Vînători (Botoșani) și mama din Siminicea. Inf. este născut la Holbo-

ca (Iași). A învățat meseriile în Dumbrăveni. (Meserii: rotărie, dulgherie, lemnărie; texte.) 6. PIETRARU DUMITRU (p¹etrăru dumi¹tru, mitică), 60 de ani, 5 clase, dulgher, dogar. (Meserii: dogărie; texte.) 7. MACOVEI GHEORGHE (macovéi górgi), 37 de ani, 4 clase. A învățat zidăria la Burdujeni. (Meserii: zidărie; texte.) 8. ANDREI GRIGORE (andrii ve grigóri), 62 de ani, două clase, fierar. (Meserii: fierărie; texte.) 9. MORIȘCĂ CONSTANTIN (morișci c^uostantin), 72 de ani, 4 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

502. BOSANCI, jud. SUCEAVA

Satul b^uoșânc ("cu ci") este situat în podișul Sucevei, la 8 km S de orașul Suceava. Inf. pr. știe că, în documente mai vechi, numele satului era "Bosancea".

Este atestat la 1432 (DRH, A, I, 163). După tradiția locală, satul ar avea peste 300 de ani vechime, iar numele i-ar veni de la un cioban, b^uo-sâncu, care s-ar fi așezat mai întâi aici. A mai fost un sat, în săliștea, al cărui locuitori s-ar fi înecat, la o nuntă, în iazul nêrcên¹, iar cei rămași, vreo 20, s-ar fi mutat în actualul sat.

Locuitorii, în număr de 5105, își zic b^uosancên¹; -cân (am auzit în sat și b^uosîncên¹; -cân) și se consideră sucev¹ên¹; -veân și bucovinên¹; -nîân. În partea de NV a satului, numită vîrîț, locuiesc "urmașii unor ruteni și poleci" aduși spre sfîrșitul secolului al XVIII-lea, "care nu mai vorbesc limba lor [maternă], dar se cunosc după nume: carvâski, jur¹éski, t^uop^uornis¹ki, hâgel, pancûc, tîcacûc, zalis¹ki". Înainte de război au fost și familii germane și evreiești.

Pe la marginea de est a comunei, trece râul sucáva. Parâii: c^uodomânt, parâ^u di la pîrlea, ~ f^uodur, ~ hâgiu, gîrla di la partîc (pe o porțiune a acestui pîrîu a fost hrânița Bucovinei), ~ strîmbu ("vine de la moara nîcâ, adică, moara lui nîcâ"). Munții sînt "dincolo de Humor", încep cu uopîcîna la ilișăst¹. Dealuri: diálu hîrtópului, ~ strîmbulu, ~ çuri, ~ nêrcênilor, ~ p^uodênilu, ~ căldărúșî, m^uoyila hîrtópulu; văi: vălia partîculu, ~ p^uodișóri, ~ strîmbulu, ~ lu antón, ~ lu r^uomîndan, ~ pîntûlu; nume de lănur¹: diálu costí, la budăi, țarna la vâli, rogoáză, dúpa vîrîț, kétrea, la pînt¹, săliști ("aici a fost o așezare de munteni 'oameni de la munte', care țineau pămînt în arîndă de la boierul Sturza"), căldărúșa, lúcú, toloacă, bursúc, la ipot¹ést¹, întri bált, la hreásca, țarna nouă, la huriđan, în hîr-

t^uóp, la s^uóndâ ([V] ru^gína), la prúncu, n^ércén¹; alte toponime: iázu di la ha^gíu, ~ la partíc, ímágu b^uosán^uculu, cu mai multe părți: kiscoáia, la ketrá-ríi, kí^óru n^ércén^uilor, ím^u fíná^utá, la dí^íí¹toári, kí^óru partíc^uulu, varátic, pí coástá, p^uonoárá.

Părțile satului: pí vá^li, pí dí^l, ví^írít, varátic. La comuna Bosanci aparține și satul cumpărátura. Satele învecinate: hreásca, ípot¹é¹stí, tí^íşá^ut, sácurcén¹, muára nícá, ~ carp, bulá¹. Cumpărătura, Moara Mică, Carp și Bulai sînt înființate după primul război mondial, cu oameni plecați din Bosanci. În satele din jur (afară de Cumpărătura), "se vorbește cu și"; chiar la muára "au luat vorba [pronunțarea] aceasta de la litén¹". În Ipotești se vorbește "ruteana".

În sat există disp^ésár umán și ~ v¹eterinár, cásá di náştiri, sta-^uti^uonár, consiliú populár, c^éap^éu, cămín cultural, bibliotecă, atelier de cizmărie, două școli generale; este o "moară cu valț", pentru porumb, la care vin și locuitorii din satele învecinate. În apropierea satului, la p^uonoárá, este o rezervație de fînețe naturale și flori rare. Localnicii se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Cca 400-500 de bărbați lucrează la Suceava, la combinatul de celuloză și la alte întreprinderi. Mai sînt plecați la mină, la Leșu Ursului și pe la Hunedoara. În Bosanci a fost tîrg de vite, cu vreo 15-20 de ani în urmă. În prezent, localnicii merg la tîrg la Suceava. Copiii urmează liceul la Suceava, școli comerciale la Botoșani și facultăți la Suceava, Iași. La Anul Nou se face túrca, cu mascați: urși, babe, moșnegi, pădurari etc. Unii poartă în cap un c^éac 'coif' de pene de gîscă, vopsite cu verde (împará^ut) și cu galben (míní¹stri). Se luptă în săbii. Omul care conduce toată ceremonia la nuntă se numește stó¹lnic.

Nume: croi¹itór¹, dragó¹, bív^uol (bívul), cú¹ric, ga¹ítán, í¹rimí¹i, ungureán, spo¹íálá, gú¹tu, zagán, babá^u, antonésá, bí¹lic, dá¹vid, ní¹kí¹for, b^uon-dár¹, gábor (gábure¹n¹[pl.]). Prenume: g^uó¹rgi, ní¹culái, sí¹rgi, toádri, grigóri, í¹i^uón, vasí¹li, aú¹rel, drágus, c^uostantín, mili¹án, sí¹ní^uón, vladímír, iá¹cob, haralám, ví^uor¹é¹l, dú¹ní¹tru, t^uó¹ma, í¹í¹i; catrí¹na, sá¹fta, má¹rguála, mará¹nda, í¹leána, catí¹nga, rahí¹ra, marín¹ta, z^uo¹í¹ta, aú¹rica, ví^uorí¹ca, aní¹ca, ancú¹ta, garafí¹ra, aspázia, minodóra, aú¹ró¹ra, domní¹ca, íeugénia (gén¹ta), dorú¹ta (dorú¹ca), ví¹tó¹ria, í¹lá¹ria. Porecle: nas^uó¹ [pl.], b^uogátu, şcándál, sam^uó¹, rá¹kí¹u, lú¹pu, manásá, c^éapá¹riu, arú¹sti ("al uneia din ví^írít"), amí¹ntinoái¹i, a tú¹rculu, a lu nem¹ţú¹li, a lu bordián, şkeiá¹nu ("mama lui era din Scheia"), busuí¹óc, a lu

crac, a lu andrón, a lu b^uoráscă, f^uormíndin, a lu stúrza, iac^h, b^uoțolán, c^uórba, gérám, a muáșí, gíbzău, a lu toádíri a ilíncí, a lu nítrofán, a lu sí-ní^uonáš, cútác (bărbați); burlacíța, sp^uoíluáia, írinúca ("o babă mică, pe care o cheamă Irina"), leahóáia (femei); "de fapt, poreclele sînt pe familii".

A. Inf.pr.: POLONIC ZAMFIR (p^uolonic zamfír), poreclit a híritșáii ("mama bunicului a fost vădană"), 47 de ani, 7 clase, agricultor. De 6 ani lucrează ca ajutor de contabil la C.A.P. A făcut armata la álba iúlia și Giurgiu. A călătorit, ocazional, la Fălticeni, Botoșani, Tîrgu Neamț, Piatra-Neamț, Iași, București, Sibiu. Ca majoritatea localnicilor, merge frecvent la Suceava. Citește ziare și cărți. Știe cîteva cuvinte rusești și germane. Tatăl inf. a fost agricultor și sumanárⁱ [cosea sumane], în timpul iernii. Soția a învățat 7 clase. Am efectuat cu inf. pr. și chestionarul Morărit, deoarece moară cu apă nu mai este în sat de cca 10 ani, iar fostul morar era plecat la lucru. Ancheta pentru Meserii (rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie, zidărie, fierărie) a avut loc la atelierele C.A.P. și au asistat mai mulți meseriași. (Și: Agricultură, Cînepă, Morărit, Meserii: pielărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. CÎRLAN DUMITRU (cîrlán dumíturu), 57 de ani, 5 clase. (Apicultură; texte.) 2. BIVOL SÎRGHIE (bívul sîrgíi), dîs bunduc, 70 de ani, oier. (Oierit; texte.) 3. CARP ILIE (carp íli), 31 de ani, 6 clase, rotar, dogar, dulgher. (Meserii: rotărie, dogărie; texte.) 4. DRĂGOI ALEXANDRU (drăgói alícsándru), 33 de ani, 5 clase, tîmplar. (Meserii: dulgherie, lemnărie.) 5. GĂITAN AUREL (găítán aurél, [AL] áurél), 37 de ani, 4 clase, zidar. A făcut școala profesională de zidărie, 3 ani, la Viziru (Galați). (Meserii: zidărie.) 6. UNGUREANU ION (ungureán i^uon), 50 de ani, 6 clase, fierar. (Meserii: fierărie; texte.)

503. CHILIȘENI, UDEȘTI, jud. SUCEAVA

Satul Kilișănⁱ, [V] êilișănⁱ este așezat pe valea rîului Suceava, la 21 km SE de orașul Suceava.

Este atestat, cu numele Hilișeni, la 1540 (DIR, A-XVI, I, 399). Inf. pr. a auzit că îi sat vⁱec și că ar fi fost aici uo kiliⁱ. Prin apropiere de «chilie» (etimologie populară), se poate explica schimbarea numelui Hilișeni [Filîșeni], cf. Filîșăuți (DIR, A-XVI, IV, 200) în Chilișeni.

Locuitorii, în număr de 547, se numesc Kilișanárⁱ; ~ și se consideră bocovinénⁱ; -neán.

Pe la marginea satului, curge râul susăva. Pîraie: părău^d gim_pă-
dúria codrețului, ~ dî^g la rácuva (i se mai zice ~ dî^g la casárni sau la hráni-
țá), ~ la hriscórniță, ~ dî^g la šteiánu, ~ dî^g la dălic. Munții cei mai apropiați
sînt puáll^d carpáților. Dealuri: dálu știrbățului^d (pi däl la știrbăț), pi^d gal
la uosói, díálu la piculén^t ("un țiglău 'deal rotund, ascuțit', dincolo de Ra-
cova"), im_p^u hoiáná (díálu p^u hoiéni), pădúra pruncului, cuásta răușániului,
díálu zii, ~ la casárni; văi: valia la casérni, rîpa la știrbăț, vălea šte-
iánu; izlazuri: la arín^t, dúpa gal, in^g zii, pi cuástá, pe prund, dúpa cúrci,
piști apă.

Părțile satului: î_zós (spri bisărică), pi báltă, pi drum î_sús, la
arín^t, la lupcén^t. Satele învecinate: știrbăț, rácuva, p^u hoiín, cótu dóbi, fîn-
tîneli, uğest^{dé} (reședința comunei). Mai noi ar fi satele Cotu Dobei și Poieni:
"p^u hoiínári veneau la școală și la biserică în Chilișeni". Se vorbește "cu ci"
[africatizarea palatalelor] și la Udești, Poieni, Știrbăț, Racova. La Știrbăț
și Cotu Dobei is răgățăni^g: obiceiurile și portul sînt "ca în Regat, ne rîd"
cu gaiță [gaz 'petrol lampant'], țilîndru 'sticlă de lampă'. Cei din Știrbăț
îi poreclesc pe cei din Chilișeni șuácîț, iar aceștia, la rîndul lor, le zic
corlop^t et.

În sat există "sediul gospodăriei [al C.A.P.], școală [generală], co-
operativă de consum, o cizmărie". Localnicii sînt agricultori. C.A.P. Chili-
șeni a fost fruntașă pe țară, în 1971, la cultura cartofilor. Cca 50 de oa-
meni lucrează la combinatul din Suceava; fac naveta zilnic. Mai demult, locui-
torii din Chilișeni, fiind "la granița cu Regatul", se ocupau intens cu nego-
țul (de vite, sare, șaluri, bere, grîu etc.). Tîrgurile apropiate sînt la Ve-
rești, Suceava, Liteni. Copiii merg la școli și facultăți la Suceava, Iași,
Cluj-Napoca. La Anul Nou se fac mascați, numiți sătá sau cáprá.

Nume: bîrsán (bîrsănén^t [pl.]), iánuș (iénușán^t [pl.]), șubotáriu
(șubotăren^t [pl.]), uostrovánu (uostrovén^t [pl.]), dúra (duren^t [pl.]), sî-
năescu, homneác, șorodóc, năegru, búrcá, bășărăbeánu. Prenume: i^u ón, vasíli,
görgi, niculái (culúță), tuádír, ili, duńitru; ileáná, vironicá, ruzicá,
rucsándá, fruzíná, maríii, lucrétá, zína, natalița, marguála. Porecle: can
("o stricat o cană, cînd era mic"), dîng ("o dat cu o piatră în fereastră și
o zis ~ "I), turc ("era voinic"), talái [pl.], iánáci ("îi poreclește pe iánuș"),
crúpá ("înjură de crúpa măsí"), talpău, țigán, măcădái ("voia să ia

macadán¹ 'pietre mai mari de la terasamentul căii ferate', cînd era mic"), bă¹títánu, bli¹ócá ("zicea ~ la broască"), dú¹gíl (bărbați); bîrsăneán¹ca ("de la numele Bîrsan"), duroáia, bălășuáia, malán¹ca (femei).

A.Inf.pr.: CIUBOTARU TOADER (tuádir, to¹díricá șubotár¹), zis șubotár¹ian, 54 de ani, șă¹să clăsă primără. A făcut armata (la Roman, Tîrgu Neamț) și războiul; a fost prizonier între 1944-1946. A călătorit la București (de 4-5 ori), Cluj-Napoca, Iași, Cîmpulung Moldovenesc, Vatra Dornei, făls¹en¹ [Fălticeni], Pașcani (a stat, aici, un an, în timpul războiului). Merge la Suceava de cca 20 de ori pe an. Cunoaște limba rusă, din prizonierat, acum mai știe puțin tări. Părinții au fost agricultori. Soția a învățat șă¹p¹t¹i clăsă. (Și: texte.)

B.Alți inf.: 1. IANUȘ NECULAI (ianuș ie niculái), 58 de ani, 6 clase, agricultor. (Agricultură, Viticultură.) 2. ȘORODOC ILIE (ș¹orodóc ilí¹), 70 de ani, 3 clase, fierar, apicultor. Are stupi din 1930. A deprins fierăria la Pătrăuți. (Apicultură, Meserii: fierărie.) 3. CIUBOTARU BALAȘA (baláșa șubotár¹iu), 47 de ani, 7 clase, soția inf.pr. (Cînepă.) 4. TIMOȚTE GHEORGHE (tímóft¹i ie giór-gi), 51 de ani, 5 clase. A stat la oi de la 5 ani. În ultima vreme, este me-cáinic la șeap¹eu. (Oierit, Meserii: pielărie.) 5. PAULIUC VASILE (pauliúc ne va-síli), 32 de ani, 4 clase, rotar. A învățat meseria la Osoi (Pleșești), pe cînd avea 14-15 ani, "de la un meșter neamț". (Meserii: rotărie.) 6. BASARABEANU ȘTEFAN (basarabiánu șt¹éfan), poreclit di¹dél, 43 de ani, 4 clase, agricultor, tîmplar. (Meserii: dogărie, dulgherie, lemnărie.)

504. CORNI, jud. BOTOȘANI

Satul c¹orn¹, denumit popular c¹órn¹u, c¹órn¹i șărbán¹ sau c¹órn¹i lu șărbán, este așezat pe coasta de S a dealului Cornețu, la 20 km SV de Botoșani, în apropierea Siretului. Inițial, cred localnicii, satul se chema Siliștea: s-o kemát síliștia și iará pi málu stîng a sîrét¹iulu; pi úrmă i-o zís síliști. la lipovén¹, cári-i ámu trecút la c¹orn¹, fi o párti a sátulu. Satul a ars și oamenii s-au așezat după diálu crúși, într-o pădure de corni, lîngă diálu zi¹i.

Un sat Corni este atestat în anul 1531 (DIR, A-XVI, I, 334), iar în 1559 apare cu mențiunea "sat care este pe Siret" (DIR, A-XVI, II, 121).

Locuitorii se numesc c¹ornén¹, sînt în număr de 4232 și, îm-

preună cu vecinii lor, își spun sîreténî sau pădurénî.

Prin hotarul satului trec apele: sîrétîli, nîlétinu, kirivuaia, pă-rău buțuluc (izvorăște de la sarafinêștî, se unește cu tăoplîța și se varsă în iăzu clopoțâl), humăria (izvorăște din păduria sarafinêștî, trece prin horășânî și se varsă în nîlétin, la curtêștî), báhna, vália stăniști, ~ tăi-túra, ~ vădulêt, ~ bálta ársâ. Dealuri: diálu móri, ~ zîii, ~ dúbas, ~ holm, ~ crúși, ~ rătoșâl, ~ lipovénî, ~ hobădării, ~ nîțâșcu, ~ humării, ~ crî-văț, ~ căsuăia, ~ dumbráva, ~ chornêt, ~ poiana, ~ protopopénî, ~ sarafinêștilor, chornătâl, chornișu; șesuri: gășu móri, ~ sîrétîulu, ~ țárnúica, ~ hrúbi; alte toponime: lușcúța, șetățúia, iăzu móri, la hrúbâ, la sîliști, la hîrtóp, fîntîna úrsulu, în văiúž, după grădinî, lușca sîrétîulu, țarna mări.

Părțile principale ale localității sînt chótu, vália, vătra sátu lu, lipovénî, costêștî, rătoșâl, hrúba și dumbráva. După afirmațiile inf. pr. partea cea mai veche a satului este Costeștii, unde, sub domnia lui Ștefan cel Mare, ar fi fost proprietar boierul Costescu. La aprox. 2 km de sat, la locul numit dúbas ("stejăriș", susțin localnicii) se află ruinele unei cetăți, o ridicătură care are culmea plană și este înconjurată în partea dinspre sat de un șanț făcut de oameni. Aici s-au descoperit arme turcești și numeroase oseminte, ceea ce denotă că Cetățuia a fost construită ca punct de apărare împotriva năvălirilor turcești. Satul se învecinează cu sarafinêștî, bálta ársâ, mestiácîn, vlădénî, brihuiêștî, mîndrêștî, călinêștî, cristêștî, voróna, poiana și túdora. Inf. pr. susține că în sat au fost mai înainte lipoveni, care vorbeau limba rusă. Acest lucru mai poate fi sesizat astăzi doar în antroponimie. Localitatea are consiliu popular, școală generală de 10 ani, cămin cultural și dispensar uman. Ocupația de bază a sătenilor este agricultura, dar mulți dintre ei lucrează ca muncitori la Botoșani sau, mai rar, sezonier, în jud. Constanța, la munci agricole. Oamenii vînd și cumpără produse la târgurile din Vorona și Botoșani, iar copiii urmează școli superioare la Botoșani, Suceava și Iași.

Nume: hócu, budiánu, muráru, hîrășánu, hîrășóc, sorohán, muntianu, kiriiác, prícop, daniliúc, honișúc, politic, andronáki, ștêfan, babiî, scortáru, hăntășcu, pipiríg, húșman, hlúșcu, rúsu, sărzentu, iurêt, jítáru. Prenume: vasîli, görgi, hîhón, costáki, pétrîa, dunítiru, neculái, adriián, cóstantín, péturu, dănút, hémîl; mariîa, catișca, iliána, frășîna, vihorîca, lușîca, proșîra, valériîa, nicoléta, anicúța, ancúța. Porecle: burdúja, frú-

zînă, prună, miron, scripcăru, perjoi, cîrnu, puric, mîndil, kipărúş, tîntări¹, cuţurlui, dovliác, Húrsu (bărbaţi); kipărúş, fărfăcut, mădiţa, lupavóru, po-gás, kíndrus, piárja, cápra, prunuáia (femei).

A.Inf.pr.: IRASOG PETRU (írasóg dunítu pétu), poreclit prună, are 54 de ani şi este agricultor. După efectuarea stagiului militar a fost concentrat la Bacău, a făcut războiul şi a fost prizonier, întorcîndu-se în ţară cu divizia "Tudor Vladimirescu". Merge destul de rar la Botoşani, este căsătorit şi are 3 copii: un băiat gofer la Botoşani, o fată muncitoare tot în acest oraş, iar alt băiat, contabil la Oradea. Inteligent, sobru, foarte bun povestitor. Interes enorm faţă de tot ceea ce spune. O grijă deosebită în a explica cuvintele care i se par a fi necunoscute pentru alţii. (Şi: Viticultură, Apicultură; texte.)

B.Alţi inf.: 1. HUŞMAN GHEORGHE (húşman górgi), poreclit mandiţa, 59 de ani, 4 clase. A participat la război şi a fost prizonier. Se ocupă cu "munca la cîmp". (Agricultură; texte.) 2. BUDEANU CATINCA (budeánu catínca), 32 de ani, 4 clase, agricultoare. A dat explicaţii amănunţite. (Cînepă; texte.) 3. IRASOG LUCREȚIA (írasóg lucrétia), 44 de ani, 4 clase, agricultoare. S-a născut în com. Truşeşti, dar stă la Corni de la vîrsta de 10 ani. Soţia inf.pr. Aduce completări de amănunt. (Cînepă, răspunsurile notate cu [II].) 4. PĂTRĂŞCANU DUMITRU (pătrăşcănu dunítu), poreclit fon, 59 de ani, agricultor şi şobán di cînd mă ştiu; am fost la stîna cu táta. (Oierit.) 5. HARTFELD VICTOR (hártfeld víctor), 55 de ani şi 5 clase, lemnar. A învăţat meseria din familie, străbunicul fiind meseriaş de origine germană, stabilit la Corni de copil. (Meserii, mai puţin fierărie.) 6. HĂNȚESCU CONSTANTIN (hăntăscu cōstantín), are 65 de ani, a făcut o clasă şi apoi a absolvit cursurile de alfabetizare. Stagiul militar l-a efectuat la Roman. Fierăria a învăţat-o di la nişti bătrîn¹ căo-vál¹ dî_sát, cări-o ştieu di la nemţ. (Meserii: fierărie; texte.)

505. IPOTEŞTI, MIHAI EMINESCU, jud. BOTOŞANI

Sat de reşedinţă al comunei Mihai Eminescu, ípotéşt¹ (íepotéşt¹), situat la 8 km V de oraşul Botoşani, este atestat în 1616 (DIR, A-XVII, IV, 9) şi, după afirmaţia inf.pr., îşi trage numele de la n.pers. íipátí, "vornic sau călugăr pe aceste meleaguri".

Locuitorii, în număr de 629, îşi zic íipotiştén¹, sînt porecliţi laptár¹ şi, împreună cu vecinii lor, se consideră botoşanén¹.

Apele care străbat comuna sînt pîraie (unele dintre ele seacă în timpul verii): sítna, dresleuca (drásleuca; izvorăşte din iázu lăoiegt¹

și are ca afluenți pe slătina, l^uoiéști¹ și brăiasca, budăiu (se varsă în sítina), l^uoiéști (curge din iazu l^uoiéști¹, trece prin îipotéști¹ și se varsă în dreslăuca), brăiasca (izvorăște din satul cătămărăști¹ și se varsă în dreslăuca, la cocorăni¹), uólm^u (h^uólm^u), slătina, șismiăua, hlibuóca, îizvorășu, părău^u uólmulu (izvorăște de la hulpăriii), ~ múrilor, ~ îiyáni, ~ lúși. Dealuri: b^uotoșan^{ca} (dialu b^uotoșăși), dialu crúși, ~ haraníl, ~ sítni, ~ budăi, ~ moríști, ~ armanulu, ~ la ketroí, ~ hlibóși, ~ din toluácă, ~ prisăși, ~ gírulu, ~ crivăț, ~ gaftónulu, ~ brăiasca, ~ córnulu, ~ slătini, ~ haranzínu, ~ méica, ~ hrișcánilor, ~ holm, ~ zii, ~ mîndréști¹, ~ uólmulu, ~ îipotéști¹, ~ bulgăriíilor, ~ drisli; iazuri: iazu moríști, ~ urikuăia, buduhoșa (budu-huăsa), ~ l^uoiéști¹, ~ méiși, bálta cu péști, ~ di sub păduri; păduri: pădúria șervișéști¹, ~ holm, ~ îikim, ~ agaftón, ~ curtéști¹, ~ băîisén¹, ~ urikuăia, ~ búdi (búda), țigănăriia; văi: vălia moríști, ~ budăiului, ~ sítni, ~ armanulu, ~ brăiești¹, ~ la ășușă, ~ l^uoiéști¹, ~ niágră, ~ uólmulu; alte toponime: humăriia, curmătúra mări, ~ nícă, m^uoșila mări, ~ nícă, gírla uodăii, ășu l^uoiéștilor, ~ m^uoríști (m^uoríșca), ~ buduhoși, p^uoiána pîrlitúrilor (pîrlitúríli), luțuăia (cătun izolat), brăiasa (loc izolat), zii méiși, p^uódu lu patrășcu, cuăsta gaftónulu, stínca stárpă, î luncă (luncáni), la lupăriii, la pod, la țîntirim, la uocuáli, la salcím¹.

Satul are 3 părți mai importante: cotîrgăs, săliști și di pi dial. Oamenii mai în vîrstă cunosc însă și vechile denumiri: îipotéști státulu, ~ îisășéști¹ ("unde erau proprietari frații Isăcescu") și ~ marínoviș ("unde era proprietar unul Marinovici").

Localitatea se învecinează cu cucoráni¹, cătămărăști¹ váli, ~ dial, hrișcán¹ și stîșéști¹. În sat există școală generală de 8 ani, consiliu popular, cămin cultural și casa memorială "Mihai Eminescu", vizitată zilnic de numeroși turiști, locul unde în fiecare an sînt organizate manifestări culturale închinete marelui poet și poeziei românești.

Locuitorii sînt agricultori, mai înainte se ocupau cu lucrul la pădure, iar astăzi, foarte mulți dintre ei sînt muncitori și funcționari la Botoșani și fac zilnic naveta. Vînd și cumpără produse la Botoșani. Aici, dar și la Suceava sau Iași, copiii urmează cursurile unor licee și institute de învățămînt superior.

Nume: ziriádă, muntiánu, unguriánu, alécu, fedelész, nikífor, liánca, kiriiác, sáva, îi^uonítă, artin, șornéi, r^uotáru, uonofréi, dáriii,

măzărianu, bunu, curcán, îiván, créțu. Prenume: duníttru, vasíli, îi^uón, górgi, neculái, petráki, stéfan, tuádir, gligóri, iañcu, mihái, tudósâ, valentin, dorél, zícu, pávál; catiñca, îiliána, îiliñca, pakița, zánóviia, mariia, agurița, adéla, ána, anúța, sofíca, rodíca, stefáníca, floríca, mariána, jánița, margála, rucsándra, agláia, valériia, lusíca, lucréțíia, zíca. Porecle: coșarcă, tálpâ, ma, caláfâ, buhánosu, țíru, țíflia, c^uotígâ, cucoșói, fasólâ, filâ, flíonç, súțu, máscâ, d^uópu, ungur (bărbați). Femeile poartă rar porecla tatălui sau a soțului.

A.Inf.pr.: UNGUREANU I. GRIGORE (unguriánu grigóri), poreclit ungur, în etate de 49 de ani, absolvent a 4 clase. A făcut armata și a participat la război. Este agricultor, iar în timpul liber se ocupă și cu lemnăria, fiind apreciat în sat ca un bun gospodar. De curînd este om de serviciu la școala din sat. Se duce la Botoșani destul de des. În 1946 a stat la Iași aproape întreg anul. Citește rar ziare și cărți. Are 3 copii elevi la o școală agricolă din Botoșani. Preocupat de buna reușită a anchetei, a dat răspunsuri interesante, cu prețioase completări și utile amănunte. Este un autentic vorbitor dialectal, acordînd o deosebită atenție pronunției locale. Vioi și degajat, este un bun povestitor. Cunoaște foarte bine toate obiceiurile și îndeletnicirile, fiind chiar dispus să răspundă și la chestionarul special Cînepa. (Și: Meserii; texte.)

B. Alți inf.: 1. CURCAN DUMITRU (curcán duníttru), agricultor, 36 de ani, 4 clase. Stagiul militar l-a efectuat la Arad. (Agricultură; texte.) 2. MĂZĂREA-NU ION (măzărianu îi^uón), 54 de ani, 4 clase, se ocupă cu "munca la cîmp și cu via". (Viticultură; texte.) 3. BUNU CONSTANTIN (bunu costantin), 51 de ani, 8 clase, agricultor și cioban. Se ocupă și cu "lucrul la stupi": la buduruái ă lucrát cu tataéa. A făcut armata și a participat la război. Răspunsurile de apicultură le dă "cum scrie la cărți". (Apicultură, Oierit; texte.) 4. CREȚU JENIȚA (créțu jánița), 40 de ani, 4 clase, agricultoare (în 1976 era supravegheatoare la Muzeul "Mihai Eminescu"). Povestește frumos, clar, curgător, dialectal. (Cînepă; texte.)

506. NICȘENI, jud. BOTOȘANI

Satul ñecșánⁱ (ñicșánⁱ) este așezat în partea de N a jud. Botoșani, pe dealuri și pante domoale, la 14 km N de Botoșani.

Este atestat în 1604 (DIR, A-XVII, I, 156), iar inf.pr. susține

că-și trage numele de la boierul ńicșanu (ńecșanu), fostul proprietar al moșiei. De asemenea, localnicii afirmă că localitatea este foarte veche: spune un ńivățător¹, cări știie di la bătrńi¹ sau din cãrt, că sãtu-i di pi la ńo mii patru suti, di la rńóman vódã; s-o gãsít și mormńti cńd s-o fãcút șcuãla.

Locuitorii, în număr de 1654, își zic ńicșńenń¹ (ńecșńenń¹).

Principală apă este pãrãu teișuãra (izvorãște din pãdũria șuãra).

Alte pĩraie au cursul de apă temporar: pãrãu puturósu, ~ vũlturului. Dealuri: dialu cãliãnulu (~ cãliãnulu, cãliãnu, cãliãnu), ~ armãnulu, ~ primãrii, ~ vũlturului (vũlturũ, hũlturu), ~ țariși (țarińca), ~ mãrculu, ~ tũrculu, ~ porcãrii, ~ cãnti (cãntia), ~ la skĩn¹, ~ zii, ~ teișuãri, ~ mãlãiștia (mãlãieșt¹), ~ borótca, ~ la mńóžilã, ~ la toluãcã, ~ la ńursuãia; podișuri: podișu mńóžili, ~ dialu zii, ~ ńiticãș, ~ mihoriãńca, ~ țucãn¹, ~ cãntia; vãi: vãlia cãliãnulu (~ cãliãnulu), ~ rãkĩtĩ, ~ tũrculu (~ tũrsilor), ~ țurcãnulu, ~ vũlturulu, ~ ponuãri, ~ sãliști, ~ teișuãri, ~ jĩrulu, ~ sĩmen; iazuri: iãzu la tucãn¹, ~ la ńocuãli, ~ la dorobãnt (ńiticãș), ~ teișuãri, ~ stãrńostia; alte toponime: șĩman, cńoliãń, vulpãriia, la bńólniță, muãra lu hurdũc, dũpã zii, șliãua, drũmu teișuãri, ~ porcãrii, toluãca, ĩń cãliãń, ńursuãia, tĩrla iãzulu, ĩń porcãrii, țurcãn¹, ĩń fĩnêt, sãliștia, pãdũria dorobãnt, ~ teișuãra, ĩń ponuãri, pãrińuca, mńóžila vũlturulu, cńotĩrgãș, la șant, țãlińca, șãńțu caterĩni.

Localitatea are 3 pãrți (pi pelĩneșt¹, sãliștia, vãtra sãtulu) și se ńvecineazã cu: dorobãnt, dãșia, rńoma, teișuãra, costeșt¹, dãmãkẽn¹ și cãlugãrẽn¹. Dintre acestea, satul Dacia este o așezare nouã, "formatã cu oameni veniți din satele vecine" (Teișoara, Roma, Nicșeni), dupã ńmproprietãrirea din 1924: s-o fãcút cãsi ańiș dupã douãșńópt [1928]. Satul Dorobãnti a fost ńființat dupã rãzboiul de ńdependentã, ńn jurul anului 1879, "cu oameni din Vlãdeni, Dolina, Leorda, Stĩncești, Bursuceni, Brãești și Bucecea": li-o dat pomĩnt la šiĩ șo luptãt la plẽvna ș-o fost ńńtr-un reșĩment di dorobãnt.

ĩn sat existã consiliu popular, școalã generalã de 8 ani, dispensar uman și cãmĩn cultural. Locuitorii sĩnt agricultori, vĩnd și cumpãrã produsele la Botoșani, iar copiii urmeazã școli superioare la Botoșani, Suceava și Iași.

Nume: crẽțu, lũngu, stãșu, prisacãriũ, damiãń, șocãń, murãriũ, balãń, patrãr, calĩstru, ńũșeriũ, curelãru, ĩgnãt, pĩntia, prãjĩnãru, gĩholã

ru, avórnículu, jíjííi, pălímáru, rotáriu, țurcănu, šílip, petrăkésu, sofróni, l^uozniánu, mániga. Prenume: ší^uón, górgi, vasíli, duníttru, neculái, costákí, viržíl, stéfan, c^uostícă, tuádír^t, víctor, mírša, šíli, mitrútă, níhái, r^uomică; savéta, mariia, ilíana, catínca, agláia, prošíra, a^uuríca, íemíliia, niculína, lucrétíia, marguála, z^uoⁱíta, natalíia, mína, didína, ví^uoríca, mariána, rodíca, lénța, d^uoríca, benóníia. Porecle: ú^uftur, flóriia, víjúi, vargă, măligútă, c^uorbán, bortósu, kébliia, fasóli šírti, r^uotarăș, usturói, lédu, catíru, mórgeu, gamán, pámínt, círnăț, haldán, goríc, cap mări, cúcu, bísnác, tétia, málu, kipărúș, talkíg, hósman, motoflóșă, grósu, cotcodác, melíc (bărbați); nánta, tăcúta, jústa, catíușă, pikíruaíca, sísíⁱíta, găⁱína, puríșíca, vulturú^aíca, buzaláia, cápra, puricuáșă, filipócs, kíbrít, borhănuáia (femei).

A. Inf. pr.: STANCIU V.GHEORGHE (stáșu górgi), poreclit dróiman, are 46 de ani, este agricultor și a absolvit 4 clase. Armata a făcut-o la Timișoara și a participat la război ajungînd pînă la Praga. Merge destul de rar la Botoșani pentru diverse cumpărături. Are un băiat la o școală de lăcătuși din Brașov, iar un altul își satisface stagiul militar la Ploiești. Stăruitor și atent, a dat răspunsuri îngrijite, exacte, comentariile sale fiind extrem de utile, mai ales cele referitoare la verbe. Îl pasionează această muncă și îi acordă o atenție deosebită. Nu se plictisește și este mereu interesat de ceea ce va urma. Este mîndru că am fóst ales și răprezînt sátu, cí ^uo sí apără númili néu íntro cárti. (Și: Agricultură, Apicultură.)

B. Alți inf.: 1. CALISTRU GHEORGHE (calístru górgi), poreclit flóriia, 38 de ani, 4 clase. Este agricultor și se ocupă cu lucrul la vie. (Viticultură; texte.) 2. IGNAT LUCRETIA (ígnát lucrétíia), 4 clase, 44 de ani. Se ocupă în mod special de cultivarea și prelucrarea cînepii. (Cînepă; texte.) 3. ȚURCANU ILIE (țurcănu šílííi), are 41 de ani, a absolvit 4 clase și stău mai mult la ^uoi dicít la cîmp la mûș; ís șobán. Povestegte frumos texte foarte interesante. (Oierit; texte.) 4. AVORNICULUI IOAN (avórnículu ší^uón), 67 de ani, 5 clase, tîmplar. Stagiul militar l-a efectuat la Iași. Are un copil stabilit în satul Verești, jud. Botoșani. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 5. PĂLIMARU MIRCEA (pălimáru mírša), fierar, 53 de ani, 5 clase. Stagiul militar l-a efectuat la Botoșani și a participat la război. Are 3 copii: unul la Roman, ofițer, altul la Galați, electrician, și o fată elevă la Dorohoi. (Meserii: fierărie; texte.)

Satul vornișen¹ este situat la 20 km E de Dorohoi, 30 km N de Botoșani și 15 km V de Săveni.

Este atestat pentru prima dată într-un document din 1445 ("un sat suptă Dumbrava cea Înaltă, anume Vornicenii"; DRH, A, I, 355), dar putem presupune că el este mai vechi, din 1428, când se vorbește de "trei sate, sub Dumbrava Înaltă" (DRH, A, I, 120). În anul 1475 apare menționat sub forma Dvornicenii ("Dvorniceanii, sub Dumbrava Înaltă"; DRH, A, II, 304), iar pînă în anul 1785 a fost proprietatea Mănăstirii Humor (cf.MDG).

Locuitorii, în număr de 5797¹, numiți vornișenen¹, consideră că satul își trage numele de la un fost proprietar, vornicu.

Apele care străbat comuna sînt: pără^uu țibăniăsa, ~ vornișăsa, ~ glódu alb, ~ săvēscu, ~ funduăia. Dealuri: diălu țibănēsî, ~ țiclă^uulu, ~ móri, ~ gizuniii, ~ hulubi, ~ șanțulu, ~ cruci, ~ puturósu, ~ armánulu, ~ moșila arsă, ~ frumușălu, ~ săvēscu, ~ săliști, ~ dódu, ~ skinuăsa, ~ fața coșărulu, ~ prepe- ă
ca, arăma, h^uólmu, b^uolfósu, pintiluăia; iazuri: iazu răsilor, ~ gícîi, ~ niámțulu, ~ mînăstiriănu, ~ la caradica; văi: vălia moriști, ~ vornișēsî, ~ armánulu; movile: la m^uoșili, m^uoșila, ~ prepeliăc, ~ tăietă, ~ rúsă, ~ c^uoltur^uăsă, ~ frînculu; alte toponime: la lótur¹, lutăria, p^uódu țibăniăsa, pi dial, siliștia, daviduăia, pădúria mări, húsu, bădărăi, b^uólnița, kíscu ră-
țî, cuăsta vélnițîi.

Părțile principale ale satului sînt drumu spri săvēn¹, vălia fînățulu, cótu dî sús, diălu țîntirimulu și șușău spri gară; se învecinează cu: știubiēn¹, pódu stamáki, sloboziă, tărășan¹, negren¹. La diălu cruci, susține inf.pr., oamenii vorgésc în g, spun gișînă și sînt veniți din fostul județ Dorohoi. În localitate există liceu, consiliu popular, cămin cultural, bibliotecă și dispensar uman. Locuitorii se ocupă cu agricultura. Schimbul de produse se face la Dorohoi, Botoșani, Săveni și Suceava, orașe unde copiii urmează școli profesionale și licee de specialitate.

Nume: istráti, jîjîii, șobánu, ti^uonítă, bădărău, di¹acónu, ursáki, ti^uonésă, kirilă, früzéti, iépuri, sîrbu, obádă, glísă, cútur, todiricán, rădă-
șină, bígu, unguriănu, șobánu, șeráru, muraráșu. Prenume: costáki, vasíli, du-
nítiru, grigóri, alisándru, pétria, nihái, ti^uon, aurél, alécu, andrii; iliána, anéta, domníca, mariia, savéta, paraskíva, marguála, stéla, ortánta, adé-

la. Porecle: kirán, curnút, pui fript, bidón, țigănu, țică, arcuș, cucoșăl, gibósu, catalabiț, m^uórcov, bombăniél, caról^sca (bărbați); tóplita, buália, cúrva, avigénii, șarabónă (femei).

A. Inf. pr.: IONIȚĂ VASILE COSTACHE (i¹u^uonit¹ă costáki), are 51 de ani, a absolvit 4 clase, este agricultor, a părăsit localitatea foarte rar și merge mai ales la Dorohoi, Săveni și Botoșani. Are 4 copii, dintre care o fată studentă la Suceava și un băiat la liceul de chimie din Iași. Sobru, atent și interesat de reușita anchetei. La majoritatea cuvintelor dă explicații largi, găsește sinonime, dă "indicații" de transcriere. În pronunție are tendințe de literarizare. Destul de des apar formele ô sau â. (Și: Viticultură; texte.).

B. Alți inf.: 1. TODIRICAN AUREL (t^uodiricán a^uré^l), poreclit cucoșăl, 43 de ani, 6 clase. A făcut armata la Botoșani. (Agricultură; texte.) 2. SLUGOSCHI TOADER (slug^uóski tuádir¹), poreclit caról^sca (pi táta-l kámâ cárol, di ásta-m¹ spúni așá), 4 clase, a făcut armata la Piatra-Neamț. Timp de 3 ani a urmat cursurile unei școli de arte grafice din București. Se ocupă cu agricultura și cu creșterea albinelor. Citește cărți de apicultură și este considerat "specialistul satului" în acest domeniu. Bunicul a fost de origine germană, stabilit în Polonia. Tatăl inf. s-a născut în Polonia, dar a venit în Vorniceni de la vârsta de un an. (Apicultură; texte.) 3. MAXIM ALEXANDRU ADELA (macsím adéla), 47 de ani, 4 clase. Se ocupă cu "munca câmpului și mai ales cu lucrul la cînepă, cu țesutul". (Cînepă.) 4. RĂDĂCINĂ I. GHEORGHE (rădăcínă górgi), are 43 de ani și este "cioban de meserie". A absolvit 4 clase și a făcut armata la București. (Oierit; texte.) 5. CIOBANU I. VASILE (ô^sobánu vasíli), poreclit catalabiț, tâmplar, 29 de ani, 5 clase. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 6. FIERARU ALECU (fieráru alécu), fierar, 64 de ani, 4 clase. (Meserii: fierărie; texte.)

508. MILEANCA, jud. BOTOȘANI

Localitatea miliánca, situată la 12 km S de Darabani și la 30 km NE de Dorohoi, este atestată în 1622 (DIR, A-XVII, V, 117-118). Localnicii cred că numele satului provine de la n.pers. milián. Ei se numesc milésén¹ și sînt în număr de 2653.

Apele cele mai importante sînt: podríca (podríga, pără^uu podrízi), b^uodiása (spre E, la hotarul cu Coțușca), bașé^uu (spre NV, în vecinătatea Havîrnei) și goliánca. Dealuri: diálu prepeliți, ~ b^uodésí (bodiása), ~ buháiu (buháiu), ~ șorbénilor (șorbén¹), ~ gîrbén¹, ~ c^uodren¹, ~ tătărășán¹, ~ darabá-

nilor, ~ drăgușănilor, ~ pustușii (pustușia), ~ turmi (turma), ~ cruși, ~ sărături, ~ skinușă (skinușă), ~ țărni, ~ bisăriși, ~ scutar¹, ~ milăși, ~ la sărătur¹, ~ la trii m^uoșili, huluba, lunku vintulu; iazuri: iazu puturos (puturușă), ~ lu ham, ~ milianga (~ milăși), ~ b^uodăși, ~ podrigi, ~ șal mări, ~ volovățulu, ~ lepării, ~ mișolului (mișolu), ~ frumușica, ~ di la sector; movile: m^uoșila bortușă, ~ făgădăulu (făgădău), ~ maftiuai, m^uoșilili, trii m^uoșili; bălți: balta hodași, ~ șocănu, ~ lu șuaric, bulhăcu, cuăsta bulhăculu; păduri: păduria la carol, ~ brătiănu, ~ buliandra, p^uodisu; alte toponime: la ratușu, la țiclău, fîntina lu antohi, p^uodisu păduri, la împărătesc, la dețica, vălia la hodași, la săliști, la țiclău, tăbira di vară, la gețării, podu di kătră, la fînătă, la heleșteu.

Părțile satului sînt numite pîsti părău, la diălu prepeliți, pîsti gîrlă, cotu din zôs, în gîtcăuț, în frumușica, iar localitatea se învecinează cu: săliștia, moisăni¹, tătărășani¹, gîrbeni¹ și cosești¹. În comună există un sat, scutar¹, unde oamenii, susține inf. pr., au venit în jurul anului 1920 din localități ce aparțineau fostului județ Dorohoi.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. Numai puțini dintre ei lucrează, sezonier, în orașul Darabani la diverse construcții. Schimbul de produse se face aici sau la Dorohoi, orașe unde și copiii frecventează școli superioare. În sat există școală generală de 10 ani, consiliu popular, dispensar uman și cămin cultural.

Nume: vasilăki, fodor, gorgi^u, hursăki, apetri, daniliuc, vrēmi, scripcăru, kihulcă, palădi, mihai, prepelitanu, dumitrēl, șobănu, mandăki, răiiliănu, iftimi, murăru. Prenume: gorgi, vasili, petrăki, iliiii, neculai, tuădir¹, păvil, hion, duntru, victor; iliana, catinca, aglaia, rucsanda, liuăna, pakița, anica, paraskiva, adela, zăsira, tudora, varvara, frăsina, ana, domica, verzina, marita, saveta. Porecle: șăpsă, horigosu, hushăgu, gătinăru, hogălă, gligănu, gîtosu, gushă, știrbu, strungăriu, koru. Unele femei poartă porecla soțului sau a părinților.

A. Inf. pr.: CHIHULCĂ GH.ILIE (kihulcă iiii), 57 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Dorohoi. Ocazional se deplasează la Darabani și Dorohoi. Rar citește ziare.

Are un copil stabilit la Constanța. Intelligent, bun cunoscător al obiceiurilor locale, a dat răspunsuri prompte, exacte. De aceea apar note numeroase, completări interesante. A atras atenția asupra unor rostiri locale și a unor forme gramaticale (mai mult ca perfectul perifrastic). (Și: Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. VREME DUMITRU (vremi dunitru), născut la moisân¹ (Mileanca), 40 de ani, 7 clase, agricultor și cioban. A făcut armata la Drobeta-Turnu Severin și Tîrgoviște. A dat unele răspunsuri și la chestionarul Olerit, notate cu [II]. (Agricultură; texte.) 2. CHIHULCĂ VICTORIA (kihulcă victóriia), 49 de ani, 3 clase, soția inf.pr. Se ocupă cu agricultura și cu prelucrarea cînepii și a lînii. De la soțul său a învățat "munca la albine". A făcut unele completări interesante la chestionarul Cînepă, notate cu [II]. (Apicultură; texte.) 3. PALADE VALERIA (paládi valériia), 37 de ani, 8 clase. Este agricultoare și femele de serviciu la primărie. (Cînepă; texte.) 4. FODOR IFTIMIE (f^uodor iftími), cioban la C.A.P., 38 de ani, 4 clase. Armata a făcut-o la Murgeni (jud. Vaslui), Constanța și Hunedoara. (Olerit; texte.) 5. GHEORGHIU CONSTANTIN (görgí^u costantín), 37 de ani, 4 clase, a făcut armata la Cîlnic (Reșița) și se ocupă cu "dogăria și tinichigeria". (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 6. MANDACHE CONSTANTIN (mandáki costantín), 26 de ani, 4 clase, a făcut armata la Oradea. Este fierar, dar se ocupă și cu agricultura. (Meserii: fierărie; texte.)

509. CONCEȘTI, jud. BOTOȘANI

Situat la 4 km SV de Darabani și la 35 km NE de Dorohoi, satul cosești¹ este atestat în anul 1622 (DIR, A-XVII, V, 91) și-și trage numele, afirmă inf.pr., de la fostul proprietar al moșiei, boierul coseșcu.

Locuitorii, numiți coseșteni¹, sînt în număr de 2370.

Prin hotarul comunei trec următoarele ape: podriga (izvorăște din pădurea podriga și se varsă în bașeu), bașeu^u (bașă^u trece prin marginea satului), budăiu numit și cosească (trece prin mijlocul satului, formează la V lazu budăiu și se varsă în podrigă), leșanca (izvorăște din pădurea darabani¹ și trece prin marginea satului), pără^u lânga sau lărga, ~ grozavi (izvorăște din marginea orașului Darabani), ~ lu cîrcan, ~ izvuarilor. Dealuri: dialu clongculu, ~ proșii (proșia), ~ floria, ~ bostănăria, ~ prisăca, ~ costiș, ~ carlieri, ~ popi, ~ staduăli, ~ năsîpării, ~ bașeu^u, ~ șetățuia, ~ armanulu, ~ b^uolnita, ~ uodăii, ~ kilării, ~ corbani, ~ darabanilor, ~ bărăși, ~ păltin¹, ~ grăii (grăi), ~ cuza^u (cuzluăia), bortuăsa, șorbén¹, pustuă

ia, gozânca, grăia, ^uurlia, găza, hólmu; iazuri: iazu acsîntuăii, ~ la andrii, ~ vélniță, ~ túrculu, iepăria, cal alb, bálta dráculu, ^hizítura di dî-
 zos, ~ di sús; păduri: pădúria floróiuulu, ~ hudéștilor, ~ bărăsi, ~ darabani-
 lor, ~ álbi, ~ podriga, gozânca, buliándra, grozáva; fîntîni: fîntîna pakitâ,
 ~ cu crúsi, ~ lu bóbu, ~ arměsi; alte toponime: poiána túrșilor, ~ clónçulu,
 m^uoșila ~, ~ bortuăsă, mormîntu crăiesi, álba, hîrtópu, năsîpăria, după
 dial, hîrtópu, hîrtópu floróiuulu, vírvu năsîpăriii, poiána, la ^uobsîgă (^uobsî-
 ga), iezúța, sărătúrilor, bálta ráculu, flória, p^uodu lu șurubáriu, budăiu ar-
 manulu, după iezút, lócurili di casă, pi cuástă, în p^uonuáră, cínikiștia,
 páltinu, răzîma, la budăi, lîngă magazîi, tomulén¹.

Părțile principale ale satului sînt tokila, lánge, brătén¹, giuoșel
 și humăria.

Localitatea se învecinează cu vátrea, movilén¹, darabán¹, bájura și
 miliánca. Dintre acestea, satul Movileni este o așezare mai nouă, populată
 cu oameni veniți din satele vecine. În sat există consiliu popular, școală ge-
 nerală de 10 ani, dispensar uman și cămin cultural. Oamenii se ocupă cu agri-
 cultura, iar unii dintre ei lucrează sezonier la Darabani, oraș unde se face
 schimbul de produse și unde copiii urmează școli superioare.

Nume: tîmítă, pintiliîi, ^hirimia, avasîluăii, lupăscu, gușanu, ar-
 nă^uutu, unguriánu, ^uonofrei, șobánu, damián, alicsándru, lúngu, páltinișenu,
 dumítu, harbúz, sánduliác, cracánă, r^uoșca, acsînti, pușcáșu, lúngu. Prenu-
 me: górgi, vasíli, ^hi^uon, níhái, costákí, tuádir¹, neculái, gligóri, petrákí,
 dunítu, gavrílă, dan, flória; mariia, ólga, zăsîra, fluária, agláia, anica,
 sofíca, safta, catínca, ^hiliána, zánóvia, a^uurica, gabréla, rodíca. Porecle:
 cîrșel, pîrkiniață, crupă, pírgil, mîzu, țápu, kipărúș, cálu, d^uópu, țarcă,
 făfăliață, spínu, hîp, kóru, șofílc, șkópu, hótu, hapsínu, buzîlă, fasólă,
 bostán, lúpu. Unele femei poartă poreclele bărbaților.

A. Inf. pr.: UNGURIANU A. ION (^uunguriánu ^hi^uon), în vîrstă de 43
 de ani, născut la Concești, în partea satului numită lánge. Este agricultor,
 a absolvit 4 clase și nu a efectuat stagiul militar. Se deplasează rar la Da-
 rabani și Dorohoi pentru diverse treburi. Uneori citește ziarul. Este necăsă-
 torit. Părinții sînt agricultori. Este preocupat de exactitatea răspunsului,
 interesat de reușita anchetei. Spontan, după scurt timp conjugă singur la tea-
 te modurile și timpurile. Binevoitor, cu multă putere de concentrare, a dat
 informații bogate și a insistat asupra vechinii și răspîndirii termenilor.
 (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. HARBUZ NECULAI (harbúz neculái), 53 de ani, 5 clase. Stagiul militar l-a efectuat la Dorohoi. Are 4 copii, dintre care un băiat este muncitor la Brașov. Se ocupă cu agricultura, dar, spune el, mă prișép mai mult la zii, acolo-i mai frumos. (Viticultură; texte.) 2. ALEXANDRU VASILE (alicsándru vasíli), poreclit lúpu, 62 de ani, 4 clase. A făcut armata și războiul, fiind mai mulți ani prizonier. Se ocupă cu agricultura și creșterea albinelor. (Apicultură; texte.) 3. DUMITRIU PROFIRA (dumitri^uu prošíra), 59 de ani, 5 clase, agricultoare, care precizează că țas mai mult, împletec, aleg covuări, știu tăti dispri lucrátu cu státivili. Povestește frumos și clar. Cunoaște foarte bine diverse obiceiuri din sat. (Cînepă; texte.) 4. SÂNDULEAC CONSTANTIN (sânduliác cōstantín), 43 de ani, 8 clase, cioban. Armata a făcut-o la București. (Oierit; texte.) 5. PINTILIE MIHAI (pintiliíi níhái), 40 de ani, 8 clase, tâmplar. Stagiul militar l-a efectuat la Tîrgu Jiu și Tîrgoviște. Cunoaște bine diferite meserii: știu și lemnării, și butnării, și si fac lemnul la casă, și la c^uovălii ca si pun la car s^eru. (Meserii; texte.)

510. PĂLTINIȘ, jud. BOTOȘANI

Situat la 7 km NE de Darabani (la 6 km N se află localitatea Horodigtea, punctul cel mai nordic al țării), pe șoseaua Rădăuți-Prut-Darabani, satul păltiniș, denumit în batjocură în bordéi (după numele unei părți din sat), este, cred localnicii, o așezare de pe timpul lui Ștefan cel Mare, cări^uo plantát aⁱis páltinⁱ și-o adús uáminⁱ.

Prima atestare documentară: 1585-1589 (DIR, A-XVI, III, 283).

Locuitorii sînt în număr de 3411, se numesc păltinișánⁱ și, împreună cu cei dintr-o zonă mai largă, care locuiesc pe malul Prutului, se consideră prutárⁱ.

Apele care străbat comuna sînt: râșa, íziznovățu, v^uolovățu, níkífor (pără^uu lu níkífor), b^uodrónu și păltinișu (amîndouă se unesc și se varsă în bivol), ketrósu, țeuása, pără^uu adînc (izvorăște din diálu holm și se varsă în prut), ~ grumazálu (~ grumázulu), ~ lu íⁱútă, ~ di sub c^uostíșă, ~ iázulu, ~ di la búdu, ~ di la gúra sārătúri, ~ di la íizvór, ~ uodguáni, ~ întórs. Prutu trece prin marginea satului. Dealuri: diálu păltiniș, ~ mălă-íéștiⁱ, ~ apétria, ~ c^uostíșă, ~ mălăííști, ~ pi holm (~ holm), ~ sánca, ~ kétrí, ~ bisáriși, ~ la budái, ~ standuáli, ~ buléndri, ~ uúrbi, ~ la cojócă-

ru, ~ sátulu, ~ grumáz (grumázu), ~ siréșă, ~ crúși, ~ mári, ~ funduáii (funduáia), ~ h^uoródiști (h^uorodistíanu, h^uorodisúăia), adrúma, áriia, bába muártă, bítca, vírvu bítși, bortén¹, cărkiníșu, șorbén¹, pustuăia, círjuăia, kíscu h^uotínca, țiclău; iazuri: îlúța, iazu la kirílă, ~ îbáhnă, ~ la amarguáli, ~ grumázulu, la iaz; bălți: bulhácu lu gerasím, barbacáriu (baltă formată din vărsarea Prutului), bítca, bulhácu, la fágădău, bálta di la grumáz, la volóc; rîpi: kiríiácu, kírcu, rîpa di la íisașca, ~ di la c^uostíșă; văi: vália b^uorténilor, ~ cărkiníșulu, ~ kírși, ~ páltinulu, g^uodována; păduri: îivăncút, buliándra, páltinița, pădúria páltinișulu; movile: la trii m^uožíl¹, m^uožíla íilúța, ~ scîntéia, ~ bítca (~ bítși, îbítca, zámca); alte toponime: p^uodíșu andriiéscului, ketráriia, la cărkiníș, ~ c^uostíșă, ~ lutáriii, ~ grumáz, ~ polígón, ~ gerasím, ~ țăríș, ~ stínca, ~ uodguáni, ~ b^uobéică, în hírtóp, pi bílc, dúpa bisárică, în dósu șuárilu, cínikiștia, țarna nouă, ~ îivăncúțulu, șimitíriu vek, síliștea, bídilița, la fágădău.

Satul are 3 părți (în bordéi, páltiniș, c^uótu) și se învecinează cu: grívița, horódiștia, îivăncút și darabán¹. După afirmațiile inf.pr.oamenii din Grivița sînt veniți din Bucovina, după anul 1877. Nu există însă deosebiri esențiale de grai. Se observă totuși tendința de muliere mai accentuată a dentalelor (t , d , față de ț, ď la Páltiniș) și o deschidere mai pronunțată a vocalelor, în special a lui e (e).

În localitate există o școală generală de 10 ani, oficiu P.T.T.R., cămin cultural și dispensar uman. Locuitorii sînt agricultori, unii dintre ei pescari, iar în ultimul timp mulți sînt angajați, sezonieri, muncitori la diverse întreprinderi din Valea Jiului, Reșița, Hunedoara sau Brașov. Schimbul de produse se face la Darabani, Dorohoi și Botoșani, orașe unde urmează școli superioare și copii.

Nume: sănduliánu, burlácu, sírgi, căzăcútu, germán, b^uóbu, i^uonésu, volóc, pávîl, măríi, volnișúc, tudósă, liséngki, gavrilă, cîrniálă. Prenume: c^uostică, vasíli, i^uon, haralámb, görgi, duníttru, neculái, ííli, nihái, tuá-dir, dan, stelián, rémus; máriia, iliána, paraskíva, zășíra, floríca, do-kíța, angelína, natalíia, a^uuríca, moníca, zoržéta, steliána. Porecle: casí-ianu, cornovăt, șobolán, țaríca, tolomác, tuășcă, buleihór, plaváiu, córbu, cu-lișár, huléti, hotíc, corgán, măiút, d^uop, covríg, năsói, hulúb, brojdán, curcudél (bărbați); bíhlița, răța, betiága, dožíta, mutuluása, măligutuăia, vúlpia, vasílca, scuába, șoșcăia, holbăta, jîmbăta, cracanăta (femei).

A. Inf. pr.: SĂNDULEANU ADAM ILIE (sănduliănu ¹îli), poreclit țîrțî-ian, în vîrstă de 47 de ani, absolvent a 4 clase. A făcut armata la Dorohoi și a participat la război. Este agricultor, citește uneori ziarul și se deplasează destul de rar la Darabani sau Dorohoi. Este căsătorit și are două fete: una este stabilită la Vatra Dornei și alta, elevă în București. De asemenea, are un frate la Reșița. Părinții sînt agricultori. A arătat un interes deosebit pentru reușita anchetei. Spiritual și inteligent, dă răspunsuri precise și insistă asupra pronunției. La majoritatea cuvintelor dă sinonimul vechi sau neologic. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. BOBU GHEORGHE (b^uöbu görgi), născut în fostul sat Grivița (astăzi parte componentă a satului Păltiniș), 40 de ani, 7 clase. A făcut armata la Bicz și se ocupă cu agricultura și "creșterea albinelor". Este influențat uneori de limba literară, poate și datorită lecturilor din domeniul apiculturii. (Apicultură; texte.) 2. SĂNDULEANU ELENA (sănduliănu ¹îliăna), are 45 de ani și se ocupă "cu munca la cîmp". Soția inf. pr. Foarte bună povestitoare. Vorbire dialectală, în care apar foarte des e, đ și diftongul uă. (Cînepă; texte.) 3. LISENCHI TOADER (lisénki tuădir), agricultor și cioban, 57 de ani, 4 clase, a făcut armata la Roman. (Oierit; texte.) 4. ONOFREI CONSTANTIN (onofréi c^uostantín), tîmplar, 45 de ani, 7 clase. (Meserii, mai puțin fierărie.) 5. TUDOSE MIHAI (tud^uosî nîhái), 68 de ani, a învățat 4 clase și apoi 9 luni la o școală de potcovărie din Timișoara. Stagiul militar l-a efectuat la Botoșani. (Meserii: fierărie; texte.)

511. RĂDĂUȚI-PRUT, jud. BOTOȘANI

Așezat pe o ridicătură în șesul Prutului, satul rădă^uuț prut, denumit multă vreme numai rădă^uuț, se află la 24 km NE de Darabani și la 37 km N de Săveni. Sat vechi, atestat prima dată în anul 1437 (DRH, A, I, 246); localnicii cred că își trage numele de la o femeie, uța, care a dat oamenilor pămînt în rediu. În trecut localitatea a fost un tîrg dezvoltat, punct vamal de trecere spre Lipcani, cu dughene și hanuri proprietatea unor evrei (cel mai vechi han, din anul 1772; cf. MDG).

Locuitorii, în număr de 1615, își zic rădă^uuțân¹, sînt porecliți tîrgăi și, împreună cu cei din jur, se consideră pruten¹.

Prin hotarul comunei trece rîul prut și curg o serie de pîraie ca: pără^uu negru sau negru (desparte satul de tîrg și se varsă în prut), ~ rădă^uuț, ~ curti (spre Miorcani), ~ m^uóri, ~ pustuăia, ~ u^uolgi, îisnovătu, gi-

ren¹. Dealuri: dialu pust^uoii (pustu^uăia), ~ uodăii, ~ c^uotulu sau ~ răcăr¹; iazuri: iăzu di la vélniță, ~ sturză, ~ muscălu, ~ mări, ~ răcăriii, bălta lu haim, gîrla mălăși (~ malănca); alte toponime: m^uoșila bîtăi (bîtca), stîncă, la mor¹, vălia fînățulu, șarpăriia, rătoșu, hășu, zămca sau la bata-li^uon, p^uodigu, vărăriia, la treuș, în ponuără, călia h^uotînu (drumul de la Rădăuți la Ștefănești), duru¹ituăria, locu ^uosîndi, îizvôru lûpulu.

Satul are două părți (tîrgu și sătu) și se învecinează cu: miorcăn¹, rediu și crăinișen¹. După datele oferite de inf. pr. satul todiren¹ este o așezare mai nouă, formată cu locuitori veniți din satele comunei Rădăuți-Prut. De asemenea, la Miorcani sî vorgêști ca la ardial, întîlnindu-se unele trăsături fonetice (t, d), dar mai ales lexicale, specifice acestei provincii.

Satul are consiliu popular, liceu, bibliotecă, cămin cultural, dispensar uman și veterinar. În partea numită tîrgu există o serie de ateliere meșteșugărești (tîmplărie, fierărie, croitorie etc.), unde lucrează oameni din localitate. Aceștia, în mare parte agricultori, sînt angajați ca muncitori necalificați și la minele de nisip din Miorcani. Există tîrg joia și duminica, dar oamenii fac schimbul de produse și la Săveni și Darabani. Aici, cît și la Suceava sau Iași, copiii urmează licee de specialitate și institute de învățămînt superior.

Nume: alupu^uăii, bujniță, stîncă, pascăru, sîrbu, sudor, amarândi, îirimia, pintiliⁱⁱⁱ, p^uoza, butnăriu, grosuli^{ac}, bajuri^{anu}, galai, mustiață, kiri^{ac}, strîmbu, dulgeriu, ha^{zi}^u, alică, miron, nistor. Prenume: i^uon, p^étria, costăki, vasili, gorgi, neculai, lică, constantin, nihai, șezar; icati^{rina}, ili^{ana}, maria, frăsina, margu^{ala}, vi^{horica}, vîrvăra, doina, lă^uura, speranța, marșela. Porecle: călău, zurgălău, boșorogu, zibzău, romănu, băcuș, flașnetă, puriși (bărbați). Unele femei poartă porecla tatălui sau a soțului.

A. Inf. pr.: IRIMIA IRIMIA PETRU (îirimia p^étru), poreclit r^uomănu, în vîrstă de 49 de ani, se ocupă cu agricultura și tîmplăria. A absolvit 4 clase și a făcut serviciul militar la Dorohoi. Rar citește ziare. Ocazional se deplasează la Darabani și Dorohoi pentru diverse treburi. Soția este agricultoare, absolventă a 4 clase. Părinții sînt tot agricultori. Inf. excelent. Toate formele gramaticale (pluralul substantivelor și timpurile verbale) le dă cu rapiditate și mare exactitate. Dă informații interesante cu privire la sensul și răspîndirea cuvintelor. Foarte bun povestitor. (Și: Viticultură; tex-

te.).

B.Alți inf.: 1. POZA GHEORGHE (p^uoza górgi), 40 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Drobeta-Turnu Severin. A dat răspunsuri prompte, foarte amănunțite. (Agricultură; texte.) 2. DULGHERIU VASILE (dul^géru vasíli), 70 de ani, 4 clase, a făcut armata la Dorohoi. Este căsătorit și are o fată, soră medicală la spítálu húnu di la íaş. Se ocupă cu agricultura, dar și cu ştiubéiili; lucrám cu táta la budurúái și pi húrmá síngur. (Apicultură; texte.) 3. PINTILIE VARVARA (pintiliíi varvára), 43 de ani, 7 clase, agricultoare, dar se ocupă mai mult cu prelucrarea cînepii și a lînii. (Cînepă; texte.) 4. DREAVĂ V. COSTACHE (driavá costáki), 43 de ani, 6 clase, agricultor și cioban: di níe am f^uost strungár¹. (Oierit.) 5. JÎȘCANU CONSTANTIN (jîşcánu costantín), tîmplar (lucrează la atelierul de tîmplărie din sat), 56 de ani, 4 clase. Bun cunoscător al mai multor meserii. (Meserii.)

512. COȚUȘCA, jud. BOTOȘANI

Localitatea coțușca se află situată la 23 km N de Săveni, 46 km NE de Dorohoi, 66 km NE de Botoșani și la 12 km de râul Prut. Este atestată în anul 1609 (DIR, A-XVII, 221), iar localnicii cred că-și trage numele de la fostul proprietar al moșiei, boierul coțuștíanu.

Locuitorii, în număr de 2582, își zic coțuștén¹ și, împreună cu cei dintr-o zonă mai largă, se numesc prutén¹.

Prin sat curg mai multe pîraie: v^uolovátu, b^uodiása (izvorăște dintr-un hîrtop de pe moşíia puțurén¹ și se varsă în başáu), pără^uu cálulu, ~ gíren¹ (izvorăște de la Miorcani, trece prin E satului și se varsă în Prut, la Mitoc). Dealuri: diálu múki, ~ vírvolói, ~ bođrónu, ~ zámśi (zámca), ~ gíríá-nulu (gíríánu), ~ puțurénilor (puțuréní), ~ gíholului (gíholu), ~ coțuști sau coțuștíanca, ~ níkiténilor, ~ țárni, ~ níoránilor, ~ țárnós, ~ crúși, ~ bisáriși, ~ țîntirímulu, ~ șuşáli, ~ stíni, ~ túrculu, ~ căldări, ~ kírítuá-ia, ~ cótulu, ~ şírituáia, ~ răcăriii, ~ îm fáta sátulu; iazuri: íazu vírcolí-sulu (vírcolíšu), ~ muscálulu (muscálu), ~ slávilenilor, ~ di la crasnaléuca, ~ puțurén¹, ~ di la tailúp, ~ dí_zós, ~ búznia; văi: vália gírenilor (gíreníanca), ~ prisási, ~ cóşcova, ~ puțurénilor; şesuri: şásu mărđíc, ~ podis, ~ zám-ca, ~ prútulu; movile: m^uožíla crúși, ~ bortuásá, ~ zgírífetá, ~ armíánu, ~ bođrón, ~ níkitén¹, ~ căldări; alte toponime: bálta rotúză, ~ lu fílíp, sílištia slávilenilor, ~ véki, fíntína pre^utesí, hírtópu lívézi, c^uótu pe-

ririță, kîscu crûși, hotăru tîrculu, bălta lazăni (lazăna), stăncuța, corhăna, păduriă di la coțușca (~ coțuști), ~ di la cîot, prisăca, bîodrónu, bîtea, pîonóru, grîndu, pîodîșu, țarna, țigănimia, șiritei, girenî, la plok, la hîrtóp, la fîntînă, la carieră, la livadă, la răcăriii, la bălta lătă, stăniștia, hulpăriia, rîpa cālulu, cótu prisăși, rîpile, la mîrzíc.

Localitatea are mai multe părți: mîrdíc, piști părău, sátu vek, ~ noy. În Satu Nou s-au stabilit oameni veniți din toată comuna, după ce au fost împroprietăriți în jurul anului 1922. Ea se învecinează cu: puțurenî, nîkitenî, avram iăncu, gogălnișanu, cótu miculîntă și crasnaléuca. În sat există consiliu popular, școală generală de lo ani, dispensar uman, cămin cultural și stațiunea de tractoare I.M.A., unde lucrează oameni din comună și din Mitoc sau Miorcani. Locuitorii se ocupă cu agricultura, iar unii dintre ei lucrează la I.M.A. și la întreprinderile din Darabani. Schimbul de produse se face săptămînal la tîrgul din sat (duminica), la Săveni și la Darabani. Copiii urmează cursurile unor licee de specialitate la Săveni, Rădăuți-Prut, Darabani, Dorohoi și Botoșani, iar institute de învățămînt superior la Iași.

Nume: așirinițuăii, lîngu, dutcă, amări, kîoréscu, damián, iácub, apetri, șobănu, aparaskívi, șirimpói, pintiliíi, telíșcă, sféclă, pompéi, ursákí, kiriíác, zahariia, timófti, níamțu, mîrza, sîliuón, púiu, rățói, sándu, scutelnicu. Prenume: górgi, híliii, vasíli, tuádiri, pétria, alisándru, costantín, neculái, dunítu, pávál, jănică, víctor, valériu, nélú, uóctáv, dorél; mariia, catińca, adéla, aristíca, iliána, alecsăndrina, frăsína, zănóvia, zońița, savéta, victóriia, aníca, agláia, floríca, auríca. Porecle: șoricút, broscói, măturoi, budóc, țigănu, friptu, burdúlia, fes, cucós, măligă, șuntu, măsălariu, cîrtiță, kisliác, șoldán, lúpu, rățói, lúța, scúrtu, mițuliánu. Unele femei poartă porecla soțului sau a tatălui.

A.Inf.pr.: DAMIAN GH.GHEORGHE (damián górgi), poreclit kisliág, 43 de ani, 4 clase, agricultor. Stagiul militar l-a efectuat la Brașov. Se deplasează rar la Săveni, Dorohoi, Botoșani și Iași. Uneori citește ziare și cărți. Este căsătorit și are doi copii: o fată studentă la Facultatea de filologie din Iași, iar un băiat, elev la liceul din Rădăuți-Prut. Părinții sînt tot agricultori. Excelent la pluralul substantivelor și la verbe. Receptiv la necesitățile anchetei, a dat răspunsuri prompte și informații foarte interesante. Bun cunoscător al graiului local, este foarte atent la pronun-

ție. Dă numeroase sinonime, face dese precizări asupra vechimii unor termeni și aduce completări utile. Spontan, cu mare putere de concentrare. (Și: Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. AIRIMIȚOAI EI ILIE (aⁱirinițu^aiⁱ ⁱili), poreclit ră-țoi, 70 de ani, 5 clase. A făcut armata la Iași și a participat la război. Este agricultor și a fost cîțiva ani funcționar la primăria din sat. Insistă asupra vechimii și răspîndirii unor cuvinte. (Agricultură; texte.) 2. MIHALACHE CONSTANTIN (mihaláki costantin), 58 de ani, 5 clase, a făcut armata la Dorohoi și a participat la război. Este agricultor, dar se ocupă și cu creșterea albinelor. Cunoaște obiceiurile vechi și lucrul la bûdureale. (Apicultură; texte.) 3. TELIȘCĂ ORTANSA (telişcâ ^uortánța), 51 de ani, 4 clase, se ocupă cu agricultura și prelucrarea cînepii și a lînii. Atentă, sobră, preocupată de fonetismul local. Bună povestitoare. (Cînepă; texte.) 4. DAMIAN ALEXANDRU GHEORGHE (damiián górgi), poreclit șoldán, 41 de ani, 7 clase. A făcut armata la Moinești, Iași și București. Se ocupă cu agricultura și "creșterea oilor" : îs și șobán. (Oierit; texte.) 5. BAHRIM VASILE (bahrim vasíli), poreclit lupu, 48 de ani, 7 clase, rotar și lemnar. A făcut armata la Tîrgu Jiu, București și Brașov. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 6. TIMOFTEL VASILE (timoftel^e vasíli), 37 de ani, 5 clase. Armata a făcut-o la Constanța. Fierăria a învățat-o "de la oamenii din sat și prin armată". (Meserii: fierărie; texte.)

513. UNGURENI, jud. BOTOȘANI

Localitatea Ungurenⁱ se întinde pe valea Jijiei și a dealurilor ce mărginesc acest rîu pe ambele părți, la 11 km S de Săveni, 22 km NE de Botoșani și 30 km SE de Dorohoi, pe șoseaua județeană Botoșani-Săveni. Este atestată în anul 1560 (DIR, A-XVI, II, 128-129) și de-a lungul anilor s-a numit, în funcție de proprietarul care o stăpînea, Ungurenⁱ cușurⁱianulu, ~ lu român, ~ lu apóstol, ~ lu vasíli^u. Localnicii cred că satul și-a luat numele de la o familie, Unguriánu, prima care s-a așezat pe aceste locuri, sau de la niște Ungurenⁱ, "oameni veniți aici din părțile Transilvaniei".

Locuitorii, în număr de 3240, își zic Ungurenⁱ și, împreună cu cei din satele învecinate, se consideră jîjfiénⁱ.

Principalul curs de apă îl formează jîjfiá, iar prin marginea satului, pi la borzástⁱ, pi la plopénⁱ, curg îibăniása, pără^u váliá di la livá-dá, ~ Uoláriu, ~ Uulmⁱ, ~ ziíi. Dealuri: diálu la ^uou, ~ Uulmⁱ, ~ la spitál,

~ cǎlmúșu, ~ la plopén¹, ~ iepurén¹, ~ la cananău, ~ stîni, ~ durneștilor, ~ bisăriși, ~ mînăstiri, ~ di la lutării¹, ~ stîag, ~ zîi¹, ~ răkiți, ~ budăi, ~ părulu, ~ lu antón, ~ jîianulu, ~ grind, plopiăna; văi: vălia borséli, ~ la iaz, ~ la zii, ~ la bólniță, ~ iepurilor, ~ suli, ~ hîsăsés¹, ~ săliști; i-mășuri: hîzlăju la ulm¹, ~ la plopén¹, ~ la toméști¹, ~ la vicolén¹, hîmășu suleiénilor; movile: m^uoșila calículu, ~ di lut, ~ vulturulu; alte nume: iăzu mări, ~ holar¹, sulen¹, m^uoșia sapiven¹, sîritéi, hîrtópu hodaíi, cuasta móri, la gară, la hambări, la șin¹, la holm, la țiclău, pi grind, cuasta stăliști, în pîrluágă.

Părțile principale ale localității sînt: di la dial, di la vâli și vălia la bisărică. Se mai păstrează însă și vechile denumiri ale cătunelor dinainte de anul 1900: Hungureni suléi, ~ hîsăsescu, ~ jîianu. Ca vecini are satele: plopén mar¹, iepurén¹, durnești¹, poiăna și mînăstiren¹. După afirmația inf. pr. satul mihăi vitiăzu este o așezare mai nouă, formată cu oameni veniți din Bucovina, care mai păstrează încă unele particularități ale graiului de acolo. În sat există consiliu popular, școală generală de 10 ani, dispensar uman și o universitate populară înființată în 1924. Locuitorii, în majoritatea lor, se ocupă cu agricultura, dar mulți dintre ei lucrează sezonier la gară, la descărcatul vagoanelor, sau sînt muncitori și funcționari la Săveni și Botoșani și fac zilnic naveta. Schimbul de produse se face în aceste orașe, iar copiii urmează școli superioare la Suceava, Botoșani, Săveni și Iași.

Nume: acsînti, buliga, drokóiu, ștėfan, tanăsă, jėkil, vizitiu, kipărúș, búcșă, vițaláru, cîrližánu, buliga, hursu, púriși, burlácu, pasnișúc, húmă, vlăsînescu, rotáriu. Prenume: i^uon, duníttru, gítă, vasíli, petrákí, neculái, costákí, górgi, péttru, antón, níhăi, tuádir¹, flóriă, andrii, le^uužen, vi^uorél, víctor, marinică; maríia, iliána, catínca, aglăia, costánța, paras-kíva, domníca, mândița, aníca, savastiia, hólga, helisabéta, gafína, rucsán-da, hortánța, pakíța, ána, margaréta, măriuára, lívia, petronéla, alicsandrí-na. Porecle: rîncă, petrușcánu, kígcă, șot, năsóí, cap mări, gobái, tarazán, nílă, nígă, șorbác, gíză, húță, hohút (bărbați); căpríța, țíca, șúia, hulișár-nica, gebuása, fripta, bíza, drúșca, șúlfa (femei).

A. Inf. pr.: PASNICIUC FLOREA (pasnișúc flóriă), poreclit șótu, 40 de ani, 4 clase, agricultor, șef de depozit la baza de recepție din Ungureni. Stagiul militar l-a efectuat la București. Se deplasează la Săveni și Botoșani

pentru diverse treburi. Citește ziare și uneori cărți. Este căsătorit și are o fată elevă la liceul din Săveni. Soția este agricultoare, absolventă a 4 clase și s-a născut în satul Durnești, com. Ungureni. Părinții sînt agricultori. Atent, spontan, cu o mare putere de concentrare. Dă cu ușurință pluralul substantivelor și toate formele verbale, face completări cu privire la vechimea și răspîndirea unor termeni. Răspunsurile la chestionare sînt comentate, însoțite de note. Receptiv la necesitățile anchetei, a arătat un interes deosebit pentru reușita acesteia. Bun povestitor. (Si: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. DROCHIOIU ANDREI (droki^uoi andrii), 58 de ani, 5 clase, agricultor și ziierⁱ po^ut spūni; mă prișép si lucréz. Armata a făcut-o la Buourești. Soția este agricultoare, absolventă a 7 clase și are doi copii: un băieț medic veterinar la Panciu și o fată învățătoare în Ungureni. Părinții, tot din sat, agricultori. (Viticultură; texte.) 2. AXENTE GH. ION (acsintiⁱoi^uon), 69 de ani, 5 clase, născut în satul Sapoveni, com. Ungureni, agricultor și apicultor. A absolvit și cursurile Universității populare din Ungureni, secția agricolă. Stagiul militar l-a efectuat la Rădăuți. Cîțiva ani a lucrat în cooperatie la Botoșani și în com. Nicolae Bălcescu, jud. Botoșani. Soția este agricultoare, absolventă a 4 clase. Părinții sînt din Sapodeni, agricultori. Este ușor influențat de limba literară, mai ales la texte, poate și datorită lecturilor cu caracter apicol. (Apicultură; texte.) 3. TĂNASE GH. MARIA (tanásă mariia), 40 de ani, 5 clase, se ocupă mai mult cu prelucrarea cînepii și a lînii, în sat fiind considerată o specialistă de neîntrecut la împletitul flanelor. Soțul este agricultor, absolvent a 4 clase. Părinții sînt tot agricultori. Promptă și spontană, povestește foarte frumos. (Cînepă; texte.) 4. JECHIL D. PETRU (jékil pétu), zis petrușcăn, 39 de ani, 4 clase. Armata a făcut-o la Sibiu. Este cioban: ă șobănit di c^uopkil cu táta, cări-i ș-amú la^uoi. Soția este agricultoare, absolventă a 4 clase. (Oierit; texte.) 5. BOTOȘNEANU P. ION (b^uotışniianuⁱoi^uon), 47 de ani, 7 clase, tîmplar, dar cunósc gini și șerăriia, și zidăriia. Soția este agricultoare, absolventă a 4 clase. Părinții sînt tot agricultori. Ușor influențat de limba literară. (Meserii.)

514. RĂCHITȚI, jud. BOTOȘANI

Așezat pe valea pîrfului Sitna (sícna), satul răkítȚ, component al comunei suburbane cu același nume, se află la 2 km N de centrul orașului Botoșani. Mai înainte a făcut parte din comuna Popăuți. Locuitorii cred că așezarea este de dată recentă, înființată de oamenii ei și aici din sat le

vecine. Inf. pr. susține că localitatea este însă cu mult mai veche, di cînd s-o făcut b^uoțșăni. (Biserica datează din anul 1801; cf. STOICESCU, 697.)

Numărul locuitorilor este de 952. Ei își zic răkițānⁱ, sînt porecliți laptārⁱ (majoritatea produselor le vînd zilnic în piețele orașului Botoșani) și, împreună cu cei din împrejurimi, se consideră b^uotoșānenⁱ sau tîrgārⁱ.

Dealuri: gérman, diálu răkiț, ~ lipovānulu, ~ armeneāsca, ~ șisēmēli (~ la șusmē), ~ teⁱșuāra, ~ tiāsculu, ~ sītni, ~ zīșinulu, ~ l^uoⁱizuāii, ~ tîrgulu (~ pōdu tîrgulu), ~ r^uoșī^uorⁱ, ~ b^uoțșānilor (~ b^uotoșānca), ~ ničșānilor, ~ bariⁱēri, ~ pin_răkiț, ~ spri r^uoșī^uorⁱ, ~ la stā^uušenⁱ (~ spri ~), ~ spri costēstⁱ; iazuri: șismiāua, uodāia, iāzu vasīlī^u, ~ gospodārīii, ~ di răkiț; rîpi: rīpa humārīii, ~ funduāia, ~ pi h^uolm, c^uōtu mōri, in^u fīnēțā, in^u grind, broscārīia, mārzīna tîrgulu, crīșma mīzulu.

Localitatea are 3 părți: cōtu dī^u sus, ~ dī^u zos, diálu. Ea se învecinează cu: șusmiāua, r^uoșī^uorⁱ, costēstⁱ, ničșānⁱ, stā^uušenⁱ și orașul botoșānⁱ (boțșānⁱ).

În sat există școală generală de 8 ani, consiliu popular, cămin cultural și dispensar uman. Locuitorii se ocupă cu agricultura, dar foarte mulți dintre ei, mai ales tinerii, sînt muncitori și funcționari la diferite întreprinderi industriale și instituții din orașul Botoșani. Schimbul de produse se face la Botoșani sau, în fiecare miercuri, la marginea satului, unde este "iarmaroc" și unde vin oameni din satele vecine. Copiii urmează cursurile unor școli superioare la Botoșani, iar unii dintre ei sînt studenți la Iași și Suceava.

Nume: bulgāriu, șōrnīa, vicoliānu, marandiūc, calūski, vāzariūc, șōptīa, moldovānu, cazașūc, șobānu, mānīa, rotāriu, pătrășcānu, corniānu, scutāriu, gavrilăș, pājcu, siminișānu, burșāg, rotarșūc, lujīski, g^uorgān, stīșescu, nétidu. Prenume: dunītru, īi^uōn, vasīli, pētru, costāki, neculāi, a^uurēl, pā^uul, mīrșa, dan, nīhāi, tuādirⁱ, costantīn, gōrgi, nīstor, sorīn, alic-sāndru, ilīii, alēcu, pintilīii, șēzar, dānūt; marīia, natāliia, sīlvīca, dōra (tiōdōra), vēta, jānița, veronīca, iliāna, catiņca, marșīca, ecaterīna, varvāra, domnīca, ili^uonōra, adēla, āna, paraskīva, anēta, emīliia, alecsandrīna, valēriia, cōca, dōina, rodīca, vīca, florentīna, vi^uorīca, mīhaiēla. Porecle: barabūlā, harbūz, bulgarăș, tūrki, galbāzā, crābu, gīlu, buzumōi, hulpōiu, bīgu, būșa, ș^uōfu, blegōi, bīsu, gūscā, ieiāt, b^uondār, delēșcu,

bulgarás di apă răși, mílu, hrib, dínu, cápu (bărbați); lenúca, jívínă, gaga-
ríta, burșegúta, sílvica-purísica, híliána-buruiana, múta, súnta-parasúnta
(femei).

A.Inf. pr.: BULGARIU A.DUMITRU (bulgáriu duníttru) poreclit bulga-
rás și bulgarás di apă răși, 60 de ani, agricultor. A învățat o clasă și a ab-
solvit cursurile de alfabetizare. Merge destul de des la Botoșani. Stagiul mi-
litar l-a efectuat în mai multe orașe, printre care și Botoșanii, și a parti-
cipat la război. Soția este agricultoare, absolventă a 7 clase și are 10 copii,
dintre care 4 sînt muncitori la Botoșani, iar unul elev la o școală profesio-
nală din Iași. Părinții sînt agricultori. Receptiv la necesitățile anchetei,
este prompt în răspunsuri și dă informații interesante. A dat spontan pluralul
substantivelor, formele verbale, și a făcut precizări în legătură cu răspîndi-
rea și vechimea unor termeni. Bun povestitor, vorbește clar și curgător. (Și:
Viticultură, Apicultură; texte.)

B.Alți inf.: 1. PĂTRĂȘCANU ION (pătrășcánu hion), 54 de ani, 7 clase,
se ocupă cu agricultura (după cca 3 ani, cînd s-au înregistrat texte, era maga-
ziner la o întreprindere din Botoșani). A făcut armata și războiul. Soția es-
te agricultoare, absolventă a 4 clase. Are 5 copii, dintre care, un băiat mun-
citor la Botoșani, iar o fată, magazineră la spitalul din același oraș. Părin-
ții sînt agricultori. (Agricultură; texte.) 2. ROTARU ELENA (rotáriu híliána),
numită "după soț" deléscu, 48 de ani, 4 clase, agricultoare și femeie de servi-
ciu la școală. Soțul agricultor, absolvent a 4 clase. Are 3 copii: un băiat este
mecanic în Botoșani, o fată studentă la București și alta în Iași. Părinții
sînt agricultori. Foarte bună povestitoare, spontană, degajată. (Cînepă; texte.)
3. SCUTARU NISTOR (scutáriu nístor), 59 de ani, 7 clase, a făcut armata la Bo-
toșani și a participat la război. Este agricultor și cioban: cu hohili m-am
trezít di mîtitél; táta ho fost la stînă. Soția agricultoare, absolventă a 4
clase, are 4 copii: un băiat este muncitor la Brăila, iar ceilalți sînt func-
ționari în Botoșani. A dat indicații suplimentare cu privire la Oierit. Poves-
tește frumos, clar și concis. (Oierit; texte.) 4. MOLDOVANU M.IOAN (molldovánu
hion), zis mílu, 39 de ani, 7 clase. A urmat 3 ani cursurile unei școli profe-
sionale din Botoșani și este tîmplar la un atelier din acest oraș. Face zilnic
naveta. Stagiul militar l-a efectuat la Slatina, Arad și Timișoara. Soția agri-
cultoare, absolventă a 7 clase. Părinții sînt tot agricultori. Pe lîngă forma

populară, dă și corespondentul german. Influențat de limba literară, mai ales la texte. (Meserii; texte.)

515. CRISTEȘTI, jud. BOTOȘANI

Satul cristiești¹, denumit uneori de localnici și crestiești¹, cîr-
stiești¹ sau crăstiești¹, este așezat pe mai multe văi și coaste de deal și se
află la 14 km S de orașul Botoșani.

Atestată documentar în anul 1586 (DIR, A-XVI, III, 314-315), inf.
pr. crede că localitatea a fost situată în vechime mai la NV și se numea să-
liștia.

Numărul locuitorilor este de 3164. Ei se numesc cristieșteni¹, iar
împreună cu ceilalți din zonă își zic c^ușuleni¹ (de la n. de plasă Coșula).

Principalul curs de apă este mil^uetinu. Lui i se adaugă o serie de pî-
raie: álgiia (izvorăște din păd^uria ungur^uăia și se varsă în pără^u ungur^uă-
ia), broscăria (izvorăște de pe teritoriul satului Curtești, curge prin lo-
calitatea Orășeni, formează iazu broscăria și se varsă în hlibós), pără^u
broscărilor, ~ dumbrăvi (izvorăște de lângă satul skitu ^uorășani¹ și se varsă
în pără^u álgiia, formînd lacul dumbrăva), ~ furnicări (curge prin partea de
sat numită furnicări¹ și se varsă în iazu lipoveni¹), ~ mări, ~ m^uocănu (se
varsă în bálta ^uókulu), pútrida (împreună cu pără^u níc izvorăște din șásu
țărni, curge pe lângă satul Cristești și se varsă în mil^uetin), săliștia (iz-
vorăște din satul Cristești și se varsă în pără^u broscării), ungur^uăia (iz-
vorăște din păd^uria ungur^uăia, primește afluenți pe álgiia și pără^u dumbră-
vi și se varsă în c^uornăsu). Dealuri: álgiia, șe¹iru sau diálu șérulu, furni-
cări¹, dumbrăva, ~ mări, ~ nícă, dumbrăvița, gordăluăia, ursuăia, sihăstriia,
la ^uocuáli, pléșu mări, ~ níc, te¹ișu, diálu mări, ~ crivăț, ~ múki, ~ ^uókulu,
~ curmătúra, ~ rúgulu, ~ țigăși sau țigăncea, ~ săcriiérulu, ~ muári, ~ șiréșulu,
~ crémini, ~ h^uolm, ~ kiscovetă, ~ ártișă, ~ c^uornătăl, ~ rédiulu, ~ mihulu, ~
h^uolbánulu, ~ zii, ~ m^uocănu, ~ gilon^uest¹ (~ gilănești¹), ~ la roșu, ~
la șimitiri¹, ~ la mil^uetin, ~ la bolován; păduri: ungur^uăia, ursuăia, păd^uria
mihaláki, ~ pănculu, ~ porcăria, ~ baloș, ~ mînăstiri, ~ kiscovetă; iazuri
și bălți: iazu broscării, ~ lipoveni¹, ~ vek, ~ t^uofăniása, ~ di la firmă,
pe iaz, bálta álgiii, ~ ^uókulu, ~ pópi, ~ cu cîrstei, ~ mări; alte toponime:
șásu crásni, cálu alb, vália șérulu, t^uókila, întri diáluri, skitu máiși-

lor, la tûsu, ~ maîs, ~ ursuâia, ~ obădării, ~ hudiță, ~ fîntîniță, ~ hațas,
~ jîtării.

Părțile satului: dialu sau cristiești ¹ dial, furnicări ¹ (de la n. unui câmp cu mușuroaie de furnici), gilonești (de la n. pers. gilan), țibeni ¹ (de la n. pers. țibu), lipoveni ¹ (de la n. unui iaz, lucrat de lipoveni), sātu nou. Localitatea se învecinează cu: skitu maîs, oniaga, cogula, bălușani ¹, buzani ¹, zălîșești ¹, orășani ¹.

Locuitorii se ocupă cu agricultura, mulți dintre ei sînt muncitori și funcționari la Botoșani unde fac zilnic naveta, iar puțini la număr lucrează sezonier în diverse orașe din țară. Schimbul de produse îl fac la Botoșani. Aici, dar și la Suceava sau Iași, copiii urmează cursurile unor școli superioare. În sat există consiliu popular, școală generală de 8 ani, bibliotecă, cămin cultural, dispensar uman și spital.

Nume: bursuc, măzîri, păvil, ălinuăii, hrom, agrigoruăii, cózma, tûsu, șocoianu, amursuăii, crășun, stănuc, roman, coca, liscan, berbési, sându, acsinti, pușcășu, surduăii, păvălișanu, grigoruță, petenka. Prenume: costică, ăiun, vasili, gorgi, sîmiun, pintilii, dunîtru, tuădiri, neculai, gligori, costantin, dorel, ăiunel, vasilică, nihai (bărbați); mariia, catinca, sofița, florica, mitrina, aspaza, rucsanda, proșira, măriuăra, iliana, ăzilica, ăiuăna, paraskiva, pazica, aneta. Porecle: kiroșcă, prălia, ăovirlă, ăobirlăi, drojdi, ăoskită, carcaliău, șocan, șicălău, budăi, fîrtu, fesaki, bunelu, urêki, zbîrsog, cogăru, năsoi, fîtu, gula (bărbați); a lu șicălău, a lu fesaki, barabulă, căpra, ăopirlă (femei).

A. Inf. pr.: BURSUC SIMION CONSTANTIN (bursuc sîmiun costantin), poreclit zbîrsog, 55 de ani, 4 clase, se ocupă cu agricultura și lemnăria. A participat la război, a fost prizonier și este invalid de război. Citește uneori ziarul și se deplasează rar mai ales la Botoșani. Soția este agricoltoare, absolventă a 7 clase și are un copil stabilit în com. Ciocănești, jud. Suceava. Părinții sînt tot agricultori. Atent, cu o mare putere de concentrare, volubil. Dă amănunte interesante cu privire la răspîndirea termenilor vechi și insistă mai ales asupra pronunției. S-a deprins repede cu tehnica anchetei, a fost receptiv la necesitățile acesteia și de aceea a făcut totul cu pasiune. Povestește frumos, curgător, cu multă participare. (Și: texte.)

B. Alți inf.: 1. BERBECE ION (berbési ăiun), poreclit prălia, 51 de ani, 7 clase, agricultor. A făcut armata la Iași și a participat la război. Soția și părinți sînt agricultori. Insistă asupra vechimii cuvintelor, iar în

texte dă amănunte despre "uneltele vechi și munca din trecut". (Agricultură; texte.) 2. MAZĂRE CONSTANTIN (mázîri costantîn), 45 de ani, 4 clase, a făcut armata la Botoșani, este agricultor, dar lucrează "și la vie". (Viticultură; texte.) 3. MAZĂRE C. SOFICA (mázîri s^uofíca), soția inf. 2, 38 de ani, 4 clase, se ocupă cu agricultura și cu creșterea albinelor. Părinții au fost apicultori, iar soțul lucrează de 10 ani la stupîna șe^îapé^uulu cristîeșt^î. (Apicultură; texte.) 4. BURSUC CATINCA (bursúc catínca), 47 de ani, 7 clase, agricultoare, soția inf. pr. (Cînepă; texte.) 5. HROM DUMITRU (hrom duníttru), 62 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. Soția este agricultoare, la fel ca și părinții inf. (Oierit; texte.) 6. AXINTE TOADER (acsînti tuádîr^î), poreclit kiróșcâ, 40 de ani, 8 clase. A făcut armata la Călărași, iar 7 luni a fost miner la Iacobi. Este tîmplar, dar se ocupă și cu agricultura. Soția și părinții sînt agricultori. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 7. PUȘCAȘU CONSTANTIN (pușcáșu cōstantîn), 26 de ani, 4 clase. Stagiul militar l-a efectuat la Arad. Este fierar: lucrêz la c^uovălii^î. (Meserii: fierărie; texte.)

516. GORBĂNEȘTI, jud. BOTOȘANI

Localitatea gorbănêșt^î este situată în centrul comunei, pe un podiș înalt, la 16 km V de Trușești și la 22 km E de Botoșani și este străbătută de la V la E de șoseaua județeană Botoșani-Ștefănești.

Sat "de foști clăcași", este atestat în anul 1633 (DRH, A-XXI, 417) și-și trage numele, afirmă unii inf., de la un fost proprietar al moșiei, górban.

Locuitorii sînt în număr de 1980, se numesc gorbăniștén^î și sînt porecliți bătă^uș.

Apele care trec prin hotarul comunei sînt: pără^uu búrlî (búrla numită și hursuáia, b^uorsíla sau puturósu; izvorăște din vália grájdiului, curge prin fosta localitate búrla, se unește cu drísliá și se varsă în jíji-ia), pără^uu drísli (drísliá), ~ hontănilor, ~ sátulu (~ vália sátulu; se varsă în búrla), ~ pópi (vália pópi; se varsă în búrla), ~ toméșt^î, ~ humériá, ~ iázu lu stávri. Dealuri: díálu mări, ~ b^uotuáii (b^uotuáia), ~ t^uoméștilor, ~ túrculu, ~ hódăii, ~ cătársi, ~ humăriíi, ~ vînător^î, ~ c^uostíșá, ~ gorbănêșt^î, ~ vúltur, ~ m^uoșíli, ~ catárg, ~ búrlî, ~ p^uoién^î, ~ íépi, ~ bătrîneșt^î, ~ socruján^î, ~ la lánur^î, ~ la puturósu, cristélu, múka nántá; păduri: cămrzán, șiritei, frăsíniș, hulm^î; văi: vália pópi, ~ toméșt^î, ~ túrculu, ~ sátu

lu, ~ uodăii, ~ sacă, ~ hîrtópulu; iazuri: iazu búrlu, ~ uunţán¹, ~ hîrtópulu, búrla mári, ~ nică, la báltói, bálta şocán; alte toponime: cuásta sátulu, dú-pă dial, gîrla humării, şercuşán¹, hîrtópu, la stejár¹, la íristuáia, la zavástica, la şimitír¹, la şuşă, pi váli, spri tálpa, ~ burléşt¹.

Părţile principale ale satului sînt: fîntîna bírzulu, pi toluácă, vália harigă, dúpă sat, basarábiia şi vália túrculu. Localităţile învecinate: bătrîneşt¹, soroşén¹, vîrvavuáia, burléşt¹ şi vînător¹. După spusele inf.pr., locuitorii satului Burleşti sînt veniţi aici în jurul anului 1877, "de prin părţile Siretului, din com.Dumbrăveni, jud.Suceava".

Locuitorii se ocupă cu agricultura, iar unii dintre ei lucrează sezonier pe diferite şantiere din Botoşani. În sat există şcoală generală de 10 ani, cămin cultural, dispensar uman şi consiliu popular. În fiecare joi se organizează aici tîrg, dar sătenii îşi valorifică produsele mai ales la Botoşani şi Truşeşti, oraşe unde învaţă şi copiii acestora.

Nume: sándu, húţu, iácob, şocănel, uójóg, cóstantinúu, íiftími, andronákí, hrítcu, ştefănescu, scutélnicu, fílip, furnícă, scutáriu, ketráru, viţálaru. Prenume: íiúón, ilíii, górgi, vasíli, níhai, costícă, pétria, necu-lái, duníttru, rádu, sorín, uovídiu; ána, ilíána, baláşa, maríia, anéta, leúu-nóra, zamfíra, catínca, aníca, ilínca, rodíca, climénţa, íiuána, proşíra, săftíca, floríca. Porecle: kistól, ketrói, foi, kipărúş, prepelítă, íepuri, cîrlíg, labă, dróbu, súónu, grásu, şkópu, şíontíc, gîrgíliţă (bărbaţi); per-şuána, tahúla, ţígánca, cáţa, sííra, ţúnca, nebúna, sáfta, şuíla, rípa, rápa, bríza (femei).

A.Inf.pr.: PETRARU D.ILIE (ketráru ííli), zis ketrói, 51 de ani, agricultor, a absolvit 7 clase, iar armata a făcut-o la Botoşani. Ia contact rar cu oraşul şi merge mai ales la Botoşani. Citeşte ziare şi uneori cărţi. Soţia este agricultoare, absolventă a 7 clase. Părinţii sînt tot agricultori. Receptiv la necesităţile anchetei, a acordat o atenţie deosebită reuşitei acesteia. Răspunde spontan şi insistă mai mult asupra faptelor de fonetică. În ceea ce priveşte lexicul, face totdeauna precizări în legătură cu răspîndirea, vechimea şi sensul cuvîntului. (Şi: Apicultură; texte.)

B.Alţi inf.: 1.IACOB ION (iácub íiúón), 65 de ani, 5 clase, agricultor; la cîmp am fost di mititél şi mă duc şi az. (Agricultură; texte.) 2.IFTIMIE D.MIHAI (íiftími níhai), poreclit gîrgíliţă, 40 de ani, agricultor, 8 clase. Lucrează la zíii, la făcut zínu. A făcut armata la Oradea şi Vulcan. Soţia

și părinții sînt agricultori. (Viticultură; texte.) 3. IFTIMIE GH. ELENA (îf-tîmi îliăna), 51 de ani, agricultoare, 4 clase. Soțul agricultor, 4 clase. Părinții sînt tot agricultori. (Cînepă.) 4. HRIȚCU TOADER GHEORGHE (hrițcu gôr-gi), 46 de ani, 6 clase, este agricultor și cioban la C.A.P. Soția este agricultoare, 4 clase. Părinții tot agricultori. (Oierit.) 5. ȘTEFĂNESCU GH. PETRU (ștefănescu pétria), 50 de ani, 7 clase, este tîmplar. Căsătorit cu o localnică, absolventă a 4 clase, agricultoare. A făcut armata, războiul și a lucrat doi ani la Vatra Dornei. Părinții sînt tot din sat și se ocupă cu agricultura. (Meserii; texte.)

517. SĂVENI, jud. BOTOȘANI

Situată pe apa Bașului, la confluența cu Podriga, în N Cîmpia Moldovei, la aprox. 30 km NE de Botoșani și 35 km E de Dorohoi, localitatea să-vén¹ este atestată pentru prima dată în anul 1546 (DIR, A-XVI, I, 457), deși teritoriul a fost locuit încă de pe vremea lui Alexandru cel Bun (vezi datele oferite de Muzeul orașului Săveni). În 1818 este recunoscută ca tîrg (I. Ionescu, Agricultura județului Dorohoi, 386), în 1859 este reședință de plasă, apoi reședință de raion (1950) și, în fine, oraș.

Locuitorii se numesc săvinén¹ și sînt în număr de 4846.

Prin hotarul Săvenilor trec pîraiele: bașeuu, vălia bôuulu, bodiăsa, podriga și părău găîinării¹. Dealuri: dialu náftuli, ~ sărături, ~ germanului, ~ bou (~ bôuulu), ~ știubién¹, ~ bodésî, ~ bozîienilor, ~ găîinării¹, zămănu; movile: môzîla din șăs, ~ bodésî, ~ zămănu, la môzîli; văi: vălia bôuulu, ~ bodésî, ~ novăcului, ~ găîinării¹; alte toponime: glódu alb, țarna sătulu, pi podriga, iazu negri, găîinăriiu, la grădín¹, la holm, la iaz.

Orașul are mai multe străzi, dintre care două principale, dar se mai păstrează încă denumirile generale pi dial și pi vâli. Localitatea se învecinează cu: vlăsîneșt¹, știubién¹, avramén¹ și ungurén¹, iar în componența orașului intră satele: petricáni¹, kișcărén¹, petricáni noi, bodiăsa și bozi-ien¹. Locuitorii, în majoritatea lor, se ocupă cu agricultura, deși mulți dintre ei sînt meseriași și funcționari (din datele statistice ale consiliului popular reiese că, în 1966, 1051 de locuitori erau muncitori, iar 2665, țărani cooperatori). La Săveni există o industrie a morăritului, o fabrică de cornete, o uzină electrică și diferite ateliere (tîmplărie, fierărie, confecții etc.). De asemenea, orașul are liceu, cinematograf, casă de cultură, bibliotecă, spi-

tal și consiliu popular. Există târg săptăminal, piață zilnică, iar oamenii își valorifică produsele aici. Copiii învață la liceul din localitate, dar și la Botoșani și Iași.

Nume: doboșeru, brădiștianu, kisăliță, căojocăru, corolia, cormia, bîdiliță, bașag, mustiață, ievoiu, rusu, ursașuc, zûrcă, damiân, kelăru, pintiliii, manolăscu, lăcătușu, isac, merticariu, dăvid, gorgiță, bucu. Prenume: gorgi, ion, vasili, costăki, dunîtru, nihai, neculai, victor, ili, alisăndru; catinca, iliana, maria, saveta, frăsina, valeria, natalia, adela, aneta, rodica, daniela, camelia, florentina. Porecle: bejinăru, suru, țîncuș, bogatu, sarsăilă, danézu, hupu, rică, sungu, gitlan, bilbă, latu, umflatu (bărbați). Unele femei poartă porecla părinților sau a soțului.

A.Inf.pr.:DAVID ALEXANDRU (dăvid alisăndru), agricultor (de 3 ani este și salariat la o întreprindere de protecția plantelor din Săveni), în vîrstă de 59 de ani, a terminat 7 clase elementare. A făcut armata la Iași. Citește ziare și rar cărți. Este căsătorit și are 6 copii. Părinții au fost agricultori. Înainte de anchetă exagerează în a pronunța literar. Revine însă repede la limba di la noi. Preocupat de anchetă, face totul cu o seriozitate desăvîrșită. (Și: Apicultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.LUPĂSCU IOAN (lupăscu iion), poreclit buliga, agricultor, 38 de ani, 8 clase. A făcut armata la Constanța, oraș unde a lucrat sezonier, la muncile agricole, aprox. un an. (Agricultură; texte.) 2. BEJENARU VASILE (bejinăru vasili), 56 de ani, 4 clase. A făcut armata la Zalău, este căsătorit, iar soția și părinții sînt agricultori. (Viticultură; texte.) 3. PINTILIE NECULAI MARIA (pintiliii maria), născută în satul Petricani (Săveni), are 63 de ani, a urmat cursurile de alfabetizare, este agricultoare și se ocupă "de mică cu lîna și cînepa". (Cînepă; texte.) 4. DAVID CATINCA (dăvid catinca), soția inf.pr., 54 de ani, 5 clase. (Cînepă: răspunsurile notate cu [II].) 5. ISAC C.CONSTANTIN (isac costantin), 35 de ani, 4 clase, cioban - de mic a fost strungar. (Oierit; texte.) 6. MĂNTĂLUȚĂ NECULAI (măntăluță neculai), tîmplar, 48 de ani, 4 clase. A făcut armata la Dorohoi și a stat 2 ani la Făgăraș, ca muncitor tîmplar. (Meserii; texte.)

518.LIVENI, MANOLEASA, jud.BOTOȘANI

Satul livénî, denumit anterior cîșla livénî, livénî prut și livénî mitropolii, este așezat pe malul Prutului, la 20 km E de Săveni. A fost mult timp proprietatea mitropoliei din Iași: pomîntu iară a bisărișilor și

Iarăm clacăs la mitropolia din iaş.

Localitatea este atestată documentar, cu numele de Liveni, în anul 1610 (DIR, A-XVII, II, 316). Un sat Liveni, "cu locuri pe Ibăneasa", apare şi într-un document din anul 1588 (DIR, A-XVI, III, 374).

Locuitorii se numesc livinen¹ sau livenen¹, sînt în număr de 1307, iar împreună cu cei dintr-o zonă mai mare se consideră pruten¹.

Apele care trec prin localitate sînt: novăcu (se varsă în v^uolovăt, la hriţăn¹) şi pără^u girăn¹ (se varsă în Prut la marginea satului Mitoc, în apropiere de Liveni). Prin marginea satului trece Prutul. Dealuri: diálu lu pă^uun, ~ novăculu, ~ hîrtóp, ~ di^e la stîncă, ~ giren¹, ~ moşililor, ~ b^uodrón; iazuri: iazu lu bogdán, ~ manolésî, u^oţălénilor, ~ móri; văi: vália prisăsi, ~ lu novác, ~ sócóiu, ~ girenilor; alte toponime: pădurîa nitóculu, poiána mări, lunca prútulu, ~ armăşulu, şăsu prútulu, mlăştina, ~ mări, ~ prútulu, la ketrîş, la cótú mări, la pikét, la stîncă, la bîts, la zîii la u^ostăf, la armăş, la stîncúţă, la sărátúr¹, pi îimăş, u^ostróvu, la ráteş, la moşîi, la cótú móri, în ţárnă, şliáhu moşililor (drumul ce lega Ştefăneştii de Rădăuţi - Prut), p^uodişu b^uodrón, la kisc, la stîs, pi hîrtóp, c^uótu, válu traianulu, şîru m^uoşililor, ţîntirîmu vek, rîpa armăşulu, mormîntili, şânturili, b^uöldu răzăşt¹, c^uótu prútulu, crácu prútulu, domoşán¹.

Satul are două părţi, liveni vek şi ~ noi, dar se mai păstrează încă vechile denumiri date după împroprietărirea din 1878: stîncă lu u^uurékí şi liveni noi. Vecinii sînt: mitócu, iórga, şerpiniţa, flióndura şi tîmişu. În localitate este şcoală generală de 8 ani. Oamenii sînt agricultori, pescari amatori, iar unii dintre ei lucrează sezonier la diferite şantiere din Săveni, oraş unde se face şi schimbul de produse. Aici şi la Botoşani copiii urmează cursurile unor şcoli superioare.

Nume: avădăni, îignát, rádu, viţăláru, tiódoréscu, telîşcă, agáki, anîhăiesă, páscal, fétcu, mírón, hîncu, amariii, acasándri, iácob, sofróni, cataramă, sîrbu, mihalákí, catarzi^u, petráru, iordákéscu, ripîşúc, ţîntianu. Prenume: îi^uón, vasíli, górgi, neculái, alécu, lé^uun, florín, ştéfan, nîhai, îili, tuádir¹, costákí, stelícă, dóru, púiu, valér, vladimír; maríia, agláia, iliána, paraskíva, verzîna, catińca, tánta, ilíńca, frăsína, îi^uana, natáliia, a^uuróra, gabréla, liliiána. Porecle: bobóc, borosán, ţaránu, ţîbóc, fálcósu, cosói, poşói, barána, şorói, mátiţ, hulpói, bursúc, turiátcă, gazáru, b^uolohán, broscói (bărbaţi); bíja, nahót, ţaráńca, burcúţa, hîrţa, criáru.

ta, fudula, hualpa, fita, surda, gisca (femei).

A.Inf.pr.: IORDĂCHESCU C.LEON (iordăkescu l^uon), 47 de ani, 4 clase, agricultor. Stagiul militar l-a efectuat la București. Ia contact rar cu orașul și merge mai ales la Săveni. Citește uneori ziarul. Are un băiat elev la o școală profesională din București. Părinții și soția sînt agricultori. Intelligent, atent și volubil, a dat explicații amănunțite cu privire la răspîndirea și sensul unor cuvinte "mai vechi, mai puțin folosite la noi în sat". Bun povestitor. (Și: Viticultură, Apicultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.PETRARU PETRU (ketraru pétrea), poreclit b^uolohan, agricultor, 35 de ani, 4 clase. Armata a făcut-o la Iași. Cunoaște denumirile vechi și dă în majoritatea cazurilor echivalentul neologic. (Agricultură; texte.) 2.VIȚELARU GH.MARIA (vițialaru mariia), 49 de ani, 5 clase, lucrează "la pămînt, lînă și cînepă". Părinții și soțul sînt agricultori. (Cînepă; texte.) 3.RADU I.GHEORGHE (radu gorgi), 55 de ani, 5 clase, agricultor și cioban: am^u fost strungarⁱ la stînă la tata; pi urmă soban. (Oierit.) 4.AGACHE V.GHEORGHE (agaki gorgi), 40 de ani, 7 clase, tîmplar. Părinții și soția sînt agricultori. (Meserii.)

519.HĂNEȘTI, jud.BOTOȘANI

Satul hăn^eștⁱ este situat la 11 km SE de Săveni, 20 km NE de Trușești și 41 km NE de Botoșani. Inf.pr.susține că el s-a chemat anterior hăn^eșcu sau hăn^eșcu, după numele unui fost proprietar, hăn^eșcu, sau zic h^uni cî s-o kumat așă, cî iară așă uhan tătărăsc.

Este atestat pentru prima dată în anul 1546 (DIR, A-XVI, I, 456).

Locuitorii își zic hănișt^enⁱ și sînt în număr de 2048.

Apele care străbat localitatea sînt: bașă^u, hodoruăia (izvorăște din marginea satului și se varsă în stînga bașă^uulu, la brăt^enⁱ), b^uodⁱăsa (pără^u b^uod^esⁱ; izvorăște din vlăsîn^eștⁱ și se varsă în bașă^u, la marginea satului, la gura b^uod^esⁱ), hîrtopu (se varsă în bașă^u), pără^u avrăm^enⁱ (izvorăște din comuna Avrămeni, trece și marginea satului și se varsă în bașă^u). Dealuri: diălu bord^eșilor, ~ popi, ~ broscăria, ~ mălăieștⁱ, ~ hodoruăia, ~ hulub, stiaș, pădurenilor, ~ popuăii, ~ șarpării, ~ b^uod^esⁱ, ~ porcăria, ~ ziii, ~ hîrtopulu, zămăna; iazuri: iazu hănu^ulu, ~ noș, ~ hăn^eștⁱ, ~ roznovanu, la iezitură; păduri: păduri^a lu huțuțuⁱ, ~ di la hăn^eștⁱ, ~ di la in^ecău, ~ di la brăt^enⁱ; văi: valia hîrtopulu, ~ bașă^uulu, ~ dîșenilor, ~ zeminilor, întri șanțuri; șesuri: șăsu bașă^uulu, ~ mări, ~ nic, ~ budăi, ~ b^uod^esⁱ; alte

toponime: țiglău, gîtu lúpulu, hîmășu hodoruăii, prîsta, zémînia, muára jóri, ponuárili, dubína, șanțu lu traian, la hîrtóp, la budăi, la tapșán, la gráj-dur¹, la m^uoviliță, málu sátulu, vátura ~, în sáliști, la hațás, p^uonóru hîrtópulu, mormîntu huriéșulu (ridicătură de pămînt pe drumul Herța-Săveni).

Satul are mai multe părți: pi váli, î_sús, pi dial, î_žós, la bráz-dă. Se învecinează cu: muára jóri, sloboziia, boródia, sîrb¹, vlăsîneșt¹, dî-žen¹, păduren¹. Inf. pr. susține că în graiul de la saráta basaráb (sat component al comunei) există unele influențe ucrainene mai ales în lexic, pîntru ci uámini uo vinít a¹is di písti prut, în jurul anului 1900. În Hănești există consiliu popular, dispensar uman, cămin cultural, școală generală de 10 ani și bibliotecă. Locuitorii se ocupă cu agricultura. Schimbul de produse se face mai ales la Săveni, dar și la Botoșani, orașe în care și copiii frecventează cursurile unor licee de specialitate.

Nume: brîndă, păduráriu, șobánu, fă¹înă, hulút, hulúb, lúpu, țîlică, sîrbu, zbanț, sándu, hîordáki, beján, zahariúc, zmúski, a¹iluáii. Prenume: hîuón, costáki, léuón, vasíli, mírșa, neculái, duńitru, pintiliíi, grigóri, leuonárd, niháii; hîliána, maríia, catińca, victóriia, frăsîna, uortánta, culína, žéta, zánóviia. Porecle: badáliia, crup, dorobánț, țiglău, carabúliia, antonícă, andriéescu, solomonéscu, polișúc, corói, súru, spínu, húdiia, măsálosu, kóru, lasáșu, h^uólbîia (bărbați); cápra, huríta, vúlpia, frigária, scúrta, cuotozíta, murdára, talónu, sășirátuária (femei).

A. Inf. pr.: FĂINĂ LEON PINTILIE (fă¹înă pintiliíi), zis antonícă, 48 de ani, 4 clase, agricultor. Stagiul militar l-a efectuat la Iași. Citește ziare și uneori cărți di povéști mai mult. Ocazional se deplasează la Săveni și, mai rar, la Botoșani. Soția este agricultoare, absolventă a 4 clase. Are o fată muncitoare la Botoșani și o soră stabilită la Tecuci. Inf. sobru, prompt în răspunsuri. Volubil și inteligent, a comentat unele forme de plural (șéfur¹ pl. lui ceafă) și a acordat o atenție deosebită unor cuvinte "mai vechi" (muálili cápu, nafrámă 'batistă') sau viníti nu di mult la noi (blont, brónét). De asemenea, a explicat o serie de termeni cári-s núma î_sátu nóstru (cotozít 'murdar de noroi', lasás 'om lăsător'). (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. CIOBANU C. GRIGORE (șobánu gligóri), 66 de ani, două clase, se ocupă cu agricultura și apicultura. Părinții sînt agricultori. (Apicultură; texte.) 2. FĂINĂ ORTANSA (fă¹înă uortánta), 42 de ani, 4 clase, se ocupă mai mult cu lucrările la cînipă și lînă. Părinții sînt agricultori. So-

ția inf.pr. (Cînepă; texte.) 3. ȚILICĂ NECULAI (țilică neculăi), 38 de ani, 4 clase, este cioban la C.A.P., di nîc am fost strungări¹. Soția agricultoare, a făcut 4 clase. Părinții se ocupă cu agricultura. (Oierit; texte.) 4. ZAHARIUC D. MIHAI (zahariuc nihai), tîmplar și dulgher, 38 de ani, 5 clase. Soția este agricultoare, absolventă a 4 clase. (Meserii; texte.)

520. SULIȚA, jud. BOTOȘANI

Satul sulița este așezat pe culmea unui deal, între pîraiele Ursoaia, Sitna și iazul Dracșani, la aprox. 24 km SE de Botoșani. Cunoscută și sub numele de sulițuăia, localitatea a fost pînă în anul 1941 unul dintre cele mai dezvoltate tîrguri ale fostului jud. Botoșani, "a doua piață după Botoșani, mai cu seamă în ce privește comerțul cu vite" (MDG, 498).

Tîrgul a fost înființat printr-un act datînd din 1817 (MDG, 498). Localnicii afirmă că satul își trage numele de la o armată de sulițași adusă a îis di d'omnu ștefan ca să apiri împrejurimili di năvălitorî¹.

Oamenii sînt în număr de 1603, își zic sulițăș și, împreună cu cei dintr-o zonă mai mare, se consideră iezărenî¹.

Apele care trec prin hotarul comunei sînt: sitna (sitna), ur-suăia, numită și burla sau părău burlî, cozășa, gornîtu, puturôsu, amăra (izvorăște din păduriă kîrșa), drăslăuca și funduăia. Dealuri: dialu kisc, ~ la steag, ~ la plok, ~ la matăsă, ~ keliș, ~ podiș, ~ șocănești¹, ~ buda, ~ dolîna, ~ gornîtu, ~ dracșanî¹, ~ pădușel, ~ la zîii, ~ môga, ~ velnițî, ~ pîrluăga, ~ ghozăsca, ~ la baltă, kisôru, prihodu; păduri: frăsîn, poienîța, kîrșa, cazășa, făgătu, frumușica, gornîtu, grókili, lunca, zahăicu, trestiuăra, tăhîtura, buda, rădiu, ~ ras; iazuri: iazu dracșanî¹, ~ burlî, ~ la plok, ~ pi toluăcă, ~ bisăriși, ~ budi; văi: vălia largă, ~ lûși, ~ hurézulu, ~ bisăriși, ~ budi, ~ lu hurjui; alte nume: rîpa prisăși, toluăca tîrgulu, mhozi-la fîndu zîii, la tîntirîm, la bulhăș.

Satul are două părți principale (sulița și sulițuăia) și se învecinează cu: șerkejănî¹, zlătunuăia, stroiești¹ și dracșinî¹. Locuitorii (în sat mai sînt 3 familii de evrei) se ocupă cu agricultura și numai cîțiva dintre ei sînt meseriași la atelierele meșteșugărești din sat. În fiecare duminică este tîrg în localitate, dar schimbul de produse se face și la Botoșani. Aici, ca și la Trușești sau Iași, copiii urmează cursurile unor școli de specialitate. În sat există consiliu popular, școală generală de 10 ani, cămin

cultural, bibliotecă și spital.

Nume: négru, ducán, hurjú, hîrîșúc, c^uolác, ángel, antón, cureké-riú, hⁱenia, b^uogán, ángelúș, talpaláru, prisacáru, balán, răhⁱliánu, crétu, brîn^dă, sa^uușúc, șocănésucu, hîrgău, híkífc, muráru. Prenume: vasíli, mihái, hⁱuón, tuádir, neculái, pétria, dunítu, costákí, görgi, alisándru, antón, hⁱili, zícă, ștéfan; maríia, hⁱiliána, paraskíva, catińca, frăsína, anéta, ză-șíra, proșíra, hⁱiliuonóra, tasíia, ána, h^elisabéta, a^uuríca, h^euuzéníia, adri-íana, jána, aglaíia, savéta. Porecle: rádu, jan, gidúm, bidón, keptósu, hoto-lói, țîșpic, gíbirdél, miletíianu, mitráki, scărmánút, kíftirítâ (bărbați); bătrínica, grijáu, hîrgăhⁱta, coțușca (femei).

A. Inf. pr.: IRINCIUC C.VASILE (hⁱirîșúc vasíli), poreclit rádu, agricultor, are 58 de ani, a absolvit 5 clase, a făcut armata la Botoșani și a participat la război. Pleacă foarte rar din localitate, mai ales la Botoșani. Este căsătorit și are două fete, agricultoare, stabilite în comune apropiate de Sulița. Părinții sînt agricultori. Inf. a arătat un interes deosebit față de anchetă și a insistat asupra fonetismelor. Dă explicații interesante, povestește frumos și nu se plictisește. (Și: Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. TALPALARU CONSTANTIN (talpaláriu costantín), agricultor, 61 de ani, 4 clase, a făcut armata și războiul. Soția și părinții sînt agricultori. (Agricultură; texte.) 2. DUCAN IOAN (ducán hⁱuón), 58 de ani, 4 clase, se ocupă cu agricultura și cu știub^ehⁱili, cu stupăriia. Este căsătorit și are 4 copii, dintre care 3 sînt muncitori la Botoșani și Iași. Părinții sînt agricultori. (Apicultură; texte.) 3. IRINCIUC ELENA (hⁱirîșúc hⁱiliána), 64 de ani, 4 clase, se ocupă cu agricultura, dar lucrează mai ales la cînipă, la lînă: alég, țas, fac saș, lăhⁱiséri... Soțul și părinții, agricultori. (Cînepă.) 4. BALAN VASILE (balán vasíli), poreclit mitráki, 64 de ani, a făcut armata la Roman. Este agricultor și cioban la C.A.P. (Oierit; texte.) 5. BALȚATU C.CONSTANTIN (balțátu costantín), 50 de ani, 5 clase, tîmplar. Soția și părinții sînt agricultori. (Meserii, mai puțin fierărie.) 6. BOGHIAN D.MIHAI (bogían níhái), fierar, 38 de ani, 4 clase, a făcut armata la Turnu Măgurele și Oradea. (Meserii: fierărie; texte.)

521. FLĂMÎNZI, jud. BOTOȘANI

Satul flămînd este situat la 33 km SE de Botoșani, 20 km N de Hîrlău și este străbătut la NE de șoseaua națională Iași-Hîrlău-Botoșani. Se în-

tinde la NV de dealul Țâncușa, pe un teritoriu acoperit cu păduri, pe valea Fundoaia, în partea de S a comunei.

Este atestat pentru prima dată într-un document din anul 1605 (DIR, A-XVII, I, 257). Localnicii susțin că satul a fost înființat de fostul proprietar al moșiei, boierul Theodor Balș, care "a adus aici oameni din Bucovina pentru muncile agricole".

Locuitorii sînt în număr de 1799, își zic flămîndăni¹, sînt porecliți flămînd și, împreună cu oamenii din împrejurimi, se consideră deléni¹ sau cîmpineni¹.

Comuna este străbătută de apele: tîlburia (izvorăște din pădurea grópu goronășulu, din dealul țâncușa și împreună cu báhna și stáhna se varsă în milétin), báhna (izvorăște din iazu báhna), stáhna. Dealuri: șuráru, țâncușa, diálu h^uolm (~ h^uólmulu), ~ gúra fágulu, ~ la stejár, ~ r^uoș, ~ melș, ~ hivășcuăii, ~ hîrtópulu, ~ prisacáni¹, ~ frunđáriulu, ~ la muára di vînt; văi: vália funduăii, ~ ră, ~ stáhni, ~ șuráru, ~ báhni, ~ tîlburi, ~ mélșilor, ~ cordún; iazuri: iazu báhni, ~ stáhni, pi iaz; păduri: pădúria domniască, grópu gornășulu, țărínca; izlazuri: scîntéia, pi toluacă, cuasta vélniță, șorogáni¹, p^uodíșu, șásu báhna; alte toponime: la c^uonác, la castél, la fundătúra, pi scurtătúra, în capu sátulu, î șuréi, șurári¹, humăriia, hivășcuăia.

Părțile satului se numesc: crihána, pi dial, pi váli sau funduăia, iar vecinii sînt: poiána, cordún, storești¹, neculáie bălcescu, tîlburia și frumușica. Inf.pr.susține că milétinu și lupăriia nouă sînt așezări recente, înființate după anul 1916 de oameni veniți din dolhești mar¹, jud.Suceava. În localitate există consiliu popular, școală generală de 10 ani, cămin cultural, bibliotecă și un muzeu al răscoalei de la 1907, răscoală care a izbucnit de aici. Locuitorii se ocupă cu agricultura. Unii dintre ei, în special cei tineri, lucrează, sezonier, la diferite șantiere din Hîrlău sau la vile de la I.A.S.Cotnari. Schimbul de produse se face la N.Bălcescu, Frumușica, Hîrlău și Botoșani, iar copiii frecventează licee de specialitate la Hîrlău, Botoșani și Iași.

Nume: adokítă, pîsláriu, călin, acsînti, palișúc, unguriánu, pe-trăș, avătămăniță, ștefánucă, avădăni, siminișánu, tróșin, nístor, apóstol, mánucă, ăiftínca, gășpar, muntianu. Prenume: costantin, görgi, vasíli, necu-

lai, ¹i^uon, petrică, mitrú^uă, adám, dunít^uru, tuádir¹, iordák¹i, trifán ; catín-
ca, marí¹ia, ána, aníca, casándra, ¹iliána, prošíra, natalí¹ia, ¹i^uoní¹ta, zăsí-
ra, paraskíva. Porecle: lingurár¹, tîrgánu, bába, cotîrgás, babalíc, pórcu,
berbécu. Unele femei poartă porecla tatălui sau a soțului.

A. Inf. pr.: AXINTE ADAM CONSTANTIN (acsînti costantín), agricultor,
are 44 de ani, a absolvit 5 clase, iar armata a făcut-o la Craiova. Se depla-
sează, destul de rar, mai ales la Botoșani și Iași, pentru diverse treburi o-
cazionale. Citește uneori ziarul. Are doi băieți electricieni în Iași. Soția
și părinții sînt agricultori. Inf. interesat de reușita anchetei. Dă răspun-
suri prompte, exacte și aduce completări interesante. (Și: Viticultură, Api-
cultură.)

B. Alți inf.: 1. TROCIN GHEORGHE (trósin górgi), 64 de ani, 5 clase,
se ocupă cu agricultura. Soția și părinții sînt agricultori. (Agricultură; tex-
te.) 2. AXINTE C. ANA (acsînti ána), 39 de ani, 4 clase, agricultoare. Soția
inf. pr. (Cînepă; texte.) 3. CHIȚANIUC I. CONSTANTIN (kițaniúc costantín), cio-
ban și agricultor, 40 de ani, 6 clase. (Oierit.) 4. AXINTE GH. DUMITRU (acsîn-
ti dunít^uru), 40 de ani, 4 clase, tîmplar. A lucrat ca dulgher 8 luni la o fa-
brică din Rîmnicu Sărat. (Meserii; texte.)

522. TRUȘEȘTI, jud. BOTOȘANI

Fostă reședință de raion timp de 7 ani, localitatea trușăst¹, stră-
bătută de calea ferată Iași-Dorohoi, este situată pe valea Jijiei și pe dealu-
rile din dreapta și stînga acestui râu, la 31 km E de Botoșani.

Prima atestare documentară datează din anul 1568 (DIR, A-XVI, II,
175), dar localnicii cred că satul "este de pe timpul lui Ștefan cel Mare, ca-
re de la Suceava, în drum spre Ștefănești, trecea pe aici".

Locuitorii sînt în număr de 2535, se numesc trușăstén¹ și, împreu-
nă cu vecinii lor, se consideră jijjién¹.

Apele cele mai importante sînt: jijíia, pără^u, íizvuárí sau íizvuá-
ríli (la marginea satului ultimele două se unesc sub denumirea de pără^u din
íizvuárí), pără^u șolpán, ~ drísliá, ~ dí iáz di la héric, ~ iázu din iepări-
ii di la guránda. Dealuri: díálu frásiné¹ilor, ~ hulúbulu, ~ gurándí, ~ m^uóri,
prisási, ~ zíii, ~ colțîșóru^u, ~ drísliá, ~ țuguíeta, ~ meréștilor, ~ co-
tuáca, ~ ponór, hólmu, ~ nintușuáii (nintușuáia), la íizvuárâ, la ponuárâ, la
frásinéi, cozôsa, cúha, ionășán¹, hîrtópu, rádiu, la gruí, m^uoșíla din șás;
iazuri: iázu la cúha, ~ din iepăriíi, ~ lu héric, ~ dí luncă, p^uoduța, cazá-

cu, şolpán, bulhásili, bulhăcu di lîngă cûrti, vlădnicu; vâi: vălia gurândi, ~ jîjîii, băhna, cúha, frăsîneî, ţuguîeta; păduri: pădurîa ionăşănî, ~ dris-
lia, sa^uulia, benheş, şiriteî.

Satul are mai multe părţi (cótu dî_sús, ~ dî_zós, dúpa gară, dialu la şcuálă şi Uopărenî) şi se învecinează cu: ionăşănî, drislia, păsătenî, bulhăsenî, iar comuna cu: dîţenî, albéstî, s^uocrujánî şi durnéstî. Dintre acestea Păsătenii este o aşezare mai nouă, înfiinţată "după primul război", cu locuitori veniţi din Bucovina. Ei şi-au pierdut trăsăturile specifice graiului original şi astăzi vorbesc ca cei din Truşeşti. În sat există consiliu popular, liceu, spital, cămin cultural, bibliotecă, cinematograful, cămin de copii şi un siloz unde lucrează şi oameni din comunele vecine. Locuitorii se ocupă cu agricultura, iar schimbul de produse se face la târgul şi piaţa din sat sau la Botoşani. Copiii urmează cursurile unor licee de specialitate şi şcoli profesionale la Botoşani, iar institute de învăţămînt superior la Iaşi.

Nume: cîrlán, Uodokiia, nistorác, pópoviş, mirón, gavrîlă, zvîc, şu-
botáru, lúngu, lipikóc, şernescu, tatáru, cojocáru, pascáru, manoláki, scrip-
cáru, vasîli^u, poştiánu, verveica, unguriánu, ţupa, vatávu, Uursáki, kiriîác. Prenume: îi^uón, duníttru, péttru, vasîli, c^uostáki, miháî, górgi, neculáî, vîc-
tor, haralámb, petrúţá, îîli, nicodím, gabriel; marîia, îiliána, îe^uuzéniia, frăsîna, Uólga, îecaterína, tiŋca, anica, fluária, domníca, agláia, îepacsi-
ia, zánóvia, haréta, zorzéta, verzîna, nataliia, mîia, zavésta. Porecle: gra-
vídu, şáia, bulbúc, gudumán, niţá, daníán, iúza, colţún, m^uoláu, ştronţu, ţi-
rîiác, buzátu, buhán, ţarîlúngă, îŋkirşîtu, bazaruaŋca, móiga, rúsu, ţápóî
(bărbaţi); şu^îitza, cîrlănuáia, lişniáŋca, guşáŋca, moviliáŋca, burluiúasa,
bahuluáia, drepeniá, lóla (femei).

A. Inf. pr.: ODOCHIA I.DUMITRU (Uodokiia duníttru), poreclit bulbúc, are 48 de ani, a terminat 4 clase şi este agricultor. A făcut armata, războiul şi a fost prizonier. Rar se deplasează la Botoşani, Iaşi, Ploieşti şi Craiova, unde are fraţi. Este abonat la "Scînteia" şi uneori citeşte cărţi. Inteligent, cunoscător al obiceiurilor vechi, face precizări interesante privind circulaţia termenilor. Bun povestitor. (Şi: Viticultură, Morărit; texte.)

B. Alţi Inf.: 1. MANOLACHE NECULAI (manoláki neculáî), agricultor, 60 de ani, născut în satul Ionăşeni, com.Truşeşti, a absolvit 5 clase, iar sta-
giul militar l-a efectuat la Craiova şi Fălticeni. Părinţii şi soţia sînt agri-
cultori. (Agricultură; texte.) 2. ȚAPU DUMITRU (ţápu duníttru), 43 de ani, 4 clase,
este agricultor, dar se ocupă şi cu apicultura, meserie învăţată de la tatăl

său, care "a lucrat la buduroaie". Soția și părinții sînt agricultori. (Agricultură; texte.) 3.ODOCHIA D.EUGENIA (Uodok'ia de Uužen'ia), 48 de ani, 4 clase, agricultoare, dar se ocupă în mod special cu prelucrarea cînepii și a lîinii. Soția inf.pr. (Cînepă; texte.) 4.LIPICHIOC CONSTANTIN (lipik'oc costantin), poreclit rúsu, 54 de ani, se ocupă cu agricultura, iar de puțin timp este și paznic la cooperativa de consum din Trușești. S-a născut în satul Ionășeni, com.Trușești și a absolvit 4 clase. De mic copil a stat la stîină împreună cu tatăl său: am f'ost la stînă strungár¹ di mitit'el și știu tăt díspri Uoi. Soția s-a născut în Trușești și a absolvit 4 clase. Părinții, agricultori, tot din Ionășeni. (Oierit; texte.) 5.CIUBOTARU GH.CONSTANTIN (șubotáriu costantin), poreclit móíșa, 30 de ani, 4 clase. Armata a făcut-o la Piatra-Neamț și Caracal. Este agricultor și, de 10 ani, se ocupă cu tîmplăria, meserie pe care a învățat-o de la "meșterii mai bătrîni din sat". Soția și părinții sînt agricultori. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 6.SCRIPCARU GHEORGHE (scripcáriu g'orgi), 37 de ani, 4 clase, a efectuat stagiul militar la București. Este fierar. A lucrat în această meserie 3 ani la atelierele mecanice Nicolina din Iași, iar un an, ca lăcătuș, tot în acest oraș, la Trustul de construcții. Soția și părinții sînt agricultori. (Meserii: fierărie; texte.)

523.MOVILA RUPTĂ, RIPICENI, jud.BOTOȘANI

Satul m^uožíla rúptá sau m^uožíla a fost situat pe malul drept al Prutului, într-o înfundătură de deal, la aprox. 16 km N de Ștefănești și la 60 km NE de Botoșani. După afirmațiile inf.pr. s-o k'emát la íșepút damákí (de la n.pers. Adamache, fost proprietar al moșiei) și-și trăgea numele di la Uo m^uožílá cari-o f'os rúptá di ápili prútulu. Așezarea era relativ nouă, cam pi la Uo mii Uopt súti s-o făcút sátu. În anul 1808 exista aici o biserică (cf. STOICESCU, 576), iar în 1816 apare menționată localitatea Movila Ruptă "a săr-dăresei <Zmaranda> lui Dimachi" (CONDICA, 93).

În momentul de față așezarea este dezafectată, majoritatea oamenilor stabilindu-se la Ripiceni (începînd din 1975). Teritoriul satului a fost acoperit de apele lacului de acumulare al complexului hidro-energetic și de irigație Stîncă-Kostești.

Locuitorii erau în număr de 587, își ziceau m^uožílén¹ și, împreună cu cei din împrejurimi, se considerau prutár¹.

Ape: pără^uu gáinárii¹, ~ șingínii¹, ~ zahórní, ~ pópi, ~ saráta,

~ v^uolovățu (se vărsa în Prut, lângă Ripiceni), vălia badiului (cureea prin marginea satului, spre Ripiceni), popuăia (cureea prin vălia popuăii și se vărsa în bașău). Dealuri: diălu popuăia (~ la ~), ~ hîrtópulu, ~ hólmulu, ~ pópi, ~ zíii, ~ rupt, ~ păduri, ~ sărăți (sarata), ~ la hóbúz, ~ ripișénilor, ~ lehnéștilor, ~ di la rîșca, ~ la huriș, sîngîrén¹, zămăna, durdúc, stîncă; movile: m^uožíla zămăná, ~ bortuásă, ~ șei mări, ~ surpátă, ~ véki, ~ pur-sél (pursélu), ~ lu c^uotírlău, m^uožílili îzamanáti, trii m^uožíli; iazuri: ia-zu rupt, basaráb, popuăia, sarata; văi: vălia la hóbúz, ~ săături, ~ sărăți, ~ popuăii, stîncă, stîncúța, în cot la prut, la plok, piști api, la răkíti, pi șas, pi toluácă; ostroave: hóstróvu, ~ mări, ~ nic, ~ dintri api, ~ cu răkít; alte toponime: hîrtópu, țarna, șasu prútulu, stîncă, drumu cu hîrtóp, ~ sărături, țarna véki, funduăia, lunca prútulu, pădúria z^eemini, m^uoșfia sărăți, ~ damáki, ponuáră, plănu magazii, fîntîna la hóbúz, ~ la nuc, la molóșa, la sîngîniia, vălu sărături, în ponuári, pikétu vek, gîrla hódăii.

Satul avea două părți (sātu nou și ~ vek) și se învecina cu: lehnéșt¹, sîngîniia, popuăia. Oamenii erau agricultori, iar în timpul liber se ocupau și cu pescuitul. Schimbul de produse se făcea la Ștefănești și Ripiceni, iar copiii urmau cursurile unor licee de specialitate la Botoșani, Săveni și Iași. În sat exista o școală generală de 8 ani.

Nume: nikífor, crap, cristiian, górdaș, răpidi, hîrófti, cojocăriu, b^uorș, sándu, bérnat, kelăriu, bundúc, pintiliii, bídiu, lúca, vi¹éru, zahariia, scutăriu, grósu, țurcănu, híkím, hîrtopiănu, vizítí^u. Prenume: vasíli, costáki, nihái, górgi, tuádir¹, pétria, dunítu, híli, hí^uón, neculái, pávál; mariia, iliána, catińca, proșira, fluária, zămфіra, tiódóra, anica, rodica, frăsina, z^uo¹ita. Porecle: gógu, coțan, șolan, múša, kipărúș, broscár¹, cotonógu, îmflátu, șpiru, căftia, zósu, gușă, límă, negrílă (bărbați); pițu, rujana, smaranda, cățaruăia, buduăia, bahuasa, căpra, cuculiăsa, băbăruăica (femei).

A.Inf.pr.:NICHIFOR ION CONSTANTIN (hékífor costantín), are 48 de ani, a terminat 4 clase, iar stagiul militar l-a efectuat la Iași. Este agricultor, dar se ocupă și cu apicultura și pescuitul. Ia contact cu orașul și merge la Săveni, Botoșani și, mai rar, la Brașov, unde are o fată strungărită. Uneori citește ziare și "Revista de vînătoare și pescuit". Este căsăto-

rit cu o agricultoare, absolventă a 4 clase. Părinții sînt tot agricultori. A înțeles repede necesitatea anchetei și s-a deprins imediat cu tehnica ei. Spontan, după aprox. 10 întrebări dă singur pluralul substantivelor. Este bun și la verbe, dar are unele ezitări mai ales la formele de imperfect și mai-mult-ca-perfect. Bun cunoscător al graiului local, stăruie asupra pronunțării dialectale a tuturor cuvintelor. Apar des în rostirea sa muierea dentalelor în poziția iot (d, t) și labializarea vocalei în diftongul ua (uă). Răspunsul este însoțit adesea de completări interesante privind vechimea și răspîndirea termenilor. A căutat cu insistență sinonime (pentru "văr primar", de exemplu, dă următoarele forme: văr drept, ~ bun, ~ dim fraț, ~ di pi fraț). (Și: Apicul-tură; texte.)

B. Alți inf.: 1. CHELARU PETRU (keláru pétru), agricultor, 42 de ani, 4 clase. Stagiul militar l-a efectuat la Hunedoara, Galați și Constanța. (A-gricultură; texte.) 2. ȚURCANU VASILE (țurcánu vasíli), de 51 de ani, agricultor, 4 clase. Soția și părinții sînt agricultori. (Viticultură; texte.) 3. ZAHARIA TH.ELENA (zaharíia tiliána), 60 de ani, 4 clase, agricultoare. (Cînepă.) 4. ZAHARIA ALECU TOADER (zaharíia tuádirⁱ), 65 de ani, 3 clase, agricultor și cioban. Părinții au fost agricultori. Soțul inf. 3. (Oierit.) 5. BERNAT ȘT. GHEORGHE (bernát górgi), 73 de ani, tîmplar, meserie pe care a învățat-o de la tatăl său. Se ocupă și cu agricultura, mai ales cînd nu-î sî sî faș la l^emn. (Meșerii.)

524. ȘTEFĂNEȘTI-SAT, ȘTEFĂNEȘTI, jud. BOTOȘANI

Localitatea ștefăneștⁱ este așezată la 40 km E de Botoșani, 82 km N de Iași și 2 km V de râul Prut. Este atestată ca tîrg în anul 1509, cînd, pe timpul lui Bogdan cel Chior, polonii au prădat o serie de așezări, printre care și Ștefăneștii (Grigore Ureche, Letopisetul Țării Moldovei, ediția P.P. Panaitescu, București, 1955, p. 130; vezi și GIURESCU, 288). Cu numele de Ștepanouze (=Ștepanăuți, forma ruteană a românescului Ștefănești) este menționată și pe harta lui G. Reichersdorf, alcătuită în perioada 1527-1537 (GIURESCU, 214, 288). Deși atestat ca tîrg la începutul sec. al XVI-lea, Ștefăneștii este cu mult mai vechi. În localitate este o biserică datînd din sec. al XV-lea (STOICESCU, 837-838), pe care tradiția o atribuie lui Ștefan cel Mare. Tot de numele marelui domnitor se leagă și plantarea unor vii pe dealul Stînca (vezi S. Teodorescu-Kirileanu, Ștefan Vodă cel Mare și Sfînt, Focșani, 1903, p. 171).

Ștefănești-Sat, denumit cîndva Ștefăneștii Mici (la 1774; MOLDOVA, I, 525), este o așezare mai recentă, de fapt, o extindere a vechiului târg care se numea în același izvor și Ștefăneștii Mari.

Localnicii nu fac nici o deosebire între târg și sat, considerîndu-le pe amîndouă o localitate unică. Doar în hărți și indicatoare de dată mai recentă apare ca denumire oficială Ștefănești-Sat, în opoziție cu Ștefănești. Neoficial, Ștefăneștii este numit și Ștefănești-Tîrg, tîrgu fiind, de fapt, o parte a localității Ștefănești, șéntru ștefăneștilor, centrul civic, în care sînt amplasate edificiile culturale și atelierele meșteșugărești.

Oamenii își zic ștefăneșténí, împreună cu locuitorii din satele învecinate se numesc pruténí și sînt în număr de 1337.

Prin sat curge bașáú, iar prútu trece prin marginea localității. Dealuri: diálu horodínca, ~ bobóc, ~ popuáii, ~ hălbósi, ~ la úomițianca, murgúța, captalan, stínca, ráteșu, la moșila șei mări, la stínca duámni, pi cuásta cuténilor; văi: vália búrsi, ~ hurugúca, ~ părăú murgúța, ~ prútulu, cása duámni: alte toponime: șásu bașáúulu, ~ prútulu, gríndu di la pikét, la burș, la șimitíru vek, la stírșa, la bulbuánă, la brăhăriii, íntri gríndurí, púodu di kátră, fúndu búrsi.

Localitatea Ștefănești are două părți distincte: tîrgu (Ștefăneștii ca târg, împreună cu ocolul său, este atestat documentar în 1581: DIR, A-XVI, III, 151) și mahaláua sau sátu, care se compune din vália și diálu. Vecinii sînt: stínca, bidiúúť și murgúța. Ultima este o așezare mai nouă, înființată în jurul anului 1916 cu locuitori veniți din Bucovina, dí sátili bălășána și cașvána. În Ștefănești, la șéntru, există consiliu popular, liceu teoretic, bibliotecă, dispensar uman, cămin cultural și diferite ateliere meșteșugărești (croitorie, cizmărie, fierărie etc.). Ocupația de bază a oamenilor este agricultura, pe care o practică atît tîrgáni, cît și mahalažéni. Unii dintre ei lucrează însă și în atelierele meșteșugărești sau, sezonier, la Botoșani, pe diferite șantiere. Există târg săptămînal și piață joia și duminica, unde locuitorii vînd și cumpără produse. Copiii învață la liceul din Ștefănești, dar și la unele școli din Botoșani și Iași.

Nume: dăringă, lupáșcu, lúťá, bobóc, rúsu, horiánu, ignát, bădărăú, volintíru, nánu, pántia, nánia, ștéfan, gágos, báltă, drúmia, mateșúc, alécsa, vúcoviș, tănăsúcă, coșobéi, úoláru. Prenume: cúostáki, vasíli, íiúón, górđi, mitrúťá, péturu, ieúužen, duńitru, tuádirí, rádu; mariia, íiliána, catińca, pa-

kița, soltána, măndița, Uolimpiia, agláia, ána, véta, iecatérina, sánda, zína, paraskíva. Porecle: izbombél, bítluágá, šotírcá, iepuróí, c^uolbéc, guzánu, mútu, šóntu, šúlu. Femeile, în general, nu au porecle. Unele dintre ele poartă porecla soțului sau a tatălui (a lu mútu, de exemplu).

A. Inf. pr.: BOBOC C.VASILE (b^uobóc vasíli), are 61 de ani, s-a născut în Ștefănești, în sát, la mahalá, a învățat 2 clase, a participat la război și este agricultor. Pleacă rar la Botoșani și uneori la București, Sibiu, Iași, unde are rude. Este căsătorit și are 4 copii. Părinții au fost agricultori. Este interesat de reușita anchetei și preocupat de exactitatea răspunsului. Spontan, nu dă semne de oboseală. Bun la verbe. Dă multe sinonime și caută mereu forma veche și dialectală a cuvîntului. (Și: Apicultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. NANEA CONSTANTIN (nána cōstantín), poreclit iepuróí, 39 de ani, 8 clase. A făcut armata la Giurgiu. Este agricultor și infirmier la dispensar. (Agricultură, Viticultură; texte.) 2. BOBOC V.VETA (b^uobóc vétá), soția inf. pr., 50 de ani, 6 clase, se ocupă în mod special cu prelucrarea cînepii și a lînii. Se deplasează rar la Botoșani și citește uneori ziare și cărți de povești. (Cînepă; texte.) 3. BALTĂ CONSTANTIN (báltá cōstantín), poreclit c^uolbéc, 52 de ani, 7 clase, a făcut armata la Roman și a participat la război. Este agricultor, dar se ocupă în aceeași măsură și cu oieritul, rotăria și cojocăria. (Oierit; texte.) 4. GAGOS PETRU (gágos pétu), născut în satul Bobulești, com. Ștefănești, 54 de ani, 5 clase. A urmat 2 ani cursurile unei școli de meserii din Iași. A făcut armata la Botoșani și a participat la război. Este tîmplar, iar lucrul la moară îl cunoaște de la tatăl său. (Morărit; texte.) 5. VÎNĂTORU ILIE CONSTANTIN (vînátóru cōstantín), tîmplar, 33 de ani, 4 clase. (Meserii, mai puțin fierărie.) 6. PANTEA ION (pántia iⁱón), 55 de ani, 4 clase, a făcut armata la București. Este fierar, meserie pe care a învățat-o di pi la uámini dî sát cári avéu c^uovălii. (Meserii: fierărie; texte.)

525. TODIRENI, jud. BOTOȘANI

Situat în partea de NV a comunei, pe coasta de E a culmii ce se întinde între pîrîul Cazancea, Jijia și Sitna, satul todirénⁱ se află la 36 km SE de Botoșani și este atestat sub numele de Toderești în anul 1523 (DIR, A-XVI, I, 216).

Locuitorii sînt în număr de 2749, își zic todirenárⁱ, sînt pore-

clitî răţoi (ni zic răţoi sii din hlipişen¹ fincă noi prîndim pęsti la bălt, la jîjîia) şi, împreună cu cei dintr-o zonă mai largă, se consideră. jîjîien¹.

Apele care trec prin hotarul comunei sînt: jîjîia, sîtna (izvorăşte din răkiţ şi se varsă în Jijia între satele hlipişen¹ şi victóriia, la locul numit două api), cazăsa, părău frăsînei, ~ răsa. Dealuri: dialu mări, ~ spri răkiţ, ~ depózîtilor, ~ cótulu, ~ hólm, ~ şernést¹, ~ ţonculu, ~ todirén¹, ~ la bordéi, ~ în pîrluăzi, ~ muăra borsîli, la botuăia, dragalina, hultur¹, carúz, dăringa, mirăiasa, bólniţa, zamalău, ulús, pódu di lut, arizán, misír; iazuri: iazu carúz, ~ daringă, ~ drásilor, ~ cucuani, balán, bólniţa, funduăia, gălúşca, pólovei, botuăia, şelíru, cuasta di la dialu mări; terenuri de agricultură: hultur¹, daringa, zamalău, ulús, bólnica, ogóru misíri; movile: moşila onofrei, ~ armánulu, ~ şernést¹, ~ misír, ~ botuăncă, botuăia, cazac; văi: valia sacă, ~ somág, ~ iepurei, în răkiţ, găneş, puturuăsa, răsa, oku alb; păduri: pădúria frăsînei, skinuăsa, ţóiu, botuăia; alte toponime: malu negru, cúrtia véki, la lutăriii, la pod, choşărilii gréculu.

Părţile principale ale satului sînt: la dial spri bisărică, la vali spri jîjîia, îzós spri sîtna, îsús, iar localitatea se învecinează cu: şersést¹, gîrbést¹, săliştia, iurést¹, şelír, florést¹, hlipişen¹, albést¹ şi lunca. Locuitorii din Floreşti şi Ceir (Satu Nou) s-au stabilit în părţile acestea "în jurul anului 1921 şi au venit din Bucovina". În vorbire întrebuintează în locul fricativei alveolopalatale surde ş, caracteristică zonei, africata alveolopalatală surdă ş, care apare şi în cuvinte ca lápôci, frăci etc. De asemenea, în satul Hlipiceni sînt şi ucrainenii, din care astăzi doar cîţiva bătrîni mai cunosc limba. În localitate există consiliu popular, şcoală generală de 8 ani, cămin cultural şi dispensar uman, iar locuitorii, în marea lor majoritate români (inf.pr. susţine că în sat există cîteva familii de ţigani "care vorbesc ţigăneşte"), se ocupă cu agricultura şi în timpul liber cu pescuitul. Schimbul de produse se face la Botoşani şi Suliţa, iar copiii urmează licee de specialitate la Truşeşti, Botoşani, Suceava şi Iaşi.

Nume: gorgíu, noróc, şobănică, nikífor, sáva, rotáriu, rúsu, pasniăuc, păduráriu, tucaliuc, rómaniuc, spaiuc, covaliuc, sánd, hrapsúc, îiftimîsúc, lopátnic, murgóş, şeremét, bazărcă, drúgi, pópoviş, tapalágă, buşumanu, zaharíia. Prenume: mihái, vasíli, costáki, alécu, petráki, górgi, neculái, îuón, duńitru, gligóri, tuádiri, sánd, dănúţ, florín, aurél; catín-

ca, iliána, nataliia, haréta, maríia, savéta, zăsíra, agláia, frăsína, sílvii, ródica, dána. Porecle: fúfu, buláu, gítitói, şúşu, mateliánca, beţívu, hapsínu, vacám, diváşu, háplia, şuşác, hópu, şfik, bíşa, goldán, gáşpír, gámza, cúocostírc, lúopétâ, búobóc, múotánu, buruíaná (bărbaţi); zúza, talánca, cápra, gísca, lánca, búmba, meriníca (femei).

A. Inf. pr.: GHEORGHIU C.PETRU (gorgíu petráki), are 47 de ani, a absolvit 7 clase, iar armata a făcut-o la Botoşani şi Odobeşti. Este agricultor, dar se ocupă şi cu creşterea albinelor şi este stupárí la colectiv. Citeşte ziare şi cărţi de apicultură. Merge mai des la Botoşani şi uneori la Iaşi, unde are stabiliţi 3 fraţi. Este căsătorit cu o agricultoare, absolventă a 4 clase. Părinţii sînt agricultori. Bun cunoscător al obiceiurilor vechi şi al graiului local. Spontan în răspunsuri, binevoitor şi prompt, este receptiv la necesităţile anchetei. Aduce totdeauna completări utile, închegînd pe marginea răspunsului dat scurte istorioare foarte interesante, adesea cu un pronunţat caracter ironic. Cu multă putere de concentrare, în final pare a fi nemulţumit píntru cá nu m-aţ întriabát mai múlti lucrurí, ca sâ spun tát şi ştiú áeu. (Şi: Viticultură, Apicultură; texte.)

B. Alţi inf.: 1. POPOVICI GHEORGHE (púopovís górgi), 40 de ani, 4 clase, stagiul militar l-a efectuat la Călăraşi. Este agricultor şi om de serviciu la primărie. Un an de zile a fost plecat din sat la Cenadu Mare (jud. Timiş), iar 3 luni a lucrat ca muncitor la Bucureşti. Părinţii şi soţia sînt agricultori. (Agricultură; texte.) 2. ZAHARIA FLORICA (zahariia floríca), 30 de ani, 7 clase, agricultoare. Practică mult ţesutul şi alesul covoarelor. Este căsătorită cu un agricultor, absolvent a 7 clase. Părinţii túot la cîmp lucríázâ; máma pi la cásâ, ţásím amíndouâ. (Cînepă; texte.) 3. DRUGHI AUREL (drúgi aúurél), de 40 de ani, 7 clase, a făcut stagiul militar la Botoşani. Agricultor şi cioban, a fost de mic copil strungárí. Soţia agricultoare, a făcut 5 clase. Părinţii sînt tot agricultori. (Oierit; texte.) 4. MOISII CONSTANTIN (múoisii costantín), 50 de ani, 5 clase, a urmat 3 ani cursurile unei şcoli de meserii din Truşeşti şi este tîmplar în sat. Armata a făcut-o la Bucureşti. Soţia, absolventă a 7 clase, s-a născut în com. Frasin, jud. Suceava. (Meserii, mai puţin fierărie; texte.) 5. SAVA GHEORGHE (sáva górgi), poreclit gáşpír, 69 de ani, 5 clase, este fierar şi a urmat cursurile unei şcoli de meserii din Truşeşti. În anul 1944 a stat cîţva timp în jud. Argeş. Are un băiat electrician la Voineasa (jud. Vîlcea) şi un altul felcer la Bivolari (jud. Iaşi). (Meserii: fierărie; texte.)

Așezată pe coasta de S și SE a dealului durnești¹, lângă Prut, la aprox. 52 km N de Iași, 46 km SE de Trușești și 30 km S de Ștefănești, localitatea sânta mări(sânta, sântamări, sîntamări, sîntamăriia, sîntamăriia) a fost înființată "la 1880 pe moșia statului Durneștii-Mitropoliei cu noi împroprietăriți" (MDG), veniți din satele vecine.

Locuitorii sînt în număr de 1593, se numesc sîntămăren¹ și, împreună cu cei din satele învecinate, își zic pruten¹ sau român¹.

Prin sat curg următoarele ape: c^uoróza (izvorăște de pe teritoriul satului i¹ilișan¹ și se varsă în Prut lângă Santa Mare), pără^u durneștilor (se varsă în Prut între Santa Mare și Durnești), ~ di la balán, ~ roșu, bérza véki. Dealuri: diálu la agáki, ~ di^u cápu sátulu, ~ durneștilor, ~ rîngil¹estilor, ~ sátulu, ~ bădărăi¹, ~ bérza, bulhácu, șornohál, cracaliia, cristinu¹ia, u¹ulúșili, vúlturu; iazuri: iázu c^uorózi, ~ cracaliia, ~ cristiu¹ia, ~ ián¹culu, ~ lipovánulu, ~ gîndulu, ~ di la crac, iésli¹a b^uó¹ilor, gă¹inăriia; văi: váli¹a bulháculu, ~ cracali¹i, ~ cristinu¹ia, hîrtópu mări, holtiniásca; alte toponime: pădúri¹a lu mîti^u, ~ di la salcîn¹, șásu prútulu, m^uozi¹la látá, ~ tatárulu¹, drúmu fúrilor, pi hulpări¹i, la crac.

Părțile localității sînt: pi crac, spri hațás, mijlocu sátulu și pártia di¹ sús. Satele vecine: durnești¹, bădărăi¹, bérza, bogdănești¹, rîngilești¹ și i¹ilișan¹. Inf. pr.afirmă că la Rînghilești bătrînii mai vorbesc încă rusăști. De asemenea, la Santa Mare există oameni în vîrstă care mai știu limba ucraineană. În localitate există consiliu popular, școală generală de lo ani, cămin cultural și dispensar uman. Locuitorii se ocupă cu agricultura, schimbul de produse se face la Bivolari și Călărași, iar copiii urmează cursurile unor licee și școli profesionale din Iași sau Botoșani. Nume: dudúc, cúrcâ, gi¹tún, roșca, i¹iván, rotáru, bostán, bícu, macsím, viziti¹u, cîmpiánu, cuzubán, dás-cálu, kisác, i¹irimíia, bedriágá, butnáru, unguriánu, mere^uúta, bîrjoviánu. Prenume: i¹i^uón, vasíli, górgi, duníttru, péttru, costantín, nihá¹, a^uurél, tuá-dir; catínca, mariia, iliána, ána, žoržéta, costánța, fluári¹a, floríca, a^uurí-ca, sílvíia, véra. Porecle: hașpán, cuțubán, -c^uováliu, cojocáru sel mări (bărbați). Unele femei poartă porecla bărbaților.

A.Inf.pr.: IRIMIA D.TOADER (i¹irimíia tuádir¹), are 46 de ani, a învățat 4 clase și a făcut armata la Iași și Craiova. Este agricultor, citește

rar ziare, merge uneori la Iași și Botoșani, este căsătorit și are 3 copii, dintre care, o fată, elevă la liceu în Iași. Soția s-a născut în satul Tabăra, com. Bivolari, jud. Iași, a făcut 4 clase și este agricultoare. Părinții sînt agricultori. Interesat de reușita anchetei, dă răspunsuri ample, pe care le comentează și le completează adesea. Excelent la verbe, caută mereu sinonime și este preocupat de vechimea și răspîndirea termenilor. Povestește frumos, clar și curgător mai ales texte legate de agricultură și de obiceiuri vechi. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. CÎMPEANU MIHAI (cîmpianu mihai), 48 de ani, 5 clase, agricultor și, de puțină vreme, gestionar la cooperativa din sat. Stagiul militar l-a efectuat în jud. Olt. Soția și părinții sînt agricultori. (Viticultură; texte.) 2. BÎCU PETRU (bîcu petru), 63 de ani, agricultor și apicultor: lucrez la știubăii de mult; știu și despre budurații. (Apicultură; texte.) 3. CHISAC FLORICA (kisac florica sau fluăria), 46 de ani, 5 clase, agricultoare, dar se ocupă în mod special cu prelucrarea cînepii și a lînii. Soțul și părinții sînt agricultori și are o fată elevă la un liceu din Iași. (Cînepă; texte.) 4. DROBOTĂ ION (drobotă iôn), cioban, 69 de ani, 5 clase. A făcut armata și războiul. Soția și părinții sînt agricultori. A fost strungăr și în dese rînduri baș. (Oierit.) 5. STOICA GH. GHEORGHE (stoica gorgi), rotar și dogar, 72 de ani, 4 clase. Meseria a învățat-o de la niști măștir nemț și de la tîrg, de la băotșan. (Meserii, mai puțin fierărie.) 6. MAXIM PETRU (măcsim petru), 54 de ani, 4 clase, fierar. A făcut armata la Iași. Fierăria a învățat-o "de la oamenii din comună și de la meșteri din Botoșani și Iași". Soția și părinții sînt agricultori. Are un băiat tractorist la Bivolari, jud. Iași, un altul muncitor la Suceava, iar o fată este stabilită la Hunedoara. (Meserii: fierărie; texte.)

527. ANDRIEȘENI, jud. IAȘI

Situat pe podișul dealului Soci și pe șesul din stînga rîului Jijia, satul andrișan se află la 14 km V de comuna Bivolari, 55 km NV de Iași și 50 km SE de Botoșani. Este atestat pentru prima dată, sub forma Andreișani, într-un document din 1591 (DIR, A-XVI, I, 34), iar localnicii susțin că denumirea provine de la n.pers. andriș, fost proprietar al satului.

Locuitorii, în număr de 2455, se numesc andrișan și, cu cei din împrejurimi, se consideră jîjișen sau turén (de la Turia, veche denumire de plasă în jud. Iași). Sînt porecliți bortări, iar cei din Fîntînele, gor-

Prin marginea satului curge râul jíjîia, care primeşte ca afluenţi părău di după dial, ~ di la caragórgi, ~ di pi vália cracali¹i şi ~ cápu diálulu. Unele pîraie se varsă tot în Jîjîia, dar după ce aceasta depăşeşte teritoriul satului: părău fîntînelilor, bulhăcu, surişa, puturuása, şocán, gótca şi gotguáia (se varsă în iazu di la uodáii). Dealuri: diálu soş, ~ pîrlítulu, ~ di la răcu, ~ di la cracaliáia, bálta, surişa, cápu diálulu; iazuri: iazu di la uodáii (~ uodáii; este format din pîraiele: gótca, caragórgi şi bulhăcu), ~ diŋ_gúra sóşilor, ~ di pi vália cracali¹i, ~ di la răkiţ (este format din pîraiele: şocán şi puturósu), ~ surişi (este format din pîraiele: surişa şi fîntînelili), ~ cápu diálulu, ~ di la caragórgi; văi: vália cracali¹i, ~ sóşilor, ~ la caragórgi, ~ gotcói; alte toponime: m^uožíla túrculu, pădúria g^uotguáii (g^uotguáia), rîpa di la răcu, ~ di pi vália gízu^dini, pi iaş.

Satul are două părţi numite purluága şi andri¹işán¹ şi se învecinează cu: ţîbána, drăgăneşt¹, buhăien¹, s_kinén¹ şi fîntîneli. Locuitorii sînt agricultori. Schimbul de produse se face de obicei în sat, unde în fiecare vineri este iarmaroc, la care vin oameni din comunele vecine. Copiii urmează cursurile unor şcoli profesionale, licee şi institute de învăţămînt superior la Iaşi. În localitate există consiliu popular, şcoală generală de 8 ani, cămin cultural şi dispensar uman.

Nume: u^urmă, négru, cantemir, alecsándru, pîrău, matcabój, i¹ifrósă, turcănu, cuzúb, crétu, crengăniş, viţcu, amarii, m^uoráriu, apre^uutésă, bo^utu, butnáriu, hîşănu, pávál, frúnză, unguriánu, cózma, şersél, lázăr, doboş, mere^uută, istráti, gîŋju, carp. Prenume: mihái, vasíli, costáki, grigóri, neculái, trăian, tuádir¹, i¹uón, pétu, casíián, iácob, duńitru, alicsándru, tanásă, sîmi^uón, petráki, níkífor, marşél, víctor, gabriel; i¹e^uuzénia, mariia, iliána, catinca, vasílca, măriuára, agripína, acsînîia, proşíra, anica, fluária, agláia, elisabéta, emiliia, zorzéta, zamfíra, i¹ili^uonóra, savestíca, savéta, mirela, luşíca, vi^uoríca, floríca, mariána, rozíca. Porecle: codău, mustiátă albă, cocúlia, púiu, şprítóiu, gedánu, mitráki, peri^uută, burdúlia, friživácă, pómpi (bărbaţi). Femeile poartă porecla tatălui sau a soţului.

A. Inf. pr.: PĂRĂU T. MIHAI (părău mihái), este agricultor, are 49 de ani şi a absolvit 5 clase. A efectuat stagiul militar la Piatra-Neamţ şi a participat la război. Citeşte rar ziarul şi se deplasează uneori la Iaşi. So-

ția este agricultoare, absolventă a 5 clase și are un copil funcționar la Iași. Părinții sînt tot agricultori. Interesat de reușita anchetei, a dat răspunsuri ample și a făcut completări referitoare la răspîndirea și vechimea termenilor. Bun povestitor. (Și: Viticultură, Morărit; texte.)

B. Alți inf.: 1. BUTNARU VASILE (butnăriu vasili), poreclit peri^uță, 56 de ani, 7 clase, agricultor. Soția și părinții sînt agricultori. (Agricultură; texte.) 2. NICULESCU DUMITRU (niculésu dumi^utru), 37 de ani, 8 clase, agricultor, se ocupă și "cu apicultura": știu lucră^u și la stuc^u; tătă sî prișe^e la triăba aiăsta. (Apicultură.) 3. MUNTEANU GH. ALEXANDRINA (muntiănu alec^usandrina), 47 de ani, 4 clase, agricultoare care se ocupă mai mult cu cînipa și cu lîna; t^uorc, țăs țuăli, aleg c^uovuări. Soțul și părinții sînt agricultori. (Cînepă.) 4. GAVRILUȚĂ FLOREA GHEORGHE (gavrilută flória górgi), 49 de ani, 4 clase, agricultor și cioban la C.A.P.: ă^ustat la stîná di mititél cu tataia. Soția și părinții sînt agricultori. (Oierit.) 5. AMARIEI DUMITRU (amarii dumi^utru), poreclit sprițoiu, 32 de ani, 4 clase, tâmplar. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 6. COBUZ IACOB (c^uobúz iácub), fierar, 41 de ani, 6 clase. A învățat meseria di pi la uămini di sat cari-o știéu di la un mēștir žermán. (Meserii: fierărie; texte.)

528. TRIFEȘTI, jud. IASI

Localitatea trifēstⁱ este situată pe o terasă inferioară a Prutului, "lîngă fostul tîngușor Damachi", la aprox. 35 km N de Iași, pe șoseaua națională Iași-Stefănești-Botoșani. Este atestată documentar în anul 1624 (DIR, A-XVII, V, 284).

Locuitorii își zic trifeștēnⁱ, sînt în număr de 1711, sînt porecliți țigăniⁱ și mazilⁱ, iar împreună cu cei din împrejurimi se consideră turenⁱ (de la Turia, veche denumire de plasă în jud. Iași).

Comuna este străbătută de apele: hucu, gîrlișuăra, pără^uu rădēniⁱlor, ~ r^uoșcānilor, ~ pă^ulénilor. La aprox. 3 km de sat curge prutu. Dealuri: diálu di la fînăț, ~ crúși sau crúșa, ~ la pă^ulénⁱ, ~ cîlcēi, ~ m^uóri, ~ u^ug^ukéti, ~ ziⁱi, ~ r^uoșcānⁱ, ~ bălténⁱ, ~ skinénⁱ, ~ stîlkénⁱ, ~ tábîra, ~ túriia, ~ hulús sau hulúsili, ~ hurekēta, căpu diálu, cărbuna, m^uoșanța, rădiu, standuăla; iazuri: iăzu că^uuieștiⁱ, ~ pă^ulénilor, ~ di la r^uoșcānⁱ, bălta mări; văi: vălia la pă^ulénⁱ, ~ ziⁱi, ~ u^ug^ukéti, báhna lu vódă; păduri: pădú^uria túriiⁱ, ~ vladomíra, ~ zaboloténⁱ; alte toponime: drumu fúrilor, zlázu din toluacă, ~ di la găizăspátru.

Părțile satului: pi dial sau cótu dí_sús și pi váli sau cótu dí_žós.
Vecinii: damák (plópi), lúnca prut (hírmizí_u), báltén¹, pă_uulén¹, zabolotén¹.
Inf.pr.susține că la Zaboloteni "se vorbește altfel": la zabolotén¹ au acșént
di țígán¹. Este doar o simplă impresie, graiul de aici fiind asemănător cu
cel din Trifești. În localitate există școală generală de 10 ani, consiliu
popular, cămin cultural și dispensar uman, iar la Lunca Prut se află casa me-
morială C.Negruzzi. Locuitorii sînt agricultori, iar unii dintre ei lucrează
la Iași, sezonier, pe diferite șantiere. Produsele le valorifică la tîrguri-
le săptămînale de la Bivolari și Probota sau la Iași, oraș unde mulți dintre
copii urmează cursurile unor licee și institute de învățămînt superior.

Nume: nekífor, antón, lúngu, bejfnáriu, burlácu, íiród, álbu, zvo-
rîștiánu, crîsmáriu, pascáru, șobánu, barabói, c_uobzác, lambán, ră_íiliánu,
țutuianu, șubotáriu, márcu, petrișór, agáki, basaráb. Prenume: íi_uón, vasíli,
petráki, costáki, görgi, níhai, neculái, pétu, dunítu, íiliíi, costantín,
dan, florín, viržínél; íiliána, maríia, li_uonóra, tínca, aglaíia, žoržéta, uól-
ga, rodíca, vironíca, valeríca, paraskíva, pakița, ralúca, prošíra, domníca.
Porecle: gáspăr, nícadá, madorán, cățál, mútu, sféclá, picá pará, tábíltóc,
șmil, garói, burdúlia, rățói, m_uotan (bărbați); basarabiánu, șuáta, șobáni-
ța, gáspărița, lă_íisíța, sărbúscá, laíia, vrăgiuáia, milcuáia (femei).

A.Inf.pr.: ANTON GH.COSTACHE (antón görgi costáki), poreclit tă-
bíltóc (ni-o zís așá cí-s mititél), are 41 de ani, a absolvit 7 clase și es-
te agricultor. Stagiul militar l-a efectuat la Galați, București și Brașov. Ci-
tește ziare și uneori cărți. Rar se deplasează la Iași unde are un frate. O
soră este stabilită la Sculeni, jud.Iași. Soția, agricultoare, a absolvit 4
clase. Părinții lucríázá la cîmp. A acordat o atenție deosebită răspunsuri-
lor ample. Îl preocupă forma veche, cuvíntu cum l-am a_uuzít íeu pi la buníș.
Inteligent, înclinat spre glumă, este un bun povestitor. (Și: Apicultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.BARABOI GHEORGHE (barabói görgi), 61 de ani, 4 cla-
se, agricultor; amú p_uot spúni cí-s pescárí; tátá zíua stau la báltá. Soția
și părinții sînt agricultori. (Agricultură; texte.) 2.TUȚUIANU ILIE (țutuianu
íiliíi), 62 de ani, două clase, se ocupă mai mult cu lucrul la vie. A făcut
armata și a participat la război. (Viticultură; texte.) 3.CIOBANU MIHAI OLGA
(uólga níhai šobánu), 54 de ani, 7 clase, se ocupă cu agricultura, "dar mai
mult cu cînepa și lîna". Soțul și părinții sînt agricultori. Are un copil mun-
citor la fabrica de fibre sintetice din Iași. (Cînepă; texte.) 4.RĂILEANU

GHEORGHE (răⁱliănu górgi), 45 de ani, 2 clase, agricultor și cioban. Stagiul militar l-a efectuat la Iași. Soția și părinții sînt agricultori. (Oierit; texte.) 5.COZBAC Z.COSTACHE (c^uobzác costáki), tîmplar, 77 de ani, 2 clase. Tîmplăria a învățat-o "de la un meșter neamț din Iași". (Meserii, mai puțin fierărie.) 6.CIUBOTARU ION (șubotáriu iⁱuón), 32 de ani, 4 clase, fierar: am învățat șerăria di pîsat, di pi u^undi am apucát. (Meserii: fierărie; texte.)

529.VLĂDENI, jud.IAȘI

Localitatea vlăde^enⁱ este așezată pe interfluviul format de Jijia și Miletin, la aprox.40 km NV de Iași și 40 km E de Hîrlău. Este atestată documentar în anul 1581: "Vlădenii pe Jijia" (DIR, A-XVI, III, 154). Inf. pr., invocînd documente consultate la Arhivele Statului din Iași, susține că satul este cu mult mai vechi și a fost înființat în anul 1430 sau 1470. Numele vine de la un fost proprietar, Vlad Fora, care, în cele din urmă, vinde moșia lui Toader Pribeagu. Este adevărat că un sat Vlădenii apare atestat la 1430 (DRH, A, 1, 146), dar el aparține comunei Frumuşica, jud.Botoșani.

Locuitorii sînt în număr de 1596, se numesc vlăde^enⁱ și, împreună cu cei din localitățile învecinate, își zic baltărⁱ sau bălténⁱ.

Satul este străbătut de apele: jîjîia, milétin (melétin), harbarău, puturuăsa, hlúza sau pără^uu hlúzî. Dealuri: diálu zămna, ~ împărătesc, ~ kiscu, ~ sátulu, ~ u^ulúș, ~ vlăde^enⁱ, ~ b^uodrúz, supercăria, rădiu (rédiu); iazuri și bălți: cuăda iázulu, iázu lu dumnezău, ~ di la gărâ, ~ sátulu, ~ mări, ~ di pi șăs, bálta mări, ~ cu stuh, ~ sátulu, ~ gări, ~ cu pēști, ~ b^uorșa, ~ vlăde^enⁱilor, ~ di la alisándru, ~ vlăduăia; izlazuri: fînațu jîdánulu, ~ p^uópi, ~ c^uomunál, ~ gări; șesuri: șásu rîiuăsî, ~ fîntînēli, ~ vlăduăii, ~ larg, ~ mări, ~ jîjîii, ~ milétinulu; alte toponime: la m^uozi^{la} b^uorșuăii, lîngă iaz, gîtu lúpulu, vălia vlăduăii.

Părțile principale ale satului sînt: pi toluácă, în țárnă, di la váli di drum și sátu vek. El se învecinează cu: iacobénⁱ, alisándru cel bun, broșténⁱ, bórșa, gă^uurénⁱ, az vîlcēli, iar comuna cu: roșcánⁱ, țiganăș, lăr-ga, mălăieștⁱ, forăștⁱ, grópnîța, bulbucánⁱ și andrieșánⁱ. În sat există o întreprindere mecanică agricolă, liceu, cămin cultural, consiliu popular, depozit de lemne, bază de recepție a cerealelor, farmacie și dispensar uman. Locuitorii sînt agricultori, iar unii dintre ei lucrează ca muncitori sezonieri la Iași. Schimbul de produse se face la târgul săptămînal din localitate. Copiii învață la liceul din sat, dar și la Iași.

Nume: kikirău, spataru, zimiga, rotaru, mazilu, foca, dohorianu, burdia, gadisanu, sa^uusuc, sobanu, goga, ursu, rosu, mazarianu, tataru, nicuta. Prenume: gorgi, octav, dunitru, tuadir¹, ion, vasili, neculai, costaki, spiridon, gerasim; maria, anica, iliana, catinca, zavestița, victoria, magdalena, paraskiva, prosira. Porecle: moldovan, labos, zara, tartabuc, doba, pizica (barbati); fefeliaga, fulga, buha, cualta (femei).

A.Inf.pr.: SPATARU GHEORGHE (spataru gorgi), agricultor, în vîrstă de 60 de ani, a învățat 4 clase, iar stagiul militar l-a efectuat la Iași. Citește ziare și uneori cărți. Se deplasează ocazional mai ales la Iași. Soția este agricultoare și a absolvit 4 clase. Are un băiat inginer agronom, un altul lăcătuș mecanic, iar o fată este asistentă medicală. Părinții au fost agricultori. Inteligent, sobru, a dat răspunsuri prompte, cu multe amănunte. După cîteva întrebări dă spontan pluralul substantivelor și toate formele verbale. A insistat mult asupra cuvintelor caru-s pi la noi si-s vek. Excelent povestitor. (Și: Viticultură, Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. BURDEA ION (burdia ion), poreclit gavrila, 42 de ani, 5 clase, agricultor. Soția și părinții sînt agricultori. (Agricultură; texte.) 2. MAZILU ELENA (mazilu iliana), 44 de ani, 4 clase, agricultoare, se ocupă și "cu munca la cîneapă și lînă": țas țali, saș, alég așternutur¹. Soțul și părinții sînt agricultori. (Cîneapă; texte.) 3. SPATARU GH. ANICA (spataru anica), 60 de ani, 4 clase, agricultoare. Cultivă cînepa, țese și împletește. Soția inf.pr. (Cîneapă, răspunsurile notate cu [II].) 4. GĂDINCEANU GHEORGHE (gadisanu gorgi), poreclit jidanu, 43 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. A fost strungar¹ de mic și cunoaște bine obiceiurile vechi. S-a născut în satul Alexandru cel Bun, com. Vlădeni. Rar se deplasează la Iași. (Oierit; texte.) 5. GIMIGA VASILE (zimiga vasili), poreclit todirăș, 65 de ani, 5 clase. Este lemnar, dar cunoaște bine și alte meserii: știu si fac roț, si lucréz la șerării. Soția și părinții sînt agricultori. (Meserii; texte.)

530. LARGA-JIJIA, MOVILENI, jud. IASI

Situat la aprox. 24 km NV de orașul Iași, pe linia ferată Iași-Dorohoi, între stațiile Movileni și Vlădeni, satul larga sau larga jija, după afirmațiile inf.pr., este ho așazari vek, cu uamin¹ aduș di pîsti tăt, gi-i zîși aș, cî-i valia largă. Este atestat cu numele de Larga în anul 1686 (CATALOG, IV, 239).

Locuitorii sînt în număr de 1179, se numesc lărzén¹, sînt porecliți lipovén¹ și, împreună cu ceilalți din zonă, își zic băltén¹ sau stuhăr¹.

Prin localitate trece râul jîjîia. Satul este străbătut de numeroase pîraie și canale: pără^uu di^u fîndu rădiului, ~ gréculu, ~ movilén¹, ~ răki-ților (izvorăște din fîntînili răkiților, formează iazu amăra și se varsă în pără^uu p^uotîțénilor), ~ sărătúrilor, amăra, jîjîiuára sau gîrla móri (vine din jud. Botoșani și se varsă în Jijia, lângă Larga), báhna, budăiu, sbântu, lăr-ga (izvorăște din diálu lăr-ga, se unește cu pără^uu plókilor și ~ báhni, formează iazu lăr-ga, trece prin șásu jîjîii și se varsă în jîjîiuára la șanțu níc), hîrtópu, puturuása, rădiu, ~ lărzi (izvorăște din p^uodíșu lărzi și se varsă în iazu lăr-ga), canálu di mijloc, ~ lu mări^uutâ, ~ gări sau ~ dúpă gá-râ, ~ lăr-ga. Dealuri: diálu dumneđă^uului sau ~ lu dumneđă^u, ~ că¹ilor, ~ kifi-ré^uului, ~ grési sau ~ grésilor, ~ rădiului, ~ ulúșilor, ~ córbului, ~ zi¹i, ~ m^uovilénilor, ~ țálini, ~ pópi, ~ p^uostí, ~ d^uomníț, ~ din níjloc, ~ lărzi, ~ iepurenilor, ~ p^uotîțénilor, bítca, budăiu, cazacu, córbu, funduáia, grécu, hîrtópu, iepăriia, misăști, niámțu, m^uoșila, ponuáril, amăra, kíru, b^uótu cá-lulu, uodáia sau iepăriia, hulpăriia, sbântu, șătrăluáia, vúlturu; văi: vália lărzi, ~ plókilor, ~ uodáii, ~ rădiului, ~ grési, ~ budă¹ilor, ~ cáru^u, ~ că¹ilor, ~ cățálulu, ~ grópulu, ~ míron, ~ răkiților, ~ sbântulu, ~ sósilor, ~ șătrăluáii; iazuri: iazu amăra, ~ răkiților, ~ uodáii, ~ gému, ~ r^uomîneșt¹, ~ c^uórbulu, ~ lărzi, ~ jîjîiuára, ~ m^uóri, ~ movilénilor, ~ sbântulu; movile: m^uoșila c^uoșériulu, ~ grésilor, ~ gă^uunuásă, ~ gému, ~ grădini, ~ mári, ~ răși-lor, ~ rădiu, ~ șătrăluáia, scruntár; alte toponime: rădiu lărzi, șásu ~ , m^uoșia amăra, pădúria rădiu.

Satul are două părți, sátu vek și ~ no^u, și se învecinează cu: movi-lén¹, potîțén¹, iepuren¹, mălăieșt¹, forășt¹, ursuáia și romîneșt¹. Inf. pr. consideră că locuitorii din Ursoaia, com. Românești, is viniț di la múnti și vorgésc altfel, ca acólu. Oamenii sînt agricultori, unii lucrează la stația C.F.R., iar schimbul de produse îl fac la Podu Iloaiei și Iași. Copiii urmează cursurile unor licee, școli profesionale și institute de învățămînt superior din Iași. În localitate este școală generală de 8 ani.

Nume: rîmbu, conduráki, școbán, plumbu, aniță, prícup, bídiliță, lă-zăr, vasíláki, necúla, dumitri^u, cușuriánu, amironésⁱ. Prenume: vasíli, ci-^uon, níhaláki, górgi, costáki, neculái, pétria, mírșa, duníttru, níháⁱ; mári-ia, iliána, marița, anica, frăsína, zășira, verzína, vironica, valériia,

catinca. Porecle: limbúgu, lepuroí, rîncă, húscă, carabéş, p^uórcu, butón, so-
cîrlán, cîrlamaţ. Femeile poartă porecla bărbaţilor.

A.Inf.pr.:PRICOP D.PETRU (prícup pétu), zis lepuroí, 58 de ani, 4 clase, agricultor. A efectuat stagiul militar la Iaşi, a participat la război şi a fost prizonier. Citeşte uneori ziarul. Se deplasează mai ales la Iaşi şi rar la Uricani, jud.Hunedoara, unde are un băiat miner. Soţia s-a născut în com.Rediu, jud.Iaşi, a absolvit 7 clase şi este agricultoare. Părinţii is dîsat ş-o lucrát la cîmp. Inteligent, a dat răspunsuri prompte şi a insistat asupra sinonimelor şi a formelor vek, cări îşép sî dispărâ. Atent, interesat de reuşita anchetei, este un bun povestitor. (Şi: Agricultură; texte.)

B.Alţi inf.:1.RÎMBU N.COSTACHE (rîmbu c^uostáki), 73 de ani, 5 clase, agricultor care se ocupă mai mult cu "munca la vie". Soţul inf.2.(Viticultură; texte.) 2.RÎMBU C.MARIA (rîmbu mariíja), soţia inf.1, 73 de ani, 4 clase, agricultoare. Se ocupă încă din copilărie "cu creşterea şi îngrijirea albinelor", meserie pe care a învăţat-o de la bunicul şi tatăl ei, cári-o f^uost stupárⁱ.(Apicultură; texte.) 3.ŞCOBAN GEORGETA (şcobán žoržéta), 48 de ani, 4 clase, agricultoare. Se ocupă în mod special cu lucrul la cînepă şi lînă: vá-
ra-s cu cînipa şi iárna ţás tuáli şi láⁱíşéri. Rar se deplasează la Iaşi.(Cînepă; texte.) 4.VASILACHE GRIGORE (vasíláki grigóri), 60 de ani, agricultor şi cioban: stau la stîná di mititél: cu táta am^u fost la ^uoi.(Oierit; texte.) 5.LAZĂR GHEORGHE (lázár górgi), 67 de ani, 5 clase, lemnar.(Méserii; texte.)

531.LUCENI, VICTORIA, jud.IAŞI

Localitatea luşénⁱ este aşezată pe râul Jijia, la 16 km N de Iaşi. Este atestată pentru prima dată în anul 1623 (DIR, A-XVII, V, 212).

Locuitorii au fost clăcaşi pe moşia boierului Roznovanu; unii au fost împroprietăriţi la 1864, alţii au rămas cu fumărít [aveau numai loc de casă]. Îşi spun luşenárⁱ: ~ şi sînt în număr de 849. Se semnalează faptul că, la sărbătorile de iarnă, nu se umblă cu colinda.

Principalul curs de apă este jíjîia. Dealuri: díálu rúsului, ~ córbului, stînga, la múkiíi, cóţmanⁱ; văi. válea mănăstírii, ~ la cóţmanⁱ.

Satul are două părţi: lučenⁱ sturzoáia, care ţine acum de íicuşánⁱ, şi luşénⁱ băcăloáia. Localităţi învecinate: victóriia, fostă cîrpiţ (cîr-
kít), stînga (cu ţigánⁱ boieréstⁱ), dorobánt, íicuşánⁱ deal, sculéníi [a.], frăsulénⁱ, şándrenⁱ [mai înainte se numea sórca], kíşărăí [acum se

cheamă grădinar].

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În sat există școală generală, bibliotecă, cinematograf, grădiniță de copii, cooperativă de consum, C.A.P. Centrul urban cel mai apropiat este Iași, unde mulți locuitori merg la lucru și unde învață unii copii din sat la școli superioare.

Nume: lupușoru, anton, condurăki, popa, kimu, kirilfi, leduțanu, ungureanu, țura, avitoroăii, breaur, ropotă, lăzăr, burduja. Prenume: țiuon, costăki, neculăi, dumitru, vasili, petrăki, mihăi, anton, maria, catinca, anica, victorea, domnica, țileana, săndina, [R] danițela, petronela, iulițana, cameliia. Porecle (informatorul declară că în sat nu există om fără poreclă): burcî, rădu, șulicî, găzăn, porcu, găiînî, lupu, rățoi, cîrju, cokitî, zdrinc, covăș, boambî, țomu, pureăca, țali, gîtițî, ăuz-ăuz, nihăi, tătî, giț_a ta-tăii, pîrța, bîdîdăli, coca, burduhosu, gruția, țilică. Femeile nu prea au porecle..

A.Inf.pr.: CONDURACHI ROMEO (condurăki romeu), 70 de ani, 5 clase, agricultor. A făcut armata, a fost concentrat, iar în timpul războiului a fost în refugiu în jud. Dolj, com. Mîrșani. Tatăl inf. este originar din satul Luceni, mama însă din satul Coada Stîncii, com. Bosia, jud. Iași. Soția inf., decedată, era originară din satul Cîrniceni, com. Țigănași, jud. Iași. Copilul inf. a urmat liceul pedagogic din Iași. Inf. are dantura inferioară defectuoasă; cu toate acestea, rostirea spirantelor, africatelor, dentalelor etc. era bună. (Și: Agricultură, Viticultură, Cînepă, Morărit, Meserii.)

În 1972, acest inf. a decedat, astfel că la întrebările 1416-2000 din chestionarul general, precum și la chestionarul Oierit au fost notate răspunsurile inf. LUPUȘORU I. NECULAI, 71 de ani, agricultor, 5 clase.

B. Alți inf.: 1. POSTICĂ V. GHEORGHE, 58 de ani. (Apicultură.)

532. CIURCHI-IAȘI, jud. IAȘI

Așezat în partea de SE a municipiului Iași, în albia majoră și pe terasa inferioară a Bahluiului, șurk este un cartier al Iașului, care-și mai păstrează doar în partea de E și spre Abator vechile așezări de tip țărănesc. Se învecinează cu zona industrială a Iașului, este situat în partea orașului numită Tătărăși și este înconjurat de blocuri moderne în cări s-au stabilit uămin¹ di pîsti tăt. Inf. pr. afirmă că localitatea este veche și a fost

la început un sat de sine stătător, la marginea oraşului. În anul 1712, în hotarul oraşului Iaşi, este atestat toponimul "Fântîna lui Ciurche" (CATALOG, V, 298), iar în 1803 apare ca mahala a oraşului Iaşi. (CONDICA, II, 363.)

Locuitorii se numesc şurkén¹ şi sînt porecliţi cuţîtar¹ sau bătău^u.

Cartierul este străbătut de rîu^u bahlui^u şi părău^u şiric^u. Prin apropiere curg părău^u rapidia^u şi ~ vlădişén¹. Dealuri: diálu^u pău^u, ~ vlădişén¹, ~ căpriţa, ~ răpidia, ~ dănculu, ~ făbrişi, ~ di la bîrnova, ~ blanărulu, ~ şiriculu, ~ venetîii, ~ bûsum; văi: valia bahluiulu^u, ~ şiriculu, ~ bucşînescu, ~ di la cot; alte toponime: păduria rapidia, ~ dăncu, iazu aroniănu, ~ şiric spri tîrg, în şăs, la iamaróc, pi baltă, spri cîmp, întri grădin¹, la trii băiet, la uobór, la fabrică.

Are două părţi, abatóru şi tatarăşu, şi un număr însemnat de străzi, dintre care mai importante sînt şurk şi aurel vlaicu. Se învecinează cu o serie de cartiere ale Iaşului (şiric, bucşînescu, muara di vînt, şăpti uămin¹) şi cu satele vlădişén¹ şi dăncu. În apropiere se află bûsumu, loc de recreere a ieşenilor. Locuitorii sînt în majoritatea lor muncitori şi funcţionari în întreprinderi şi instituţii ieşene şi numai cîţiva dintre ei se mai ocupă astăzi cu agricultura, cu legumicultura şi viticultura, mai ales în grădinile de pe lîngă casă. Schimbul de produse se face în Iaşi, la piaţa Tătăraşi, situată în centrul cartierului. Copiii frecventează şcoli şi institute de învăţămînt superior în Iaşi.

Nume: ăistrăti, moroşănu, cazacu, samu¹ilă, berehói, pávîl, codriănu, brumă, rúsu, şersél, tuţuiănu, dónţu, mîhnia, stojănu, ăenăki, şobănu, dăogăru, grigori^u, tăodică, tiodorăscu. Prenume: ştefan, necula¹, görgi, ăi^uon, mîrşa, vasîli, căostică, florîn; iliăna, săfta, maria, aurica, anica, zămîra, ăna, lumiņa. Porecle: ăuntu, kóru, cocostîrc, ăuără, cracanătu, crăcăniş, frăncuţ (bărbaţi); scrăfăătiņa, băluasa, fripta, fúfa, alcală¹ (femei).

A. Inf. pr.: GRIGORIU P.ŞTEFAN (grigori^u ştefan), poreclit kipriănu, 61 de ani, s-a ocupat cu agricultura (am avút pămînt la cîmp şi grădină), dar a fost 20 de ani şi croitor. A absolvit 4 clase şi a efectuat stagiul militar la Iaşi. Mai înainte citea cărţi şi ziare. Soţia este agricultoare, absolventă a 4 clase şi au 7 copii, funcţionari şi muncitori în Iaşi şi Bucureşti. Părinţii au fost agricultori. Uşor influenţat de limba literară. Interesat de reuşita anchetei, a dat răspunsuri ample şi a făcut pe marginea lor comentarii,

adesea neinteresante. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. BEREHOI CONSTANTIN (berehói costantin), 73 de ani, 4 clase, agricultor, a avut pământ "între Jijia și Prut" și grădină în jurul casei. Ocazional a lucrat pe diferite șantiere din Iași. (Viticultură; Oierit.) 2. RUSU GHEORGHE (rúsu górgi), 45 de ani, 5 clase, muncitor la uzina electrică. Părinții "au avut stupi" și a învățat apicultura "de la tata și din cărți". Soția s-a născut în satul Lungani, jud. Iași, a absolvit 7 clase și este muncitoare. (Apicultură..) 3. TEODORESCU ELENA (tiódoréscu hiliána), 38 de ani, 7 clase, țesătoare la fabrica "Moldova". Soțul este muncitor, absolvent a 7 clase. (Cînepă; texte..) 4. GRIGORIU PUIU (grigoriúu púiu), 40 de ani, 7 clase și absolvent al unei școli profesionale. Fiul inf. pr.; este electrician. (Meserii.)

533. COMARNA, jud. IASI

Satul comárna este așezat la 25 km SE de Iași, pe un mic afluent al râului Jijia. Atestat pentru prima dată în anul 1490 (DRH, A, III, 144).

După tradiție, satul ar data de vreo 500 de ani. Pe vremea lui Ștefan cel Mare ar fi fost aici o stupărie. O biserică veche, de lemn, ar fi fost dăruită pe la 1904.

Locuitorii își spun comárnéní; -neán și sînt în număr de 3094.

Principalul curs de apă de pe teritoriul comunei este jíjîia; alte ape: pîrâuu malcós, ~ musteáța, ~ pútina. Dealuri: deálu stoian, ~ mo-cání, ~ curagáu, ~ podíșu, ~ stîncă, ~ plókilor; izlazuri: la blag; bălți: crí-viá (și crívea), aflată pe teritoriul comárnii, pe șesul jíjîii, "are formă cotită ca litera S"; se găsește aici mult pește.

Părțile satului: comárna di sus, broșténí, bortári, comárna di zós. Localități învecinate: úosói, stîncă, curagáu, hilița, skítu dúca, kíșe-rea. Ocupația de căpetenie a locuitorilor este viticultura și pomicultura, mai puțin agricultura. În sat locuiesc un număr de familii de țigani. În Comarna există primărie, școală generală, bibliotecă, dispensar, casă de naștere, cinematograf, C.A.P. Pentru studii superioare, copii din sat merg la Iași.

Nume: akírii, bóbu, dobrovișánu, spátáru, bálán, andriúúci, crúdu, ungureánu, rúsu, costuleánu, amarándii, pópa, zmeu, híkím, ferkezáu, covásneánu. Prenume: hiuón, górge, neculái, vasíli, mihái, alecsándru, constantín; hileána, agláia, profíra, maríia, magdalína, zavastiia. Porecle: gogútfi, prîsnél, mosór, căldărósu, șotrói.

A.Inf.pr.: BĂLAN CONSTANTIN (bălân costantin.), 69 de ani, 4 clase primare și o clasă "de aplicații". Este viticultor, a fost factor poștal timp de 28 de ani și șef de agenție poștală în sat; în prezent este pensionar. A făcut armata; a fost timp de un an în jud.Caraș-Severin, în timpul refugiului din 1944. Citește ziare și cărți. Părinții și soția sînt originari din localitate, de profesie agricultori. Au 4 copii, dintre care 3 au studii universitare, iar unul este absolvent al școlii de 8 ani. (Și:Agricultură, Viticultură, Cînepă, Morărit, Meserii; texte.)

B.Alți inf.:1.PARASCHIV I.COSTACHE, 41 de ani, 4 clase, apicultor la C.A.P.(Apicultură.) 2.ICHIM GH.VASILE, 72 de ani; a lucrat timp de 40 de ani la stîină.(Oierit.)

534.CIUREA, jud.IAȘI

Satul Șurîa este situat pe coastele dealurilor Șapte Tei, Mercaru și La Vii, la 12 km S de orașul Iași. După afirmațiile inf.pr.mai înainte s-a chemat șurél și șurést¹ și este o localitate nouă "formată din oameni veniți aici pentru tăiatul pădurilor" care aparțineau mănăstirilor Bîrnova și Dobrovăț. Este atestat documentar în anul 1772 (MOLDOVA, I, 199).

Locuitorii sînt în număr de 1902, se numesc șurén¹ sau șurést¹ și li se zice toporán¹, pîntru cî îm_fiie_cări an iaráu kemăt la ieș sî tăii lémni la stat. Împreună cu cei din satele învecinate se consideră c^uodréⁿ¹ (de la Codru, veche denumire de plasă din jud.Iași).

Apele care străbat localitatea sînt: b^uolohán¹ (pără^u ~ ; izvorăște din pădú^ria bîrnova, curge pe șásu tinuása și se varsă în nicolína), grósu (izvorăște din diálu b^uórdi și se varsă în u^olíta), nicolína (izvorăște din diálu b^uórdi, trece prin marginea comunei și se varsă în bahlúi), u^olíta (izvorăște din diálu b^uórdi, trece prin satele kísóru lúpulu și curătúr¹, se unește cu pîraiele grósu, șánta și bîrca și se varsă în nicolína sub numele de r^uoșa), r^uoșa, șánta (izvorăște din diálu b^uórdia și se varsă în r^uoșa), grópu (se varsă în nicolína), nebúna, r^uotáriu (se varsă în șánta), tinuása (se varsă în nicolína), báhna (se varsă în bahlúi), pără^u móri, ~ gîrlíta, ~ ie-zărén¹, ~ șúri, ~ lúsi, ~ îsurătálu. Dealuri: diálu vádulu, ~ cálulu, ~ la șáp-ti tei, ~ la tinuása, ~ bîrnova, ~ la cabánâ, ~ șánti, ~ la slobozîia, ~ b^uórdia, ~ l^uopéti, ~ lúnca, ~ lu vódâ, ~ u^olítî. ~ bîrsán, ~ vărătîsél, ~ prisă-silor, ~ la zîi, ~ váma véki, ~ vișán, ~ șetătúia, ~ m^uožíla, ~ curătúr¹, ~ hlísi, r^uotúnda, mercáru, duru¹ituária, pripuárilî, mestiácínu, c^uoloniátâ,

palánca, cazácu, pérju, t^uodirél, p^uópa vasíli, zánia, prisásíli, ni^utália, stejári^usu; păduri: pădúria la bîrnova, ~ tinuása, ~ m^uogosástⁱ, ~ frumóasa, ~ şánti, ~ b^uórdi, ~ şúri, ~ şurélulu, ~ dumbrávi, ~ hlişi, ~ lúsi, ~ şetătúii, ~ kíşóru^u, ~ slobozília; poduri: p^uódu lu antón (peste rîpa grósulu), ~ nétidu (peste şánta), bába necúla (peste r^uóşa), şércu (peste nicolína); şesuri: şásu kíhán, ~ stúrzi, ~ nicolíni, nétidu, tinuása; terenuri agricole: şotoruába, zenuáia, p^uoiénili; alte toponime: gîrla bolohánilor, drúmu b^uórdi, kíşóru ~ , kíscu ~ , vália tinuásâ, crîşma la bába necúla, lácu nántulu, m^uožíla r^uotúnda, şuşmiáua antóniⁱi, p^uoiána cáⁱilor.

Localitatea se învecinează cu: pişóru lúpulu, lúnca şúri, curátúrⁱ, dumbráva, mogoşástⁱ, şércu, todirél şi slobozília. Dintre acestea, Dumbrava este o aşezare mai nouă, formată cu oameni veniţi din satele vecine, mai ales din cele ale com.Ciurea. În sat există şcoală generală de 8 ani, cămin cultural, consiliu popular şi dispensar uman. La o distanţă de aprox.4 km se află cabana Bîrnova, loc de agrement pentru ieşeni, iar la marginea dinspre Iaşi a satului, o fabrică de cărămizi şi un combinat de utilaj greu, unde lucrează muncitori şi din localităţi mai îndepărtate. Locuitorii se ocupă cu agricultura şi lucrul la pădure, dar mulţi dintre ei lucrează la fabrica de cărămizi, staţia C.F.R. şi la o serie de întreprinderi industriale din oraşul Iaşi şi fac zilnic naveta. De asemenea, unii dintre ei sînt funcţionari în acest oraş. Schimbul de produse se face la Iaşi, oraş în care şi copiii urmează cursurile unor licee şi institute de învăţămînt superior.

Nume: balán, sîrbu, ^uoctáv, macári, vîlcu, prutiánu, grigorás, căpi^ută, pópa, lúca, turculét, ^uursáki, vórnicu, niágu, frónia, prodán, popéscu, bîrdán, cantemír. Prenume: vasíli, neculái, górgi, costicâ, ⁱi^uon, ^uoctáv, petráki, níháí, alisándru, lé^uon, íosíf, costantín, t^uoma, vi^uorél, dănút; mariia, iliana, casándra, rucsánda, anica, zaşsira, gripina, lisavéta, catinca, zenaⁱida, zánóvia, ⁱi^uana, ⁱe^uuzénia, cali^uopia, marguála, frásina, cristina, rodica. Porecle: gîlcósu, fuduláki, pădúki parfumat, şukítu, písti gîrlá, búrka, hostóp, şmil, burdúlia, sóflia, sófliángâ, malái, măligâ gualá, cráşa, căscăláu, blidói, stogarái, lungánu, turcufét, holbán, holbílâ, hriápcă (bărbaţi); tírta, tírtuánca, tópli^uta, pruásta, tíca, plóşni^uta, fluáşca, bíja, bluán^uta, tírca, flí^uta (femei).

A.Inf.pr.:VÎLCU I.CONSTANTIN (vîlcu c^uosticâ), poreclit hriápcă şi berlandéz, 46 de ani, 4 clase, agricultor şi apicultor: mă ^uocúp mai mult cu ştiubéⁱili; ásta-i meseríia me. Stagiul militar l-a efectuat la Iaşi. Se de-

plasează des la Iași pentru valorificarea produselor apicole. Citește ziare și cărți dispri algîni. Soția este agricultoare, absolventă a 5 clase și s-a născut în satul Picioru Lupului, com.Ciurea. Au un băiat elev la liceul de muzică și arte plastice din Iași. Părinții sînt agricultori. Inf.s-a deprins repede cu tehnica anchetei și după cîteva întrebări a dat singur pluralul substantivelor și formelor verbale. Comentează răspunsurile și face unele precizări cu privire la vechimea și răspîndirea termenilor. În răspunsurile privitoare la albinărit se simte influența lecturilor de specialitate.(Și: Viticultură, Apicultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.SÎRBU NECULAI (sîrbu neculái), agricultor, 40 de ani, 4 clase. Fiul inf.4. (Agricultură; texte.) 2.CĂPIȚĂ ELENA (căpiță sau căkiță iliana), 42 de ani, 7 clase, se ocupă cu agricultura și "cultivarea cînepii". Soțul este agricultor și a absolvit 7 clase.(Cînepă.) 3.PRODAN NECULAI (prodán neculái), 65 de ani, 4 clase, agricultor și cioban: m-am ocupat cu șobănit; la șoi îs di tînăr.(Oierit.) 4.SÎRBU ALEXANDRU (sîrbu alisándru), 77 de ani, 4 clase, agricultor și "meseriaș": fac mai mult tréburî di tîmplăriii. Tatăl inf. 1. (Meserii; texte.)

535.GROZEȘTI, jud.IAȘI

Localitatea grozăști este așezată în partea de SE a jud.Iași, între Prut și Jijia. Este menționată în anul 1803 (CONDICA, II, 350).

Locuitorii își spun grozăștî; -teân și sînt în număr de 1320. Cei din satele vecine îi poreclesc broscărî di la prut, ~ di báltî.

Principalele cursuri de apă sînt prútu și jîjîia; Alte ape: pîrăuu cózîii, care se varsă în jîjîia, ~ covășniî, ~ bohotínului. Dealuri: deálu măr-mura, ~ șurpa, ~ bohotínului.

O parte a satului se cheamă încopășănu. Sate învecinate: sălăzénî, bálta stejárului, cólțu córniî, zberoáia, bohotín. Locuitorii se ocupă cu agricultura și creșterea vitelor. Pentru cumpărături, merg la Răducăneni, la Iași sau la Huși; în aceleași localități merg și copiii la școlile medii, iar la Iași pentru studii superioare. Unii bărbați pleacă la lucru la Constanța, Caransebeș, Hunedoara. În sat există școală generală, primărie, cămin cultural, bibliotecă, dispensar, casă de naștere.

Nume: zóta, frúnză, nedélcu. Prenume: iiuón, vasîli, dumítiru, constantín; maríia, hileána, aglăia, aníca. Porecle: bízgî, gălúșcî, neunúnîs, vărăgiuói, rotîf, túrtî, búftu, cosorel, frișser, barabúlî, șuvái, pătlăzi-

cî, fúsu, hostóí, rîniîs, moléti, iutaláu, burcút, terês, tălâncî, scárkinî,
bércu, hákel, íli, moşneág, şolobóc, hórpos, pufnéti, trandaşír, úrdî, jîdán,
bodrogán, guguáşí, julái, corbíţí, bihúí, boámbi, slánî, búra, jdéru, bulíki,
struţ, kişcárí, buligáu, dámólu, pop, şosón (şoşón), druhán, mărunţálu, dadá-
ia (bărbaţi); terfikoáia, ţápu (femei).

A.Inf.pr.: ZOTA N.COSTACHE (zóta costáki), poreclit bízgâ, 72 de ani,
5 clase, agricultor; lucrează însă şi fierărie şi lemnărie. A făcut armata, a
fost plecat în refugiul din 1944, în jud. Gorj, unde a stat 4 luni. Citeşte
cărţi şi ziare; cunoaşte, din armată, şi puţin ruseşte. Părinţii, agricultori,
sînt din acelaşi sat. La fel şi soţia, care a urmat numai 2 clase. Nu au co-
pii. Inf.bun, care a putut fi folosit pentru întregul chestionar. (Şi: texte.)

536.COROPCENI, CIORTEŞTI, jud.IAŞI

Localitatea coropşéní este aşezată pe şoseaua Iaşi-Vaslui, la 35 km
S de Iaşi, pe Valea Vasluietului. Atestată prima dată în anul 1598 (DIR,A-XVI,
IV, 200-201). După tradiţia locală, locuitorii au fost clăcaşi şi se ocupau cu
munca la pădure. Inf.crede că numele satului ar veni de la cuvîntul coropcárí
'negustor ambulant care poartă marfa în spate'. Locuitorii îşi spun coropşéní;
-şén şi sînt în număr de 1261. Cei din satele vecine îi poreclesc colbecárí,
pentru că mănîncă colbéş 'melci'.

Principalul curs de apă este vasluiét; alte ape: pîráu cărbunárí,
~ di pi válea rómanului. Dealuri: deálu ráteş, ~ steágului, ~ crásni, ~ şcolí;
vâi: válea suhátului, ~ bűzii, ~ lűşii; izlazuri: izlázú róman, ~ ráteş,
~ crásna, ~ búnga.

Părţile satului: sátu di pi diál, sátu di pi váli, pi cotúnâ, la
şuşá. Localităţi învecinate: şortéşti, deléní, skit, sátu nou (ultimul ar fi
fost întemeiat pe la 1864 cu oameni veniţi din diferite părţi ale Moldovei).

Ocupaţiile locuitorilor sînt agricultura şi viticultura. În sat exis-
tă şcoală generală, bibliotecă. De cîţiva ani funcţionează o întreprindere
de vinificaţie, cu 40 de lucrători. Pentru cumpărături, oamenii merg la tîr-
gurile din Codăieşti, Răducăneni sau la Iaşi. Unii copii din sat merg la şco-
lile din Iaşi.

Nume: scafáriu, kifán, şipoteánu, tatáru, hocneánu, tábîrî, rúsu,
isáki, stroiéscu, strúlea. Prenume: íiuón, vasíli, costicî, costáki, mihái,

giórgi, alecsándru, dumítru; maríia, íileána, gérghina, agripína, natalíia, íiuána. Porecle: berbecút, fuálfi, tírci, cicărăz, šucălău, íépuri, tăscí, tăscútí, holteán, sandramá, bodríngi, bumbu, strúlea, cucós, părălósu.

A.Inf.pr.:DULUȚĂ FILIP ION (dulúți íiuón), poreclit íépure, 49 de ani, născut în Ciortegști, dar de la vîrsta de un an trăiește în Coropcenii; agricultor, 5 clase. A făcut armată la Brăila, a fost concentrat și pe front. Citește ziare și cărți. Părinții sînt originari din Ciortegști. Soția este din Coropcenii, a învățat 4 clase. Un informator bun, care a putut fi folosit pentru întregul chestionar.(Și: texte.)

537.BOROSEȘTI, SCÎNTEIA, jud.IAȘI

Satul borosăști¹ este situat în partea de S a jud.Iași, la 3 km de șoseaua principală Iași-Vaslui, în dreptul satului Scînteia, pe un mic afluent al pîrîului Rebricea. Localitatea este atestată prima dată în anul 1436: "sat pe Rebricea, unde a fost Boris" (DRH, A, I, 206). La 1462 este numit Borisești (DRH, A, II, 161). După tradiția locală, satul a fost di clacăș, oamenii lucrau pe moșia boierului íépureánu, care a fost stăpîn aici pe vremea lui Cuza.Acest domnitor ar fi fost odată și în Borosești. Se știe că, în urmă cu aprox.150 de ani, în localitate s-au așezat mai multe familii venite din Bucovina.

Locuitorii își spun borosîštení; -șteán, sînt în număr de 962 și sînt romíní, moldovení. Cei din satele vecine îi poreclesc bortárí¹.

Pe teritoriul satului curg două pîraie: pîráuu durdúc sau rîpa durdúc, care dă în pîráuu răbríša, și pîráuu cucoára, care "iese de la sanatórí¹" și merge în răbríša. Dealuri: deálu poiéní, ~ hulúbului, ~ lésilor, ~ víii, [k] zíii, ~ áriii "acolo făcea boierul arie"; izlazuri: izlázuu coásta rátíșu-lui, ~ lésilor, ~ sátulué; pădure: pi cucoára.

Părțile satului: sátu nou, sátu vek. Localități învecinate: scîntéia nóuâ, lunca rátuș, șocírléștií [a.], váleá sátului, căluíeștií [a.], rădiu, bodéștií [a.], tuféștií [a.], focșásca, tăcúta, merșéștií [a.], protopopéștií [a.], poiána cu șetáti.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. Mulți lucrează însă ca muncitori zilieri, șoferi etc. la Iași. În sat există școală generală, cooperativă, cămin cultural, C.A.P. Pentru cumpărături, merg la Iași. Tot aici merg și copiii la școli superioare.

Nume: tăcutánu, kelárău, atasíii, íenáki, rădiánu, úrșu, pópa.

Prenume: vasíli, iíuón, górgi, costantin; catińca, rusánda, máriuára, iileána, ána, mariía, paraskíva, añica. Porecle: dupăşitu, prefectu, păsescu [după numele unui proprietar de la Vaslui], floáci, durúţi (bărbaţi); goguţa, nărtoá-sa (femei).

A.Inf.pr.:TĂCUTANU D.VASILE (vasíli tăcutánu), 73 de ani; agricultor, 5 clase. Nu a făcut armata, a fost dispísat pentru că era orfan de război. Nu a fost plecat din sat, iar la oraş (Iaşi, Vaslui) merge rar pentru cumpărături. Nu citeşte cărţi sau ziare. De la soţia sa s-au înregistrat texte dialectale. Au 8 copii, din care 3 sînt în sat, doi la Iaşi, unul în satul Dăneşti, jud.Vaslui, unul în satul Scînteia şi ultimul în Căuieşti. Un informator foarte bun.(Şi:Agricultură, Viticultură, Cierit, Meserii, mai puţin fierărie; texte.)

B.Alţi inf.:1.TASIA CASANDRA V.TĂCUTANU (tasíia casándra tăcutánu), soţia inf.pr., 71 de ani. (Cînepă.) 2.RUDOLF VAGNER (rúldolf vágner), 75 de ani, 5 clase primare.(Meserii: fierărie.)

538.VOINEŞTI, jud.IAŞI

Localitatea voineştiⁱ este aşezată la 17.km SV de Iaşi. Este atestată documentar în anul 1517, sub forma Voenesti (DIR, A-XVI, I, 110).

Locuitorii, în număr de 2689, îşi spun voinişténíⁱ şi sînt moldoveníⁱ, romíníⁱ. Cei din satele vecine îi poreclesc măldăcáríⁱ sau sămsáríⁱ di la voineştiⁱ, din cauză că vindeau la Iaşi maldáşi di lémni [maldác 'cantitate de lemne aşezate în car în așa fel încît să pară că-s multe']. La Anul Nou se fac gătiţiíⁱ, se umblă cu căpra şeí mări, cu jîiénii, cu haidúşii, cu călúţu, cu ursuléţu, cu şerbii, cu porcú, cu cocostîrcu, cu căpriţa, cu buháiu, cu pluguşóru, cu cráíii sau luşáfáru, cu iirózîi.

Pe teritoriul comunei curg următoarele ape: pîrăuu stávníc, ~ şúrdea, ~ străoáia, gîrla núşilor (ultimele două seacă în timpul verii). Dealuri: deá-lu la coşári sau şimitíru (ţîntirim) vek, ~ kiclúí, ~ la steag (sau la custúra sau tultoáia, în tultoáia), ~ la neamţ, ~ la tunél, ~ căprăşoáia, ~ în coás-tă, ~ în costişí, ~ la stîlp, ~ la nediéníⁱ, ~ la pătrăşc, în deal la frásíníⁱ, în deal la sánduleása, în deal la creáţa, în deal la foc^uşoáia, în deal la gă-uréníⁱ, în deal la năsípuríⁱ sau la năsík (aproape de Iaşi), ponoárilí gruiéní-lor; izlazuri: izlázu bereásca, ~ di su custúra, ~ ponoárilí gruiénílor, ~ di pi deal, ~ di la ţigáníⁱ; păduri: pădúrea dí străoáia sau pădúrea străuóíii (s-a numit şi pădúrea iepitropíii; a aparţinut Epitropiei Spitalului Sf.Spiridon

din Iași), ~ di la pătrășc, ~ dî hușég (a fost mult timp huceag), ~ di la braz, ~ di la arámî, ~ di la cabánî, ~ din deálu kéííí, ~ di la zálman (a aparținut unui proprietar evreu cu acest nume), ~ di la stejár, ~ din deálu stînií, ~ di la rotúnda, ~ din comórí sau la iidíuára (de la numele Eduard Ghica, fost proprietar), di la hadímbu (numele unui sat și al unei mănăstiri), ~ di la ca^uú-lea; poieni: poiána di la braz, ~ di la deálu stînií, ~ di la bórdas, ~ la pătrășc, ~ la fîntîna arámíí, ~ di la căprășoáia; poduri: pódu di la străoáia, ~ di la sméria [n.pers.], ~ poarta jîtăriií (í), ~ țîbuleác, ~ kiliíia, ~ bereásca, ~ gívírdí [n.pers.], la pod la rása; fîntîni: fîntîna di la sánduleása, ~ sub frasîn, ~ la cojocărița, ~ di la cobzáru, ~ la budái, ~ di la pod la luggání, ~ pódu kilíí (í), ~ cocostîrc, ~ din țárnî, ~ gúzulu (í), ~ di la stînií, ~ dim bereásca, ~ prăzîlí, ~ di la grécu, ~ săiván [este nouă] sau de la lăcu lu kí-pérí, ~ di la rása; ulițe: húdiți la gáneá, ~ cáleá-váleá [n.pers.], ~ dobrenéstí, ~ panaíinti; alte toponime: țárm 'coamă de deal prin pădurea străuóííí', la hindík 'hotar între moșia satului voínéstí și cea a satului mînjástí'.

Părțile satului: fundătúra, pi gruí, di váli, la deal (mă duc di váli, mă duc la deal). Localități învecinate: bogdănéstí, scoposání, cucutení, vorovéstí, prosálníś, cornéstí, vocotéstí, mîjástí, mogoșástí, budéstí, hadímbu, mironeása, úrșíța, slobozíia, mînăstíri sau skítu stávníc, domníța, luggání, horléstí, pă^uușástí. Inf. spune că graiul din mîjástí are unele deosebiri față de cel din voínéstí și din satele învecinate.

Ocupația de bază este agricultura. În trecut mulți se ocupau cu transportul de lemne la Iași. În localitate există primărie, școală generală, cămin cultural, spital, cooperativă, C.A.P., o întreprindere de vinificație. Pentru cumpărături, merg la Iași, uneori, și la iarmaroacele din Podu Iloaiei și Țibana. Mulți bărbați lucrează la Iași, Constanța și în alte locuri din țară. Copiii merg la școlile superioare din Iași.

Nume: maršúc, lúngu, mihaláki, crívóí, sándu, arvîntí, dobreánu, giorgása, belcúg, nértíc, țîbuleác, broscovánu, smérea, timóftí, cără^uúșu, stratiíia, mîndru, turcumán, tănsánu, vasíláki, săvoáia, alecsoáia, bătoáia, fótea, íiúoneása, cojocáriu. Prenume: costící, vasíli, íiúón, górgí, mihái, petráki, sándu, neculái; anica, catińca, maríia, íileána, zoiíta, mărándá,

tasăia. Porecle: sămîntî-véki, báliu, dilimán, rózu, pelésu, kíscî, frizáriu, dúbrea, mícu, tălălău, tălîmbî, toroflic, tiuşcî, tropotál, cobzáriu, clipís, creţoi, flendurís, terebléza, léiba, dínu, mízu, trapalét, lăptărică, barói, hăplea, ţápu, trícă, tirimbel, hódor, párju, halabuş, ţanga, ţurluiása, kípérî-umplút, ţuguî, bucsai, rarińcu, şerăriţa, tíli, hogáru, verdeş, gălinúţî, brahăriu, coţmán, tíga, oánşa, kínda, vasílicúţî (bărbaţi); flişca, tiuşculiţa (femei).

A.Inf.pr.: MIHALACHE GH.CONSTANTIN (mihaláki costantín), i se mai spune şi costíc_a_lu_giörgi, 62 de ani, 4 clase. A făcut armata la Iaşi şi concentrări la Bucureşti, Braşov, Constanţa, Alba Iulia. Citeşte ziare şi cărţi. Părinţii, originari din localitate, au fost agricultori. Soţia este tot din Voinesti. Au 4 copii, o fată a terminat liceul pedagogic. Un inf. foarte bun. (Şi: Agricultură, Viticultură, Cînepă, Meserii; texte.)

B.Alţi inf.: 1. PETRACHE VASILACHE, 81 de ani. (Apicultură.) 2. SANDU V.GHEORGHE, 74 de ani. (Oierit; texte.)

539.DUMEŞTI, jud.IAŞI

Situat pe coasta şi podul dealului Dumesti, la 20 km V de oraşul Iaşi, satul duméstî, numit anterior, oficial, duméşti marî, este atestat în anul 1619 (DIR, A-XVII, IV, 365). Conform tradiţiei el îşi leagă existenţa de numele lui Ştefan cel Mare. Inf.pr.afirmă că locuitorii de aici, cît şi cei din împrejurimi, în marea lor majoritate răzeşi, aveau diferite obligaţii faţă de curtea domnească (ieráu g'ónás la vînătorî, cărăuş, lucrătorî la păduri), de unde şi numele lor de uáminî d'omnéştî, iar al satului de d'omnéştî şi mai tîrziu duméstî (cf.şi MDG).

Locuitorii sînt în număr de 1703, se numesc dumésténî şi, împreună cu vecinii lor, se consideră cîrliţénî (de la Cîrligătura, fostă plasă în jud.Iaşi).

Prin marginea localităţii trece râul bahlúi, care primeşte ca afluenţi rîpéni, bahluiéţu, părău sáuzánî, ~ hoisăştî şi gîrla hosînzána. Dealuri: diálu dí hîrtóp (hîrtópu), ~ c'hozásca, ~ mári, ~ ketrăriii, ~ márcu, ~ hosînzána, ~ păuşăştilor, ~ bánulu, ~ hoisăştilor, ~ duméstilor, ~ zii, ~ cárpínulu, ~ căcărăzánî, ~ kilişuáia, ~ şiritéi, ~ crúşa, ~ dríşa, ~ rádiu, ~ vráşi (vráşa); iazuri: iazu kilisúái, ~ păuşăştilor, ~ ramadán, ~ la buzdugán, ~ la macovéi, ~ duméstî; rîpe: rîpa lu iáńcu, ~ lu márcu, ~ lu adám; păduri: pădúria la bénţu, ~ la hursói, ~ gerăiescu; terenuri agricole: cuásta bahlúiulu, pi hosînzána

na, pi aldica, pi zamfiraki, pi Horéşa, dúpa sat, în sáráturá.

Localitatea are următoarele părţi: în şála c^uot (c^uótu şal mări), în šeja váli (váléní) şi ţigánímia (în ţigáními), dar se mai păstrează însă şi vechile denumiri: duméşti mări¹ şi ~ miş. Satul se învecinează cu: bánu, co-
zásca, pá^uuşást¹, kilişuáia şi hoişást¹. În localitate există şcoală generală de lo ani, consiliu popular şi cămin cultural. Locuitorii se ocupă cu agricultura, iar cîţiva dintre ei sînt muncitori zilieri la Iaşi şi fac zilnic naveta. Ei vînd şi cumpără produsele la Podu Iloaiei, dar şi la Iaşi, oraş unde copiii urmează cursurile unor licee şi şcoli profesionale.

Nume: adám, conduráki, görgí^u, bénţa, nekífor, c^uostín, uodáii, tîrzîmán, kiríiác, c^uocovéicá, macsím, malaimári, buzdugán, dánílá, avádáni, rîncá, arvînti. Prenume: neculái, gítá, costícá, mihái, ái^uón, vasíli, duní-
tru, tuádír¹, mitícá, sími^uón; maríia, íiliána, catínca, prošíra, agláia, pa-
kíta, paraskíva, zo¹íta, ţínca, vîrvára, rucsánda, s^uofíca, floríca, niculína, Íecaterína. Porecle: amarítî, ţíki, fuia, afluári, gildúm, bălănúţá, ţîntu, cobzáru, goríc, bocáşa, túrçu, anjázá, ţîşpá, mitrofán, fíki, b^uostán, mízu, g^uodác, plăşîntá, guzán, titiréz, b^uošóí, călcái, balán, gaván, gogolícá, púfi, puşílá, kíki, niátá, şoc, mútiá, talpán, bíju, tîrlác (bărbaţi); zúza, zo¹ití-
ca, lentíca, kişloţíta, bălănuáia, vasuáia, gîlcuása, creţuáia, vulpuáia, cra-
canáta, ţigánca, ráta, miţa, u^umfláta, buníca, măgăuáia, buzduága, gánu (femei).

A.Inf.pr.: GHEORGHIU GH.MIHAI (görgí^u mihái), poreclit afluári, agricultor şi zíier¹, are 45 de ani şi a învăţat 4 clase. Stagiul militar l-a efectuat la Suceava. Se deplasează des la Iaşi şi citeşte mai ales "Flacăra Iaşului", la care este abonat. Inf.inteligent, sobru, interesat de reuşita anchetei. A dat spontan toate formele verbale şi a insistat asupra vechimii unor termeni. Răspunsurile sînt ample şi de cele mai multe ori comentate. Este uşor influenţat de limba literară. Bun povestitor. (Şi: Viticultură; texte.)

B.Alţi inf.: 1. ODAIE D.ION (uodáii ái^uón), 56 de ani, 7 clase, agricultor. Stagiul militar l-a efectuat la Iaşi şi a participat la război. (Agricultură; texte.) 2. COCOVEICĂ S.MIHAI (c^uocovéicá mihái), poreclit c^uocoviáucá, 69 de ani, 5 clase, este agricultor şi "crescător de albine", meserie pe care a învăţat-o de la tatăl său, care "lucra la buduroaie, la stupii primitivi". Stagiul militar l-a efectuat la Iaşi. (Apicultură; texte.) 3. GHEORGHIU M.ECATERINA (görgí^u ţínca), 43 de ani, 4 clase, se ocupă cu agricultura şi cu "lucrul la cînepă şi lînă". Soţia inf.pr. (Cînepă; texte.) 4. MAXIM V.MIHAI (mac-

sim níháí), 59 de ani, 7 clase; a urmat cîteva luni cursurile unei "școli de mișcare" și a fost acárí la șeferé îstátííli lețcání și iaș, trízăș di an^í. Zilnic făcea naveta. S-a ocupat și cu agricultura și a fost mulți ani cioban. Citește presa și se deplasează frecvent la Iași. (Oierit; texte.) 5. ADAM V. GHEORGHE (adám górgi), 46 de ani, 4 clase, tîmplar; cunoaște bine și alte meserii. A învățat tîmplăria "de la oamenii bătrîni din sat și de la meseriași din Iași". (Meserii.)

540. ERBICENI, jud. IASI

Localitatea este așezată la V de orașul Iași, pe Valea Bahluiului; prin sat trece calea ferată Iași-Hîrlău. Apare în documente la anul 1619 sub forma Iurghiceni, sat pe Bahlui (DIR, A-XVII, IV, 372). Varianta actuală Erbiceni este hipercorectă, prin apropiere de subst. iarbă. După tradiție, oamenii au fost clăcași. Ultimul boier a fost Cantacuzino Pașcanu, care a zidit și biserica din sat.

Locuitorii, în număr de 2402, își spun ierbișéní; -șán. De Anul Nou se umblă cu căpra, cu șérbu, cu úrsu, cu bánta lu jîiánu, cu buháiu, cu păpús, plugáři.

Principalul curs de apă este râul Bahlui; alte ape: pîrăuu lûži, ~ pódului di kátrí, rîpa hodrúnga. Dealuri: îmfúndu cótului ["pe timpuri"] i se spunea și tálhărăștí, pentru că aici "era o pădure în care se ascundeau tâlharii", deálu móri [a fost pe el o moară de vînt], ~ žííi, ~ doróști, ~ ză-vírca mící, ~ mári, ~ mînăstíri [a fost pe el o mănăstire]. Alte n.top.: în žirúágí "un loc frămîntat, care fuge la vale", coásta sáráťi, možíla nucuşór, ťarna véki [pămînt dat de domnitorul Cuza].

Părțile satului: cótu dí_sus, pi lúnga véki, cótu dí_žos, pi doróșca, șásű_žos, șásű_sus, deálu_žos, deálu_sus, pi mînăstíri. Localități învecinate: bîrléștií [a.], spinoása, sprîșána, totoiéștií [a.], fócurí, pódu íilyáia, belséștí, sírca, romănéștí, la heș. Ultimul sat este format după 1945, cu oameni veniți din jud. Neamț și din Bucovina.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. În localitate există primărie, cămin cultural, școală generală, bibliotecă, dispensar. Pentru cumpărături merg la Podu Iloaiei și la Iași. Mulți bărbați lucrează la

Iași ca muncitori zilieri sau angajați permanent. Copiii merg la liceul din Belcești; unii urmează școlile superioare la Iași.

Nume: mînea, stefanăki, voicu, bunea. Prenume: vasili, constantin, iiuon, giorgi; ifleana, anica, măndița, profira. Porecle: lungu, cățalu, bumbonel, cap mări, șandrea, roșu, crețu, găinaț, șupic, captalan, hunu, kiki-riți, găinuși (bărbați).

A.Inf.pr.:MINEA D.CONSTANTIN (mînea constantin), 58 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata, a fost pe front. Cu orașul a avut contacte puține. Citește ziare, mai rar cărți. Tatăl este localnic, mama însă era din satul Popești, jud.Iași. Soția este de loc din satul Dumești, jud.Iași, dar este venită în localitate de la vîrsta de 9 ani. Are 4 clase. În rostirea spirantelor ș, z, s, z se aude un mic sîsfîț, care nu dăunează însă anchetei. Un informator bun. (Și: Viticultură, Apicultură, Cînepă, Morărit; texte.)

B.Alți inf.:1.GRIGORUȚĂ GHEORGHE, 69 de ani, 5 clase.(Agricultură.)
2.ROMAN G.DUMITRU, 58 de ani, 3 clase.(Oierit; texte.) 3.STROI CONSTANTIN, 30 de ani, 4 clase.(Meserii.)

541.BELCEȘTI, jud.IAȘI

Satul belșeșt^e¹ sau belcêșt^e¹ este așezat în partea de NV a comunei, pe malul stîng al Bahluiului, la aprox.20 km S de Hîrlău și este atestat pentru prima dată în anul 1579: "satul Belceștii cu mori" (DIR, A-XVI, III, 104).

Locuitorii sînt în număr de 4855, se numesc belcêștên¹, sînt porecliți cuțîtar¹ și, împreună cu vecinii lor, se consideră bahluîen¹.

Prin sat curg: rău bahlui, părău gurguieta, ~ îizmăna, ~ mori și ~ pătina. Dealuri: dialu lûzi, ~ buhnî, ~ șicadăia, ~ șobănu, ~ dăjdia, ~ dorna, ~ glodur¹, ~ poliien¹, ~ ulm¹, ~ șomăg, ~ bahlui, ~ huculu (hucu), corni ruș, ~ șorani ruș, ~ mori, lipovanu, îizmăna, podîșu m^uori; iazuri: iazu huc, ~ plok, ~ șicadăia, ~ urêka, ~ șarga, ~ bulbucan¹, ~ catarziu, ~ nou, ~ îlînca, ~ paîis, ~ la muntên¹, ~ la litên¹, ~ la ulm¹; movile: m^uo-șila lu andrii, ~ cruși, ~ dorni.

Satul are mai multe cătune: vălên¹, șorăn¹, ruș, sătu nou și tânța. Comuna se învecinează cu localitățile: cuărnilî căpri, făcut, hódura, f^uocur¹ și skinuasa, iar satul cu: muntên¹, litên¹ și ulm¹. Dintre locuitorii satelor menționate cei din Munteni sînt veniți din Bucovina în jurul anului

1917 și vorgesc cam ardelinești. Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura, deși foarte mulți sînt muncitori navetiști pe diferite șantiere din Iași. În localitate există un S.M.T. unde lucrează localnicii, liceu, consiliu popular, cămin cultural și bibliotecă. Vinerea este iarmaroc în sat, iar oamenii vînd și cumpără produse aici, la Podu Iloaiei, Hîrlău și Iași. Copiii învață la liceul din sat, la Hîrlău și Iași.

Nume: prîcop, cojocăriu, vasîlăki, matéi, munțiănu, mășa, prihor, formăzu, popescu, murarășu, mihăilă, hudim, săvuăia, plășîntă, scutelnicu, șibotăriu, zanău, șignat, uășa, asofîii, kélia, melăsuc. Prenume: vasîli, görgi, șiuon, costică, neculai, dunîtru, tuădirî; proșîra, rucsândra, anica, saveta, șiliuonóra, maránda, catińca, șiliána, marîia, sánda, domnica, lucrétia. Porecle: cucu, covîiauca, cap, zurgălău, buburiáză, cîcăriáză, lúťă, vîtu, șubotîcă, caréti, crăcănuș, bortă (bărbați); fița, cúca, plășîntúťă, cotói, pihút, búfa, bólfa, bóta, botuása (femei).

A.Inf.pr.: COJOCARU D.GHEORGHE (covîocăriu görgi), poreclit cucu, s-a născut în cotúna vălénî, 53 de ani, 4 clase, agricultor. A făcut armata și a participat la război. Se deplasează la Hîrlău și rar la Iași. Are 4 copii, dintre care două fete sînt muncitoare la Iași, iar una este stabilită la Constanța. Receptiv și atent mai ales la pronunție. A insistat asupra "cuvintelor din sat" și a dat informații cu privire la răspîndirea unor termeni.

B.Alți inf.: 1.ASAFTEI GHEORGHE (asăfti görgi), poreclit zurgălău, 62 de ani, două clase, agricultor. Timp de 7 ani a lucrat la Iași în covîostrucții pe șantierei și a făcut zilnic naveta. (Agricultură; texte.) 2.POPESCU IOAN (popescu șiuon), 70 de ani, 5 clase, agricultor. Lucrează mai ales la vie și a fost mulți ani cioban: m-am lucupăt și cu creșterea uoiilor. A făcut armata și a participat la război. Are 3 copii stabiliți la Pașcani, Iași și Timișoara. (Viticultură, Oierit, de la întrebarea nr.2349; texte.) 3.MORĂRAȘU ECATERINA (morarășu catińca), 58 de ani, 5 clase, agricultoare, care se ocupă mai ales cu apicultura. (Apicultură; texte.) 4.COJOCARU MARANDA (covîocăriu maránda), poreclită cucu sau a lu cucu, 44 de ani, 4 clase, agricultoare care se ocupă mai mult "cu țesutul la cînepă și lînă". Soția inf.pr. (Cînepă; texte.) 5.HUDIM VASILE (hudim vasîli), 60 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. (Oierit, pînă

la întrebarea nr.2348.) 6.MIHĂILĂ PETRU (mihăi^lilă pétru), 41 de ani, 4 clase, lemnar.(Meserii.)

542.PLUGARI, jud.IAȘI

Satul plugár^l este așezat pe stînga pîrîului Miletin, în partea de NV a comunei Șipote, la aprox.20 km E de Hîrlău. Oamenii s-au stabilit aici pe moșia unui boier, Știrbei, ca lucrător^l cu plûgu la cîmp, pi m^uoșii^l, veniți din localitățile vecine în jurul anului 1828 (MDG).

Locuitorii sînt în număr de 1863, își zic plugár^l și plugăren^l și fac parte dintr-o regiune mai întinsă locuită de cîmpén^l sau plugár^l.

Apele care străbat localitatea sînt: milétinu, novăsélu, coroléuca, pără^u lu vasíli kislávi, ~ novás, ~ uóⁱilor, vália uulúșilor. Dealuri: diálu tîgăși, ~ iaⁿculu, ~ ziiⁱ, ~ borosuáia, ~ plugárilor (~ plugár^l), ~ rînduníca, ~ muștár, ~ h^uolm, ~ humăriia, ~ lu andrii, ~ novás, ~ răsa, ~ urzicán^l, ~ bálușu, ~ uonéstⁱ, ~ șipoti, ~ prăjăn^l, ~ lupăriⁱ, calpaži^u, cápu vulturu, coroléuca, muára di vînt, talpaži^u, skinária lu balș; iazuri: iazu milétin, ~ la báluș, ~ nováculu, ~ mári, iepăriia; fîntîni: fîntîna scutăriți^l, ~ lu pîzări^u, ~ lu pópa; alte toponime: muára dráșilor, șásu cráși iázulu, p^uodișu vasíláki, vália dráșilor, ~ vasílákulu, d^uomniásca, skinária, ~ mícă, ~ mári, búdu, busuiócu, nucușóru, calabétina, vulturu, pódu lu drăgușanu, ~ scutărița.

Localitatea are două părți, plugări vek și noi, și se învecinează cu: uonéstⁱ, borosuáia, bálușu, șipoti, milétinu (cap di bou), prăjăn^l și lupăriia. La Borosoia, după afirmațiile inf.pr., sî vorgéști áltfel^l și sî zîși marguála, măi io, lápce. Oamenii, stabiliți aici după anul 1918, sînt veniți de la Dolheștii Mari, jud.Suceava și păstrează unele caracteristici fonetice proprii graiurilor ardelenesti. În sat sînt două școli generale de 8 ani, consiliu popular, cămin cultural, dispensar uman și veterinar. Oamenii lucrează numai în sat, sînt agricultori, schimbă produsele la tîrgurile din Șipote, Frumușica, Sulița și Hîrlău, iar copiii urmează cursurile unor licee și școli profesionale la Hîrlău și Iași.

Nume: bîrliánu, unguriánu, prodán, pădurári^u, uúrsu, cracánă, barbacári^u, cucutiánu, timófti, constantinésescu, costiⁿiú^c, pascáru, áiftódi, mutilá, pintilișúc, pávál, ascutărița, áiftiⁿcă. Prenume: górgi, vasíli, pétria, neculái, áiuón, costáki, áurél, duⁿítru; maríia, iliána, rucsánda, sa-

vêta, frăsîna, marânda, paraskîva, domnica, luşica, lenûta. Porecle: carca-
dél, puf, buf, barbacâriu, grădinâriu, strujân, fulga, pătîntă. Femeile poar-
tă porecla bărbaţilor.

A.Inf.pr.:CRĂCANĂ ION PETRU (cracănă pétu), agricultor şi cioban,
55 de ani, 7 clase, s-a născut în cătuna plugări vek. Stagiul militar l-a e-
fectuat la Iaşi. Citeşte uneori ziare şi cărţi şi se deplasează rar la Hîrlău.
Interesat de reuşita anchetei. Spontan, sobru, a insistat asupra fonetismelor
şi a cuvintelor "mai vechi care se aud pe la bătrîni". Bun povestitor. (Şi:O-
ierit; texte.)

B.Alţi inf.: 1.COSTINIUC GHEORGHE (costîniúc górgi), agricultor şi
fierar (fac şerării di uocázîi ş-o fac gîni; uó ştiu di la şii bătrîn¹), 58
de ani, 5 clase. A făcut armata la Iaşi. (Agricultură, Meserii: fierărie; tex-
te.) 2.PAVEL GHEORGHE (pávál górgi), 30 de ani, 5 clase, se ocupă mai mult cu
lucrul la vie. A fost 3 ani pivnicer la vile de la Galata-Iaşi. Citeşte zia-
re şi cărţi "despre lucrul la vie şi pămînt". (Viticultură; texte.) 3.AIFTIN-
CĂI AUREL (a¹i¹fti¹nc¹i a¹urél), 39 de ani, 4 clase, agricultor şi stupár¹. A e-
fectuat stagiul militar la Drobeta-Turnu Severin. Citeşte ziare şi "cărţi de
popularizare a agriculturii". (Apicultură; texte.) 4.CRĂCANĂ RUXANDA (cracá-
nă rucsánda), 54 de ani, 5 clase, agricultoare, se ocupă cu prelucrarea cîne-
pii şi a lînii. Soţia inf.pr. (Cînepă; texte.) 5.PINTILICIUC P.DUMITRU (pin-
tilişúc dunítu), 47 de ani, 4 clase, tîmplar, s-a născut în satul Oneşti,
com.Plugari. A făcut armata la Craiova şi a participat la război. (Meserii,
mai puţin fierărie; texte.)

543.POIANA MĂRULUI, CEPLENIŢA, jud.IAŞI

Satul p^uoiană mărulu, denumit anterior p^uoiană, iar oficial, pînă
la ultima împărţire administrativă, vîrîţ, este situat între dealuri, pe va-
lea pîrîului Buhalniţa, la aprox. 9 km S de Hîrlău şi la 6 km N de Cotnari.
Localnicii afirmă că aşezarea este veche, de pe timpul lui Ştefan cel Mare,
care a adus aici oameni de la Bosanci, jud.Suceava. Aceştia s-au stabilit
mai întîi la Scobinţi, iar o parte dintre ei au fost duşi într-o poiană veci-
nă: hai sî-i vîrîm în p^uoiană. De aici numele de p^uoiană şi vîrîţ. De aseme-
nea, se vorbeşte de existenţa unui vechi schit de călugări, proprietari de vii:
iará uó mînăstiri într-o p^uoiană di la noi, di la ştéfan, cu p^uok cări avéu
zii a¹i¹s şi la c^uotnár¹. Satul este însă mult mai nou, înfiinţat în anul 1865
(INDICE), cu oameni veniţi aici din satele vecine: Ceplenîţa, Buhalniţa, Sco-
binţi şi Feteşti.

Locuitorii sînt în număr de 1001, se numesc vîrîțănî și, împreună cu cei din jur, își zic zîlérî.

Apele care trec prin localitate sînt: părău buhălnița, ~ lúsu, ~ hatei, ~ călinău (gilitórî), gurguiéta și húcu. Dealuri: diálu lu vódâ, ~ tókíli, ~ hatei, ~ lúsi, ~ zodiși, ~ sticlăriii, ~ cótnárilor, ~ șépleniți, ~ urékí, ~ lupăriii, ~ bejănii, ~ fetéstî, cătălina, basarába, stînga, babánu, gălúșca, petroșîta, șiréșu, dumbráva, ~ roșâ, broscăriia, grădiștia, harbuzăriia, hulubáșu, impuțita, zișínu; iazuri: iazu húcu, ~ lu urékí, ~ șépleniți, ~ sátulu, gurguáia; văi: valia șa^uun, ~ petroșîți, divália tókíli, ~ pódu călinău; șesuri: șásu babánulu, ~ țigánilor, ~ buhălniți, ~ șépleniți; păduri: pădúria cu póienî, ~ cătălini, ~ fetéstî, ~ cótnárilor, ~ di sub cuástâ, ~ dumbrávi, ~ zodicîi, ~ lupăriii; alte n. top.: la lutăriii, grúpa fîntîniți, la skit, la mózîlî, drúmu pin păduri, la șușâ.

Localitatea are două părți, drúmu dî șéntru și ~ di la șcuálâ, iar satele vecine sînt: buhălnița, scobînt, lupăriia, cótnárî, zgerénî, steclăriia și fetéstî. După afirmațiile inf.pr. locuitorii din satul rádiu mări sînt veniți acum aprox. 20 de ani din localitățile dolhéștî, búda și dolhásca (jud. Suceava). În sat există școală generală de 8 ani. Oamenii sînt agricultori, iar unii dintre ei lucrează la vile de la I.A.S. Cotnari și fac zilnic naveta. Schimbul de produse se face la Hîrlău, iar copiii urmează cursurile unor licee de specialitate în acest oraș sau la Iași.

Nume: bîrsán, hațíu, livadáriu, cađácu, capmári, călin, șobánu, german, manóli, urúsu, kiťác, hifrim, candália, grigoroșuáia, pávál, șaláriu. Prenume: vasíli, híuón, görgi, gligóri, costákí, dunítu, mihái, costantín, romícâ; maríia, hiliána, ána, catínca, paraskíva, cóstánța, auríca, victóriia, zohíța, melentína, viuríca, nicoléta, haréta, dúța. Porecle: gátița, burduvél, bursúc, kiťigói, șofrán, jídánu, șfac, șotói, berbéc, táválúc (bărbați); hogírja, sușíta, vrăjîtuária, ieva, bruásca, fífa, strékíia, batúđa (femei).

A. Inf. pr.: BÎRSAN ELENA GHEORGHE (bîrzán görgí), poreclit bursúc, agricultor, 55 de ani, 4 clase. Stagiul militar l-a efectuat la București. Se deplasează rar la Hîrlău și Iași. Uneori citește ziare. Soția a învățat 4 clase. Inteligent și sobru, a dat răspunsuri amănunțite și a insistat asupra cuvintelor vechi, "care se întîlnesc mai ales în sat". A dat spontan pluralul substantivelor și toate formele verbale. Bun povestitor, predispus spre glumă.

Este ușor influențat de limba literară mai ales când la anchetă participă unele persoane străine. (Și: Agricultură.)

B.Alți inf.: 1.PAVEL CONSTANTIN (pávál costantín), poreclit tăvălușe, 59 de ani, 4 clase, agricultor. Timp de 6 luni a fost muncitor la Valea Ușului. Stagiul militar l-a efectuat la Iași. A lucrat și la algini, la stupăriii. Citește ziare și cărți de apicultură. (Viticultură, Apicultură; texte.) 2. IFRIM VICTORIA (îifrim victóriia), 52 de ani, 4 clase, agricultoare care se ocupă și cu lucrul la cînepă: iarna țas țuáli și alég covuári. Soțul a învățat 4 clase și au o fată învățătoare în sat. (Cînepă; texte.) 3.CAZACU DUMITRU (cazácu duníttru), poreclit șfac, 39 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. A făcut armata la Ploiești. Soția s-a născut în satul Zbereni, com. Cotnari și a învățat 4 clase. (Oierit; texte.) 4.GORONGEA M.ION (g^uoróža ⁱi^uon), 23 de ani, 7 clase, tâmplar. Soția este fiica inf.pr.și a absolvit 7 clase. (Meserii.)

544.BĂICENI, CUCUTENI, jud.IAȘI

Așezat pe pantele dealurilor de la Trei Movile, la aprox.6 km V de sediul comunei, 15 km NV de orașul Tîrgu Frumos și 10 km S de Cotnari, satul băⁱișenⁱ este atestat în anul 1454 (DRH, A, II, 56). Pe teritoriul satului se află cunoscuta stațiune preistorică Cucuteni. După tradiție, satul și-ar fi luat numele de la un proprietar, băⁱișánu, sau di la ^uo báii di banⁱ ce se afla prin aceste locuri.

Locuitorii sînt în număr de 539, se numesc băⁱișen^eⁱ, sînt porecliți perjárⁱ și, împreună cu ceilalți din zonă, se consideră ziierⁱ.

Apele care străbat localitatea sînt: rása (pără^uu rási; izvorăște din diálu stroiéstⁱ, trece pe la poalele șetățuⁱi și se varsă în bahluiét^u), nitócu (izvorăște din diálu șetățuⁱia, se unește cu puturuása și se varsă în rása), puturuása (împutîta), țoliása (izvorăște din rîpa țoliása și sub numele de vália uarzî se varsă în bahluiét^u). Dealuri: diálu stroiéstilor, ~ cucuténilor, ~ ruptúri, ~ lúpulu, ~ gastón, ~ g^uosánu (g^uosánu), ~ măguri (măgura), ~ bărbătéstⁱ, triⁱ m^uožíⁱ, șetățuⁱia, basarabuⁱia, u^uosóiu, standuála, viⁱiguára, dîmbu m^uóri, kíscu, băⁱișánu, m^uožíla șetățuⁱi; iazuri: iázu p^uópi, bálta arsâ, maláiu; alte n.top.: mláda, pi láiu, șortolám, toluáca, la șetáti, pi săpăturⁱ, la comuárâ, la ⁱizvuárî, m^uožíla, pi m^uožíⁱ, la călúgărⁱ, întri dîmburⁱ, la skit, ziá minăstíri, la conác, pi pără^u, șásu m^uóri, izvóru împutît (~ puturós), p^uodíșu lúži, drúmu ~ , lutăriia.

Satul are două părți mai importante, pi dial, pi váli, și se învecinează cu localitățile: cucuténⁱ, bărbătéstⁱ, balș (báluș), cuásta măguri

(măgura sau șilipășcu), stroiește¹ și băișen¹ di băia. În localitate există școală generală de 4 ani înființată în 1883; au loc frecvente reuniuni științifice cu privire la stațiunea arheologică Cucuteni. Locuitorii se ocupă cu agricultura, cultivarea viței de vie și a pomilor, cu lucrul la pădure și apicultura. Unii dintre ei lucrează sezonier la I.A.S. Cotnari. Schimbul de produse se face la Tîrgu Frumos. Aici, dar și la Pașcani și Iași, copiii urmează cursurile unor licee de specialitate și școli profesionale.

Nume: rádu, burlui, căotóc, görgi^u, rúsu, páiu, carári, argír, muntianu, prisacáru, iácob, ikím, buzdugán, sáva, bodái, burduhósu, beșériu, barabói, enăkésu, enculésu. Prenume: vasíli, iion, costáki, neculái, alisándru, görgi, tuádir¹, péturu, florín, pávál, dunítru, nihái, sándu; mariia, iliána, catińca, frăsína, natalíia, agláia, máriuára, emíliia, anéta, rucsándra, sílvíia, marśica, cătălina, zánóviia. Porecle: žer, mízu, kiťoran, dupaláu, coșárcá, căldurá, trută, ťiricá, mótán, curlát, vasíláki, făťinâ (bărbați); bíla, buáťa, sabinuáica, sánduluáia, fríșca, moiníasa, intárcá draș, máia muártá (femei).

A.Inf.pr.:RADU GH.VASILE (rádu vasíli), poreclit ťiricá și mótán, 47 de ani, 4 clase, agricultor și žiiér¹: lucréz mai ales la žii, da și la cîmp. Stagiul militar l-a efectuat la Timișoara și Iași. Citește uneori ziare și cărți, ascultă radioul și urmărește frecvent emisiunile de televiziune: ím¹ pláši muzíca pópulárá și štírii. Se deplasează rar la Tîrgu Frumos și Iași. Are un băiat elev la un liceu economic din Iași, iar o fată la Institutul pedagogic de învățători din Bacău. Interesat de reușita anchetei, a dat răspunsuri ample și a făcut precizări în legătură cu formele vechi și actuale ale cuvintelor. Apar uneori în rostirea sa muierea dentalelor în poziția iot (ď, ť) și deschiderea vocalei e(ę, ě). A dat spontan toate formele verbale. Bun povestitor. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.RADU GH.GHEORGHE (rádu görgi), 54 de ani, 4 clase, agricultor, se ocupă cu creșterea albinelor și este considerat ca unul dintre cei mai buni apicultori de prin împrejurimi. Soția a învățat 4 clase și au o fată profesoară de limba română. Citește ziare și cărți de apicultură. Fratele inf.pr. (Apicultură.) 2.RADU V.MARIA (rádu mariia), 38 de ani, 4 clase, agricultoare, se ocupă și cu prelucrarea cînepii și a lînii. Soția inf.pr. (Cînepă; texte.) 3.MUNTEANU V.GHEORGHE (muntianu görgi), 39 de ani, 4 clase, agricultor și cioban: am fúost di mic strungári¹. Stagiul militar l-a efectuat la

Tîrgoviște.(Oierit; texte.) 4.ALUPOAIEI DUMITRU (alupuáii duníttru), 69 de ani,
4 clase, tîmplar. (Meserii.)

545.ION NECULCE, TÎRGU FRUMOS, jud.IAȘI

Situat la aprox. 5 km E de orașul Tîrgu Frumos, pe coasta dealului rădiu, la vărsarea pîrîului Cristești în Bahluiet, satul necúlși s-a chemat pînă la noua împărțire administrativă prigorení miș, spre deosebire de Prigoreni Mari, actualul Prigoreni. Sătenii susțin că localitatea a purtat înaintea numele de văléní, podgoréní sau podgórija, rítu, plotonița, cristinuáia și avrámení, iar în decursul cîtorva sute de ani, pe o rază de aprox. 4 km, așezarea a fost mutată de 3 ori pînă cînd oamenii și-au grupat casele în jurul bisericii și conacului cronicarului Ion Neculce. Un sat Prigoreni, pe Plotonița, este atestat în anul 1635 (CATALOG, II, 236).

Locuitorii sînt în număr de 281, se numesc văléní și, împreună cu cei dintr-o zonă mai largă, își zic cîrližení (de la Cîrligătura, fostă plasă în jud.Iași).

Prin sat curge părău bahluiet, numit mai înainte de către localnici plotonița[?]. După ce intră în luncă, la podu di șer primește ca afluent părău adîncăta, iar de sub poalele dealurilor red și rítu, pe drága (izvoarăște din diálu cristéstí din pădúria búda); alte ape: părău búzni, ~ șunca, ~ pópi, ~ cristéstí, ~ uórdia. Dealuri: diálu prigorenílor, ~ zíii, ~ tîrgulu, ~ búznia, ~ gănéștilor, ~ cristéștilor, ~ rădiu, ~ hólmi, ~ di la crámă, ~ cîcășeștí, ~ rítu, ~ búobéica, ~ búogu, ~ custúri, ~ răsa, ~ húlturu, béșu, búostánu, brézîli, budăiu lu ráta, la budăi, uorpázu, scăiu; văi: vália în părăii, ~ drága, ~ ugguriánulu, ~ bostánulu, ~ rădiulu (~ rădiu); alte toponime: dúpa șanț, șunca, la iaz, pi șas, saráta, drúmu di șer, ~ tîrgulu, în grop, heleșteu mări, ~ lu necúlși, búolárí, bejăniása, în rugăriii, rítu diálulu.

Satul are două părți, diálu și vália, și se învecinează cu: prigorení, războiení, tîrgu frumos, búznia, gănéștí și cristéstí. Dintre acestea doar Războienii este un sat mai nou, format cu oameni aduși din Boroaia-Neamț în jurul anului 1922, care mai păstrează doar izolat unele fonetisme specifice graiului nemțean. La aprox. 12 km de localitate se află stațiunea climaterică Strunga, iar în sat există biserica și mormîntul lui Ion Neculce, un muzeu în curs de amenajare și mormîntul tatălui lui Ion Creangă. În ultimul timp vin aici mulți vizitatori străini și au loc manifestări culturale și ar-

tistice prilejuite de diverse aniversări "Neculce". Satul are școală generală de 4 ani. Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura, dar mulți dintre ei lucrează sezonier pe diferite șantiere din Iași și Țirgu Frumos sau la I.A.S. Războieni. Schimbul de produse se face la Țirgu Frumos, iar copiii urmează cursurile unor licee în acest oraș și la Iași.

Nume: ĉobănu, iordăki, tanăsă, măziri, gînju, ursăki, tun, timof-ti, știrbu, apetri, pristăvu, olăru, darabă, privigitorită, bucă, mujdei, pă-iuș, patrașcu, braharu, aniguruăii, ăistrăti, agavriluăii, rusu, anihăăilésî, agafiți. Prenume: ăiun, vasili, giță, neculăi, tuădir, costantin, pătru, ăili, ștefan, păvăl, iordăki, gogu, dunătru, matei, mihăi, mîrșă; aneta, maria, ăiliana, marguăla, zafira, rucsanda, paraskiva, ana, ăemiliia, silvia, vasilca, catinca, zoăita, catrina, aglaia, maranda, lisaveta, frăsina, verzina. Porecle: rățoi, coșarcă, tropai-tropai, hop-hop, țigău, țircău, morgin, clonc, gogu, bîjbă, motorél, huludet, bolmojuagă, pletosu, kitan, oblu, humă, corjan, arișu, nicosu, zohornăru, buămbă, bumb, tescu, luzăr, putinică, moloman (bărbați); tîpa-tîpa, motorica, vîja, heșculiăsa, hulpuăica, obălă, șkuăpa, vatamata, gisca (femei).

A. Inf. pr.: PRISTAVU V. NECULAI (pristăvu neculăi), 58 de ani, 4 clase, agricultor. A făcut armata la Iași. Citește uneori ziarul și cărți. Se deplasează foarte des la Țirgu Frumos și mai rar la Iași. Are o fată studen-tă la Iași și o alta învățătoare. Volubil și inteligent, a acordat o atenție deosebită tuturor răspunsurilor, pentru că li șetăști lămăia-n cărț. A dat spontan pluralul substantivelor și majoritatea formelor verbale. Interesat de reușita anchetei. Bun povestitor. (Și: Agricultură, Apicultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. AGAFITEI DUMITRU (agafiți dunătru), poreclit buămbă și mustiăță, 47 de ani, 4 clase, agricultor, și cunoaște bine lucrul la vie. Stagiul militar l-a efectuat la Țirgu Jiu. (Viticultură; texte.) 2. PRISTAVU N. ZOITA (pristăvu zoăita), 52 de ani, 4 clase, lucrează "la cîmp și pe acasă cu gospodăria, cu țesutul". Soția inf. pr. (Cînepă; texte.) 3. TIMOFTE ȘTEFAN (timofți ștefan), 53 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. Soția a învățat 4 clase. (Oierit.) 4. OLARU TH. VASILE (olăriu vasili), 70 de ani, 4 clase, tîmplar și agricultor. (Meserii.)

546. MĂDÎRJAC, jud. IASI

Situat pe panta sudică a Dealului Mare, în Podișul Central Moldove-nesu, în marginea județului, spre Neamț, lângă pîrîul Șacovăț, înconjurat de

păduri, satul mădîrjác se află la aprox. 40 km de Iași și 40 km NE de Roman. Satul este atestat drept cătun al com. Popești, plasa Cîrligătura, în anul 1865 (INDICE, 44); (pentru posibilitatea identificării vechimii cf. STOICESCU 555; DIR, A-XVI, IV, 290, pentru numele Mădîrjași; M. Costăchescu, "Ion Neculce", 1928, fasc. 7, pentru numele Mădîrjești). Inf. pr. afirmă că localitatea datează din jurul anului 1400, de pe vremea lui Alexandru cel Bun. Oamenii s-au așezat aici în niște poieni stăpînite de un proprietar ungar, mădîrjác. Circulă și unele legende potrivit cărora satul a fost prădat de către haiducii lui Bujor, că inițial pe aceste locuri au trăit tătari, care cu timpul s-au creștinat și au construit un schit, în jurul căruia s-au strîns mai mulți locuitori din împrejurimi, că așezarea s-a consolidat după anul 1821, cînd, în urma revoluției lui Tudor Vladimirescu, s-au stabilit aici fugari din toată țara.

Locuitorii sînt în număr de 1100, se numesc mădîrjăseni, sînt porecliți bortări și, împreună cu vecinii lor, se consideră pădurenii.

Apele care străbat comuna sînt: sacovățu, lunca gergituaii, gîrla la rădu, părău bărcu, ~ șorbolia, ~ nășipării, ~ ketrosu, ~ răkitna, măzărărița, bhojila, balta niagră și runcu. Dealuri: dialu mării, ~ bhojili, ~ frumușălia, ~ popéști, ~ voineștilor, ~ poiéni, ~ țibăni, ~ gidiuonulu, ~ carîmbulu, ~ pădurețulu, ~ șirésulu, ~ móri, ~ prisăși, ~ zugăstrulu, în dial la cărpîn, pi dial la fîntînă, măgura, kîscu cîornulu, ~ scurt, ~ apóstol, ~ delianu, cuasta carîmbulu, ~ șorboli, ~ gergituiai, mălăiștia, iepurășu, la șetăti, mațiești, cîlmia rotării, kătra druli; iazuri: bulhăcu frumușălia, râmnicu lu gilán, ~ lu melînti, ~ lu keláru; păduri: pădúria gorgituaii (gergituiai), ~ șenușa, ~ baltagáni, ~ mazarári, ~ státulu, ~ frumușălia, ~ bhojili, ~ țibăni, ~ poiăscă, ~ gidiuon, voiniasca, arâma; șesuri: șăsu móri, ~ bărculu, ~ șorboli, ~ bisăriși; drumuri: drumu mării, ~ uági, ~ doroșcânilor, ~ iepi, ~ voineștilor, ~ la păduri, ~ popéștilor, șliăhu iașilor, ~ voineștilor, ~ bhojili; alte n. top.: poiăna iepurăș, ~ mecliă, gîrla ketruasă, ~ unguriănu, valia ră, la niăgu, la rāda, la pal, la livādă, la prisăcă, fîntîna crúși.

Părțile satului sînt numite pi dial la liuonti, pi șăs la gavrîl, pi dialu șirésulu, dialu frumușali, ~ mîti (cîotu ~), pi váli, iar localitatea se învecinează cu bhojila, frumușali, frumușica, popéști, voinești, poiăna, țibăna și gidiuon. În sat există consiliu popular, școală generală de 10 ani, bibliotecă, dispensar uman. Locuitorii se ocupă cu agricultura și lucrul

la pădure. Ei fac schimbul de produse la târgurile din Podu Iloaiei și Țibana, iar copiii frecventează cursurile unor licee la Roman, Tîrgu Frumos și Iași.

Nume: bujór, sándu, pánu, a¹ilíncfi, li^uónti, petrúșca, unofréi, lútă, țintíanu, prícop, hárás, pópoviș, holbán, furnícă, brai, bălășánu, tă^ușánu. Prenume: görgi, vasíli, nihái, li^uón, duníttru, costantín, neculái, do^rél, jánică; maríia, li^uilíana, ána, catińca, frăsína, zăsíra, li^uilíńca, agláia, anica, ăzelína, rusánda, marguála, proșíra, rarița, rodíca. Porecle: kipărúș, maia, bezaráua, tofliágă, cornúț, bolmuágă, p^uóru, pírlis, albiș, kóru, că^uș, tírtán, bulíki, préda, țápu, hornáru, cucóș, tihária, hușár, múșa, rímbuácă, dumán, mutulícă, puf, gálúșcă, jdéru, barabúlă, hórńia (bărbați); cățáua, cadăiașá, șkuápa, conăkuáia, țintíanńca, gibuáșá, líńgură spártă, cápra, míța, sféclia, zgí¹íta, algína, iúda, kiftíia (femei).

A. Inf. pr.: SANDU V.CONSTANTIN (sándu costantín), poreclit kipărúș, 39 de ani, 5 clase, agricultor și tîmplar. Este și dascăl la biserica din sat. Stagiul militar l-a efectuat la București. Se deplasează la Podu Iloaiei și ocazional la Iași, este abonat la ziare și citește uneori cărți. Tîmplăria a învățat-o de la bătrînii din sat și "de la meșteri din Iași". Soția este agricultoare și a învățat 4 clase. Cu mare putere de concentrare, a insistat mult asupra formelor verbale. Răspunsurile sînt amănunțite, de cele mai multe ori comentate. Cunoaște bine și alte meserii. Este ușor influențat de limba literară și caută sinonimul neologic. (Și: Meserii.)

B. Alți inf.: 1.LUTĂ C.VASILE (lútă vasíli), poreclit roșu, 59 de ani, 5 clase, agricultor și paznic de noapte la Podu Iloaiei. A făcut armata la Iași și a fost plecat pentru o scurtă perioadă de timp în Banat, unde are rude. Citește uneori ziarul. (Agricultură; texte.) 2.BRAI CONSTANTIN (brai constantín), 38 de ani, 7 clase, agricultor care se ocupă în mod special cu lucrul la vie. Nu a făcut armata și se deplasează rar la Iași. (Viticultură; texte.) 3.IORDACHE V.ION (iordáki li^uón), 48 de ani, 7 clase, agricultor care se ocupă și "cu albinele". Citește ziare și cărți de popularizare a apiculturii. (Apicultură.) 4.SERBĂNESCU I.V.MARIA (șerbănésucu maríia), 31 de ani, 7 clase, se ocupă cu "munca pe acasă și cu lucrul la lînă și la cînepă". Soțul a învățat 7 clase. (Cînepă.) 5.TĂUȘANU V.CONSTANTIN (tă^ușánu costantín), 65 de ani, 4 clase, agricultor și cioban: am fost mult ani cu ^uo¹ili în sat. A făcut armata și a participat la război. (Oierit; texte.)

Localitatea mironéasa este situată cam la 25 km S de oraşul Iaşi.

Este menţionată la 1820 ca Poiana Mironesăi şi Mironéasa (CATAGRAFIE, condica 19, f. 80-81). După tradiţie, locuitorii au fost clăcaşi pe moşia lui idiuărî gîca [Eduard Ghica].

Locuitorii, în număr de 2979, îşi spun mironénî şi sînt moldovenî; -veân. Sînt porecliţi de către cei din satele vecine mîngalaşii di la mironéasa, pentru că mai înainte se făcea aici mult mîngál.

Principalul curs de apă pe teritoriul comunei este pîrău stávnicu, avînd ca afluenţi pîrău úrşîţîi (úrşîta) şi brusturét. Dealuri: în deal la ţurána sau pi ţuránî [vîrf de deal terminat cu un pisc], în deal la skit, ~ ca-tárg, ~ iezár, ~ căpotéstî; izlazuri: izlázú brusturét, ~ stámnişél, ~ la búc-şa, ~ záлма, ~ skítu hadîmbu, la pîrlitúrî; poieni: poiána prisáca, ~ pópi, ~ ziía şobánului, ~ lu bénîş, ~ lu stavaráki, ~ lu mărián, ~ di sub zári sau poiána şeî lúngî, poiána ziía vétî [de la n.pers. Veta], ~ lu vrágii sub gro-pánî, ~ bursucářiî, ~ pi iezár, ~ la úlmu lu merăşáscu, ~ în ármósú, ~ fîn-tîna armánului, ~ liváda racláru, ~ în deal la núhan, ~ căbáníţî, ~ şásu fîn-tîniţî, ~ sup_ponóru mănástiri, ~ la pîrlitúrî, ~ la turlús [turluc 'bocşă de mangal, grămadă de lemne pregătită pentru mangal], ~ frásínu şel strîmb, ~ lăcu lu mărián, ~ la uodáii, ~ la stejárî, ~ la frásîn, ~ stîna lu tărbói. Alte n.top.: în gróp, sîzirîş [loc de arătură lîngă sat].

Părţile satului: în cot la burdunéstî sau cótu burdunéstilor, pi to-loácă, la zaharénî, la poárta ţárnii, în kitoáia. Localităţi învecinate: şo-ca-bóca, îipátili, sloboziía îipátili, rása véki, tîngujái [şi tungujái], uo-proáia, paraskivénî, poiána mînăstiriî, pănoása, ţibána, domniţa, lingurárî, săcătúrî [acum liváda nóuă], úrşîta, skítu mînăstiriî sau deálu mînăstiriî, hadîmbu, brusturét [acum frunziş], găuunoása, şkéia, sátu nou, bícu. În satul úrşîta, locuitorii sînt veniţi de la Cozmeşti şi Vultureşti, jud. Vaslui, în anul 1925, cînd au cumpărat aici o pădure.

Ocupaţia principală a locuitorilor este agricultura, dar pămîntul nu este prea bun. Înainte se făcea mult mangal. Pentru cumpărături, oamenii merg la tîrg la ţibána, negréstî şi la Iaşi. Mulţi bărbaţi sînt plecaţi la lucru pe şantiere, în diferite zone din ţară: Argeş, Constanţa, Iaşi etc. În comună există primărie, şcoală generală, cămin cultural, bibliotecă, dispensar. Copiii merg la şcoli superioare la Iaşi.

Nume: zahăriia, burdún, potlóg, racláru, iíuonésu, dumitráki, rádu, lăcătúş. Prenume: vasíli, iíuón, górgi; maríia, iíleána, rusánda, paraskíva. Porecle: giuoşélu, kept di-otál, murátúrí seriúásí, bozgorói, fandarác ["făcut prin buruieni"; îi spune şi buruiánâ], pernoşélu, ágiuúťi, arón, círtiťi, zbang, gúrf strímbi, nicoválf (bărbați); şcórkii (femei).

A.Inf.pr.:BURDUN I.VASILE (burdún vasíli); poreclit burdunél, 62 de ani, agricultor. A făcut armata la Tg.Neamț, iar în timpul războiului a fost la cumpánia dispolibirí [disponibilă?]. Soția are 7 clase; au 2 copii. Un informator bun. (Şi: Agricultură, Viticultură, Cînepă; texte.)

B.Alți inf.: 1.RACLARU GHEORGHE, 85 de ani.(Apicultură.) 2.CIOBANU I.VASILE, 52 de ani, 5 clase. (Oierit; texte.) 3.BURDUJA DUMITRU, 51 de ani. (Meserii.)

548.TANSA, jud.IAȘI

Localitatea tása este situată în partea de SV a jud.Iași, în bazi-nul superior al Bîrladului, pe pîriul Gîrbovăt. În documente apare pentru pri-ma dată în anul 1469, sub numele Brudureşti (DRH, A, II, 231). Denumirea Tan-sa este menționată în 1772-1773 (MOLDOVA, I, 172). Locuitorii spun că satul datează de pe vremea lui Ștefan cel Mare. Este vie conștiința originii răze-şeşti. O parte din locuitori s-au mutat lîngă Belceşti, jud.Iași, unde au pri-mit pămînt, întemeind așezarea numită Tansa-Belceşti.

Locuitorii, în număr de 2617, își spun tăsání; -sán și sînt moldo-vení, romíní. Cei din jur îi poreclesc perjárí [pentru că sînt mulți "perji" în sat] și greblárí [pentru că fac și vînd greble]. De Anul Nou se umblă cu co-linda, cu uratul, cu semănatul, cu ursul, cu capra, cu buhaiul, cu mascátíi, cu haiducii; în satul vecin soholét se umblă și cu jíiánu.

Pe teritoriul comunei curg următoarele ape: gîrbovátu, care izvo-răște de la gánturí, din sus de mănástire [un sat], gírla bótái, "iese de sub şetáti și se varsă în gîrbovăt la pódu lu zoáci-gíni", ~ săcátúrii, "iese de la lac și se varsă în gîrbovăt", ~ tánsái, "iese de la toacă", ~ váleuóni [se varsă în gîrbovăt la pódu dagíťi], ~ ketrárii, ~ humárii, pîráuu rádiului, "varsă în gîrbovăt", pîráuu pódu grîndului, ~ grîndului, ~ doroşésfi [se var-să în şacovăt la locul numit brîndíi], ~ vėjíi [se formează din satul gídiuón și se varsă în şacovăt], hátia la gítuóníki m bótcă. Dealuri: deálu zîndá-hului, numit și zîndáu sau dealul bîrlădeánului, deálu humárii, ~ ketrárii,

~ vărării [aici se făcea var], ~ huțan (ului) sau la huțan, ~ gîrli lăcu-
lui, ~ la șetăți [aici este o biserică], ~ la șanțur¹ sau ~ maftiieștilor, ~
la (sub) găluoăsa, ~ di la țibăneștii buhlii, pi dealu fôcșii, în dîmb la
brad. Alte n. top.: prislop [loc de trecere de la Tansa spre satul vădu vé-
jfi, pe lîngă locul numit șetăți].

Părțile satului: la toacă, pi fôcșă, văleoănea [Valea Oanei], pi
mărzină, pi șăs, sub deal, la cîrțu, boătcă, slobođia. Localități învecina-
te: soholét [și su^hulét], găuren¹ [acum vălen¹], jigorăn¹, țibănești mar¹ sau
a lu carp, cotic, todireșt¹, duméști noi și vek, băseșt¹, războien¹, gîr-
beșt¹, gîrbești mar¹ sau roșcoăia, paraskiven¹, țibăna, săcătura, domnița,
skinétea, băbușa, vădu véjfi, gidiuon, săgna, vulpășăst¹, kîscu rúsului, tăr-
nița, buzdug, pîșeștii [a], dagîța, mînăstirea, boătca veki, lingurar¹, șurea,
vovreșt¹, iezăr, țibăneștii buhlii, armășan¹, zăși prăjin¹. Graiul din Suhuleț
se caracterizează prin varianta amú 'acum', față de acú, din localitatea an-
chetată. Inf. observă că în satul mănăstirea, cu foști clăcași, situat cam la
4 km N de Tansa, oamenii "sînt cam ruș". Ei folosesc varianta gutăi, în loc
de gutú, cum se spune în localitatea anchetată. Ocupația locuitorilor este
agricultura, dar sînt bine dezvoltate și viticultura și pomicultura. În sat
sînt și cîțiva olari. Cel mai vestit este Ion Diaconu, premiat la tîrgul ola-
rilor de la Pitești. Ceramica de Tansa este bine individualizată în cadrul
creației populare românești de acest tip. Sînt și cîțiva pietrari, care folo-
sesc materialul din dealu ketrării. În sat există primărie, școală generală,
cămin cultural, bibliotecă. Pentru cumpărături, merg la Băcești, la Roman și
la Negrești. Mulți oameni sînt plecați la lucru în alte părți: Roman, Ne-
grești, în Delta Dunării, în Dobrogea. În satul Traian din Dobrogea se află
70 de familii din satul vecin, Suhuleț. Copiii merg la școlile superioare din
Iași.

Nume: sîrcu, brașovănu, vîrlan, vîrtan, cobúz, călășa, cotan, agáki,
mihaláki, vătră, coțofănă, pópa, zoacîgîni, oláriu, petrilă, zbera, pălășă-
nu, stérea, căprășa, botéz, pînteă, mironescu, pana¹inti, mardări, crețu. Pre-
nume: vasîli, görgi, iiuon, costantin, toădiri, dunitru, petrăki, pávál, da-
hariia; mariia, aglaia, hileăna, rarița, mărița, hiuăna, paraskiva, proșira,
lavinea, catiņa, natalița, [R] veronica, cărmén, dorica, monica, cúța, lili-
iăna. Porecle: popîrjăki [pentru că pîrjolea, adică fura], pășălău, țiuu,
neamtu, burgélea, jápă sau lup, țăpu, hrib, drug [a furat un drug], ogăr¹,

bostănăr¹, galit¹ [pentru că vorbește cu r uvular, ca evreii galițieni], motán, bújdea sau flóša, ťirlic, kirpíc, hohán, todirící spăriétu (bărbați).

A. Inf. pr.: PANAINTE N.GRIGORE (panaiínti gligóri), 49 de ani, agricultor și îngrijitor la școala din sat, 4 clase. Fiind invalid din copilărie, nu a făcut armata. Soția a învățat 4 clase. Inf. are o particularitate în rostire: ocluzivele și africaterile în poziție finală absolută sînt însoțite de o explozie puternică, dînd impresia acustică a unui -î ultrascurt șoptit, după catastază. Un informator foarte bun. (Și: Agricultură, Viticultură, Apicultură, Cînepă; texte.)

B. Alți inf.: 1. RADU I.T.VASILE, 78 de ani, 5 clase. (Oierit.) 2. BA-BUȘANU COSTICĂ, 64 de ani, 5 clase. (Meserii, mai puțin olărie; texte.) 3. DIACONU ION, 46 de ani, 5 clase. (Meserii: olărie; texte.)

549. GÎDINȚI, SAGNA, jud. NEAMȚ

Postă reședință de comună (comuna cuprindea satele diálu mărulu sau fágu, gîdínț și poieníța sau poienár¹), satul gîdínț este situat pe malul stîng al râului Siret, pe coasta vestică a Dealului Mărului, la aprox. 5 km E de orașul Roman. Este atestat pentru prima dată la 1429, sub numele de Gă-dinți (DRH, A, I, 134). Localnicii vorbesc adesea de vechimea satului, invocînd figura lui Ștefan cel Mare, care ar fi construit aici o cetate de apărare cu numele de Smirodava, denumită ulterior Cetatea Nouă sau Sfîntu Dumitru. Ruinele acestei cetăți și ale unui canal se mai văd și astăzi pe malul stîng al Siretului.

Locuitorii sînt în număr de 2287, se numesc gîdiśén¹ și, împreună cu cei dintr-o zonă mai largă, își zic r^uomascan¹.

Localitatea este străbătută de la SE la NV de pără^uu ketrósu (~ ketrós, pietrósu; izvorăște din diálu mărulu, se varsă în sirét la V de gîdínț și are ca afluenți pără^uu vélniți și ~ rîmnic), ~ vulpășeș¹ sau ságna (are ca afluent, pe dreapta, ~ liņcán¹), ~ frúnzâ. Dealuri: diálu víii, ~ mári, ~ tunicíi, ~ túrculu, ~ mărulu, ~ luțcánulu, ~ m^uožíli, ~ comórilor, ~ gorónu, ~ žurženilor, ~ holm, ~ crețuáia, ~ táberi, ~ kiliíi, ~ gîdínților, cúlmia ságni, kíscu rúsulu, dóbja, ťigánca; vîrfuri și culmi din Dealu Mărului: t^uo-diren¹, vładniśélili, buzdúz, mínăstírîa, kíșeria, p^uóganu, g^uoláni, gînda, zîmburu, căpătîna, stan, műsélú; alte toponime: fúndu gîștárulu, poiána húmi, poieníța, pădurîa poienár¹, amăcsînéș¹ (teren accidentat), șetátea nóuă (sau smirodáva; ruinele unei cetăți), vália plópulu, rîpa gálbînă, iázu

bó¹ilor, la șetăți. La aprox. 500 m de sat curge râul sîrét (sîrétîli), iar cel mai apropiat munte este petrișica (lîngă Piatra-Neamț).

Satul are mai multe părți, pi dialu șel mări, vălia plópulu, pi șăs, pi părău, în pogán, și se învecinează cu orașul róman, ságna, poienari¹, 1i^uon criangá, tămășán¹, stănúța și sîrétu. După afirmațiile unor informatori, în localitatea Cordon (sat la 10 km de Gîdinți) populația este venită din Muntenia și păstrează și astăzi, în special, trăsăturile fonetice ale acestui subdialect. În Gîdinți există școală generală de 10 ani, cămin cultural, dispensar și un preventoriu T.B.C. Locuitorii se ocupă cu agricultura, dar aproape o jumătate dintre ei sînt muncitori la întreprinderile industriale din Roman sau funcționari la diverse instituții și fac zilnic naveta. Oamenii vînd și cumpără diverse produse la Roman, iar copiii urmează cursurile unor licee în acest oraș, iar institute de învățămînt superior la Bacău și Iași.

Nume: șobánu, stáfii, cucós, călinescu, guguianu, sándu, 1irimia, prisacáriu, pópa, carnáru, agáki, cózma, balcán, clápús, pana¹inti, fîrțáscu, vartoloméi, solomón, cîrmáșu, berianu, pascáru, 1enáki. Prenume: vasíli, neculai, miticá, 1i^uon, costicá, vi^uorél, gligóri, niháí, petráki, górgi; maríța, rucsándra, 1ilínca, proșira, ăzêla, paraskíva, catińca, ána, anica, agláia, maríia, sofíca. Porecle: gră^unti, fus, žurž, gușátu, gebósu, liampáu, duláp, babaréz, stog, șútu, șóflia, măligá, malái, kírtá, c^uoșelói, jídánu. Femeile poartă porecelele bărbaților.

A. Inf. pr.: CUCOȘ VIOREL (cucós vi^uorél), poreclit babaréz, 43 de ani, 5 clase, se ocupă cu agricultura, apicultura, cărăușia și face aproape zilnic diferite transporturi la Roman. Stagiul militar l-a efectuat la Sibiu. Citește uneori ziare și cărți. Binevoitor, spontan, cu multă putere de concentrare, a insistat asupra "cuvintelor mai noi". A dat informații suplimentare și a explicat termenii specifici localității. (Și: Apicultură.)

B. Alți inf.: 1. FÎRȚESCU CONSTANTIN (fîrțáscu costantín), 55 de ani, 4 clase, agricultor. A făcut armata la Bacău și a participat la război. Se deplasează frecvent la Roman. (Agricultură; texte.) 2. CLĂPUCI IOSIF (clápús ió-sif), 54 de ani, 5 clase, agricultor, se ocupă mai mult cu lucrul la vie. A făcut armata la București și a participat la război. (Viticultură; texte.) 3. CUCOȘ VIOREL MARIA (cucós maríia), soția inf.pr., 39 de ani, 5 clase, se ocupă cu agricultura și prelucrarea cînepii. (Cînepă.) 4. CARNARU C. GHEORGHE (car-

năru górgi), 62 de ani, 5 clase, agricultor și cioban "timp de 30 de ani". A făcut armata și a participat la război. (Oierit.) 5. CUCOȘ CONSTANTIN (cucós costantin), 44 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. A făcut armata la Iași și a participat la război. (Oierit, răspunsurile notate cu [II] ; texte.) 6. AGACHI NECULAI (agáki neculái), 42 de ani, 7 clase, dulgher. (Meserii.)

550. MIRCEȘTI, jud. IASI

Satul se află pe Siret, la 24 km S de Pașcani și 17 km N de Roman. Atestat la 1455 (DRH, A, II, 66). După tradiție se spune că, acum mai bine de 150 de ani, locuitorii au fost răzeși, cu proprietăți sub coasta Bulbocii. Din cauză că pământul era rău și neîndestulător, satul s-a așezat mai apoi pe deal, pe moșia vornicului Alecsandri, locuitorii devenind clăcași.

Locuitorii își zic mirșeșteni; -tean. Vecinii numesc satul Mircești și sátu lu alecsândri. În sat trăiesc 1257 de locuitori.

Prin sat curge râul sîrét sau sîrėti, cu afluenții: gîrla mări și ~ constantinulu. Dealuri: la bulbuácî, la zîii la dial, ~ la váli, îlûzimî, în dial la plop, ~ la bisăricî; bălți: bulbuácî, costantínu, iácuba, ruptúra mări, ~ la tămășenî, săpățica, șulinuása, dăscălița, dubalăriu, paraskíva; pășuni: puturuása, báhna, șiriteiú vek, ~ nou, după dig, îm fînăți, lupuála; terenuri arabile: lanu móri, hoguárili la váli, zîii la váli, găureána, scurtătúrî, izláz, șuáti, după dig, cuásta, între drúmurî, lûzimî, nimași, în douîșpi, în douîșpátru hectári, triîizăs, la șirigíuu, salónu duámni, la costantin, păcurárî, cînikíști, îm puála păduri; păduri: tăiítúra, fántu, mășúcu, pîrlíta; rișe: rișá după spítal, morișca.

Părțile satului sînt cótu spítálulu, ~ di la cútî, sátu nou, șéntru, la pópa la dial, písti líníî și se învecinează cu iugáni [a.], ursărești [a.], rekíténî, șkeíja, bútea, dója, hălăușești [a.], gerăiești [a.], botéști [a.], tescáni [a.] și săbăuáni [a.]. Locuitorii sînt agricultori, mare parte a bărbaților sînt muncitori calificați și lucrează în întreprinderi industriale la Pașcani, Roman, Bacău. În sat se află C.A.P., primărie, poștă, cămin cultural, sanatoriu, cooperative meșteșugărești și de consum, iar în co-

mună, I.M.A. Iugani, balastiera Gherăești, I.R.T.A. - coloana de autocamioane. Tot în localitate este Casa memorială Vasile Alecsandri, vizitată în tot cursul anului de turiști din toată țara. Ca să vîndă și să cumpere, locuitorii merg la Tîrgu Frumos, Roman, Pașcani, Tupilați, mai înainte la Hălăucești. Copiii locuitorilor merg la licee la Bacău, Roman, iar la facultăți, la Iași.

Nume: timófti, gavriliúc, popoviș, dokițanu, bejănáru, zamfír, ver-nica, dulháriu, șibotáriu, rádu, blaj. Prenume: górgi, vasíli, mihái, iúón, [R] florín, gáni, vi^uorél, víctor; mariíá, iliána, [B] frósa, casándra, ma-rándá, rusándá, [R] valeríca, víoríca, rodíca, láura, cla^uúdiá. Porecle: dără-bónțu, picí, budulái, víju, bércu, kéli vérdi, gít strîmb (bărbați); bulián-dra, uoltíancca, păsárica (femei).

A.Inf.pr.: CUMPĂȚĂ MIHAI (cúmpîti mihái), poreclit cúmpînî, 47 de ani, este agricultor, a fost un timp și pădurar. A învățat 4 clase; a făcut serviciul militar și războiul între 1944-1945. Citește ziare, ascultă emisiuni de radio. Este căsătorit. În anchetă a răspuns cu termenii locali vechi, pe care i-a corelat și cu termenii noi. La anchetă au asistat uneori și alți localnici. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.ACHELĂRIȚEI ION (akelăriței i^uón), 59 de ani, este mecanic agricol, dar s-a ocupat și se ocupă și cu viticultura. A învățat 4 clase. (Viticultură, Apicultură.) 2.CUMPĂȚĂ MARIA (cúmpîti mariíá), 46 de ani, agricultoare, 7 clase, soția inf.pr. Înainte de a fi anchetată, a asistat cîteva ore la ancheta cu inf.pr. (Cînepă; texte.) 3.SIMION URSĂRESCU (sîmi^uón ur-sărescu), 43 de ani, cioban din copilărie, a învățat 4 clase. (Oierit.) 4.IACOB NECULAI (iácob neculái), 63 de ani, născut în Răchiteni (sat în comună), s-a stabilit prin căsătorie la Mircești. Agricultor, a fost, cu 20 de ani în urmă, morar la o moară de apă. A învățat 4 clase. (Morărit.) 5.GAVRILIUC ION (gavriliúc i^uón), 41 de ani, 4 clase, lemnar (dar "cam știe toate meseriile", pe care le-a învățat de la tatăl său sau, mai târziu, din armată). Ancheta a avut loc în atelierul inf. A dat răspunsuri bogate, în care termenii populari sau vechi sînt corelați cu termenii tehnici. (Meserii; texte.)

551.COZMEȘTI, STOLNICENI-PRĂJESCU, jud.IAȘI

Satul c^uosmésťi sau cozmésťi este situat în partea de NV a jud.Iași, pe valea Siretului mijlociu, în albia pîrîului Hurmuzu, la aproximativ 11 km

S de Pașcani și la 30 km N de Roman, pe soseaua națională Pașcani-Roman. Este atestat pentru prima dată, sub numele de Șendrești, în anul 1503 (DRH, A, III, 522). Numele de Cozmești apare într-un act din 1520 prin care se întărește lui Crîstea "satul Șendrești, numit acum Cozmești" (DIR, A-XVI, I, 162). Locuitorii știu că sātu s-o kámát șándreșt¹, iar Cozmeștii ári nómili di la ^uun ^uostăș, cózma sau cozmescu, m^uort f^ulúptili d^uómnulu ștéfan la șkéia. Ei susțin, de asemenea, că satul era situat mai înainte pe un deal aproape de Siret, se chema la báltă sau kíširia și era populat di vrio șíză di famílii di católiș adúș di dómnu alicsándru șel bun, în sec. al XIV-lea.

Locuitorii sînt în număr de 2113, își zic cozmeștén¹ și, împreună cu cei din jur, se consideră sîretén¹.

Apa cea mai importantă care curge prin marginea localității este sîrétu, care are ca afluenți pără^uu gîrli (gîrla), ~ hurmúzu, ~ lu costică verdiș, ~ rúnculu, ~ brîzuái, ~ m^uóri, ~ cozméșt¹, ~ plok, ~ smău. Dealuri: diálu vélnițî, ~ hurjúi, ~ zîii, ~ lopáta, ~ la bisărică, ~ la zosán¹, ~ stolnișenilor, ~ cozméștilor, ~ șohorán¹, ~ mogoașt¹, ~ la spîzurata, ~ muára di vînt, la mûka diálulu, prelúca, zdreviț; bălți: bálta nóuă, ~ pópi, gólu, ră-măgița, crístia, giholăriia, kiriluáia, la fîntîna magánulu, impuțita, la țî-găș, bulhăcu; iazuri: iazu lu stúrza, ~ lu costică dogáru, ~ lu manóli dogáru, ~ lu filip pópa, ~ lu gîtă móisa; păduri: pădúria lu stúrza, ~ lu micléscu, ~ poiana, ~ lămba, ~ călúgăra, zăvoiu lu micléscu, făzețálu; terenuri de agricultură: fundătúra, giholăriia, sîzii, la níjluási, curătúra, ketrăriia, bálta nóuă, lănu boieresc; izlazuri: la vélniță, la bálta pópi, cuhalm, gólu; alte n. top.: impuțita, cótu gîrli, la hotár, hațășu, năsîpăriia.

Părțile principale ale satului sînt: pi iaz, sātu nou, la católiș, la țigán¹, zosán¹, susán¹, părția gări, la cantón, la stășén¹, pi mûki, la hurjúi. În partea de sat numită la țigán¹ există un număr de case cu fogti robi pe moșia lui Sturza. Localitatea se învecinează cu: stolnișén¹, mogoașt¹ sîrét, șuhorán¹ și vîrîntăreșt¹. Există școală generală de 8 ani, cămin cultural și un punct sanitar. Oamenii se ocupă cu agricultura, dar mulți dintre ei lucrează ca muncitori în întreprinderi industriale din Pașcani și Roman, sau sînt angajați ca lucrători la stațiile C.F.R. din apropiere. Schimbul de produse se face la Pașcani, Roman și Tupilați, iar copiii urmează cursurile unor școli superioare la Iași, Roman, Pașcani și Hălăucești.

Nume: timófti, stăsu, níron, vérdiș, popéscu, gaftón, cózma, blága, păduráru, nedélcu, pópoviș, cășáriu, íiván, júdili, talpáu, níkítuáia, stratulát, diiacónu, borș, balán. Prenume: górgi, duníttru, vasíli, sáva, áúurél, íiúón, neculái, constantín, ștéfan, manóli, grigóri, íórgu, tuádir; iliána, ca-tínca, maríia, íeúuženíia, anica, zășíra, íiuána, domníca. Porecle: púrgel, scapéti, túrцу, afumátu, íirmilíc, kiťígóí, smíntíná, manácu, jumará, kéli, moťóc, súrdu, víntur, codáu, cúocór, șoric, míțu, dopurósu, íífu (bărbați); túsa, băzăicuța, țupuríca, bruásca, carásca, bíta, floruáia, kiťúsca, melitúi-ca, țífínuása, sorcățuáia, foșkuáia, bízguása (femei).

A.Inf.pr.: TIMOFTE GH.ELENA (timófti íiliána), cunoscută în sat sub numele de pakíța (de la numele mamei), 56 de ani, 6 clase, agricultoare: ă, lucrát tât tímpu la cîmp; barbatu úo fúost suferínd. S-a născut în satul Go-
ești, com.Lungani, jud.Iași, dar a venit în Cozmești de la vîrsta de un an. Ocazional, se deplasează mai ales la Pașcani. Inteligentă, cu mare putere de concentrare, a acordat o atenție deosebită sinonimelor și faptului că trebuie sî vorgésc ca la noi íi sat. A dat spontan pluralul substantivelor, toate for-
mele verbale și informații amănunțite despre obiceiuri și practici vechi. Cu un deosebit simț al umorului, povestește frumos, clar, curgător. (Și: Agricul-
tură, Viticultură, Cînepă - răspunsurile notate cu [II]; texte.)

B.Alți inf.: 1.TIMOFTE I.GHEORGHE (timófti górgi), 63 de ani, 4 cla-
se, agricultor și cioban. Se ocupă și "cu albinele, cu stupăritul". A făcut
armata și a participat la război. Se deplasează rar la Pașcani. Citește rar
ziarul. Soțul inf.pr. (Apicultură, Oierit; texte.) 2.TIMOFTE M.MARIA (timófti
maríia), 26 de ani, 4 clase, agricultoare, lucrează "la cînepă și lînă". (Cî-
nepă; texte.) 3.DOGARU MANOLE (dúogáriu manóli), 44 de ani, 7 clase, tîmplar.
(Meserii.)

552.SIREȚEL, jud.IAȘI

Satul sîrițál sau sărățál este așezat în partea de NV a jud. Iași,
pe valea pîrîului cu același nume, între dealurile masivului Dealu Mare, la
aprox.18 km N de Pașcani și 15 km V de Hîrlău. Este atestat sub forma Serețel
într-un document din anul 1459 (DRH, A, II, 121). Localnicii leagă numele sa-
tului de domnia lui Ștefan cel Mare, invocînd o legendă potrivit căreia dom-
nitorul, în drum spre Hîrlău, poposind într-una din poienele pădurii și cerînd
de mîncare, i s-a adus o turtă cam nesărată; a cerut sare, să fie mai sărățícă.
De aici, sărățái și sărățál.

Locuitorii, în număr de 1927, își zic sîrițáni și sînt porecliți

corcoşani¹ sau corcoşari¹ (mai ales cei din Slobozia, sat component al comunei), pentru că îmblă cu corcuasî la vîndut în tîrg, cu méri, şiréşă. Oamenii din localităţile apropiate le zic în batjocură şi o strigătură: sîrităl, sîrităl, s-o-necăt ūo bábî-n zăr / şi m-o pus pacătîli / s-o rîdic cu spătîli. Împreună cu cei din satele învecinate se consideră pădurén¹, [k] pădurăren¹.

Prin localitate trec: pără^uu sîrităl, ~ mări, ~ berezlóz, ~ diálulu, ~ duámni, sáca, humúasa, c^uórn^u şi tuţuáia (vália tuţuáii). La 5 km de sat curge sîrétu. Dealuri: diálu p^uópi, ~ mări, ~ tûdori, ~ hírlă^uulu, ~ slobozîi, ~ humósulu, ~ sátulu, ~ b^uodéstilor, corhána, vărăriia, ketráriia, ploşţina, péteru, cornişóru, cuásta cornişóru, ~ áimášulu, ~ iúzi, dímbu šal nári, în dial la tătáruşan¹; păduri: pădúria sîritălulu, ~ iúga (~ iúzi), ~ grí¹ir, pandolíca, todosuáia; poieni: poiána ungurénilor, ~ lu román, ~ lu costantín, ~ nículu, ~ lu petráki, ~ duámni, la muára úrsulu, şuátîli lu vrágii; alte n. top.: témnişili, p^uódu di lut, în porcăriii.

Satul are 3 părţi, tuţuáia, diálu şi vália sau vátra, şi se mărgineşte cu léspiz, berezlóz, slobozîia şi sátu nou sau vama fişil. Locuitorii (după afirm. ția inf.pr. unii dintre ei sînt ţigani, foşti robi) sînt agricultori şi fac schimbul de produse la Lespeză sau Paşcani, oraş unde cîţiva dintre ei sînt muncitori, mai ales la atelierele C.F.R., şi fac zilnic naveta. Copiii urmează cursurile unor şcoli superioare la Hîrlău, Paşcani şi Iaşi. În localitate se află sediul consiliului popular, şcoală generală de 10 ani, cămin cultural şi dispensar uman.

Nume: cojocáriu, áifrim, búhniá, unguriánu, niámţu, niámţánu, sándu, arsîni, rúsu, prúná, dedú, acasándri, úrsu, cõstantinésu, dulgéru, tá-násá, aromínésí, mánésu. Prenume: górgi, áili, dunítu, neculái, vasíli, ái-ŭón; catínca, maránda, rusánda, niculína, marşíca, mariia, áiliána, áilínca, viróna, agláia, domníca, lína, marguála, fluáriá. Porecle: petrekél, níca kítculu, vrágii, ŭoltíánu, baltág, gerván, áildi, jan, fluácá, román; femeile poartă poreclele bărbaţilor.

A. Inf. pr.: BUENICI ILIE (búhniá áili), 47 de ani, 7 clase, agricultor. Stagiul militar l-a efectuat la Tîrgu Ocna şi Tîrgu Mureş. Se deplasează, ocazional, mai ales la Paşcani. Citeşte ziare şi uneori cărţi: nu preşetesc cărţi; íşérc duminica. Soţia a învăţat 6 clase şi au doi copii elevi la o şcoală de mecanici agricoli din Tărtăşeşti, jud. Ilfov, astăzi Dîmboviţa. Inteligent, sobru, a dat informaţii suplimentare cu privire la sensul şi răspîndirea cuvintelor.

Cunoaşte bine obiceiurile vechi din sat. Bun povestitor, cu un deosebit simt

al umorului.(Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. UNGUREANU ION (unguriánu ¹íuón), 42 de ani, 7 clase, agricultor, lucrează mai mult la vie. A făcut serviciul militar la Buzău. (Viticultură; texte.) 2. RUSU GH. ION (rúsu ¹íuón), 51 de ani, 7 clase, agricultor și apicultor "de peste 23 de ani". A făcut armata la Fălticeni și a participat la război. Citește ziare și cărți "despre creșterea albinelor și stupii sistematici". (Apicultură; texte.) 3. PRUNĂ MARGHIOALA (prúná marguála), 61 de ani, 4 clase, se ocupă mai mult cu prelucrarea cînepii și a lînii, dar lucrează și "la cîmp sau în grădina de pe lîngă casă". (Cînepă; texte.) 4. DEDIU GRIGORE VASILE (dédiu sau adediuáii vasíli), 59 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. A făcut armata la Roman și a participat la război. (Oierit, pînă la întrebarea nr. 2370; texte.) 5. CONSTANTINESCU GH. ION (constantinésu ¹íuón), 51 de ani, 6 clase, agricultor și cioban. A făcut armata la Iași și a participat la război. (Oierit, de la întrebarea nr. 2371; texte.) 6. PRUNĂ GH. VASILE (prúná vasíli), 38 de ani, 4 clase, tîmplar. Stagiul militar l-a efectuat la Cluj-Napoca. (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 7. PRUNĂ DUMITRU (prúná dunítu), poreclit fluácá, 37 de ani, 4 clase, fierar la I.M.A. Lespezi, jud. Iași. Face zilnic naveta. A făcut armata la Oradea, iar timp de 9 luni a lucrat ca fierar la Vatra Dornei. (Meserii: fierărie; texte.)

553. TUDORA, JUD. BOTOȘANI

Situat în stînga Siretului, la aprox. 34 km S de Botoșani și la 30 km N de Pașcani, satul túdora sau túdura este atestat pentru prima dată în anul 1400 (DRH, A, I, 15), iar printre localnici circulă și astăzi legenda potrivit căreia localitatea și-ar trage numele di la ^uo fátá frumuásá cari-o trăíit pi áiis, túdora, ¹íubíta lu ştéfan şal mári.

Locuitorii sînt în număr de 6036, se numesc tudorén¹, iar împreună cu vecinii se consideră siretén¹.

Prin hotarul comunei curge rîul sîrétíu, care are mai mulți afluenți: pîrá^u túdorí, ~ uocúpulu, ~ căpriuárilor, ~ plésu, ~ vália pópi, ketrósu, zárna, chornăţálu, turbáta; alte ape: kiscováta (izvorăște din pădúria túdorí și formează hotarul dintre túdora și voróna), pîrá^u pánculu (izvorăște din pădúria túdorí, de la locul numit chorniş, și se varsă la Vorona în gîrla móri). Dealuri: diálu sílişti, ~ liténilor, ~ voróni, ~ nonézi, ~ pîrcováşilor, ~ uocúpulu, ~ mári, ~ turbéţí (turbáta), ~ húsulu, ~ cúrţi, ~ arşiţa, ~ pleşúta, ~ la bobéiş, ~ comuári, ~ kisóru găvánulu, ~ la trii kétrí,

~dumbrăvița, ~ zărna (zărna), ~ țărúșului, m^uoșila, bolohan, pléșa, ~ mări, ~ nică, pléșu, ~ mări, ~ nic; izlazuri: izlázú bolovánⁱ, ~ pi zărna, rădiu.
trii kétri, funduăia, șásu cucuiétîlor; bălți: bálta călúgăra, ~ huțánulu, zatón, lúnca; păduri: pădúria túdori, ~ voróni, ~ liténilor, ~ pîrcováșilor, benhész, unguruăia; văi: vália pánculu, ~ túdori, ~ zatónulu, ~ turbétfi, ~ zărna; alte n.top.: cúrtia véki, la huș, izvóru žamína.

Părțile principale ale satului sînt c^uornățál, vália, ruș, cápu c^uó-drulu și arínⁱ, iar localitatea se învecinează cu: sílištia, liténⁱ, voróna, uoniága și pîrcováș.

Oamenii se ocupă cu agricultura, creșterea vitelor și munca la pădure. Ei fac schimbul de produse la tîrgul din sat (zóia sí fáši tîrg la noi) sau la Botoșani și Pașcani, orașe unde și copiii urmază cursurile unor școli superioare. În localitate există consiliu popular, școală generală de 10 ani, cămin cultural și bibliotecă.

Nume: vatamanu, brúmă, calimandrúc, crap, potiráș, lipsalát, suru-ží^u, coțofria, bundúc, akiruăii, șárpánu, șárpí, andóni, apétrí, bobóša, semián. Prenume: görgi, duníttru, vasíli, costáki, íi^uón, neculái, péttru, túdor, tuádirⁱ, pintilíiii; maríia, iliána, catínca, paraskíva, zášíra, fluária, domníca, victóriia, žoržéta, melétiia, dóina, lilíiána. Porecle: zagribálá, motosél, cuiⁱbarⁱ, ținimínti, uoplián, țop, cocostîrc, rătóí, kíroșcá, balá^uur, curcán. Femeile poartă poreclele bărbaților.

A.Inf.pr.: CRAP P.DUMITRU (crap duníttru), poreclit hadarág, 57 de ani, 6 clase, agricultor. Se ocupă și cu "lucrul la albine", meserie pe care o cunoaște "din familie". A făcut armata la grănișérⁱ în f^uóstu județ dorohói, la mihăíilénⁱ și a participat la război. Se deplasează rar la Botoșani píntru cumpărátúrⁱ la tîrg. Citește ziare, uneori cărți, ascultă radioul și vizionează emisiunile de televiziune. A redat cu fidelitate vorbirea locală și a insistat asupra formelor vechi. A dat numeroase sinonime și informații privind răspîndirea termenilor. Bun povestitor. (Și: Apicultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.ACHIROAIEI GHEORGHE (akiruăii görgi), poreclit kíroșcá, '65 de ani, 3 clase, agricultor și lemnar. A făcut armata și a participat la război. (Agricultură; texte.) 2.SEMIAN PINTILIE (semián pintilíiii), 40 de ani, 4 clase, agricultor: lucréz la cîmp și la žíiii. Stagiul militar l-a efectuat la Orăștie. (Viticultură; texte.) 3.CRAP DOMNICA (crap domníca), soția inf.pr., 56 de ani, 4 clase, agricultoare. Se ocupă și cu prelucrarea cî-

nepii și a lînii. (Cînepă; texte.) 4.ȘĂRPI N.GHEORGHE (șărpi górgi), 67 de ani, 6 clase, agricultor și cioban la C.A.P. (Oierit.) 5.ANDONI V.GHEORGHE (andóni górgi), lemnar, 36 de ani, 6 clase. (Meserii.)

554.PREUTEȘTI, jud.SUCEAVA

Satul preu^ut^utes^uc este așezat pe valea Șomuzului Mare, la 9 km E de orașul Fălticeni. Este menționat la 1617 (DIR, A-XVII, IV, 181). După tradiția locală, numele satului ar veni de la preoții unui schit care se afla în cătunul Mănăstioara.

Locuitorii, în număr de 1828, se numesc preu^ut^utes^ut^uen^ui; preu^ut^utes^ut^uan^u. În comună au fost cîțiva "bulgari" (veniți înainte de primul război mondial în Huși: niculai^uev^uis, c^uoli^uef, pi^uet^uc). S-au așezat și unii ardil^uen^u, cum ar fi familia biej^uin^uari^u, din Arghira.

În șuom^uu^udu^u mare se varsă pîraiele br^uana, p^uăr^uu^u d^uin^u h^uirbur^u, ~ di la licuș^uăș^uc^u, ~ di pi glódur^u, ~ d^uin dur^uăi^utu^uari (în Basarabi), ~ lu g^uórgi (la argiri), ~ di pi pli^uș^ua, ~ h^uirtópulu. Munții cei mai apropiați sînt la g^uăi^uneș^ut^u, la rișca, la mălin^u. Dealuri: bulh^uacu, humărie^ua (acolu-i locu hu^umuș), dălu h^uuș^uulu, ~ h^uirtópulu, ~ mănăstiu^uari, ~ lu-antón, ~ n^uet^uiti (la Basarabi), uorăcu, ș^uetăt^uue^ua, șetăt^uea, h^uólmu, cuasta viii (zii); vâi: valia la v^urășug, ~ i^umaș^uflu, ~ sau v^uadu la puódu lu lînă (la Huși); izlazuri: i^umaș ("imașul vechi, de la împrumutarea din 1864"), șăsu d^ui la preu^ut^ues^ut, ~ d^ui la fundu^uai^ua, ~ basaráb, ~ argiri, valia sau p^uăr^uu^u glódulu; alte n. top.: pădure^ua státulu, ~ lu vi^uerg^uanu, ~ fund^uoii, ~ basaráb, ~ la górgi p^uópa, păduri^ua uorac, păduri^ua la sirg^u, uonăna ("era un loc pustiu, între Preutești și Basarabi, unde li se părea la mulți că văd, noaptea, diferite arătări"; uonăni = uom n^uic, poșit^uan^ui), ăntri p^uăr^ui sau lanu d^uintri p^uăr^ui ("un loc în Fundoia, între două pîraie fără nume").

Părțile satului: fundu^uai^ua, mănăstiu^uara, (mărzina) la ș^uetăt^uui, c^uotu m^uori, pli^uș^ua, uonănia, țarnu^uica, im^u fundu fundoii, séntru, asii di pi glódur^u, ~ d^ui la băhna cu arin^u, in^u suhát, la fandolica, br^uana n^uuă. Din comună mai fac parte satele lecușăst, h^uuș^ui [a.], h^uirtópu, basaráb, argiri, băhna cu-arin^u. Comuna se învecinează cu zurz^ues^uti [a.], pli^uș^ues^uti [a.], dolh^ues^uti mar^u, manóli^uă, șuoldăn^ues^uti [a.], țarna m^uari, pet^uie^ua. Deosebiri de grai există, după aprecierea inf. pr., în multe sate: la Hirtop "fi vorba mai apăsată: tu, v^uai! u^uai, ș^ute! [Ștefane]; băsarăb^ueni acs^uen^uti^uază tot măi lung și măi apasat;

huşăni vorbesc măi mult pi tî: gîtă; lecuşăşti is măi dămól¹ la vorbă şi vorbesc cu gî; cei din Şoldăneşti is un fel de tîntăr¹, cum ai spune, sînt mai iuţi la vorbă şi vorbesc cu gî". "Exact la fel ca la Preuteşti" se vorbeşte la Mănăstioara, Fundoaia, iar la Pleşeşti, Giurgeşti, Țarna Mare, se vorbeşte "cam tot la fel cu noi". În sat există primăriei, gospodăriei [C.A.P.], cămin cultural, școală generală. Ocupația principală este agricultura. Sînt mulți muncitori în făbriș și la șefereu; fac naveta la fălțîșen sau se duc prin Bărăgan, Dobrogea, Reșița. Localnicii merg la tîrg la fălțîșen (joia). Copiii urmează liceul la Fălțiceni și facultăți la Iași, Suceava.

Nume: rûsu (rusăni [pla.]), ădăscăliți, șobănu (șobēni [pla.]), kirilă, agapi, asăfti, flăoria, sînlăon, ăparastivi, spînu, sîrgli, anton, ăpietruaii, stan, mănē, amănuaii, pănțea, jîtăriu, prisacăriu, tăilîp, lăgin (lăoginări [pla.], la Mănăstioara), bejînăriu (bejînăreni [pla.], la Arghira), sănducu (sănduși [pla.], la Basarabi), gîdea (gîdeni [pla.], la Huși), maței (la Leucusești). Prenume: gîorgi, vasili, iuău, dumitru, nîculai, ștefan, mihai, iilii (îilii); ieliăna, mariea ("la argiri, la Maria se spune măriie și măriuără"), casăndra, cațînga, [R] viuorica, brîndușa. Porecle: cîrcîliet ("era friguros, se cîrcîlia lîngă foc"), și ușureadă ("spunea ~ la o capră care nu putea fâta"), broscăi sau țigăni lu andrii ("sînt oameni scurți, lați și cu ochii bulbucăți"), purșei (șic-ar și furat taț-su păorcu), hrib (bărbați); buduhălă (o femeie "cam puturoasă și vîoñică"). În general, "porecele sînt pe familii".

A. Inf. pr.: CRIRILĂ IOAN (kirilă gîorgi iuău), poreclit de fete, la școală, kiribuambă (fiindcă dădea cu pumnii), născut în cătunul Fundoaia, 63 de ani, 3 clase, agricultor. Din 1950 se ocupă cu apicultura, iar de trei ani cu sculptura în lemn (în cadrul cooperativei meșteșugărești din Fălțiceni). Nu a făcut armata, fiind supținător¹ de familie. În timpul războiului, a făcut concentrări, de cîte 2-3 luni, la Craiova, Todireni, Iași. A mers cu stupii "în pastorală" pe la Vaslui, în județul Tulcea și la Havîrna (Dorohoi). Știe "puțin rusește" de la rușii care au stat un timp în sat în timpul primului război mondial. Citește "tot felul de cărți". Soția a învățat 4 clase. (Și: Agricultură, Meserii: dulgherie, lemnărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. ZVORICIUC CONSTANTIN (costantin zvorîșuc), 69 de ani, 5 clase, agricultor. În urmă cu cca 20 de ani, a luat de la un vecin niște bătîș [butași de vie]. Are mai mulți butuci de frăgi, flehurî și țeriazî.

(Viticultură.) 2. AMĂNIOAIEI ION (i^uon amăni^uaii), 71 de ani, 5 clase, agricultor, apicultor, dulgher, rotar, dogar. (Apicultură, Meserii: rotărie, dogărie.) 3. SPÎNU MARIA (marⁱa spînu), 50 de ani, 4 clase. (Cînepă; texte.) 4. PRISECARU PETRU (prisacări^u gôrgi pⁱetru), 55 de ani, 7 clase, oier, agricultor. (Oierit; texte.) 5. SPÎNU PETREA (p^etrea spînu), 83 de ani, 3 clase, agricultor. A avut moară de apă pînă în 1960, "purtată de un morar neamț". (Morărit.) 6. AFRONOAIE CLEMANȚA (afronu^uai climănta), 31 de ani, 4 clase. (Meserii: zidărie.) 7. DIACONESCU VASILE (diⁱaconescu vasili), 72 de ani, 7 clase, zidar, agricultor. (Meserii: zidărie, răspunsurile notate cu [II].) 8. GOGU GHEORGHE (gⁱôrgi gôgu), 60 de ani, 7 clase, fierar. (Meserii: fierărie.) 9. DĂSCĂLESCU VASILE (dăscăl^escu vasili), 71 de ani. (Meserii: pielărie; texte.)

555. TĂTĂRUȘI, jud. IAȘI

Satul tătăr^us, tatar^us, [AL] tîtar^us este situat la limita nordică a județului Iași, la 18 km NV de orașul Pașcani. A fost identificat cu un sat aflat pe pîrîul Pobratei, atestat la 1398 (DRH, A, I, 7). Cu numele "Tatarii", este menționat în 1472 (DRH, A, II, 279). Inf. pr. știe că multe dintre familiile actuale sînt venite din Transilvania, pe la 1800: costanești [pla.], dogări^u, panțîr^eni [pla.]. Numele satului ar veni fie de la doi frați: tatar^u și rûsu, fie de la faptul că, altădată, ar fi fost, în sat, tatarⁱ și ruș.

Locuitorii, în număr de 1779, se numesc tătăr^usân, tătăr^usânⁱ; tătăr^usân.

Părăⁱili: pără^u lîuordîșîlu, pără^u călûgri, pară^u țigûli (format din cele două pîraie precedente), uoⁱiță, pără^u sâtulu, pără^u răsîlur, humăriⁱi, pără^u puoști, vălea m^uôri. Muntele cel mai apropiat este chăhlă^u, se vede din comună. Dealuri: dealu capri^eni, dîalu mⁱănăstîri, io^rcânⁱ (~ io^rcânlu), bîtea vâlia m^uôri, la țîntă ([R] la uopservatôrⁱ); alte n. top.: bâlta mⁱănăstîri (de unde izvorăște Pîrîu Satului), la buliⁱandra (uo m^uoșîi 'tarla'), turbata (loc de pășune, cam apat^uos; sînt și cîteva case), lî^uordîș (o parte din sat și niște ogoare), la zîculi (îi tarlă), la puărta țarni, la p^ecetri, cîrtîli zmeiilor (un loc ridicat, pe bîtcă, cu multe gropi), groapa lu damean (lu dămean, teren arabil și o vale), mațioăea (cîmp, tărlă), bâlta rûji; izlăsu comună a fost pi capriⁱana, dar acum e arat.

Punctele de reper ale satului sînt cele două dealuri din Tătăruși: cei care locuiesc pi i^esta dîal [dealul lor] îi numesc pe ceilalți șii

di pi sála deal. Cei care vin din Uda în Tătăruși (cele două sate fiind unite în prezent) zic că merg în sātu mări. Părți mai mici ale satului: p^uorcariea (cu cîteva case), vălsica (pi vălsicâ), b^uodest¹ (se știe că satul a fost cîndva aici; acum este teren arabil, cu cîteva case), ucraîna sau im pomn (partea de nord a satului, formată după război). Din comună mai fac parte satele iorcân, uda, țigulea, li^uordis, petrosu (četrosu, P^cetro^su). Satele învecinate cu comuna: drăgușân (m^uosiea drăgușânlu), br^uostên, h^uomnița (la crisc^test¹), c^uontăst¹, propâta, xeșu (éșu) cu li^cespi^d. Cei din Iorcani "vorbecu g^urgi, kișor (și la Broșteni, Heci), h^uonița, nîlâ (la Tătăruși: h^uomnița, mîlâ). Cu uo^c se vorbește și la Drăgușeni, Conțești, Valea Seacă". În comună există 4 școli generale, cămin cultural, blⁱuot¹ecâ, dispensar, casă de naștere. Ocupația principală a localnicilor este agricultura. Mulți lucrează la pădure prin împrejurimi sau la munte (Gura Humorului, Toplița, Bozovici, vin acasă la 5-6 săptămîni). Unii muncesc la mine, pe la Vatra Dornei, Crucea, "vin acasă cam la o lună". Vara și toamna, unii pleacă, pentru cîteva săptămîni, "la cîmp" (înspre Bîrlad), de unde aduc cereale. Tîrgurile frecventate sînt la Lespezi (vinerea), Drăgușeni (miercurea) și mai ales la Pașcani (duminica). Copiii se duc la liși^u la Pașcani, Drăgușeni și la facultăți la Iași. La Anul Nou, se face căprâ: dâmi și uoⁱfițâr¹, căi^ut (cîte 6) etc.

Nume: c^uostân, frijân, d^uogariu, pantîriu, ungureanu, burțilâ, lipăti, patlațică, s^uofroniea, anîta, iosub, pietrisor¹, di^ban, g^uorșoala, damean, sându, cașneanu, p^uorfil, b^uogan, cali^cesca, gabor, ruzină (r^uoziⁿa), ior^dău^aia, lⁱăcătusu, g^uordân. Prenume: c^uostătin, g^urgi, vasili, niculă¹, p^etre^a, li^uon, mîihai, valerică, sandi^el, traian; maria¹, ileana, paraștîva, floărea, catinca, rucsanda, natalița, nastasiea, marieana, c^uoca, aurica, mirodona, sîlvea, olga, (olguța), firuța, mărioara, lenuța. Porecle: uoⁱlecusuară, dupăc, tașpurel (tașpuli^că), badanâr¹, c^uoscoi, ceptanâr¹, caca¹is, șușca, jupalău, b^uondâr¹ (bărbați); marisula, gă¹ină (soțul e poreclit c^uocoșal), m^uantaluța, mișu sau mișoai^ca (soțul e poreclit mișu), catiru^aică.

A. Inf. pr.: I. COSTAN ION (c^uostân li^uon), poreclit tir^uocân ("vine de la Costan"), șin^ză și uo^pt de ani, 7 clase, agricultor. Face și cărămidă (are presă). A lucrat la pădure, la fanșonăt, ca șezⁱloner¹ [sezonier], cîte o lună, pe la Oravița, Toplița, "Humor", Rădăuți, Timișoara. A făcut armata [la Roman] și războiul. A călătorit la iaș, făltișen¹ (la bîlă la sîntiliⁱ),

Bărlăd, Bucureșt^h (în trecere spre Bucovini), la Cluj-Napoca, Unidăra, Timișuara, Vătra Dornii, Rădăuș. Citește uneori ziare și cărți. Știe "puțin rusăște și nimțăști, din război". Inf.pr. a primit pământ în satul Uda și s-a mutat aici. Soția este din Uda, a învățat 6 clase. (Și: Agricultură; texte.)

II. BARABULĂ GH. VASILE, 63 de ani, 4 clase, agricultor. A făcut armata la Fălticeni. S-a deplasat, pentru o zi sau două zile, la Pașcani, Fălticeni, Lespezi. Soția a învățat 4 clase. Cu inf.II am efectuat întrebările 58-651 din chestionarul general, la 21 octombrie 1968. Nu am putut continua ancheta, deoarece a survenit moartea soției inf. Răspunsurile inf.II au fost trecute în note, când prezentau deosebiri lexicale sau morfologice față de răspunsurile inf.I.

B. Alți inf.: 1. CĂȘUNEANU VASILE (cășuni¹anu grigori vasile), 69 de ani, 5 clase, agricultor și apicultor. A văzut cum se lucrează via la Odobesti, unde a fost la lucru, în două veri. (Viticultură, Apicultură; texte.) 2. PETRIȘOR FLOAREA (p¹etrișor flu¹arie), 36 de ani, 4 clase. (Cînepă; texte.) 3. BORTILĂ ION (b^uortilă nea (neculăi) i^uon), 49 de ani, 7 clase, agricultor, oier. (Oierit; texte.) 4. BOGHIAN GHEORGHE (g^orgi i^on bo^gian¹), 69 de ani, 4 clase, agricultor, tâmplar, dogar, rotar. Când era flăcău, a lucrat vreo 5-6 ani ca ajutor de molar; tatăl său avea moară de apă, pe Pîrîu Mare. (Morărit, Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie; texte.) 5. APROFIRII ION (a^oprofiri i^uon), 44 de ani, 5 clase, dulgher, zidar. (Meserii: zidărie.) 6. FRIJ VASILE (f^{ri}j vasili), 39 de ani, 4 clase, fierar. (Meserii: fierărie.) 7. PETRIȘOR ION (p¹etrișor i^uon), 52 de ani, 5 clase, agricultor și cojocar. După ce a fost rănit pe front, a stat două luni la un atelier din București, unde a învățat cojocăria. (Meserii: pielărie; texte.)

556. MOȚCA, jud. IAȘI

Localitatea se află la 13 km V de Pașcani și la 23 km E de Tîrgu Neamț. Prima atestare la 1645 (CATALOG, II, 355). După tradiție, se spune că, acum 200-300 de ani, înaintașii lor au venit din nordul Moldovei (Dorna) sau chiar de prin Transilvania (se pune în relație numele localității cu moșii). Despre satul vecin, Boureni, de unde au venit mai multe familii în Moțca, se spune că ar fi de la Ștefan cel Mare.

Locuitorii, în număr de 2718, își zic moțcân¹; -cân și sînt porecliți de vecini kiri¹zi [-cărăuși] di la m^oțca, datorită uneia dintre îndeletnicirile lor tradiționale.

Prin sat curge moldóva, cu afluenții: pîrău di ienákî, ~ din dumbrávâ, ~ din bîrgău. Dealuri: múki¹a (múka) súrzi, pi sínúc; vái: din dumbrávâ, pi șăs di váli, pi dial în súrda, pi dial în răguáza; izlazuri: pi costí-șâ, pi șásu moldóvi (sau la lúncâ), la cása di ápâ; terenuri agricole: pi dial, în dumbrávâ, în súrda, în șuátî, la húnçu, în șăs. Localnicii cunosc în apropiere muntele șahlău.

Satul are următoarele părți: la búga-m pîrău, în dumbrávâ la dornén¹, îm poianâ la bisărică, la mihuáia pi nimăș, pi dial, la cucosán¹ și se învecinează cu cristést¹, gîștést¹, sodomén¹, soș, budát [?] , zvoronést¹, timişést¹ și bo^uurén¹. Locuitorii sînt agricultori, în trecut erau și cărăuși. Un mare număr de bărbați, mai ales tineri, lucrează ca muncitori calificați la Pașcani în industrie și fac naveta zilnică. În sat se află C.A.P., consiliu popular, școli generale, cămin cultural, bibliotecă, dispensar, casă de naștere, cooperativă de consum. Ca să vîndă și să cumpere, locuitorii merg la Pașcani, Tîrgu Neamț, Lespezi. Copiii locuitorilor merg la licee și școli tehnice la Pașcani și Bîrlad, iar la facultăți, la Iași.

Nume: ștefănéști [a.] , cucosáni [a.] (cucós), druculéști [a.] (druc) apóstoli [a.] , cele mai vechi fiind, după tradiție: olăréști [a.] , dornéni [a.] , țarălúngă. Prenume: neculái, vasíli, i^uón, dumítru, [R] petrúță, u^octáv, octavián; anica, rusánda, lisavéta, catínca, casándra, măriuára, [R] veroníca, floríca, viuoríca, imili¹a. Porecle: șótu, giburzán, budurói, cașkín, behereáză, boștánicâ, pínî gualâ, cîrnu, hurt, horneátă, gîlacrósu, gîpsác, cîcîráz, șoráp, bábii, șușúc, fasólâ (bărbați); cîrca, cápra, fasoluáia, tiotiuáica, leiboríța, leleáța, bărzuáia, ciocuáia (femei).

A.Inf.pr.: DRUG VASILE (druc neculái vasíli), poreclit dumneđău^z, datorită obiceiului de a înjura de Dumnezeu. Are 63 de ani, este agricultor, pînă în 1944 a fost și cărăuș. A învățat 4 clase. Armata a făcut-o în anii 1927-1928. A stat la Timișești 2 ani și 4 luni și, fiind cărăuș, a călătorit la Iași, Pașcani, Roman, Vaslui. În anchetă s-a corectat des în sens regresiv. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1. BUZDUGAN C. NECULAI, 51 de ani, 4 clase, agricultor, are vie de la părinți. Este soțul inf. 3. (Viticultură; texte.) 2. COSTEA COSTACHE, poreclit tabardıuu (țig. tabardı 'fript'; tatăl inf. a fost fript la ureche), 53 de ani, 7 clase. Este agricultor și apicultor. (Apicultură.) 3. BUZDUGAN N. CANDIȚA, 48 de ani, 4 clase, agricultoare și țesătoare. Cunoaște nume-

roși termeni dialectali. (Cînepă; texte.) 4. BUZDUGAN N. NECULAI, 69 de ani. Este agricultor și cioban. În timpul anchetei a comentat și corectat, în funcție de tipul de păstorit practicat în localitate, aproape fiecare întrebare din chestionar. (Oierit; texte.) 5. APOSTOL DUMITRU ALEXANDRU, 58 de ani, 7 clase. Este dulgher, meseria a învățat-o la un meșter din oraș, la care a fost ucenic. Cunoaște și denumirile tehnice "de la oraș" ale uneltelor și lucrărilor. A văzut în tinerețe și cum se lucra olăria. (Meserii.)

557. MIROSLAVEȘTI, jud. IASI

Satul miroslovéști¹ este situat la 4 km SV de Pașcani, pe șoseaua Roman-Suceava (E 20).

Prima atestare la 1493: "unde a fost Miroslav" (DRH, A, III, 266). Partea nordică a satului, numită și Năvrăpești, a fost sat, atestat la 1634 (DRH, A, XXII, 264). Probabil și fostul sat stănișlăvéști¹, atestat la 1627 (DRH, A, XIX, 341), este inclus în actualul sat Miroslovești. După tradiție, satul a fost înființat acum 300 de ani, iar numele satului este legat de existența în vechime a unor păduri care miroseau frumos.

Locuitorii, în număr de 2480, se numesc miroslovén¹; -ván și au fost porecliți de vecini, datorită spiritului lor de economie, brînzi-n-garâfi.

Prin localitate curge moldóva, cu afluenții: pîrău di la soș, ~ di pi humăriii, ~ grúului, ~ di pi colhám, topolița. Dealuri: dialu bisăriși, ~ párcu, ~ bóulu, ~ lu țipáti, ~ grúului; văi: vália párcului, ~ doușópt, ~ grúului, ~ ingliți, la váli la holm; râpe: lutăriia di la muntén¹, ~ di la holm, rîpa di la țigán¹; plaiuri: cuasta bóulu, ~ colhámulu, ~ dialului, doșópt, su grú; terenuri agricole: în sohodór, pe hléša, di pi váli, în gavén, la párcu, stániștea, pi dumbrávă; păduri: coștișa, pădúria mări. Localnicii au auzit de muntele șahlău.

Partile satului sînt cótu la pópa, ~ la țigán¹, pi váli, pi dial, în dial la cúrti, la asfált pi sușáuă. Satele învecinate sînt sohorán¹, verșán¹, mitéști [a.], sóși [a.] și brătéști [a.]. Ca grai, sînt deosebirii în drăgușán¹, : no éili di raciu [o chilă de rachiu] și în zăpódii, unde s e rostit ca s:sofir¹ [=șofer]. La 7 km se află Hanul Ancuței, punct turistic foarte vizitat. Locuitorii sînt agricultori, se mai ocupă și cu păstoritul în apropierea satului. O parte din bărbați lucrează la Pașcani ca ceferiști și metalurgiști și la Galați, în munci necalificate. În sat se află: C.A.P., consiliu popular, școală generală, bibliotecă, dispensar, cămin cultural. Pentru a cum-

păra și vinde produse, merg la Pașcani și tukilăț. Copiii locuitorilor merg la liceu la Pașcani și Roman, iar la facultăți, la Iași.

Nume: pădurăriu, acsîntea, hogăș, bodoașă. Prenume: görgi, vasîli, îi'û'ôn, niculăi, [B] alécu, alecsândru, ienăki, [R] zêlu, octăviți, titi, îi'uo'zén; mariîa, iliâna, măriuăra, [B] marânda, rucsânda, margoăla, [R] lîli, găbi, tiodôra, ăzêla, lumiîta. Porecle: arăcli, broscôî, șurdea, fosuăci, kerș, urdeanu(bărbați); dîra (femei).

A.Inf.pr.: VLAS GHEORGHE (görgi vlas), poreclit tuliăscî, 49 de ani, agricultor și cioban. A învățat 4 clase, a făcut armata în Iași în 1942. Are un ritm alert de vorbire, actualizează greu paradigmele verbale (mai ales m.m. c.perf.). (Și: Oierit; texte.)

B.Alți inf.: 1.LUPU N.NECULAI (lupu neculăi), cunoscut mai mult ca neculăi a păvăluăii (pentru că, orfan, a fost crescut de bunici), 66 de ani, 5 clase; citește ziare. A dat unii termeni vechi și răspunsuri suplimentare la terminologia agricolă; pentru stupărit, a declarat că a citit și unele cărți.

(Agricultură, Viticultură, Apicultură; texte.) 2.LUPU N.SAVASTICA (lupu neculăi sāvastica), 66 de ani, agricultoare și țesătoare, soția inf.1. (Cînepă; texte.) 3.ZAHARIA MANOLE ION (zahariîa manôli îi'û'ôn), 40 de ani, 6 clase, este fierar și lemnar (ultima ocupație o cunoaște mai puțin și a deprins-o mai ales în legătură cu repararea căruțelor). A cunoscut termenii populari de unelte, a furnizat uneori, mai ales la fierărie, și denumirile tehnice. (Meserii.)

558.RUGINOASA, DULCEȘTI, jud.NEAMȚ

Localitatea ruzînuăsă este situată la 18 km NV de Roman și la 27 km E de Piatra-Neamț. Cu numele Roginoșii, este atestată la 1616 (DIR, A-XVII,IV, 64). După tradiția locală, locuitorii, originari din Transilvania, au fost aduși acum peste 200 de ani pe moșia lui Lupu Balș. Oamenii s-au așezat pe pîrîul ruzîni, la marginea pădurii, de unde și numele satului.

Locuitorii, în număr de 2333, se numesc ruzînoș; -nós și au fost porecliți de către vecini, datorită originii și graiului lor, ardelénî pi lîm-ba lâtâ. Împreună cu locuitorii satelor din împrejurimi, se consideră nemțânî, iar mai înainte se numeau romașcânî.

Prin sat și comună curg pîraiele: gîrla, pîriyu vélniți, ~ ruzînuăsî, ~ brețcânilor, ~ sureñilor. Dealuri: stan, d'ălu tîșuri, ~ bisărișî; rîpe: rîpa pîpi, la asăfti, la pîd la balăia; terenuri agricole: funduăia,

scurtăturⁱ, șorâni [a.], sîliște, cărbunărița, dălu lu stan, cînitîști, fră-
têști; izlazuri: corbuăia, grot, dupa livădi; drumuri: drumu ružinuási, ~ șoră-
nilor, ~ bozⁱénilor, ~ corbuoii. Cel mai apropiat munte cunoscut de localnici
este șahlău.

Părțile satului sînt căpîtu di sus, capîtu sătulu di zos, pi
gruapi, la sêntru. Satele învecinate sînt vălêni [a.], bîrgăuani [a.], șe-
têni [a.], budêști [a.], bretcâni [a.], bozîlêni [a.]. În apropiere, la 2 km de
Bozieni și de Ruginoasa, se află un grup de case ridicate în ultimii 50 de ani
de locuitorii satului Ruginoasa. Locul este numit trii păduc și ține de Rugi-
noasa. Ca grai, satul se deosebește de toate celelalte sate învecinate, unde
se vorbește "moldovenește". Localnicii sînt conservatori în grai și obiceiuri.
În sat se joacă dansurile horôina, alunêlu, briuu drăculu, sorocovătu, aduse,
după spusele inf., din Transilvania. Ei se sfiesc, în contact cu străinii, să
vorbească "urît", ca în sat la ei. Locuitorii sînt agricultori, se ocupă și
cu creșterea oilor, mai ales în trecut aveau faimă de buni ciobani. Acum băr-
bații merg pe șantiere, fac navetă săptămînală, iar tinerii lucrează în indus-
trie la Roman, fac navetă zilnică. În sat se află C.A.P., școală generală, bi-
bliotecă sătească, dispensar. Ca să cumpere și să vîndă, locuitorii merg la Ro-
man și Tupilați. Copiii locuitorilor merg la licee la Roman și Piatra-Neamț,
iar la facultăți, la Bacău și Iași.

Nume: găburói, căbúz, móisî, pôpa, asaftei. Prenume: vasîli, i^uon,
calai, costáci, gîțî, tuogir, gligóri, [R] zižêl, coscêl, bogdân, șizar; marî-
ia, anicî, talița, marguála, cačingî, zoitî, agláii, [R] natalitî, vi^uoricî,
marîșicî. Porecle: vojóg, ariș, foi, zámî, șoricút, tirostii, gușî, șocănițu,
pandólea (bărbați); panduluáica, pă^uulina, șutuáica, ufuága (femeile au po-
recla mai mult după porecla bărbatului).

A. Inf. pr.: COBUZ D. CONSTANTIN (cobúz sau căbúz costáci), poreclit
nîtu, 59 de ani. Este agricultor, a fost și cioban. A făcut armata la Iași,
războiul și a fost în prizonierat. Soția a învățat 4 clase. În anchetă a fost
antrenată și soția sa, ale cărei răspunsuri sînt notate cu [*]. Bun cunoscător
al graiului, dar, ca inf., dificil, neîncrezător, cu capacitate de concentrare
redușă. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. MARIȘCA I. VASILE (marîșca vasîli), 58 de ani, agri-
cultor și viticultor, 7 clase, citește ziare. (Viticultură.) 2. ASIE N. ION
(iasîii neculái i^uon), 71 de ani, agricultor și stupar, 3 clase, citește

ziare și broșuri de apicultură. (Apicultură.) 3. MIRCEA RUXANDA (mîrșa rusánda), 44 de ani, 5 clase, agricultoare; soția inf. 5. (Cînepă; texte.) 4. GĂINARU I. VASILE (găîinăriu vasîli), 65 de ani, 4 clase. Este agricultor, dar mai mult s-a ocupat cu oile. Cunoaște bine tipul de păstorit practicat în localitate. (Oierit; texte.) 5. MIRCEA GH. VASILE (mîrșa gôrgîi vasîli), 49 de ani, este agricultor și lemnar, are un mic atelier acasă, în care lucrează ocazional. (Mese-rii; texte.)

559. DOCHIA, GIROV, jud. NEAMȚ

Satul dôka se află la 16 km NE de Piatra-Neamț. Satul a fost înființat la sfîrșitul secolului trecut (atestat la 1887 în Indicator al comunelor urbane și rurale din Regatul României, București, 1887, p.194), prin împroprietă-rirea locuitorilor și prin contopirea satelor Zidești sau Jidești, atestat la 1438 (DRH, A, I, 253), Movila lui Iucaș, atestat tot la 1438, în același docu-ment, sau Iucaș, atestat cu acest nume la 1608 (DIR, A-XVII, I, 156), Țigănești, atestat la 1599-1600 (DIR, A-XVI, IV, 271), și Troița cu Fîntîna (Puțul) lui Lazăr, atestat la 1613 (DIR, A-XVII, III, 149). Tradiția locală consemnează că satul a fost întemeiat la 1864, cînd au fost împroprietăriți localnicii și lo-cuitorii din Mărgineni, Dobreni, Bîrgăoani și Budeștii Ghicăi, toate sate din împrejurimi.

Locuitorii, în număr de 2427, își spun dokîénî; -îán.

Prin localitate curge cracău, care are ca afluent pe teritoriul comu-nei pîrău din turbăta. Cei mai apropiați munți cunoscuți de localnici sînt cózla și șernégura, de la Piatra-Neamț. Dealuri: mozíla iecášulu, ~ lu hóláriu, ~ mămăligáriu; valea la pódu rúsulu; terenuri agricole: pi crúpa, în sîliști, la troiíța, în funduáii; fînațuri: fînațu dî sus, ~ dî zos.

Părțile satului sînt susáni [a.], zósáni [a.], católniși [a.]. Satul se învecinează cu báhna, jîdéstii [a.] (de fapt o parte de sat, fost sat), bálu-șăști [a.], șerbéstii [a.], dănéști [a.], zírovu, mărzínení [a.]. La Mărgineni oa-menii vorbesc altfel: măi gó!, măi toa!, tu ileá! [voc. ale n. pers. Toader, Gheor-ghe, Ileana].

Locuitorii sînt agricultori. În ultimii 10-15 ani, mulți bărbați și aproape toți tinerii lucrează în diferite munci calificate sau necalificate în întreprinderi industriale sau pe șantiere din Piatra-Neamț, cei mai mulți practicînd naveta zilnică. În sat se află: C.A.P., școală generală, cămin cultural, dispensar. Pentru a cumpăra și a vinde produse, locuitorii merg

la Piatra-Neamț sau la Roznov. Copiii merg la licee la Piatra-Neamț, iar la facultăți, la Iași.

Nume: Uolteanu, avram, păduraru, blága. Prenume: i^uón, górgi, vasíle, petráki, [R] du^utu, gélú, florín; iliána, maríia, marguála, paraskíva, [R] mihaéla, ríta, milíca. Oamenii se poreclesc între ei, dar, poreclele fiind considerate de ocară, se feresc să le comunice străinilor.

A.Inf.pr.: BOTESCU GHEORGHE (botéscu górgé), 55 de ani. Este agricultor, cunoaște și practică și tîmplăria. A învățat 7 clase, citește ziare. În anchetă a oferit mai ales termenii locali, de multe ori s-a corectat regresiv. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.OLTEANU TOADER (Uolteanu toáder), 59 de ani, 7 clase. Este agricultor și viticultor. (Viticultură.) 2.POCRIȘ CONSTANTIN (costantin láiu pocriș), 78 de ani. A învățat carte în armată. Este stupar, a avut mai ales buduroaie, nu a citit cărți de specialitate. Nu aude prea bine. (Apicultură.) 3.BORDEI ANA, 49 de ani, 5 clase, agricultoare și țesătoare. Este căsătorită, are o fiică studentă. S-a familiarizat greu cu tehnica anchetei. (Cînepă.) 4.BUCUR ION, 49 de ani, 4 clase. A fost cioban din copilărie și este considerat de consăteni "cam înapoiat". Cunoaște bine diferite feluri de păstorit din localitate și de la munte. Se exprimă numai în registru dialectal. 5.CILIBIU C.ION, poreclit gázúti, 4 clase. În 1954 a fost la hidrocentrală la Bicaz, unde a învățat meseria de zidar și a deprins "cîte ceva" și din alte meserii. Nu cunoaște în suficientă măsură lemnăria și unele răspunsuri ale lui sînt nesigure. (Meserii: lemnărie, zidărie; texte.) 6.ALISTAR A.VASILE, 68 de ani, 5 clase. Meseria de fierar a învățat-o în sat, ca ucenic la un meșter român. Dantură incompletă, nu aude prea bine, dar răspunde cu pricepere și interes la întrebări. (Meserii: fierărie, cojocărie, olărie; texte.)

560.HLĂPEȘTI, DRAGOMIREȘTI, jud.NEAMȚ

Satul este situat la 28 km NE de Piatra-Neamț și la 45 km SV de Tîrgu Neamț. Prima atestare la 1414 (DRH, A, I, 54). Tradiția locală consemnează că localitatea este o veche așezare răzeșească existentă încă înainte de Ștefan cel Mare, după unii intelectuali mai precis din 1375. În 1864, prin împrăștiere, au mai venit în sat numeroase familii de foști clăcași.

Locuitorii sînt hlăpeštenⁱ; -teán, dar între ei se numesc rázásⁱ și clăcásⁱ. Cei de la munte îi numesc, pe ei și pe alți locuitori de la cîmpie, cojănⁱ; -ján. În sat sînt 1385 de locuitori.

Prin localitate curge pîrău arinilor, în care se varsă pîrău mîleştilor. Dealuri: dîlu podişului, ~ sîlişti, ~ cîrni, ~ ştajărului, ~ mîri, toate cunoscute şi sub numele generic de ~ şărbii; văi: cîrni şi ramadân; izlazuri: sîlişte, valia tîrniţi, văduţu; terenuri agricole: gizuniili, cuibu vîlturului, bînce, dîlu mîri, podişu. Cei mai apropiaţi munţi cunoscuţi de localnici sînt mînti kîtri, de la Piatra-Neamţ.

Părţile satului sînt hlăpeşti [a.] şi ramadănu, acesta din urmă înfiinţat în ultima sută de ani tot de oameni din sat. Satul se învecinează cu ungu, dragomireşti [a.], bornişu (toate din comună), crăieşti [a.], negoişti [a.], bîrgăuani [a.], tâlpa, kiliia, tîmpeşti [a.]. Locuitorii din Bîrgăoani şi Talpa se deosebesc de localnici în privinţa graiului şi a portului (se zice că ar fi din Ardeal). Locuitorii sînt agricultori şi pomicultori. O parte din bărbaţi lucrează la Piatra-Neamţ şi la Săvineşti pe şantiere sau în fabrică, în munci calificate şi necalificate, practicînd naveta zilnică. În sat există cămin cultural, şcoală generală, cinematograful, bibliotecă, punct sanitar. Locuitorii nu prea călătoresc şi sînt, după propria lor apreciere, "mai vechi", mai tradiţionali, lucru reflectat şi prin păstrarea, la bătrîni, a portului popular şi prin practicarea nealterată a obiceiurilor de Anul Nou, a horei săptămînale şi a obiceiurilor de la nuntă. Ca să cumpere şi să vîndă produse, merg la Tupilaţi, Dragomireşti şi Piatra-Neamţ. Copiii locuitorilor merg la liceu la Piatra-Neamţ.

Nume: diăaconeşti [a.], alistăreni [a.], mazîlu, caia, ţarnă. Prenume: nihai, victor, gîrgi, iŃon, neculai, [R] adriăan, zică, zahariii; anica, ileăna, paraskēva, mariia, [R] marisica, clementina, helvira. Porecle: nóŃur, pogănu, guăgă; femeile nu sînt poreclite.

A. Inf. pr.: BUZENCHI C. MIHAI (buzăŃki mihai), poreclit a lîngului, 66 de ani, agricultor. În tinereţe a fost mult timp la oi, cunoaşte din practică proprie cîte ceva din lemnărie şi zidărie, mai puţin fierărie. A învăţat 5 clase. Citeşte multe cărţi şi ziare. A făcut armata în 1925 la Piatra-Neamţ. Soţia este din Bîrgăoani. Dantura incompletă, fără a influenţa calitatea rostirii. În timpul anchetei a răspuns în graiul satului, furnizînd destul de des răspunsuri cu menţiunea "aşa spun bătrîni", "aşa se vorbea mai demult". (Şi: Oierit, Meserii; texte.)

B. Alţi inf.: 1. CONSTANTIN NECULAI CIOLPAN, 67 de ani, agricultor şi viticultor, a învăţat 5 clase primare şi una de liceu. (Agricultură, Viticultură.) 2. POPA NECULAI, 32 de ani, 5 clase, se ocupă cu agricultura şi practică

de 10-15 ani și stupăritul, pe care l-a deprins de la socrul său. Citește și cărți de specialitate. (Apicultură; texte.) 3. CAIA GH. MARIA, 32 de ani. Este "neam de răzeși", ca și părinții soțului, cum atrăgea atenția de la început însăși informatoarea. A învățat 4 clase, este agricultoare, se ocupă și cu croitoria. (Cînepă; texte.)

561. HUMULEȘTI, TÎRGU NEAMȚ, jud. NEAMȚ

Humulești este un sat subordonat orașului Tîrgu Neamț, de care este despărțit numai de Ozana. Atestat la 1752 (URICARIUL, VI, 210). După tradiția locală, Humuleștii, mai de mult sat răzeșesc, apoi al Mănăstirii Neamț, are o vechime mare și își trage numele de la humăriile atît de numeroase pe timpuri. Locuitorii, în număr de 3188, se consideră humuleșteni¹; -tean și, împreună cu alții din împrejurimi, nemțani¹; -țan.

Prin sat curge ozana, ale cărei izvoare, la depărtare de localitate, "se numesc săcu, pipirîgu și nemțișoru". Ozana are ca afluenți pîrău bu-dăi și ~șetăți. Dealuri: blébea, deálu mări; izlazuri: slătina, osói; terenuri arabile: la nimăș, țarna humuleștilor, la blébea; rîpa la răbîia. În apropiere de Humulești, pe teritoriul orașului Tîrgu Neamț, se află mîntă șetăți.

Părțile satului: vătra sătulu, deléni, bejăni. Localitatea se învecinează cu tîrgu neamț, mahalăua tîrgulu, pométea, blébea, vînători [a.], uôșa, topolița, săcălușești¹, condreni [a.] (sau sub șetăți), humulești noi, filiuara. Mai nouă, înființată cu ocazia începerii lucrărilor hidrocentralei de la Bicaz, este localitatea humulești noi, cu oameni strămutați de la Hangu, Poiana Teiului și Galu. În Bălțătești și mai ales în Valea Seacă, oamenii îs șepeléz (vorbesc cu ș muiat), iar în Humuleștii Noi oamenii vorbesc "ca la munte, mai stricat ca la noi". În localitate și în împrejurimi sînt numeroase obiective turistice, vizitate de oameni din toată țara (orașul Tîrgu Neamț cu Cetatea, casa memorială "Ion Creangă", mănăstirile Agapia, Văratec, Neamț, Secu), ceea ce face ca localnicii să fie foarte obișnuiți "cu lumea". Locuitorii sînt agricultori. Între ocupațiile mai vechi, un loc important ocupau cîrăușia și negoțul mărunț cu diferite produse artizanale. Acum oamenii se mai ocupă cu cărămidăria, femeile țes covoare. Mulți humuleșteni lucrează ca muncitori prin apropiere, la păduri, la drumuri, în șantiere de construcții, la fabricile de cherestea din Tîrgu Neamț și Vînători; fac naveta zilnică. La Tîrgu Neamț funcționează fabrica de cherestea și multe ateliere de industrie locală. În Humulești există C.A.P., cooperative meșteșugărești,

școală generală, dispensar, cămin cultural. Este târg săptăminal luna, iar anual este iarmarocu ispásulu; ca să vîndă și să cumpere produse, localnicii merg la Tîrgu Neamț și Agapia. Copiii locuitorilor merg la licee mai ales la Tîrgu Neamț, unii și la Bacău, Piatra-Neamț și Roman, iar la facultăți merg la Iași și București.

Nume: mosoréni [a.] (mosór), irimiia, cojocáru. Prenume: ion, vasíli, görgi, duńitru, [R] cristin, nicúťa, valicá, viorél; mariia, ileána, catinca, [R] heľuźénia, dorína, cristina, dóina. Porecle: a tíťa, púriși vódá, juatá, kístól, kibrít, arbík, lipóc, grásu, pérdi várá, ńihóp, prúná, mamác (bărbați); cotrobéi, beáuca, frúza, gínťa, ńihóp (femei). Locuitorii au conștiința tradiției cărturărești și mîndria de a fi consătenii lui Ion Creangă, a cărui operă o cunosc. Citiți și umblați, se recomandă ca oameni mai civilizați decît vecinii.

A.Inf.pr.: ROȘU T.TOADER (tuádír roșu), numit de prieteni și cunoscuți todericá, 67 de ani, este agricultor, mai de mult a lucrat cîteva luni la un șantier de prin apropiere. A învățat 4 clase. Declarîndu-se "o fărîmă de cîmotie cu Creangă", s-a simțit obligat, mai ales la texte, să se exprime căutat, țintind efecte artistice. Cunoaște foarte bine domeniile anchetate, obosește însă repede și este influențabil la sugestiile consătenilor și anchetatorului. Uniformizează uneori paradigmele verbale și amestecă în răspunsuri elemente literare. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.LUPOAIA ECATERINA, 42 de ani, foarte spontană în răspunsuri, folosită ca inf. de control la chestionarul general. Răspunsurile au fost notate cu [*]. (Texte.) 2.HUMULESCU CONSTANTIN PETRU, 45 de ani, 6 clase, agricultor, viticultor și lemnar. (Viticultură, Meserii, mai puțin fierărie și olărie.) 3.UNGUREANU GHEORGHE (görgi ungureánu), 49 de ani, 4 clase, agricultor, se ocupă și cu creșterea albinelor. (Apicultură; texte.) 4.DAVID LIVIȚA, 42 de ani, 4 clase, țesătoare la o fabrică de covoare din Piatra-Neamț. (Cînepă.) 5.DIACONU GH.GHEORGHE (görgi görgi diacónu), 61 de ani, 4 clase. Este cioban din copilărie. A dat uneori explicații suplimentare despre păstoritul mai vechi. (Oierit; texte.) 6.TIMIȘESCU V.DUMITRU (timișáscu duńitru), 65 de ani, 4 clase, cioban. A fost folosit, alături de inf.5., ca inf.suplimentar. Răspunsurile au fost notate cu [II]. (Oierit.) 7.CRĂCIUN GHEORGHE, 44 de ani, 4 clase, s-a născut în Tîrgu Neamț și s-a stabilit de mic copil în localitate. Este paznic, a fost morar și pivar. (Morărit.) 8.ION AANEI, 57 de ani, a învățat școala primară, apoi școala profesională de fierărie. (Meserii: fierărie.) 9.BOCĂNEȚ

VASILE, 76 de ani, fost olar. (Meserii; olărie.)

562. BRUSTURI, BRUSTURI-DRĂGĂNEȘTI, jud. NEAMȚ

Satul este situat la 12 km N de Țirgu Neamț și la 25 km S de Fălticeni. Atestat la 1518 (DIR, A-XVI, I, 131-132) cu numele "mănăstire a Turbatului, ce se numește acum Brusturi", probabil și sat în jurul mănăstirii, de vreme ce la 1579-1580 apar într-un act martori "din sat din Brusturi" (DIR, A-XVI, III, 129). După tradiția locală, satul a fost înființat acum mai bine de 400 de ani de ciobani veniți "de la deal", din Transilvania, întemeietori fiind considerați ciobanii mărcu și crușitu. Se mai spune că locuitorii ar fi fost făcuți răzeși pe vremea lui Ștefan cel Mare, dar, cu timpul, și-au pierdut pământurile; în 1864 au fost împroprietăriți.

Locuitorii, în număr de 2009, se numesc brusturen¹; -reân, cei de la munte le spun în batjocură perjăr¹.

Prin localitate curge moldóva, cu afluenți pe teritoriul satului: cucu și brústura, iar pe teritoriul comunei: rîșca, culéga, tîrzîia. Dealuri: diálu crúși, ~ hoglînz, ~ crétu, ~ brústuri; valea moldóvi; terenuri agricole: la izvuărî, țarna brústura, la frăsîn, la tărăbontăn¹; izlazuri: la stănășt¹, rariuon, la boboșuaia, la braz. Cei mai apropiați munți cunoscuți de localnici sînt: ărșîța, arsîntescu.

Părțile satului sînt la crețăn¹, la tărăbontăn¹, la vélñițî, vătra satulu. Se învecinează cu Poiana, Drăgănești, Săvești, Răucești, Oglinzi. Ca grai se deosebește de Poiana (ok, giță, față de Brusturi, unde se rostește uot, diță). Locuitorii sînt agricultori, se mai ocupă și cu creșterea vitelor și cu pomicultura. O parte din bărbați lucrează la fabrica de cherestea din Vinători-Neamț și fac navetă zilnică. În sat există: C.A.P., consiliu popular, școală generală, cooperativă de consum, cămin cultural, bibliotecă, dispensar. Locuitorii călătoresc mult, dar păstrează portul popular și tradițiile, mai ales cele de iarnă. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Țirgu Neamț, Boroaia și Fălticeni. Copiii locuitorilor merg la licee la Țirgu Neamț și Piatra-Neamț, iar la facultăți, la Iași.

Nume: crétu, dămian, macaréi, hobreja. Prenume: vasîli, niculái, iñon, dórdi, nihaí, [R] sorín, hemil, aurél, zélu; mariia, iliána, catiņa, marguála, [R] ăzéla, cîmpina [!], dóina, viorica, lumiņa. Porecle: zahní, șvart, lipovánu, cranț, nerlói, bábu, belítu (bărbați); femeile nu au porecle.

A.Inf.pr.: VODĂ PETRU (pétrea neculái vódí), 54 de ani. Este agricultor, se pricepe la zidărie, puțin și la lemnărie. A învățat două clase, citește cărți și reviste. Soția a învățat 5 clase. Fiica lor este absolventă de liceu, învățătoare suplinitoare în sat, locuiește cu ei. (Și: Agricultură;texte.)

B.Alți inf.: 1.HUIANU VASILE, 50 de ani, 7 clase, agricultor și viticultor.(Viticultură.) 2.BOBOC GAVRIL, 54 de ani, a învățat 4 clase și 3 de meserie (lemnăria). Este agricultor și, de 32 de ani, se ocupă și cu stupăritul. A avut buduroaie, de 20 de ani are stupi sistematici, citește cărți de apicultură, dar cunoaște bine și terminologia veche.(Apicultură.) 3.BORDEIANU MINODORA (bordeianu minodóra), 43 de ani, 7 clase.(Cînepă.) 4.POPA G.VASILE (pópa gavríl vasíli), 54 de ani, 5 clase, cioban. La unele întrebări a răspuns mai greu și numai cu ajutorul inf.pr. (Oierit.) 5.OBREJA V.ION (Obreja ión), 60 de ani. A făcut 4 clase și școala de meserii (dulgheria). A practicat toată viața dulgheria, știe și zidăria, se descurcă mai puțin la dogărie.(Meserii.)

563.SĂCUȚA, BOROAIA, jud.SUCEAVA

Satul săcuța se află la limita de sud a județului Suceava, la cca 20 km S de orașul Fălticeni. În unele documente din anii 1796-1797 se menționează strămutarea locuitorilor din satul Moișa, din apropierea mănăstirii Rîșca,

pe moșia Seaca (Documente privind relațiile agrare, Veacul XVIII, vol.II, Moldova, întocmit de Vasile Mihordea, redactor responsabil, Ioana Constantinescu, Corneliu Istrate, [București], 1966, 630, 643, 672). Tradiția locală păstrează amintirea acestei mutări a satului. Despre primii locuitori din comună se spune că ar fi venit din Transilvania, Maramureș și Bucovina, așezându-se pe moșia mănăstirii Rîșca.

Locuitorii, în număr de 743, își zic săcuțânî; -tân și bûroioîntî; bûroioîan. Săcuța a devenit sat aparte abia în secolul nostru.

Săcuța este așezată pe pîriul săca (numit săcuța pînă la confluența cu Moișa), care se varsă în rîșca. Pe la marginea de est a comunei curge moldova. Munții cei mai apropiați sînt mîntî gróșului. Dealuri: úliea (de unde izvorăște părău úlii), bulăhanuósu, bûogdanésci; văi: valia mûoldóvi, ~ rîști, ~ năemțânî; izlazuri: țarinúica, bûolohanuósu, muáru; fînețe: dádișa, arínî, plóștina; arături: brânza, mălăísti.

Satul are două părți: săcuța dial și ~ valia. Din comună Boroaia mai fac parte satele și cătunele sibiként, hûolsénî, mûoîșa, susănt, mûoșne-

ženⁱ, bărășeⁱ, nimțănⁱ, b^uoroaia vali, ~ dial, zuleștⁱ. Localitățile învecinate cu comuna sînt rîșca, b^uogdănești [a.], prăcsia, șumulêșeⁱ, uortășeⁱ, tărzîia, gros^u. Un sat mai nou este susăni [a.], separat recent de Moîșa. Din afara comunei, mai nou ar și gr^uoși [a.]. Cei din Giulești "vorbesc cu ki (kîngă) și zic fa!; în Boroaia, femeile se strigă tu, hăi! ieu zîc uă!" Deosebiri lexicale există și la Bogdănești, Rîșca, Orțești, Praxia.

Ocupația principală a locuitorilor este agricultura. Mai lucrează ca muncitori forestieri în împrejurimi (la sectorul forestier Moîșa) sau prin alte părți (pe la Orșova). Cîțiva (mai mulți din Boroaia și Giulești) sînt muncitori la Fălticeni și Suceava. La Boroaia este tîrg săptămînal, la care vin oameni din satele vecine și dinspre Neamț. Tîrguri mari mai apropiate sînt la Fălticeni și Tîrgu Neamț. Copiii urmează liceul la Boroaia, la Fălticeni sau Tîrgu Neamț și institute de învățămînt superior la Suceava, Iași.

Nume: m^uonorănu, barăriu (bărărēnⁱ [pl.]), pintiliie (pintilēnⁱ [pl.]), sibekă (sibikēnⁱ [pl.]), unguriānu, nihăilă, buțuluc^h, bⁱerăriu, balabān, ș^uobānu, crⁱētu, brumă, brusturiānu, g^uoban, peiu, alicsăndrescu, uono-
frēi, vasiliu, hōlcă, rūsu, papuc^h, pișta, ștefănescu, h^uōrga, c^uostin, tudura, m^uoșniāgu, dătă, șlăpă, zahariēa, hrișcu, roman, valintin, scripcăru, dămieān, stănescu. Prenume: vasili, mihai, tuădir, pⁱetrea, c^uostică, gōrdi, alicsăndru, il^uon^h, gavril, dumitru; mariea, iliāna, ili^uonōra, frăsina, margarēta, mă-
riuāra, rucsānda, iēlvira, proșira, casāndra, [R] vi^uorica, ieuženiea. grēta. Porecle: brūstur, ș^uocān, țîncu, ursu, javrău, țarcă, gălină, bāsu, șupercă, d^uorgițan, șarban (bărbați); hîrja, feiga, șeuca, b^uobica, jîdăucă, c^uotofă-
nă (femei).

A. Inf. pr.: APĂȘTINI CONSTANTIN (apăștini c^uōstantin; i se zice, de obicei, c^uostică păștina), poreclit spîțal (pe bunicul inf. îl chema c^uōs-
tantin spîțal), 47 de ani, șapte clăsă primără, agricultor. A lucrat 11 ani ca muncitor forestier, după 1949, și a fost oier, pînă la armată și între 1961-1964. A făcut armata la Piatra-Neamț, în 1946-1948; în acest timp, a fost în delegații la Suceava, Tîrgu Ocna, București, Brăila, Tîrgu Mureș. A fost de mai multe ori cu mere și cartofi de vînzare pe la Botoșani, Dorohoi, Iași. Merge la Fălticeni "cam de două ori pe lună". Citește ziare și, uneori, cărți de povești, romane. În urmă cu 6 ani și-a adus cîțiva butuci de vie "de la cîmp" (de la Prăjeni, Hîrlău). Tatăl era din Săcuța, iar mama din Boroaia. Soția a

învăţat 7 clase. (Şi: Agricultură, Viticultură, Oierit; texte.)

B. Alţi inf.: 1. CORDUNEANU COSTICĂ (c^uordunánu górgi c^uostică), 63 de ani, 4 clase, apicultor la C.A.P. Fiind rănit în război în 1945, a stat în spital un an şi 6 luni, la Bucureşti, Sighişoara. La Bucureşti, a urmat un curs de apicultură de 6 luni. A lucrat doi ani ca apicultor la Şoldăneşti. (Agricultură; texte.) 2. SĂRBĂTOARE NECULAI (neculáí sǎrbǎtǎríǎ), 65 de ani, 4 clase. (Apicultură, răspunsurile însemnate cu [II].) 3. PINTILEI SAVETA (savéta nículáíí pintiléí), 56 de ani, 7 clase. (Cînepă; texte.) 4. PASCARIU TOADER (tuá-díri górgi pascáriu), poreclit muráriu, 57 de ani, 4 clase, morar. Locuieşte în satul Giuleşti, comuna Boroaia. (Morărit; texte.) 5. PIŞTA ALEXANDRU (alic-sándru c^uostică píşta), 45 de ani, 5 clase şi şcoala de meserii de 3 ani la Boroaia, rotar. (Mesorii: rotărie; texte.) 6. ONISIA GHEORGHE (górgi onisíí^ă), 60 de ani, 4 clase şi şcoala de meserii din Boroaia, dulgher, rotar. A practicat meseria în armată şi în război. (Mesorii: rotărie, răspunsurile notate cu [II], dulgherie, lemnărie; texte.) 7. SCRIPCARU DUMITRU (scripcáru dumíttru), 43 de ani, 7 clase, dogar, zidar. (Mesorii: dogărie, zidărie; texte.) 8. ANDREICĂ GHEORGHE (górgi ion andréică), 53 de ani, 5 clase, dogar. Locuieşte în Moişa. (Mesorii: dogărie, răspunsurile însemnate cu [II].) 9. MONORANU VALENTIN (valentín m^uonoránu), 70 de ani, 4 clase, fierar. A urmat şcoala de meserii din Boroaia, între 1918-1921. (Mesorii: fierărie; texte.) 10. ROMAN ION (íi^uon román), 60 de ani, 4 clase, cojocar. (Mesorii: pielărie; texte.)

564. BAIA, jud. SUCEAVA

Baia este aşezată pe valea Moldovei, la 10 km SV de oraşul Fălticeni. Este atestată la 1334 (GIURESCU, 184). Localnicii păstrează amintirea trecutului măreţ al localităţii (prima capitală a Moldovei, oraş înfloritor în secolele XIV-XVI), amintire redeşteptată de unele iniţiative culturale locale din secolul trecut şi de cercetările arheologice care s-au efectuat şi se efectuează în aceste locuri. Inf.pr. ştie că Baia a fost oraş pe timpul lui Ştefan cel Mare, care i-a dat foc, pe cînd oraşul era ocupat de unguri. Numele baia ar veni de la o "baie [mină] de aur", care s-ar fi aflat pe teritoriul actualului sat Bogata.

Satul are 4238 de locuitori, care se numesc băi^eleş; ~ şi sînt porecliţi de către vecini guşăţí dí la báia. Numele colectiv al locuitorilor din zona învecinată este m^uolduve^íní; -veán.

În moldova, "varsă" pîraiele: niculăușa, pîrău bogățî, ~ jâr-na, ~ ursulu (care trece pî la cantónu dim pl^uok), șomúzu mic, șomujál, gîr-la m^uóri (un canal de peste un km, care trece prin mijlocul satului; "purta o velniță și cîteva mori"). Munții cei mai apropiați sînt căliman¹ ("la 40 de km"), șahlău. Dealuri: niculăușa (un platău), fo¹ișóru, bă¹ița, dialu bogățî, ~ nant, m^uovila nica (un dîmb, spre Fălticeni), ~ mări; izlazuri: la bă¹ița, dialu bogățî (p^uocolésu), im_pănușîți.

Părțile localității: așii dî_sus, ~ di pi șanț, ~ di pîsti gîr-lă (gîrlén¹), zósán¹, sátu nou (partea de est, cu 70-80 de case, strămutate acolo de la um_puhói_mări [inundație], cu cca 70 de ani în urmă). După cele două biserici din sat, locuitorii se împart în popóru dî_sus și ~ dî_z^uos. La comuna Baia aparține și satul bogăta. Satele învecinate: sásca, cótu bă¹i, bogdănești¹. Sate mai noi sînt c^uótu bă¹i ("o fost sat mic și acum s-o mărit") și cotúna d^ealu_cruși (din Sasca), cu oameni strămutați aici din cauza unei inundații. "C^uoténi [cei din Cotu Băii] vorbesc cu ci: láp¹cî, u^oc; la fel se vorbește și la Bogdănești". În sat există primări¹i, magazín, 3 școli gene-rale, două biserici, considerate monumente istorice, zidite de Ștefan cel Mare, la 1467 (bisărica albă), și de Petru Rareș, la 1532. Din biserica gotică construită la Baia în a doua jumătate a secolului al XIV-lea au ră-mas numai ruine. Inf. pr. susține că această biserică a fost construită de be-zădița, "o soție a lui Ștefan cel Mare", și că nu avea icoane, ci numai statui de pisici și de cîini. La sud de sat, pe locul numit la șetățú¹i, se mai văd temelile unei vechi fortificații de piatră. În prezent, Baia se dezvoltă tot mai mult și ca centru turistic. Localnicii se ocupă cu agricultura. "Mulți măi fug pî la lucrăr¹, prin țară". Unii lucrează la gostát, la Ciumulești. În sat există un gătur [ferăstrău circular] de tăiat scînduri. După spusele inf.pr., pe vremuri, băieșii "făceau cofe", pe care le vindeau prin toată Moldova. Tîrg (obór) este la marginea Fălticenilor. Copiii urmează liceul la Fălticeni. La Anul Nou, se fac mascát (cáprá) și diferite piese cu haiduci.

Nume: hlihor (hlihoréni, [pla.]), șt¹éfan (șt^eefăn^ești [pla.]), gógu (g^uožen¹ [pla.]), pintili¹i (pintil^ești [pla.]), macové¹, nikitu¹ia. Prenume: górgi, niculái, vasíli, costáki, h¹uón; h¹il^eni [pl.], paraskíva, aníca, floá-rea. Porecle: rón¹gil, coralésu ("purta o curea lată, cînd era mic"), coco-veáucá, năcreálá, púscá (pétrea lu ~), șéša, m^uotánu (bărbați); gașparița rucsánda lu mihái, niț-a pópi (de fapt, supranume), cáina (femei).

A.Inf.pr.: ȘTEFAN VASILE (ștéfan i^uón vasíli), zis vasíli a lu i^uón a lu liⁱtâ, 70 de ani, o clasă, agricultor. A făcut armata la Roman. A mai fost conducător de atelaj, la C.A.P. și a lucrat la căile ferate forestiere Fălticeni-Rîșca. Deși nu a făcut școală sau ucenicie, cunoaște diferite meserii: rotărie, fierărie dulgherie. A făcut observația că întrebările pe care i le pun sînt "un fel de ghicitori", dar sînt ușor de dezlegat. Sesizează existența unor registre de vorbire diferite: dac-aș grăⁱi ascu^tit [=literar], ar fi altfelⁱ; caietu i^{sta} [caietul în care notam răspunsurile sale] iⁱ cu cî^{va} anⁱ i^urmă. Cunoaște puțin limba rusă. Soția a învățat 4 clase.(Și:Agricultură, Viticultură, Oierit, Meserii, mai puțin fierărie; texte.)

B.Alți inf.: 1.ALEXA PARASCHIVA (alécsa paraskíva), 73 de ani, "gospodină".(Cînepă.) 2.HLIHOR GHEORGHE (hlihor neculái górgi), 72 de ani, 5 clase. A fost morar la moara de apă, peste 30 de ani. (Morărit.) 3.PRICOP NECULAI (nículái prícop), 73 de ani, 4 clase, fierar. A fost ucenic la un fierar din Drăgușeni. (Meserii: fierărie.)

565.POIANA MĂRULUI, MĂLINI, jud.SUCEAVA

Satul p^uoiana mărlu se află pe valea rîului Suha, la 25 km V de orașul Fălticeni. S-a format ca sat aparte, desprinzîndu-se de Văleni-Stînișoara și primind numele actual, abia după primul război mondial ("Monitorul oficial", octombrie 1925,11008). După tradiția locală, cu peste o sută de ani în urmă, pe locul actualului sat, era o poiană cu 5-6 case și cu doi meri crescú^z dîn natúră. Așezării care s-a format aici i s-ar fi spus, la început, p^uoiana dî la d^uoi mierⁱ (inf.pr. știe că această denumire apare "într-o carte cu baltagu") și apoi "Poiana Mărului". Localnicii vîrstnici își amintesc de unul din cei doi meri, care se afla lîngă șoseaua care duce spre Stînișoara.

Locuitorii, în număr de 1174, își zic p^uoienárⁱ și erau numiți riegătânⁱ de către b^uocovinénⁱ. În satul súha mări au fost ném^t, înainte de război.

Pîraie: súha (numită, de obicei, de localnici báltă; ma duc la báltă), pîră^uu rătítigulu, ~ sú^zilu, ~ pietruási, ~ bursunárlu, ~ șăláriu, ~ munșéllu, ~ maláilu, ~ r^uoš, ~ ketróniⁱi, hartoniása, niem^tșóru, váli^a c^uolídⁱ. Munți și dealuri: mún^{ti} sú^zulu (sú^zu), rún^cu, pádúria niágră, munșélu, mágura, hiergiliziú, pláiu bătrîn, șăláriu (șéláriu), tetróni^a; izlazuri: la sún^z, la rún^c, pi pără^uu maláilu.

Părțile satului: u^lta rătítigulu, pără^uu maláilu, la váli, la

dial (spre Văleni). Satele învecinate: văle¹en¹ (locuitorii sînt numiți văle¹-năr¹), mălin¹, suha și, peste dealuri, drășe¹n¹, po¹isă¹n¹. După aprecierea inf. pr., aceste sate is^{ek} viet^ă tăt^ă și nu prezintă diferențieri lingvistice. În sat există șcu^ăală și cam^ăin cultural. Dincolo de Văleni a fost o fabrică de cheres-
tea, care a ars în timpul războiului. Bărbații se ocupă cu munca la pădure, în
cadrul sectorului forestier Suha sau prin alte părți, prin Banat; fume¹ili
[se ocupă] cu gospodă¹ria [agricultura și creșterea vitelor]. Mulți tineri
sînt tractoriști, șoferi. După cumpărături se merge la Fălticeni, în Mălini
fiind numai aprozăr¹. Copiii urmează liceul la Fălticeni și facultăți mai a-
les la Suceava și Iași. Turistii vin rar prin sat.

Nume: grigoru¹ăia, muoglă¹n, harăg (hără¹žen¹ is mult, cît cîn¹ im¹ bă¹
ia), unguri¹ănu, dascală¹șu, g¹og¹u¹ța, pru¹ti¹ănu, mitocă¹ru, dămbru (dămbr¹i [pl.]),
vodă, șuhan¹, co¹vată¹riu, buzdugă¹n. Prenume: g¹o¹rgi, vasi¹li, co¹stanti¹n, i¹o¹n,
niculă¹i; marie¹ă, hile¹ăna, saveta, mări¹uca (numa la bābi), [V] sā¹ta; "sînt mul-
te noi, nū tī mǎi tǎi¹-n¹ cap": silvia, aguri¹ța, ieuzenie¹ă, ștefă¹nica, arsine¹ța,
artimiza¹ă, lușica, lumini¹ța. Inf. pr. ezită să spună porecle; menționează o
singură poreclă, butăc, adăugînd: da, mă rog, nū distidē^kt [magnetofonul] pi
univă.

A. Inf. pr.: PRUTEANU RUXANDA (pru¹ti¹ănu rucsā¹nda), poreclită pru-
ti¹ăncă, 55 de ani, 7 clase, cās¹nica; io¹-s agricultu¹ari. A locuit 7 ani în Vă-
leni, între 1936-1943. A călătorit, ocazional, la Anina, Podu Turcului, Gura
Humorului, Suceava, Iași. Merge des la Fălticeni. Citește puțin: n-ām timp dī
șeti¹ mult. Tatăl inf. a fost agricultor și cărăuș. Este recăsătorită, ambii
soți fiind originari din Văleni. Soțul actual lucra, în timpul anchetei, la
pădure, în Banat: "vine acasă cam la 6 luni". A învățat șăpti sau șă¹să clās¹i.
Inf. locuiește împreună cu o fiică, care este profesoară de limba română la
școala din Suha. (Și: Cînepă; texte.)

B. Alți inf.: 1. UNGUREANU PETRU (ungure¹ănu hili¹i¹i¹ pētru), 72 de ani,
5 clase, agricultor. (Agricultură; texte.) 2. NIȚUREASA GHEORGHE (gi¹o¹rdi i¹o¹n
nițurē¹asa), 66 de ani, 4 clase, agricultor, apicultor. (Apicultură.) 3. BUZDU-
GAN DUMITRU (dumitru buzdugă¹n), 45 de ani, 4 clase, oier. (Oierit; texte.) 4.
PANȚIRU GHEORGHE (panțiru hiftimi¹ dō¹rgi), 66 de ani, două clase, morar (la
moara de apă). (Morărit; texte.) 5. CIOHAN TOADER (șohān hī¹o¹n tuādir¹), 71 de
ani, 5 clase, rotar. (Meserii: rotărie.) 6. ZIMBRU ILIE (zīmbru hili¹i¹), 72 de
ani, 7 clase, dulgher, tîmplar, dogar. (Meserii: dogărie, dulgherie, lemnărie.)

7. GRIGOROAIA GHEORGHE (grigoru^găia ve d^górdi), 38 de ani, 4 clase. A învățat zidăria în armată, la Petroșani. (Meserii: zidărie.) 8. NAIMAN LUDVIC (lúdvic năiman, năimăn), 83 de ani, fierar. A deprins meseria de la tatăl său, care a venit din Bucovina, prin 1877. A lucrat și la fabrici, în Găinești, Suha, Rîșca, Piatra-Neamț. (Meserii: fierărie.) 9. VORNICU ILEANA (ileăna dumi^ltru vórnicu), 60 de ani, 4 clase. (Meserii: pielărie; texte.)

566. BĂLTĂTEȘTI, jud. NEAMȚ

Satul băltătești^l este situat la 12 km SV de Tîrgu Neamț și la 32 km N de Piatra-Neamț. Atestat la 1608 (URICARIUL, V, 365-377). Inclus în Băltătești, fostul sat Brătulești sau Brătuleți este atestat la 1612 (DIR, A-XVII, III, 93). Oamenii din sat știu doar că îi di mult sátu, da ierău rări [casele].

Locuitorilor, în număr de 1806, li se spune oameni dim băltătești^l și sînt porecliți de cei de la munte perjări^l. Împreună cu ceilalți din împrejurimi se consideră și nemțani^l; -țan.

Prin localitate curg pîrău^u vâle sâsi și um pîrău "n-are nume", care mai la vale se cheamă câina. În pîrău se varsă pîrău^u trăsni și ~ fîntîneli. Dealuri: cuăsta crûși, osoiu, grûlu; rîpe: rîpa slătini, ~ la rucsânda di acônului, ~ trăsni; izlazuri: ketrișica, osoiu, zîmbrești [a.], făzețalu. Pe teritoriul comunei sînt munții kișoru brădului și ~ mútului. Părțile satului sînt cótu de zos, pîrău^u sarát, prihódigte și burla. Satul se învecinează cu gîndăuani [a.], crăcăuani [a.], vălia arîni, vălia sáci. Graiul localității se caracterizează prin apariția, paralel cu spirantele de tip moldovenesc ș, ț, provenite din c + e, i, g + e, i sau din fricativele labiodentale f, v + iot, a unor variante ca ș, ț, în șapă [ceapă], țană [geană], șir [fir], țisáz [visez]. Rostirea aceasta se întîlnește, uneori, și în cazul șuierătoarelor ș și ț, realizate ca ș, ț sau ca ș, ț: șumuio^g, nojî^ltă, și, coj^l. Această particularitate, luată în derîdere de vorbitorii din alte localități (care nu cunosc fenomenul), determină, la unii informatori, o reacție de hipercorectitudine, care duce la apariția șuierătoarelor în locul spirantelor: șăp, ju^unc, în loc de șep, țu^unc. La informatorul principal fenomenul se prezintă cu totul sporadic. Variantele particulare apar în rostirea unor informatori ocazionali. Fenomenul este în legătură cu cel semnalat de Gustav Weigand în articolul Der Ursprung der s-Gemeinden, din "Neunter Jahresbericht des Instituts für Rumänische Sprache zu Leipzig", 1902, p. 131-137. Față de graiul local, sînt deosebiri în cracău^u négru și nitócu, unde se spune copcîlă.

Locuitorii sînt agricultori și crescători de animale; înainte foarte mulți lucrau la pădure. Acum, bărbații lucrează și în industrie la Piatra-Neamț, în munci calificate și necalificate.

Nume răspîndite în sat: bălțătescu, adămeșt[†] (adám), manlăkeșt[†] (manlákí), durlumăneșt[†] (durľumán). Prenume: görgi, vasíli, íuón, [R] aurel, rádu, valentín, valérí[†]; maríe, fluári, ileání, [B] iuáni, casándri, marándi, rucsándi, [R] máriiání, doríní, lăcrămiuári, rodící. Porecle: sfîrîiác, gínút, ťubulík, catagón, şúlea, kík, bîrlíva, íépurli, gíloşél, gúzu; aproape fiecare familie are poreclă, care se transmite din generație în generație descendenților; femeile în general nu au porecle, totuși, dacă vreuna este grasă, i se spune macríní, batúzí, dacă este voinică, giholiťí etc.

A.Inf.pr.: ADAM ION GHEORGHE (adám íuón íörgu), 58 de ani, se ocupă cu agricultura și creșterea animalelor, cunoaște și lemnăria. A învățat 7 clase, citește ziare. A făcut armata la Piatra-Neamț, a fost și pe front. La chestionarul Cînepa a fost de față și soția informatorului, ale cărei răspunsuri nu le-am notat, ea fiind știrbă. (Și: Agricultură, Cînepă; texte.)

B.Alți inf.: 1.GHEORGHE C.SAVIN (görgi sávin), poreclit sfîrîiác, 60 de ani, agricultor și viticultor, a învățat 5 clase. Cunoaște viticultura așa cum se practică ea la Tîrgu Frumos, unde a lucrat 3 ani, în sat ocupația fiind sporadică și nespecifică.(Viticultură.) 2.RUSU GH.GHEORGHE (rúsu görgi görgi), 63 de ani, agricultor și stupar (a avut stupi primitivi, acum sistematici), citește broșuri de specialitate. (Apicultură.) 3.ABRĂNOAE CONSTANTIN, 48 de ani, 7 clase. Este cioban și agricultor, în tinerețe a lucrat și la pădure. (Oierit; texte.) 4.BĂLȚĂTESCU C.VASILE, 47 de ani, 7 clase, dulgher, a învățat meseria la un meșter. Stie și alte meserii apropiate, nu prea cunoaște fierăria și cojocăria. (Meserii.)

567.GÎRCINA, jud.NEAMȚ

Satul gîrşina este la 7 km SE de Piatra-Neamț și la 7 km NE de comuna Dobreni. Cu numele vechi Oprîșeni este atestat la 1464 (DRH, A, I, 154; pentru corespondența numelor cf. URICARIUL, VI, 269: "moșia Oprîșeni ce-și zic și Gîrcina"). Ante 1668 în sat exista schitul Gîrcina (STOICESCU, 329), devenit în 1803 biserică de mir (URICARIUL, IX, 134), de la care satul a luat numele actual (MOLDOVA, I, 40). Tradiția locală consemnează doar că biserica din sat ar avea o vechime de peste 300 de ani.

Locuitorii se numesc gîrşînén¹; -neán şi sînt porecliţi, datorită unei vechi ocupaţii care acum nu se mai practică, mîngîlári di la gîrşína; tot în glumă, li se cîntă: la gîrşína s-o gătít fáina. Împreună cu locuitorii satelor din jur, se consideră muntén¹; -teán 'de la munte' şi ketrén¹; -treán. În sat trăiesc 2518 locuitori, din care vreo 20 de familii venite de puţină vreme, din zona lacului Bicăz.

Prin localitate curge râul cu¹éjdi¹ sau cuiéjdiu, cu afluenţii boróda şi gîrşínúta şi puhoaietele (care seacă vara) ţígáncá, pîráuu slătini, rún-cu, pîráuu pórti, fúndu pîráuulu. Dealuri: diálu múntelu, ţígla, rădăşést¹, humáriáa; văi: vália cu¹éjdiulu, ~ borózí, ~ gîrşínúti, ~ cîrlománulu; izlazi: cuásta cózli, piéstirea mûşél, corlátiáa, hábiáa, ţígáncá, tárnița; rîpe: híga cózli. Munţi de pe teritoriul comunei şi din imediata apropiere: cózla, mintiána, cîrlománu, brîza, mûşélu, ţígáncá, rún-cu, bursucăriia, cu¹éjdelu.

Părţile satului sînt cotúna di_žos, pi gîrşína, pîşti váli, cotúna di_sús, iar satele comunei sînt gîrşína, cu¹éjdi¹ şi halmáşu. Satele învecinate, unele dintre ele despărţite de localitate prin munţi şi dealuri, sînt dăr-mănéşti¹ (ţine de Piatra-Neamţ), saráta (din comuna Dobreni), n¹egrést¹, poiána, cracău n¹égru, buhálníța, bicázu, tarcáu, pîngărát, pîngărásór, mănás-tírea bistriți. Inf. pr. a apreciat că îm_vália múntilu îs skimbáti únele [rostiri], da-s dipárti [acele sate]. Locuitorii sînt muncitori forestieri, mulţi lucrează în agricultură (mai înainte plecau vara la cîmp) şi cresc vite, mai ales oi. Ocupaţii vechi, care acum nu se mai practică, sînt cărăuşia şi cărbunăria. Cei mai mulţi bărbaţi lucrează acum la pădure sau la Piatra-Neamţ în industrie (cherestea, hîrtie) ori în construcţii, în munci calificate; se întorc zilnic acasă. În sat există C.A.P., întreprindere de exploatare forestieră, ocol silvic, secţie de maşini agricole, consiliu popular, trei şcoli generale, cămin cultural, dispensar, casă de naştere, bibliotecă, cooperativă de consum şi ateliere meşteşugăreşti. Ca să vîndă şi să cumpere produse, locuitorii merg des la Piatra-Neamţ, cel puţin săptămînal: îñ_kátrí žóia-i tîrg. Copiii locuitorilor merg la licee la Piatra-Neamţ, iar la facultăţi, la Iaşi.

Nume: córfu, ungureánu, négurá, cureláriu (sau curaráriu), hífrim. Prenume: híuón, costantín, neculái, górgi, [R] žicá, tráian, mírša, petricí; ileána, maríia, catińca, [B] marguála, casándra, paraskíva, le^uonóra, smarándá, [R] valeríca, zéta, lámíița. Porecle: hándru, bumbaláu, ţápu, cúcu, kíparús,

fuámfi, púsea, bojuági, nasáki, pórcu di kírúfi (bărbați); pentru femei se folosesc cuvinte de batjocură, care nu sînt propriu-zis porecle: háitfi, spălătú-rí.

A.Inf.pr.: MURARIU GHEORGHE (górgi muráriu), poreclit láboş, 64 de ani, a mers un an la școală. A fost muncitor forestier și agricultor, în tinerețe a fost plutaș, a lucrat și la fabrica de cherestea din Piatra-Neamț. A făcut armata la Piatra-Neamț. Ca plutaș, ajungea la Galați, unde stătea 2-3 săptămîni. Tatăl său era localnic, plutaș, mama din Piatra-Neamț, agricultoare. Nu cunoaște stupăritul, pe care nu-l practică nimeni în sat. De asemenea, datorită faptului că viticultura nu se prea practică în sat, răspunsurile la acest chestionar, complete, reprezintă mai mult cunoștințe din auzite, decît deprinderi practice ale locuitorilor. (Și: Agricultură, Viticultură, Apicultură, Meserii; texte.)

B.Alți inf.: 1. CORFU BĂLAȘA (córfu băláșa), 41 de ani, 7 clase. Este cásnicfi, [lucrează] și la pădúri și la boi. (Cînepă; texte.) 2. ROTARU GH. CONSTAN-TIN, 51 de ani, 5 clase. În tinerețe a fost cioban și muncitor la pădure. A făcut deosebiri între termenii păstorești locali și cei ardelenesti sau între termenii curenți și cei ieșiți din uz. (Oierit.) 3. CHIRUȚĂ ȘT. GHEORGHE, 82 de ani, a învățat școala primară, agricultor și morar. Cunoaște meșteșugul morii de apă din tinerețe, de la tatăl său. (Morărit.)

568. VADURI, VIIȘOARA, jud. NEAMȚ

Localitatea este la 10 km NV de Piatra-Neamț și la 18 km E de Bîcaz. A fost reședința comunei Vaduri pînă în 1950, cînd comuna s-a contopit cu Viîșoara. Atestat cu numele Vadu la 1575-1576 (DIR, A-XVI, III, 59) și Vaduri ("o poiană Între Vaduri") la 1649 (CATALOG, II, 403). Locuitorii mai bătrîni spun că întemeietorii satului sînt veniți acum 200-250 de ani din Bîcazu Ardelean, de unde au fugit din cauza persecuțiilor sociale și religioase. Numele satului vine, după tradiție, de la niște vaduri la Bistrița, pe unde treceau apa cărăușii altădată.

Locuitorii sînt vădurení; -reán și, împreună cu cei din satele învecinate, își zic uáminí di la múnti. În sat trăiesc 1764 de locuitori, între care 3-4 familii de maghiari și cîțiva descendenți ai italienilor veniți după 1914 în sat să lucreze la pădure; aceștia din urmă, fii și nepoți din căsătorii mixte româno-italiene, aproape că nu cunosc limba italiană, cu excepția cîtorva cuvinte.

Prin localitate curge Bistrița (gístrița, gístrițf, vália), care are pe teritoriul comunei afluenții pîrău bisericănilor, ~ zîii, ~ bístri-țf (numit astfel de la satul Bistrița), ~ plopșórului, ~ sácu vádur¹, ~ jítá-riului, ~ popénilor, ~ malís, ~ rúsului, ~ lu irimíi (sau ~ la pod la iri-mii), ~ agăršíi. Pe teritoriul comunei sau în imediata vecinătate sînt următoarele înălțimi, considerate de localnici ca munți: diálu bisăricănilor, ~ bístriți, vîrfu símonului, ~ șel mări, kísóru crîșmi, vîrfu kétrilor, ~ zîșó-rilor, stînga malísului, ~ agíršíi, jgábu, fágu cu lodíná, bítca mări; sau considerate ca dealuri (în același timp și nume de izlazuri): pojénile grádi-nilor, hisláju cojósénilor, ~ agíršíia, ~ glóduri, podíșu malís, grădinili malísului, pojána coșuábei; văi: válea mare, în fúndu jgábulu¹, prim málăiști.

Comuna Vaduri cuprindea pînă în 1950 satele malís, sácu, vádureli, uánțu (acum la Pîngărați) și Vaduri. Părțile actuale ale satului Vaduri sînt malís, sécu, vádureli, șosáua bisăriși, colácu, prelúca, la monumént, șoseáua véke, la blócur¹ în colonii. Localitatea se învecinează cu pîngărásóru, pîng-ărătu, agíršíia, viíșuára, scărișica. Ca așezări mai noi în vecinătate sînt Vișoara, reședința comunei, numită altădată oficial Satu Nou (bătrîni îi spun așa și acum), sat sistematizat, înființat acum 50-60 de ani, cu oameni din vecinătate, și coloniá vádur¹, un fel de cartier, parte a satului Vaduri, constituit prin 1950, locuită de oameni din diferite sate ale zonei Neamț, veniți să lucreze la combinat. Locuitorii sînt muncitori forestieri, se mai ocupă și cu creșterea animalelor, cu agricultura, iar mai demult cu cărăușia și plută-ritul. Mulți oameni din sat lucrează în industrie la Piatra-Neamț și la Săvi-nești, fac naveta zilnic. În localitate există întreprindere forestieră, guri de exploatare forestieră, depozite de combustibil lemnos, fabrică de ambalaje de lemn și butoaie, o unitate de construcții de drumuri și poduri, moară (la toate acestea lucrează localnici și oameni din satele învecinate), școală ge-nerală, dispensar, C.A.P., cooperative de consum, bibliotecă. Ca să vîndă și să cumpere, locuitorii merg la Piatra-Neamț și la Bicaz. Copiii locuitorilor merg la licee la Piatra-Neamț și la Bicaz, iar la facultăți, la Iași, Bacău sau București.

Nume: popovís, atúdorei, áibu, beșící, nemțánu. Prenume: i^uón, va-síli, costantín, górgi, [R] cornéliu, sorél, ieuzéníu, florínél; maríia, va-sílca, ileána, [B] ravéica, catińga, ilíńga, [R] dóina, marșéla, marinéla, ga-bri¹éla, auróra, símóna, lăcrămiuára. Porecle: zglávóc, ursulicá, haș, șoric (bărbați).

A. Inf. pr.: ATUDOREI I. CONSTANTIN (atúdorí 1 costantín), 50 de ani, 6 clase. A avut mai multe ocupații: agricultor, morar, apicultor, muncitor forestier, dulgher, cărăuș. Foarte bun cunoscător al vieții și ocupațiilor locale, a ținut să răspundă singur la cât mai multe chestionare. (Și: Agricultură, Viticultură, Apicultură, Oierit, Morărit; texte.)

B. Alți inf.: 1. ANICA COJOC, 57 de ani, 7 clase, agricultoare și țesătoare (Cînepă; texte.) 2. NEMȚEANU VASILE (nemțánu vasíle), 38 de ani. Este tîmplar, se pricepe și la lucrul la pădure, agricultură, fierărie, ceva zidărie, núma pópâ și drac n-am fost, a declarat el însuși. (Meserii; texte).

569. CRACĂUL NEGRU, CRĂCĂOANI, jud. NEAMȚ

Satul cracău^u négru se află la 33 km N de Piatra-Neamț și la 22 km SV de Tîrgu Neamț. Atestat la 1772-1774 (MOLDOVA, I, 29). Ar putea fi chiar numele mai nou al săliștii de sat Ursești, atestat la 1632 (DRH, A, XXI, 77), pe Cracău lângă Crăcăoani, cu atît mai mult cu cît proprietarul, la 1772 și la 1632, este același: mănăstirea Hangu. După tradiția locală, satul este vechi cam de 300-400 de ani, înființat de oieri din Transilvania.

Locuitorii satului, în număr de 1302, se numesc crăcăuání; -uán sau, ca să se deosebească de cei din reședința de comună, (oameni) di la cracău^u négru. Locuitorii sînt considerați de vecinii lor, datorită graiului și poziției geografice, mai înapoiți și se spune despre ei că trăiesc în borta munților. Împreună cu alți locuitori din zonă, își spun nemțání; -tán.

Prin localitate curg cracău^u alb și cracău^u négru, care, de la confluența lor pe teritoriul satului Crăcăoani, poartă numele ápa cracău^uului. Cracău Alb are afluenții bo^uulétu, plóștina, čítili, ápa platonéștilor, izvóru alb, iar Cracău Negru, tísa, pírău^u slátíni, bálmuşu, znízu. Cel mai apropiat munte este Ceahlăul. Pe teritoriul satului sînt dealurile mágura, úóbšina, hór^unurí, síhla, rúncu^e vérdi, víru tísf, číšóru brádulu; izlazuri: grádína pópi, rúncu fó^uílor, tráštíia, hór^unurí, tárníța; rîpe: su^u cátrí, su^u stíngí, stíngca șóimulu, ín^u carí^uérí la ursáci.

Satul are următoarele părți: bálmuş, pi mal, cápu sátulu, tísa, pi funduáia și se învecinează cu magazíia, mitócu balán, pipirígu (după o pădure mare), a^uúdi^uá (peste un deal), buhálníța (peste un deal), horá^ulíța, cracăuání. Satul mitócu balán este o așezare mai nouă; la început erau numai cîteva case ale unor locuitori din comună, la care s-au adăugat numeroși strămutați din zona lacului Bicăz. Deosebite de graiul local li se pare locuitorilor a fi

vorbirea celor din Pipirig (care africaticizează dentalele în poziția iot) și a celor din Mitocu Balan (care, ca și cei din vestul Moldovei, nu africaticizează palatalele). Ocupația principală a locuitorilor este lucrul la pădure și creșterea vitelor; agricultura se practică în măsură redusă. Cei mai mulți bărbați lucrează la diferite exploatari forestiere din jurul satului și vin acasă zilnic sau săptămânal. În sat sînt guri de exploatare forestieră, școală generală, bibliotecă, cămin cultural, punct sanitar. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Tîrgu Neamț. Copiii merg la licee la Tîrgu Neamț și la Piatra-Neamț, iar la facultăți, la Iași.

Nume: răclărenⁱ (Raclariu), arsinestⁱ (Arsinoae), mihuțanⁱ (Mihuț), avrămestⁱ (Avram). Prenume: vasili, gorgi, ion, neculai, [R] valericî, zelucu; ileana, mariia, iuana, proșira, [B] maranda, măriuca, vîrvăra, [R] tatiiana, valentina, iozénia, gabi. Porecle: donea, bulaga, șorb, puacî, hodoruagî; la femei nu pre^e sînt.

A. Inf. pr.: ARSENOAE NECULAI (arsinuai neculai), 43 de ani. Este muncitor forestier și crescător de vite; în ultima vreme este brigadier silvic. A observat, în cîteva rînduri, că așa cum răspunde el nu vorbesc locuitorii decît în familie sau bătrîni care nu știu altfel, dar că de la o vreme lumea s-a civilizat, că vorbește frumos și că uneori, la tîrg, locuitorii nici nu pot fi deosebiți după grai că sînt din Cracăul Negru. Am putut constata, din discuțiile lui cu soția și cu diferiți vecini care l-au asistat, că folosește firesc, permanent formele locale. În timpul anchetei, după o discuție îndelungată cu inf., am reușit să obțin relativ ușor fonetismele locale, dar în textele înregistrate cu aceiași inf. și cu mulți alții am obținut numai întîmplător și mult mai rar formele în discuție. Explicația mi-a dat-o inf.pr., care, atenționat că nu vorbește ca în ancheta cu chestionarul, a spus că de la magnetofon pot să audă și alții, care ar rîde de el și de satul său, pe cînd în caiet pot să notez cum le este vorba, căci nu va mai ști nimeni. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. GHEORGHE GH. NUȚU, 83 de ani. A învățat școala primară, are fiică și, ginere învățători în sat. Este stupar, cunoaște ocupația de la părinți, a avut buduroaie și, în ultima vreme, are stupi sistematici. Inf. binevoitor, dar, din cauza bătrîneții și a faptului că nu prea aude, foarte greu utilizabil. (Apicultură.) 2. ARSENOAE ILEANA, 35 de ani, soția inf. pr. A asistat la aproape întreaga anchetă. (Cînepă.) 3. PAVEL ION, 55 de ani. Cioban de vreo 12 ani, mai înainte a lucrat la pădure. Cunoaște foarte bine păstori-

tul, așa cum este el practicat pe ambii versanți ai Carpaților. (Oierit; texte.) 4.IGNEA NECULAI, 70 de ani, născut în Crăcăoani și stabilit, prin căsătorie, în Cracăul Negru. A învățat 5 clase. Este morar din tinerețe, cunoaște nu numai funcționarea, ci și construcția morii de apă. (Morărit.) 5.RACLARIU GHEORGHE; 54 de ani, 5 clase. Este tâmplar, a învățat meseria ca ucenic la un meșter local. (Meserii.)

570.PIPIRIG, jud.NEAMȚ

Satul Pipirig este la 24 km E de Tîrgu Neamț. Atestat la 1742 (CA-TASTIH, 265). Toponimul Slatina, din cuprinsul localității actuale, este atestat în două documente datate fals 1437 și 1447, scrise în a doua jumătate a sec. al XVI-lea. Fostă proprietate a m-rii Neamț. După tradiția locală, satul este înființat în vremea lui Petru Rareș; un boier al lui, ^{g'}guzodîn, stăpîn pe aceste locuri, avea doi argați de încredere, pipiriġanu, care a înființat Pipirigul, și boboc, care a făcut boboiești.

Locuitorii, în număr de 1229, sînt pipiriġen¹; -ġân. Toți locuitorii din zonă își spun munțen¹; -tân; cei de la cîmp îi poreclesc ġirtân¹; -tân.

Prin localitate curge oġana, care la izvor se numește crăcu nămtu-lu. Are pe teritoriul comunei următorii afluenți: plotunu, mihă¹et, pétu vódâ, pîră^uu ursó¹i, ~ cotnărelulu, ~ izvóru, ~ mîndátulu, ~ brănu, ~ dumésnicu, ~ stréji, ~ dobrinășulu. Munți: bomba (sau bómpa), kițîġaia, halăuca, cotnărel, dumésnicu, fúndu pîră^uulu; dealuri: brănu, ursóica, cotnărelu dî zos; văi: vălia dumésniculu, ~ cotnărelu, ~ izvóru; izlazuri și fînețe: cotnărelu, slătina, bómpa.

Părțile satului sînt popéști¹ (după tradiția populară se numește astfel de la un grup vechi de case în care ar fi locuit niște popi, probabil niște călugări de la un schit acum părăsit), pîră^uu izvóru, bușméi dî ġúra rúnclu. Localitatea se învecinează cu Boboiești, Pițiligeni, vînători nămt, mănăstiria nămt, súha, rîșca, pétu vódâ, plotun, călugăren¹, hăngu. În apropiere este satul nou înființat lédim, cu oameni veniți de pe locul lacului Bicaz. Ca grai, locuitorii din Boboiești și Pluton se deosebesc prin rostirile: fărină, ġini, paduri, badică^{g'}, fiind considerați de pipirigeni ca foarte înapoiați. Locuitorii sînt lucrători la pădure și crescători de animale, mai puțin agricultori. Mulți bărbați, mai ales cei tineri, lucrează tot la pădure la Toplița, Sibiu, Dorna, Tarcău, Rîmnicu Sărat, sau pe diferite șantiere; ei stau în aceste locuri cu lunile, după care vin acasă pentru cîteva zile. În sat e-

xistă sector de exploatare forestieră, consiliu popular, școală generală, dispensar, cooperative meșteșugărești, oficiu poștal, cămin cultural, bibliotecă. Ca să vîndă și să cumpere, locuitorii merg la Tîrgu Neamț. Copiii merg la licee la Tîrgu Neamț, iar la facultăți, la Iași și Bacău.

Nume: dolh¹escu, grămadă, agăpi¹te, gavrili¹u, p¹uțiliga, zugar¹iu, bîrgăyanu. Prenume: dun¹itru, d¹ordi, vasili, iu¹on, [R] florentin, zorzel, vi¹or¹el; mariia, iu¹ana, catrina, vîrvăra, mărandă, [R] ăzela, cornelica, vi¹orica, veronica. Porecle: i¹epuraș, dăscălu, dond¹ei, hobîr; femeile nu au porecle.

A.Inf. pr.: GAVRILIU VASILE (vasili vasili gavrili¹u), poreclit dăscălu de la unul din înaintașii săi care a fost dascăl, 62 de ani. Este agricultor¹ și mîșitor¹ la păduri, dar în viață a avut multe îndeletniciri: lucrător la moara de apă, cioban, lemnar; la părinți a avut și stupi primitivi. A învățat 4 clase, citește ziare, cărți. A făcut armata la fălt¹sen¹, a fost și pe front. Soția a învățat 4 clase. Cunoaște foarte bine domeniile abordate, mai puțin viticultura (nepracticată în sat) și agricultura (practicată redus). Însuflețit de ideea că materialul cules reprezintă tradițiile și vorba înțeleaptă a localnicilor și că, prin intermediul acestui material, urmașii vor cunoaște istoria satului, inf. a ales cu predilecție termenii vechi, locali sau, la termenii comuni unei zone mai largi sau întregii țări, a redat rostirea locală sau mai veche. Chiar dacă la unele chestionare speciale (stupăritul, viticultura) nu a fost, probabil, cel mai bun inf. din sat, a trebuit să cedăm insistențelor sale de a lucra numai cu el. (Și: toate chestionarele speciale; texte.)

571. TARCĂU, jud. NEAMȚ

Satul tarcău sau tarcău este la 4 km E de Bicaz și la 22 km V de Piatra-Neamț, la confluența Tarcăului cu Bistrița. Ungurii din împrejurimi îi spun tôrcoș. Între 1934-1936 s-a numit I.G. Iuca. Atestat ca sat la 1774 (MOLDOVA, I, 38), dar probabil locuit de supuși ai m-rii Bistrița încă din 1626 (CATALOG, II, 73). După tradiție, satul există ca unitate administrativ-teritorială doar din timpul lui Al.I. Cuza, dar oamenii, cu secole înainte, trăiau răslețiți în "slăbozia domnească", cei mai mulți dintre ei fugiți din Tazlău și alte locuri apropiate.

Locuitorii, în număr de 1980, sînt tărcăuan¹; -căuan și, împreună cu cei din întreaga zonă, își zic munt¹en¹; -tean. Cei de la cîmpie îi porecleau pe toți aceștia gușăți de pe valia mîntelui și, cînd vedeau pe plutagii de pe valea Bistriței, strigau în rîs: la mal, măi!

Prin localitate curg apele tarcău și gistriță sau vălia. În Bistrița se varsă: pîrău potôș, tarcău, căpra. În Tarcău se varsă, de la izvor pe stînga: tărcuța, bolovăniș, pîrău ardéli, ~ adînc, măierușu, veverița, brătișu, pîrău ața, kéia, pîrău pétri, ~ bătrîni, șkau, pîrău frásin, ~ cúrtfi (numit astfel pentru că curge pe locul fostei administrații a domeniului statului Tarcău), iar pe dreapta: crăcu (unul din izvoarele Tarcăului), țápu, răkitișu, polonistru, dumítru, goșmănu, cárpenu, șikíva, morgóșu, pășcu, pîrău dimplăiu lu oğál, ~ rádului, cătărzelu, lăptuášili. Masive muntoase, pe stînga Tarcăului: tarháușu, ardélili, măierușu, kișóru brătișulu, ~ ățî, ~ pétri cu vîrvu măgura, ~ bătrîni, ~ frásin, potóșu, iar pe dreapta: vîrvu țápului, răkitișu, goșmănu, kișóru murgóžului, žitiuána, kișóru rádului, ~ cătărzel cu vîrvu hărman, ~ căpri; văi: vălia tarcăulu, ~ brăteșului cu bobéica, ~ bolovănișului cu șodron, ~ ățî, ~ dumítrului, tărcuța; pășuni: crúca róșfi, la măguri, kișóru pétri, la bítca lăžăruaia, islázu crivăia, cazáși, bătrîna.

Comuna este formată din satele Tarcău, Straja, Brateșu, Ardeluța, Cazaci. Satul Tarcău are următoarele cătune (neoficiale, unele foste sate): lúnca, mășucășu, géuca, crivăia, iar satul propriu-zis, următoarele părți: la frásin, lúnca lăcătúșului, bătrîna, la șéntru. Satul se învecinează cu strája, bicázu și săcu bicázului (tașca). Așezarea lúnca lăcătúșului, parte din Tarcău, este constituită de cîteva decenii, prin împroprietărirea unor tarcăuani. Satele Brateș și Ardeluța s-au înființat de cca 50 de ani, cu locuitori veniți din alte părți ale țării și cu multe familii de italieni, germani sau maghiari aduși pentru exploatarea forestieră. În comună se mai găsesc cîteva familii de urmași ai acestora, parte dintre ei vorbind chiar și limba lor maternă alături de română. Zona este intens turistică; sînt vizitate valea Tarcăului, cabana Haoșul, Bicazul, valea Bistriței; vara în comună localnicii găzduiesc vilegiaturisti. Locuitorii sînt muncitori forestieri, lucrează în pădure (vin acasă săptămînal) sau în fabrică; se mai ocupă și cu creșterea vitelor mari. Unii lucrează la Bicaz, mult mai puțini pleacă în alte localități, pe șantierele de construcții. În localitate se află o mare întreprindere de prelucrare a lemnului (cu muncitori localnici sau din comunele apropiate Pîngărați, Berești-Tazlău, Vișoara, Negrești), ocol silvic, unități meșteșugărești, consiliu popular, școli generale, cămin cultural, cooperativă de consum, dispensar, farmacie. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Piatra-Neamț (tîrgul de vite), Bicazu Ardelean (iarmaroc) și Bicaz. Copiii merg la licee la Bicaz și la facultăți, la Iași.

Nume: grásu (grăsán[†]), ștírbu (știrbén[†]), ántal (ántălég[†]), nemți-sóru (nemțisorán[†]), tulán (tulănég[†]), mășúcă, ungureánu, pășou, lúca, cojocáru. Prenume: i^uón, vasíli, górgi, duńítru, pétu, [R] cătálin, sorínél, mír-ša, dani[†]él, dánút; iliána, mariša, ána, catrina, [B] šmaránda, casándra, mar-g[†]uála, catińca, sáfta, [R] vi^uorica, albiniša, luminiša, želúca, saloméia, auróra. Poreclele bărbaților sînt batjocoritoare: borfóí, barabúli, șteap, alte-le diferențiază indivizi cu același nume: busuióc, bárbí, șarbán, nútu; femeile sînt poreclite după bărbați: gușéti sau cu apelative neantroponimizate: țigańca lu (cutare). Locuitorii sînt umblați, merg des la cinematograful în sat sau în Bicaz, au multe aparate de radio și televizoare, își trimit copiii la școli și chiar ei, cînd au timp, citesc cărți.

A.Inf.pr.: MĂCIUCĂ P.PETRU (mășúcă pétu), 47 de ani, 7 clase, citește ziare. Este dulgher, muncitor forestier și agricultor; de cîțiva ani lucrează la fabrica de cherestea din localitate. Mama sa era localnică, tatăl din Nadișa (Bacău), tot muncitor dulgher. Este căsătorit; cei mai mulți copii urmează sau au terminat liceul. Ca inf. a manifestat calități deosebite în privința cunoașterii domeniilor abordate și a graiului local nealterat. (Și: Agricultură, Viticultură, Oierit; texte.)

B.Alți inf.: 1.COJOCARU ANDREI, 76 de ani, a umblat mult, are faimă de rapsod al satului. Inf.de control (răspunsurile notate cu [1]) la chestionarul general. 2.MĂCIUCĂ P. VERONICA, 58 de ani, 7 clase. A avut stupi, la părinți a cunoscut stupăritul primitiv. Este soția inf.5. (Apicultură.) 3.MĂCIUCĂ ECATERINA, 44 de ani, 7 clase, soția inf.pr. A asistat în prealabil la porțiuni de anchetă cu chestionarul principal. (Cînepă; texte.) 4.BALHON TOADER (balhón tuáder), 70 de ani, morar de 50 de ani, a construit mori de apă. S-a folosit în anchetă și metoda indicațiilor. (Morărit.) 5.MĂCIUCĂ I.PETRU (mășúcă pétu), 74 de ani, născut la Nadișa, 5 clase. (Meserii, mai puțin olărie.)

572.CEAHLĂU, jud.NEAMȚ

Satul șahlău sau, cum îi spun localnicii, Ceahlău-Schit, Schitu Ceahlău (șahlău-schit), numit în trecut șchit (denumirea dată de la vechiul schit), se află la 22 km E de Bicaz pe malul lacului Bicaz. Atestat la 1622 (Arh.St.Iași, Docum., pach.400, nr.4) ca așezare a poslușnicilor "mănăstirii de sub Ceahlău", abia după 1830 devine unitate administrativ-teritorială.

Locuitorii, în număr de 1590, își spun șchitén[†]; -teán; împreună cu locuitorii satelor învecinate se socot muncén[†]; -cán.

Prin sat curge pîrău^{t'} sôitulu, numit martînu, dî^g la gura slătîni pînă la fîndu stîitulu. În el se varsă pe teritoriul comunei numeroși afluenți: durău, duruiituărea, slătîna, pîrău^u cihuiuⁱ, ~ dorouăs, ~ lu vasîli matăsă, ~ lu dimitru matăsă, ~ urgulu, ~ lu dordî, ~ lu bîbîti. Munți: șahlău, a tar-căulu, călimăni, măgura, tétrili roș; dealuri: uobșina lăculu, ~ tîrșuăsă, cuăcîzu, dialu lu bulăi; văi: vălia slătîni, ~ durăulu, ~ martînu; izlazuri: humăriiⁱ, zinădiia, căsa șucănu, trifu, livăda tómi, ~ lu matăsă; rîpe: rîpa mănăstiri, ~ bófulu.

Părțile satului sînt pi podiș, pi bófu, pîrău^u mări, răpsunița, durău. Localitatea se învecinează peste lacul Bicăz cu hangu, îizvóru, lărgu, iar peste munți sau dealuri cu călugăreni, bistrișuăra, grințiășu, bîstra.

Deosebite ca grai sînt satele Grințieș și Galu, unde locuitorii rostesc cóp-ôil, uobgeli, pamînt, paduri. În localitate și în imediata vecinătate sînt locuri și puncte turistice: cabanele Durău, 7 Noiembrie, Dochia, Palatul Cnejilor, lacul Bicăz, masivul Ceahlău, care atrag foarte mulți vizitatori din întreaga țară. Dealtfel, vara mulți turiști locuiesc în gazdă la săteni. Locuitorii sînt muncitori forestieri, o mare parte din ei se ocupă cu creșterea vitelor, mai puțin cu agricultura. La lucru la pădure în afara comunei, ei merg la Tarcău, Toplița, Broșteni; vin acasă la cîteva luni. În sat există: gură de exploatare forestieră, moară, ștează, piuă de sumane, diferite ateliere meșteșugărești, consiliu popular, școli generale, spital, dispensar, bibliotecă, cinematograf. Ca să cumpere și să vîndă produse, locuitorii merg la Tulgheș și Bicăz. Copiii merg la licee la Borca, Bicăz, Piatra-Neamț, Roman, Bacău, iar la facultăți, la Iași.

Nume: mătăsă (sau mătăse), șucănu, năfăreănu, borșănu. Prenume: vasîli, iŃon, pétrea, [R] marinél, dănuț, iemil; ileăna, parastîva, ána, iuăna, fluărea, marîia, [R] rodîca, anžéla, marinîéla. Porecle: bosóci, cartofáru, țigîlé, julfî, tuleășcă (bărbați); cotrăhla, cutélbi, hărpă (femei).

A.Inf.pr.: MATASĂ I. IOACHIM (iuăcîm matăsă), 53 de ani, 7 clase, agricultor, muncitor forestier, crescător de vite. La nunți este vornic, unul din cei mai solicitați din zonă. A făcut armata la Buzău, apoi războiul. Soția a învățat 4 clase; au o fiică, absolventă de liceu. De la ea și de la numeroșii oaspeți pe care-i primește vara, subiectul a învățat să vorbească și "ca la oraș". Ca inf., la ancheta cu chestionarul a folosit graiul local, dar la înregistrarea de texte a ținut să vorbească "ales". (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.LUNGU GHEORGHE (görgi lúngu), 62 de ani, 5 clase. Se ocupă cu lemnăria, meserie pe care a învățat-o ca ucenic la un meșter localnic. Are și stupi de multă vreme, a citit mai demult câteva broșuri de apicultură, dar "nu s-a încurcat cu ele".(Apicultură, Meserii; texte.) 2.ȘPIȚĂL GH.ANA, 45 de ani, agricultoare și țesătoare, 7 clase. Ancheta s-a făcut, pe cât posibil, prin indicarea uneltelor casnice și a detaliilor lor, aduse la vedere de inf.(Cînepă; texte.) 3.COJOCARU N.GHEORGHE (görgi neculái cojocáru), 57 de ani, a învățat o clasă primară. Este cioban, mai de mult a fost muncitor forestier.(Oierit; texte.) 4.TEODORESCU GH.IOSIF, 72 de ani, 5 clase. Este moștar, cunoaște ocupația de la tatăl său. Ancheta s-a făcut la moară, prin indicarea obiectelor a căror denumire se cerea. (Morărit).

573.POIANA LARGULUI, POIANA TEIULUI, jud.NEAMȚ

Satul se află la 45 km SV de Țîrgu Neamț și la 47 km NV de Bicoz. Pînă în 1968 satul s-a numit Largu. Pe lîngă poiána lărgulu, localnicii continuă să-l numească lărgu; în rîs, vecinii îi spun lărga. Existent ante 1741, data ridicării bisericii (STOICESCU, 656), poate chiar din 1585, cînd sătenii din Vînători stăpîneau locul viitorului sat (DIR, A-XVI, III, 294). După tradiția locală, satul ar fi fost înființat pe vremea lui Petru Rareș, care, pe lîngă mănăstirea Călugăreni ctitorită de el, ar fi adus și oameni pe una din văile mai mari, numită Largu, pentru nevoile mănăstirii. O dată cu începerea lucrărilor de îndiguire și amenajare a lacului de acumulare, satul a fost parțial strămutat (urcat pe deal, nu departe de vechea vatră din vale) și cu această ocazie multe familii au plecat în alte locuri. Acum satul se întinde pe cele două părți ale șoselei care vine de la Țîrgu Neamț pînă la capătul lacului.

Locuitorii, în număr de 629, sînt lărzéní; -zán. Vecinii îi poreclesc, nu am aflat de ce, greuúruși di pi lărgu.

Prin localitate curge Bistrița, numită de localnici vália gístriță, gístrița sau vália; în ea se varsă vália lărgulu, gálu, pîráu dreptulu. Munți: bostánu, dreptu; dealuri: hurdúga, măluștétu, faúuru, pîrvu, vîrvu mări, hășca; izlazuri și fînețe: măluștétu, vîrvu hópcini, murséleánu, arzélea, capu ópélni; văi: vália lărgului, dreptu, gálu; rîpe: arzéli, surdúcu téiului, roșáni-lor, zahórna; păduri: péturu vódí, dósu brînzi, coróiu, mogoróza, fîntîna bur-láculu; drumuri: drúmu lu cínadii, dósu glódulu (sau pláiu glódulu), pláiu lu

vîrvărescu.

Părțile satului: roșăni¹, făuuru¹, floren¹, di¹lăs, gura făuuru; satul se învecinează cu pétu vódî, roșăni [a.], călugăreni [a.], hangu, gălu.

În apropiere este satul livezile, nou înființat, format de familii strămutate de pe locul lacului Biczaz. Ca grai, sînt deosebiri în Galu (unde se spune capcîti¹, în loc de capti¹ti = căpiță). Locuitorii sînt lucrători la pădure (lucrează în apropierea satului, iar o parte dintre ei la Tarcău, Tulgheș, Dorna); se ocupă și cu creșterea vitelor. În sat se află o întreprindere forestieră, școală generală, cămin cultural, restaurant și hotel turistic, cooperative de consum; obor de vite se ține marțea. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Tîrgu Neamț. Copiii merg la licee la Borca, Tîrgu Neamț, Biczaz, iar la facultăți, la București și Iași.

Nume: șucănu, flóreă, cózma, buium, bonteănu. Prenume: i^uon, vasili, costicî, gorgi^{d' d'}, [R] rădu, dan, cornel, florănel, nohur-nohurăs [!]; victória, maria, anica, iliána, [R] lușica, crenguța. Porecle: bozoncî, mocăluț, șufut, fálnicu, títun^{ê ê}, îngrezutu; pentru femei nu există propriu-zis porecle, ci numai cuvinte de batjocură, care nu se fixează: mazăca șéia!

A.Inf.pr.: GĂLBEAZĂ STELIAN (gălbăzi steli¹an), poreclit bótîș, de 43 de ani muncitor forestier, a învățat 6 clase, citește ziare. A făcut armata la Cluj-Napoca. Soția a învățat 5 clase. Nu a știut prea bine domeniul special de agricultură, care în satul lor nici nu se prea cunoaște. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.IOSUB V.ION (i^osub i^uon), 59 de ani, 4 clase. Este apicultor (cu unele lecturi de specialitate) și dulgher (a învățat meseria în sat, la un meșter). (Apicultură.) 2.IOSUB ELISABETA (i^osub elisabeta^{v'}), 59 de ani, 4 clase. Este țesătoare și crescătoare de animale. A asistat în prealabil la ancheta de apicultură. Este soția inf.1. (Cînepă.) 3.ȚIFUI NICOLAE (țifui¹ niculăii), 55 de ani, 4 clase. A stat la oi în tinerețe, apoi a lucrat la pădure, iar acum, de cîțiva ani, e din nou cioban. Nu cunoaște totuși prea bine acest domeniu, răspunzînd cu destulă greutate în anchetă. (Oierit.) 4.BONTEANU H.NECULAI, 44 de ani, 7 clase. Este morar, tatăl său a fost morar. (Morărit.) 5.BUIUM ION (buium i^uon), 64 de ani, 4 clase. Este tîmplar, a deprins meseria la un meșter la Piatra-Neamț. Cunoaște însă mai multe meserii, e nesigur la dogărie și nu știe nimic (nimeni din sat nu cunoaște) despre olărie. (Meserii.)

Satul farcășa se află la 30 km V de Pipirig, la 55 km V de Tîrgu Neamț și la 20 km E de Broșteni. Atestat în forma Fărcașul la 1803 (CONDI-CA, I, 255) și în forma Fărcașii la 1820 (CATAGRAFIE, condică 7, f. 168^v), dar satul exista înainte de 1774, data ridicării bisericii (STOICESCU, 290), dacă nu chiar din 1585, cînd teritoriul viitorului sat era locuit de poslușnici ai m-rii Neamț (DIR, A -XVI, III, 293-294). Tradiția populară vorbește despre un întemeietor din Transilvania, ciobanul Farcaș, venit pe aceste locuri acum cîteva sute de ani. O altă tradiție, acreditată de cîteva dintre intelectualii comunei, pune la baza originii satului o veche lupărie (?) domnească (de la magh. farkas 'lup').

Locuitorii, în număr de 1152, sînt fărcășenⁱ; -șan. Uneori vecinii denumesc în batjocură localitatea frecăta, mai ales în expresia mai dă-i borta la frecăta, care cuprinde poreclele a trei sate învecinate: Mădei, Borca, Farcașa. Împreună cu ceilalți din întreaga zonă, locuitorii se consideră munțenⁱ; -țean.

Prin localitate curge Bistrița (băgistriță sau găstriță), care are ca afluenți pe teritoriul comunei pîrău fărcașii, ~ cruși, ~ sôși, ~ ștajăru-lui, ~ bușmăi, ~ popăștiⁱ. Munți: băpșa, vîrfu dîhulu, halăuța, băicu, rațimu, înșuăți; dealuri: la pîrău săsulu, păisôru mări, țifla; rîpe: rîpa popăștiu-lu; văi: pîrău șoldănu, ~ rûsulu, ~ slătini, ~ bondri; izlazuri: surduc (la care se adaugă toate numele de munți și dealuri, care sînt și nume de izlazuri).

Comuna este formată din satele farcășa, bușmăiu, ștajăru, popăști^u, frumôsu, poiăna popăștiulu. Satul Farcașa are următoarele părți: vădu rău, poiăna fărcașii, capu satulu, înșentru și se învecinează cu băorca, gălu, pipirigu, tulgeș, grințîieș. Ca grai, cel mai deosebit de Farcașa este Pipirig: au liaba mai lătă ca a noastră. Locuitorii sînt muncitori forestieri și crescători de animale. În sat există exploatare forestieră (la care lucrează mai ales localnicii; altă parte din ei lucrează la Cîmpulung, Tulgheș, Toplița, Bicăz, de unde vin acasă lunar), consiliu popular, școală generală, grădiniță, dispensar, cămin cultural, cooperative de consum și meșteșugărești. Că să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Tîrgu Neamț. Copiii merg la liceu la Borca, iar la facultăți, la Iași și Bacău.

Nume: crățu, lupuleasa, gorgăiu, alecsăndru, ștefănescu, gălînă,

tanăsă, petrésu. Prenume: i^uon, vasîlî, gavrîlă, tuădir, dumnîtru, pétrea,
[R] fanel, costăel, vi^uorél, danuț; marîia, ileána, iuána, ána, fluărea, verzî-
niăa, [R] vasilîca, zorzêta, vi^uolêta. Porecle: guzan, șoflînc, gîrnău, borcelî-
că, blêgu, strîmbu, văscu, fui^uț, arlii^u, borcân, prodan, șocân, gușăț (pentru
membrii unei familii); la femei, pe lîngă cele provenite de la poreclele băr-
baților, și porecle ca: drújbă, dóbă.

A.Inf.pr.: GHEORGHIU I.GRIGORE (gorgî^uu grigóri), 46 de ani, pore-
clit hêl. Este muncitor forestier, în ultimii ani este îngrijitor la școală. A
învățat 6 clase, citește rar ziare. A făcut armata la Drăgășani, a fost și pe
front. Soția a învățat 7 clase, este agricultoare și țesătoare. Datorită speci-
ficului economico-geografic al zonei, răspunsurile de la chestionarul special
de agricultură sînt fragmentare. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.PARASCHIVA N.BÎIA (paraskéva neculăi bîia), 60 de
ani. Este agricultoare, se ocupă cu creșterea albinelor și cu țesutul. (Api-
cultură, Cînepă.) 2.LUPULEASA MIHAI (mihai lupuleása), 37 de ani. A învățat
6 clase, dar a rămas cu vorba "țărănească" pentru că e "mai mult pe munte, iar
casa, la marginea satului". Este "șoban din tată-n fiu". (Oierit; texte.) 3.
CREȚU ALEXANDRU (alecsăndru gavrîl crețu), 64 de ani, 5 clase. Este morar și
lucrător la ferăstrăul de apă, ocupații pe care le cunoaște din tinerețe. (Mo-
rărit; texte.) 4.HĂLĂCIUGĂ PETRE (pétrea vasîlî hălășúgă), 68 de ani, este dul-
gher, cunoaște puțin și dogăria. (Meserii: lemnărie, dulgherie, dogărie, rotă-
rie; texte.) 5.NISTOR P.MIHAI, 37 de ani, 4 clase. Este fierar, a învățat me-
seria în sat. (Meserii: fierărie, cojocărie; texte.)

575.LUNGENI, BROȘTENI, jud.SUCEAVA

Localitatea se află la 53 km SE de Vatra Dornei și la 13 km NV de
Borca. Satul Broșteni (și totodată și Lungeni, care pînă la ultima împărțire
administrativă a fost o parte a satului reședință de comună) este atestat pro-
babil la 1720 (CATALOG, V, 461) sau chiar la 1662 (Ghibănescu, Ispisoace și
Zapise, II/2, 29). Sigur, este înregistrat la 1803 (CONDICA, I, 225). După
tradiția locală, locuitorii satelor comunei Broșteni sînt transilvăneni veniți
pe aceste locuri în timpuri diferite. Cel mai vechi sat ar fi, se spune, Lun-
geni, întemeiat de o familie Lungu, fugită din Transilvania după înăbușirea
răscoalei lui Gheorghe Doja.

Locuitorii, în număr de 259, sînt veninți din lūzēnti, sau lūzēnti ;

mai adesea ei spun că sînt broštenár¹; -nár sau broštenén¹; -neán, deoarece se consideră aparținînd, chiar și acum, satului Broșteni. Împreună cu ceilalți locuitori din zonă, se consideră munten¹; -teán.

Prin localitate curge Bistrița (gístrița sau gístrița), care la Ciocănești-Iacobeni se numește bístrița a^uurii¹. Bistrița are pe teritoriul comunei afluenții: barnáru, cápra, căbuáia, niágra-brošten¹, pîră^uu púzdra, ~ hăl¹ésâ, ~ málului, holdița, cotîrgáșu. Pe teritoriul comunei și în imediata vecinătate se află munții: grinți¹ésu, clífilí, barnáru, măzănáia, căbói, hăsigósu; dealuri: deálu hólđi, pléša, gr¹ébin¹, gáia, bítca niágrâ, rún¹cu, măguriša, arșița; izlazuri: v¹érdili, clífilí, boi^uáia, diálu hóldei, gáia, hăsigósu, bítca négri, h^uopki^uára, páltinu, grinți¹ésu; văi: vália barnáru, ~ púzdri, ~ holdița, ~ n¹égri, cotîrgáș și rîpa dânturili.

Comuna este formată din satele brošten¹, cotîrgáș, dîrmócsa, frásin, haleása, hólđa, holdița, lungén¹, niágra și pietruása și se învecinează cu gúra n¹égri, crúša, óstra, bórca. Ca grai, localitatea se deosebește de Ostra (băgică, gócs [=joc]), Gura Negrii (napê=napi) și Borca (pîră^uu pînčí=Pîntii). În comună se află și cătunul porcăreáța, în apropiere de satul Barnaru, format din locuitori strămutați de la Hangu și Buhalnița, și ei cu un grai deosebit. Ocupațiile cele mai importante și obișnuite în comună sînt exploatarea lemnului și mineritul. Tot pe scară largă se practică și creșterea vitelor, meserii și agricultura specifică zonei de munte. Mai demult, foarte mulți locuitori erau plutași. În satul reședință de comună, de care satul Lungeni este despărțit doar prin tăblița indicatoare, se află o întreprindere minieră, una forestieră, un șantier de construcții și de drumuri, numeroase cooperative meșteșugărești, consiliu popular, școli generale, cămin cultural, bibliotecă, spital, dispensar, cooperative de consum, oficiu poștal. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Tîrgu Neamț, Gura Humorului și Vatra Dornei. Copiii merg la licee la Borca, Tîrgu Neamț, Vatra Dornei, mai rar la Piatra-Neamț, Bicăz, Cîmpulung, iar la facultăți, la Iași, București și Brașov.

Nume: ierhănést¹ (Erhan), lûženár¹ (Lungu), lungășán¹ (Luncașu), sândén¹ (Sandu), candren¹ (Candrea). Prenume: vasíli, i^uón, görgi, dumnít¹ru, grigóri, [R] títi, țucu, andrián, cornelúș; paraskíva, catrína, iuána, maríia, ileána, [R] vi^uoríca, verzíníca, míca, floríca, tatiána. Porecle: barabúlâ, hîrsóg, pápi-lápti, huáspâ, bombonél (bărbați); duruáca (femei).

A.Inf. pr.: LUNGU GRIGORE (lún¹gu grigóri), 69 de ani, 5 clase, ci-

tește ziare. Este forestier¹, agricultor¹, crescător¹ de ziti. A făcut arma-
ta la Fălticeni. Părinții săi erau mășitor¹ forestier¹ și agricol¹. Soția sa
este din Borca, a învățat 2 clase. Au un băiat inginer, care vine să-i vadă
în fiecare an. (Și: Agricultură, Viticultură, Morărit, Meserii; texte.)

și inf.: 1.LUNGU DUMITRU, 81 de ani, știe carte. Este stupar
din tineret, vânător, a lucrat și la pădure. La completarea chestionarului
s-au folosit și informatori ocazionali: [*] inf.pr. și [*] Candrea Vasile, 71 de
ani. (Apicultură.) 2.CANDREA NATALIA, 64 de ani, 4 clase, agricultoare, țesă-
toare, crescătoare de animale. A asistat în prealabil la meșteșugărit. (Cînepă;
texte.) 3.SANDU C.GHEORGHE, 47 de ani, 7 clase. Este cioban și muncitor fores-
tier, bun cunoscător al ambelor ocupații. (Oierit; texte.)

576.POIANA, GRINȚIEȘ, jud.NEAMȚ

Satul poiána, poiána grințieșu¹ poreclit moș (mai ales de transil-
văneni, poreclă pe care localnicii, socotind-o injurioasă - în magh. 'murdari'
-, o trec sub tăcere), se află la 60 km NV de Bicăz și la 31 km E de Borsec.
I se mai spune și grințieș¹, locuitorilor nefiindu-le orea limpede limita din-
tre sat și reședința de comună. Mai demult actuala comună Grințieș făcea par-
te din comuna Bistricioara. Atestat la sfîrșitul secolului trecut (MDG). După
tradiție, locuitorii ar fi venit din Transilvania. Nu se știe cînd s-au așe-
zat pe aceste locuri, dar cei bătrîni știu că înainte în sat erau numai cîte-
va case, iar celelalte, se spune, nu sînt mai vechi de 150-200 de ani.

Locuitorii comunei își spun grințieșan¹; -șan, mai înainte își spuneau
bistrișoren¹; -rean. Cei din satul Poiana, în număr de 835, își spun poienar¹;
-năr, denumire totuși rar folosită.

Prin localitate curge gistrișuára, care are pe teritoriul comunei
afluenții: grințesu (sau grințieșu¹) mări, grințesu (sau grințieșu¹) mic, pî-
rău brádulu (sau brádu), grásulu, lúșulu, lu hólói, muráru, un-
gurenilor, prisăcaru, pînticu, tihăraia, iar Grințieșu Mare are afluenții:
primatáru, paltinișu, părău mágura, múntilu. Munți: mágura, grințieșu (sau
grințieșu¹), cétrili roș, prelúca úrsulu; dealuri: șumárca, cétrili vînití,
snída grásulu, frásínu, la fag, la mûșileánu, bítca plóptilor cu fúndu tihará-
ii; rîpe: rîpa lu hólói, ră, lu balhón; fînețe: árșîta lu hólói, cát-ra mó-
șulu, árșîta răstóși, plóptilor, árșîta lúșilor, țarina lúșilor, țarina mu-

rărenilor, ~ ungurenilor; drumuri: brădu, pi plai, primatáru, pîră^uu cóziⁱi, obși^uára, drúmu rusăsc, cétrili roș, grásu mári; cărări: znída grásulu, vîr-fu măguri, grințegu mári.

Satul Grințieș are următoarele părți: pînticu, moș, î^uzós, líscu, grințișál, dintre care, de foarte puțină vreme, partea numită moș a fost delimitată și cuprinsă administrativ-teritorial la satul Poiana. Satul Poiana se învecinează cu Bradu, Tulgheș, Pintic, Ceahlău (peste munte), Bistra și Grințieșu Mare. Diferit se vorbește la Ceahlău, iar în Tulgheș se vorbește "ardenlenește" și ungurește. Locuitorii sînt muncitori forestieri, mineri și crescători de vite. Mai demult, numeroși localnici erau plutași. Mulți dintre localnici lucrează la pădure la răstólnița sau Sebeș-Alba și în industrie la Hunedoara. Vin rar acasă, la 2-3 luni. În satul de reședință se află o întreprindere forestieră, un punct de prospecțiuni miniere și geologice, consiliu popular, dispensar uman, cămin cultural, bibliotecă, iar în sat, școală generală. Ca să cumpere și să vîndă produse, locuitorii merg la Tulgheș, mai rar la Tîrgu Neamț. Copiii merg la licee la Borca și Piatra-Neamț, iar la facultăți, la Iași.

Nume: itím, gorgi^uu, buștihan, p^uópa. Prenume: i^uón, vasíli, constantín, [R] zélu, zízi; iliána, mariía, [R] petronéla, dána, gabrieléla, niculína. Porecle de bărbați: pípá, bífu, haštáli, șotóc, crăcáná, títigói, flós^eá, gítanu.

A.Inf.pr.: GHERASIM GH. VASILE (gerasím sau gerasím górgi vasíli), 45 de ani, 4 clase. Este muncitor forestier, se ocupă și cu creșterea vitelor; cunoaște bine și practică ocazional multe alte meserii. Armata a făcut-o la Mangalia și Bicăz. Soția sa este din Grințieș, 4 clase. (Și: Morărit, Meserii; texte.)

B.Alți inf.: 1. CORDUNEANU DUMITRU (cordunánu dunít^uru), 58 de ani, agricultor și cioban. Soțul inf. 3. (Agricultură, Qierit; texte.) 2. POENARU ION (poienáru i^uón), 54 de ani. Este stupar de 30 de ani, a avut și buduroaie. (Apicultură.) 3. CORDUNEANU MARIA (corduneánu mariía), 60 de ani, 5 clase. Vorbește un grai local mai vechi decît al bărbaților, a răspuns exact, uneori cu interesante completări. (Cînepă; texte.)

Localitatea gicáz kei se află la 18 km V de Bicz, 50 km NV de Piatra-Neamț și la 12 km de Lacu Roșu. Înainte de 1945 aparținea comunei Bicz Ardelean (denumită popular ardeleánu sau vália jfidánu). Între 1940-1944 comuna s-a aflat sub stăpânire horthystă, cu denumirea bicz sárás. Neatestat în secolele anterioare. După tradiție, locuitorii se socotesc descendenți ai unor băjenari ardeleni.

Locuitorii își spun oameni di la kei, di gicáz-kei. Împreună cu ceilalți locuitori din zonă sînt considerați ungurén; -reán: mulduvén di zós ni spun așa. În sat sînt 3159 de locuitori.

Prin comună trece bicázu sau gicázu, cu afluenții: dámucu, pírău lipkéşulu, ~ gérmanulu, ~ génsénilor, ~ şucăulu, ~ săc, ~ bîrnádulu, gicájálu (cu afluentul pírău lu tita), vália lápuşulu, ~ cupáşurilor. Alte ape de pe teritoriul comunei se varsă în tău (în Lacu Roșu): pírău uóii, suhárd, vália lícaşulu, ~ suhárzélulu. Munți: hăzimaşu, múntili lung, şipkéşu, lícaşu, pîngărătu, lápoşu, suhárdu, şalhău, jfidánu; dealuri: gérmanu, criminişu, muntisélú, gătináru, ársîta, óbşina, surdúcu, făzeţálu; văi: vália lápuşulu, ~ şugăulu, ~ uóii, ~ lícaşulu, lipkéşu; izlazuri: surdúcu, humăriia, gicájálu, gílcoşu, kátra pojéni, lícaşu, cupáşurile, şuátile, pojána vitváşulu, lápoşu, jfidánu, sărăriile.

Satul are următoarele părți: în dăndén, pírău lipkéşulu, şoncáni [a.], pi la di-áldi úlită, pírău gérmanulu, cofăren, nistoren. Cuprinzînd satele lunca gătináru, gérman, lunca bisărişi, bîrnádu, poválén, iváníşu și gicáz kei, comuna se învecinează cu localitățile dámucu, ardeleánu (Bicz Ardelean), lăcu roş, tepeşén, la trii fîntîn. La Lacu Roșu sînt și maghiari. În localitate sînt numai români, cei mai mulți cunosc puțin și maghiara. În localitate se află: o caréră di kátră, o întreprindere forestieră (şerăstău, da níc), consiliu popular, școli generale, cămin cultural, bibliotecă, dispensar. Locuitorii sînt muncitori forestieri și crescători de vite; se ocupă și cu cărăușia, vărăria și agricultura. Locuitorii lucrează la pădure în apropiere, dar și în alte locuri. O parte din bărbați muncesc în industrie la Bicz, la fabrica de ciment (vin zilnic acasă) și în Transilvania (vin acasă lunar). În sat există tîrg vinerea și tîrg anual la 27 septembrie. Vin oameni din Gheorghieni, Miercurea-Ciuc, Tulgheș și "de la şes, din Moldo-

va". Copiii merg la licee la görgénⁱ, la kátrá și gicáz.

Nume: cofáru (cofărenⁱ), uóníga (onizénⁱ), mulduvánu (mulduvénⁱ), şónca (şoncánⁱ), dándu (dändénⁱ), şórbá (şorbenⁱ), catrinói. Prenume: i^uón, görgé, duńítu, t^uóder, niculái, pⁱétrea, gavril, síni^uón, [R] costícf, daniⁱél; luána, fluórea, máriia, ána, ileána, vironíca, catrína, [R] milúşca, rozalíⁱa, i^uužéníⁱa, lodovíca, mariuára. Poreclele se moștenesc de obicei și de urmași: şápá (descendenții se numesc cu porecla colectivă şepénⁱ), bursúc, maťálái [pl.], poválenⁱ rái [pl.], túrtá, iepuráşu (bărbați); femeile nu au poreclă propriu-zisă, ci sînt denumite de la numele bărbatului: darabánca, lu lánca, a lu co-tofán, a lu şoric, a lu gázéa (sau gázuaⁱe).

A.Inf.pr.:CATRINOI PANTELIMON (catrinói pantelimón), poreclit nís-tor (de la numele unui strămoș) și catrinói, are 43 de ani, este agricultórⁱ, se ocupă cu zítí, cu fîn. A învățat 4 clase, citește puțin, cunoaște puțin și maghiara: unguréşti-nťălég, ca sî nu mor di f^uómi, ştiu sá sei. A făcut armata la Rîmnicu Vîlcea. Merge rar la oraș, puáti di duáuá orⁱ pⁱ an. Soția este din Dămuc, 5 clase. Nedeosebind prea bine timpurile și modurile verbale, s-a descurcat greu la paradigmele verbelor. În schimb, la întrebările cu caracter etnografic a dat răspunsuri bogate și interesante, într-un grai local firesc. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.COFARU AUREL (cofáru i a^uurél), 52 de ani, agricultor, croitor, se ocupă și cu creșterea albinelor. (Apicultură.) 2.BARB DUDAN ELENA, 48 de ani, 4 clase, agricultoare și țesătoare. (Cînepă.) 3.PANȚÎR GHEORGHE DUMITRU (panťír górgi duńítu), 47 de ani, 4 clase. Este cioban din copilărie, cunoaște nu numai tipul local de păstorit, ci și pe cele din alte zone. (Oierit.) 4.MOLDOVAN DUMITRU SIMION, 65 de ani, morar, cunoaște exploatarea și construcția morii de apă. În tinerețe a lucrat și tîmplărie, pe care a învățat-o de la tatăl său. (Morărit, meserii.)

578.HUISUREZ, DĂMUC, jud.NEAMȚ

Localitatea húisurez, húⁱisurez se află la 18 km S de Bicaz-Chei. În timpul ocupației horthyste între 1940 și 1944 satul s-a numit árpaş. Neatestat în secolele anterioare. După tradiția locală, locuitorii sînt urmașii unor băjenari transilvăneni fugiți din armata austriacă pe la sfîrșitul secolului al XVIII-lea.

Locuitorii, în număr de 637, se numesc húisurezánⁱ; -zán, iar veci-

nii fi poreclesc, pe ei și satul lor, huhuréz și tălpăi; -pău, ultima poreclă datorată faptului că, izolați în munți, în afara vreunei căi de comunicație, sînt mai conservatori. Împreună cu alți locuitori ai zonei mai întinse, se consideră ardelén¹; -leán.

Prin localitate curge dămúcu, care are ca afluenți pe teritoriul comunei pîrău ántal, ~ săși, ~ măgerúș, ~ șugău, ~ asăuului, ~ capólni, ~ brádului, ~ ársítíi, ~ mítului, ~ gúși, ~ kišórului, ~ frúnți, ~ saltírului, scur-súra, húisurez, glódu, bátu, strája. Munți: húisurezu, asău, pišóru lung, gú-șá; rîpe: rîpa húisurezului, ~ scursúri; fînețe: țarina asău, ~ húisurez, gú-șá, ársíta; terenuri de cultură: lúnca húisurezului, ~ șugău; corpuri de pădure: fúndu părău kišóru, fúndu gúși, dósu asăuului, ~ șugăuului, la fáța húisurezului, mađerúșu; drumuri: dămúcu, cătră púntea lúpului, șugău, sáca.

Părțile satului: asău, lúnca húisurezului, șugău, pîrău húisure-zului. Satul se învecinează cu dămúcu, púntea lúpului, bráteșu, trii fîntín¹. Ultima localitate este o așezare mai nouă, cu oameni veniți din împrejurimi. În privința graiului, localnicii fac observația că vecinii lor de la șosea, adică cei din Dămuc și din Bicaz-Chei, vorbesc mai "civilizat", dar tot ardele-nește ca și ei; la Puntea Lupului se vorbește numai maghiara. În satul Huisurez cîțiva localnici (din cei care au făcut armata între 1940-1944) știu cîteva cuvinte ungurești. Locuitorii sînt muncitori la pădure; lucrează mai ales prin împrejurimi (la Bicaz - se întorc săptămînal acasă) sau mai departe (la Odorhei - vin lunar acasă). Sînt și crescători de animale. În sat se află o gură de exploatare forestieră care ține de I.E.I.L. Tarcău, școală generală, cămin cultural, cooperativă de consum. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Bicazu Ardelean și la Bicaz. Mai obișnuiesc să vîndă cheres-tea, grinzi, lemne de foc la șes, în Moldova. Copiii merg la liceu la Bicaz.

Nume: dándu, fócșá, voídeș, moldován, șímon. Prenume: íi^uón, górgé, gavril, íosif, sími^uón, [R] dămi¹án, mărišél, vi^uorél, leontín; măríia, ána, íi^uána, lucrețíia, [R] lívi¹á, leonóra, le^uontína, dóina, vi^uoríca. Porecle: su-vác, mégeș, lúpu, ștrónțu, fleándurá, a sácuiéșului, íosúp (bărbați); tapalá-ga, șotroáia, íosupoáia (femei; ultima poreclă e dată de la porecla bărbatului).

A. Inf. pr.: DANDU N. GAVRIL (dándu nículái¹ gavríl), poreclit ștrónțu (poreclă moștenită din familie), de 47 de ani. A învățat 7 clase, citește ziare și broșuri, cunoaște puțin maghiara. Este muncitor forestier și crescător de oi. A călătorit pe la Reghin, Toplița, Odorhei, Moinești, uneori a stat

luni întregi, ca angajat sezonier. Mai mult a fost cu lucrul la pădure la Bicaz, Reghin și Toplița. Soția a învățat 5 clase. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.BUCUR GAVRIL, 63 de ani, agricultor și stupar; cunoaște stupăritul din vechime de la părinți.(Apicultură.) 2.FRĂSINARU VERONICA (frasanăriu veronica), 56 de ani, 4 clase. Este agricultoare și țesătoare. Soția inf.3. (Cînepă.) 3.FRĂSINARU NECULAI (frăsănăriu neculai), 63 de ani. Este agricultor, din copilărie pînă la 40 de ani a fost cioban. (Oierit.) 4.SIMON VASILE (șimon vasile), 46 de ani, 5 clase, agricultor, muncitor la pădure și morar. Nu mai lucrează la moara de apă, dar cunoaște domeniul bine. (Morărit.) 5.TOROLEANU SIMION, 58 de ani, lemnar, a învățat meseria în sat. A dat răspunsuri exacte (nesigur la dogărie). (Meserii.)

579.PALANCA, jud.BACĂU

Satul palânca, palâncă este la 31 km NV de Comănești și la 52 km SE de Miercurea-Ciuc. Ca unitate administrativă (cătun al Comăneștiului) a apărut abia în catagrafia din 1838, dar e atestată ca așezare din 1804 (Arh.St. Iași, Documente, nr.348, f.33) în cadrul satului Comănești, atestat la 1481 (DIR, A - XV, II, 57). După tradiția locală, satul ar fi foarte vechi, nu se știe de cînd. Acum 200 de ani locuitorii erau răzeși, apoi au căzut treptat la starea de clăcași, după care, în cursul ultimei sute de ani, ca urmare a diferitelor împrăștișuri, toți locuitorii au primit cîte o bucată de pămînt de cultură. Tot după tradiția locală, numele satului ar veni de la faptul că așezarea, în cursul existenței sale frămîntate, a suferit numeroase invazii și prădăciuni; se face totodată și relația cu sensul fortificație, întăritură al apelativului palancă.

Locuitorii, în număr de 784, sînt pălânceni; -căn și, împreună cu alți locuitori din zonă, se socotesc ungurén; -reân [=români transilvăneni].

Prin localitate curge trotușu sau vălia, care la izvor se numește făgetăl sau [ung.] bicłoki. Are afluenții: pîrău șanțului, ~ popoiu di sus, ~ popoiu di gos, ~ lu cōcān, čugēșu. Munți: pîrău șanțului, muntii popoiu, eliuăia, mihăilă, vōica, părău paliștinēni; dealuri: podușu popoiu, credbi-cu, eliuăia, șanțu, čugēșu; văi: jgābu, vălia popoiului, ~ podușului, ~ trotușului; izlazuri: popoiu, podușu, la porcărețā, pîrău eliuăie, gețăriia; rîpe: stōgu, rîpa popoiului.

Comuna este în general compactă, formată din satele palânca (sau centru pālânci), čugēș, păjișteā, popoiu (cu părțile ~ di sus, ~ di gos), cădă-

rești [a.]. Satul reședință de comună este format din: Centru pălânți (satul propriu-zis), pîrău șanțului (sau sātu nou, recent înființat cu locuitori din întreaga comună), eliuăia. Comuna se învecinează cu comunele gîmeș-făget și brusturuăsa. Ca grai, Palanca se deosebește de cuğesu (cu populație românească și ungurească) și de gîmeș (unde se vorbește ungurește mai mult). Locuitorii sînt muncitori forestieri și crescători de vite. Agricultură este redusă, de tip montan. Se practică și stupăritul, diferite meșteșuguri, femeile lucrează lîna și cînepa. Bărbații lucrează și în industrie, la Comănești, Moinești, Gh.Gheorghiu-Dej. În localitate există o unitate forestieră, stație C.F.R., consiliu popular, cămin cultural, școală, dispensar, oficiu poștal, bibliotecă, brutărie, diferite ateliere meșteșugărești. În sat este tîrg săptămînal, la care vin mulți oameni din Miercurea-Ciuc, Ghimeș, Adjud, Tîrgu Ocna, Comănești și din satele învecinate. Locuitorii mai merg să cumpere porumb la Adjud și vinuri la Tecuci. La școli profesionale și licee copiii merg la Bacău, Gheorghe Gheorghiu-Dej și Comănești, iar la facultăți, la Bacău și Iași.

Nume: dăscîlu (dăscălen¹), adomnîki, păscu, măcsîm (măcsîmest¹), bîlbîii (bîlbîiești¹). Prenume: i^uon, gôrge, tuăder, neculăi, dunîtru, [R] vi^uorél, mitică, florentin; ileăna, ilîncă, marîia, marguăla, catrina, lisavéta, rusănda, [R] marićica, vanîliia, vi^uorica. Porecle: covrić, colovic, gă^u, cu^ulea, tă^u, borcăn, bobocút, cu^uflét, corîla (bărbați); botuleăsa, kineăza, corica, hurezuăica, catrinóiu (femei).

A.Inf.pr.: DUMITRU T.ION (dumîtru i^uon), poreclit a bulgărului, 69 de ani, se ocupă și cu creșterea vitelor, a fost și paznic. A învățat dă^uouă clasă la șcuăla primară, pricepe puțin maghiara, nu o vorbește; citește ziare. A făcut armata la Deva, a fost și pe front. Soția este din Bolovăniș (comuna Ghimeș-Făget), două clase. Are tendința individuală de a afoniza. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1. PAȘCU P.IOAN, de 75 de ani, agricultor și apicultor (stupi primitivi mai ales). (Apicultură.) 2. DASCĂLU P.CATRINA, poreclită catrina lu tău, 62 de ani, o clasă primară. Este agricultoare și țesătoare. (Cînepă; texte.) 3. MAXIM N.ION (măcsîm i^uon), 73 de ani, 5 clase, cioban, bun cunoscător al creșterii oilor. (Oierit; texte.) 4. DASCĂLU N.GHEORGHE, 71 de ani, două clase. Toată viața a fost morar la moara de apă. (Morărit.) 5. ROȘU V.VASILE, 64 de ani, 3 clase, tîmplar; cunoaște și alte meserii (nu cunoaște olăria). Meseria de tîmplar a învățat-o în sat și a practicat-o în împrejurimi. (Mese-

Localitatea goiŭasa, goiŭasa sau goiŭasă, poreclită de alţii coiŭasa, se află la 14 km NV de Comăneşti şi 70 km SE de Ciceu.

Ca unitate administrativă (cătun al satului Comăneşti) a apărut în catagrafia de la 1838 (Arh.St.Iaşi, Catagrafii, transp.1316, nr.1216, f. 229^v), dar exista ca aşezare, în 1766 (Arh.St.Iaşi, Documente, nr.348, p.9), în cadrul satului Comăneşti, atestat la 1481 (DIR, A-XV, II, 27). După tradiţie, întemeietorii sînt mocani din Breţcu şi din Valea Oituzului, stabiliţi acum 60-70 de ani; alţi localnici consideră că satul este mult mai vechi şi că breţcanii, cînd au venit aici, au găsit o populaţie de mult stabilită. Locuitorii, în număr de 735, sînt goiesăni¹, -săni şi porecliţi mocăni¹. Prin sat curge riul trótuş, [B] trotuş sau vălia, cu afluenţii pîrău săci, ~ burlăcului, ~ goiesi, ~ turburătului, ~ aiilînci, ~ pîrlituri, ~ ţigănuului, ~ forója, lungén¹, gróhot, čubănús, súlta, tulúc. Masive muntoase: cărúnta şi muncél, cu vîrfurile şi crestele: picóru lăti, cărúnta doi, vîrvu pîrlituri; dealuri: doskinésu, forója, iédra; rîpe: rîpa tófli, ~ ăpa răci, ~ turburátu, ~ goiesi, cărúnta, muncélu; fîneţe: ărşîta, cărúnta, pîrlitúra, ăpa răci, goiŭasa, nerlícu.

Părţile satului sînt písti váli, tunél, pi dial. Localitatea se învecinează cu leŭurzăni [a.] şi prelúcú. Inf.declară că în Brusturoasa locuitorii vorbesc ca în Transilvania: tu báito! = fată! Locuitorii se ocupă mai ales cu munca la pădure şi creşterea vitelor. Parte dintre bărbaţi sînt mineri la Comăneşti, petrolişti sau feroviar. În localitate se află un şantier de drumuri şi de cai ferate, punct de exploatare forestieră, şcoală generală, poştă, magazine ale cooperaţiei de consum. Ca să cumpere şi să vîndă, locuitorii merg la Palanca, Moineşti şi Comăneşti. La liceu, copiii merg la Comăneşti sau Bacău, mai rar la facultăţi, la Iaşi. Nume: curcănu, mocănu, merlúscî, čobănu. Prenume: górgi, dumíttru, liŭón, [R] dănút, rádu; maríia, iliána, costánța, [B] marguála, anica, catrína, [R] sínica, anişuára. Porecle: bocănét, budiánu, gîngăcu (bărbaţi).

A.Inf.pr.: MOCANU V.DUMITRU (mŭocănu dumíttru), poreclit kirnuágî, are 44 de ani, 6 clase. Este agricultor, muncitor la întreprinderea forestieră din Comăneşti, o vreme a fost încasator la consiliul popular; acum este pensionat medical şi lucrează pe lîngă casă. Am constatat că inf.nu a oferit unele forme verbale locale, preferîndu-le pe cele literare. Astfel, în vorbi-

rea obișnuită a localnicilor apar, alături de formele înregistrate, mai mult ca perfectul perifrastic și viitorul cu oi + infinitiv (care coexistă cu forma a(m) + conj.) La fel, unele variații de accent la paradigmele unor verbe par a fi particularități ale inf. (Și: texte.)

B.Alți inf.: 1.ILIESCU IOAN (iliⁱéscu ai^uoán), 76 de ani, 7 clase, a ocupat mărunte funcții administrative locale. Este agricultor și stupar. Este socrul inf.2. (Agricultură, Apicultură.) 2.CIUNCANU ION (cuncánu i^uón), 56 de ani, 5 clase, agricultor, a lucrat și "la țară". A fost folosit ca inf.suplimentar, cu sigla [*].(Agricultură.) 3.DOVLEAC V.ILEANA (iliána vasíli do-vleág), 52 de ani, agricultoare și țesătoare, 4 clase. (Cînepă; texte.) 4.SPIRU GH.NECULAI (spíru neculái), 41 de ani, 4 clase. Lucrează la moara de aburi; din copilărie pînă nu de mult a lucrat la moara de apă a bunicului. (Morărit.) 5.HULUȚĂ C.DUMITRU (hulúți dumítru), 63 de ani. A învățat 5 clase, apoi meseria de lemnar la meșter, între 1923-1925. A practicat din tinerețe lemnăria. (Meserii; texte.)

581.BOLĂȚĂU, ZEMEȘ, jud.BACĂU

Localitatea bolătău și bolotău se află la 24 km NV de Moinești. Se numea mai înainte kilii. Pentru că s-a rupt dealul kirónu și s-a umplut locul cu apă, s-a făcut un bolătău 'lac', de la care s-a schimbat și numele localității. Acest eveniment, după tradiția locală, s-a petrecut acum mai bine de o sută de ani. Cu numele vechi Chilia, existent ante 1848, data ridicării bisericii (MDG). Ca nume de loc, probabil locuit, nucleu al viitorului sat, apare în sec.al XVI-lea sub forma Chilia (DRH, A, I, 430) și, în 1565, poiana de la Chilie (DIR, A-XVII, II, 172). După tradiția locală, foarte demult se afla o chilie mănăstirească pe deal și, acum 250-200 de ani, s-au așezat în jurul ei oameni din împrejurimi, "de la țară" și din Transilvania.

Locuitorii, în număr de 1061, sînt bolotăieni; -tăian; cei din satele învecinate le spun proști dî la bolotău, fiindcă, izolați în munte, sînt mai conservatori și mai puțin umblați.

Prin localitate curge tazlăuu sărát, în care se varsă, pe teritoriul satului și al comunei, cóșnea, lîngura, córbu, pîrăuu lu balău, ~ dî la nuș, ~ pîrlituri, ~ fluăși, ~ plăuu bășulu, ~ kirónulu, ~ purcăriulu. Munți: fluăca, kirónu, hólmu zémîni, cîrlána ră, vîrvu córbu, bîtca lu zaharaki; dealuri: vîrvu cucurigulu, kițigoiu, bîtca rúžilor, plăuu bășulu, kișóru scurt,

plău călilor, kişoru cu făzitu, ~ linguri, ~ córbulu, bítca kilii; izlazuri: pi pírău la bisărică, îsuăti la văsii, cuasta kiţigóiuulu, pi kişór la neculăi a dăscalulu; drumuri: drumu la skit, ~ ărşitî, ~ cătră stógu di kátrî.

Părţile satului sînt cuácíza, tóplíta, kilii, la spătărení. Localitatea se învecinează cu tazlăuu mare (satul Tazlău, jud. Neamţ) şi zămeş. Se deosebeşte ca grai de Zemeş şi Văsieşti, unde în locul fricativelor moldovenesti ş, z se rosteşte ć, ğ, iar pentru sensul 'fată' se foloseşte cuvîntul băiată. Locuitorii sînt lucrători la pădure şi petrolişti, pe scară întinsă se ocupă şi cu creşterea animalelor. Cei mai mulţi lucrează în raza comunei şi se întorc zilnic acasă, alţii sînt plecaţi pe şantiere. În sat sînt guri de exploatare forestieră, schele de extracţie petrolieră, diferite ateliere meşteşugăreşti, şcoală generală, bibliotecă, cooperativă de credit. Ca să vîndă sau să cumpere produse, locuitorii merg marţea la tîrg la moineşti (sau măineşti). La licee, copiii merg la Moineşti şi Bacău, iar la facultăţi, la Bacău. Bătrînii umblă încă în portul popular.

Nume: spătăru, guărzi, toderaş, hótu. Prenume: íiún, vasíli, gór-gi; maríia, ileána.

A.Inf.pr.: TODERAŞ ALEXANDRU (alicsándru todiráš), 63 de ani. Este muncitor forestier, cărăuş, crescător de animale. A învăţat carte în armată, pe care a făcut-o la Bîrlad. Soţia a învăţat 3 clase. Bun cunoscător al domeniilor anchetate; în paradigma verbală a avut unele ezitări (pers.5 la m.m.c. perf.). Nu a cunoscut răspunsurile la porţiunea cultura grîului şi olărit. (Şi: Agricultură, Meserii.)

B.Alţi inf.: 1.DÎRLĂU D.GHEORGHE (dîrlău dumítru górgi), 63 de ani, s-a născut şi a crescut în Bolătău, de mai mulţi ani locuieşte în Zemeş. A învăţat 4 clase. Este agricultor şi stupar, a citit reviste şi broşuri de apicultură. (Apicultură.) 2.TODERAŞ CASANDRA (todiráš casándra), 64 de ani, 3 clase. Este agricultoare şi ţesătoare. Soţia inf.pr. (Cînepă.) 3.ILISEI VASILE (vasíli ilisái), 65 de ani, s-a născut în Băsăşti (comuna din care a făcut parte mai demult satul), a trăit în Bolătău. A umblat toată viaţa cu oile, a ajuns şi în zona Breţcu. (Oierit.)

582.TAZLĂU, jud.NEAMŢ

Satul tazlău (tazlăuu, tazlăuu mări) se află la 32 km S de Piatra-Neamţ şi la 35 km NE de Moineşti. Mănăstirea Tazlău, construită de Ştefan cel Mare la 1487 (STOICESCU, 844), a avut, probabil începînd cu secolul următor, posluşnici care s-au aşezat în jur, formînd nucleul viitorului sat (la 1774,

MOLDOVA II, 305, este menționat satul M-rii Tazlăului). Unii locuitori și intelectuali satului știu că satul este vechi, atestat de la 1428 ca moșie domnească, iar apoi, pînă la 1864, ca moșie mănăstirească. După secularizare și improprietărire, pămînturile au trecut în stăpînirea locuitorilor.

În număr de 3469, aceștia își spun tăzlăuan¹; -lăuan.

Prin localitate curge tazlău, care are ca afluenți pe teritoriul satului pîrău negru, ~ prelunși, ~ zămăna, pîrău lu sîrmă, ~ șoimu, ~ hogoru, pîrău limpeșoru, ~ brusturósu, ~ străji, ~ lúpulu¹, ~ cu léspedea dimbofan, ~ peștíósu, ~ rásila, ~ coșórv. Munți: măgura mări, ~ mící, múnți coșórv, limpeșoru, șoimu, zămăna, goșmánu, frăsíníș, rotăriia, prelunși¹; dealuri: díálu rásili, ~ ketrăriia, ~ kirióni, ~ mári, zíia lu andóne, hólm zémén; rîpe: rípa díálu móri, ~ ketróni¹, corhána din díálu rásili, gruápa lu iordáki, ~ núculu; platouri: poiána rásili, ~ măguri, ~ goșmánulu, ~ cu arin¹; văi: vália tazlăulu, ~ rásili, ~ brusturátulu¹; fînețe: díálu flúturu, îsuáti, șiápa, kiráua, písti bálti, vália, peștiósu, bîrniș, poticî, încrúși, la costén¹, coboroșánu; terenuri arabile: șésu di la cărămidării, pi sél¹ lalt díal, la fîntína lu andréi, cîmpu pópi, la cantón; drumuri: șușáua, drumu kireni, spre frumuása, ~ borlăștilor; cărări: pi díálu rásili, pi slútu, dim poiána gógului. Părțile șatului sînt vália, peștiósu, vátra sátulu, cotúna. Se învecinează cu borlășt¹, rédiu, polobóc, frumuása. Ca grai, frumușáni sînt cam dim munténia: sî hiu, hérbi, gin, gițál (față de sâ siu, șérbi, zín, zițál). Tradițional, locuitorii sînt muncitori forestieri, agricultori și crescători de vite. De vreo 20 de ani, mulți s-au făcut mineri. În sat există ocol silvic, fabrică de cherestea, mină de sodiu și potasiu. La mină, pe lîngă localnici, lucrează și mulți oameni din împrejurimi sau din alte locuri (prin 1950, cîțiva ani au fost și maramureșeni). În sat se află și consiliu popular, școală generală, cămin cultural, dispensar, agenție C.E.C. și oficiu poștal, cooperative de consum, ateliere meșteșugărești (lemnărie, croitorie, cizmărie). Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Roznov, Piatra-Neamț, Moinești, Buhuși. Copiii merg la licee la Roznov și Piatra-Neamț, iar la facultăți, la Bacău, Iași și București.

Nume: toderiți (toderițești¹), flóreș, hîrleş, unguriánu, písói, cóncu, sîrmí, stan, dogáru. Prenume: vasíli, ilíón, górgi, constantín, toáder, [B] dumnítru, pétu, [R] aurel, tícu, dútu, cristinél, dan, virgíl, cătălin, adrián; mariia, ána, iliána, [B] paraskéva, maránda, catrína, [R] vioríca, luminíța, margaréta, nína, lenúța, zéta. Porecle: gițu, goguási, kîșcár, șu-

zúb, kistól, drogán, duháciu, gáitfi, pleáflurí (bărbați); femeile au porecle de la porecla bărbaților sau a părinților: olărița, gîtuáica, stolărița, oblonița.

A.Inf.pr.: TODERITĂ D.TOADER (toderítfi tuáder), poreclit băsói, 57 de ani. Este muncitor forestier și agricultor, s-a ocupat și cu cărăușia. A învățat 4 clase, citește ziare. A dat informații etnografice și folclorice exacte și vechi, într-o rostire dialectală firească. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.ARDELEANU A.VASILE (ardeleánu alexándru vasíli), 49 de ani, 5 clase. Este muncitor forestier, agricultor și stupar. (Viticultură, Apicultură.) 2.PANOSCHI SOFIA (sófiia neculái panóski), 64 de ani, soția inf. 5. Înainte de a fi chestionată, a asistat la părți din anchetă. (Cînepă; texte.) 3.TODERITĂ I.ION (toderítfi i^uón), 51 de ani, două clase, cioban. (Oierit; texte.) 4.CULBECE ION (i^uón vasíle culbéši), 68 de ani, 4 clase, morar. Are cîțiva dinți lipsă. Ancheta s-a făcut în moară, folosind mai ales, în locul întrebării sau alături de ea, indicația. A dat răspunsuri precise, dar a construit cu greu pluralele. A fost ajutat aproape tot timpul de inf.3. (Morărit.) 5.PANOSCHI NECULAI (panóski neculái), 66 de ani, 4 clase. Este rotar și dogar, cunoaște bine și alte meserii. Meseria a învățat-o în tinerețe la un meșter "catolic", de la care a deprins și terminologia germană. (Meserii; texte.)

583.LUMINIȘ, PIATRA ȘOIMULUI, jud.NEAMȚ

Localitatea lumiⁿiș din comuna piátra șóimu se află la 20 km S de Piatra-Neamț și la 17 km V de Roznov. Pînă în 1968, localitatea s-a numit iápa, comuna calu-iápa. Locuitorii îi spun și acum satului lor iápa. Cu numele vechi, în forma slavizată în cancelarie, Cobîle, atestat în a doua jumătate a sec.al XVI-lea, într-un document datat fals la 1428 (DRH, A, I, 425), și la 1661-1665 (C.A.Stoide și Const.Turcu, Documente și regeste din ținutul Neamțului. Secolele XVI, XVII, XVIII, în "Apostolul", nr.9-11, Piatra-Neamț, 1935, p.25). Tradiția locală susține că satul are mai mult de 300 de ani, dacă nu cumva a fost înființat de un boier al lui Ștefan cel Mare. Acest boier avea o herghelie din care i-au scăpat un cal și o iapă pe aceste locuri, de unde și numele vechi ale satelor.

Locuitorii, în număr de 1955, sînt lepénⁱ; -peán; sînt porecliți de cei de la munte perjárⁱ și burejárⁱ. Ei înșiși, în raport cu ceilalți locuitori ai comunei, se socotesc din cotúna di zós. Fără ca aceasta să se fi

constituit în poreclă, toponimul la perjări[†] servește vecinilor pentru a denumi în glumă satul Luminîș.

Prin localitate curge pîrău^u iăpa sau gîrla iăpa, cu afluenții du-rașu, la uluși, pîrău^u mînișulu, ~ jlăbăulu, ~ ketrosulu, ~ la fábrika di sticlî, ~ mălini, ~ șurlicî, ~ plēgi, ~ nîriști, ~ dialu iēpi, ~ manoli. Dealuri: dialu mastăcănu, ~ iēpi, ~ călu; văi: gura călulu, ~ iēpi, la văiăgă-n țărni, la mînza, pi vâli-n sus, la luncî; păduri: măniș, jlăbău, mălina, arsuri, că-tărgării, la culmi, la cabăna lu ioniți, ketrosu; rîpe: rîpa nîrău^u tuțai, ~ roznov; izlazuri: nihușca, lunca călulu, lărgu, vâli-n sus, la pădurețu. Localnicii cunosc muntele șahlău, denumit de unii șatlău.

Satul are părțile: fundu iēpi, delēn[†], nîjlocăș, bărdănești[†], gura iēpi, gura călulu. În comună sînt satele Piatra Șoimului (fostă Calu), Luminîș, Negulești și Poieni; localități vecine: roznov, săvinești[†], borlești[†] și tazlău. În împrejurimi este sătu nou (sau balănu), înființat de tineri căsătoriți din comună, nu de multă vreme. În sat există C.A.P., școală generală, cămin cultural, bibliotecă, dispensar, casă de nașteri. Locuitorii sînt agricultori, mare parte și muncitori forestieri (merg la lucru la Tarcău și Viișoara) sau industriali (la Roznov, la sonde la Moinești). Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la tîrgul săptămînal de la Roznov sau la Piatra-Neamț. Copiii merg la liceu la Roznov și la facultăți, la Bacău.

Nume: fermuș (fermușăni[†]), țăbîrnăc (țăbîrnășēn[†]). Prenume: i^u on, vasili, neculăi, gorgi, costici, [R] zēlu, vlădicî, tăkel, zici; măria, iliana, casandra, [B] mărguăla, aglaia, anica, [R] tatiăna, lumiņa, rosăta, valentina. Porecle: părosu, gibosu, catîru, talpău, gălînăriu, pleșcăriu, șursici, boto-mei, zomea (bărbați); păruasa, gibuasa lu talpău, țanța (femei).

A.Inf.pr.: BOFAN I.CONSTANTIN (bofan costici), poreclit burlui; 50 de ani; a învățat 7 clase, citește ziare, rar cărți. Este zidar, pietrar, tîmplar, dulgher; se ocupă și cu agricultura. Meseria de tîmplar a învățat-o de la tatăl său, pe celelalte le-a învățat "pe furate", prin diverse locuri pe unde a umblat. Între 1950-1952 a lucrat la București, la Muzeul satului. Soția a învățat 7 clase. Ancheta s-a făcut la locuința inf. Pintilie Gheorghe, unchi al inf.pr. (Și: Agricultură, Meserii; texte.)

B.Alți inf.: 1. PINTILIE C.GHEORGHE, 66 de ani. A învățat 5 clase, este agricultor, viticultor și stupar; în tinerețe a fost fierar. Este soțul inf.2. (Viticultură, Apicultură; texte.) 2. PINTILIE PROFIRA, 63 de ani, agri-

cultoare și țesătoare. (Cînepă; texte.) 3.DUMITRAȘCU VASILE (vasîli dumnitrășcu), 66 de ani, 3 clase, este cioban din copilărie. A dat explicații suplimentare și a corectat enunțurile din întrebări acolo unde local oieritul se practică în alt fel. (Oierit.) 4.BUTURE MARIA (bûтури mariîa), 52 de ani, agricultoare și morărită; meseria o cunoaște de la tatăl ei, care a fost morar. (Morărit.)

584.PODOLENI, jud.NEAMȚ

Satul podolenî (p^uodolenî) este situat la 25 km SE de Piatra-Neamț și la 11 km NV de Buhuși, pe malul stîng al Bistriței. Atestat la 1634 (DRH, A, XXII, 116) și într-un alt document tot din sec. al XVII-lea, datat fals la 1479 (DRH, A, II, 454). Locuitorii, în număr de 5732, sînt podolenî; -leân.

Pe la marginea satului curge Bistrița (gîstrițâ), care are ca afluenți pe teritoriul satului câlnișu și pîrâuu vîrdilu. Dealuri: la vîrdili, dîalu pîpi, ~ spri durnești; terenuri agricole: dîalu zîii, lușcășî, la mînăstîri, țarna mări, vădănt cu boierească; izlazuri: di vâli la bîstrițâ, la cuasta păduri, cuasta șipotêlulu; rîpe: rîpa mări, lutăriia-m boșilești și pădurea făzît. Cel mai apropiat munte cunoscut de locuitori e tazlău.

Comuna mai cuprinde și satul negrițăștî. Părțile satului Podoleni sînt podolenî sau vătra sâtulu, boșilești, lușcăș, vălea. Se învecinează cu zănăștî, costișa, mănuăia, dornăștî. În sat se află siloz de cereale, I.M.A., C.A.P., stație C.F.R., cooperative meșteșugărești, consiliu popular, școli generale, dispensar, cămin cultural. Locuitorii sînt agricultori, în ultimii ani cei mai mulți bărbați lucrează ca muncitori industriali la Piatra-Neamț, Roznov, Săvinești, Buhuși și la C.F.R., cei mai mulți în munci calificate; fac naveta zilnică. Ca să cumpere și să vîndă produse, locuitorii merg la Roznov și Buhuși, la târgurile săptămînale, și la Piatra-Neamț. La licee, copiii merg la Piatra-Neamț, Roznov, Buhuși, iar la facultăți, la Bacău și Iași.

Nume: ploscăru, sîmi^uon, stan. Prenume: îi^uon, gîrgî, vasîli; mar-garêta, mariîa, iliîana, anîca. Porecle: gîrneățî, cotîrlân, șuârî, făîinúțî (bărbați); femeile nu au porecle.

A.Inf.pr.: SIMION C.GHEORGHE (sîmi^uon gîrgî), poreclit cotîrlân, 61 de ani; a învățat două clase, citește ziare. Este agricultor, cioban și stupar. (Și: Apicultură, Oierit; texte.)

B.Alți inf.: 1.BERCU V.DUMITRU (bêrcu dumi^utru), 50 de ani, 4 clase. Este agricultor și viticultor, a învățat cultivarea viței de vie la Panciu,

unde a stat 3 ani, cu tatăl său, de la 12 la 15 ani. (Agricultură, Viticultură.) 2. IFTIME OLGA (iftími ʰólga), 34 de ani. A dat greu pluralele și unele forme verbale solicitate și numele unor detalii ale uneltelor de țesut. (Cîne-pă.) 3. MACOVEI CONSTANTIN (costáki macovéi), 78 de ani. Este morar, a avut și a construit moară de apă. Dantură incompletă, audição deficitară. (Morărit.) 4. BULAI M. GHEORGHE (bulái mihái górgi), 73 de ani, 5 clase. Nu cunoaște prea bine dogăria. (Meserii.)

585. VĂSIEȘTI-MOINEȘTI, jud. BACĂU

Văsiești (văsíeștí) a fost pînă în 1968 sat și reședința comunei cu același nume. De la noua împărțire administrativ-teritorială, face parte, împreună cu restul fostei comune, din orașul Moinești, fiind socotit ca un cartier al orașului: noi íi spúnim văsíeștí, dar acú ari sí híi ʰoráșu mǎi-néștí. Așezarea se află la 3 km S de Moinești și la 3 km N de Comănești. Prima atestare la 1443 (DRH, A, I, 335). După tradiție, satul a fost înființat și își trage numele di la únu văsíi, ári cíci písti cíșúti di aní, pi ʰúrmi ʰo vínit ʰolăréni, pi tímpurí [locuitorii] ʰo foz_răzeș.

Locuitorii se numesc văsíeșténí; -teán și, împreună cu alții din zona restrînsă, moineșténí sau mǎineșténí; -teán. În orașul Moinești trăiesc 17506 locuitori, din care, în fostul sat Văsiești, după aprecierea inf., písti míi.

Prin localitate curge ʰurminíșu, care la izvoare se cheamă píráʰu hanğánilor și moineștilor și sí fáci urminíșu; se varsă în Trotuș, în afara teritoriului Văsieștilor. Urmeníșul are ca afluenți pe teritoriul Văsieștilor iordána, píráʰu bábilor, ~ păcurílor, ~ sǎci, ~ léurzi. Munți: nóga, tajbúga, tárnița, rúncu; dealuri: deálu léʰurzi, ~ primáru, bábilor, ~ árii; văi: vália fíști, ~ iordáni, ~ păcurílor, rîpe: la diálu bábilor, rîpa di la diálu léʰurzi; izlazuri: islázu sígíi.

Părțile satului: fíștia, vátra sátului, iordána, bábili, pi píráʰu mǎri; vecini: híngání, vǎerméștí, lúnca moineștilor, léʰurda. În apropiere se află zǎvoiu, înființat în ultimii 20-30 de ani, cu regim de cartier al orașului Comănești. Locuitorii observă că în vecinătatea satului, di la mǎineștí la dial, lucăcéștí și dofteána se spune čícór (în realitate, în unele sate din această zonă se pronunță cu fricativă în locul africateri (ș, ž, în loc de ș, ž), iar palatalizarea fricativelor labiodentale este de tip nordic: șéri,

șiu, față de həri, yiü). Pe de altă parte, mîndri de originea lor răzeșească, locuitorii arată că vecinii lor au fost clăcași boierești sau mănăstirești și că "nu-s chiar vechi". Locuitorii sînt miner¹, forestier¹, petrolist¹, cresc găti, hoi, fac și ceva agricultură (specifică zonei de deal). Cei mai mulți lucrează în localitate sau în apropiere, vin seara acasă. În localitate sînt sonde (muncitorii sînt localnici, ploieșteni sau din Lucăcești), școală generală, cămin cultural, cinematograf, magazine, bibliotecă, oficiu poștal.

Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la tîrg la Moinești (marțea). Copiii merg la licee la Comănești și Moinești, iar la facultăți, la Bacău și Petroșani.

Nume: lucăc (lucăcești [a.]), purcăriu (purcăreni [a.]), colcăriu (colcărești [a.]), mălaimare (mălaimăreni [a.]). Prenume: vasili, iuon, gorgi, năculai, [R] gicu, florin, cornel, gabriel, gruia, răzvan; măriuca, marguăla, catinca, zanhira, paraskiva, [R] miuara, gabrielă, doinița, mihalăla, daniăla. Porecle: jigarău, turcu, baboi, malačuc, buba mîzului, cotcodac, suneați, caprăriu, pikoci, surlea, țigăni (bărbați); hariga, fustuasa, țanțaruai-ca, surda, gibuasa (femei).

A.Inf.pr.: PURCARIU GHERASIM (purcăriu gerasim), poreclit, pentru că este brunet, măi, țigăni!. Are 68 de ani, a învățat 5 clase. A fost coban, forestier, pi-acasă cu agricultura. A făcut armata în 1921. Tatăl său era din localitate, cărăuș, iar mama din Lăloaia, Comănești. Soția a învățat școala primară, este agricultoare și țesătoare. (Și: Agricultură, Oierit, Meserii; texte.)

B.Alți inf.: 1.DOCAN VASILE (docan gorgi vasili), 45 de ani. (Viticultură; texte.) 2.PURCARIU CATINCA, 65 de ani, 4 clase. Este agricultoare, se ocupă și cu țesutul, a avut și stupi (în acest domeniu are cunoștințe mai ales despre stupăritul vechi). Este soția inf.pr. A asistat aproape la toată ancheta cu chestionarul principal. (Apicultură, Cînepă; texte.) 3.COLCERIU DUMITRU (colcăriu dimitru), 61 de ani, 5 clase. Este agricultor și meseriaș, a lucrat în tinerețe vreo 5 ani la o moară de apă. Cunoaște în linii mari construcția și exploatarea morii de apă. (Morărit.)

586.DOFTEANA, jud.BACĂU

Satul doftiana este situat la 9 km NV de Tîrgu Ocna și la 12 km SE de Comănești, pe malul drept al Trotușului, la confluența sa cu Doftena. Sta-

ției C.F.R. aferente i s-a spus o vreme ștefan vódi. În forma Dohtana, atestată la 1436 (DRH, A, I, 226), și în forma Duhtana, la 1486 (DRH, A, II, 409). După tradiția locală, satul există de pe vremea lui Ștefan cel Mare; sînt locuri în sat unde locuitorii spun că s-au dat lupte cu turcii. Se crede că unele familii din sat (Diaconu, Țifrea, Isache) au ca înaintași oșteni de-al lui Ștefan cel Mare, dăruți cu pămînturi în urma acestor lupte.

Locuitorii se numesc dofténî; -tîán (se folosește și forma dofte-nénî). Satul are 2093 de locuitori.

Pe la marginea satului curge trotúșu, care are ca principal afluent pe doftiána, în care pe teritoriul comunei se varsă doftenița, pîrău sáci, ~ vâii cîmpului, sălăriia, cungétu. Munții din apropiere, cunoscuți de localnici, sînt țigánca, șándru, nemira. Dealuri: podéiu, uósóiu, rúncu, păi-suaia, dăelnițili; rîpa podéiului; fînețe: arnișu, rúncu, nineása, kićóru pór-cului.

Părțile satului sînt sáca, céntru sátului, vátura sátului, stráda gári. Satul se învecinează cu bogáta, cucuiét, lárğa, dărmănești. Ca grai, localnicii se deosebesc de "vecinii" din Valea Cîmpului (care rostesc fricativele moldovenesti ș, z, în locul africatelor č, g). Locuitorii sînt agricultori și crescători de animale; cea mai mare parte a bărbaților lucrează în orașele apropiate (Comănești, Moinești, Țîrgu Ocna, Gheorghe Gheorghiu-Dej), în industrie; fac naveta zilnic. Tot pe scară largă se practică și exploatarea forestieră. Vara, mulți locuitori merg la cîmp, ca sezonieri la muncile agricole. În localitate se află o exploatare forestieră și una de foraj și extracție petrolieră, consiliu popular, școli generale, cămin cultural, dispensar, numeroase cooperative meșteșugărești. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Țîrgurile săptămînale de la Gheorghe Gheorghiu-Dej (vineri) și Dărmănești (joi). Copiii locuitorilor merg la licee la Țîrgu Ocna și Comănești, iar la facultăți, la Bacău, Iași, Suceava și București.

Nume: isákî, țifrea, diaconu, vasilici. Prenume: lión, görgi, vasili, mihái, duníttru, [B] tuádir, costákî, sînión, [R] victor, dorél, cornél; maríia, iliána, anica, [B] costánda, rusánda, zoáita, [R] dóina, uolimpiia. Porecle: lupușór, uúrsu, brîzăriu; femeile nu au porecle.

A.Inf.pr.: ȚIFREA GHEORGHE (țifrea görgi sau giți vasili țifrea), poreclit butácu, 50 de ani, cioban și agricultor. A învățat 4 clase. A făcut armata la Țîrgu Neamț și în Oltenia. Domol și cumpătat, vrînd să nu facă

"treabă de mîntuială", alături de răspunsuri "chiar așa cum le cunoaște el" a dat în anchetă și unele variante, completări, precizări în cel mai autentic grai local. (Și: Agricultură, Oierit; texte.)

B.Alți inf.: 1.RADU ANIȚA, 45 de ani, 4 clase. Țese și tricotează din copilărie. A stat 6 ani la Comănești, are copii în școală. (Cînepă; texte.) 2.MIHAILĂ ION (mihă¹ilă¹ i¹uon), 35 de ani. A învățat 4 clase și a făcut un curs de cîteva luni de calificare în meseria de morar; nu cunoaște moara veche. (Morărit.) 3.BOLOȘ ANDREI (boloș andrei¹), 70 de ani, a învățat două clase, după care a fost cîțiva ani ucenic la un lemnar. (Meserii.)

587.SCORTENI, jud.BACĂU

Satul scort¹en¹ sau scort¹ăn¹ se află la 28 km SV de Bacău, pe șoseaua Bacău-Moinești. Dintre satele incluse în actualul Scorteni, Poiana Boului și Bodești sînt atestate la 1499 (DIR, A-XV, II, 296-297), Poiana cu Păcuri, la 1634 (DRH, A, XXII, 311). Denumirea Scorteni apare la 1742 (CATASTIH, 253), ca proprietate a mănăstirii Agapia. După tradiție, satul își trage numele de la oamenii care, în vechime, își făceau coșul căruții din scoartă de copac sau își acopereau casele cu scoartă de copac. Bătrînii spun că satul este vechi, răzesc și că are cîteva sute de ani vechime.

Locuitorii, în număr de 1714, își spun scort¹ăn¹en¹; -nean; sînt porecliți de vecinii lor berjări din scort¹en¹, din cauza vechii lor ocupații de cărauși: pi tîmpur¹ nu ieră mașin¹, ierău berji care țineau poștele.

Prin localitate (făcînd hotar cu comuna Ardeani) curge tazlău¹u mări, în care se varsă pe teritoriul comunei gîrla mări, pîră¹u bo¹ului, ~ té¹iului, ~ tré¹isti miș, ~ tré¹isti mar¹, ~ dragoniresi¹. Dealuri: diă¹u dragoniresi¹, ~ iănușului, ~ tré¹isti mar¹, ~ tré¹isti niș, ~ pîră¹u té¹iului, ~ cîmpului, ~ patrășcului; văile poartă numele pîraielor enumerate; rîpa gruă¹pa lu baștioc^g; terenuri agricole: î¹n cōtu mîrzii¹, î¹m bătrîni niș, la coșări, tabla albî, ~ niăgrî, î¹ntri cărăr¹, la rădiu, la gōțca, î¹m patrășc, pi nisip, î¹n cōtu lu balica, tré¹estia mări, iănușu, gruă¹pa bătului; izlazuri: islăzu yiti¹lor (cu corpurile: cuăsta scort¹ănilor, fundu băhni, ~ fasolări¹i, ~ ștefani, ~ mări, curătura tazlăuanulu, pi ștefana, î¹n cuăsta sătului) și nîmașu uō¹i¹lor (cu corpurile: fundu dragomiresi¹, lōcu școli); poieni în pădure: curătura lu neculăi, fundu mări, potica, kîscu gă¹ini, curătura lu comanac, ~ negîni, la comor¹, pi¹n ketrării¹; drumuri: drumu pi valia cîmpului, ~ pi diă¹u cîmpu-

lui, ~ pi dialu bolohanului, ~ pi dialu pîrău^u tîiului, ~ pi vália tréⁱsti
niş, ~ pi vália tréⁱsti marⁱ. Munţii mai apropiaţi cunoscuţi de localnici:
modîrzá^u, muntili zămişului, ~ salina.

Părţile satului sînt: dobroza, pi váli, la dial la tîganⁱ, dialu
rufarulu, im puarti-n dial. Satul se învecinează cu grigorenⁱ (sau gligorenⁱ),
floreşti, sîrg (din comună), nádişa, pustiána, pîrjolu, gúra solóntului, hîi-
meni [a.], leuontineşti, iliéşti, şetătuia, năsoieşti [a.]. În locul la capu
dialulu (ţine de Floreşti) la ultima reformă agrară s-a înfiinţat o nouă aşe-
zare, cu oameni originari mai ales din Teţcani. La Pustiana şi sîrg
"se vorbeşte altfel decît la noi", iar la cetaţuia, strugarⁱ, năsoieşti se fo-
loresc numai fricativele moldoveneşti ş, z faţă de africaterle ş, g (întîlnite
uneori în localitate). Locuitorii sînt agricultori. În trecut erau mulţi cără-
uşi. Acum mulţi lucrează la sonde sau în industrie la Moineşti, Zemeş, Tîrgu
Ocna; vin zilnic acasă.

În localitate există C.A.P., consiliu popular, şcoală generală, că-
min cultural, oficiu poştal, dispensar uman şi veterinar. Ca să cumpere şi să
vîndă produse, localnicii merg la tîrg la Teţcani, la Bacău şi Moineşti. Co-
pii locuitorilor merg la licee la Bacău şi Moineşti, iar la facultăţi, la Bu-
cureşti şi Iaşi.

Nume: şernát, pópa, líki. Prenume: íuón, neculaí, vasíli, [R] tonicí,
cristiána; marí, ileána, [B] casándra, lucrétíia, máriúca, [R] gábi, şenovi-
ca, florína. Porecle: gógu, potlóg, clóşci, surcící, zárí, gúdeş, masliní,
corhání (bărbaţi); fineátí, pîrta, cúrca, ţîţîita lu íuón pávîl (femei).

A.Inf.pr.: POPA PETRU (pópa pétu), poreclit íórgu, 44 de ani, 4
clase, citeşte ziare. Este agricultor şi cărăuş, a fost la lucru (pe şantie-
re de construcţii) la Iaşi şi Galaţi, cîteva luni. A umblat mult prin Moldova
cu cărăuşia (Iaşi, Panciu, Bacău, Moineşti). A făcut armata la Cluj-Napoca.
(Şi: Agricultură, Viticultură, Oierit, Meserii; texte.)

B.Alţi inf.: 1.SÂNDULACHE ISIDOR, 56 de ani, s-a născut în Grigoreni
(sat vecin) şi a crescut în Scorţeni. A învăţat 7 clase, este agricultor şi
stupar. (Apicultură.) 2.POPA MARIA (pópa mariia), 49 de ani, 4 clase, soţia
inf.pr. Este agricultoare şi ţesătoare, cu bogate cunoştinţe practice din toa-
te domeniile vieţii rurale. A asistat la anchetă, dînd adesea sugestii utile
inf.pr. (răspunsurile notate cu [*] în ancheta generală). (Cînepă; texte.)

Satul blăgești¹ se află la 4 km SE de Buhuși, la 40 km SE de Piatra-Neamț și la 30 km NV de Bacău. Prima atestare la 1436 (DRH, A, I, 221).

După tradiție, se spune că așezarea ar fi veche de cca 300 de ani. La început, pe aceste locuri au venit o femeie, dihaconița, și un bărbat, gerasim. Locuitorii au fost clăcași pe moșie boierească și au fost împroprietăriți în 1864 și 1921.

Locuitorii, în număr de 2431, se numesc blăgeșteni¹; -tean.

În apropierea satului curge Bistrița, care are pe teritoriul satului afluenții drăgova, pirău șubotă și gîrla mări; în aceasta din urmă se varsă pirău boiță. Dealuri: diălu pîpi, ~ crășuni, ~ pêtri, ~ spîzurătulu, ~ ziți, ~ văcăriți, ~ casandri; văi: vălia cristoiulu, ~ șibotă, ~ lu iŃon, ~ gîstriță; izlazuri: izlăzu prîndulu, la pirău lu andrii, văcăriți; rîpe: rîpa di la diălu pîpi, ~ di la pirău boiță; terenuri agricole: blănu balica, im poiana mări, țarna pîsti gîrlă, im plôștină. Cei mai apropiați munți cunoscuți de localnici sînt munți tazlău.

Părțile satului: pi șibotă (numită și pi pirău sau pi vălia șibotfi), pi boiță, in gîrțen¹, la gîrlă. Se învecinează cu băsăști¹, hăineală, cîmpen¹, cotreanța, poiana negustorilor, șipote, buda, grigoren¹, pustiănu, răcova-șes, buhușu, fruzăni¹, vălia lu iŃon. Locuitorii sînt agricultori; mai înainte mulți erau cărăuș, acum foarte mulți sînt muncitori industriali la Buhuși și forestieri la Tarcău. În sat există C.A.P., consiliu popular, școală generală, cămin cultural, bibliotecă, dispensar. Ca să cumpere și să vîndă produse, locuitorii merg la Buhuși. Copiii învață la licee la Buhuși și Bacău, iar la facultăți, la Iași și Bacău.

Nume răspîndite în sat: boboșen¹ (boboc), măliniș, gîrțan¹ (gîrțu), crengăniș. Prenume: iŃon, vasili, gorgi, neculai, costantin, [R] dănuț, sorin, mirel, cristinel, benoni; ileana, maria, marguăla, catinca, paraskiva, frăsina, [R] doina, zorzeta, nuta. Porecle: kipermiță, căcău, guază, cărăbuș, bleandă, pipai, șoican, dorjan, hăpă, buambă; femeile primesc poreclele bărbaților sau le au pe ale lor specifice: cîșa, țagcă, țuișa.

A.Inf.pr.: MĂLINICI GH.ION (măliniș gorgi iŃon), poreclit matéi, 61 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Vaslui. A lucrat mai multe luni la Buhuși și Huși, în munci necalificate și agricole. Soția s-a născut în Șipote, com.Blăgești. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.BRUMĂ CONSTANTIN, 76 de ani, 5 clase, agricultor și viticultor. A manifestat ezitări la formularea pluralelor și a paradigmelor verbale. (Viticultură.) 2.OPREA CONSTANTIN, 48 de ani, 7 clase. Este agricultor și apicultor (a avut stupi primitivi, acum sistematici). (Apicultură.) 3.DRĂGHINĂ CATINCA, 72 de ani, agricultoare și țesătoare. Foarte bună cunoscătoare a domeniului anchetat, i-a fost însă aproape imposibil "să se încadreze" în formele anchetei; cele mai multe forme de plural (respectiv singular) notate de anchetator sînt extrase din noianul de explicații și repetiții ale inf. (Cînepă.) 4.GÂNGUȚ I.COSTACHE, 70 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. A precizat și a corectat unele întrebări din chestionar care nu se potriveau cu oieritul local. (Oierit.) 5.FUSARU MITIȚĂ, 62 de ani, tîmplar; a învățat meseria ca ucenic la un meșter în sat. Nu a cunoscut terminologia dogăriei. (Meserii; texte.)

589.MIRON COSTIN, TRIFEȘTI, jud.NEAMȚ

Satul miron costin, numit pînă acum 50-60 de ani brănișten¹, se află la 12 km V de Roman, la 46 km N de Bacău și la 40 km SE de Buhuși. Cu numele vechi Bărboși este atestat la 1455 (DRH, A, II, 74), contopit mai tîrziu cu Brănișteri, atestat în același document, care cuprindea și fostul Românești, atestat la 1448 (DRH, A, I, 403). În sec.al XIX-lea, Bărboși s-a numit Brăniștenii de Jos, iar Brănișteri (cu Românești) s-a numit Brăniștenii de Sus. Satul rezultat din contopire s-a numit Brănișteni, denumire schimbată mai tîrziu în Miron Costin. Locuitorii știu că, mai demult, au fost clăcași.

Locuitorii, în număr de 2411, sînt brănișten¹; -tean și sînt porecliți de vecini tîrșen¹, datorită unei vechi ocupații a locuitorilor, de lucrători la pădure.

Prin localitate curge vălia niăgră, un rîu mic. Dealuri: diălu zîii, ~ zăpodi¹i, în șeia vâl¹i; văi: zăpodi¹i, în șeia vâl¹i, băhna dî zôs; izlazuri: arîn¹, cuăda rîk¹i; terenuri arabile: dumbrăzi¹ta, diălu feleștilor, șăs, răd¹, zăpodi¹i, făls, hotăr, iaz, nișluăși, sîliști, huș, păpărúș, pi gruăpă, kir. Cei mai apropiați munți pe care-i cunosc localnicii sînt munții neamtu.

Satul are următoarele părți: î_sus, î_zos, în_cotună, în_tîrg și se învecinează cu trifeșt¹, butnăren¹, bogzeșt¹, gîvra sau climeșt¹, boziăen¹ și dulșeșt¹. În apropiere este un sat nou, feleșt¹, înființat acum 40-50 de ani de locuitori plecați din Miron Costin. Deosebit de graiul satului, în Bo-

zieni și Ruginoasa (com. Dulcești) se produce africativizarea dentalelor urmate de iot: băgî¹î, gîmîne¹ăța, frun¹ci. Locuitorii sînt agricultori și crescători de animale. În ultima vreme, mulți bărbați sînt angajați în industrie sau construcții la Roman, în munci calificate și necalificate și fac navetă zilnică.

În sat există C.A.P., cooperativă de consum și cooperativă meșteșugărească, școală generală, dispensar, cămin cultural. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Roman. Copiii merg la licee la Roman și Bacău, iar la facultăți, la Iași.

Nume: ru¹zî¹nă, bî¹rsă¹n, sû¹ște¹a. Prenume: gî¹rgî¹, vasî¹lî¹, i¹o¹n, costî¹că, [R] cla¹u¹dî¹u, rê¹mû¹s, gî¹o¹nî¹, meser¹gî¹mî¹t [!], francfurt pe main [!]; ile¹ă¹na, ma¹rî¹ia, anî¹că, [R] de¹li¹ă¹, gab¹ri¹ă¹la, ma¹rî¹ă¹na, lu¹mi¹nî¹ța, mi¹ha¹ă¹la, tă¹mî¹ă¹ța. Porecle: druga¹lê¹ți, pû¹rî¹sî¹, că¹șă, fu¹asă, un¹tû¹ră, bulê¹ndrî¹, bodro¹gă¹n, tă¹lpua¹gă, pa¹șcă¹nu, na¹zdra¹vă¹nu, gû¹zu (bărbați); ki¹ti¹gua¹ica, fusă¹rî¹ța, pû¹rî¹sua¹iî¹, tă¹pua¹ica, buhă¹nuă¹ia (femei), multe provenite de la porecla bărbatului sau a tatălui.

Locuitorii consideră graiul lor "cam înapoiat", datorită izolării lor geografice, și că este "cam de rușine" să-l folosească, acum cînd "au ieșit [=s-au descoperit] atîtea". Desfășurarea anchetei le-a schimbat optica și, interesați mai apoi, mai mulți au ținut să prezinte anchetatorului diferite denumiri vechi, strigături sau obiecte casnice ieșite din uz. Ancheta a avut loc la C.A.P.

A.Inf.pr.: COJOCARU A.CONSTANTIN (cojocă¹ru costî¹că), poreclit pû¹rî¹sî¹ (fiindcă este scund, subțirel și foarte vioi), 55 de ani, agricultor. A învățat 5 clase, citește zi¹lă¹ră. În timpul anchetei, inf. s-a corectat regresiv uneori, la sugestia unor localnici care asistau la anchetă. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.COJOCEA ION, 51 de ani, agricultor și viticultor; cultivă viță nobilă și hibridă. (Viticultură; texte.) 2.BUTNARU VASILE, 75 de ani, agricultor și stupar, a învățat 3 clase. A citit broșuri de apicultură. A avut stupi vechi, acum are stupi sistematici. (Apicultură.) 3.GOGU V.MARIA (gî¹gu ve ma¹rî¹ia), 54 de ani, 7 clase, agricultoare și țesătoare. (Cînepă.) 4.NAGÎȚ GHEORGHE, 67 de ani, 4 clase. Este cioban din copilărie. (Oierit.) 5.MIHĂILĂ T.NECULAI, 45 de ani, 7 clase. Este tîmplar, a lucrat cîțiva ani și la moara de apă (care în localitate are o construcție intrucîtva deosebită de moara tradițională). (Morărit.) 6.LEHONSCHI C.NECULAI, 58 de ani, 7 cla-

se. Este tîmplar și rotar, a învățat meseria la un meșter la Roman. Nu cunoaște olăritul, ocupație nepracticată în sat. (Meserii.)

590. BĂLUȘEȘTI, ICUȘEȘTI, jud. NEAMȚ

Satul bălușăștî se află la 13 km NE de Roman. Atestat la 1570 (DIR, A-XVI, II, 234). Și după tradiția locală, satul e vechi, cam de 300 de ani. Pînă la 1864, satul a fost moșie mănăstirească.

Locuitorii se numesc bălușăștî; -șăsc sau bălușténî; -ștîan. Satul are 2044 locuitori.

Prin sat curge sîrétîli, care are ca afluenți pe teritoriul satului pîrău tăbăra, ~ rêșa, crăcu pîrău ulu. Dealuri: șolăcu, tăbăra, dîalu gorovéi, ~ scridonéștî, ~ férmi, ~ mastăcîn; rîpe: mastăcîn, tăbăra, kiliî, rêșa; terenuri de agricultură: vatășnița, lunța, tăbîra, țarna, izlazuri: tăbîra, țîganța, crăși pîrău ulu, cuasta; drumuri: drumu tăbăra, ~ la roman, șușăua gorovéi, ~ dănineștî.

Părțile satului sînt: di la muarfî, pi șela dial, la șeapé, la cartieru no, întri ungurî la văli. Satul se învecinează cu mastăcănu, tăbăra, kiliia, rășa, bătrînești [a.], icușăști [a.], criângî. Din 1945, cu ocazia reformei agrare, s-a înființat satul bogdăna, cu locuitori din împrejurimi. Ca grai, măstăcăneni no aduși-oleáci pi-a țiganulu [spun ăla, ăia]. Locuitorii sînt agricultori, viticultori și oieri. Unii lucrează în industrie, la Bicăz sau la Roman. În sat există C.A.P., școală generală, cămin cultural, dispensar, bibliotecă. Locuitorii merg să cumpere și să vîndă la Roman, Băcești și Dămienesti. Copiii învață la licee la Roman și Bacău.

Nume: șobănu, muntianu, vrîșănu. Prenume: vasîli, ăi ăon, görgi, [R] sorîn, marîșel, claudéan; marîia, iliăni, fluăria, [B] frăsîna, ilînce, paras-kiva, [R] acsîniia, rodica. Porecle: tapalăgî, rășulî, bocu, bîrdîhănosu; la femei, apelativele bețiva, huăta, bațicurituăria, murdăra pot fi folosite ca porecle.

A. Inf. pr.: VRÎNCEANU C. NECULAI (vrîșănu neculăi), 50 de ani, 5 clase. Este agricultor și cioban. (Și: Agricultură, Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. CIOBANU V. COSTACHE (șobănu costăki), 65 de ani, a învățat două clase. Cîțiva ani a fost lucrător sezonier la vilele din Panciu și Odobesti. (Viticultură.) 2. PAVEL VASILE (vasîli păvil), 77 de ani, 5 clase.

Este agricultor și stupar. Aude greu și obosește repede. (Apicultură.) 3.VRÎN-
CEANU NATALIA, 45 de ani, 6 clase, agricultoare și țesătoare. Soția inf.
princ., a asistat la porțiuni din anchetă. (Cînepă; texte.) 4.MANOLACHE EMILI-
AN (mílu manolákí), 31 de ani. A învățat 7 clase și a urmat școala de meserii
(tinichigerie și strungărie). A dat răspunsuri "mai pe vechi", deși, fiind
mai tânăr, "nu mai vorbește chiar așa". Nu cunoaște olăria și dogăria. (Mese-
rii; texte.)

591.ȘERBEȘTI, SĂUCEȘTI, jud.BACĂU

Satul șărbéști, săușéști, se află la 18 km N de Bacău și la 24 km
S de Roman. Atestat la 1418 (DRH, A, I, 64). Tradiția locală consideră că
Șerbești este sat vechi, răzeșesc, de pe timpul lui Ștefan cel Mare, care i-a
împroprietărit pe șerbii săi (de unde ar veni și numele satului). Clăcașii,
mai puțini ca număr, au venit în sat de mai puțin de un secol.

Locuitorii, în număr de 757, sînt șerbeșténî; -teân; sînt porecliți
de vecinii lor răzăș (cei din satele învecinate sînt toți foști clăcași).

Prin localitate curge sîrétîu, sîrétî [na.], cu afluenții bălta tur-
băta și pîrău șanțu anticăr. Dealuri: șintéi, dîalu ursóii; izlazuri: lun-
ca, giuocu, vlánic, arínî, zăvoi, ungu crísti; terenuri agricole: vlánic, ră-
zășii, șkéli, luncî, giuoc, moșia melintî, ~ lu poșitan.

Satul este format din părțile puarta țărni, îsús. Satele comunei
sînt șărbéști, săușéști, bogdăna, peletús, cățăléști, lózîi, skinénî. Satul
se învecinează cu beréști-bistrița, brad, cordonénî, drăgești, ionescu de la
brad, négrea, mígla, bogdăna, lózîi (ultimul înființat de cca 40 de ani, de
oameni din alte sate învecinate, mai ales Prăjești). Ca grai, la lózîi și
parțial la skinénî, spun inf., "sînt oameni care vorbesc cu ș, z în loc de ș,
j". Locuitorii sînt agricultori. În sat se află I.A.S., C.A.P., moară de aburi,
școală generală, cămin cultural, punct sanitar, bibliotecă, cooperative meș-
teșugărești. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Bacău, fi-
lipéști-gălbînî și dăminéști. Copiii merg la licee la Bacău, iar la facultăți
la Iași și București.

Nume: fluáriș, pópa, gúrki, popéscu, muntianu, darabán. Prenume:
görgi, vasíli, iúón, [R] octavián, rémus; mariia, iliána, didina, [B] paraskíva,
frăsina, aglaia, [R] angéla, ancúța, cármén. Porecle: persón, broștíanu, burú-
lea, ketreanu, ketráru (bărbați).

A.Inf.pr.: POPA GHEORGHE (pópa dumițru görgi), cunoscut și sub nume-
le gîțu lu mitiți, 58 de ani. Este agricultor, de cîțiva ani este cantinier

la I.A.S. A învățat 4 clase, citește ziare. Ca informator nu reflectă totdeauna realitatea graiului local, apelînd uneori la formele literare (de ex. paradigma verbală). (Și: Agricultură, Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. POPESCU GH. IANCU, 72 de ani, 5 clase. Este agricultor și viticultor. (Viticultură.) 2. Fuiauăgi Valériia, 67 de ani, 4 clase. Este agricultoare și țesătoare, părinții au avut stupi primitivi, la care a lucrat și inf. (Apicultură, Cînepă.) 3. Blanăru Costantin, 58 de ani, 4 clase. Este lemnar, a învățat meseria ca ucenic la un meșter din Bacău. (Meserii.) 4. Kifu Alecsăndru, 60 de ani, 4 clase. Este dogar și tîmplar, a fost folosit ca inf. suplimentar (răspunsuri notate cu [*]). (Meserii.)

592. MĂGURA, jud. BACĂU

Localitatea este situată la 7 km SV de Bacău și la 10 km NE de comuna Luizi-Călugăra, pe dreapta șoselei Bacău-Gheorghe Gheorghiu-Dej. Pînă în 1968, satul și comuna s-au numit Călugăra Mare. Cu numele vechi Ungureni este atestat la 1409 (DRH, A, I, 35), cu numele Călugăra sau Călugăreni, la 1805 (URICARIUL, X, 252); apoi satul s-a numit Călugăra Mare, nume schimbat la ultima împărțire administrativ-teritorială în Măgura. Tradiția locală afirmă doar că satul este vechi de cîteva sute de ani și că locuitorii dinții au fost răzeși, după care în sat s-au stabilit clăcași români și țigani.

Locuitorii sînt măgurenți; -reân și moldovenți; -veân.

În sat sînt 2458 de locuitori.

Prin localitate curge pîrîul nețelu, în care se varsă numai puhoale, fără nume, cînd plouă mult sau se dezgheață. Dealuri: urătuaia, dîalu mării, măgura; izlazuri: pî urătuaia, îrăd, sohodol; rîpe: la țigănim, la dîma, vălia nețelului; terenuri agricole: lascău, răkițile, bolohanu, păru, zulei, urătuaia, rădiu, bălta ursului, broșteanu.

Satul are următoarele părți: dîalu cujgicului, răzășia, vălia, coțonu. În comună sînt satele măgura (sau călugăra mare), crihanu, sohodolu, dîalu mării. Măgura se învecinează cu luzi-călugăra, petrișica, răkitișu, vălia budului, mărzineni, bărăț, bacău. Prin 1960 s-a înființat, între Bacău și Măgura, satul bălinest, cu locuitori din împrejurimi. Ocupația principală a localnicilor este agricultura, cu care se îndeletnicesc mai mult femeile și bătrînii. Mai înainte se practicau și oieritul, creșterea vitelor mari, lucrul la pădure. Cei mai mulți bărbați sînt acum muncitori calificați în industrie la Bacău sau la Mărgineni; fac navetă zilnic. În sat se află C.A.P., con-

siliu popular, școală generală, Casa agronomului, dispensar, cămin cultural, bibliotecă. Ca să vîndă și să cumpere produse, localnicii se duc la Bacău. Tot la Bacău copiii locuitorilor merg să învețe la liceu sau la facultate.

Nume: șorșilă, nuță, postolaki, cavaleriu. Prenume: i^uon, vasili, gorgi, costantin, [R] dorel, viorel, laorențiu, sorinel; iliana, maria, iligca, [R] cameluș, mirela, rodica, aura. Porecle: cojoc, mocanu, titium, raicu, săcărică, spriș; femeile nu au porecle.

A.Inf.pr.: MECHECI I.ION (i^uon mekeș), 61 de ani, este agricultor și rotărⁱ. A făcut armata la Botoșani. Merge săptămînal la Bacău, la tîrgul de oi. Inf.vorbește foarte repede, nu termină uneori cuvintele (v.textele dialectale înregistrate) și are, în momentele cînd este furat de povestire, un defect de dicție, care nu apare în ritmul lent de rostire. (Și: Agricultură, Meserii: lemnărie; texte.)

B.Alți inf.: 1.NASIE CONSTANTIN (năsîi constantin), 68 de ani, 4 clase. Este agricultor și lemnar. Bun cunoscător al cultivării viței de vie, a răspuns scurt și precis. A asistat cîțva timp la lucrul cu inf.pr.(Viticultură; texte.) 2.CROITORU GH.GHEORGHE, 43 de ani, 7 clase, agricultor și sturpar. Are stupi sistematici, a citit cîteva broșuri de apicultură. (Apicultură; texte.) 3.MECHECI ELENA (mekiⁱc elena), 46 de ani, două clase, agricultoare și țesătoare. Soția inf.pr., a asistat la o mare parte din anchetă. Rosteghe dialectal, dar vorbește puțin "pe nas". (Cînepă; texte.) 4.IORDĂCHIOAIA VALERIA, 33 de ani, 5 clase, agricultoare și țesătoare. A răspuns la cîteva întrebări la chestionarul Cînepa (răspunsurile apar notate cu [*]). 5.CHELARU VASILE, 38 de ani, 4 clase; este agricultor, de mai mulți ani este cioban. (Oierit.)

593.LIVEZI, jud.BACĂU

Localitatea livezⁱ este la 35 km SV de Bacău și la 18 km NE de municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Pînă în 1963 s-a numit vălea_ră, apoi, pînă în 1968, Livezile și, în ultima vreme, Livezi. A fost instituit ca tîrgușor prin hrisovul domnitorului Mihai Sturza la 1845 lîngă satul Valea Rea, cu care a făcut corp comun (MDG).

Locuitorii sînt văherăⁱn; -răn. În sat trăiesc 925 de locuitori.

Prin localitate curge țazlă^u, care are pe teritoriul comunei aflui-

enții pirău berzunți, ~ uorîși, ~ văiereli, ~ bălănesi. Dealuri: dealu dogăru-
lu, ~ albi, ~ stîni, ~ popi, ~ ginet, ~ bălan; văi: drăcuăia, orășica, pirău
boboc, ~ irofti, gruapa clopoțai, ~ șipotului; izlazuri: văiereli, uorîși, pi
colpanu. În apropierea localității este muntii berzunțu, cu vîrfu vatăla.

Părțile satului sînt: pi vâlji, pi pirău, tîrgu; comuna este compusă
din satele vălea ră (Livezi), bălăneasa, poiana, soăriga, prăjuăia, lunca, o-
rișa. Comuna se învecinează cu comunele sănduleni, berzunți, helegiūu. Ca grai,
Livezi se deosebește de Helegiu (zîn față de gin) și de Berzunți (leamni, fa-
ță de lemn). Locuitorii sînt agricultori, în trecut se ocupau și cu cărăușia.
Destul de mulți bărbați (mai ales tinerii) sînt acum muncitori calificați la
Gheorghe Gheorghiu-Dej în industria chimică (vin zilnic acasă) sau muncitori
forestieri la Ocolul silvic (vin acasă săptămînal). În sat există ocol silvic,
C.A.P., consiliu popular, școli generale, cămin cultural, bibliotecă, spital,
cooperativă de credit și de consum. Tîrg săptămînal se ține duminica, la care
vin mulți locuitori din comunele învecinate. Ca să vîndă și să cumpere, local-
nicii merg și la Gheorghe Gheorghiu-Dej, mai rar la Bacău. Copiii merg la li-
cee la Tîrgu Ocna, Bacău, iar la facultăți, la Iași și București.

Nume: hazapărești (hazapăru), boboc, turcu, buiac, avram. Prenume:
ion, gorgi, iordaki, costică, [R] gabriel, valentin; ileana, maria, catrina,
[B] marguăla, maranda, [R] cocuti, ieuzeni, mirela, viorica, mariana, niculi-
na. Porecle: bolocanu, părosu, tîmbălău, blană, zăgîrnă; femeile nu sînt po-
reclite.

A.Inf.pr.: ROȘU M.ȘTEFAN (roșu ștefan), 62 de ani. A învățat 3 cla-
se, citește ziare. Este agricultor, cărăuș, a fost și muncitor la pădure (me-
trăș). A făcut armata la Botoșani. A dat răspunsuri cuprinzînd adesea informa-
ții etnografice bogate. S-a corectat regresiv în mai multe rînduri. (Și: Agri-
cultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.Avram Costăki, 76 de ani, agricultor și viticultor.
Cunoaște foarte bine domeniul chestionat, nu a dat răspunsuri acolo unde a
constatat că întrebările nu se potrivesc cu realitatea cunoscută de el; a con-
jugat greu. (Viticultură; texte.) 2.Stan Ștefan Ion, 58 de ani, a învățat do-
uă clase. Este apicultor, dogar și stupar. În timpul anchetei a fost asistat
de un vecin (notat cu [*]), stupar cu lecturi de specialitate. (Apicultură.) 3.
TURCU EUGENIA, 31 de ani, 7 clase. Este agricultoare și țesătoare. A asistat
la o parte din ancheta cu inf.pr. (Cînepă; texte.) 4.Ion Gligorî Alicsăndru,

56 de ani, 4 clase, agricultor și cioban. (Oierit; texte.) 5. Cúcu I^uón, 67 de ani, a învățat două clase. Este morar, a lucrat multă vreme la o moară de apă pe Tazlău. (Morărit; texte.) 6. Bobóc ge I^uón, 70 de ani, agricultor și rotar; meseria a învățat-o în tinerețe la un meșter din sat. Cunoaște foarte bine domeniile anchetate, mai puțin olăria și parțial cojocăria. (Meserii; texte).

594. GURA VĂII, jud. BACĂU

Localitatea gúra văii, numită în trecut Rîpile (rîpⁱ, rîk), se află la 3 km N de municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej.

Este atestat cu numele Rîpa Roșie în documente false datate 1399 (DRH, A, I, 417) și 1449 (DRH, A, II, 414), dar care au avut probabil ca model documente autentice contemporane de la Alexandru cel Bun sau Ștefan cel Mare privitoare la aceste locuri. La 1487 este atestat Benești, dispărut, probabil pe teritoriul satului Gura Văii (DRH, A, III, 2). După tradiție, satul s-a înființat pe vremea lui Ștefan cel Mare, care a dat pămînturi unor ostași ai săi, Buftea, Cornea și Burghilea.

Locuitorii, în număr de 2888, își spun rîpénⁱ; -peán^u; vecinii le spun, datorită spiritului economic accentuat și originii lor, sîntet răzăs, alungăt șuára cu pⁱérja-ŋ gúrⁱ pîn la prut^u. Împreună cu ceilalți locuitori din vale sînt numiți de cei de la munte cojánⁱ; -ján.

Prin sat curg trotúșu și tazlăuu, ultimul fiind afluent al Trotușului pe teritoriul comunei. În Trotuș se varsă și pîră^uu bény, ~ călúgări, ~ piști, ~ rúnclu. Dealuri: rúnclu, ketrăriia, ruptúra, mólna, boldău, múntili nírá^uúta, díalu grókilor, ~ cápiti, morcotétu; văi: váliá trotúșulu, ~ tazlă^uuluⁱ, ~ călúgări, ~ bény, ~ páltināti; izlazuri: la călúgára, la pătrăscánⁱ, la dumbrávⁱ, la motoséștiⁱ; rîpe: rîpa trîncíi, ~ kúširi; terenuri agricole: pi gîrnetúș, cránța, písti váli, nírá^uúta, în țárnⁱ pi rúnç. Munții cunoscuți de localnici sînt: măgura (la Tîrgu Ocna) și vatála (la Mănăstirea Cașin). Satul are două părți: î^uzós^u, î^usus^u; locuitorii părții de sus, mai vechi și mai conservatori, sînt numiți în derîdere jonírⁱ, de la numele unui bătrîn care a locuit mai înainte aici. Localitatea se învecinează cu patrașcáni [a.], motoséști [a.], páltináta, timiliáia, grók (numit acum dumbráva), cápota, iar comuna cu municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej, jávrenⁱ, Ștefan cel Mare, córbu, brătíla, paráva. Așezări industriale noi, cu locuitori veniți din toată țara, sînt Gheorghe Gheorghiu-Dej (fost ónéștiⁱ) și borzéștiⁱ. La Brătíla se vorbeș-

te diferit de Gura Văii: vorgésc mocănești: hăsta, hăla [?]. În comună sînt țigani¹ la timiliții, "care nu vorbesc ca la noi". Ocupația principală tradițională este agricultura, apoi viticultura și creșterea oilor. În ultimii ani, cei mai mulți locuitori ai satului lucríază-n făbriș la Uonești¹, fac naveta zilnic. În sat există C.A.P., ateliere meșteșugărești, consiliu popular, școală generală, cămin cultural, bibliotecă, dispensar. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg des la Gheorghe Gheorghiu-Dej, mai demult mergeau la târgurile de la Rădeana, Cașin și Tîrgu Ocna. La licee, copiii merg la Gheorghe Gheorghiu-Dej, Bacău, Roman, iar la facultate, la Iași.

Nume: níhálșa, hîngánu, córnea, búftea. Prenume: iUón, vasíli, gór-gi, năeculái, [R] lící, zízél, viorél; marí¹ă, iliána, catrína, ilińca, marán-da, acsíní¹ă, niculína, sofí¹ă, [R] virzíní¹ă, aurelí¹ă, jeníca, lucré¹ța. Porecle: șicú¹ți, fus^U, mín¹ăeríu (numit astfel fiindcă și-a tăiat o mînă), iesca-vatóru (este slab la minte, nu știe decît să sape șanțuri), cucoșál, mîșúní, habzáu (bărbați); cața, vó¹șa améri¹și (bîrfește pe toată lumea), trańcaná (femei).

A.Inf.pr.: COSTEA GH.VASILE (vasíli górgi cóstea), 66 de ani; agri-cultó¹ri, a fost și păescár pe trotúș. A învățat 5 clase, citește ziare. A făcut armata la Bacău, a fost și î¹iaș, cu război^u; a umblát^U la Uonești¹, în țări, da nu prea mult^U. Părinții s-au născut atíș î¹sát, se ocupau cu aglicul-túra. Soția este localnică. (Și: Agricultură, Viticultură, Apicultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.Costí¹ă Mari¹ă, de 60 de ani, agricultoare și țesătoare, soția inf.pr. A asistat la aproape întreaga anchetă făcută cu inf.pr. și se descurcă ușor la formularea răspunsurilor. (Cînepă; texte.) 2.Hangánu Cos-tăke, 58 de ani, 4 clase. A fost folosit ca inf. ocazional (răspunsurile notate cu [*]) pe lîngă inf.3 (pentru formularea pl. și a paradigmei verbelor). 3.Mihálșa Vasíli, zis fus^U, 66 de ani. A lucrat de mic la stîină. (Oierit; texte.) 4.Andrónic Górgi Uunu, 62 de ani, 4 clase. Este lemnar, a învățat meș-
eria la meșter. A lucrat și la repararea unor mori de apă. (Morărit, Meserii.)

595.GIOSENI, TAMAȘI, jud.BACĂU

Localitatea zósán¹ din comuna tamáș¹ este la 16 km S de Bacău și la 62 km N de Adjud. Satul este atestat relativ tîrziu, în 1774 (MOLDOVA, II, 297), dar existența lui este probabilă și pentru sec. al XVI-lea (MDG: "În sa-tul Gioseni s-a născut Ștefan Tomșa, care a domnit în Moldova în anii 1563-

1564") și chiar pentru anul 1433, când este atestat Satul de Mijloc, vecin cu el (denumit în sec. al XVI-lea Mijloceni), lângă Tamași (DRH, A, I, 166). Fostă moșie boierească, Gioseni a fost colonizat acum 250 de ani cu români din împrejurimi. Ulterior, în comună au fost aduși și țigani (la jumătatea secolului trecut), compact în satul Chetriș, rari în alte sate ale comunei, foarte puțini în Gioseni.

Locuitorii sînt zósăneni¹; -nean sau zoseni¹. În sat trăiesc 2550 de oameni.

Prin localitate curge sîrétu sau sîrétu, cu afluenții: pîrîu tamaș, ~ răcova, ~ blejoaia. Dealuri: clopoțai, ștejăriș, bolohan, cucuiet, muara lîpului; văi: vălia blejuai, ~ tamașului, ~ răcovi, ~ drôgului; izlazuri: pîrău, răcnea, prundu mări, côtu jîdănu, gîrleanu, druanța, kitîgoi, diálu bisăriși; rîpe: crăși duruitori, ~ văcării, vălia țigănu; poduri: pôdu di la kerekés, ~ di la purcăriu, ~ di la stolêru.

Comuna este formată din satele zósani [a.], furnicări¹, răcova, tamaș, drôgu, ketriș, fîntîneanu. Părțile satului sînt: vălia blejuai, hudița lu kerekés, ~ lu hodea, ~ lui păduraru, ~ lu băca, diálu brădu, lingurar¹. Satul se învecinează cu fîntîneanu, răcătău, horgêști [a.] și, peste Siret, cu farauani [a.], bălcescu, clēja. Locuitorii sînt agricultori și crescători de vite, unii sînt și meșteșugari (rotari, lemnari).

În sat există C.A.P., școală generală, bibliotecă, cămin cultural, punct sanitar. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Răcăciuni, Parincea și Bacău. Copiii merg la licee la Bacău și la facultăți la Bacău și Iași; cei mai mulți merg la școli profesionale.

Numele celor mai vechi familii din sat: motán (motănești [a.]), cojocaru (cojocărești [a.]), bónçu (bojculéști [a.]). Prenume: vasili, görgi, liuon, [B] iliii, tenasî, gruia; marii, ileanî, catiņa, [B] agrapina, sultana, ilinca. Porecle: pîrț, halimberg, truman, lazaróviș, kiflea (bărbați); bérca, șușita, spánka (femei).

A.Inf.pr.: COJOCARU V.GHEORGHE (cojocaru görgi), 50 de ani, agricultor și crescător de vite. A învățat 7 clase, citește ziare. A făcut armata la Iași, a fost pe front. Soția este din Chetriș, a învățat 3 clase. A avut deficiențe în privința morfologiei verbului. Chestionarele speciale au fost fă-

cute la 11-12 martie 1974. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.NISTOR MIHAI, 38 de ani, a învățat 4 clase. Este agricultor și viticultor. (Viticultură; texte.) 2.RUSU GHEORGHE, 65 de ani. A învățat 7 clase. Este agricultor și stupar, are lecturi de specialitate. Graul său este puternic influențat de roșirea literară (mai ales africată surdă ê apare acolo unde la ceilalți localnici este fricativă ș). (Apicultură.) 3.GONTARU CATRINA, 50 de ani. A mers un an la școală. Este agricultoare și țesătoare. Chestionarul s-a putut face mai ales prin indicarea obiectelor, întrucât inf. tocmai țesea. (Cînepă; texte.) 4.IOSEBICĂ GH.POMPILIU, 39 de ani, 7 clase. Armata a făcut-o la Oradea. A fost 15 ani cioban, în ultima vreme lucrează la C.F.R., face și agricultură. (Oierit; texte.) 5.BONCU MIHAI, 17 ani. A învățat 8 clase, se ocupă cu lemnăria, ca ajutor al tatălui său. (Meserii: lemnărie; texte.)

596.ODOBEȘTI, SECUIENI, jud.BACĂU

Localitatea Odobest¹ este la 26 km E de Bacău și la 72 km SV de Vaslui. Atestat la 1481 (URICARIUL, VI, 308), iar satul(mai târziu inclus în Odobest) Virișești (ulterior Verișani), la 1414 ("unde a fost Veriș Stanislav" DRH, A, I, 52). La 1612 este atestat toponimul Valea lui Odob (DIR, A-XVII, III, 236), probabil un hidronim (MDG), dacă nu chiar și numele localității. După tradiție, satul este foarte vechi, răzeșesc, înființat de un legendar Odob sau Odoabă, oștean al lui Ștefan cel Mare.

Locuitorii, în număr de 876, sînt Odobestén¹; -teán; vecinii îi porecesc tăulén¹, fiindcă au satul departe de șosea, într-un fundac izolat.

Prin localitate curge o apă mică, fără afluenți, numită pîrău sau vălea. Dealuri: pi stăniști, pi rușe, pi cuasta țigiri, dialu mării, pi gîrbășă; izlazuri: îm poiăni, pi șăsu poiăni, după stăniști, pi imăș, îm ponuări, la țigira, diasupra budăiului, sub budăi, pi analóg, îm funduăia; păduri: la șipotel, pi analóg, la roșca, îm funduăia.

Părțile satului: pi vâli, în centru, în medean, pi la cotitură, la capîtu satului, pi dial (sau la șușă); ultima parte este nouă, formată tot de localnici mutați din vatra veche a satului. Se învecinează cu sălăvestri (Tisa-Silvestri), bălușă, tréstia, cîmp, șuturést¹, alicsăndriia. Locuitorii sînt agricultori, se ocupă și cu creșterea vitelor. În ultima vreme bărbații pleacă să lucreze în construcții ca muncitori necalificați la Bacău (navetă

săptăminală) sau la Galați, Constanța (vin acasă lunar). În sat există C.A.P., I.M.A., școală generală, cămin cultural, cooperativă de consum. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Plopana sau la Bacău. La licee și la facultăți copiii merg la Bacău și Iași.

Nume: hui¹bán (hui¹băn¹est¹), tatáru, círlán, hír¹tășcu, crístea, cojocáru, făbián, hílisăi, anjidín. Prenume: görgi, hí¹uón, vasíli, víctor, petráki, scírlát, manóli, [R] voicu, cristél, a¹urél, ienáki; maríia, jănița, valéria, sílvia, mandița, anéta, [R] agláia, hélvíra, cristinica, loredána. Porecle: țap, han¹k, kis¹cár¹, žer, cartófi, clonțosu (bărbați); žespuáica, casándri, le¹uóntra, năstruța, limpožina (femei).

A.Inf.pr.: HUIBAN GH.IORGU (hui¹bán iórgu), poreclit barabúli, 42 de ani. Este agricultor, se ocupă și cu creșterea vitelor. A învățat 4 clase, citește ziare. A făcut armata la Timișoara. Soția a învățat 7 clase; au o fată profesoară, stabilită la Tîrgu Neamț. Nesigur în redarea paradigmelor verbale. La anchetă au asistat și alți localnici și mai ales soția sa, care i-a corectat și sugerat adesea răspunsurile. (Și: Agricultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.Hui¹bán h¹u¹žen, 62 de ani, 3 clase. Este agricultor și stupar, cunoaște cultivarea viei de la părinți, care au avut și vie indigenă. (Viticultură, Apicultură.) 2.Făbián Maríia, 31 de ani, soția inf.4.A învățat 7 clase. Este agricultoare și țesătoare. (Cînepă.) 3.Hír¹tășcu h¹eléna 32 de ani, 4 clase. Agricultoare și țesătoare. Răspunsurile ei au fost notate cu [*]. (Cînepă.) 4.Făbián Ve Górgi, 37 de ani, 4 clase. Este cioban. tatăl său a fost cioban. (Oierit.) 5.Hír¹tășcu Me Neculái, 45 de ani, 4 clase. Lucrează lemnăria de 10 ani, a învățat meseria de la alții, practic. (Meserii, mai puțin fierărie, pielărie). 6.Aržint Jănicí, 51 de ani. A învățat fierăria de la părinți. (Meserii: fierărie, pielărie.)

597.TULEȘTI, DRAGOMIREȘTI, jud.VASLUI

Localitatea tulești este situată în partea de V a jud. Vaslui, pe un mic afluent al râului Tutova, la distanța de aproximativ 40 km de Vaslui. Este atestată documentar din anul 1606 ca o parte a satului Clopoteni [deasupra Ezărului, ținutul Tutova] (DIR, A-XVII, II, 19). După tradiția locală, satul a fost răzeșesc, iar numele i-ar veni de la unu tulésu.

Locuitorii își spun tulestén¹; -șteán și sînt moldoven¹, român¹. Cei din satele din jur îi poreclesc perjári¹, pentru că în sat ar fi fost multe livezi de perji.

Numărul locuitorilor: 394. De Anul Nou se umblă cu plugul, cu colindul (femeile), cu sôrcova, cu buhăiu, cu dămili "damele", băleții și flăcăii se fac mocănăș, haidûș, moșnéz, harák, drači, caldarăr¹, calăzii "țigani căldărari", bábî; se umblă și cu călu.

Principalul curs de apă este tútova. Prin sat curge pîrău satului, care se varsă în tútova, în dreptul satului rădén¹. N.top.: dealu zîia pópîi, ~ scorúșului, ~ lu bugănu, ~ bűženilor; zări (culme de deal), termen entopic specific regiunii: zărea apostolëshîi, ~ bűženilor, ~ bábútfi, ~ pútínilor, ~ iivăneshților, ~ șupérșîi, ~ popeștilor, ~ voíneshților, ~ uricáriului, ~ búzfi, ~ pánului, ~ coloneștilor, ~ cótínului, ~ avrămешtilor, ~ mărășăștilor, ~ bășeshților, ~ gîrdeshților.

Părțile satului: sátu vek, mahalăua nouă. Localități învecinate: avrămешti, búda, magazîi, pútín¹, salahór¹, coloneșt¹, pānu, cōrbu, pāruș, spriia, sátu nou, glódur¹, fúndu țigîrii, ~ plopāni, budesh¹, strāmînoāsa, bűžen¹, pódu di kátrî, vládiia, poiana pétri, doázili, purcāréț, lipova, gîr-sén¹, pűzesh¹, cōșca, toporășt¹, sauca, láza, scroāfa, rugării, corodesh¹, stîng-cășān¹, fîntîneli, cālimānesh¹, lălësh¹, burdusăș, fîstîș, bábúța, mănesh¹, dragomireșt¹, blēșca, ursoāia, algina, válea cínikii, buscata, șupérca, ieză-rél, broștén¹, válea mări, mănói. Cei din satul Rădeni sînt veniți de la Slobozia Veche (Răchitoasa).

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. Singura instituție din sat este școala elementară. Pentru cumpărături, merg la Plopana, Vaslui, Bacău, Bîrlad, Puiești, Ivănești, Pungești, Colonești. Mulți bărbați lucrează la Bacău, Vaslui, Bîrlad. Copiii merg la școli la Puiești, Bîrlad, Vaslui, Bacău, Iași.

Nume: dānu, rotāriu, vérga, dorobānt, potorác, vrágii, hāntălúș, antóhi, sîrgi, nó^uur, hulúba, murgu, scîrlát, báltă, țoi, vînău, bādărău, gă-uășî, vîrnăza. Prenume: vasîli, dumítru (mitică), neculái, iuón, g¹órgi; maríia, măriuāra, verzina, ōtāntfiia, calimēntfiia, hileāna, paraskíva, lucrētfiia, natáliia, madina. Porecle: codreānu, coroāin, lúpu, hulpói, cur-sús, zdrîng, bikír¹, țāpu, jarpān, buășcă, friț, găzăr¹, trúșa, jórzi, putűzicā, mamilúc, mutișān, ōrřānu (bărbați); macrina, șusíta, frițoāica, gînga, șornica, țāndu-roāia, púșca, rotoāia, beárca "are părul tăiat" (femei).

A.Inf.pr.: DANU D.NATALIA (dānu natáliia), 61 de ani, căsătorită, lucrează la C.A.P., 4 clase. Părinții sînt din același sat, agricultori. La fel și soțul, care are 5 clase primare. O foarte bună informatoare.

B. Alți inf. 1. GHEORGHIU NECULAI, 60 de ani, 2 clase. (Apicultură.)
2. POTORAC D. MIHAI, 57 de ani, 4 clase primare. (Agricultură.) 3. VERGA H. NECULAI, 67 de ani, 5 clase primare. (Agricultură. Apicultură.) 4. VRABIE MIHALACHI ION, 72 de ani. (Oierit.)

598. DUMEȘTI, jud. VASLUI

Localitatea dumest¹ este așezată pe valea superioară a Birladului, în partea de NV a jud. Vaslui, pe calea ferată Buhăiești-Roman. Satul mai vechi poartă numele Dumestii Vechi și este situat la 1 km de localitatea anchetată. Ancheta lui S. Pop a fost făcută în Dumestii Vechi. Prima atestare este din anul 1585 (DIR, A-XVI, III, 289). După tradiție, întemeietorul satului a fost unu duma. În Dumestii Noi, unde se află și sediul comunei, cei mai mulți locuitori au fost în trecut olăcași. Unele familii, ca sîmîu^uc, coval^uc, filipi^uc, sînt venite cu două generații în urmă din alte locuri.

Locuitorii își spun dumesteni¹; - ștean și sînt în număr de 2341. De Anul Nou, copiii umblă cu capra, cu aratul, cu buhaiul, cu haiducii, cu semănatul.

Principalul curs de apă este bîrlădu (după regularizarea cursului, "se cheamă și canal"). Alte ape: pirău ketrósulu "care dă în bîrlád", ~ vălea rîngóii (și pi rîngóia), ~ mori, ~ gă^uuresi, ~ fundu văii "care dă-n gîrla vekí", ~ prisqasí, ~ petresí. N.top.: dealu cotuni, ~ coasta gă^uuresi, ~ coșărilu "altădată au fost aici coșare", ~ ketrăriii, ~ pi lisu sau ~ lişulu, ~ rafaiili, ~ izvorlu, ~ coticulu; izlazuri: izlazu la luncí, ~ la ketrósu, ~ coasta lúsi, ~ deasupra văii mar¹. Alte n.top.: gropu coticulu "loc cu multe gropi, de unde s-a scos piatră; de aici izvorăște pirău petresí".

Părțile satului: coada iázului sau vălea gîşti, vălea rîngóii, pi dealu bésulu, în cartier "partea nouă a satului", în caldarar¹. Localități învecinate: băseşt¹ "este tîrguşor", armăşán¹, skinétea, suholét, gă^uuréní [a.], jîgoráni [a.], ţibăneşt¹, coticu, todiréşt¹, grînd, rafaiila, vălea mări, dumestí vek, skítu mălinéşt¹.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În localitate există primărie, 3 școli generale, cămin cultural, bibliotecă. Pentru cumpărături, merg la tîrg la băseşt¹, joia, la negréşt¹, duminica, la ţibăna, marţea, la roman, tot marţea. Mulți lucrează la Galați, Iași (la vii),

Scînteia, Ciurea, Vaslui și în alte locuri. Copiii merg la școlile superioare din Iași, iar la liceu la Vaslui și Negrești.

Nume: sîmîuc (și sînuc), ăluonițî, șobanu, îmariu, petreșel, șăcuianu, horobăț, pașăniuc, smintișuc, zugăriu, panaiintî, sason (și sason), butnăriu, pîzăriu, băisăn, burlașuc. Prenume: görgi, vasili, costăki, ăluon, neculăi, mihăi (nîhăi [B]), cornel, maricel, sorin [R]; ileana, paraskiva, mariia, ăioana, proșira. Porecle: cucóș "mama lui a furat un cocoș", măgăr¹ "are urechi mari", struț, pui, strujan, berbéc, mițî, țibik "poreclă dată după un cîine numit așa", șui, tocăni, lupu, hăiti.

A.Inf.pr.: IONIȚĂ V.V.GHEORGHE (ăluonițî görgi), poreclit mițî, născut în localitate, 47 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Iacuci, Ivesți și Iași, între 1946-1948. Citește cărți și ziare. Părinții, agricultori, sînt originari din același sat. Are 5 copii, dintre care unul este elev la o școală profesională din Iași, o fată muncitoare la Iași, un băiat șofer, iar ultimii doi elevi în sat. Un informator bun.

B.Alți inf.: IONIȚĂ GH.PARASCHIVA, 46 de ani, soția inf.pr.(Cînepă.)

599. NEGREȘTI, jud.VASLUI

Localitatea se află în partea de NV a jud. Vaslui, pe valea superioară a Bîrladului. În 1969 a fost declarată oraș. Este atestată în anul 1590-1591 (DIR, A-XVI, III, 465).

Locuitorii, în număr de 4387, își spun negreșteni¹; -ștean și sînt romîn¹, moldoven¹. De Crăciun și de Anul Nou, copiii umblă cu madăma, cu hai-dușii, cu ursu, cu căpra, cu buhăiu, cu steăua, cu colinda (fetele).

Principalul curs de apă este bîrlădu. Alte ape: șacovățu, durducu "se varsă în bîrlăd între negrești¹ și voinesti¹ (durducu este numele pîriului stăvnic aproape de vărsarea lui în Bîrlad)", gîrla di la pōdu roș. Dealuri: dealu vălimări, ~ bobeica "îi izláz", ~ grind, ~ la môtăș; iazuri: iazu lui sîm-sînzon, acum iazu gostătului.

Părțile satului: părtia di zos, ~ di sus, tîrgu, în ursăr¹, în skî-năș. Localități învecinate: vălea marea, șoătili, hucu, siliștea, cúza-vódf, ipătili, alicsăștii, frăsúzi, căzăneshii, părpanița, poiăna.

Ocupația celor mai mulți locuitori este agricultura. La iarmarocul care se ține în fiecare duminică vin țărani din toate satele învecinate. În localitate există liceu, cinematograful, bibliotecă, spital, cămin cultural, organizații comerciale, mici ateliere mestesugărești, întreprinderi agricole etc.

Pentru studii superioare, tinerii merg mai ales la Iași.

Nume: sofróni, ispír, rúsu, pávál, nimirzág, bášu, doroftéi, bón-tea, munteánu, boitán. Prenume: liuón, vasíli, costáki, dumítru, neculái, gór-gi, lénța, anéta, natalíia, hileána, agláia, taliía, maríia.

A.Inf.pr.: DOROFTEI C.NECULAI (doroftéi neculái), 46 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Ivești, Tecuci și Iași, între 1946-1948. A mai fost plecat din sat timp de 3 luni la Ploiești. Citește, mai rar, cărți și ziare. Părinții, originari din aceeași localitate, au fost agricultori. Soția este din satul rása, com. Țibănești, a învățat 3 clase. Au 7 copii, dintre care 4 au urmat sau urmează școala medie. Un informator bun, care a putut răspunde la toate chestionarele.

600. FUNGEȘTI, jud.VASLUI

Localitatea este așezată în partea de NV a jud. Vaslui, pe Valea Rahovei, la 35 km de orașul Vaslui.

Este atestată în anul 1437 (DRH,A, I, 239). După tradiție, satul a fost clăcășesc. La sfârșitul secolului trecut, a devenit târgușor.

Locuitorii își spun pűzeštén¹; -teán și sînt romín¹; -mín, moldovén¹; -văn. Cei din jur îi poreclesc covrigár¹ "pentru că a fost și este târg cu multe crîșme, cu covrigi".

Numărul locuitorilor: 1042. De Anul Nou, copiii umblă cu căpra, ou țurca, se fac haidúș, moșneág.

Pe teritoriul satului curg píráu rácova și gírșeneánca. N.top.: deálu mórilor, rotárii, crúși, haragóji, kiscánilor, drágán, bătrîni, foișórlu; válea mînăstiri; păduri: pádúrea prisási, haragója, rotárii, la mór¹, fúndu vái, scurtósu, válea mînăstiri.

Părțile satului: sátu pűzešt¹ și tîrgu pűzešt¹. Localități învecinate: sílișteá, armășoáia, rádiu vek, nou, toporást¹, cursást¹ deal, váli, stejáru "fost porcáret", gírșén¹, dumbrávén¹, trohán, rácovița, rácova, slobozîi, tatarca.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În localitate există primărie, școală, dispensar, cămin cultural. Foarte mulți oameni merg la lucru în alte localități din țară. Centrele comerciale mai importante sînt la Vaslui și la Bacău. În sat are loc târg în fiecare duminică. Copiii merg la liceu în orașele Vaslui, Bîrlad, Huși, iar la universitate la Iași.

Nume: bârzu, mocănășu, hangănu, vlásă, tolgăcă, turtuc, pérju. Prenume: iiuón, vasíli, górgi, grigóri, neculái, ilíi; maríia, catrína, catínca, íileána, maríta. Porecle: turél, terénti.

A.Inf.pr.:HANGANU ION (hangănu iiuón), poreclit terénti, născut în localitate, 67 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Tighina, Alexandria, Roșiorii de Vede, a fost concentrat și pe front. Citește rar ziare. Părinții sînt originari din localitate, au fost agricultori. Soția, din același sat, are 4 clase. Au 3 copii, un băiat maior în armată, și două fete, măritate.

Un informator excelent, care a putut fi folosit pentru întreaga anchetă.

601.MĂRĂȘTI, FILIPENI, jud.BACĂU.

Localitatea se află la 30 km NE de Bacău. Mai înainte s-a numit vălia mărăștí sau mărăștí; locuitorii își mai numesc satul pi váli. Atestat cu numele Mărăști la 1610 (DIR, A-XVII,II,273). La 1803 satul Mărăștii (CONDICA, I, 316) este răzeșesc, iar la sfîrșitul secolului trecut actualul sat era compus din cătunele Mărăștii de Sus sau Valea, Mărăștii de Jos sau Satu de Jos (contopite acum într-un singur sat) și Bălăia (acum sat tot în comuna Filipeni). După tradiție, se spune că ar fi sat răzeșesc, mai nou decît satele Brad și Bălăia, între care s-a întins, unindu-le.

Locuitorii, în număr de 651, se numesc mărășténí; -teán și sînt porecliți de vecinii lor mazílí, cí adică cam zgîrșít.

Prin localitate curge dunavátu, numit de localnici vălia dunavátulu sau vălia, cu afluenții: pirá'u bălăia și ~ di pi brad. Dealuri: măgura, rún-cu, bítca, zária glódurí, ~ dobréní, diálu buhánului, ~ secári; văi : báhna, țintirímu, porcárețu, pi vírnáva, buláuu; terenuri agricole: vălia mărăști-lor, báhna, porcárețu, poiána, dobrána, rún-cu, blidáru; izlazuri: la íápa, zăvuáia, măgura, ím prisácá.

Se învecinează cu bărtășéstí (din comuna víforání), glodișuári (din comuna săcuiéní), obírșíia (din comuna glódurí), glódurí (numit acum Izvoru Berheciului) și (din comună): baláia, brádu, filipéní. Ca grai, filipéní

e deosebit de satul Mărăști prin aceea că locuitorii, după tradiție veniți de la Vatra Dornei și împrăștiți pe loc, spun: mărg, amu. Locuitorii sînt agricultori, la noi cu sápa și cu sášerea, se ocupă cu creșterea vitelor. O parte din bărbați și tinerii lucrează la oraș, calificați și mai ales necalificați, în construcții la Bacău; fac naveta săptămînală. În localitate se află

C.A.P., moară de aburi, ateliere meșteșugărești, școală generală, cămin cultural, bibliotecă, punct sanitar, cooperativă de consum. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg mai ales la târgurile săptămînale de la Bacău și Gălbănuș. Copiii locuitorilor merg la școli profesionale la Bacău, Iași, Brașov, Galați, la liceu merg la Bacău, iar la facultate, la Bacău și Iași.

Nume: arintón, breănni, zahariia, nastásî. Prenume: görgi, vasîli, ilión, duníttru, [R] cornél, cristinél, zélú, rádu; iliána, maríia, ána, [B] ruosánda, casándra, marguála, savásta, [R] daniéla, rodíca, gábi. Porecle: kínézu, guri-strimbâ, sára măsîl, castravéti (bărbați); pusuása, după numele soțului, bălănuáii, bugănița, sau după porecla lui, a lu kițigói.

A. Inf.pr.: NITĂ VASILE (nițî vasîli), poreclit kițigói. Are 48 de ani, este agricultor, crește și animale, nu a fost angajat la oraș. A învățat 4 clase, armata a făcut-o în 1946-1948 la Călărași, Galați și Constanța. Tatăl său este din Bălaia, a venit în sat prin căsătoria cu o localnică. Este căsătorit, soția este din Bălaia, a învățat 4 clase. Au o fiică elevă la liceu în Bacău, vine acasă în vacanță. Cu sigla [I], informatorul a răspuns și la unele întrebări din chestionarul special de agricultură. (Și texte.)

B. Alți inf.: 1. PALADE I. VASILE (paladi vasîli), de 50 de ani. Este agricultor, a învățat 5 clase. Bun cunoscător al domeniului abordat, a dat răspunsuri ample, aducînd unele completări cu caracter etnografic, alteleori remarcînd unele deosebiri de roștire de la loc la loc: sînt robiseiurî mulți: la fruntéștî is alți robiseiurî, la noi la mărăștî is altili. (Agricultură; texte.) 2. CAPĂȚINĂ I. NECULAI, de 42 de ani, localnic. Este agricultor și viticultor. Cunoaște bine domeniul abordat, au avut și părinții vie. (Viticultură.) 3. ZAHARIA ION, de 49 de ani, localnic. A învățat 7 clase. Este gestionar la magazinul sătesc și stupar de 20 de ani (a citit și cărți de specialitate). (Apicultură.) 4. Nastásî Clîmpea, de 54 de ani, localnică, soția inf. 5. A învățat 5 clase, este agricultoare și țesătoare. (Cînepă; texte.) 5. Nastásî Jorj, de 62 de ani, localnic. A învățat 4 clase, este agricultor, a fost 30 de ani cioban. Are un defect de dicție, de care este conștient: roștește pe g interdental. (Oierit; texte.) 6. Iörga Ve Görgi, de 43 de ani, localnic. A învățat 7 clase și un an și jumătate școala profesională la Bacău, este tîmplar la C.A.P., cunoaște puțin și meseriile înrudite. În răspunsurile sale, pe lîngă denumirile populare ale sculelor și operațiilor, a dat și termenii tehnici, mai după cărți, învățați la școală. (Meserii.)

Localitatea petrești este la 35 km SE de Bacău și la 40 km NE de Adjuș. Atestată cu numele Petrești la 1522, v. DIR, 2-XVI, 1, 197 (dacă eu considerăm probante ispisoccele de la Ștefan cel Mare din 1481 și 1495, v. URICARIUL, VI, 309 și 235, care s-au pierdut). Este posibil ca numele să fie legat de cel al lui Petreș Parosă, căruia la 1490 (DRH, 4, III, 133-134) i se confirmă proprietatea asupra pe care a apărut satul. După tradiția locală, pe aceste locuri - la Soci, sat vecin - s-a luptat Ștefan cel Mare cu Radu cel Frumos; un oștean, Petreș, a înfrânt satul. Locuitorii, în număr de 935, sînt petreșteni¹; -tean.

Prin localitate curge pirăuul vlădneișel, cu afluenții: pirăușu cari vini di pi cucuăra, buguăia, ripa fîntîni, pirăuul șarpilui. N. top.: dialu bisărișii, ~ giia popi, ~ motocului, pi ketri, poiăna niămtului, zăria giilor, arșăua, mogilița, măgura; ripa silistii, ~ di pi cucuăra, ~ fîntîni, ~ corbula, ~ lu ūobreja, ~ din plopuașu, ~ din valea lu mișicî; terenuri agricole: tăbia lu gogu zamfirăscu, pădurea căpitănelui, mogilia lu strat (sau motoc); fișturi: pi iaz, pi șăsu di zoa, pi șăsu di la cūrtea căpitănelui.

Partile satului sînt: valia di din sus, valia di zoa, dialu. Vecinii satului sînt vlădnice (sau vlădnice), giăvăștii¹, hutu, gălincăna (Găiceana), lhebénii¹, motocu, rășu, horzăștii [a.]. În apropiere de Petrești se află așezarea nouă (de cca 20 de ani) satu nou (sau tasinu). Sînt deosebiri de grai în satul Pîncești, unde se spune lele în loc de țetă și sînt curenți fonetice: fumeli¹, buiăli.

Locuitorii sînt agricultori, cei mai mulți lucrează în sat; mulți sînt angajați la I.A.S. Răcăciuni, cîțiva sînt muncitori la Bacău.

În sat există C.A.P., moară de aburi, școală, cămin cultural, dispensar, oficiu poștal.

Ca să vîndă și să cumpere merg la Răcăciuni și la Bacău. Copiii locuitorilor merg la liceu și facultate la Bacău.

Nume: bărbu (bărbulești¹), damián (dămienestii¹), mihăiilă (mihăiilești¹), dikiu (dikiestii¹), ūobreja (ūobrejăștii¹), kiriác, trifán. Prenume: liūon, vasili, [R] dănúț, florinel; marie, ileána, [B] lisavéta, catrina, măriūca, [R] florinela, gabrielă, lučica. Porecle: șitiră, strizoi, lipovănu, priboi, șomirci, teșu (bărbați); kipa lu buki, căpri, tuléica, carbaruăia (fe-

mei).

A. Inf. pr.: DAMIAN MIRCEA (damian mirša), poreclit zumări, de 49 de ani. Este agricultor, viticultor. A învățat 6 clase, citește ziare. A făcut armata la Bacău, în 1941. Între 1935-1940 a fost cîteva luni pe an la Focșani, la lucru la vie. Părinții săi sînt agricultori, tatăl localnic, mama din Corbeasca. Soția sa este localnică, agricultoare. Taciturn din fire, a dat răspunsuri scurte, dar foarte precise, nu a divagat, nu este influențabil la sugestiile celorlalți participanți. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. Kiriăc Ve Gorgi, de 37 de ani, localnic, a învățat 6 clase, agricultor și stupar (cu lecturi de apicultură), cunoaște bine și meseriile sătești. Are grai local amestecat cu elemente fonetice literare (africata ĉ în locul fricativei ș). (Apicultură, Meserii.) 2. BARBU ELISAVETA, de 41 de ani. A învățat 7 clase, este agricultoare, țese din copilărie. Soția inf. 3. (Cînepă; texte.) 3. BARBU COSTICĂ, de 41 de ani, agricultor și, pînă la 22 de ani, cioban an de an, apoi a stat cu intermitențe la stîină. A învățat 7 clase, citește ziare și ascultă la radio, îi place să știe "ce e în lume". Cunoaște foarte bine varianta locală a oieritului. (Oierit.)

603. ORBENI, jud. BACĂU

Localitatea Orbeni¹ este la 37 km S de Bacău și la 18 km N de Adjud. Atestată la 1638 (CATALOG, II, 262). După tradiție, trei oșteni ai lui Ștefan cel Mare au primit pămînt pe aceste locuri: Dragoș, întemeietorul satului drăgușani¹, Orbanu sau Orbea, întemeietorul satului Orbeni, Scurtu, întemeietorul satului scurta. Pe la 1900, în sat au venit și clăcași, aduși să muncească pe moșia boierilor Negrea și Buzdugan. Locuitorii, în număr de 2699, sînt Orbănari¹; -năr.

Prin localitate curge sîrétu, cu afluenții pe teritoriul satului: pîrău Orbeni¹, ~ scurți, șupoti, bălca. N. top.: dialu măsănu, ~ islázulu, ~ budăiilor, ~ părăzinilor, ~ yîiilor pi cozonăc^u, ~ yîiilor la buzdugan^u, ~ yîiilor drumu scurt^u, ~ yîiilor la lutăriii, ~ la șimitir^u, ~ căpu drăcului, în dial la fîntîna pîpi, ~ la bisărici, șirêșu, răpăgariu; vălia uărbi, ~ ji-tării, ~ giți rău, ~ lu burdii, fîntînili mocan¹; izlazuri: islazu la vălia uărbi, ~ în șupoti, ~ liuon pîpa, șoca, nikituş^u, zāvōi, stânca; rîpa la șocu, ~ la tomescu, ~ la liuon guăgi, ~ la dunîtru nîhălsă, ~ la neculăi morăru, ~ la vasili ursăki, ~ la kelmuş iordăki, ~ la giță dîma, ~ la șupotu olăru-lu, ~ la fîntîna pîopi, fîntîna mōcanulu, yîia lu ūdreă, pîntia răiului, ilii

dunăva, i^uon kiriác; terenuri agricole: c^uornit, su moisiia, kímnití, lúnca uorbéní, ~ lu i^uon p^uopa, buzátⁱ, coloneása, gárdy iⁱilor, la simitirⁱ, im fáta silózu, skínu gréculu, fintína zădăruaíi, dărăbán; p^uodu la páscil, ~ la gítfi tilití, ~ la nícu lu crásún; drúmu pi la m^uoráru, ~ pi la kelmuşăstⁱ, ~ pi la costicí zamfir, ~ pi la muára lu mária lu faim, ~ pi la costicí flo-réscu.

Satul are următoarele părți: la gítfi tilití, céntru, la mária lu faim, la răzăşⁱ, la luz (sau clăcaşi), cătúna lu gítfi góra pîn la cotofánu i^uon și se învecinează cu scúrta, drăguşáni [a.]. Din 1950, în apropierea localității s-a înființat o colonie de muncitori veniți din împrejurimi numită silózu. Locuitorii sînt agricultori și crescători de animale. Înainte bărbatíi mergeau în timpul sezonului la lucru la vie la Odobeşti, Panciu. Acum par-te din bărbatíi - mai ales cei tineri - lucrează în industrie la Gheorghe Gheor-ghiu-Dej, Bacău (deplasări săptămînale) și Braşov (deplasări lunare). În sat există C.A.P., siloz de cereale, cooperativă meşteşugărească, consiliu popu-lar, școli, cămin cultural. Ca să vîndă și să cumpere, locuitorii merg la Sas-cut și la Răcăciuni. La liceu, copiii locuitorilor merg la Bacău.

Nume: kelmuşăsti [a.], păscăleşti [a.], andronişeşti [a.], fă-iinēşti [a.], drobotēşti [a.], murăreşti [a.] (dintre foştii răzeşi), pă-văleşti [a.], duţăsti [a.], suruží^u (dintre foştii clăcaşi). Prenume: i^uon, vasíli, costicí, górgi, [B] grigóri, ştefán, [R] c^uornelús, iⁱožen, a^uurél; mária, anica, ileána, sándica, paraskíva, [B] marguála, paraskíia, maránda, catiŋca, mária, [R] margaréta, sílvia, a^uurelia, liliána. Porecle: múşa, boşorógu, coşărcáriu, teleánca, tírşárⁱ, púta cápri, buşimánu (bărbaţi); strímba, hárkişa, gálbižuása, şopeleága, fornoíita (femei).

A. Inf. pr.: PASCĂL I. ILIE (páscil iⁱliíi), poreclit kélbósu, 49 de ani, a învățat 4 clase, citește ziare. Este agricultor, se mai pricepe la yíii, la likít la cásí. A făcut armata în 1943-1945, a fost pe front. Soția sa s-a născut la di^uokét (Vrancea), a venit de la 6 ani în Orbeni. Inf. se descurcă cu greutate la paradigma verbului (mai ales m.m.c.perf.). Ancheta s-a făcut la locuința inf.3. Nu la toți vorbitorii satului u final se aude la fel de bine și de frecvent. La înregistrările de texte, unii inf., deși nor-mal au asemenea rostire, au evitat-o cu multă atenție, rostirea cu u final fiind considerată ca vorbire "înapoiată". (Și: texte.)

B. Alți inf.: 1. Dróbota Ĉe Costákí, de 62 de ani, a învățat 4 clase. Este agricultor și viticultor. (Agricultură, Viticultură; texte.) 2. Bordeiánu

Görgi, de 52 de ani, a învățat 4 clase. Este agricultor și apicultor, a citit cărți de specialitate. (Apicultură.) 3. Anica Ilie Dămian, de 62 de ani, agricultoare și țesătoare. (Cînepă, texte.) 4. Crășun I Vasili, de 50 de ani, localnic. (Oierit.) 5. Păscăl I Costantin, de 58 de ani, localnic, a învățat 4 clase și gimnaziul industrial. Este rotar. În anchetă are tendința la început să dea răspunsuri "după carte", vrînd să dovedească ce înseamnă să fii meseriaș calificat. Revenit la registrul fonetic dialectal, oferă paralele termeni populari și tehnici, însoțiți de explicații suplimentare. (Meserii, afară de fierărie și cojocărie; texte.) 6. Păscăl I Görgi, de 58 de ani, localnic, a învățat 4 clase și gimnaziul industrial la Răcăciuni. Este fierar. Deși a făcut școală, vorbește în grai local. (Meserii: fierărie, cojocărie; texte.)

604. GODINEȘTII DE JOS, VULTURENI, jud. BACĂU

Localitatea godinești di zos este la 38 km SE de Bacău și la 80 km N de Tecuci. Atestată la 1616 (DIR, A-XVII, III, 37), iar Praguri, probabil inclus în localitate, atestat la 1607 (DIR, A-XVII, II, 118). După tradiția locală, satul este vechi, de cca 500 de ani, de la Ștefan cel Mare, întemeietorii lui ar fi frații Godin, niște ciobani.

Locuitorii, în număr de 444, își zic godineștén¹; -teân și sînt porecliți de vecinii lor răzăș - șicî-s mai fudûi.

Prin localitate curge pîrîul răprîvăt cu afluenții: pîrău fîndu vâii și ~ tábîra. N.top.: dîalu móri, ~ scăunului, la dial; vălia frății, ~ cuibăreșt¹, ~ sâlcîii, ~ merilor; terenuri agricole: pi lan, pi muruiălî, cuibăreșt¹, plêsa, bălora, poiăna; păduri: săcătura, poiăna, todea, pădurea gălsén¹.

Părțile satului: pîrîu dîalului, la bénka la dial, fîndu vâii, la stan la vâli. Vecinii: godinești di sus, medeléni [a.], vălia lúpului, tomozéi, răprîvăt. Mai nou este ultimul, de cca 40 de ani, cu locuitori veniți din Valea Lupului. Ca grai se deosebesc cei din Valea Lupului, care se zice că sînt dorneni, aduși cu ocazia improprietăririi de la 1864: ei cîntî mórta = îl bosc, folosesc m.m.c.perf.perifraștic (m-am fos_dus), prescurtează numele proprii la vocativ: tua! go! și palatalizează fricativele labiodentale în tip nordic (ș, z, nu h, y). În Valea Merilor sînt cîteva familii de secui catolici, care vorbesc ungurește și românește.

Locuitorii sînt agricultori, în ultimii ani mai ales cei tineri lucrează în construcții sau industrie la Bacău, Galați, Hunedoara, unii sînt

calificați, cel mai adesea fac navetă lunar.

În sat există I.M.A., C.A.P., unități meșteșugărești, școală generală, cămin cultural, bibliotecă, dispensar, magazin sătesc. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Uncești și Lozinca. Copiii locuitorilor merg la liceu la Bacău.

Nume: kiriác, apóstu, samsón. Prenume: vasíli, i^uón, górgi, [R] gábi, lúlu; lisavéta, marguála, maríia, ileána, anéta, [R] gábi, cármén. Porecle: škópu, gílcí, strímbu, zgíršítu, cúcu, bulimán, tíru, uogází, cáfáláu, hohán (bărbați); colțáta, púllí, fudúla (femei).

A. Inf. pr.: HÎNCU GHEORGHE (hîncu górgi), poreclit mucléti, are 43 de ani. Este agricultor, a lucrat și la Galați cinci ani la C.F.R. A învățat 4 clase. A făcut armata la București (1950-1953). Soția este din satul vecin Ghilăvești, agricultoare, a învățat 3 clase. A făcut adesea completări de ordin etnografic și observații cu privire la vechimea termenilor, la sinonime. (Și: Agricultură).

B. Alți inf.: 1. ȚĂRANU I. ANDREI, de 61 de ani, 7 clase. Este agricultor și viticultor, a avut vie mereu; vie nobilă are de 10 ani. (Viticultură.) 2. Dobrăniș Costicî, de 59 de ani, 6 clase. Are stupi de 20 de ani, a citit cărți de stupărie. (Apicultură.) 3. Bóga Didina, de 45 de ani, 4 clase. Agricultoare, țese de mică. Acolo unde întrebările nu se potrivesc cu cunoștințele ei, explică cu răbdare, într-un firesc grai local, particularitățile practicii locale. (Cînepă; texte.) 4. Gítu Miticî, de 31 de ani, 4 clase. Este agricultor; în ultimii 5 ani se ocupă numai cu oile. (Oierit.) 5. Kiriác iⁱ Gícu, de 42 de ani, 4 clase. Este lemnar din tinerețe, a învățat meseria la meșter. Comunicativ, inteligent, s-a conformat repede cerințelor anchetei, dînd ca răspuns și termenii de specialitate și denumirile cunoscute de "oamenii care nu sînt de meserie". În timpul anchetei, desfășurată în atelierul inf., uneori, pe lîngă întrebare, am indicat și unealta în discuție. (Meserii.)

605. BUDA, RĂCHITOASA, jud. BACĂU

Localitatea se află la 35 km SE de Bacău și la 32 km V de Bîrlad. Înființat pe la 1750 (MDG), atestat la 1774 (MOLDOVA, I, 586, 597). După tradiția locală, Buda este sat de răzeși de pe vremea lui Ștefan cel Mare, înființat de Budașu, un ostaș al lui. Locuitorii, în număr de 497, sînt budénⁱ; -deán.

Prin localitate curge zeletínu, cu afluenții: ápa dănăiili (cári

cúrzi di la şípotu bogdánului), pírí^uu dim_pútín¹, bogdán^u şi torentele: pí-
ríu scău^uiéni, ~ boroáia, ~ plopuása. N.top.: diálu cétătú^ui, ~ bogdánului,
~ ^uodăi, ~ mícului, ~ scău^uielilor, ~ boró^ui, ~ dún^uci; terenuri agricole, ca-
re au acelaşi nume cu dealurile şi în plus: scău^uunu lu breáhní, gruápa cétăt-
tú^ui, ~ făr^ucási, fúndu boró^ui, máru lui rogóz, pornitúr^u, şáz-brátuáia, cor-
duáia-magazíia, la ifrím, ^uobştii, mázánáru, diálu motášului, la potécí, la
cútura, la kiscu móri, la badeásca, la ^uodăi, diálu bisárisi, peştíuáia, vá-
lia lúsi, zára avrámeştilor, zbíngu; ripe: la scău^uunu lu breánă, la ^uocuáli,
rípa bogdánului, ~ boró^ui, ~ scău^uielí, ~ făr^ucási, ~ mázánáru^u, ~ pútínilor, ~
vália scău^uielí; păduri: bogdán^u, pădúrea cétătú^ui, ~ scău^uielí, ~ grécului,
~ pornitúr^u, boroáia, kírvasíia; drumuri: drúmu boró^ui, ~ bírládului, ~ bisá-
risi, ~ peştíuáiei, ~ bogdánului, ~ máru lui rogóz, ~ la flóreá, vália grécului,
~ scău^uielí. Cei mai apropiaţi munţi cunoscuţi sînt munţi vrán^uci.

Părţile satului sînt pi scău^uielí, la bogdán, pe drúmu magazíi,
pi şoseá í sus, pi valí-^uzós. Se învecinează cu rákituása, barcána, magazíia,
făr^ucása, brátuáia, dănăiíla, pútín¹ (toate din comună), slobozíia, colonést¹,
avrámeşt¹, fúlg^u. Mai noi sînt slobozíia, colonéşti [a], fúlg^u. Ca grai, rá-
kituása, slobozíia şi fúlg^u se deosebesc prin folosirea fricativelor moldove-
neşti ^ş, ^z provenite din palatalizarea lui ^y, ^f: ^zín, ^şerb, în loc de ^gín (sau
^yín), ^herb, ca în Buda.

Locuitorii sînt agricultori, se ocupă şi cu lucrul la pădure şi vi-
ticultura; în ultimii ani, mai ales bărbaţii (cca 60), sînt muncitori indus-
triali, cu navetă lunară sau săptămînală. În sat se află C.A.P., ocol silvic,
atelieri de dogărie, fierărie, jocari, tímplari, tinichigii, cooperativă de
consum, şcoală, cămin cultural, dispensar, bibliotecă. Bărbaţii mai pleacă şi
la fabrici sau în şantiere la Braşov, Galaţi, Bîrlad, Focşani, Ploieşti, Bucu-
reşti. Ca să vîndă şi să cumpere produse, locuitorii merg la tîrgul săptămînal
de la Răchitoasa sau la Puleşti, Stăniş^uşti, Onceşti, Izvoru Berheciului, Ră-
deni, Plopana, Vaslui, Bacău. Copiii locuitorilor învaţă la liceu la Podu Tur-
cului, Bîrlad, Adjud, Bacău, iar la facultate, la Iaşi şi Bucureşti.

Nume: dán^u, lázár, pădúri, breáhní (sau breání), pópa, rogóz. Pre-
nume: górgi, í^uón, vasíli, [R] líviu, auurél, gábi, florínél, cătálin; íliána,
mariia, catínca, [V] íuána, ortán^uta, aníca, vasílca, steríiána, lisavéta, lí-
^uonóra, auréliia, [R] semfóra, gabríiela, dána, cóca, anísíia. Porecle: bírná-
şa, panáki, goloméi, vasíli la ^uudí (bărbaţi); bírnási^uta, tántuáia, şof, bádă-
ruáica, hárşkinuáia, kurluáia, a lu zgrímbea (femei).

A.Inf.pr.: PĂDURE I.GHEORGHE (păduri górgi), de 40 de ani. Este apicultor și viticultor, în ultimii ani este brigadier la C.A.P. A învățat 7 clase, citește ziare și cărți. A făcut armata la Caracal și București între 1952-1955. A făcut 6 luni la Roman școala de brigadieri. Soția este din Răchitoasa, a învățat 7 clase. Între chestionarul general s-au intercalat și chestionarele speciale, făcute cu inf. care au asistat la porțiuni din chestionarul general(Și:Agricultură, Viticultură; texte.)

B.Alți inf.:1.DUDESCU ION (i^uon me dudescu), de 92 de ani. A învățat 4 clase, a umblat mult prin țară cu armata și războiul. Este vechi stupar. Are placă dentară; pronunță și aude bine. A citit câteva broșuri de stupărit.(Apicultură.) 2. LAZĂR FRĂSINA (lázăr frăsína sau lenúta), de 59 de ani, agricultoare și țesătoare. A învățat 7 clase. A asistat la aproape întreaga anchetă, este inteligentă și dezinvoltă.(Cînepă; texte.) 3.FLOREA I.ION (fló-ria i i^uon), de 40 de ani, a învățat 4 clase. După terminarea armatei, a stat 7 luni la București. Este cioban de la 14 ani.(Oierit; texte.) 4.DRAGOMIR ION (i^uon dragomir), de 62 de ani. A învățat 5 clase, este tîmplar, a învățat meseria la Puiești, la un meșter român.(Meserii, afară de fierărie; texte.) 5.LAZĂR T.GHEORGHE (lázăr te górgi), de 64 de ani, fratele inf.2. A învățat 4 clase. Este fierar, meseria a învățat-o la meșterul ungur Ludovic, de la care cunoaște unii termeni germani.(Meserii: fierărie; texte.)

606.IVĂNEȘTI, jud.VASLUI

Localitatea este așezată în partea de NV a jud.Vaslui, pe Valea Racovei, la 24 km de orașul Vaslui. Este atestată documentar în anul 1622 (DIR, A-XVII, V, 148). După tradiția locală, locuitorii au fost răzeși. Localitatea a devenit, apoi, un mic târg, cu iarmaroc săptămînal, care se ține duminica (înainte se ținea joia). Numărul locuitorilor a crescut cu oameni veniți de prin alte părți. În urmă cu un secol, localitatea se numea hușăniⁱ.

Locuitorii, în număr de 1932, își spun iⁱvăneșténⁱ; -teán și sînt moldovénⁱ, romínⁱ. De Anul Nou se umblă cu capra, ursul, plugușorul, colinda (fetele), se fac mascați, haiduci, modoránⁱ.

Principalul curs de apă este riul rácova. Alte ape: pîrăuu golo-gófta, ~ coșăștilor ("din satul coșăștⁱ"), ~ broșténⁱ, ~ válea mări. N.top.: deálu morii ("erau mori de vînt"), ~ lu vasíliuu, ~ jîdozîna, ~ kiliíi, ~ broșténⁱ, ~ șetátea, ~ vărzăriia ("se cultiva varză"), ~ zăláriului sau în zălérⁱ, ~ déca, ~ șîndilîta, ~ lu bușíli; izlazuri: iⁱzláz la iázu drácului. Alte

n.top.: la Iezăr, la fîntîna lu plăşîntă.

Părţile satului: şéntru, kíliia, gologófta, váleá cínipii, balíca ("toate au fost sate aparte, care s-au unit în ultima vreme cu Ivăneşti"), Iezărélu. Localităţi învecinate: váleá máre, hîrţovenii, broşténii, kíliia, váleá cínipii, balíca, gologófta, buscáta ("sînt numai cîteva case, oamenii sînt numiţi buscăţân¹"), ursoáia, bléşca, algína, moára síma sau túlburea, váleá oáanii, coşăşt¹, coşca, fundătúra nícfi şi ~ mári, burlăşén¹. Celor din broştén¹ li se spunea pe timpuri rusnáş; -nác. Pentru unele localităţi am notat numele locuitorilor: válimăreán, kíliián, cínikán, balicán, gologofteán, ursoián, váli^uoneán, coşăşteán, coşcán, fundén¹, fundăturén¹, bleşcán, burlăşán.

Ocupaţia locuitorilor este agricultura şi creşterea vitelor. Sînt şi meseriaşi: lemnari, croitori, cizmari etc. În localitate există şcoală generală, cămin cultural, bibliotecă. La târgul săptămînal vin oameni de pe Valea Racovei, Valea Lipovei, Valea Tutovei, de pe la Vaslui. Centrul comercial mai apropiat este oraşul Vaslui. Mulţi bărbaţi merg la lucru pe şantierele din Vaslui, Braşov, Constanţa, Bucureşti, Iaşi etc. La şcoli medii şi pentru studii superioare, copiii merg la Vaslui, Bîrlad şi la Iaşi.

Nume: zahariia, pópa, cálu ("în satul gologófta"), budeánu, lukián, neámţu. Prenume: górgi, vasíli, neculái, dunítu, costákí; mariia, iileána, anica. Porecle : şkópu ("nu prea sînt").

A.Inf.pr.: GOSPODIN DUMITRU (gospodín dumítu), 56 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Vaslui, între 1939-1941, a fost pe front pînă în 1945, fiind şi rănit. Are foarte puţine legături cu oraşul. Citeşte ziare şi cărţi. Tatăl său s-a născut în comuna Tunari, jud. Ilfov. Mama este originară din localitate. Soţia informatorului este din satul cursăşt¹ -vále, jud. Vaslui, are 4 clase. Au trei copii, care au urmat liceul sau şcoala profesională. Un foarte bun informator. (Şi: Agricultură, Viticultură, Cînepă, Meserii.)

B. Alţi inf.: 1. MUNTEANU N. COSTACHE, 59 de ani, 4 clase. (Agricultură.) 2. ŞTEFAN BURLACU, 50 de ani. (Oierit.) 3. BĂLAN V. NECULAI, 65 de ani, originar din Valea Cînepii. (Oierit; texte.) 4. IENUŢA C. GHEORGHE, 45 de ani, 4 clase, originar din Hîrsoveni. (Oierit.) 5. BURLACU EMIL, 25 de ani, 5 clase. (Oierit.) 6. BURLACU ION, 24 de ani, 8 clase, originar din Valea Mare. (Oierit.)

Localitatea este situată pe valea superioară a Bîrladului, la 12 km N de orașul Vaslui, pe șoseaua Vaslui-Iași. Este atestată în anul 1493, sub forma Scantireștii (DRH, A, III, 256). După tradiția locală, satul ar fi fost la început în șofénⁱ ("o localitate învecinată"), de unde s-a mutat, cam pe la 1850, pe Valea Bîrladului. Aceeași tradiție explică numele satului prin faptul că aici ar fi fost o "cancelarie" a lui Ștefan cel Mare, voievod care ar fi zidit și un pod de piatră, cu o inscripție pe el. Podul se află în partea de N a satului, peste rîpa hánului. Locuitorii, în număr de 315, își spun căntălăriștⁱénⁱ; -teán.

Principalul curs de apă este Bîrladul. În el se varsă pîráuu rîpa hánului, pîráuu m brăhășoáia, ~ di la bîrzăstⁱ, ~ în sátu mărășánⁱ. N.top.: deálu bîrládului, ~ brăhășuóii, ~ búšina ("o parte a dealului brăhășáieⁱ"); izlazuri: izlazu pi diálu bîrládului, ~ pi șás, ~ pi vămă. Alte n.top.: rîpa lu răgóz, ~ lu nimiršác (-g), vádu lu cǎléi, rǎvnicu ("un loc unde sînt multe izvoare").

Părțile satului: pártia din sus dînspre rîpa hánului, cǎtri štefan ("un sat"), pártia bîrládului sau la medeán. Localități învecinate: șofénⁱ, zápodénⁱ, štefán (și štefan), brăhășuáia. Satul štefan este înființat de curînd; i se spune și sátu nou; oamenii de aici sînt veniți din satele bahnárⁱ, munténⁱ de sus, brodóc, portárⁱ. Inf.observă că la brăhășoáia se vorbește altfel, limba-i mai lătă.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În sat există școală generală, bibliotecă. Orașul cel mai apropiat este Vaslui. Mulți bărbați merg aici la lucru, alții lucrează la Iași. Copiii merg la școlile din Vaslui.

Nume: beleuúti, crétu, bilán, léfter, maftéi. Prenume: görgi, costică, vasíli, toáder, štefan, neculái, liuón, [R] adrián; catínca, maríța, jánița, iilínca, maríia, [R] mágda, lăcrămiuára. Porecle: corovéi, strecátuári, blégu, jígíútu.

A.Inf.pr.: BELEUȚĂ GHEORGHE (beleuúti görgi), poreclit strecátuári și corovéi, 62 de ani, agricultor, a fost și lucrător la C.F.R., agent agricol; a învățat 4 clase, din care ultima făcută la adólt. Nu a făcut armata, dar a fost concentrat și a făcut războiul la partea sedentară. Părinții, agri-

cultori, sînt originari din aceeași localitate. Soția este originară din satul șofén¹, are 5 clase. Au avut 11 copii, din care trăiesc 5 : 3 sînt tractoriști, unul este la școala de horticultură, iar o fată lucrează la fabrica de rulmenți din Bîrlad. Un informator bun, folosit pentru întregul chestionar.

608. DĂNEȘTI, jud.VASLUI

Localitatea se află în partea de N a jud. Vaslui, cam la 30 km N de orașul Vaslui și la 11 km V de tîrgul Codăiești. Este atestată în anul 1774 (MOLDOVA, I, 226). Locuitorii sînt conștienți de originea lor răsărească. Își spun dăneștén¹; -teán și sînt moldoven¹; -veán, romín¹; -mín. Oamenii din satele vecine îi numesc rădăș, iar în rîs le spun și perjăr¹. Numărul locuitorilor: 1176. De Anul Nou se umblă cu capra, cu ursul, cu ănu nou, cu jfién¹, cu buhaiul, cu steaua, cu luceafărul, cu plugul.

Prin localitate curg două pîraie: pîrău fundăturii și ~ sărăta. N.top.: dealu rîșcânilor, ~ șoroneștiului, ~ gergelăuului ("este și un sat gergelău"), dealu zos, dealu boușóruului, ~ berésfi, pi deal în sus sau dealu mórilor ("aici au fost mori de vînt"); izlazuri: izlăju dî zos, ~ în dealu rîșcânilor, izlăj în gólia.

Părțile satului: pi deal, pi váli, în gólia, șoríța. Localități învecinate: rîșcán¹, dracsán¹, șoronešt¹ ("acum E.Racoviță"), gergelău, șărbotešt¹, fereszt¹, tătărăn¹, boțoáia, beréasa. Inf.pr. observă că la fereszt¹ și șorănešt¹ se spune tăt, tăt 'tot', 'toți'.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În sat există primărie, școală generală, cămin cultural, bibliotecă, cinematograf, C.A.P. Pentru cumpărături, oamenii merg la Codăiești. Foarte mulți locuitori sînt plecați la lucru la Iași, la Vaslui sau în alte părți. Copiii merg la școlile superioare din Iași sau la licee la Vaslui.

Nume: moșulét, flóndur, cogálnisánu, șudín, górea, maftei, cózma. Prenume: costicí, vasíli, iiuón, neculái; maríia, íileána. Porecle: șulící, hop, bostánél, cățál.

A.Inf.pr.: COGĂLNICEANU V.EMIL (cogálnisánu iemil), poreclit bostánél, 36 de ani, agricultor, 5 clase, A făcut armata la Craiova și la Hunedoara, între 1955-1957. Citește rar cărți și ziare. Părinții sînt originari din aceeași localitate, agricultori. Este căsătorit, soția este originară din satul mirșešt¹, comuna Tăcuta, jud.Vaslui. Au doi copii, elevi la școala generală din localitate. Un informator bun. (Și: Agricultură, Cînepă, Moră-

rit, câteva întrebări; texte.)

B. Alți informatori: 1. LUIUZ C. GHEORGHE (luiúz górghe), 70 de ani, 4 clase. (Viticultură, Apicultură.) 2. COSTACHE CICOVANU (costáki sícovanu), 79 de ani, originar din rîșcán[†] (sat la 3-4 km de Dănești). (Oierit; în Dănești nu sînt ciobani.) 3. PERJU I. NECULAI, 48 de ani; a învățat meserie și la Scînteia-Iași. (Meserii.)

609. MICLEȘTI, jud. VASLUI

Localitatea este așezată la 25 km N de orașul Vaslui, nu departe de goseaua națională Vaslui-Iași. Satul este atestat în anul 1546 (DIR, A-XVI, I, 472). Locuitorii, în număr de 1373, au fost în trecut clăcași. Își spun nicleștén[†]; -teán și sînt moldoven[†], romîn[†]. De Anul Nou se umblă cu capra, cu ursul, cu buhaiul, cu căluțul, băieții se fac haiduci, jieni; cu colinda se umblă în seara de Anul Nou. Pe teritoriul comunei se află Movila lui Burcel. Aici se organizează la 20 iunie o serbare populară.

Pe teritoriul satului curg două pîraie: pîrăuu rátu și ~ válea sácá. N.top.: deálu móri ("aici a fost o moară de vînt"), ~ mozilii (este cunoscuta Movilă a lui Burcel), ~ întrí vii, ~ șel mări, ~ gîndăuului ("aici erau gîndar[†] 'stejari cu ghindă'"), ~ șetățuui sau la șetățuui; izlazuri: ~ izlázú la costiși, ~ șásu mări, ~ dintrí vii, ~ vátura iázului, ~ dí fundăturí, ~ dí la vélniți, ~ mozila lu bursél.

Părțile satului: sátu vek, în țigănimí. Localități învecinate: kir-șeșt[†], vișoára "fost porșisán[†]", boțășt[†], guzășt[†], popășt[†], solășt[†], șărbo-țeșt[†], codăieșt[†]. Inf.pr. observă că în popășt[†] se spune gítál, în loc de zítál 'vițel'.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În sat există școală generală, cămin cultural, bibliotecă, dispensar, C.A.P. Pentru cumpărături, merg la Codăiești sau la Vaslui. Mulți localnici lucrează în acest oraș, apoi la Iași sau în alte locuri din țară. Copiii merg la școlile din Codăiești, din Vaslui sau la cele superioare din Iași.

Nume: sabadác, lúca, alécsa, zúgravu, ~ uoniți, tóma, carp. Prenume: vasíli, constantín, górgi, ~ iuón, sándú; maríia, ~ iileána, catínca. Porecle: kí-brit "a furat o cutie de chibrituri", jídán, catír, cosór, hangadél "este un om mic și slab".

A. Inf.pr.: SABADAC GH. CONSTANTIN (sabadác constantín), 47 de ani, agricultor, 6 clase, a făcut armata la Ivești, Tecuci și Vaslui. Părinții sînt

din aceeași localitate, agricultori. Soția este din satul Chircești, are 3 clase; au 5 copii. Un informator bun, de la care au fost înregistrate și răspunsurile de la chestionarele speciale, mai puțin Oierit și Meserii, și textele dialectale.

B.Alți inf.: 1.CIURESCU VASILE, 49 de ani, 5 clase. (Oierit.) 2.ȘTE-FAN ALEXA, 63 de ani, 5 clase primare și 5 clase la școala de arte și meserii. (Meserii.)

610.MUNTENII DE SUS,TANACU, jud.VASLUI

Localitatea este așezată la 6 km N de orașul Vaslui, nu departe de șoseaua națională Vaslui-Iasi. Este atestată în anul 1803 (CONDICA, I, 364).

Locuitorii știu că străbunii lor au fost clăcași pe moșia unui boier numit băstáci (Bastache). După tradiția locală, oamenii din sat sînt veniți, de mai multe generații, din Bucovina și din Ardeal. Cei din satele vecine îi numesc unguren¹. Această origine este probată și de graiul lor, care prezintă fenomene caracteristice cum sînt: africaticizarea dentalelor, africaticizarea oclusivelor palatale c, g, deschiderea unor vocale etc., apoi numeroase fenomene morfologice, sintactice și lexicale, care lipsesc în graiurile din satele vecine. Tot de origine ardelenască (sau bucovineană) este și portul popular, apoi unele obiceiuri, practici folclorice etc.

Locuitorii își spun muncen¹; -čan; cojăni¹ din satul Tanacu îi numesc pe cei din Muntenii de Sus unguren¹; -reän. Numărul locuitorilor: 1782. De Anul Nou se fac colaci, vin urători, capre, urși, rîndurile cu curălar¹ sau arnăuți, apoi măscat sau jîdani.

Principalul curs de apă este rîul vasluiet, afluent al Bîrladului. Pîraie: pîrău la fânicî, rîpa grėsilor, ~ helzulu, vălea grumădăștilor, ~ fe-rășcilor, ~ portărilor; dealuri: dealu mămăruți, ~ grėsilor, ~ fără numi, ~ tănăculu, ~ podigulu, ~ grumădășcilor. Părțile satului (cotuni): funduaia, căr-bunăriia, gura văii. Localități învecinate: tănacul, muara grėsilor, portări [a.], muara domnească, sătu nou. Ultima localitate a fost înființată după 1918, cu oameni originari din Muntenii de Sus. Graiul din localitatea anchetată se mai vorbește și în satul muara domnească. În satul vălea ră, portul era ca la Muntenii de Sus, dar graiul nu este la fel. Din localitatea anchetată au plecat unele familii la Lunca Banului, sat în apropiere de Huși (ex. familia Adam Moroganu). Locuitorii din satele vecine știu că graiul celor din Muntenii de Sus este altfel decît al lor.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. Cîțiva se ocupă și cu păstoritul. În sat există școală generală, cooperativă de consum, C.A.P., precum și o moară mai mare, muăra lu ruăitî ("după denumirea oficială Vasile Roaită"). Înainte a fost proprietatea unuia numit safir. Pentru cumpărături, merg la Vaslui, unde este și tîrg de două ori pe săptămîină: mărța di zîcî ("de vite"), iar vinerea di păsăr¹, uouî, brîzî. Mulți locuitori lucrează ca ciobani pe la gostatur¹, la Brăila, în Dobrogea, la Fețești, chiar în bănăt. Copiii merg la lișeu sau la șcuăla di coperățîi din Vaslui. Mai puțini merg la studii superioare la Iași.

Nume: dulumán, arcăleănu, neăcșu, măcsîn, bălău. Prenume: vasîli, liuón, górġi; marîia, liuána, fluária, anica, frăsîna, [R] aurîca, tațîiána, zoiofinîia. Porecle: hurdulicî, fasóli, tálpî, cucós, tunáriu, carauostí, carăcîci, furtúnî, bădărău, tropît, păduri, tăgús.

A. Inf.pr.: DULUMAN GH. VASILE (dulumán vasîli), poreclit nurdulicî (în sat sînt 5 oameni cu numele Duluman Vasile), 58 de ani, agricultor, 5 clase primare și una complementară. A făcut armata între 1932-1933, a fost concentrat și pe front. Ca militar, a stat și în București, timp de 8 luni. Citește ziare și cărți. Părinții sînt originari din același sat, agricultori. Soția tot din localitate, are 5 clase. Au 10 copii. Un informator excelent. (Și: Agricultură, Viticultură, Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. MAFTEI I. GHEORGHE, 39 de ani, 4 clase. (Apicultură.) 2. DULUMAN V. MARIȚA, soția inf.pr., 52 de ani, 5 clase. (Cîneapă.) 3. UNCROP VASILE, 62 de ani. (Meserii.)

611. CORODEȘTI, GHERGHEȘTI, jud. VASLUI

Localitatea este așezată pe Valea Stîdinețului, un afluent al râului Tutova, la 40 km N de Bîrlad și la 30 km SV de orașul Vaslui, în partea de N a Colinelor Tutovei. Este atestată în anul 1546 (DIR, A-XVI, I, 440). După tradiția locală, oamenii au fost razeși, iar denumirea satului ar pleca de la un strămoș numit Corodescu. Acest nume de familie există și astăzi în sat.

Locuitorii, în număr de 587, își spun corodeștén¹; -teán. Cei din satele vecine îi poreclesc perjăr¹, pentru că, după cum precizează inf.pr., în localitate cresc mulți perji. De Anul Nou se umblă cu buhaiul, cu moșneagul și baba, cu calul, cu jianul, se fac mascați. La Crăciun, copiii umblau cu steaua.

Pe teritoriul satului curg apele: studinétu, ápa áizvórlu, váleá fúndu váii sau píráuu stóienéása, píráuu lázu, ~ dracsán¹. Nume topice: zárea obírşánilor, deálu măgáru¹lui, ~ mîngálulu¹i, ~ guzumánulu¹i, ~ bisáriíi¹i, ~ lázulu¹i, ~ ketrósulu¹i, ~ şetătúia, fúndu ketrósulu¹i, ~ stóienésíi¹. O parte a satului se numeşte broscárii. Localităţi învecinate: drácsán¹, lázú, ketrósu, rátézu, mişést¹, dragománést¹, gérgeşt¹, ruş, stîncăşán¹, obírşán¹, gîr-déşt¹. Inf.pr.face observaţia că cei din ruş şi cei din poienést¹ vorbesc altfel (spun: zín, zítí, zii, în loc de yín, yítí, yíi).

Ocupaţia locuitorilor este agricultura şi creşterea vitelor. În localitate există şcoală generală, cămin cultural, bibliotecă, casă de naştere. Centrul urban cel mai apropiat este Bîrladul. Mulţi bărbaţi din sat pleacă la lucru pe şantierele de construcţii din ţară. Copiii merg la şcolile superioare din Bîrlad sau din Iaşi.

Nume de familie: corodéscu, bostáca, nicóará, áifrim, páscal, gré-cu. Prenume: áión, dumítu, vasíli, górgi; maríia, áileána, paraskíva. Porecle: ábu, cucóş, bulíkí, cocostírc, frec, ríjfi, crétu, dumitrélu.

Inf.pr.: PĂDURARU DUMITRU (păduráru dumítu), poreclit dumitrél, 48 de ani, agricultor, 4 clase. A făcut armata la Buzău, între 1944-1946, a fost şi pe front. Citeşte cărţi şi ziare. Părinţii sînt originari din satul anchetat, agricultori. Este căsătorit, soţia este din aceeaşi localitate, 4 clase; au un copil. Informatorul a fost folosit pentru întregul chestionar.

612. PUIEŞTI, jud. VASLUI

Localitatea este aşezată pe râul Tutova, afluent al Bîrladului, cam la 30 km N de oraşul Bîrlad. Este atestată în anul 1617 (DIR, A-XVII, IV, p. 104). Locuitorii, în număr de 1963, îşi spun puiéstén¹; -teán. În localitate au fost mai multe familii de evrei. De Anul Nou copiii umblă cu malanca, cu jíienii, cu glóbu (o piesă de teatru popular), cu colinda.

Principalul curs de apă este râul Tutova, care are ca afluenţi: píráuu jíltá, ~ gíltáşt¹, ~ di pi baláuuu. Nume topice: deálu rákítóása, ~ gíltáştilor, ~ strîmbi, ~ la baláuur. Părţile satului: sátu vek, sátu nou, tîrgu puiést¹. Localităţi învecinate: şetătúia sau strîmba, cristéşt¹, rotár¹, mocán¹, rázás, iezáru, gíltáşt¹, ruş, cálimánést¹, rîntínéli, fúlgú, bălést¹, tukilát. Localitatea sátu nou este de dată recentă. Inf.pr. observă că cei din Strîmba rostesc her, yín, faţă de şer, zín, cum se spune în localitatea

anchetată și în celelalte sate vecine.

Ocupația de bază este agricultura și creșterea vitelor. În localitate există un liceu, cămin cultural, cinematograf, magazine, ateliere meșteșugărești, spital. Săptămînal are loc tîrg, la care vin oameni, de prin satele vecine. Copiii merg la școlile din Bîrlad, iar pentru studii superioare la Iași, București.

Nume: hrîscu, pădurăriu, huminic. Prenume: vasîli, costică, dumitru, neculăi, görgi, hîlon; anica, hileana, mariia, măndița. Porecle: turlea, potop, pic, sotu, tarlapan.

A.Inf.pr.: TOMA GH.DUMITRU (toma dumitru), 60 de ani, agricultor, 2 clase primare și 2 clase "la adulți". A făcut armata între 1933-1934, a fost apoi concentrat și trimis pe front. Părinții sînt originari din același sat, agricultori. Are 6 copii, care au urmat școala medie. (Și: chestionarele speciale, mai puțin Apicultură.)

B.Alți inf.: VASILE GÎTIN (vasîli gîtin), 71 de ani. (Apicultură.)

613.BURDUSACI, RĂCHITOASA, jud.BACĂU

Satul burdusăs este situat la 71 km SE de Bacău. Atestat la 1555 (DIR, A-XV,11, 93). După tradiția locală, satul este răzeșesc, de pe vremea lui Ștefan cel Mare. Locuitorii, în număr de 655, își zic burdusăseni; - șan; în rîs, vecinii lor ziceau despre sat: burdusăs, văli vestitî, sărășii-ngrămăditî.

Prin localitate curge rîul zeletin, cu afluenții: gunuăia, delénⁱ, stupénⁱ și gura bucșii. Pe teritoriul satului și în imediata apropiere sînt dealurile: sohodól, diálu bálúșului, ~ bisăriși; văile: vălia bálúșului, ~ sohodólului, ~ oprișăștⁱ, gunuăia, delénⁱ, stupénⁱ; terenurile agricole: sohodól, vălia úrsului, iéderea, ursói, néguru, bálúșu, hulpăriii; izlazurile: bálúș, delénⁱ-stupénⁱ, sohodól.

Satul are următoarele părți: gura sohodólului, delénⁱ, vălia oprișăștilor și se învecinează cu hăgiiac, oprișăștⁱ, gunuăii, tokilea, delénⁱ-stupénⁱ. Față de graiul satului, graiul din Răchitoasa sau Glăvănești se deosebește prin fricativele de tip nordic ș, z, în loc de g, y, h, ca în Burdusaci și în celelalte sate, și prin fonetisme ca mărg. Localnicii cred despre locuitorii celor două sate - datorită graiului și faptului că sînt foști clăcași mănăstirești - că ar fi urmașii unor "mocani" transilvăneni, veniți de puțină vreme (cel mult 200 de ani). Locuitorii sînt agricultori, în

sezonul muncilor la vie un număr mare dintre ei merge la Nicorești și în alte centre viticole pentru o lună-două. Foarte puțini (numai tineri) merg să lucreze în alte locuri - în industrie sau construcții -, iar dacă se angajează, părăsesc de regulă satul. În sat există C.A.P., moară, școală generală, bibliotecă, cămin cultural, punct sanitar. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Podu Turcului, Bîrlad și Bacău. Copiii locuitorilor merg la liceu la Bîrlad și Bacău, iar la facultate, la Bacău și Iași.

Nume: borș, vîrlán, kíper¹, arhíp, houátu. Prenume: i^uón, neculái, vasíli, górgi, [R] dán, cristinél, livíu; maríia, ileána, săftica, carolina, paulína, [R] angéla, meuára, sílvia. Porecle: súlim, dodán, furculítf, ouátu, priku, mízu, sícfíitu (bărbați); sula, spánka, borțuása, vinderíca, beșíca (femei).

A. Inf.pr.: CHIPER PETRACHE (petricí kíper¹), poreclit furculítf (poreclă moștenită de la tatăl său), de 54 de ani. Este agricultor, viticultor, se pricepe și la creșterea oilor (în sat se practică păstoritul "la rînd", fiecare proprietar de oi are grijă de toate oile stînii o perioadă de timp). A învățat 4 clase. A făcut armata în 1939, apoi a fost în război. A locuit în mai multe rînduri la oraș, unde a lucrat la C.F.R. sau în industrie: la Bîrlad, 2 ani, la Moinești, Bacău și Tecuci, cîteva luni. Soția a învățat 7 clase, este agricultoare și țesătoare. Au o fiică la liceul pedagogic, vine în vacanță acasă. A răspuns cu mare greutate, obosește repede și unele răspunsuri i le-a sugerat soția. Ancheta s-a desfășurat la locuința informatorului principal, unde au venit și ceilalți informatori, găsiți în general cu greu. (Și: Agricultură, Viticultură, Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. Enákí Iuán, de 50 de ani, a învățat 4 clase. A locuit 14 ani la București, prezentînd în grai puternice elemente de periferie bucureșteană. Este croitor și stupar, are stupi de la părinți, citește cărți de apicultură. (Apicultură; texte.) 2. Kíper¹ Pe Maríia, de 58 de ani. A învățat 7 clase. Este soția inf.pr., a asistat la aproape toată ancheta, sugerîndu-i soțului, în mai multe rînduri, răspunsul. Este agricultoare, țese de la 12 ani. (Cînepă; texte.) 3. Arhíp Constantín, de 50 de ani, a învățat 4 clase, este lemnar; meseria a învățat-o ca ucenic la un meșter. Vorbitor al graiului local, cunoaște și termenii "țărănește" din meserie, și pe pe coi pe care-i folosesc numai meseriașii. (Meserii; texte.)

Localitatea este situată la 50 km SE de Bacău, 29 km NE de Adjud și 59 km N de Tecuci. Satul există dinainte de 1646, dată la care Gh.Cristea și Strat Lupu au făcut biserica (MDG și STOICESCU). După tradiția locală, se spune că satul este vechi de trei-patru sute de ani, primul locuitor fiind un anume Blaga. Este fost sat de clăcași.

Locuitorii, în număr de 301, își spun blăžen¹; -zân^u și sînt porecliți de vecinii lor blézi di la blága.

Prin localitate curge berhéşu, care are pe teritoriul satului afluenții: rîpa blăzi, ~ răspókilor, ~ neguleştilor. N.top.: diálu blăzi, ~ că-^uui, ~ neguleştilor, ~ pi țárnî, ~ la rîpa gîi, la șerbuăia; valia blăzi, ~ răspókilor, ~ neguleştilor, ~ házului; izlăzu blăzi, ~ că^uui, ~ házului, ~ neguleştilor, ~ măldăreşt¹; terenuri agricole: dicusări, cîmpu lu pelín^u, ~ lepadátu, la puiéşt¹, la spătăreşt¹, valia rădiului, cúrtia véki și drumuri: drumu blăzi, ~ că^uui di sus^u, ~ că^uui di zos^u, ~ dumbráva, ~ neguleşt¹, ~ măldăreşt¹, ~ livezîlor. Satul are următoarele părți: la șócirlán^u, la botezátu, la dicusări, la mitriți purgél. În comună sînt satele măldăreşt¹, neguleşt¹, dumbráva, blága, căuia, căuia di sus^u, livezîli, hazu, diálu móri, mocán¹, tăvădăreşt¹, lozińca, calapodéşt¹. Satul se învecinează cu că^uuia di zos^u, livezîli, dumbráva, neguleşti [a].

Locuitorii sînt agricultori, se ocupă și cu viticultura. În sat se află C.A.P., școală generală și circumscripție sanitară. Ca să vîndă și să cumpere produse, locuitorii merg la Podu Turcului și la Adjud. La lucru, tinerii merg pe șantiere la Adjud, Valea Berheciului și la sonda de gaz de la Podiș. Copiii locuitorilor merg la liceu la Bacău, Podu Turcului și Adjud, la facultate la Iași, București și Bacău. În contact cu străinii, locuitorii sînt rezervați, căci se rușinează de graiul lor "înapoiat". Relativ izolați de celelalte așezări, călătoresc foarte puțin.

Nume: mihaláki, pușcășu, bîrlădiánu, blága, strat^u. Prenume: vasíli, i^uon, görgi, hristáki, grigóri, neculái^u, [B] dunítráki, [R] márius, títi, viorél, cornelúy; iliána, maríia, catińca, anica, tińca, [B] casándra, i¹lińca, costándra, grăpina, [R] lídiia, liliiána, tatiána, déliia, didéta. Poreclă: kirsíci, dîrláu, pîrșu, șornáu, docán (după numele unui nebun din sat); pe lângă poreclele bărbaților, femeile au porecle ca: curcudíca, la fétili mar¹ = trei bătrîne nemăritate, poreclite súrda, bába, bătrîna.

A. Inf. pr.: MIHALACHE MIHAI (mihaláki mihái^u), poreclit țușoi. Are 57 de ani, este agricultor; a învățat 4 clase, citește ziare. A făcut armata în 1935 la Tecuci. Soția a învățat 4 clase. S-a conformat ușor cerințelor formale ale anchetei, dar a manifestat deficiențe la unele forme verbale (m.m.c. perf.). A făcut uneori observații cu privire la vechimea și răspîndirea în sat a unor termeni. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. CIOCÎRLAN MIHAI, de 72 de ani, agricultor și apicultor, a învățat 5 clase. Nu a citit cărți de stupărie, puținii termeni noi pe care-i cunoaște i-a auzit de la alți stupari și-i folosește în forme corupte (nectán, poléi). (Apicultură.) 2. CHIȚAȘ CATINCA, de 45 de ani, agricultoare și țesătoare, a învățat 7 clase. (Cînepă.) 3. CHIȚAȘ GHEORGHE (kítăș te górgi), de 45 de ani, este cioban, a învățat 4 clase. Pe lângă răspunsurile concise și la obiect la cele mai multe întrebări, și-a exprimat unele rezerve față de câteva întrebări care nu se potrivesc cu practica locală. Este soțul inf. 2.

(Oierit.) 4. ORCHIDAN I. SPIRU (horkidán i spíru), de 36 de ani, este lemnar, a învățat 4 clase și meseria la un meșter din sat. (Meserii.)

615. MUNCELU, GLĂVĂNEȘTI, jud. BACĂU

Așezat la cca 75 km SE de Bacău, în apropierea șoselei spre Podu Turcului, satul műsely este atestat la 1617 (DIR, A-XVII, IV, 178); se păstrează amintirea că locuitorii au fost yáminⁱ rázăș. Își zic műselénⁱ; -leán, sînt în număr de 408 și sînt porecliți cojánⁱ; un inf. ocazional [*] spune că locuitorii din Glăvănești, veniți din Transilvania (mocánⁱ), îi poreclesc mo-cánⁱ altoiț. Satul este izolat (circulă un autobuz spre Frumuseleu, unde este cooperativă și sediul C.A.P.). De Anul Nou se umblă cu plugurélú ([*] plúgu), cu sămănatu; fac cápri, urș, fátă, flăcău, turc. De Paști și de Anul Nou se umbla cu vălărétu.

Nu există nici o apă curgătoare; sînt numai cîteva iezurⁱ mici. N. top.: diálu rádiului, ~ sohodólui, ~ glăvăneștilor, ~ găuréní; vália găuréní, ~ frumușálului, ~ glódului, ~ uúlmului, ~ téiului; izlazuri: pi uúlm, la imăș, pi găuriána, la skinăráii; terenuri de agricultură: la răd^u, blăzánca, muára báșului, pi lóturⁱ, puiéstⁱ, hírtók. Nume de munți cunoscute: mín-țî vránčí, [*] asáu. Satul este delimitat astfel: di la bisărici-n-sús, ~ ~ în z^uos, pi di la váli, la fíntínⁱ. Localitățile învecinate se numesc frumușálu (vália mérilor), fundătúra (cu diálu olăreștilor, vălea budăilor), bóbo-

su, hăzu, sîrgi, glăvănești, toate fiind vechi. Locuitorii din Glăvănești vorbesc "mocănește" cu "ce" (= ș) pentru k.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura și viticultura (se spune că în trecut era vestit vinul de aici: vin muncêlu). Cumpărături fac la Podu Turcului, la adjúdu, bîrlád. Înainte cei fără pămînt mergeau la lucru la boieri, la Hazu, la Panciu, Odobești, Jariștea, la vie, primăvara și toamna, pentru cîte 2-3 săptămîni. Acum, cîteva zeci de locuitori lucrează pe șantiere la Brăila. Copiii urmează gimnaziul la Frumuseșu, iar liceul la Podu Turcului (în sat există numai școală cu patru clase).

Nume: kiperéști¹ (< kípér^u), zănăzêști ([a.] < zănuágâ), vrăgiiéști ([a.] < vrăgii), lăzăréști ([a.] < lázîr), proculéști ([a.] < próca), prisăséști¹ (< prisácâ). Prenume: aléc (răspîndit), iúón^u, görgi, costantín, neculái^u, tuádir, vasíli, [R] florín, ieuzén, malvinél, filonás, sorínél^u, micaíél, viorél^u; fluári, ileánâ, măriuca, nastasíi, alicsándra, anica, íilínca, ga-hița, tasíca, măranda, mariíi, sánda, căsándra, rusándra, iemílii, ăzêla, prohíra, [*] pakíța. Porecle: porcăriu, túiu, coșenácu, limbóu (înregistrate și de Sever Pop în jurnalul de anchetă), búlea, zărósu, țále, șérbu, zánâ, fleşcúța, fleşcán, kișcár^u, cíțu, gujulán¹ (pl.), gînsác^u, (áldi) sótu, filíp, [*] rățóí^u, rápșu, covrigáriu (porecla unui învățător), béřiș^u, [*] buálfa, háu, vízákí, ketroí, țíu, bobéi^u (bărbați); [D] șugulíca, yărmănuása (și în jurnalul lui Pop), gușuáia, barituánca, bázárca, pacóste, reble-žitâ (femei).

A. Inf. pr.: ZĂNOAGĂ ALEC ANICA (zănuágâ^â aléc anica), poreclită cá-lu lu-aléc zănuágâ (în tinerețe era voinică și muncitoare), în vîrstă de 61 de ani, a învățat două clase, dar citește zilnic ziare (a citit din clasici și manuale școlare) și ascultă emisiunile radioului. A stat cîte 2-3 luni la rude la Brăila, București (și la olprét [Bobîlna], jud. Cluj); în tinerețe a umblat mult cu tatăl ei, cu căruța, prin toate orașele din sudul Moldovei. În cursul anchetei se referă la vorbirea unei surori a ei, de profesie "soră medicală", și a fiului ei, ptonér majúr. Nu a fost căsătorită; mătușa ei, Ileana C. Proca, a fost, în 1934, inf. lui Sever Pop. Inf. excelentă, cu un deosebit simț lingvistic; reproduce în mod firesc pronunția locală, semnalează și comentează fonetisme rare, plasează, frecvent, termenii furnizați în contexte mai largi (fraze, expresii idiomatice). Vorbirea îi este precipitată, pronunția accentuată puternic. Am notat, pe lîngă -u (final) în situațiile obișnuite în zonă, un sunet similar la forme de [pl.] de tipul purșéi^u, puá^u

(de la [sg.] pui^u). (Și: Apicultură, Cînepă; texte.)

B. Alți inf.: 1. PAGU G.D. ION, 61 de ani; evită conștient fonetismele locale. (Agricultură, Viticultură; texte.) 2. LAZĂR I. GHEORGHE (poreclit blea^h), 61 de ani, 5 clase, a fost cioban la C.A.P. și în com. Corbița. (Oierit; texte.) 3. PAIU MIRCEA (poreclit grăsunu), 6 clase și un an cursuri de tractorist la Podu Turcului. În timpul serviciului militar (la Tecuci), a învățat meseria de dulgher; a lucrat doi ani la Brașov. (Meserii; texte.)

616. BĂCANI, jud. VASLUI

Așezat la 14 km N de Bîrlad, satul băcăn¹ (bacăn¹) a ținut de fostă plasă sîmîlea (fostul județ tutova) și este atestat la 1624 ("...părți... din vatra satului de la Băcani "; "părți de ocină din satul Băcanii", situat pe "Smila"; DIR, A-XVII, V, 269, 310). Locuitorii își zic băcănean [sg.] (vezi, pentru cei din satele din jur: drujăștean, mîndățan); numărul lor este de 1158. De Crăciun se umblă cu colinda, de Anul Nou cu buhăiu, cu doba, se face urs, vulpe, capră, iar copiii umblă cu sămănatu; dacă se face horă, se umblă cu vălărețu (și de Paști).

Prin sat curge pîrîul sîmila, avînd ca afluenți apa bogdăni, ~ mîndăților, ~ îibănăști¹. N. top.: dealu bălăsénilor, ~ portăruaii, ~ lupuaii, ~ sohodăului, măgura lu pālădi; vălea lu șocán, ~ scúrțîi, ~ iúzii, ~ sășii (< săca); izlazuri: cuasta bălăsénilor, șasu fáța sátulu; pămînt pentru agricultură aveau în țárna véki, burduhuása véki, podíșu, vălea sálcúțîi, sálcúța, la iîžínérú. Nume de munți cunoscute: carpát; de la Focșani se văd múnți vrán-cii. Părțile satului: sus la sfat, la strádă (la șoseá), iúga, la plop (la plok); satele comune: băcáni noi, báltățăn¹, vulpășăn¹. Satele vecine: susăn¹, drujăst¹; drujăsti noi, susáni noi și băcánii noi (unde inf. are o filică) reprezintă extinderi ale vechilor sate, unde li s-au dat locuri de casă tinerilor căsătoriți.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori. Un mare număr de bărbați lucrează la șantierele din Bîrlad și la fabrica de rulmenți; merg zilnic cu autobuzele și cu biciclete. În sat există sfat [popular], școală, cămin [cultural], dispensár, maternitáti, coperatívă. Copiii învață la școli în Bîrlad, unde cei din Băcani fac și cumpărăturile.

Nume: velicá, țocói, blejáru, pópa, buhúș, plétea, rădășînă, mi-hós, pālădi, pintiliíi, iacómi. Prenume: görgi, ăiuón, ștefan, iehoženii, necuiái, vasíli, tănásí, aurel, cornél, panainti, mitricá, dumítru, jan, pé-

tru, pávil, milúťá, mihái, íanacákí, máros [Marius?]; [V] íileána, mariía, pro-
híra, soltána, marišíca, paraskíva, zanhíra, lucrétiia, catínca, catrína, [R]
valeríca, ortánta, margaréta, zéta, tánta, úopríca, violéta, mihaiíla, máru-
sa, cornéliíca. Porecle (ale familiilor): duruíálâ, háplea, hodoruágâ, búti,
rădăscă, milionáru, potóp, zírť, bubulán, gogoléti, bojóginâ.

A.Inf.pr.:VELICĂ T.ZAMFIRA (velícă zanhíra), zanhíra lu tănásâ
ca strígári [=în mod curent], poreclită zanhíra gebuása sau dólca, pentru că
"umblă cu minciuna din casă în casă", în vîrstă de 59 de ani. A învățat carte
la cursurile de alfabetizare: scrie, citește ziare și romane, urmărește emi-
siunile la radio și TV. A fost secretară a organizației U.F.D.R.; în afară de
agricultură și țesut, a lucrat cu soțul la construcții de case, a fost bucă-
tăreasă la o brigadă. Nu a avut contacte mai îndelungate cu orașul, dar a că-
lătorit la Iași, București, Focșani, Sibiu (la rude sau la copii etc.); a fost
și prin Dobrogea și în Oltenia, în timpul secetei din 1946-1947. A fost căsă-
torită prima dată cu un bărbat din Onțești; al doilea soț, tănásî ge velícă,
este din bacán¹. Dintre copii, o fată(marúsa) este textilistă la Galați.Inf.
excelentă: comunicativă,inteligentă și cu simțul umorului, dar emotivă; semna-
lează diferențe lingvistice între diferite provincii și comentează întrebări-
le și răspunsurile;foarte bună în ceea ce privește formele verbului.Distinge
(și corectează) fonetisme literare. (Și: Agricultură, Viticultură, Cînepă [II];
texte.)

B.Alți inf.:1. Buhúș Mitriță, 65 de ani, 5 clase. Părinții au a-
vut "corobane" [=buduroaie];citește cărți de specialitate.(Apicultură.) 2.
Buacă Mariía, 45 de ani, 3 clase, citește diferite cărți.(Cînepă[I]; texte.)
3.Plétea Ge Vasile, 40 de ani, 4 clase; tatăl (din Bogdănești) a fost cioban.
Inf.foarte bun pentru aspectul fonetic.(Oierit;texte.)4.BUHUȘ V.COSTICĂ, 63
de ani, 5 clase, agricultor și dulgher.(Meserii; texte.)

617.BOGDĂNEȘTI, jud.VASLUI

Satul bogdăneșt[†] este situat în regiunea numită Colinele Tuto-
vei,cam la 30 km N de orașul Bîrlad. Atestat în anul 1528 (DIR, A,-XVI, I,296).
Este un sat vechi răzeșesc, organizat "pe bătrîn¹":[satul]"mergea pe șapte
bătrîni", precizează inf.pr.,menționînd cîteva familii vechi din sat (căptă-
răștii, angeluțăștii, filipeștii).

Locuitorii, în număr de 1290, își spun bogdănișten¹; -teán și
sînt romín¹ že-bežé 'get-beget' ([sg.] romín),moldoven¹; -veán, și totoda-

tă tutovén¹; -veán, de la numele râului și județului Tutova. Sînt porecliți de cei din satele vecine perjár¹. Obiceiuri: de Anul Nou copiii umblă cu plugul, cu buhaiul, flăcăii se fac moșnegi, dame, arnăuți, volintér¹.

Pe teritoriul satului curg pîraiele: vălea búđfi (víni díř fúndu búđfi, de la satul búda), pírăuu uorgoiést¹ sau fundoáia, ~ horăiáta (se formează din pírăuu fundoáia și pírăuu búda sau búđfi); rípa šórgi, ~ lu tářcu. N.top.: deálu bógdănițfi, ~ rúžilor, ~ vlădeștilor, ~ jórii (după numele boierului jórea), ~ costéștilor, ~ mórilor (aici au fost mori de vînt), ~ úrii (aici a fost sare). O parte a satului se numește pi váli. Localități învecinate: úlije, unțáșt¹, corlătéșt¹, vlădeșt¹, limbăiést¹ (acum este schimbat: vișínár¹), uorgoiést¹, căpušnén¹, costéșt¹, rădeșt¹, puntișán¹, búda, dín-ga. Inf.pr.observă că cei din căpušnén¹ au rostirea žin, în loc de yin, cum se spune în localitatea anchetată.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În sat există primărie, școală generală, cămin cultural. Orașul cu care au mai multe legături este Bîrladul. Mulți bărbați tineri merg la lucru în diferite orașe din țară. Copiii care urmează diferite școli merg la Bîrlad, la Vaslui; pentru studii superioare merg la Iași.

Nume: captár¹, žúščí (žușculeștii), anjgelúță, mírša, poiánă, círco-ti, pahóni, filip (hílipéștii). Prenume: vasíli, górgi, costákí, (costící), iiuón, iordákí; paraskíva, iileána, catrína, maríia, liónóra, catínca, aní-ca. Porecle: cățălu, basaráb.

A.Inf.pr.: CERNAT N.VASILE, 69 de ani, agricultor, 3 clase. A făcut armata la București, a fost concentrat mult timp. Părinții sînt tot din același sat, agricultori. Soția inf.pr.este originară din Bîrlad, are 4 clase; au 9 copii, care au urmat școli profesionale. Un informator foarte bun. (Și: chestionarele speciale, mai puțin Agricultură și Meserii.)

B.Alți inf.: 1.FÎRȚÎNESCU I.ION, 70 de ani. (Cîteva întrebări referitoare la formele de conjugare.) 2.MIRCEA VASILE, 77 de ani, 4 clase. (Agricultură.) 3.SAVIN I.VASILE, 67 de ani, 4 clase. (Meserii.)

618. LIPOVĂȚ, jud.VASLUI

Localitatea lipovăț este așezată la 12 km S de orașul Vaslui. Este atestată în 1437 (DRH, A, I 236). Satul a fost aservit și a aparținut un timp fostei mănăstiri Lipovăț, apoi, înainte de primul război mondial, unui moșier

numit topălia.

Locuitorii, în număr de 1753, își spun lipovișen¹; -șan, sînt mol-
doven¹, romîn¹. Sînt porecliți de cei din jur oîn¹. Obiceiuri: de Anul Nou ti-
nerii se fac moșnegi, jîdan¹, băbi, draci, arap¹, păiant [sg.], dămî, haiduci.
Mascății sînt de două feluri: urîțfi și frumôșii. Dansuri populare: hóra-n-
douî părț, rusásca.

Pe teritoriul comunii curg: pîrău kiriana, ~ spătărului, ~ timof-
téiului, ~ córbului, rîpa bódii. Unindu-se, formează pîrău lipovățului. N.
top.: deálu făgădăuului, ~ humării, ~ córbului, ~ spătărului, ~ timoftéiulu,
~ kițócului, ~ ketrîșu sau ketroșu, movila (moșila); izlazuri: izlazu óș-
tiî, ~ păiu, ~ coada rădiului; alte nume: vlámnicu delénilor (vlámnio 'loc
drept, pe șes, cu fînaț'). Părțile satului: sátu mări, vălea, deálu sau broș-
tén¹, spătár¹, skelălău sau coșîța. Localități învecinate: córbu, kițóo, fúm-
du vâii, căpușnen¹, delén¹, zîncea, muntén¹ di jos, bulboáca, băcăuán¹, săcúia,
bogdána. Inf. pr. observă că în satele delén¹, bogdána și zîncea se spune yin,
her, pentru zîn, șer, din graiul său.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În sat
există primărie, școală generală, cămin cultural. Pentru cumpărături merg la
Vaslui. Mulți bărbați tineri lucrează la Vaslui sau în alte orașe din țară.
Copiii merg la școlile medii din Vaslui sau Bîrlad, iar la cele superioare,
la Iași.

Nume: dării (dăreșt¹), ursáki, negári, hrîscu (hrisculeșt¹), șuléi
(șuleieșt¹). Prenume: ăiuón, vasíli, görgi, neculái; mariía, ăileána, aníca.
Porecle: țășcî, moári, babulín, forfolóc, tulúc, borș (bărbați); coșúg, viní-
toáia, fluieríța (femei).

A. Inf. pr.: PÂSCARU M. GRIGORE, originar din Corbu, sat la 1 km de Li-
povăț (contopit acum cu acesta), 47 de ani, agricultor, 4 clase, nu a făcut
armata. Nu a fost plecat din localitate. Părinții sînt originari din Corbu,
agricultori. Soția este din Lipovăț, are 4 clase. Au 3 copii, dintre care doi
urmează o școală profesională. Un informator bun (și chestionarele speciale,
mai puțin Apicultură și Oierit).

B. Alți inf.: 1. SIMIONICĂ V. GHEORGHE, 4 clase. (Apicultură, Oierit.)
2. PÂSCARU P. CONSTANTIN, 53 de ani, 4 clase. (Oierit.) 3. NEGARĂ GH. ION, 43 de
ani, 4 clase (inf. ocazional).

Satul uoltinești[†] este așezat pe Valea Crasnei, afluent al Bîrladului, la 18 km E de orașul Vaslui. Prin localitate trec șoseaua și calea ferată Crasna-Huși. Localitatea este menționată la 1772-1773 (MOLDOVA, I, 74). După tradiție, satul a fost răzeșesc, întemeiat de un om numit uolteneșcu, care uo bătut păru ntăi. Locuitorii își spun uoltineștén[†]; -teán și sînt în număr de 624. Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu munténii și cu flăcăii. Primii se îmbracă în costum național și cîntă cîntece haiducești.

Principalul curs de apă este Crasna. În el se varsă: pîrăuu spălăta și gîrla. N.top.: dealu rătoăii, ~ hînării, ~ stăni, ~ hîrtop; coasta năcului, zări (un deal). Părțile satului: di șeia părți, di iașta părți (la mijloc curge pîrîul spălăta). Localități învecinate: curtén[†], zgura, bagău, cordén[†], vinețăst[†], tîrzii.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. Pentru cumpărături, merg la Crasna, la Huși și la Vaslui. Mulți bărbați lucrează la Iași, București și în alte orașe din țară. Copiii merg la școli la Huși, la Vaslui, Bîrlad și Iași.

Nume: kirón, dării, (aldi) popescu. Prenume: neculăi, vasîli, hiuón, gligóri; hileána, marîia, tinca. Nu sînt porecle.

A.Inf. pr.: TĂTARU ION (tătaru hiuón), 59 de ani, agricultor, 7 clase, a făcut armata în 1933. Citește cărți și ziare. Tatăl său este originar din sat, mama din satul golășăi, com.Deleni, jud.Vaslui, agricultori. Soția inf. pr. este originară din localitate, are 4 clase; au 2 copii, care au terminat liceul. Un inf. foarte bun, cu talent de povestitor. (Și: Apicultură, Viticultură, Oierit.)

B. Alți inf.: 1. ION SAFTA LOVIN, 78 de ani, 4 clase. (Apicultură.) 2. AURORA ION DRĂGUȚ, 63 de ani, 5 clase. (Cînepă.) 3. NECULCEA ION, 56 de ani, 4 clase. (Meserii.)

620. TĂTĂRĂNI, jud.VASLUI

Localitatea tătărăni[†] este situată pe Valea Crasnei, la 7 km V de orașul Huși, în partea de NE a jud.Vaslui. Prima atestare documentară, din anul 1484 (DRH, A, II, 398), este pentru satul Gălăgăști, ulterior inclus în Tătărăni.

După tradiție, satul răzeșesc ar data de pe vremea lui Ștefan cel Mare. Inf. pr.știe că altădată o parte de sat se numea golășăi sau găleş, iar alta mățăgan¹, fapt care corespunde cu știrile documentare (pentru Mățăgani, vezi DRH, A, I, 258). Locuitorii își spun tătărăn¹; -rân și sînt romîn¹; -mîn, moldoven¹; -veân. Unuia singur i se spune și tătar. Cei din satele din jur îi numesc și tata-răiilor; la rîndul lor, oamenii din Tătărăni le spun vecinilor huțupén¹; -pén. Numărul locuitorilor: 1106. Obiceiuri: de Anul Nou copiii umblă cu urātu, cu sămănatu, cu capra, cu ursul, se fac jîién¹ (sau trúpî), mascați. În noaptea Sf. Andrei, spune inf., păzîm usturôiu (din cauza strigoilor).

Principalul curs de apă este Crasn, care izvorăște din fîndu crăsnîții (jud. Iași). Pîraie, văi și rîpi: pîrău mărîneșt¹, ~ sătului; vălea rădiului, ~ bălcului, ~ balțăților, ~ căcovii, ~ șoării, ~ liieștilor, ~ tăușilor (în apropiere de satul Bălțați), ~ foléșt¹, ~ sáci; rîkili žuržeștilor, ~ stroieștilor. Spre izvor, Crasna se cheamă crăsnîța. N.top.: dealu tătărănilor sau ~ sătului, ~ bîrlii, ~ fundătura, ~ bisărișii, ~ ketrúșului, ~ vălsé-lîi, ~ bantaș, ~ drăgan, ~ žuržeștilor, ~ vălea sácă, ~ căcova, ~ șorii, ~ mărîneșt¹, ~ drókii (și drókîia), ~ tulúcului, ~ coșărilor, ~ văii rădiului, ~ dumbrăyii, ~ ulnilor, ~ cucuiéților, ~ kîșerii (sau ~ balțăț), ~ cînîlui, ~ bodeșt¹, ~ foléșt¹, ~ berbeșenilor, ~ crețăștilor (sau în deal la crețășt¹), ~ búzii (de la n.pers. Buga), bótu dealului; izlazuri: izlazu tulúc, ~ vălea rădiului. Părțile satului: pi váli sau tătărăn¹ di žos, tătărăn¹ di sus, dúpa deal, pi gáliș, pi deal, holării¹ [!], fundătura, în medeán. Localități învecinate: huș, iepuren¹, bobéșt¹, bósîia (sau vălea lui bósîii), stroieșt¹, žuržeșt¹, vălea sáci, tăbălăieșt¹, plok, averéșt¹, armășăn¹, roșiuor¹, bunéșt¹, sátu nou (sau pódu óprii), brădișeșt¹, găneșt¹, tălkizén¹, boțășt¹, porșișăn¹, măntu, gužéșt¹, balțăț, ștoborăn¹, bovușor¹, tanăcu, vălea sîliștii, vinețășt¹, corden¹, leuóșt¹, crăsnășăn¹, crețășt¹. Inf.pr. spune că cei din sátu nou sînt veniți, cam pe la 1880, din toate satele comunei Tătărăni. O așezare nouă este și bobéșt¹. În această zonă, satele răzășești cunosc palatalizarea fricativelor labio-dentale în variantele notate cu y (yin) și h (her), în timp ce așezările de foști clăcași au ž (žin), respectiv ș (șer).

Ocupația de bază este agricultura și creșterea vitelor. În sat există primărie, dispensar, școală generală, cooperativă, cămin cultural. Centrul urban cel mai apropiat este orașul Huși, unde lucrează și foarte mulți oameni din sat. Unii din aceștia pleacă la lucru și la Vaslui sau în alte orașe din țară. Copiii merg la școlile medii și superioare din Huși sau din Iași.

Nume: băhnăreanu, kirilî, cojăn, vînătoru, pôpa, beşleagă, croiitoru, carp, nedelcu, îi^uonită, ştefănakî, cîrjău, diaconu, fôrdea, hîrnăza, côzma, năfornîţî. Prenume: îi^uon, vasîli, görgi, neculăi, costăki, ştefan, mi-hăi, mariia, îileăna, tinca, anica, rusănda. Porecle: sărbuşci, kihoărci, clikîs, curcăn, hac, mihôs, buhai, monîţî, răţoi, cîni, şoroi, gugulicî, poăci (bărbaţi); pahîi, zuzî, răţî digalătî (femei).

A. Inf. pr.: BĂHNĂREANU S. ION (băhnăreanu îi^uon), poreclit vlădică (pentru că e consilier la biserică) şi vulpoi; 64 de ani, agricultor, 5 clase. A făcut armata la Bucureşti, între 1930-1931, a fost concentrat şi pe front, între 1940-1944. Citeşte cărţi, ziare şi reviste. Tatăl este tot din localitate, mama din vălea lui bôsîi. Soţia este originară din acelaşi sat, au 3 fete şi un băiat. Toţi au urmat liceul, iar o fată este absolventă a Facultăţii de istorie-filozofie din Iaşi. Un informator foarte bun. (Şi chestionarele speciale, mai puţin Meserii.)

B. Alţi inf.: NEDELCU M. MIHAI, 62 de ani, 5 clase primare şi 4 clase la şcoala de meserii din Huşi. (Meserii.)

621. GHERMĂNEŞTI, DRÎNCENI, jud. VASLUI

Localitatea germăneştî este situată în partea de NE a jud. Vaslui, la cîtiva km de Valea Prutului. Este menţionată la 1772 (MOLDOVA, I, 71).

Locuitorii, în număr de 2757, îşi spun germăneşténî; -tean şi sînt romîni, moldoveni. Ironie, cei din satele vecine numesc localitatea şi grămădeştî, cu adaosul: undî pui nu mai găseştî. Obiceiuri: de Anul Nou copiii umblă cu uratul, cu buhaiul, se fac jîienî.

Principalul curs de apă este prutu, în care se varsă, pe teritoriul satului, mai multe rik sau pîraie: ripa băhniî, ~ barahoiului, pîrău dimbărbog (se varsă în gurgoăi, o baltă). N. top.: dealu spitălu, ~ bubéştiului, ~ gočiléştî; kiscu gugoiî; izlazuri: izlazu şopîrlénilor, ~ rikilor. Părţile satului: imvali, în deal, pe dop, la coada rikii, la capu deal^uului, la şipóti (îi şuşme 'cişmea' acolo). Localităţi învecinate: pódu haşiuului, podolénii, arsúra, fundătúra, rikî (sau M. Kogălniceanu), şopîrlénii, vălea cînikiî, drăşénî. Inf. pr. observă că în satul Fundătura se vorbeşte cu yin 'vin', herbinti 'fierbinte', în loc de zin, şerbinti. În satul drăşénî, contopit cu germăneştî, există o staţiune balneară.

Ocupaţia locuitorilor este agricultura şi creşterea vitelor. În

localitate există primăria comunei Drînceni, școală generală, cămin cultural, bibliotecă. Orașul cel mai apropiat, unde merg oamenii la cumpărături, este Huși. Mulți bărbați tineri sînt plecați la lucru în diferite orașe din țară. Copiii merg la școlile medii și superioare din Huși sau din Iași.

Nume: mihăi, păscal, kiriăc. Prenume: vasili, liuon, costaki, costantin, mihai, grigori; lileana, liuana, catinca, maria, anica. Porecle: crăcănîș, cîrlănûț, țofic, ștotacoi, bulik, șkitrimeri ('scutură mere', poreclă cauzată de rostirea defectuoasă a acestor cuvinte), bujulici (bărbați); sulșina (femei).

A.Inf.pr.:TROFIN ANICA (troșin anica), căreia i se mai spune și anica lu caprău, după numele tatălui ei vitreg. Are 49 de ani, a învățat 6 clase. În copilărie, a stat timp de 4 ani în satul Dancu. Tatăl este originar din localitate, mama din satul zgeroăia, com.Gorban, jud.Iași. Părinții au fost agricultori. Soțul este originar din localitate, agricultor, 7 clase. O foarte bună informatoare. (Și: Apicultură; Cînepă.)

B. Alți inf.: 1.IGNAT COSTACHE (întrebările 58-21o). 2.TROFIN T.ION, 46 de ani, 7 clase. (Agricultură, Viticultură.) 3.UNGUREANU COSTACHE, 6o de ani, 9 clase. (Viticultură; Meserii: pielărie.) 4.MIHAI GH.ION, 36 de ani, 4 clase. (Oierit.) 5.ALIXANDRACHI V.GHEORGHE, 67 de ani, 4 clase. (Meserii.)

622.STĂNILEȘTI, jud.VASLUI

Localitatea stăniléști este așezată pe Valea Prutului, la 10 km E de orașul Huși. Este atestată în anul 1493 (DRH, A, III, 265). Aici a avut loc, la 1711, cunoscuta luptă dintre ruși și turci, cu participarea moldovenilor. Locuitorii au avut în trecut statutul social de clăcași. Sînt în număr de 2986 și își spun stăniléșteni; -tean. Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu uratul, cu semănatul, cu buhaiul, cu capra, cu ursul, cu irozii, cu azunu (cu colinda).

Principalul curs de apă este râul prut. Alte ape: prutéț (o albie părăsită a Prutului), dragoslovăț (care se varsă în prutéț), pîrău volosăni, ~ búdului. N.top.: dealu miclii, ~ búdului, ~ lărzii, ~ volosăni. Părțile satului: șéntru, la izvorăni (sînt aici multe izvoare), sîlișteni (partea de pe șes dincolo de prutéț), toloșeni. Localități învecinate: búdu, volosăni, gura văii, sărátu.

Ocupația locuitorilor este agricultura, viticultura și creșterea

vitelor. În sat există primărie, 3 școli generale, bibliotecă, cămin cultural. Pentru târguiești, oamenii merg la Huși; tot acolo se duc și copiii la liceu.

Nume: kirițoiu, bejan, oanșa (ușa), antoh, prodan, rișu. Prenume: ihuon, vasili, neculai, gorgi; ăileana, mariia, nătăli, ăilincă. Porecle: cicărează, bostan, bisărică, dilân, păioagă, poșenică, jădanu, mutulică, ursu, lupu, moșneagu (bărbați); lingureasa, boarfa, lunguleasa, globina (femei).

A. Inf. pr.: OANCEA ENACHI (oanșa ienăci), 72 de ani, 5 clase, agricultor. A făcut armata la Tg.Ocna, între 1919-1922. Citește ziare și cărți de literatură și istorie. Tatăl său era din localitate, mama din satul Șchiopeni (azi Văleni), jud.Vaslui. Părinții au fost agricultori. Soția este din Huși, are 4 clase primare și 2 clase profesionale. Au 6 copii, dintre care unul a studiat la universitate, iar doi au terminat liceul. Un foarte bun informator și povestitor. (Și chestionarele speciale, mai puțin Apicultură.)

B. Alți inf.: ANTOHI T.ION, 56 de ani, 5 clase. (Apicultură.)

623. GRUMEZOIAIA, DIMITRIE CANTEMIR, jud.VASLUI

Localitatea grumezoiaia este așezată la 16 km S de orașul Huși. Este atestată în anul 1445, sub forma Grumazești, sat la izvorul Elanului (DRH, A, I, 364). Locuitorii au avut în trecut statutul social de răzeși și sînt și astăzi mîndri de acest lucru. Pentru a denumi teritoriul satului și ogoarele, folosesc expresia rădășia sătului grumezoiaia. Termenul moșii îl folosesc atunci cînd se referă la pămîntul satelor vecine, care au fost altădată proprietăți boierești. Numele actual al comunei, Dimitrie Cantemir, marchează faptul că aici, în satul Urlați, a fost locul de baștină al familiei Cantemireștilor.

Locuitorii, în număr de 1291, își spun grumezăni, grumăzăni; -zăn, sînt moldoveni, romîni. Cei din satele vecine le spun rădăș (~). Obiceiuri: de Anul Nou copiii umblă cu gișu, cu cîrșeia, cu urātu, cu căpra, cu sămănatu, se fac mască, dame. De Crăciun se umbla cu steaua. Se cunosc următoarele jocuri populare, din bătrîni: țîntăreșu, mușanăua, coasa, herăreasca (se joacă bătînd cu genunchiul la pămînt), galopu. De Sf.Andrei sî pazăști usturoi: se pune usturoi într-o farfurie, oamenii stau treji toată noaptea, să nu vină strigoii; se fac plăcinte, numite măgăniși (măgăni), din aluat umplut cu căstăni (căstăni) 'bostan alb, bostan turcesc'.

Pe teritoriul comunei curg următoarele ape: pîrău grumezoii^z (sau rîpa grumezoii), ~ ielănu (sau ~ urlăților; trece prin satul urlăt), care se unesc la locul numit la sălșii sau la capu dealului. Pîrîul ielănu vârșimprut și vine din fîndu (=izvorul) ielănu. Alte ape: fîndu răsii (un afluent al ielănu), fîndu sășii, apa rûștii (trece prin cîrligăt și dă-n dagideșt¹, ivănêșt¹; ultimele sînt nume de sate), pîrău hoćenilor, ~ șkopén¹-lor, ~ din fîndu șîșcănilor, ~ cări vini di la miluți uopârlic (de la un neamț care a locuit aici). N.top.: dealu urlăților, ~ môrlor (aici au fost mori de vînt), ~ hoćenlor, ~ săca, ~ dumbrăva, ~ mănăstirii, ~ m_fîndu sășii, ~ la lăcur¹, ~ tăzulu, la deal la bozmán, pi kisc; izlazuri: friján¹. Hota-re: la mătci, păr la mătci (=pînă la ~, hotar între satele Grumezoia și Hoceni). Drumuri: drumu pășii sau ~ lu uosman pășa (vine din rusiia, trece pe la stănilêșt¹, ivănêșt¹, plotonêșt¹, hurdúz, guștăi, murzén¹ și ajunge la Galati), căruia i se mai spune și drumu lu traian. Alte n.top.: la pûtu săc (unde este acum un cimitir pentru animale), a șasa parte (pădure). Inf. pr.știe de moyila răbuiii, de lîngă satul rîșășt¹, pe Prut, unde s-ar afla îngropată fata tîrcului.

Părțile satului: mahalăua di_șos sau hălășăn¹ și mahalăua di_sus sau hărșoden¹. Localități învecinate: crătăștii [a.], vetrișoăia, rúsca, cîrligăt, șkopénii [a.], dagideștii [a.], cotroșeni [a.] (acum leușt¹), urlăt, plotonêșt¹, ivănêșt¹, todirén¹, hurdúz, guștăi, mușata, stuhulêt, pôșta ielă-nului, șîșcăn¹, tómșa, hoćen¹, uotălén¹, tukilăt. Inf. pr. spune că în ultimul sat, precum și la plotonêșt¹, sînt altfel de oameni: au fața gălbișoăsi, îs slăbănôz și vorbesc într-un fel aparte. Celor din plotonêșt¹ li se spune și hun¹. Sînt mai mult ciobani. Cei din neamul drăgis^u sînt veniți din Turcia sau de la tătăr¹; părinții lor nu vorbeau românește. Inf. pr. îi caracterizează: îs răi, hambițos, bătăuș (se băteau cu topoarele). O parte din sat ar fi tătari, cealaltă bulgari. La tukilăt, bătrînii vorbeau altădată turcește, deși erau, și sînt și astăzi, creștini. În satul vetrișoăia (626) oamenii ar fi, după spusele inf. pr., de-adunăturî, veniți din diferite sate.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. Orașul cel mai apropiat este Huși. Mai de mult, a fost un mic tîrg și la Hoceni, situat la 2 km. În sat există școală generală, cămin cultural, dispensar. A fost organizat un mic muzeu al satului. Mulți tineri sînt plecați la lucru pe șan-

tiere. Copiii merg la școlile profesionale din Huși, Bîrlad sau Iași.

Nume: țabărî, vlăsî, bernevic, ăldi popa, poroșnicu, nitrón, termi-
cán, grápî. Prenume: görgi, ăi^uon, vasîli, costantin, nihai, stefan; ăldi ma-
riia, ăi^uana, tiŋca, mărioara, tasfia. Porecle: budăi, kișleag, hohériu, ie-
puri, crangî, tîrtăi, coacă, torcán. Nume de vaci: purungîta, dumána, plăva-
ia, zoiana, marțólăe, vereanța, lunăia, sîmbotica, florícî. Nume de cîini:
grivéi, hécior, corbiș, florica, iörgu, tărcuș. Nume de cai (și iepe): roibu,
stela, mîșu, margaréta, roăiba, murga, neăgra.

A.Inf.pr.:SANDU M.TINCA (sándu tiŋca), 62 de ani, casnică. Părin-
ții agricultori, din același sat. La fel și soțul, care are 5 clase. Au 5 co-
pii. O informatoare foarte bună. (Și: Cînepă.)

B.Alți inf.: 1.VLASĂ T.ȘTEFAN, 71 de ani, 4 clase. (Agricultură, Vi-
ticultură, Meserii.) 2.SOROCEANU C.MIHAI, 66 de ani, 4 clase. (Agricultură,
Viticultură, Meserii.) 3.ȚABĂRĂ G.V.GHEORGHE, 43 de ani, 4 clase. (Apicultu-
ră.) 4.POPA I.VASILE, zis Ciobănașu, 48 de ani, 4 clase. (Oierit.)

624.VUTCANI, jud.VASLUI

Localitatea vîtcán[†] este așezată la 35 km SE de orașul Vaslui. Es-
te menționată documentar din anul 1647, sub forma Vătcani (proprietarul era
Toader Vătca) (CATALOG, Supl. I, 222). Locuitorii, în număr de 3053, își spun
vîtcănén[†](-nean). Cei din satele din jur le spun hoț di vutcán[†]. În trecut,
locuitorii erau răzeși și aveau fișii de pămînt care se întindeau de la Prut
pînă la Bîrlad. Obiceiuri: de Anul Nou copiii umblă cu trupa (12 flăcăuan[†]
imitează pi iancu jîianu, pi haiđuș), cu capra, cu plugușorul, dămili (obi-
cei introdus de curînd). Inf. pr. spune că de Sf.Andrei păzîm usturoiu: fac
mujdei de usturoi, cu nuci, mănîncă și beau, ung cu usturoi gardurile, ușile
de la casă și de la grajduri, ca să nu se apropie jîgăniia sau lupul.

Pe teritoriul comunei curg: pîrăuu (sau rîpa) vîtcán[†], ~ mălă-
ieșt[†], ~ bărbos, ~ delén[†] (toate se varsă în ielán), ~ idriș^u, ~ tîlhăreșt[†]
(se varsă în Bîrlad). Rîpe: rîpa nîcului, ~ lu corbiș. Dealuri: dealu corbu,
~ lu cûza, în deal la hoćen[†], ~ mor[†] (au fost aici mori de vînt), ~ sînaia
udat, la început în rîs, după cunoscuta stațiune climaterică de pe Valea Pra-
hovei). Izlazuri: imașu la (lu) mărta, imaș la gorgiuu, ~ casoian (numele
unui proprietar), imaș pi valî zos, ~ sus^u, ~ la șipotu dónii. Alte n.top.:
în cobîlî (au fost vii, acum e teren arabil).

Părțile satului: sînaia, în zósu, în sus, în bobeica (inf.pr. nu cunoaște termenul entopic bobeică). Localități învecinate: grumezoaia, șkopéní, roșfiéstí, idriśu, tîlhăréstí, dolhéní, gúra albéští, albéști, gúra idriśu, rădîu, corní-albéští, mălăiéstí, pósta ielán, tukilát, gustăi, bărbog, deléní, hoćení, valea lui dărie. Inf.pr.observă că pósta ielán este sat nou, aici fusese o stație de poștă. Adaugă că la tukilát locuitorii sînt "turci, bulgari, găgăuți", sînt creștini, știu și bulgărește. Vorbesc altfel decît cei din satele din jur, spun, de ex., uógal în loc de uogál 'plapumă' (cf.și cele spuse sub pct.623, Grumezoaia). La stuhulét și hoćení sînt și familii de ardeleni venite înainte de ultimul război (de ex.fam.flórea stokiś). Cei din Vutcani și din satele din jur se numesc și fălsiiéní (de la Fălcu), iar cei de pe Valea Prutului sînt numiți bălténí.

Ocupația locuitorilor este agricultura și creșterea vitelor. În sat există primărie, 4 școli generale, cămin cultural, bibliotecă. La târgul duminical vin oameni din satele vecine. Orașele mai mari sînt Vaslui și Bîrlad. Mulți tineri din sat sînt plecați la lucru în diferite orașe ale țării. Copiii merg la școlile din Bîrlad, Vaslui, Huși și Iași.

Nume: di-áldi díma, áldi niștién, afteni, popéscu, áldi manoláki, áldi suléi, áldi strătilă, áldi páisu. Prenume: ăiuón, áldi górgi, áldi vasíli, áldi costantin (costicî, ticî), grigóri, dumítru (dunitru), [R] cornéliu, sorinel; ăiuána, mariia, ăileána, măriuára, căsándra, rusándra, vasílca, jeníca, túdora; alintătúrí (nume recente): gábi, zéta, viuoríca, viuoléta. Porecle: buhăiu, brîndî di uoi, bésî, iaŋcu bubuláki, flútura, zádiíi (cuvîntul are sensul 'lucru mic, angărie'; porecla a fost dată prin contrast, căci purtătorul ei este înalt).

A.Inf.pr.: DIMA H.GHEORGHE (díma g'íorgi), numit și giți hrîste, după numele de botez al tatălui (nume puțin obișnuit în sat), născut în vîtcání, 74 de ani, 4 clase, agricultor. A făcut armata la București, între 1918-1919. Părinții din aceeași localitate, agricultori. Soția este venită din Albéști la vîrsta de 4 ani. Au avut 14 copii, dintre care trăiesc 7. Un informator foarte bun. (Și chestionarele speciale, mai puțin Apicultură și Meserii.)

B.Alți inf.: 1.ȚURCANU GICĂ, originar din Roșiești, 50 de ani. (Apicultură.) 2.CHIRIAC GHEORGHE, 65 de ani. (Meserii.) 3.CHIRIAC CONSTANTIN, 53 de ani. (Meserii.) 4.BOSTAN NECULAI, 43 de ani. (Meserii: fierărie.)

Situat la 21 km NE de Bîrlad, pe șoseaua spre Vaslui, satul stoieșăști¹ este atestat la 1546 (DIR, A-XVI, I, 426). După tradiție, numele i-ar veni de la un Stoișescu Stroia; ar fi un sat de foști clăcași, vechi de aprox. 200 de ani. Pentru numele locuitorilor, în număr de lolo, s-a înregistrat răspunsul ŭ_om dî_sat. Pentru locuitorii din Dodești și Țîfu s-a înregistrat porecla perjar¹. Satul este împrăștiat; sînt case vechi de 100 ani, cu aminări din salcîn, cu podele bătute în cuie de lemn. Ca obiceiuri, inf. spune că unele, cele de la nuntă, ar fi altfel decît în satele din jur. De Anul Nou se umblă cu capra, ursul, buhaiul, se fac jiên¹, mocănași, moșneag; de Paști, de Crăciun și de Anul Nou se umbla cu vălăritul. N.top.: satul este așezat între dealurile rădulētu și bahnăru; văi: vălea lu costăki, ~ lui costăki onofrăș, fîntîna nîcului, vălsuăia, ripa puarta țărni; izlazuri: rădulētu, vălsuăia; terenuri de agricultură: vălsuăia, dumbrăvă, pi podiș, ursuăia, tumba, pulicên¹, valia adîncă, moyilă, prôsile, cînikîști, băhnă, țălină, tarlă, rădulêt. Nume de munți: carpăt. Părțile satului: în deal, pi vâl, în hîncu. Satele vecine: germănești¹, fedest¹, țîfu, dodești¹, vișuăra (în băsăști¹). Un sat mai nou, 30 Decembrie (decémbrî), s-a format în 1947 din locuitori plecați din Stoișești; un alt sat, azi sălcîuăra, s-a numit șăpti căsî, apoi neculăi hobjilă. Nu sînt semnalate diferențe de limbă; se remarcă doar că cei din Țîfu zic neluța [=mieluța], a nii [=ai mei], dunîtru.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori. În sat există școală, punct sanitar, coperativă, ceapă. Pentru cumpărături merg duminica la Banca și marțea la Bîrlad. Mulți dintre bărbați lucrează la gostat la Banca. Cel mai apropiat punct vizitat este campîngu de la Sîrbi (la aprox. 7 km). Copiii învață la școli la Bîrlad și la vaslîu.

Nume: bordeiănu (bordeiên¹), brînzăi, hrițuc, baran, tămășanu, pătrea (petrên¹), căzăcu, coniăc. Prenume: hîon, görgi, vasîli, mihăi, costantin, tuădir, ștefan, [R] gêlu, gîgi, mariănu; hiuăna, mariia, anica, gahîța, vasîlca, mărița, marguălă, costanța, căsandra, anița, prohîra, dunîtra, [R] gîca, gêna, marinela, lenuța, liliăna (inf. spune: "am dăși copkîi botidăt: două marii, um marișel, um marinel..."). Porecle: bobîrcă (porecla unei familii), zumară, porodin, porc, jărcălăki, ripu, băscălea, șariu, bosnea, turcu, pîrlis, leriu, bîrcă, zîrza, pocnêt, dônțu (bărbați); dônțuăia, jărcăluăia, porodinuăia, căpră [!], cocorėti, pîrlisăuăia, mărcuța (femei).

A. Inf.pr.: BARAN D.ST.MARIA (băran de ște maria, măria); porecla (moștenită a) familiei este găspar. Are 45 de ani, a învățat 7 clase; citește puțin ("numai titlurile" din ziare), ascultă emisiunile radioului. Este agricultoare, a făcut și croitorie. Merge săptămînal la Bîrlad la cei trei băieți, tuădir, costică, manolică, muncitori sau meseriași. Părinții sînt agricultori, ca și soțul, Dumitrache, care a fost "agent de cultură la sfeclă", iar din 1961 este cantonier comunal ; a învățat 5 clase. Apare ca inf.ocazional [*], mai ales pentru chestionarul referitor la cînepă; observă că întrebările despre car, drogă etc., așa cum apar în chestionar, corespund realităților din Oltenia. Inf.reproduce conștient fonetismul graiului local (vorbește ca "în sat" după ce s-a interesat cum transcriu șîș). Rostirea e controlată (unele cuvinte sînt silabisite), chiar emfatică. Foarte bună pentru aspectele morfologice (spune că i-a plăcut gramatica la școală, iar acum o învață din nou); formele și cuvintele vechi sînt pi băbești, iar cele populare mai romînești. (Și:Agricultură, Viticultură, Cînepă; texte.)

B.Alți inf.:1.Tuădir Antón, 64 de ani, 5 clase, agricultor. De stupi se ocupă din 1962;citește cărți și reviste de specialitate.(Apicultură.)
2.ION GRIGORE BRÎNZEI, 57 de ani; a fost cioban cu intermitențe.(Oierit.) 3.
Coniăc Săndu, 60 de ani, 4 clase; dogări¹.(Meserii; texte.)

626.VETRIȘOALA, jud.VASLUI

Localitatea vetrișoala este așezată la 33 km S de Huși, pe șoseaua spre Fălciu (627). Este probabil ca Vetrișani, atestat la 1528 (DIR, A-XVI, I, 288), să fie vechiul nume al localității (se vorbește de Petru și Stan Vetriș, fiii lui Toader Vetreș; ibid.). Referirile la Pîrîul Sărat, din documente anterioare, pentru delimitarea unor locuri (de la 1429; DRH, A, I, 135), și la o siliște "la gura Sărății" (de la 1452; DRH, A, II, 22), coroborate cu informații primite de la localnici că, inițial, satul a fost pe Gura Sărății (v.și mai jos), par să ateste existența satului cu o sută de ani înainte. După tradiție, cel mai vechi sat e Siminești (ceea ce pare puțin probabil; v. mai jos), iar localnicii au fost clăcași; se păstrează amintirea că "pe vremea turcilor" oamenii se ascundeau "în stuhărie, la andriănu". Locuitorii, în număr de 4254, se numesc vetrișăni¹; -șan; cei din Siminești sînt porecliți țolicări¹ ("o vinit țolicări la sfat"), iar satul, țolica (și frumușica), deoarece atunci cînd s-a făcut prima casă s-ar fi pus, în loc de geam,

o țolică 'bucată de țesătură de casă, din cîrpe, care de obicei se așterne pe jos'. Nume colectiv: [oameni] di la baltă. Obiceiuri: de Crăciun se umbla cu stea^ua, de Anul Nou se umblă cu haiduși, căpra, dămili, cu plugu (cu uratu). Inf.observă că de ziua patronilor bisericii, costantin și ielena, nu se face hram (și nu vin locuitori din satele din jur).

Pe la marginea satului curge prutu, în care se varsă pîraiele bou bătrîn (sau gîrla adîncă) și pîriu sărăți. N.top.: dealu guzariului (la guzar^t), ~ toderesi, hărtop (zis bûșili cîrului); vălea sărății, ~ guzariului, ~ toderesii, pi sâca; izlăzu: pi andriâsa (a comîni); îimăș: pôrții (ale oamenilor). Terenuri de agricultură: pi hîrtop, ~ bumbăta, pi todereâsa, guzar^u, la pelina (în baltă). Satele comunei se numesc sătu vek (numele curent pentru Vetrișoala propriu-zisă, cu uliți întortocheate și huidiț), sătu nou, sîmineșt^t (cu drumuri drepte - "linii"), bumbăta. Satele vecine: gura vâi, stălineșt^t [=Stănilăști], uoțătuâla, lunca banului (poreclă: broscogășt^t, locuitorii: broscăr^t). Este cunoscut faptul că spre Hurdugi, Schiopeni se pronunță zin (un inf. ocazional neagă această pronunție pentru Hurdugi). Localitatea se află la limita între pronunția h și s (pentru f + i), respectiv y (g) și z (pentru v + i). Am înregistrat alternativ sâ hi dornît și sâ sîi ~ , aș sîi tușit, sîcâ 'fiică', hînoî [... m-am încurcat] și, consecvent, hi în conjugarea verbului a fi, yîti etc.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura; sînt și cîțiva soban^t și [*] pascăr^t (=pescari).

Există consiliu popular, școală, cămin cultural, magazin universal, brutării; își construiesc și băi comună^{lă}. Tîrg nu se face în localitate ("[este] un^g mort la noi" spune inf.); pentru cumpărături merg la be rezan^t, huș^t, murzen^t. Sînt puțini plecați la lucru prin țară; în momentul anchetei un grup de aprox. 100 de bărbați mergeau zilnic la lucru la Vama (Fălciu), iar alții lucrau la un dig, la Albița. Copiii învață la vas^u lui, huș, iaș, bârlad, murzen^t.

Nume: tălmașu, acomi, puu, codreanu, marin, markidan, lăptiș, gozeneățâ, munteanu, cózma, frumușanu, grécu, cușai, norôsa, gîdeî, grósu, grigóre, papúc, romila. Prenume: vasili, iôn (cele mai frecvente), grigóri, du nîtru, neculai, îiliîi, cîostícâ, iörgu, iulian (mihai se dă mai rar, este considerat un nume urît); [V] zoîța, iliîca, marânda, tudóra, zuzâna; ielena,

iuána, prohíra (profíra) sînt mai frecvente; íordána se dá mai rar; alte nume: soltána, rucsánda, péna, floríca, zafíra, lénța, ána, casándra, calió-piia, cleopáttra, [R] dóina, jána, veroníca, sílvíia, mariána. Porecle: șuátă, bulíki, purșícă, kisăliță, cuáda uóii, vírlán (familie), perjárⁱ, goldán, ta-mașúc, bolfósu.

A. Inf. pr.: GROSU MIHAI (grósu mihái), născut în Satu Vechi (ca și părinții și soția sa), de 17 ani stă în Siminești; în vîrstă de 44 de ani, a învățat 4 clase. Citește ziare, cărți de zootehnie, ascultă emisiunile radioului și TV. A făcut serviciul militar la Timișoara și cursuri la Casa agronomului la Iași (unde a fost și internat în spital). Este agricultor și cioban (de la 9 ani; a lucrat la boier și la stîna satului); în ultimul timp era lăptar la C.A.P. Soția sa, zafíra, a învățat 4 clase; au trei fete (íeléna, jána, dóina; ultimele erau eleve). Inf. bun, care reproduce aspectul fonetic al graiului local cu foarte rare ezitări; mai puțin receptiv pentru aspectele morfologice. Bun povestitor, are vorbirea colorată (nota locală: "am dat bani cu prútu" [= mulți], "am dat mîncare la vacă cu gótura, cu prútu"). Ancheta a avut loc la școală. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. FORDEA ALEXANDRU, 50 de ani. Se ocupă de albine din 1947; părinții au avut "buduroaie". El citește și cărți de apicultură. Al doilea răspuns (II) este al soției sale, íleána, născută în Bozia și venită în sat la vîrsta de 11 ani, dar care vorbește cu și [= fi]: aș și cusít (soțul: aș hí cusít). Aceeași remarcă cu privire la Bozia (care se află la sud de Vetrișoia) o face și o localnică, gazda unuia dintre anchetatori (sí și fost). (Apicultură.) 2. Íleána Román^u, 63 de ani, a învățat carte "la adulți"; locuiește în Vetrișoia de la 10 ani, de cînd a fost înfiată (părinții erau din Plotonești, com. Grumezoia [623]). (Cînepă; texte.) 3. Púiu Ne Andréi, 44 de ani (soția din Lunca Banului). (Oierit; texte.) 4. Pópa De Grigóre, 73 de ani, două clase. A învățat singur meseria de lemnar; denumirile "nemțegti" le știe de la alți meseriași. Răspunsuri ușor emfaticе. (Meserii.)

Localitatea fălciu ([V] fălșu) este așezată pe șoseaua Murgeni-Huși, la 55 km S de Huși. Atestată la 1588 (DIR, A-XVI, III, 400; este vorba de un act domnesc scris în Fălciu). Inf. crede că este de pe vremea lui Ștefan cel Mare și că înainte s-a numit fălș (v. pronunția fălșu și fălșu). Pentru locuitori, în număr de 2845, s-a dat, la sugestia anchetatorului, numele de fălșiién¹; -șiián; poreclă: covrigár¹ di la fălșiu [!]. În Fălciu au trăit vreo 50 de familii de evrei (aveau prăvălii), un număr de familii de greci, care făceau comerț cu cereale, existînd o schelă pentru transportul lor spre Galați (nume ale acestora: vasălátu, čelénti, victorátu, fóki carandinó), și cîțiva grădinari bulgari stabiliți aici de dinainte de război. În afara părții numită "tîrg", înfățișarea localității este cea obișnuită a așezărilor rurale din zonă. Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu uratul, se fac mascați, căpră, [V] șátă. De regulă, tinerii se căsătoresc cu fete din satele din jur, "de la țară".

Pe la marginea satului curge prútu, în care se varsă vălea bogății, ~ copășeni, ~ belșúgu, ~ lu márcu. N. top.: diálu bózfi, ~ viișuárilor, ~ móri, ~ sărășiei (unde li s-a dat pămînt, după primul război mondial, invalidilor și văduvelor; porumbul era mic), ~ șishti (< șisca); vălea bózfi, ~ viișuárilor, ~ bogății, ~ copășeni; izlazuri: dűsásca, la báltă (care se va numi, crede inf., "la dig", căci se face un dig); terenuri de agricultură: rácla kosuáia, ~ măneásca, ~ șorária, ~ invalidilor; munții cunoscuți: muntii măgura [Odobestilor], la mărășești¹. Părțile satului se numesc: părtea șimitirului, mocán¹ (de la biserică "în sus": sînt așezați brețcani, veniți înainte de 1914), gotéști¹ (partea din sud) și bedreág (fostă carantină în 1916, astăzi părăsită). Localitățile învecinate: bóziia, copășána, bogdănéști¹, rîzăști¹, uodáia bogdáná (așezare mai nouă, care s-a numit și pórcova: a fost o crescătorie de porci a unui boier). Alte nume de localități: rîșen¹, berezán¹, găzést¹.

Locuitorii sînt agricultori; înainte mulți erau pescari și harașii. Mergeau la lucru la vii la Mărășești. Pentru cumpărături se duc la Huși și Bîrlad; un număr de bărbați lucrează pe diferite șantiere; la un șantier de irigații din zonă vin la lucru oameni din Vetrișoia (626) și berezán¹ (unde este tîrg duminică; înainte era la Fălciu, vinerea). Copiii merg la școli

la Murgeni, Bîrlad, vas¹lú¹, Huși, Iași. Instituții: sfátu popular, șcuálă, farmașii, post di miliții, cîrca sanitáră (sanatátea [1]) și magazine (mist, testile, ferári¹, băutúra).

Nume mai frecvente: stoián, tívdâ, córnia, zálă (zălěști), úrsu, brașoveánu, mihă¹ílă, pétcu, șuvăiálă (se scrie cu u). În legătură cu numele de familie, inf. remarcă situații ca următoarea: un frate se numește Petcu, iar celălalt, după un străbunic, Stoian ("Gheorghe a lui Stoian"). Prenume: áldi híón, vasíli, constantín, neculái, dumíttru, costícă, alicsándru, mihái, [R] úovídu; marśica, híleána, tínca, iuána, lenúța [1], hecaterína, [V] márea [și mária], sándra, tudóra, sofíca (inf. caută nume posnáșă). Porecle (care se moștenesc): dumán, réntu, alás, borílă, cal balán, funigúťá (a unui tractorist), kiśór di parís (a unui boier, care îi sfanguie 'jecmănea').

A. Inf. pr.: STOIAN DUMITRU (stoián dumíttru), cunoscut sub numele de miticî, 52 de ani, 4 clase, ascultă emisiunile radioului, se interesează de probleme politice, de agrotehnică. Este agricultór¹, de un an lucrează la zotehnií. A luat parte la război. Merge de cîteva ori pe lună la Bîrlad și Huși, în căraușie de mărfuri (cu car cu boi). Părinții sînt agricultori, făl-șiién¹; soția, sevástiia, din Mușata, com. rîśén¹, a învățat 7 clase; dintre copii, doi lucrează la Brașov, iar o fată era la liceu la Bîrlad. Inf. bun, cu simțul limbii dezvoltat (amú, cu tăťfi se zice "pe la Iași"; găgăuzii din tukiláť [Găgeni] pronunță [a] nei, jérni [fără n]), care reproduce registrul fonetic al graiului local în general fără un control voluntar, dar evită unele fonetisme; la conjugarea verbelor apar și pronunții emfatice. Poate fi semnalată oscilația între y și z (< y + i). Uneori am remarcat un timbru special al lui [c] în grupul [cl]. Ancheta a avut loc la consiliul popular. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. úrsu Ve Tuáder, 64 de ani, 5 clase, născut în Mălușteni, venit în Fălciu din 1922. Se ocupă de albine din 1933 (în ultimul timp la C.A.P.); citește cărți și reviste de specialitate. (Apicultură; texte.)

2. Tívdâ Tofána, 58 de ani, 3 clase, din partea satului numită "Mocani". A ținut sumane, pînză, lăgiśéri, tolíși [de cîrpe]. La anchetă a asistat soțul său, inf. 3. (Cînepă; texte.) 3. Tívdâ Ne Costantín, 59 de ani, 3 clase. A fost prizonier. Părinții au avut oi, de care s-a ocupat de copil. (Oierit; texte.)

4. Sterían Súsnea, 64 de ani, 5 clase, născut în Slivna (jud. Galați), venit în Fălciu în 1930. Agricultor și dogar. (Meserii, mai puțin olărie, ca inf. I.)

5. PETRACHE GH. DARIE, 66 de ani, dogar. (Meserii, inf. II; răspunsurile sale au fost notate numai cînd difereau de ale primului. Inf. [*] este Tîvdî Costicî, 19 ani, de la care am înregistrat și texte dialectale.) 6. NICA GHEORGHE, 66 de ani, 4 clase, născut în Brădești, venit în Fălciu în 1937, prin căsătorie. Lucrează la oale de la 18 ani; a învățat de la tatăl său. (Meserii: olărie.)

628. EPURENI, jud. VASLUI

Atestată la 1493 ca Fîntîna Iepurelui (DRH, A, III, 241), localitatea iěpurénⁱ se află la 25 km E de Bîrlad (la cca 1 km de șoseaua spre Murgeni). Localnicii știu că strămoșii lor au fost clăcași pe moșia familiei Costachi (care și-a zis, apoi, și Epureanu). Pentru locuitori (în număr de 1184) s-a înregistrat numele de iěpurían [sg.]. Porecla pe care le-o dau cei din Cîrja (631) este de pădurénⁱ, sîmburárⁱ (ei, la rîndul lor, îi poreclesc pe primii broscárⁱ); li se zice și țăránⁱ ("care sîntem în afara orașului"). De Anul Nou se fac cal, bábă, moșniág și se umblă cu vălărétu.

Pîrîul care curge prin sat se numește [*] níhuáni (de la un nume de persoană), [k] pîríu di la ketríanu și izvorăște din rîpa hóržii; alte pîraie: pîríu bursús, ~ bîrlăléstⁱ, șulétia. Dealuri: șomága, muășca, podîș, [*] horžéstⁱ, bekét, tocáriu sau florínta; văi: rîpa hóržii, ~ șoldénⁱ, vália bră-ítánⁱ, vália muășii, ~ brátului (fundăturí); izlazuri: horžéstⁱ, puárta țárni, la rátișu, șomága, florénⁱ; terenuri de agricultură: la moyilá, ~ bră^yítánⁱ, șoldénⁱ, agúd, iěmăș. Un loc, unde înainte a fost conac boieresc, se numește han (aici se face hora). Nume de munți: carpáti (se și văd uneori). Satul are două părți: pi váli și pi dial. Satele comunei: bîrlăléstⁱ, bursús, hórğa. Localitățile învecinate: 23 August (fost florénⁱ, sat mai nou, de adunătură), șulétia, jígálii, fedéstⁱ, yěrmănéstⁱ, popénⁱ, Uobîrșánⁱ, giriásca, mălușténⁱ și bánca, spre NV. În ultima localitate se spune zín pentru yín (inf. observă că la porci se strigă hîiğá!). Este menționată o localitate vádénⁱ di elán, numită popular rai.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori (o parte ceferístⁱ). În sat există gostát, ocól silvic, gără (vin la lucru și oameni din satele învecinate), șcuálă, dispensár, cămín [cultural], grădinițⁱ, magazín, frizării. Pentru cumpărături merg la murzénⁱ și bîrlád, unde își trimit și copiii la școli (și la iaș). Înainte mergeau la lucru, la grîu, spre Fălciu, pe malul Prutului. Acum merg pe șantiere la Vadu Roșca (pe Siret), Bîrlad, Galați sau la vii, la Berești [630], unde stau cîteva săptămîni sau chiar cîteva luni.

Nume mai frecvente: căzăcu, ștefănuță, lúpeș, lamandí, Unguru, costánda, tóma, timófti. Prenume: górgi (frecvent), ión, vasíli, neculái, tuá-dir, duńitru, mihái [k] níhái, (rar) nastásí, [R] adrián, narcíz, cristinél, irinél, lívíu; [V] casánda, soltána, páuna, mărănda; alte nume: jánica, iyá-na, vasílica, catínca, sáfta, maríia, zorzéta, lionóra, íileáná, [R] maríiana, miréla, adriána, genovica, lilíiana. Porecle: hîrbútf, broscói, dumán, túrću, grécu, kiríca, jídánu, florián, căţálu, găgăuţ, răţóiu (bărbaţi); hîrbutuáia, dinovicuáia, agăkuáia [după numele de familie] (femei).

A. Inf. pr.: CONSTANDA POLIXENIA (costánda pòlicsáníia), 40 de ani, agricultoare; se ocupă şi cu ţesutul, la lînă, cînepă, bumbác^u. A urmat 4 clase; nu citeşte, dar ascultă emisiunile radioului şi două seri pe săptămînă vede filmele la căminul cultural din sat (soţul este operator, iar ea vinde bilete). Contacte sporadice cu oraşul (are fraţi la Timişoara şi Braşov). Deşi destul de tînără, inf. foarte bună, inteligentă; oscilează între fonetismele literare şi cele locale (mai ales cînd la anchetă asistă şi alte persoane). (Şi: Cînepă; texte.)

B. Alţi inf.: 1. Constánda Năstásí, soţul inf. pr., 40 de ani, 4 clase, agricultor; serviciul militar la Orşova, deplasări sporadice la Braşov şi Timişoara (referiri la graiurile din zonă). A asistat la cea mai mare parte a anchetei şi apare ca inf. ocazional [*], furnizînd chiar răspunsuri la unele domenii (armata). (Agricultură, Viticultură, Meserii: zidărie, pielărie; texte.)

2. LUPEŞ C. ION, 50 de ani, 4 clase. Tatăl său a avut buturuáii 'stupi'; citeşte (puţin) şi cărţi de specialitate. (Apicultură.) 3. Mirón Ve¹ Iyón, 73 de ani; cioban de la 12 ani, a lucrat şi pe la Fălciu (627), iar meseria a învăţat-o de la ciobani veniţi din Transilvania. (Oierit; texte.) 4. Pétrea Ge Mihái, 59 de ani, 5 clase; de meserie lemnár (face roţi, vase de lemn, uşi, geamuri); îşi face singur şi sculele. (Meserii, mai puţin zidărie, pielărie.)

629. FRUNTIŞENI, GRIVIŢA, jud. VASLUI

Satul frunţişán¹, izolat, se află la aprox. 10 km ESE de Bîrlad, într-o zonă deluroasă. Consemnat la 1667 (URICARIUL, XI, 278). Numele este explicat de la frunţaş: ar fi vorba de un om bogat, primarul care a înfiinţat satul cu o sută de ani în urmă, aducînd oameni de la Vîrlezi (sat care se afla "sub pădure", la o distanţă de cca 4 km). După unii s-au mutat pentru că pe vechiul loc îi înzăpezea, după alţii pentru că "nu o duceau bine", iar aici au găsit loc "mai larg". Satul Vîrlezi a dispărut; în urmă cu cîteva decenii

mai era o casă. Se spune că, atunci cînd s-a format satul, prima casă s-a făcut în pădurea codrețu, apoi au coborît în jos. La locul numit pi stîna se găsesc cărămizi, cioburi de oale, obiecte de lut, topoare de piatră (?). Locuitorii își zic frunțișenî; -șan și sînt în număr de 1147. De Anul Nou se umblă cu jîienî, cu plugușoru, fetele merg cu colîndu (nu se face urs sau capră). De Crăciun se umbla cu stéua.

Prin sat curge un pîrîu, numit izvoru miclea. Dealuri: nucăriia, pădurea, cărbunuasa, ivăneasa, purșelu, stârca, zăpodiia, dealu mări, dumbráva; văi: [valea] stăși, hebini; terenurile de agricultură sînt numite după dealuri și pi stîna, vîrlézî. Partea dinspre E a satului se numește fundătura. Localitățile învecinate: orașul Bîrlad, grîvița, grăjdénî, brădești, Uobirșanî, popénî, zhorlénî, dealu mări (care s-a numit și bârbu zaharésu), tres-tiiana (zis palérma), sat mai nou, sistematizat. Inf.observă, în general, că "limba deviiază [= variază] de la sat la sat".

Ocupația locuitorilor este agricultura. În sat există școală, cămin [cultural], punct [sanitar] și un magazin.

Nume: kirișeștî (kirica), nekiteștî (nekita), costișeștî (costică), apoi honel, anton, bașu, aldi braharu, patriki, stan, cumpănić, spiridon, lurcă, sáva, gligorás, brátu, boidáki; nume aparte: izdraílă, vólea (nepotul unui albanez stabilit în sat în urmă cu o sută de ani). Prenume: görgi, hion, vasili, neculái, duńitru, zahii, [R] victur, mírșă; maríia, marguála, maríta, catińca, ștefána, ileána, [R] corneliia, steriiana. Inf.ezită să dea porecle (pomenește doar: cuacă).

A.Inf.pr.:NECHITA GHEORGHE (nekita ilii görgi), în vîrstă de 56 de ani, agricultor, a învățat 5 clase; serviciul militar l-a făcut în 1937-1938, a fost concentrat în anii următori și a luat parte la război pînă în 1945. Citește ziare și cărți (manuale școlare), este deputat. Merge săptămînal la Bîrlad, dar nu a avut contacte mai îndelungate cu orașul. Soția, vasílca, de 45 de ani, a învățat 3 clase. Au copii care au învățat 4-8 clase elementare și locuiesc în sat. Inf.bun, pe deplin conștient de existența unui registru fonetic literar și a celui local în propria-i vorbire; formele alternează, uneori inconștient, în răspunsuri, iar alteori le comentează; discută și diferite fapte de lexic. Curios cum se transcrie ș, ń, h, dar antrenat relativ puțin de anumite părți ale chestionarului (numele organelor interne ale corpului omenesc, uneltele privitoare la prelucrarea firului: "treabă a femeilor!"). Ancheta a avut loc la biblioteca căminului cultural.

(Și: Agricultură, Viticultură.)

B. Alți inf.: 1. Antón Zakei ("lumea" îi spune zahii; am înregistrat și zafii), 67 de ani, 5 clase; a avut el însuși buturúž. (Apicultură.) 2. Velea Niculina, 58 de ani, 4 clase; a țesut la lână și la cînepă. Soțul ei, care s-a acomodat mai ușor cu ancheta, apare ca [*]. (Cînepă.) 3. RĂZMERIȚĂ GHEORGHE MIC (zis gută), 67 de ani, agricultor și cioban. (Oierit.) 4. Grigoraș De Neculai, 65 de ani, 7 clase. De meserie fierar și lemnar (caretăș). A lucrat un an la Bîrlad, prin "corporație". Citește cărți; își controlează pronunția. Declară că toate uneltele au nume "nemțești", dar el le știe și pe cele românești. Moară de vînt a fost în sat, pe cînd era copil, iar moară de apă a văzut la Cosmești, pe cînd făcea serviciul militar (a fost "mecanic" la moară). (Meserii, Morărit.)

630. BEREȘTI-SAT - BEREȘTI, jud. GALAȚI

Localitatea beréștiⁱ (~ sat) este așezată între dealurile Deleni și dealul Bîzanului pe șoseaua și calea ferată Bîrlad-Tîrgu Bujor, la 27 km SE de primul. Este atestată la 1665 (CATALOG, III, 252). După tradiție, localnicii au fost răzeși, de pe vremea lui Ștefan cel Mare. Pentru locuitori s-a înregistrat numele [D] beréșteán ("alții" le zic așa); primul răspuns: "sînt din beréștiⁱ". Numărul locuitorilor [din orașul Berești]: 3332.

Prin localitate curge pîrîul kineja, care are ca afluent pîrîu di la șipot. Dealuri: tábîra, róșiia, rădî, suráia, în purcáriu, la crîng, pe lac, jorásca, voinéștiⁱ [a.], roguáză, bîzán, în pojánă, kíscu pórcului, la fîntîna hiuáni [nu e sigur că toate numesc dealuri]; văi: vália șásfi, ~ lóni, ~ pe váli la purcáriu, vália bânésiⁱ, ~ pórcului; terenuri pentru agricultură: s-au dat aceleași nume, apoi la toporásⁱ ("după proprietari"); păduri: pádúrea diŋ, kíștiálă, ~ tábîră. Părțile așezării: beréștiⁱ tîrg, ~ sat, în munteneștiⁱ, pe dial, mahaláua diŋ zós, ~ diŋ sus, la mărdăreștiⁱ, mériia [sat propriu-zis]. De Berești țin pléșa, tălășmánⁱ, aldéștiⁱ; alte localități: crușánu (com. Rădești), zărneștiⁱ, joráștiⁱ, balintéștiⁱ [a.], slívina.

Ocupația majorității populației este agricultura (Berești-Sat); o parte lucrează în întreprinderile, atelierele și cooperativele de diferite tipuri care există în oraș. Există, de asemenea, un S.M.A. și un I.A.S., unde, alături de localnici, lucrează și locuitori din Gănești, Cavadinești, Aldești. A fost reședința raionului Berești; partea ce este numită "tîrg" are

aspectul aşezărilor de acest tip din Moldova. Se ţine "tîrg" joia şi duminica. Există sfat [popular], liceu, şcoală, cămin [cultural], bibliotecă. Cumpărături fac la Bîrlad şi Galaţi, unde merg unii locuitori şi la lucru şi unde învaţă şi copiii (mesării). Mai merg la şcoli la bujoru şi la iaş.

Nume: berescu, dică, sînpétu, dândiş, mardări, donosă, filóti (hilóti), niţă, bolia, muntiánu, tăscă, constantín, matéi, şobotáru. Prenume: hion, görgi, vasíli, neculái, hiliíi, sándu, duńitru, ştefan, verzíl, tuádir, costică, iordákí, paraskív; maríia, hiliána, hiuána, tińcá, rusánda, tudóra, niculína. Porecle: bobóc, vúlpi, pleşánu, bolocán, ţápu (inf. este reticent).

A. Inf. pr.: SÎNPETRU ARTIMON (sînpétu éne artimón) zis arténi, poreclit [é] artístu, în vîrstă de 38 de ani, agricultór¹; a lucrat puţin şi la lemnărie, la construirea caselor. A învăţat 6 clase, dar citeşte rar. Nu a făcut serviciul militar (a fost numai două luni, la Constanţa); la oraş merge rar, la Galaţi. În 1958 a fost în cîteva rînduri la Moineşti, la condele de petrol, dar nu a rămas acolo la lucru.

Părinţii sînt agricultori; soţia a învăţat 4 clase. Au trei copii la şcoală. Inf. are fraţi meseriaşi la Galaţi. În general, inf. reproduce liber fonetismul local, deşi stăpîneşte numercase elemente ale sistemului fonetic literar. (Şi: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alţi inf.: 1. GHIMPU M. CEZAR, 57 de ani; după şcoala primară a făcut 4 clase de liceu; de stupi s-a ocupat şi bunicul său. (Apicultură.) 2. BOLEA TODOSIA, 70 de ani, s-a ocupat de ţesut. (Cînepă.) 3. NIŢĂ V. GHEORGHE MIC [are un frate tot Gheorghe, zis "mare", adaos de nume care li se trage de la preceptíi], 42 de ani, "mocan din moşi-strămoşi". (Oierit.) 4. TOADER I. COSTICĂ, 36 de ani, 4 clase şi trei ani la "măserie", tot în Bereşti; tîmplar. (Măserii, mai puţin fierărie şi pielărie.) 5. GHIMUŞ GHEORGHE, 35 de ani, 4 clase, fierar. (Măserii: fierărie, pielărie.)

631. CÎRJA, MURGENI, jud. VASLUI

Localitatea cîrja este aşezată pe Prut, la 10 km SE de Murgeni. După vechimea bisericii, ar putea fi dinainte de 1672 (STOICESCU, 196); este atestată la 1772-1773 (MOLDOVA, I, 69). Potrivit tradiţiei, numele i se trage de la bánu cîrjí, care a întemeiat satul, iar locuitorii au fost rădăş vek. Îşi zic cîrján¹; -ján şi sînt porecliţi de vecini (probabil de cei dinspre V) broscár¹ (la broscári šíia). Nume generic pentru locuitorii de pe

Prut: [ɛ] băltăreț. Satul numără 1966 locuitori; obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu plugușoru (clopoțălu), cîrșeția, căpra; de Crăciun băieții umblau cu steaúa, iar fetele cu colîndu.

În hotarul satului curge prútu, iar spre vest ielánu. N.top.: diá-lu buțăst[†], ~ drăgoiása, ~ adîncății, ~ bertést[†] (sînt coline alungite, nu prea înalte); vália ielánului, ~ drăgoiesii, ~ adîncății; izlazuri: pi buțăst[†], în adîncăta, pi púnctu țărúș; terenuri de agricultură: în gavánu, la támaș, pi vrábii, ~ buțăst[†], brezána. Nume de munți: carpáti [a.]. Părțile localității: cîrja, pin hîrșetia, bîrsána. Satele învecinate: murzén[†], lățăst[†], sără-tán[†], skínén[†], tuțcán[†], blăzést[†]. Ca așezare mai nouă este semnalată partea din Murgeni numită sátu nou.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura și, paralel, pescuitul; în ultimul timp au început să cultive și vița de vie. Pentru cumpărături merg la Murgeni. Copiii învață la școlile din această localitate, apoi la Bîrlad și la iaș. Majoritatea bărbaților, mai ales cei tineri, pleacă la lucru la Bîrlad, Galați sau în alte părți, unde se și stabilesc. Există două școli, dispensár, cămin cultural, magazín.

Nume: kíroșci, nekíta, ádi [=alde] mocánu, kiríca, uonósí, gília, țurcánu, căzán, púriși, hírci, stratulát, trandafír, baláış, gețáu, spî-náki. Prenume: iôn, tuádir, vasíli, görgi, manóli, constantín, zaharía, [R] [*] mariján^u, valericí, ieuzén, sorinel; ca formulă de adresare am notat: bídi iórguli!; casándra, prohíra, hileána, domníca, maríia, argíra, sofíta, [σ] iiuána, [*] catińca, paraskíva, [R] alicsándrina, tatiána, mariána, iirí-na, ieugénia. Poroclî: cováșí, rúblí, cătăii, topoliánu, țoșcói^u, guzgán, [*] șumuióg^u, minór^u; femeile sînt poreclite [*] dúpa barbát.

A.Inf.pr.: CHIROȘCĂ IOAN (kíroșci híuán); obișnuit, în sat i se spune ~ i ionél, în vîrstă de 52 de ani, agricultor (și viticultor); s-a ocupat mai puțin cu pescuitul. De 11 ani lucrează în brigada de construcții (dulgér, zídár). A învățat 5 clase, citește zilnic ziarul și cărți de agricultură; este deputat. A făcut serviciul militar un an la Bîrlad; în afară de această ocazie, contacte cu orașul are sporadic (face vizite la rude, la Ploiești). Soția, valéria, 56 de ani, a învățat 4 clase. Au doi copii, cézar (elev la liceu) și țezarína (tehniciană). Inf. foarte activ, preocupat de veridicitatea răspunsurilor (revine asupra unora, în zilele următoare); fonetismele specifice graiului local sînt subliniate uneori prin pronunții emfatice. Consoanele s și ț sînt pronunțate în unele cazuri cu o intensitate

deosebită (parcă şuierate). Ancheta a avut loc la şcoală; inf. ocazional este îngrijitorul, care a asistat la unele părţi ale anchetei. (Şi: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alţi inf.: 1. Trandafir Vasile, 56 de ani, 4 clase, agricultor. Părinţii au avut buduruaii; el citeşte cărţi de apicultură şi a făcut cursuri de specializare; lucrează la C.A.P. A fost utilizat ca inf. şi pentru ancheta indirectă (privitoare la agricultură) efectuată în anii 1961-1962 de către Centrul de lingvistică din Iaşi. (Apicultură.) 2. Morăriu O Nataliia, 43 de ani, 6 clase, agricultoare. (Cînepă, ca inf. I; texte.) 3. Kirica Zóniia, 64 de ani, 4 clase; născută în Găneşti, dar locuieşte în Cîrja de peste 40 de ani. (Cînepă, ca inf. II; texte.) 4. Trandafir Andrei Ştefan, 37 de ani, 7 clase, şobán het-bezét, ca şi tatăl său, venit din Poiana Sibiului (pct. 130 din ALR II). A fost folosit şi pentru ancheta indirectă (v. mai sus). (Oierit.) 5. CHIRICA Z. MIHAI, 33 de ani, 7 clase şi şcoala profesională la Galaţi; este "tîmplar mobilist". Tatăl său a lucrat rotărie şi dogărie. Pronunţarea este supravegheată, emfatică uneori; consideră că vorbirea populară este "limba femeilor". (Mese-rii.)

632. SUCEVENI, jud. GALAŢI

Localitatea sučeveni¹ este aşezată la cca 65 km N de Galaţi, pe şoseaua spre Bereşti. Sub numele de Slobozia Chirileştii este consemnată la 1803 (CONDICA, I, 335). Alt nume vechi este uárba. Înainte de Suceveni, s-a numit şi Tudor Vladimirescu. Explicaţia vechilor nume (Chirileşti şi Oarba) este, după tradiţie, următoarea: "A venit un moş Chirilă cu bába-uárba şi s-au aşezat pe blănáru, [la] marginea din sus; de aici s-a pornit satul". Denumirea de Suceveni s-ar fi dat după numele unui loc de lîngă fosta curte a unui boier, bolnávu, unde au fost bordeiele ale unor "suceveni", sau, după alţii, unde poposeau sucevenii în drum spre Galaţi. Numele popular al satului este şi astăzi uárba. Localnicii îşi zic uorbeni¹ şi sînt porecliţi mocáni¹, indicîndu-se, astfel, originea lor diferită faţă de satele din jur, ai căror locuitori sînt, după cei din Suceveni, cojáni¹. Satul are 2232 locuitori; unele părţi ale satului au "hudit" întortocheate.

Prin sat curge pírú-uárbi, care are tri crăcişóri¹: cárpina, blănáru şi vália [é] yíiilor, la aprox. 2 km de sat. Dealuri: víju, díálu bor-deilor, ~ mári, ~ stoboránilor, brániştea, moyílă; vâi: vália iázului, ~ ré-

dului sau yíilor, ~ uárbi; izláz au avut înainte la páduri; acum este la diálu mári; terenuri de agricultură: la red, vália roścánilor, la bólnavu, la sučevén¹. Nume de munți: dóbroğa ș-a vránči. Părțile localității: vália uárbi, cárpína, vália yíilor, ~ iizvóru¹, vărzări¹; o altă parte este denumită (de fapt, poreclită) libán (oamenii de aici "se cam ingóldesc" [=se ceartă]). Numele localităților învecinate: roścáni [a.], rogoján¹, cavadinéšt¹ (cu satul grápén¹), slímna, [ç] slívna și balintéști [a.] (fost gibărtán¹). Cea mai nouă așezare dintre toate acestea este, se pare, Suceveni, care se deosebește lingvistic de vecini: aceștia trag pi še [=ș], pe cînd ei, cei din Suceveni, vorbesc cu ê.

Locuitorii se ocupă cu múnca cîmpului, cresc animale, au stupi. Pentru cumpărături merg la tîrgurile de la Berești (jója), Bujoru, Gănești. Copiii învață la lice^u bujóru, la galát și, mai puțin, la Bîrlad. Înainte lucrau la boierii din partea locului: bólávu, botiánu; făcă [ç] análog (= le dădeau 2-3 ha de lucrat în dijmă pentru ca să aibă voiesă-și pască boii pe izlaz: ai făcut análog? sî-ț dau imáš?). Există: sfátu populár [V] primări¹, șcuála, cămin cultural, póșta (cu stația de radioficare), magazíni.

Nume: níca, présurá, báșa, stróia, arón (aronéști), dóbria, mitrofán, préda, cúcu, fasólá. Prenume: ión, neculái, görgi, vasíli, dunít¹ru, alicsánd¹ru, costantín, [T] víctor, vivícá; iuána, mărița, mărica, mărándá, catrína, aníca, iliána, pakița, casándra, [T] violéta, íng¹rid. Despre numele noi, inf. spune că sînt únili di speriiét di gréli, ti-ngrozăst¹! Porecle: sínícá, tamója, cătănúță, rágilá, círlán, tíríi uogálá, plăcintá.

A.Inf.pr.:PRESURĂ I.DUMITRU (présurá dunít¹ru), în vîrstă de 46 de ani, a învățat 7 clase, iar în ultimul timp a făcut cursuri periodice, de scurtă durată, de apicultură la Brăila (pentru a lucra la C.A.P.). Este agricultor, cultivă și viță de vie și tutun. Citește cărți de apicultură, rar ziar și ascultă emisiuni la radio. Serviciul militar la Galați; aici s-au stabilit și trei băieți ai lui (muncitori). Alți copii lucrează în C.A.P. sau învață la școală (lenúța și violéta). Părinții sînt agricultori, ca și soția sa, de 43 de ani, care a învățat 4 clase. Inf.evită involuntar unele fonetisme regionale sau le respinge, ca în cazul lui h(i) (în formele de conjunctiv ale verbului a fi: "nu vine bine"); se interesează cum se transcrie h. Alături de ê, ê, la el și la alți inf., apar și ê, ê. Ancheta a avut loc la consiliul popular.(Și: Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. Stróia Ne Costákí, 60 de ani, 7 clase. (Agricultură; texte.) 2. NICA I.A. IOAN, 60 de ani, 7 clase. Bunicul său a avut "știubele", iar tatăl său stupil. S-a ocupat de albine între anii 1945-1956; nu a citit cărți de specialitate. (Apicultură.) 3. Púicâ ¹Ileána, 57 de ani, 7 clase; soțul este din Zărnești. S-a ocupat cu țesutul. (Cînepă; texte.) 4. Vasíli Lúca, 66 de ani, 3 clase. Și tatăl său a fost cioban; el are această ocupație din 1942, după ce a fost rănit în război. Nu aude bine. (Oierit; texte.) 5. COVRIG T. GHEORGHE, 66 de ani, 5 clase. Cunoaște moara de vînt (bunicul său a fost morar), pe care spune că a "prins-o" cînd era copil. (Morărit.) 6. HAGIU ȘTEFANACHE, 62 de ani, 3 clase. Născut în Cavadinești, trăiește în Suceveni de la 12 ani, unde a și învățat meseriile de tîmplar și rotar. (Meserii; mai puțin fierărie.) 7. TECARU GHEORGHE, 70 de ani, a învățat meseria de la tatăl său; a fost potcovar în timpul războiului. (Meserii: fierărie.)

633. OANCEA, jud. GALAȚI

Așezată la 54 km N de Galați, pe Prut (pe șoseaua spre Gănești-Bîrlad), localitatea uánca este atestată, sub numele de Sîrbi, la 1521 ("Și a căzut în partea lui satu anume Sîrbii, la gura Oancii...", DIR, A-XVI, I, 176-177). Cu numele actual, atestată la 1636 (CATALOG, Supl. I, 188). Localnicii nu au reținut vechiul nume, dar țin minte că satul s-a aflat cu aprox. 3 km mai spre nord, pe Valea Oancii sau Valea Bisericii. Se crede că au fost răzeși. Datorită faptului că era mai "ridicată" față de satele din jur avînd școală de la 1820 (și din cauza comerțului), Oancea era poreclită kíśór di paris. Locuitorii își zic uoncén¹; -cán și sînt în număr de 2234; printre ei, un număr de familii de greci: valenátos, fostíni (numele există și astăzi). Obiceiuri: de Anul Nou umblă cu plugușóru, cu colíndu, fac cáprá.

Pe la marginea satului curge prútu, în care se varsă pîrfú válii, ~ uánčíi. N. top.: deálu colț^u, podíșu (pi podiș), diálu cîrész, ~ vărzáruái; válea uánčíi, ~ bisáričíi, sáca; izlazuri: válea uánčíi, ~ bisáričíi, crusfșuára, la dănila, dumbrăvîță. Nume de munți: múntfi dóbrogii. Părțile satului (numite "mahalale"; există denumirea de garánt pi mahalá pentru flăcăii care organizau hora): díal, colț, rípa, válea uánčíi, boișreásca (mai la centru), broscăriia. Satele învecinate: slobozíia uončíi (unde sînt familii de bulgari; porecla nouă este sásán¹), roșcán¹ și rogojáni [a.]. Toate sînt așezări mai vechi, dar în localitățile vecine locuitorii au fost clăcași, pe

cînd răzeși mai erau numai la Gănești. Fără a le putea preciza, inf. semnalează diferențe de vorbire la locuitorii din Roșcani (s-ar părea că vorbirea este mai apropiată de cea literară); presupune că aceștia sînt veniți din alte părți ("ungureni, sași, sîrg").

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura (viticultura, pomicultura) și pescuitul (există o brigadă piscicolă). În vecinătatea comunei este o unitate M.A.T. În sat există sfat [popular] (primării), școală generală, cămin cultural, bibliotecă și diferite ateliere meștegugărești. Pentru cumpărături și vînzarea produselor merg la Bujoru și la Galați, unde învață și copiii la școli.

Nume (mai vechi): ónu ("dîpî [= după] ónu vine uânca", susține inf.), cărămăneșt¹ (cărămán); alte nume: ádi [= alde] paládi (pălădeșt¹), ~mocánu (mocăneșt¹), mărineșt¹ (< marín), andurnáki, bálcán, neculáu, maftei (mafteieșt¹), pekánu, postélnicu, stróie¹, kirilúái, strútu ([este] kisnovát [1]). Prenume: görgi, íuón, vasíli, gavrílâ, aristotél, tuádir, símión, neculái, perícíli; maríia, íuána, íecaterína, zoíța, íeléna, tasíia, símína, catrína, paraskíva, reveíca, rădița, hristița. Porecle: ádi porcușór, postorónca, mușát, catiráu, goșícâ, pățítu, bobîrnác, kinócsí (kinópsí), ádi gîscán, guățâ (goțăláu), cîșu. Femeile își dau porecle cînd sî sfădesc, după bărbați: șulculeása, după șólcâ.

A.Inf.pr.:MOCANU A.GHEORGHE (mocánu gîță), în vîrstă de 58 de ani, a învățat 4 clase; ascultă emisiunile radioului, iarna citește ziare și manuale de școală ale copiilor (în special de istorie). Serviciul militar în diferite orașe (și la București); concentrări în nordul Moldovei. Alte contacte cu orașul: cinci luni în spital; deplasări la Tg.Bujor și Galați. Soția sa, Zoíța, de 52 de ani, a învățat 4 clase. Are surori cu studii medii, la București; din cele patru fete pe care le au, trei sînt cu studii medii (două învățătoare, una contabilă); una locuiește la Brăila. Pronunția îi este clară, deși are o conformație aparte a gurii (buza superioară întinsă pe dinți; zice chiar că nu poate fluiera tare, "doar un cîntec"). Evită, involuntar, diferite fonetisme ale graiului local. În unele pronunții, ê se confundă cu î, cu toate că distincția dintre cele două sunete este uneori subliniată chiar de inf.: êur, [k] îsur^u. Subliniază însă un fonetism (arhaic) ca hórbâ (pronunță el însuși húltur). Prin oscilațiile frecvente între fonetismul local și cel literar se explică formele hipercorecte înregistrate. A dat rezultate bune în ceea ce

privește aspectele morfologice și lexicul regional; face observații de tipul: [D] plînsăi " [se zice] la Roșcani". Ancheta a avut loc la consiliul popular. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.VASILE PALADE, poreclit postoroncă, 49 de ani, 6 clase și școală de cîntăreți bisericești la mănăstirea Cocos (Tulcea), unde a învățat și meseria de apicultor, pe care o practică de 15 ani, citind și cărți de specialitate. (Apicultură; texte.) 2.Kiriluăii Săfta, poreclită, după soț, năfurică, 67 de ani, 4 clase. A țesut la lînă și cînepă. (Cînepă; texte.) 3. Vasili Haș Lăzăr, 51 de ani, 4 clase, agricultor și cioban (ca și tatăl său). La I.A.S.-ul din localitate sînt angajați ciobani din Vrancea. Ancheta a avut loc la stîină. (Oierit; texte.) 4.Aléc Lăzăr, 45 de ani, 4 clase. Meseria de rotar a învățat-o de la tatăl său. Ancheta a avut loc în atelierul C.A.P.-ului, răspunsurile fiind completate și comentate de alți meseriași prezenți. (Meserii; mai puțin olărie.) 5.ION GH.ILIE, 71 de ani; a învățat să facă oale fiind la cercul de recrutare de la Galați, în cursul ultimului război; este agricultor; a avut și atelier de olărie. (Meserii: olărie.)

634.VÎRLEZI, jud.GALAȚI

Localitatea vîrléz se află la cca 60 km NV de Galați, pe șoseaua spre Bîrlad. Este atestată la 1519, sub forma Vârleaza, nume de siliste pe "Covurluiu săc" (DIR, A-XVI, 1, 144-145). Se păstrează tradiția că satul a fost într-o vale, numită vîrliăza, unde era la adăpost din calea tătarilor (pe acel loc s-ar fi găsit fragmente de ceramică de tipul tuburilor pentru aducerea apei). Pentru nume, existent și în altă parte, v. pct. 629. Se vorbește de un drum din vremea lui Petru Rareș (?) și se știe că locuitorii au fost răzăș. Își zic vîrlezăn¹; -zăn; după un alt inf. (B.2), se zice vîrléz [sg.]. Pentru vecinii lor din Crăiești folosesc "porecla" de mazîl¹. Satul numără 2060 de locuitori; s-au stabilit aici și cîteva familii de bulgari (vélia: "ádi tát-su erau bulgari", ceea ce explică porecla de "bulgari" pentru locuitori; cf. Ștefan Pașca, în DR, VIII, 1934-1935, p.203). Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu plugușóru, se face clămpî (are forma unui cap de "cocoștîrc", care clămpănește). Înainte se făceau și jîien¹; de Crăciun se umbla cu stéua.

Prin apropiere curge pârîu covurluiulu; dealuri: lupeșt¹, băltăt, cóza, lupóiu, dialu covurluiulu, ~ lăcului (a fost mai demult un lac), ~ bu-zănuulu, ~ la păduri la plesnîlî, ~ marcóô, în dial la kîscu pópi; vâi: hurlu-

páșu, vália cõzi, ~ cantónului, ~ băltăților, ~ lăcului, ~ buzánului, ~ kíscu pópi, la rîpî la șușmé, ríkili adîș, rîpa vîrlézîi, vália váși, la șurlánî [= scaieți]; izlazuri: cuasta lăcului, ~ covurlúului, ~ baltátului, ~ lupești, pi cuastă la vália uóii, în cuastî la rîpa cu sócri [socru 'soc']. Nume de munți: Vrancea. Părțile satului: în sus, spri crălești, părția dî jos, spri senatóriu. Localitățile învecinate: tîrgu bujór (bujóru), bălénî, cornî, urlești, zmulț, crălești (ține de Vîrlezi), jorăștî, lunca, múscu. În vecinătate este un senatóriu.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori; lucrează și pe la Galați și la I.A.S.-ul din împrejurimi, unde se întîlnesc cu cei din Jorăști, Corni și luncî. Pentru cumpărături se duc la drăgușánî și la Tg.Bujor, iar copiii merg la școli la Tg.Bujor și la Galați. În sat există primărie, școli, dispensar medical, magazin.

Nume: cărămán, patriki, lăpușniánu, cazacu, muntianu, Novideniîi, rádu, dínu. Prenume: gúorgi, vasíli, tiuón, grigóri, costicî, pétu (petráki), neculaî; tińca, tasíța, măriuára (maríia), lína, Uólga, șica, vasílica, margaréta. Porecle: panaramî, jídánu, vădiánu, kilométru, bićică, bulíki, hay [1], kabúru (veche), jígódii, hîrlét, bîlbîiálf (bărbați); a lu kinezú, ~ tu-licî, ~ písăriu, ~ bot grós, ~ iaurt, a lui cotác (poreclele femeilor par să pornească de la cele ale bărbaților).

A.Inf.pr.: LĂPUȘNEANU GR.GHEORGHE (își zice lăpușneánu gre giťi), poreclit după tată búrcî, iar de la război, pandúru; are 53 de ani, a învățat 7 clase și citește ziare. A făcut concentrări la Focșani, Curtea de Argeș, Sibiu. Contacte cu orașul și cu prilejul unor spitalizări la București, Sîngeorz, Tg.Bujor. A fost prizonier un an și jumătate. Este agricultor; a lucrat și ca brigadier zootehnic (răspunșábil). Părinții și bunicii săi sînt localnici, dar străbunii veniseră din altă parte, tot din Moldova. Soția a învățat două clase. Au șapte copii, dintre care unii cu studii medii. Inf. foarte bun, care reproduce ușor registrul fonetic al graiului local; oscilații între acesta și fonetisme literare mai ales după pauzele din cursul anchetei. Formulează singur pluralul, feminine de la masculine și forme ale paradigmei verbelor. Ancheta a avut loc acasă la inf., unde au fost anchetați și unii din cei ce urmează. (Și: Agricultură, Viticultură, Meserii: pielărie; texte.)

B.Alți inf.: 1.Lăpușneánu Tińca, soția inf.pr., 58 de ani. (Cîne-pă; texte.) 2.GHIȚĂ I.MUNTEANU, 73 de ani, 4 clase, localnic [vîrléz], "mo-

can" din tată în fiu. (Oierit; texte.) 3. Pásnicu Rusánda, 79 de ani (mă ten cî uobzăs); soțul ei a fost morar la o moară de vînt cu cca 40 de ani în urmă. (Morărit.) 4. CIMBRICĂ JENICĂ, 44 de ani, 4 clase; meseria de "lemnar" a învățat-o de la tatăl său. (Meserii, mai puțin pielărie și fierărie.) 5. VELEA NECULAI, 44 de ani, 6 clase; meseria de fierar a deprins-o de la tatăl său, care învățase de la un "neamț" din Galați. Se spune că bunicul său era bulgar. (Meserii: fierărie.)

635. FÎRȚĂNEȘTI, jud. GALAȚI

Situat la 40 km N de Galați ("40 de km pără-m bariéri"), pe calea ferată spre Bîrlad, satul Fîrțăneshi[†] este identificat, sub numele Frățilești (cf. și "seliștea Frățileștilor"), pentru anul 1448 (DRH, A, I, 398); în legătură cu Fîrțăneshii, apar numele "seliștea lui Radici" sau "~ lui Radu" (*ibid.*). Un sat Rădicești, pe actualul teritoriu al Fîrțăneshilor, apare atestat pentru 1468 (DRH, A, II, 226). Corespondente ale numelui Radici par a fi prezente în toponimele actuale (v. mai jos) cuprinzînd forma de genitiv redîșului (rădișului). După tradiție, este un sat di rădăși[†], iar denumirea i s-ar trage de la un boier, fîrțan. Pentru numele locuitorilor s-a înregistrat fîrțănesc^u (care pare creat *ad hoc*, cu toate că anchetatorul a sugerat "de la Liești: lieștean"). Sînt 4118 locuitori; numele colectiv: băltărăț (sub care sînt cunoscuți și locuitorii din frumușîta [637], șîgița, Măstăcani, Stoicani, Foltești); prin acest nume, vecinii lor dinspre vest (Băleni, Cuca [636], Vîrlezi [634], Corni) îi ironizau, referindu-se la faptul că iarna tăiau stuf din bălțile Prutului, pentru a-și acoperi casele. Obiceiuri: înainte, în ajunul Crăciunului se făceau likii^u ('un fel de pînișoare, coapte în cuptor'), iar băieții umblau cu colinda. De Anul Nou se umblă cu plugușoru, se face căpri, ursu^u, țigăni[†], sî măskazi. În ziua de 1 ianuarie, se umblă cu sănătătia noului (cînd intră în casă, zic: sănătătia noului), care se identifică cu "se-mănatul"; cei din puțukuăia fac "irozi".

Prin sat curge pîrîul kineja, în care se scurg cîteva văi 'pîraie', care se formează din ploi: vălia redîșului, ~ cu yiiili, ~ dălbăneshi, ~ lu neculai. N.top.: diálu rădișului, ~ bosuieshi, ~ cucuietilor; vălia roșii, ~ rădișului; terenuri de agricultură: în dălbăniăsa, pi locănești[†], bosuiăca, vălia părului, fundu rădișului, butura, vălia țarnii. În centrul satului se află o zonă inundabilă, numită pi șas. Inf. știe de munții dobrozi, de pes-

te Dunăre. Părțile localității: sloboziia, în sat^u, vălia rădișului, șușăua, șargu, tîrfăluaga [!]. Localitățile învecinate: viile, așezare mai nouă, de foști clăcași (numită înainte puțukuiaia), măstăcăn^t, vlădești^t, roșcăn^t și cuca și bălen^t, a căror vorbire se deosebește de a celorlalte sate: "cucașii vorbesc cu ce făcă, mergă și tot așa și bălenii" (v.textul pentru pct.636, de unde se vede că informația nu este exactă pentru Băleni).

Locuitorii sînt, în egală măsură, agricultori și viticultori. În sat există primării (sfat^u), două școli gînerali (în sat^u; pi șargu), cămin [cultural], bibliotēcî, dispensar, farmacie, magazîn. Pentru cumpărături merg în zilele de joi la Cuca, unde mai vin și cei din Băleni, Măstăcani, lúpili, uăsîli, iar, la oraș, la Galați. Înainte mergeau și la Berești, Bujoru (la tîrg). Copiii învață la Tg.Bujor și la Galați. În trecut nu lucrau prin alte părți; acum, cîteva sute de bărbați, între 16 și 40 de ani, merg zilnic la Galați, unde lucrează pe șantiere de construcții, la Combinatul siderurgic, în docuri și ca paznici.

Nume: di-adi carp^u, b^uobóc, felia, butúc, c^uócu, caragúlia, romășcu, ș^uoróí^u, buruiání, donósí, iamandí, vicol, vlásí. Prenume: ión, vasíli, costantin, görgi, dumítru, neculái^u, íioníťi, nícu, aléc^u, paraskív, petráki, ienáki, [T] lúci; mărluca, sáfta, íuána, ștefána, paraskíva, măriuára, íiliána, marí-ța, catínca, ioníca, iana, [V] privónia, sínina, caliopia. Porecle: dihóru (în cursul anchetei inf. a accentuat dihoru), zália, furtúnâ, broscóí^u, dîrdí-ialí, huțuliác, brandabúlia, buríc^u, prája, garóí^u [= cioroi], búti, bulíki, cătání. Poreclele femeilor sînt, în general, "după uámin^t"; mai adaugă: bála-șu, p^téla.

A.Inf.pr.: CARP N.GHEORGHE (carp ne g^uórgé), poreclit, după părinți, broscóí^u. Este în vîrstă de 60 de ani, agricultor și viticultor. A învățat 4 clase, apoi un "curs complementar" (cîte două zile pe săptămînă, timp de doi ani). Citește manuale școlare (ale fiului său). Deplasări, cu conțintrările, la Galați, Buzău, Timișoara. Contacte sporadice cu orașul. Soția a învățat 4 clase. Au înfiat un nepot, elev la liceul militar din Cîmpulung Moldovenesc. Inf. redă specificul graiului local fără efort. Evită rar palatalizarea labialelor (se interesează cum îl notez pe y, pe care la început îl ocolește) și este oarecum "derutat" de corespondența ĉ: š; z, ť, š + e, i (adesea în forme de pl.) sînt, probabil, pronunții emfatiche. Mai dificil în ceea ce privește aspectele gramaticale, în special cele referitoare la conjugarea verbe-

lor; din cauza oboselii provocate de anchetă "construiește" forme analogice. În apropiere nefiind păduri, fauna și flora acestora este relativ puțin cunoscută. Ancheta a avut loc la primărie și acasă la inf. (Și: Agricultură, Viticultură, Morărit: am obținut răspunsuri numai la întrebările cu caracter general; texte.)

B.Alți inf.: 1. Văduvoiu Teodor, 66 de ani, 5 clase. Născut la Galați, stabilit în Fîrțănești din 1922, cînd a început să se ocupe de apicultură, meserie învățată aici (și la Chiraftei), de la localnici, dar și din cărți de specialitate. (Apicultură.) 2. Săfta De Butuc^u, 67 de ani, 5 clase; a țesut la lînă și la cînepă. (Cînepă; texte.) 3. Călmuc Aléc^u, 64 de ani, 4 clase; a lipsit din sat (și nu a lucrat la stîină) numai cît a făcut serviciul militar la Bîrlad; este mocán de meserie. (Oierit; texte.) 4. Tănase (tanásă)^e Eliséiⁱ, 45 de ani. (Meserii; texte.)

636. CUCA, jud. GALAȚI

Localitatea cúca, așezată la 35 km N de Galați, pe șoseaua spre Tîrgu Bujor, este identificată, pentru 1448, în numele de loc fîntîna lui Cucu (DRH, A, I, 398). Se crede că numele actual ar fi legat de alt n.top., rediu córbului; localnicii invocă, ca explicație, fie faptul că în "rediul" de lîngă sat erau mulți cucii, fie legenda că aici și-ar fi pierdut Petru Rareș "cuca" 'căciula' (există și un nume de loc răreș). A fost sat de clăcași. Locuitorii, numiți cucaș, în număr de 3593, sînt porecliți, de către vecinii lor din Băleni, Rediu, aldi cūatā, poreclă care li se trage de la faptul că dezgroapă "cioate" de copaci din pădure, pentru foc. Pe de altă parte, prin acest cuvînt se subliniază prezența unui fonetism caracteristic: africata ĉ (față de š, din satele din jur; cf. și prezentarea pct. 635). De Anul Nou se umblă cu olopotălu, [k] cu plugurél, cu buhái, cu stéua. Nu fac "capră" sau "urs" ca cei din Băleni. De Paști se umbla cu "vălăritul".

Nu există nici o apă curgătoare; cînd plouă, prin sat se formează pîraii. N.top.: dialu bisărici, ~ zăvoiiului; văi: vălea țărni, ~ negreanului, ~ iiilor, ~ lupului, ~ rediiului. Alte toponime: rîpa lu susănu, pi rîpă, pădurea căligărului, rediu lung^u, ~ córbului, ~ kışteli, ~ lu frăsîn, lózva, vălea lózvi (prin rediu, inf. înțelege o "vale împădurită, cu dealuri"). Tere-nuri de agricultură: pi sât, pi docănu, pi răreș (la răreș). Nume de munți: carpăt. Părțile localității: cúca (centrul), sloboziia, cótroș^u, sloboziia

cótroș^u, ~ vîntura (după numele unui fost boier). Localitățile învecinate: re-
diu, bălenⁱ (fost uásili), triizăc [Decembrie], [V] puțukuaia, fîrțănēstⁱ,
kiraftēi, mastacănⁱ, foltēstⁱ, pēka; în toate aceste sate se vorbește cu ș.
Pentru identificarea zonei de proveniență a locuitorilor din Cuca ar putea fi
luate în considerație fonetisme ca: dișcui, dișkio (-ătă), hîrjób, deasúprea,
tăiit (part. de la tăia), ćumbur 'cîmbur', forme verbale ca stătúsîrî(m), fu-
săsîrî(m) și unele fapte lexicale: buturúgă 'ciutură', koșcói, ćușcói 'piscoa-
ie [la moară]', olár 'bală de tablă'; cf. și sintagma pă timpurⁱ dăstuli 'de
demult'.

Locuitorii sînt agricultori. De cîțiva ani, în comună se face tîrg
joia. Se vînd și se cumpără mai ales vite; vin locuitori din Oasele, Fîrță-
nești, Băleni, Scînteiești. Localnicii merg, pentru cumpărături, la Galați,
unde învață și copiii la licee și școli superioare. În sat există primării,
șcuăla, cămin cultural, dispensără ("de oameni", "de vite"), magazîn, ofiću
[poștal]. Un număr de bărbați lucrează pe șantiere la întreprinderi de construc-
ții și agricole de stat, în com. Oancea, Șivița, Băleni, Smîrdan, Bădălan,
Brateș, fiind transportați cu camioane dimineața și seara; unii fac naveta la
Galați.

Nume (famēlii): acsînti, neculiță, vlad (vlădeștⁱ), ăldi dimofți,
pintiliⁱ, pătrea, gérgi, ćocrác, argír, trihēnea (veniți din Transilvania),
gîrbea, stan, pávîl. Prenume: iion, vasili, neculai, görgi, stan, alicsándru,
dimofți, giță, arsăni, haralambi, nică, dumitru, ivăncu; sănda, iuăna, catri-
na, costanța, măriuăra, ștefăna, nica, tiŃca, fănica; mai vechi: vasilica, do-
brița, stojăna, gérgina, argentina [?]. Polócrici: țigănu (ăldi pătrea), saică,
ćomăg (acsintēști), kéli guălă, gizomea (ăldi gérgi), ăldi frîgi, giculēt, ra-
kėru. Femeile sînt poreclite după bărbați; de exemplu, mamei lui 1 se zice
bădănuăia.

A.Inf.pr.: PINTILIE IVANCIU (pintiliⁱ ivăncu; numele nu este obiș-
nuit, a fost "impus" de nașul său; la rîndul lui, inf. a dat acest nume unui
fin), poreclit, după tatăl său, bădăn, în vîrstă de 58 de ani, agricultor. A
învățat carte la aduțⁱ, după ce a venit de pe frunt; urmărește emisiuni la
radio. Serviciul militar l-a făcut la tecuc^u; alte deplasări cu prilejul con-
centrărilor (în Muntenia). Are patru copii. Inf.bun, care redă cu rare ezi-
tări registrul fonetic al graiului local. Concepe ancheta ca o verificare a
capacității sale de a identifica obiecte pe baza descrierii făcute; formulea-

ză ușor răspunsurile privind aspectele morfologice. Inf. ocazional [*] este no-ra sa, de loc din Rediu, care vorbește cu *ș* și cu *o* [= a] la pers. a 3-a sg. a perf. compus. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. Mihălúță Nică, 62 de ani, 4 clase, agricultor. În-grijirea albinelor a învățat-o de la un localnic, dar de ele se ocupă mai mult soția sa, Caliochia, care apare frecvent notată ca [*] și a fost înregistrată și pentru texte dialectale. (Apicultură; texte.) 2. PINTILIE SANDA, soția inf. pr., 54 de ani. (Cînepă; texte.) 3. DINU GH. ANTON, 62 de ani (crede că bunicii lui ar fi fost veniți din Transilvania). A fost cioban de mic "la sat" și la un proprietar, la Mogoș; un an a fost într-o altă localitate, Pisica (în Do-brogea). Cunoaște obiceiuri din Trei Scaune. (Oierit.) 4. ION AXENTE, 68 de ani, 4 clase, agricultor și dulđer, meserie învățată la Tecuci. În sat nu a fost moară de apă; inf. a cunoscut moara la Frasin (Suceava), în 1958, și la Păurei (Vrancea). Pentru răspunsurile la acest chestionar, inf. 5 apare ca [*], iar inf. pr. apare ca [* *]. (Morărit.) 5. Ilíe A Vasíli, 50 de ani, 4 clase. A în-vățat rotărie cu un unchi al său, la Galați, dar a lucrat numai în sat. La anchetă au asistat inf. pr. [*] și inf. 4 [* *]. (Meserii.)

637. FRUMUȘIȚA, jud. GALAȚI

Satul frumușița este așezat la cca 20 km N de Galați, pe calea fe-rată spre Bîrlad. Atestat la 1667 (CATALOG, III, 313). Se crede că numele ar veni de la o țiuțoare ("frumoasă") tătăroaică, a lui Petru Rareș. Pentru lo-cuitori, în număr de 3014, am înregistrat numele de frumușán [sg.]. Numele colectiv, pruténí, se referă la o zonă ce cuprinde localitățile Tulucești, Tă-tarca, Șivița, Ijdileni, Tămăoani, Stoicani. Există un număr de familii vechi de țigani, foști robi ai unui Ghica (ceea ce ar putea explica, de fapt, nu-mele satului). Se semnalează faptul că locuitori din satele vecine (Scînte-iești, Fîntînele) se așază, în ultimul timp, în Frumușița, la calea ferată. Toate aceste categorii se stabilesc în anumite părți ale satului, dar și îm-preună cu localnicii. Se fac căsătorii mixte și mulți locuitori înțeleg limba țiganilor. De Paști se umbla cu "vălăritul".

La cca 7 km E de sat curge Prutul, în care se varsă fostul Covurlui, numit cănalul kineja. Între sat și Prut a fost înainte "balta" Brateș. Dea-luri: bótu cálułui, îinăriia, deálu válea humăriii, ~ válea lúngă, găină-riia; văi: válea badicu, ~ ieni, ~ tîjálă, ~ bou négru, ~ hurziái, vá-

lea-n^u-sus^u; gîrle: gîrla lătă, ~ vlăca, tóida, gîmîia, hîjdilea, bîrcu, gîrla p^uopi, ~ hîuani; gólurⁱ 'bălți': bogátu, frumuşálu, rătundu, mătăsóiu, în strîng, gízóiu, grumaju, glăvița (glăyița), bursucu, lişcóiu, bursuşélu, bîrcu rúsului, ~ lu sínion, ~ lu cûpércă; terenuri de agricultură: drúmu mări, stîlpu^u ungurulu, la crúsi; izlazuri: válea humárii, ~ lúngă. Alte n.top.: la şărpuai^a, ária străjăscului, sărâncúta, lúnca. Părțile satului: la şuşă, pétu rărăş (a luat ființă după improprietărirea din 1921), cásili mûsi (construite în urmă cu 10-15 ani), în tărⁱnă. Satele componente ale comunei: hîjdilénⁱ și tămăuánⁱ. Localitățile învecinate: stoicánⁱ, scînteieştiⁱ, síyița; timp de aprox. 10 ani, pînă prin 1957, în împrejurimi a fost o așezare sátu nou (cu locuitori din bânăt și Oltenia, cu care nu au avut contacte).

Localnicii sînt agricultori și viticultori; pînă la secarea Brateşului au fost pescari (pestele îl vindeau la Galați). Există sfat popular, şcoală, miliţii, cîmin cultural, dispensárⁱ, librărie, poştă, farmaşii. Pînă nu demult, miercurea și duminica se ținea tîrg (de vite, porci, păsări), la care veneau locuitori din satele învecinate. Pentru cumpărături merg la gálăt^a, unde fac naveta zilnic un mare număr dintre bărbați (lucrează pe şantiere). Tot la gálăt^a merg la şcoli copiii din sat.

Nume: drăgăneşti ([pla.]; < drăgan), trandahír, aritoneşti ([pla.]; < aritón), ádi [= alde] munteanu, pîrvu (pîrvuleşti [pla.]), tácu, dínu, neculítă, ambroză, dogáriu, c^uocán, apóstol, noróşa. Prenume: marín, dunitráki, alécu, sîmion, costică, górgi, gavrílă, postoláki, uóprea, pávil, nícu, hîón, crístea, virzîli, emíl^u; nedelia, c^uostantína, tudorița, hîspasíia, maríia, zîca, valériia, didína, z^uoița, c^uostánța, măriúta, andriána, catrína, hîlínca, hîuána. Porecle: vulp^uoi, c^uodói, motán, mîtă, curcán^u, kóru, súrdu (bărbați); vúlpi, misílca, túsca, túrca, motruána, t^uoculeása (femei).

A. Inf. pr.: TRANDAFIR MARIN (trandahír mărín), îl polocráşti vulp^uoi (porecla i-a dat-o un învățător tatălui său), în vîrstă de 67 de ani ("merg cu anu" spune el, fiind născut în 1900), agricultórⁱ și pescar; a avut și stîină în tovărăşie cu alți oameni din sat, făcînd "cu rîndul". A învățat cîncă clasă primári, citește ziare, cărți de școală de ale nepoților, a citit Biblia; a fost cîtva timp asesor popular. A învățat puțin bulgărește (în timpul serviciului militar, într-un sat cu bulgari); înțelege și țigănește. Serviciul militar prin Moldova și la Oradea Mare.. În tinerețe a făcut "chirie" : ducea la Galați, cu căruța, porumb și aducea ciment, lemnărie. Pă-

rinții au fost agricultori (mama era de loc din Fîntînele), iar bunicul dinspre tată din Tămăoani. Soția, Nedelea, 65 de ani, a asistat tot timpul la anchetă (v.mai jos), completînd răspunsurile și comentîndu-le. Copiii sînt agricultori, două nepoate au studii superioare; fratele inf.pr. a fost agent sanitar. Inf. stăpînește bine registrul fonetic al limbii literare (nu controlează însă fonetisme ca d, ^u-). Destul de dificil în ceea ce privește aspectele morfologice și atras de lexicul neologic. (Și: Agricultură, Viticultură, Oierit; în 1971 era decedat.)

B.Alți inf.: 1. Basalîc Neculăi, 63 de ani, 5 clase, născut în Foltești; stabilit în Frumușița din 1931. Agricultor și tîmplar, se ocupă de albine de cca 15 ani: a învățat de la localnici și de la niște apicultori din Galați. Citește cărți de specialitate. (Apicultură.) 2. Nedelea Me Trandafir, soția inf.pr. În vorbire am notat d' (în dî botéz) și forme de [m.m.c.perf.] ca mă săturăsîrîm. (Cînepă.) 3. NICULIȚĂ ILIE, 73 de ani, 5 clase; părinții sînt veniți din Cuca (636). (Meserii, mai puțin fierărie.) 4. Bușilă Vasili, 71 de ani, 5 clase și patru ani la școala de meserii din Galați. (Meserii: fierărie.)

638. ODAIA MANOLACHE, VÎNĂTORI, jud. GALAȚI

Satul, numit curent Udaia, se află la 14 km N de Galați (la cîțiva km V de com. Vînători, ce se află pe șoseaua Galați - Oancea). Este atestat la 1772, sub numele "Odaia căpitanului Manolache Tudor" (MOLDOVA, I, 150). Și după tradiție numele ar veni de la un Manolache, care a făcut o "odaie", unde trăgeau oamenii ce lucrau la pădure, în jur. O parte a satului se numește "slobozîia Mitrică Movilă", unde se află biserica, monument istoric de la 1783; ctitori: Ioniță și Ștefan Movilă. Satul vecin, numit Costí (< Odaia ~, Satu ~), se crede că a fost înființat de ciobani veniți din Transilvania, pe la 1760, și care s-au așezat pe valea Sloboziei (erau numiți "bordeieni"). În 1772 s-au mutat mai sus, pe actualul loc. Locuitorii, în număr de 1421, își zic [ɛ] Uodăiēs (printre ei au fost și ciobani transilvăneni stabiliți aici).

Prin sat nu curge nici o apă mai însemnată (nu sînt "miğliēs cu prutu"); există numai niște îizvoăre: la slobozîia, la bisărică, în fîndu sātulu. N.top.: dealu sātulu, ~ văii cînikî, ~ văii mări, ~ văii j^uóri, ~ mălini, ~ viîi ("de la biserică în sus"); vălea sātulu, ~ cînipi, ~ mări, ~ j^uóri, ~ mălini, rîpa dî la slăbu, ~ la dūnîtru tōcu, ~ vălia grădini, ~ dî la șcuāla veki, vălu lu traiān ("pe dealul satului"; este vorba de urma Valului

lui Traian, denumit uneori numai val: "merg pe val pînă la Tulucești"); păduri: miloșu, gîrbuăvi, vălea-n sus, ~ păilor; terenuri de agricultură: pe tulușasca veki, ~ mălina, pi soltănu, ~ brătiș, ~ sloboziia, uodăiasca ('numele țarinii satului').

Părțile satului: în slobozii, uodăia, mahalăua din sus, ~ j^uos, pi deal. Localitățile învecinate: cușmeli, tulucest¹ (unde se zice că se vorbește cu uo [fost], față de a, la Odaia Manolache) și filest¹ (denumit popular la calica). Se crede că locuitorii din satul de reședință al comunei, Vîntători, ca și cei din Iepureni, sat în com.Tulucești, ar fi de origine din Odaia Manolache (?), după cum cei din "Costea" ar fi plecați din Filești (vezi însă cele notate anterior).

Ocupația locuitorilor este agricultura; pentru cumpărături merg la Galați (unele femei merg zilnic cu lapte și zarzavaturi). Mulți dintre ei lucrează la Galați (la construcții etc.), unde, dealtfel, se și stabilesc unii tineri și unde învață la școli medii și superioare copiii din sat. Există șcuálă (s-a făcut cíclu [= ciclul doi]), cămin cultural, ceapéu.

Nume: uorác, paládi, miron (níron), oănca, atanasíu, brînzói, mo-cănu, vrîncănu, pataki, lúpea, ilíii, cóstea, patriki, mícu, lörga, țocu. Prenume: crístea, petráki, neculái, görgi, tuádír, constantín, lázír, mihalá-ki, marín, dumítru, nedélcu, andóni, dávid, pável, lón, vasíli, haralámbii, sándu; anica, maríia, caterína, lileána, nastasíia, gérghina, ștefána, andriiá-na, dumítra ("dacă o botează un Dumitru"), liuána, uostánta, maricíca, gíca, véta (< elisabéta). Deși inf. spune că oamenii "nu se prea poroclésc", mi-a dat următoarele nume: bulgári¹ (familia atanasíu, țocu), cuș (pl.de la cuc). gáleá, cartofeánu, búză rúptă.

A.Inf.pr.:ORAC E.PETRACHE (uorác petraki), în vîrstă de 64 de ani, a învățat 5 clase; citește puțin (ziare).Este plugár; între 1951-1957 a fost președintele cooperativei de consum. Deplasări în nordul Moldovei și la Miercurea-Ciuc pentru a cumpăra vaci și cartofi, pentru C.A.P. Ca toți consătenii, merge săptămînal la Galați,cu diferite produse de vînzare și "cu chirie". Părinții au fost agricultori (tatăl lucra și lemnăria pentru case). Soția sa, anica, de 58 de ani, apare ca inform. B.l. Din cei zece copii pe care îi au, patru locuiesc la Galați (doi cu studii medii). În locul dinților superiori are proteză (de mai mult timp), dar pronunția nu este influențată. Fără să urmărească să vorbească literar (toți cei din sat consideră că ei vor-

besc corect, fiindcă se află în vecinătatea oraşului; termenul de comparaţie este vorbirea locuitorilor din Moldova de Sus), evită automat fonetismele regionale de care este conştient. Se pare că l-a "pierdut" pe ^{-u} (final), în comparaţie cu soţia sa; subliniază însă unele fonetisme arhaice. Activ şi atent asupra lexicului, dar evită, uneori, cuvintele pe care le socoteşte "urâte" (regionalisme, arhaisme). (Şi: Agricultură, Viticultură; texte; ca inf. ocazional [*] apare Andóne Níron.)

B. Alţi inf.: 1. ORAC P. ANICA, soţia inf. pr. A ţesut mai ales lână şi bumbac. Până la ultimul război, nu se semăna cînepă; culegeau cînepă sălbatică, ca şi în alte localităţi din această zonă. (Cînepă; texte.) 2. MARIN I. PETRACHE, 67 de ani, 3 clase. Născut în Tuluceşti (susţine că locuitorii de aici ar fi originari din Odaia Manolache), stabilit în sat din 1929, prin căsătorie. Este cioban din copilărie. (Oierit.) 3. MIHALACHE I. MIRON, 54 de ani, 5 clase; a fost ucenic la un meşter tîmplar sas din Galaţi (1927-1928). Soţia este din Vînători. Pronunţă pe r graseiat. (Meserii.)

639. BRANIŞTEA, jud. GALAŢI

Satul bránişte (bránişte) este aşezat la 18 km E de Galaţi, pe calea ferată spre Tecuci. Numele curent este şărbéştiⁱ, cum se numeşte încă staţia de cale ferată din sat. Se face distincţia între satul de faţă, şărbéşti noi sau marⁱ, şi ve^k, sat din com. şăndrénⁱ, din vecinătate. Atestat la 1645 (CATALOG, II, 353). Se crede că numele şărbéştiⁱ se trage de la un boier, şărbéscu. Noua denumire se pare că provine din sintagma "satul braniştii" (era o branişte a episcopiei Roman). Într-un act din arhiva com. Costache Negri (642), privitor la împrăştierea din 1864, Braniştea figura printre satele cu clăcaşi. Un învăţător din sat susţine că în sec. al XV-lea s-a numit ţăpeştiⁱ (ar putea fi şi o confuzie, întrucît un sat vechi cu acest nume a fost situat pe Bîrlad, la gura Lozovei; cf. DIR, A-XV, II, 290). Locuitorii, în număr de 2368, se numesc şărbéşténⁱ; -teán. Nume colectiv: dim pártē galáţului. Cu privire la obiceiuri, am notat forma plugurélú (plúgu); cu "vălăritul" (şi: vălerít) se umblă de Crăciun, de Anul Nou şi de Paşti.

Pe teritoriul comunei curge Siretul, iar la sfinţít di comună se află o baltă, greáca (o báltă dí láturē sátului). N. top.: málu mári (zis şi [ε] búčili cúrului; la mijloc se află Greaca), năsŭpăríia mári (o rîpă); terenuri de agricultură: la báltă, pi mavramól, pi iemášurⁱ, leorduáia, pi

vasili alecsandri, hîrtók, pi lózva, ópištea véki (loturi de la împroprietărire, din 1921), ópštea nouă (~ de la împroprietărire din 1945), greeca, traianu (în vecinătate e urma Valului lui Traian). În pădurea spahiú, la colig, este un punct turistic. Nume de munți: múnti vránçi. Părțile satului: di váli, în zacláu (partea de la sud de calea ferată, mai nouă, pe unde trece și șoseaua asfaltată spre Galați), din deal. Drept cătune sînt date vasili alecsandri (i se zice și alisándriia, iar locuitorilor alisándreni), lózova, traianu (locuitorii se numesc troienăș). Așezările vecine: independența (se pronunță și ipidența; derivat: ipidentăn), șărbéști vek (care ar ține de Șendreni), skéla (fost lăscăr catargiu). Localitățile Independența și Schela sînt noi, de "adunătură", dar nu sînt sesizate deosebiri de grai.

Locuitorii sînt plugarⁱ, agricultórⁱ; înainte creșteau vite cornute, oi; au și vii (pi di lătúrea sátului). Pentru cumpărături merg la Independența (joia și duminica) și la Galați. Înainte, un număr mic lucra la calea ferată; în ultimul timp, peste 500 de bărbați (în special tineri) merg zilnic la Galați, unde învață și copiii la școli medii. În sat au primăria, șcuála generală, cămin cultural, ceapéu, póstu di miliții, dispensár medical, maga-zín sătesc, alimentáră, frizérii, sifonării, coafurá. Era în construcție o fabrică de cărămidă. Înainte de primul război mondial a fost o școală de agricultură cu fermă experimentală, iar după război, a funcționat, cîteva ani, o școală de meserii (tîmplărie, fierărie).

Nume mai frecvente: lúzenéștiⁱ (áldi lungánu; [*] lúžánu), pléșáștiⁱ (pléșa), domnițánu, bádiu (badiu), andronáki, ienáki, fraggúlea, jípa, vîlcu, manoliú, miháilă, cambir. Prenume: ádi lîón, görgi, ádi vasili, costantin, neculái, [R] gicá, titi, gélú; marguála, pakița, gergína, iuána, sáfta, paras-kíva, mariia, [R] géta, néla, titina, eogénia.

A.Inf.pr.: JIPA M.COSTICĂ (jípa me costică); ezită asupra polócři; admite că i se zice stăpîniri (cînd mergea la consiliul popular, zicea că merge la ~). Este în vîrstă de 59 de ani, a învățat 4 clase; citește seara ziarul, ascultă emisiunile radioului. Serviciul militar l-a făcut la Bîrlad; a făcut cîteva luni de concentrări și cinci ani de război la ambulanță. Este agricultor și crescător de oi (la stînă făceau "cu rîndul", prin tragere la sorți). Recent lucrează la atileru de construcții (ridică case, le acoperă cu tablă). Soția sa, marița, 56 de ani, a învățat 4 clase. Are un fiu ceferist. Frații inf., domiciliați în București, Timișoara, Tulcea, vin vara în sat. Are dantura bună (pe ș îl pronunță însă cu un șuierat caracteristic); finala

cuvîntului puternic afonizată. Inf.bun, care sesizează valoarea diferitelor fonetisme (aparținînd registrului literar și celui local) și comentează lexicul. Formulează, începînd din a doua zi de anchetă, pluralul substantivelor și "conjugă" verbele fără a mai aștepta întrebarea pentru fiecare persoană. Ancheta a avut loc la primărie. (Și: Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. MINCU I. GHEORGHE, 73 de ani; fiind orfan a învățat carte abia în timpul serviciului militar. Agricultor și viticultor, a lucrat și la construcții de case, la fîntîni. (Agricultură, Viticultură; texte; soția sa, refractară chiar ideii de anchetă la început, deosebit de antrenată mai apoi, apare ca inf. ocazional [*].) 2. ELENA BURLUC (născută cambîr), 72 de ani, 5 clase; soțul ei, 82 de ani, fost brigadier silvic. Tatăl ei a avut 80 de "buduroaie", de care s-a ocupat ea din 1937. A citit cărți și reviste de specialitate, astfel că aspectele vechi de limbă au fost solicitate invocîndu-se vorbirea tatălui. (Apicultură; texte.) 3. Iana [iuána] Damián, 68 de ani, două clase. A țesut tot timpul la lînă și bumbac. (Cînepă; texte; ca [*] apare fiica ei, în vîrstă de 35 de ani, iar ca [**] mama sa, de peste 80 de ani, ambele deosebit de active.) 4. Domnițanu Stêrea, 68 de ani, 5 clase. A avut moară de foc (~ de apă a văzut la munte). A avut însă o instalație pentru irigații (roată cu cupe și lanțuri) cu care aducea apă din Siret. (Morărit.) 5. Ienăki Ne Constantin, 64 de ani, 3 clase. Este lemnar, rotar, fierar, meserii "furate" din practică. Lucrează la C.A.P. (Meserii; texte.)

640. PISCU, jud. GALAȚI

Situată pe șoseaua și calea ferată Tecuci-Galați, la 30 km VNV de Galați, localitatea pîscu (kîscu, ~ penéu) apare atestată la 1495 (DBH, A, III, 290, 298). După tradiție, s-ar fi întins dinspre partea numită "Cot" (dintre pîraiele Gerul, căruia unii îi zic Bîrlad, și Suhurlui) și este veche "de la Ștefan cel Mare". Are ulițe întortocheate. Locuitorii se numesc kis-cán¹; -cán și sînt în număr de 4551. Obiceiuri: de Crăciun se colînda, de Anul Nou se umblă cu plúgu (pe 31 decembrie dimineața, umblă copiii cu plugurelu; observă că la Námoloasa "plugurelul" se cheamă nițeláșu). La 9 martie, pe stil vechi, se pleca la plug cu măcénicu [=un colac] în córnu bóului. Pînă pe la 1970 (?) s-a numit pîscu penéu (v. mai jos).

La 2 km spre sud curge sîrétu, în care se varsă mátca zêrului și ~ suhurlúului. Dealuri: [dealul] văidrága (zis la cuástă), moyíla sapátá; văi: vália țárnii, ~ zêrului, bîrlăgíta [gîrlă], gîrla sácá; terenuri de agri-

cultură: în jumătăţili di fálşi, sub vii la zéru, la sohu^rlúⁱ (de la Cuza), viili di la sohu^rlúⁱ, în báltă la vekími, ~ la cumpărătú^r, ~ la lóturili vek, la triizás di prájini, la drúmu mări, [în] lóturⁱ la sméi, î^uursuáia, şuşáua vekí, la scurtătú^r, hírsás^{tii}; la díal este o denumire generică pentru toate aceste locuri, însemnând 'ţarină' (táta fi dus la díal). Munţi mai apropiaţi: în vránca. Părţile satului: în cot, la paríz (după porecla unui om), la frángu, la şuşá. Aşezările apropiate: independénţa, ízvuárá, vámeşu (sat al com.Piscu), córbu vek^u (peste Siret). Primele trei sînt aşezări mai noi sau constituite din sate diferite: vámeşu format din oameni "veniţi de peste tot", pe moşia unui boier; în ízvuárá au venit locuitori din satele vecine; Independenţa s-a format (după 1878) din satele Peneu, Braina şi Măxineni.

Locuitorii sînt agricultori. La tîrg mergeau la Pechea sau, la oraş, la Galaţi, unde se duc şi copiii la şcoli. Cîrca 300 de bărbaţi merg în ultimul timp la lucru la Galaţi ("navetişti") pe şantiere şi în întreprinderi. Instituţii şi diverse: sfat [popular] (primăriii), şcol^t, cămin [cultural], punct sanitar, magazín, muărâ.

Nume: múscă, vîlcu, ádi [=alde] trófin, munteánu, péticâ, tuádir, íi^uonítâ, angelútâ, mihái, báltă, nastásă, nedélcu, tăbăcáru, vlad, ţodoríii, năvodáru, ştéfan, dragomír (fi polocreşti túrcu), solimán (veniţi din Cudalbi), íirimíia. Prenume: matéi, íi^uón, vasíli, costantin, neculá^u, dumítru, stan, íiuána, íiliána, dumítra, sánda, mári^uúta (în vorbire am notat máriia şi máriia), antoníia, petríca, lisavéta, stánca, [R] costánţa. Polóori (folosite pentru identificare, acelaşi nume fiind purtat de mai multe persoane): haráp^u, biţu, magár^t, făcálét, buhái, bórca, róşu, túrcu, bátál, bur-níki. În cursul anchetei, pornind de la substantivele respective, îşi aduce aminte şi altele: kibrít, moşuáicâ; deşi foloseşte subst. «umbrelă», dă porecla [Gheorghe] cortél.

A. Inf. pr.: MUSCĂ I. MATEI (múscă i matéi), 64 de ani, a învăţat 5 clase şcuálă primáră; în tinereţe a citit, acum nu mai vede bine. Serviciul militar la Galaţi şi concentrări la Fălciu, Roman şi în alte zone. Soţia a învăţat carte la cursurile de alfabetizare. Dintre copii, unii au studii medii, sînt funcţionari, meseriaşi (la Galaţi). Inf. este conştient de diferenţele fonetice dintre graiul său şi limba literară. A dat rezultate foarte bune în ceea ce priveşte aspectele morfologice: formulează spontan femininul, iar la verb, după 2-3 forme, completează singur paradigma, comentînd uneori semnificaţia desinenţei: viním [4] "că-s mai mulţi". (Şi: Agricultură, Viticultură:

texte.)

B. Alți inf.: 1. NĂVODARU D. VASILE, 82 de ani, 5 clase; a învățat stupăria de la socrul său; nu se mai ocupă în ultimul timp. (Apicultură.) 2. NĂVODARU ILEANA, 78 de ani (soția inf. precedent). Paralel a dat răspunsuri (de verificare) Catrina Petrea [*], 74 de ani, 5 clase; și-a amintit cum numea bunica ei diferite obiecte sau piese. (Cînepă.) 3. ȘTEFAN I. DUMITRACHE I ("unu"), zis moș burnîkî, 68 de ani, 4 clase. S-a ocupat de oi între 1913-1960; a fost cioban și la comperativă. (Oierit.) 4. NEDELCU R. CĂLIN, 53 de ani, 4 clase. La anchetă a participat Irimia Ene [*], 41 de ani, 7 clase, care a învățat meseria în cursul serviciului militar (lîngă Brăila). (Meserii, mai puțin fierărie.) 5. CHIRIAC NECULAI, 55 de ani, 4 clase; este din satul Vameșu. Meseria a învățat-o (între 14-19 ani) la un măistor român, la Galați; a avut și un meșter "neamț" și unul ungur. (Meserii: fierărie.)

641. PECHEA, jud. GALAȚI

Localitatea péka este așezată la oca 45 km NV de Galați, pe șoseaua spre Tecuci și este atestată la 1772 (MOLDOVA, I, 153). Explicația numelui ar fi următoarea: "cînd s-a bătut țărúșu pe acela îl chema pícu, píku; i-a rămas numele așa". Se știe că localitatea este veche de "cîteva sute de ani: pi tímpu túrcilor ierá". Locuitorii, în număr de 9438, își zic pekénî; -kán. Inf. susține că ciobanilor (?) li se zice cojánî ("polócni"; am notat însă mocán 'cioban'). Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu plúgu, se fac mășc [= măști] (inf. crede că în jur "nu prea se fac"), umblă cu jîiéni (mai rar); de Crăciun se umbla cu colíndu (...cam aiístea).

Prin sat curge sohurlúiu (satul "stă pe malul gîrlíi"; o parte este chiar "pe gîrlă", unde se produc inundații), în care se varsă vália grájdíului, ~ reá, rípa lui pelín, rípa mării (un crac din comîna rédiu)... aiístea varsă. N.top.: deálu péki dí lócú, ~ péki, ~ lózvi, ~ lózovíții, ~ băltátului sau diálu dí la cólta, uotícu; vália uotícului, ~ băltátului, ~ lózvíi, ~ péki, ~ gérului; terenuri de agricultură: pe băltát, la măriș, la boiu, la vasíliu, la băduléscu (după foștii proprietari). Diferite părți ale localității se numesc di la deal dí gîrlă, di la válí (în trecut a fost un sat averést, care s-a desființat); un sat nou: dîncólo dí spítál, poreclit tîrfáluága. Localitățile vecine: cúza vódá (din com. Slobozia Conachi, zisă plăcînta), négrea, cătúna lúpa (ține de Pechea), sohurlúiu (fost ferdinánd), rédiu (fost uásili; am înregistrat și pronunția rédu), costákî négri. Așezări:

mai noi sînt Cuza-Vodă și lúpili [=Lupa?], formată din "ciobani de la munți", care nu se "amestecau" cu cei din Pechea: Inf.remarcă deosebiri de grai pentru Slobozia Conachi (unde se zice: yînâ!, [după] ăia, cățeă; pronunția ultimelor două cuvinte pare să indice locuitori de proveniență muntenească). Instituții și diverse: ličiuu [a.], școl[†], sfātu popular, cămin cultural, bibliotecă, farmacie, frizerie, brutărie, diferite ateliere meșteșugărești, un spital vechi și o întreprindere M.A.T., unde vin la lucru oameni și din uăsili, cúza.

Locuitorii sînt plugăr[†]; vreo 600-700 merg zilnic la lucru la "combinat" (la Galați) și la firme [= ferme] (la Barboși, Valea Gerului). Înainte se țineau "tîrguri mari" la sîntămăria, la ziua crúci[†], la Sf.Gheorghe; acum este tîrg săptămînal, duminica, cînd vin locuitori din satele din jur. Pentru cumpărături merg la tecúcu^u, focșán[†], galát (în acest oraș merg copiii la școli).

Nume: ádi [=alde] iván, ivășcu, ștéfu, dóbrea, căuús, țíru, mănea, manolákí, dragomír, ôcán, bóldea, uánâ. Prenume: áldi costantin, dumítru, vasíli, sándicâ, alicsándru, görgi, neculái^u ("rar"), áldi aléc ("mai puțin"), paraskív, mihái; iuána, vasílica, sánda, paraskíva, măriuára, dumítra, rucsánda, pakíta, anica, stelúța. Porecle: čukítu, goguášâ, potrocalíu, tăbúș, cucós^u, acúuát, păun^u, vácâ, pírléști [pla.], uáii, giťál, cuibár (clôșcă), bursúc (bărbați); lindinica, boșteluáica, nilăúta, tipiríg^u (iúti ca un ~), căpriuárâ, peltica, púrici (puričuáica), zúrla (femei).

A.Inf.pr.:SIMION I.ALECU (siníón alécu; pe o scrisoare am văzut scris Alec), nu are poreclă, dar părinților li se zicea guguášâ (pentru că bunicul lui hrănea porcii cu ghindă, adusă din pădure). În vîrstă de 61 de ani, a învățat 4 clase, citește ziare și cărți (spune că a citit Biblia de trei ori). În 1947 a fost timp de un an (pe timpul secetei), cu cei șapte copii, în com. Vădăstrița (Romanați). Contacte diverse cu orașul:Galați (1 an în timpul războiului, 3 luni în spital), Mamaia (6 luni, concentrat); are copii (dintre care doi cu studii medii) la Brașov și la Galați, pe care îi vizitează. Tatăl său a fost localnic, iar mama din Slobozia Conachi (spune că pînă a murit a vorbit puțin altfel decît tatăl său). Soția, pe nume margíța (dat de nașa ei "nemțoaică"; la rîndul ei, a dat același nume unei fine), a învățat 4 clase; a fost înregistrată cu texte dialectale. Inf. foarte bun, care s-a acomodat extrem de ușor la aspectele morfologice ale anchetei. Vorbește două registre, cel literar și cel regional (pe vek; observă că,atunci cînd încearcă să vorbească literar, "își dă în petic"). Are pronunții emphatice re-

gionale și literare; africatele ê și ĝ sînt aproape consecvente la toți. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. IVAN ȘT. ALECU, 56 de ani, 3 clase; "stupăritul" l-a deprins de la un bunic, cu care a lucrat de mic la "buduroaie". Citește și cărți de specialitate. (Apicultură.) 2. IVAN ANICA, 52 de ani, 5 clase (soția inf. precedent); s-a ocupat cu țesutul. (Cînepă.) 3. Vasile Ge Fénic, 63 de ani, 4 clase. Tatăl său a venit de la Brețcu (la vîrsta de 40 de ani); de la el cunoaște mulți termeni folosiți în Transilvania. (Cîlerit.) 4. DĂNĂILĂ A. AVRAM, 65 de ani, 3 clase. Este rotar și lemnar; meserie a învățat la Galați și Brăila. (Meserii.)

642. COSTACHE NEGRI, jud. GALAȚI

Localitatea costăki negri se află la 60 km NV de Galați, pe șoseaua spre Tecuci; atestată sub numele de Mînzina la 1816 (CONDICA, 52). Locuitorii știu că strămoșii lor au fost olăcași; se crede că așezarea ar fi "de pe vremea tătarilor" și că numele mîjîna i-ar veni de la o herghelie de mînji, rămasă de la aceștia. Pe teritoriul satului s-au găsit urmele unei așezări vechi: vetre, cioburi de oale, zid de cetate (pe Gologanu). Un bătrîn, Ionașcu Dănăilă, care a fost notar 30 de ani, știe că în spatele bisericii noi, din 1877 (?), ar fi fost alta, de pe la 1480 (?). Bunicul său, care era "econom de oi", a trăit într-un cătun, Negrea, aflat la cca 3 km de Mînzina (cătunul s-a desființat după 1907, din cauza învoielilor grele impuse de boier; locuitorii s-au așezat în Mînzina și la Ivești). Se știe că în Mînzina s-au stabilit, mai demult, locuitori din Țara Românească (din Măicănești, R. Sărat); o parte dintre ei erau veniți acolo din Transilvania (vezi și termenul "econom"). Pînă la 1917, un moșier aducea primăvara "ploieșteni", pentru lucrul moșiei (cîteva sute); ei rămîneau pînă toamna și munceau împreună cu localnicii. În acte mai vechi numele era scris Costachi Negria. Denumirea populară actuală este încă mîjîna, iar locuitorii, în număr de 2612, se numesc mîjîneni¹. Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu plûgu ăl mării, cu ăl nîc (în jur se umblă numai cu primul), cu bûna dimineăța. Cu volărețu se umbla de Paști.

Pe "la marginea țărni" curge pîrîuu gêrului, iar prin sat ~ gologănu, în care se varsă, cînd plouă, rîpale vûlpea și potîrnikă. Dealuri: muăra di vînt, la moyîlîi gêmîni, diălu gologănu; peste Geru se află diălu grîvițî; văi: vălia vûlpi, ~ potîrnikî, ~ gologănului, ~ gêrului; leasău aveau pe vălia gêrului și gologănu. Terenuri de agricultură: în țârna di la

dial și ~ váli, locurile numindu-se în vulpia, la lémnu cínului, movila lui ságín, diváli la țigánca, lemáșu din válmășíi, bótu gologánului, lócu lui cu-
licá, broscárii, muára di vînt. Munți cunoscuți: vránca.

Părțile satului sînt numite spri géro, pártea di jos di sat,
~ di sus di sat. Localitățile vecine: cudálg (643), redíu (zis [V] uásli),
péka (641), grívița (cu porecla mai veche flendáruáia), o așezare mai nouă
(de cca o sută de ani). Toate se deosebesc ca grai de Costache Negri, unde se
vorbește cu ê (se precizează că așa vorbeau și bătrînii).

Locuitorii se ocupă cu agricultura și cu viticultura. În tre-
cut, în afară de moștile din jur, lucrau în cursul verii și toamna la vii la
Odobești (rămîneau acolo cîte 2-3 săptămîni). În prezent un număr mare dintre
bărbați lucrează la Galați, pe șantiere (fac naveta cu autobuzele). În sat e-
xistă primárii, șcuálă, cămin [cultural], dispîsar, farmașii, magazín. Casa
memorială "C.Negri" este vizitată mai ales în cursul verii. Pentru cumpără-
turi se duc la Pechea, Cudalbi. Copiii merg la liceu la Pechea și Grivița, sau
la Galați și Iași.

Nume: vîrtósu (un primar de la 1920 semna Vîrtos), andréi,
úrsu, pîrvu, mihái (mai frecvente), golomóz, mehedínț (în acte vechi era
scris Mehedințu; este numele unei familii venite din Muntenia), áldi predéști,
manoláke, ispás, niágu, vasílcán; prenume: görgi, híón, vasíli, neculái, cos-
tantín, [B] costandín (cum era scris și în dosarul cu actele improprietări-
rii din 1920), [R] costicá, marián, tudorél; în vorbire am notat préda, aléc;
mariía, ileána, máriuára, gérghina, iuána, neculína, costantína, vasílica, tu-
dorița, [R] lenúța, ionica, mariána, victóriia, tiñcúța; porecli: cicăreázá,
pisícá (pisóí), șoricél, [E] vácá, broscóí, píu (< Pîrvu), máimúță; pentru
femei: a lu vacá, ~ purcícá, ~ gîțál (după soți).

A. Inf. pr.: GOLOMOZ ȘT. ȘTEFAN (golomóz ște ștefán) zis ștefa-
nákí (spre a-l deosebi de tatăl său), poreclit bulgár (familia a lucrat un
an la grădina boilerului, în locul bulgarilor care lucrau de obicei), în vîr-
stă de 58 de ani. A învățat 4 clase și citește cărți de zootehnie. Este agri-
cultor și șobán la fîrma [=ferma] șeapéului. Serviciul militar l-a făcut la
Galați. Nu a luat parte la război, dar a fost concentrat la Galați (3 ani)
și prin Teleorman. Soția (tudorița), în vîrstă de 56 de ani, a învățat 4 cla-
se. Au trei copii; o fată locuiește la Brăila.

Inf. inteligent, conștiincios; uneori răspunsurile sînt însă
lipsite de spontaneitate (evită deliberat lexicul și forme ale limbii litera-

re; se resimte chiar pronunția: cuvinte silabisite). S-a acomodat ușor la exigențele anchetei privind aspectele morfologice. Conștient că vorbirea consătenilor lui se deosebește de cea a vecinilor ("moldoveneste" se vorbește "de la Tecuci în sus"). Are însă numeroase fonetisme regionale (unele comune sudului Moldovei și nord-estului Munteniei: verbe "iotacizate", formele de imperfect steteam, dideam). Pentru identificarea zonei de unde au venit strămoșii locuitorilor ar putea fi luate în considerație fapte ca: (să) iaî, ~ vreaî, a ~ ă în [pl.] ălgii, ării, praiști [=praștie], accentul în dihor, ștefân, -nd- în costandin; cf. și [imperf.] luăsîră, lucrăsîră, ținuseră [3,6]. Ancheta a avut loc la consiliul popular. (Și: Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. ANDREI GH. DAVID (david ge andrei), 48 de ani, 4 clase (din 1961, goard la consiliul popular) (Agricultură, Viticultură; texte; ca inf. ocazional [*] apare ALECU ANGHEL, 41 de ani, agricultor, recent și paznic de noapte.) 2. NEAGU GHEORGHE (neagu ge gorgi, zis vlaşă), 55 de ani, 5 clase; între 1941-1944 a locuit la Galați. Soția sa este din Grivița, iar străbunicul său a fost venit din Mărăști. A avut și "buduroaie". (Apicultură; texte.) 3. Vasîlcă Sevasțița, 53 de ani, 4 clase. A țesut (covoare, pînză) de la 13 ani. Este "urzitoare" în sat. (Cînepă; texte.) 4. PÎRVU ANTON, 66 de ani, 4 clase. A lucrat un an ca lemnar, pe un șantier, la Comănești și, împreună cu fierarii, la atelierul I.A.S., timp de 10 ani (și la zidărie). Are pronunții literare emfatice, dar și fonetisme dialectale deosebite de vorbirea locală (ș, z). (Meserii.)

643. CUDALBI, jud. GALAȚI

Localitatea cudalb¹ (cudalg) se află la 67 km NV de Galați, pe șoseaua spre Tecuci. Este atestată la 1612 (DIR, A-XVII, III, 103). Un învâțător din sat are știință de un uric de pe vremea lui Ștefăniță-vodă (1526), care s-ar fi aflat în posesia unui localnic răzeș. Se crede că numele ar veni de la un boier, Cudalbu. Locuitorii, în număr de 8838, își zic cudălgén¹; -gân; cei din Grivița (crivița) îi poreclesc rapalăi, [pentru că sînt] domoi (rapalău di la cudalg). Se observă că nunțile se fac altfel decît în satele vecine: se cîntă védri la níri pînă la ora 10 seara. Mireasa este gătită acasă la mire, căci de obicei este "furată" de pe stradă (flăcăii húhură 'chiuie': hú_mă, hî!; mireasa va spune: m-o hurát, ~ ^{hu} hurát). În legătură cu acest obicei am înregistrat versurile: "fă-ti badi-a mă luă, / ieu mă fac a nu mă mărzi, / da ti rog nu mă lăsă". Fata care a fost furată își ia apoi "iertă-

ciune" de la părinți. De Anul Nou, copiii umblă cu plugușoru, ceilalți cu plugu șel mări (cu boi, trag o brazdă în curte), cu ciói, fac jiién¹, umblă cu căpra, úrsu, sórcova, cu semănatul. În cursul tuturor sărbătorilor de iarnă umblă cu mocănășii. Inf.declară că nu se umblă cu "colinda"; ancheta folclorică în această localitate semnalează că obiceiul se numește [cu] leróiu și că locuitorii remarcă deosebiri față de colindele din Costache Negri (642). De Paști se umbla cu "vălăretul".

Prin sat curge pîrîul gêru ([*] vălea zêrului, ápa ~), în care se varsă rîpa gologánului, vălsíca, rîpa bujorăștiului, ~ șúșilor (cf. șunje 'ciung'), ~ berheșén¹ (...aișteá-s). N.top.: deálu bujorăștilor, ~ zăgășii¹, ~ gologánului; vălea bujorăștilor, ~ rea, ~ húlpíi; terenuri de agricultură: pi la gologánu, ~ tîganca, pi pleșăst¹, ~ filipeásca, ~ umbrăreșt¹, ~ zăgășá, ~ mîjîna (locuitorii se numesc mîjînen¹), ~ bujorășt¹, bársá, drăgănesh¹; izlazuri: izlázu comínal, vălea zêrului. Părțile satului sînt numite dî z^uos di sat ([*] părtea dî z^uos^u), ~ dî sus^u, pi bălușu, ~ vălcícá, la puárta mătci, drumu semetêului. Localitățile învecinate: mîjîna (astăzi Costache Negri), uásíli ([*] uáslea; astăzi sohorlúiu), cúca (636), bălénii [a.], mășîșánii [a.] ([*] mășánii), córni [a.], zmúlt, puțánii [a.] (astăzi Valea Mărului), coródu [a.] (644), mátca (649). Mai noi ar fi (dar inf. nu sînt siguri) mîjîna, cri-vița, uásíli, mășánii, córni [a.], cu oameni "de adunătură"; se știe că puțánii este o așezare veche. Se remarcă, ca deosebită, vorbirea celor din Grivița și Costache Negri, care pronunță "ce", față de ei, care pronunță "ci" (probabil și).

Locuitorii sînt plugár¹; cca 200 lucrează la Galați la "combinat" și la grădini, spre Brăila (vin acasă săptămînal). Pînă la război a fost tîrg duminica (veneau cei din satele vecine); se făcea bîlș la 24 iunie (drăgáica) pe o coastă de deal. Pentru cumpărături merg la tecúș, galăț. În afară de aceste orașe, copiii mai merg la școli și la Pechea (641) la liceu, iar pentru facultăți, la București (și la Iași). Instituții și diverse: sfátu popúlár, școl¹, cămin [cultural], bibliotécá, cásá di năștiri, comparatívi, magazíni, farmacie, poștă, spital, diferite ateliere, [patru] ceapeúr¹; este un S.M.A., la care lucrează și locuitori din satele învecinate.

Nume: irimíia, gologán, corșovéștii ([pla.]; corșóvâ), ádi [= alde] buánjá (zîs lúngu), grécu, kebác, fuică, níhalákí, arítón, criháná, flútur, drăguș, ádi vírlán, toporáu, carp, cáșu. Prenume: neculái, lîón, vasíli, cos-

tin, costáki, górgi, ştefan, grigóre, manoláki (pe un frate al inf. fl oheamă Temistocle; i se spune mistócli); maríia, máriuára, iuána, floríca, gíniţa, aspasíia, paraskíva, núţa, soríca, ştefána, gahíţa, spiriduána, agláia, frásína. Porecle (cum fi [*] polocreşti): bastólea, baza^{u'ók}^(u), buáncá, stérea, bó-lávu, puíşóru, páleátá, mucaváua, juválá, baránu, mónea (porecla soţului inf.; "nu se supără"), lépuri, puşcúţá, leáncá, floráru (un copil din flori). Femeile au poreclă după tată, după bărbat: piráliţa (a lu pirálá); rar au porecle aparte: [ɛ] vărzărica.

A.Inf.pr.: MĂRIOARA N. IRIMIA (máriuára irimíia), născută kebác. Are 49 de ani, a învăţat 4 clase primără, este agricultoare. Citeşte cărţi de ale copiilor (a citit şi zenovéva de brabánt). Deplasări periodice la Galaţi, la fiicele ei. Părinţii sînt localnici, "neam de răzeşi" ambii. Soţul se numeşte neculái ve irimiia şi a învăţat 5 clase. Au o fată profesoară în sat, care locuieşte cu părinţii, iar altele două au studii superioare, respectiv, medii. Inf.inteligentă, cu simţul limbii excepţional (s-a oferit să dea ea răspunsurile, auzind comentariile pe marginea dificultăţilor întîmpinate cu inf. B.1, inutilizabil pentru aspectele morfologice ale anchetei). Redă fără efort fonetismul regional, a cărui prezentă o urmăreşte în nuanţe subtile (cureá, [k] curá, peréti, [k] păréti, lâmpá, [k] lâmbá). Conştientă că se urmăreşte conjugarea verbelor la diferite timpuri, formulează foarte uşor aceste răspunsuri. Ancheta a avut loc acasă la inf. şi (de la întrebarea 100) în casa tatălui său, care a murit atunci (am continuat ancheta la priveghi, căci inf.n-a vrut să ne întrerupem lucrul). Pînă la întrebarea 155 au fost notate cu [*] răspunsurile inf. B.1, verificate apoi cu inf.pr., de la care am notat numai răspunsurile sau formele care difereau de ale primului. (Şi: texte.)

B.Alţi inf.: 1. Gologán A Iordáke, zis Tăkiţá, 55 de ani; soţia sa comentează fapte specifice graiului local, prin comparaţie cu cel din zona R.Vîlcea, de unde este ea venită. Este agricultor; din 1958 a lucrat la vii la ferma Gologanu şi la Smîrdan (Galaţi). (Agricultură, Viticultură.) 2. Gologán Costáki Fotáki Ionicá, 55 de ani, 4 clase, agricultor (incidental a fost şi frizer!). Din 1952 a avut buduroaie, luate de la Mînjina (642). Citeşte cărţi de specialitate. (Apicultură.) 3. Peneuáşu Irína ("a lui Costin lemnáru"), 60 de ani; a ţesut mult (şi pentru alţii), la cînepă, a "ales" covoare. (Cînepă.) 4. CÁŞU I.ŞTEFANACHE, 49 de ani, 4 clase, agricultor şi mocan [v]. De copil a lucrat cu ciobani din Verdea, Răcoasa (Vrancea), angajaţi la proprietari de oi în Cudalbi. Fiind brigadier zootehnic (la oi şi la porci), a

făcut cursuri timp de trei ani. (Oierit.) 5. Peneuășu Țe Costin (zis lemnăru), 59 de ani, 4 clase, citește ziare (soțul inf. B.3). Este rotar (aprox. 10 ani a lucrat și la fierărie), meserie învățată de la un localnic (care, la rîndul lui, făcuse școală de meserii). Cunoaște (destul de superficial) și moara de apă: a măcinat la torșeșt¹ (Galați) și a stat un timp, în 1947, într-o localitate de pe Mureș. (Morărit, Meserii; apar și răspunsuri ale unui inf. ocazional [*], Costantin Ifrosii, tirnikiziu, care cunoaște instalații de irigație cu cupi.)

644. COROD, jud. GALAȚI

Localitatea corod se află la 20 km E de Tecuci, pe șoseaua spre Bîrlad (prin Drăgușeni). Este identificată ca purtînd numele de Oțălești (sat aflat "în gura Toboliții [Topoliței] vechi"), pentru anii 1438-1442 (DRH, A, I; cf. Indice de nume, p. 448, 484); cu numele actual, atestată la 1673 (CATALOG, III, 484). Locuitorii păstrează amintirea că au fost răzăș; se spune că satul s-a mutat "de la apă" pe locul unde se află acum. Își zic corodén¹; -dean, iar vecinii îi porecesc măgăriț¹! (măi ~) pentru că ar fi tăiat un măgar și ar fi vîndut carnea lui; porecle pentru cei din satele vecine: pentru mătcăș (din Matca, 649) - cuțitar¹, [*] buhai; pentru cei din Puțeni (Valea Mărului) - măi-ia_pă albă ! (aveau cai); pentru cei din Blînzii - țolicăr¹ (au pus "țolice" în geamuri). Cei de la munte le zic cojăn¹; la rîndul lor, ei le spun țuapi. Sînt 5735 locuitori, printre care un număr de familii venite din alte părți; este semnalat un grec, panaînti iambană (fiul său: spîru). De Crăciun se umblă cu steaua, de Anul Nou "cu boii în patru", "cu plugul", "cu corn, te-leancă", se fac mascați, jîlén¹, se umblă cu "valeretul". Există obiceiul ca duminică d.m. și seara tinerii să se plimbe pe șoseaua principală, care capătă astfel aspectul străzilor de promenadă de la oraș.

Prin sat curge pîrîul corozălu, care izvorăște de la fundeanu.
N.top.: dialu teșăstii, ~ răsluiri, ~ gura văii, ~ gura drumului, ~ la lupuă-ia, ~ firișuăia, ~ corodului (ca un gorgan; pe el se află un monument ridicat după 1918), moyila; vălia săși, ~ țărni, ~ puțului, vălea corozăluului, săca, rîpa părului, ~ țintirîmului, căina, vălcica Țe mări, ~ Țe mică; izlazuri: iemășu rîpa părului, poiăna; terenuri de agricultură: teșasca, gura văii, domniasca, în șas, aftănășuăia, găzeșt¹, mîndreșt¹, firișuăia di la dial, ~ di la văli, cîrlomăneșt¹, corozăl, blîz¹, negîrléșt¹, uodăia, gura lûșii, țigăneșt¹,

vălsîca şe mări, dobriţa, răşlu¹iri, vlămnicu. Nume de munţi: carpaţ (se văd dimineaţa, cînd este senin). Părţile satului: î¹zôs (=cărbunar¹), céntru sátu-lui, părtea dî¹sus, pi¹ dobriţa (parte mai nouă), în găzest¹. Numele localităţilor învecinate: mátca(649), vále¹a mărului [V] puţán¹, gornést¹ (o "cătună" mică cu vreo opt case), zmúltîi [a.], drăguşán¹, fundeánu, nicópu, şertăşt¹, tălkîz (648), slobozîia, ţigănéşt¹, muntén¹, gidizén¹, negîrlést¹, uodáia; mai noi sînt considerate mîndreşt¹, blîz¹, cărăpsést¹, cîrlomănéşt¹, foste sate de clăcaşi (?).

Locuitorii sînt agricultori şi viticultori; înainte făceau şi negoţ cu boi. Cei fără pămînt lucrau la podgorii la Nicoreşti ("păr¹ la [=pî-nă la] stropit"). Astăzi, cîteva sute lucrează la Tecuci, tinerii la fabrica de conserve (" [de] cum dau păstăile"), la şantiere de construcţii şi la Jariştea, la vii (sezonier). Pentru cumpărături merg la tecús^u (zôia), la Bîrlad (mărta) şi la tîrg la Drăguşeni, duminica. Copiii merg la şcoli la Pechea, Tecuci, Bîrlad (liceu), Bucureşti şi Iaşi (facultăţi).

Instituţii şi diverse: sfat popular (primării¹), dispensăr, spital, patru şcoli; există numeroase magazine şi ateliere ale cooperăţiei meşteşugăreşti.

Nume: sevástri (cca 200 de familii), masgrás, dédiu, costîn, pópa, basalic, huzúm, andoníuu, uáncă. Prenume: vasíli, lîón, górgi (gîţá), lîlîii, halarám, iancu, şărbán; maríia (máriia), liuána, tińca, lîleána, rusánda, vasílica, măriúca; rar se dau şi nume ca lelectra (în vîrstă de 25 de ani), persefóniia. Majoritatea oamenilor au porecle, care folosesc pentru identificare: mîncáti [i. se sufară], sulá [i], coteneáţá, răpănúţá, zdrajáa, c^uórsu, şoldánu, púrişi, cociú, kiţíga, gíocán, tăbărîlá, pománá, bătrînelú.

A. Inf. pr.: SEVASTRE GH. VASILE (savástri vasíli), poreclit muti-lóiu; porecla, moştenită, i se adaugă la nume şi pe scrisori. Are 58 de ani, este agricultor, a învăţat 4 clase. Nu a făcut serviciul militar, dar a fost concentrat între 1941-1945 şi a luat parte la război, perioadă în care a luat contact cu oraşul (Zalău, Careii Mari, Tg. Mureş). Soţia sa, liuána, a învăţat tot 4 clase (vezi B.2). Doi copii (costicá, laurenţa) au urmat şcoli medii, unul este agricultor (aliosándru), un altul şofer (lîón) la Bistriţa - Năsăud.

Inf. excelent; vorbirea locală apare cu rare ezitări; corectările vizează aspecte fonetice subtile (dintîi, [k] dintăi). Bun în ceea ce priveşte aspectele morfologice, bun povestitor. (Şi: Agricultură, Viticultură; tex-

te; v. și B.2,3).

B. Alți inf.: 1. Uancă A Costică (Firic), 62 de ani, 4 clase, agricultor. Se ocupă de albine din 1949; citește cărți de specialitate și a făcut cursuri la Brăila. Lucrează ca apicultor la C.A.P. (Apicultură.) 2. Savăstri Iuana, 56 de ani, soția inf.pr. A lucrat la cînepă și la lînă. În cursul anchetei cu chestionarul general, apare ca inf. ocazional [*] pentru întrebările referitoare la țesut. Intimidată oarecum de anchetă, reproduce cu greu fonetismul local (soțul ei îi atrage atenția să pronunțe ș nu o). (Cînepă; ca [*] apare inf.pr., care a fost orfan de tată, s-a ocupat de treburile "femeiești"; este poreclit "fecior de babă".) 3. NACU GHEORGHE (zis Holăsii), 64 de ani, două clase, "mocan", ca și tatăl său. Inf. bun pentru aspectul fonetic și cel lexical; pentru aspectele morfologice este ajutat de inf.pr., care a asistat la anchetă (notat cu [*]). (Oierit.) 4. CÎRCOTĂ NECULAI, 54 de ani, 7 clase. Este lemnar, rotar (și fierar la C.A.P.), meserii învățate de la tatăl său. Inf. bun, reproduce conștient fonetismul local; are cunoștințe de gramatică (spune: "dau pluralul", pe care îl formulează spontan). (Meserii.)

645. ADAM, DRĂGUȘENI, jud. GALAȚI

Localitatea adam se află la cca 30 km S de Bîrlad, la cîtiva km V de șoseaua spre Tg. Bujor. Așezarea trebuie pusă în legătură cu zidirea, înainte de 1652, a mănăstirii de aici, ctitorie a unui Adam căpitanul, care se afla în codrul Gheanghii (STOICESCU, 21,33). Localnicii cred că este o așezare veche "de la Ștefan cel Mare": "s-a stolit [= ascuns] unul Adam, de la care i se trage numele". În glumă zic că sînt "de la Adam și Eva". Pînă de curînd (păr-a-cuma) a fost comună. Locuitorii, în număr de 1232, își zic adămenî; -meân și sînt porecliți caliș [!]. Obiceiuri: de Crăciun se umbla cu colînda, cu steaua. De Anul Nou umblă cu plugu, plugușoru, fac dămî, căpri.

Prin sat curge pîrîul hobăna; dealuri: băicu, [dealul] kîscului, ~ rîkilor, ~ apărăturii, șîncu (~ șîncului); văi: [valea] apărăturii, ~ hobeni, pi rîpă; izlaz: hobăna; terenuri de agricultură: în băicu (se dau și numele de dealuri). Nume de munți (cunoscute): [ε] muntîi brașovului, făgărășului. Părțile satului: sātu mări și uodăia (unde locuiește și inf.pr.). Numele localităților învecinate: știețăst¹ (poreclă: rûsu), căuiest¹, gîngest¹, pipezân¹, bălăbăneșt¹, cotoruăia, bursucân¹, drăgușân¹ (mai nou ar fi satul Ciurești). Localitatea este izolată; în cursul verii vin apicultori de la Galați și își instalează stupii spre Bălăbănești. În pădurile din jur (Fundea-

nu, Stroi, Banciu) se organizează vânători de mistreți, căprioare (sînt rezervații).

Locuitorii sînt agricultori, viticultori; cultivă și tutun (există o uscătorie și un depozit). Cei mai mulți lucrează în sat, iar o parte dintre ei în împrejurimi (Ghinghești, Bujoru), la șosele. La tîrg merg la Drăgușeni și la Bîrlad, unde își dau și copiii la școli; aceștia mai învață și la Galați, Tecuci, Brăila (la liceu) și Iași. În sat există școală, bibliotecă, cămin cultural, dispensar.

Nume: croitoru, brădia, bășanu, băbîta, cózma, cobotariu, ieni, luncă, butunoi^u, mușat; prenume: ion, constantin, costică, neculai, vasili, gorgi, dumitru; iuana, maria, verzina, tinca, halinca, vasilica. Porecle: haș luncă (după inițiala prenumelui tatălui), hășoiu, șkop; se spune că femeile nu au porecle.

A. Inf. pr.: BRADIA P. CONSTANTIN (brădia constantin, costică), poreclit șkop (a avut un accident), în vîrstă de 49 de ani, a învățat 4 clase, ascultă emisiunile radioului (...cu inundății). În timpul războiului a fost la Corabia. La oraș, merge la Brăila și Galați, la copii. Soția sa, tinca, 45 de ani, a învățat 7 clase (v.B.2). Trei dintre copii au învățat școli profesionale și lucrează la oraș. Inf. foarte bun: aspectul fonetic al graiului local apare în răspunsurile lui cu extrem de rare ezitări (subliniază însă, emfatic, fonetisme literare). Este inteligent, îl caracterizează spiritul de contradicție (întreabă dacă nu aș putea nota și singur răspunsurile, fără să mi le spună el!), are talent de povestitor. S-a acomodat foarte ușor cu cerințele anchetei privind aspectele morfologice (în ultima zi conjugă pur și simplu verbele, chiar la [m.m.c.perf.]). (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. BUTUNOI GHEORGHE, 64 de ani, 5 clase (un bunic al său este de loc din Smulți). Se ocupă de albine de 25 de ani, citește cărți de specialitate. (Apicultură.) 2. BRADIA TINCA, soția inf. pr., prezent la anchetă (notat cu [*]; a ajutat-o pentru aspectele morfologice). (Cînepă.) 3. ION H. LUNCĂ, 73 de ani, 5 clase și școală de meserii la Bîrlad. A lucrat intermitent ca tîmplar la Bîrlad, tecus^u, Galați, București. Înainte de război, a fost timp de 7 ani cioban, dar ocupația nu are tradiție (pe vremea cînd soția sa era fată, se făcea "cu rîndul" la stîină). Pentru terminologia oieritului a fost completat cu bune rezultate de către soția sa [*]. (Oierit, Meserii.)

Satul belșești¹, situat la cca 15 km V de Bîrlad, pe Tutova, este atestat la 1613 (DIR, A-XVII, III, 141). După tradiție, așezarea ar exista de pe timpul lui Ștefan cel Mare, locuitorii fiind răzeși (numele popular al satului este chiar răzăș), cărora li s-a dat pământ "din Tutova în Pereschiv" (afluent al Bîrladului). Se știe că în secolul trecut au venit și locuitori din alte părți (de ex. familia Podoleanu, din Podoleni, Huși). Pînă în 1952 a ținut de comuna Pogonești. Pentru numele locuitorilor (în număr de 216) am înregistrat sintagma unu dim belcêști¹. Obiceiuri: cu primul mănunchi de grîu secerat se leagă la șale, ca să nu-i doară; dîpi [=după] și termină de prășit, leagă frunzele a două fire de porumb, ca "să se facă înodați". De Crăciun se umblă cu colînda, de Anul Nou cu căpra, plugu (cu clopot, giș, buhai), fac urs, iar dimineața umblă cu samanátu.

Pe la marginea "țarinii" curge tútova, iar dincolo de "dealul pădurii" curge pereskívu. Dealuri: abúzu, pădúria, răzășíia, humăriia, buduá-ia, ("în coasta Iveștilor"); văi: vália núcului, ~ yíii, busíuáca (și fîneață), călăbuáia; terenuri de agricultură: arcăs, bătăia kétrí, séli sîzăs, săbanu, cărămanu, rîiósu (izlaz), săsu lu cólia; peste Tutova: în cînepăriii, rîpa bórâii, ~ crístii, la crúși. Numele localităților învecinate: pogonești [a.], ivești [a.], dragalina, poloșin, pleșăst¹, tăbușești [a.], plópu, căbești¹, sígica, fikitești¹. Față de Belcești, toate satele din jur sînt mai noi: de ex. în Dragalina au venit locuitori din diferite părți; la Ivești și Pogonești au venit din (sau dinspre) Muntenia, la Fichitești locuitori din Pogoanele, Buzău. La Ivești ar fi venit munteni, care s-ar fi așezat la punctul numit Beci, pe apa Tutovei, care apoi s-au mutat mai spre E, în "mahalaua" numită Vutcani, iar alții spre V ("mahalaua curții"). Moșierul aducea la lucru sîrbi, unguri, greci (?). Au venit și locuitori din "Pătîrlagi" (Buzău). Au fost sate de clăcași. Femeile din Ivești poartă încă fuste largi și casinci negre de lustrím.

Locuitorii sînt agricultori; unii merg la lucru la Tutova, la I.A.S., unde se întîlnesc cu oameni din aprokíeri. La tîrg merg la Bîrlad; tot aici își dau și copiii la școli (la complécs: petagógic și lícéu); în sat există școală cu patru clase.

Nume (mai vechi): șărbán, marín, iakovákí, dămían; alte nume:

Iordăki, cășuniănu, păvil, borș, búcur, písu, sáva, podoliănu, gorgiță. Pre-nume: niăcșu, vasili, gorgi, simiôn, costantin, costăki, sávin (ságin), i^uon, marin, stefanăki, tuădir, iordăki, ouliță; mariia, i^uliăna, anica, prohira, păkița, niculina, vasilca, mărina, gergina, zoița, amaliia, tudóra, mândița, păulina, culina. Porecle: brebenel, catiru; nu sã pre poroclêsc.

A.Inf.pr.:MARIN C.GHEORGHE (marin gorgi), are 43 de ani ("ple-căt pi pătruștrii") și a învățat două clase primare; urmărește emisiunile ra-dioului. Nu a făcut serviciul militar fiind plus di cotizênt. A fost cioban timp de 20 de ani ("strînsurã de la sat"), iar acum este îngrijitor¹ tinirêț (la viței), "de la zero la șase luni". A făcut cursuri zootehnice în trei ani, cu medicul veterinar, în sat. În 1947, pe vremea secetei, a lucrat trei luni în Banat (Petroman - Ceacova), de unde a reținut o serie de elemente lexicale; merge rar la Bîrlad. Soția sa (din familia șarbăn) a învățat 4 clase. Din-tre copii (5), o fată este elevă la liceul agricol din Iași. Inf.excelent, cu mintea organizată. Practic, se poate spune că își controlează aproape în în-tregime vorbirea în ceea ce privește aspectul fonetic și își formulează răspur-surile pentru a "servi" ancheta (mai puțin unele aspecte morfologice, de car-nu este conștient). I se poate reproșa însă o anumită docilitate. (Și:Oierit texte.)

B.Alți inf.:1.IORDACHE C.IORDACHE, 65 de ani, 5 clase; citește ziare și este considerat de consăteni (inf.2)"om deștept, a fost furier în armată (cred că știi ce înseamnă asta?)". (Agricultură, Viticultură.) 2.PODO-LEANU ȘT.AMALIA (amaliia), 47 de ani, două clase, trăiește în Belcești de 17 ani (de cînd s-a căsătorit; părinții sînt din Ivești și au locuit un timp în Dobrogea). (Cînepă; texte.) 3.PAVEL D.CONSTANTIN, 60 de ani, 5 clase; agricul-tor și dulgher "din practioă". (Meserii, mai puțin fierărie; texte.) 4.Năstă-să I Toma, 26 de ani, născut în Pogonești; meseria de fierar a învățat-o la Prisăcani. Este ginerele inf.3. (Meserii: fierărie.)

647.PRIPONEȘTI, jud.GALAȚI

Localitatea priponești¹ este așezată la 23 km SV de Bîrlad, la aprox. 4 km de calea ferată și șoseaua spre Tecuci și este atestată la 1648 (CATALOG, II, 396). Se păstrează amintirea că locuitorii au fost răzăș (față de cei din Ciorăști și din Priponeștii de Jos, care au fost clăcași). După tradiție, numele satului s-ar trage de la o fîntînă, căreia i se zicea la

pripón, dintr-o poiană aflată "mai sus" de sat, unde își priponeau turcii caii. Se spune că satul s-a aflat mai aproape de șosoa, spre Ghidigeni, dar s-a retras mai spre N din calea turcilor. Curent, i se spune priponești¹ di sus (cu porecla fundén¹), prin opoziție cu partea mai nouă a satului numită priponești di jos, ai cărei locuitori sînt porecliți vălen¹ (se observă că aceștia "discuți cu bre"). Pentru 'locuitor din Priponești' s-a răspuns unu di la priponești¹; la sugestia anchetatorului (locuitor de la Corod: "corodean"), apare priponescân (?). Sînt 941 locuitori. Obiceiuri: de Crăciun se umblă cu colîndu, cu stea¹ua; de Anul Nou cu plugușóru (și plug mări, pe lîngă care se fac: dóctur, arnău¹ut, mocán, bábî, moșniág), se fac măscă¹ț. Tot de Anul Nou se umblă cu "vălăretul". Se observă că, în ultimul timp, nu se mai face "hram"; locuitorii merg însă în satele din jur (unde se face).

Prin sat curge un pîrîu mic, fără nume. Deși satul e situat într-un fel de groapă, nu sînt cunoscute multe denumiri pentru dealuri sau văi: dialu góhorului, ~ scînteii; izlaz: la pereskiv; terenuri de agricultură: vália núcului, toderéști¹, fîrmă [= fermă] (în ~), în țárnî, pin scoposán¹, la hîmbár, în țárna lileștilor, la șîpoti. Nume de munți: carpățîi. Satele vecine sînt óorăștî¹, lileștî¹, huști^u (care pare că este vechi; acum nu mai sînt decît cîteva case, oamenii au plecat; la fel, no^uoméști¹ [?], cu 7-8 case), gîdizén¹, góhoru [a.], tănăsuáia, bogéști¹ [a.], dragalína.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori. Recent, o parte dintre ei lucrează la Galați și la Brăila; pe un șantier de "canalizare" (irigații) din zona satului lucrează însă oameni veniți de la Vinderei. Pentru cumpărături merg la Ghidigeni, pódu túrcului și la tecús, bîrlád, unde își dau și copiii la școli. În sat există consiliu popular, șcuál¹, dispensáru [a.], magazín.

Nume: gicouléști¹, pintiliíi, popéști¹ (pópa), sîmion, zántaún, rácovițî. Prenume: íon, vasíli, costákí (costícî), neculái; fimeí: ileána, mariía, tinca, íuána, emília, zuníia, [R] lídíia, carmeluțu, mariána. Porecle: [é], [ş] cártuáff, motócu, şumpliáscí, pîrsú; femeile "nu prea [au]".

A. Inf. pr.: SANDU T. IORDACHE (sándu te iordák¹), poreclit áibu (este blond). Este născut în Priponești de Sus, în vîrstă de 48 de ani, a învățat 5 clase. Din 1958 este și îngrijitor la consiliul popular; citește ziare, ascultă emisiunile radioului și TV. Serviciul militar l-a făcut la Galați; a fost pe front și în Ungaria (a stat două luni în spital la București).

În timpul secetei a fost plecat o lună prin țară (Teleorman, Arad, Deva, Borsec). Părinții sînt agricultori; mama este din Priponești de Jos. Soția, Ileăna, 44 de ani, 7 clase, este născută în vălea ră (com. gâlbîn¹, [R] tănăsuăia); s-a stabilit în sat de la 22 de ani, prin căsătorie. Au două fete cu studii medii. Inf. aude bine (în război a fost rănit la cap și a simulat surzenia); se remarcă tendința puternică a afonizării finalei cuvîntului. Are un tic verbal: după multe răspunsuri adaugă sî¹și [= (se) zice ?]. Inf. bun, inteligent; reproduce registrul fonetic al graiului local fără a se controla aparent. Ancheta a avut loc la consiliul popular. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. Vasîli I Drûtu, 76 de ani, 5 clase; agricultor, tîmplar și apicultor; în 1930 a avut stupi primitivi, iar din 1946 sistematici. A citit cărți de specialitate. (Apicultură.) 2. Te^uodôru Ileăna, 52 de ani, 4 clase (poreclă: spirăki). (Cînepă; texte.) 3. Hîncu Ve Dumitru, 59 de ani, a învățat (bolmoji¹ti...) pătru clăsi. A deprins meseria la o stîină din Ghidigeni, cu ciobani din Glăvănești (sat de "mocani") și brăscu. Din 1946 a fost mereu cioban în sat. (Oierit; texte.) 4. Sîmion Vasîli, 31 de ani, 7 clase; se ocupă de tîmplărie și rotărie. Meserie a învățat cu un consătean și a lucrat într-o fabrică de prefabricate la București. (Meserii.)

648. TĂLPIGI, GHIDIGENI, jud. GALAȚI

Satul tălkîz se află la 18 km N de Tecuci, la o oarecare distanță de șoseaua și calea ferată spre Bîrlad. Atestat, sub forma Tălpîj, la 1628 (DRH, A, XIX, 470). Localnicii își amintesc că au fost și răzăs (în răzăsîi = partea de sat de "mai sus de școală și de biserică") și clăcăs (în clăcăsîi). Se crede că numele s-ar trage de la un om numit tăpălăgi, care a avut bordei aici. Pentru numele locuitorilor, în număr de 1985, s-a obținut sintagma om din tălkîz. Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu plugușoru, cu căpra, se fac mo-căni¹ (cu telăs); dimineața se umblă cu sămănătu.

În apropierea satului curge Bîrladul; în el se varsă pîrîul gîrbăvătului; satul este înconjurat din trei părți de bălta sătului. N. top.: dîalu lu șulă, ~ șerbiănu (dîalu șerbiănu), ~ berlăscu (după numele unor foști proprietari de pămînt); vălia mōșului, ~ mîțului; păduri: păduri în sus, pi bîrlăst¹, în cot; izlazuri: în vălia mōșului, în șerbiăncă (păduri difușate); cf. și în broscării. Părțile satului: sloboziă corn¹ (a fost un sat a-narte, acum s-a unit cu tălkîz), la dial, sub dial, pi vâli, pi mărziina bēlțî.

Numele localităților învecinate: nărtéști¹, negîrléști¹, cîrlo-
mănéști¹, gîrbăvățu [a.], gîdižén¹, al cărui locuitori se îmbracă "domnește"
(în satul respectiv este o fabrică de conserve).

Locuitorii sînt agricultori; grădinărit se face pe malul bélți
(a fost și un bulgar grădinar, stăncu). Un număr dintre bărbați merg zilnic
la lucru la Tecuci (la fabrica de conserve și pe șantiere); mai puțini merg
și la Galați (aceștia vin acasă săptămînal). Merg să lucreze și la vii, sezo-
nier. Pentru cumpărături se duc la Ghidigeni, la tecúș^u, la berhéș. Unii vînd
zarzavaturi în piață la Tecuci și Bîrlad. Copiii merg la școli în aceste ora-
șe și la iaș, galăț. În sat există șcuálă, cămin [cultural], bibliotécă, punct
farmacéútic, telefuani, frizeriíi, [magazin de] testili, diverse ateliere.

Nume: doníga (donizéști¹), medelén¹ (medeliánu), tăbăcărăști¹;
tinerii din aceste familii se pot "lua" [=căsători] între ei, nefiind rude;
nu se pot "lua" între ei cei din familiile: bóbu, potîrníki, matéi, corodén¹
(corodiánu), áldi ifrim, mocánu, sávin, prescúrf, conákí (sînt numeroși). Alte
nume: vátávu, acsénii, cuptór (cuptiór¹), écúă, dimófte, sălăvăstru, tátáru,
nekíta, sbîrneá (zbîrneá), neágu; prenume: híón, costantin, görgi, tuádir, va-
sili, ilii, petráki; iliána, ilínca, măriuca, victóriá, mándița, lucrețiá,
catrína, mitiá. Porecle: hăitănuági, térșu, cobzáriu, ilii dimófti [?],
șot.

A.Inf.pr.: MATEI CONSTANTIN (matéi costantin), poreclit lóvu
(pornind de la numele bunicului, care n-a fost căsătorit cu bunica sa, din
familia Matei). Este născut în Tălpigi (s-a mutat cu casa de un an în satul
Slobozia), în vîrstă de 59 de ani, ôobán (a fost "în baltă" cu un cioban de
la Sibiu) și mai puțin agricultor. A învățat 5 clase și a citit cărțile de
școală ale copiilor; acum citește ziare. Tatăl său, petráki, s-a născut în
onțáști¹, satul Iulia, fostul județ Tutova, dar a venit în Tălpigi cînd era
copil; un timp tatăl a fost cantonier, ca și bunicul său. Soția, în vîrstă
de 57 de ani, este din satul Slobozia; a învățat două clase. Din cei 8 copii
pe care îi au, patru au urmat școli medii (liceu, școală de mîștri) sau su-
perioare (un fiu este profesor de biologie în sat) și locuiesc cu părinții.
În vorbirea inf. se poate observa un "control" permanent, chiar în privința
faptelor regionale mai puțin perceptibile, deși reproduce firesc fonetismele
specifice graiului. (Și: Oierit; texte.)

B. Alți inf.: 1. Uânca Ve Ion (Níou), 60 de ani, 5 clase, din [partea satului numită] răzășii, pi răzăș. Inf. cu simț de observație deosebit, inteligent, vorbește [după] țărăniia noastră din fund. (Agricultură, Viticultură; texte.) 2. Nekita Ion, 61 de ani, 4 clase; este morar, mecanic; pentru creșterea albinelor a citit cărți de specialitate. A fost morar la negirlești¹ (la moară "de foc"); terminologia acestui domeniu apare ca improvizată, pe cînd cea a stupăritului este proprie și bogată. (Apicultură, Morărit.) 3. Uânca Rusanda, 42 de ani, 3 clase; se ocupă de țesut. (Cînepă; texte.) 4. Stăncu Ve Ion, 41 de ani, 7 clase. Este dulgher, meserie învățată de la tatăl său; lucrează pe un șantier la Galați. (Meserii.)

649. MATCA, jud. GALAȚI

Așezată la 8 km E de Tecuci, pe șoseaua spre Bîrlad (prin Drăgușeni), localitatea măta este atestată la 1772 (MOLDOVA, I, 208). După tradiție, satul ar fi de pe vremea lui Alexandru cel Bun, iar locuitorii au fost răzăș. Își zic mătoaș (fem.: mătoași) și sînt numiți la fel de către vecini (v.pct. 644, Corod, și 655, Ionăsești, unde inf.pr. observa că dășăz au mătoași [pla.]). Sînt 8336 de locuitori; se știe că înainte de război era satul cu cea mai mare natalitate pe țară. Obiceiuri: de orădun: stăna, colînda; de Anul Nou: jîienîia, iroz, nemț, căpra, plugușoru cu telîș. În ajunul Anului Nou și a doua zi de Paști se umbla cu valaretu (3-4 flăcăi, cu un muzicant, treceau pe la case și adunau bani pentru horă).

Pîrîul care ource prin sat, numit curent gîrlî, este oorozălu. N.top.: dealu kîșiri, la iepureasca, rîpa lipovanului, lu gâți, drumu pi la țîganu, izlazu comună; terenuri de agricultură: domniasca, iepureasca, nășipurî, la kîșera, lupa, stîrza, săca, răzășîia nouă, vékî, acadîmîia, după yîi, lăou herăstăului, la tufă. Nume de munți: vranca. Părțile satului: în găvanu, î zosănî, î zecs, pi valî, cătuna cocorăști¹ (de prin 1922-1924), strada huna mai; țolîca și cordeli sînt părți mai noi, unde și-au făcut case tinerii căsătoriți (pentru explicarea numelor, vezi pot.626).

Localitățile învecinate: [V] puțănî, [R] vălea mărului, mîndrești¹, oorodu [a.] (644), cudalg (643), ungurenî, drăgănești¹, cu satul mălu alb, fost mihailenî¹, așezare nouă, de pe la 1922-1924, după împroprietărire; oamenii ar fi veniți de pe la Umbrărești (652), Liești (650), Bucești, Barcea. Mătoășii sînt agricultori și grădinari (vînd zarzavaturi pe piață la Tecuci).

Pe terenurile lúpa și académiia este gospodărie de stat^u; vin la lucru oameni de la Corod, Valea Mărului, Mîndrești. Ei merg la lucru la Barcea, iar primăvara și toamna, la vii, la Nicorești. Cîteva sute de locuitori lucrează la Tecuci, la fabrica de conserve, diferite întreprinderi și pe șantiere de construcții. Pentru cumpărături se duc la tecús^u și la galát (unde își dau și copiii la liceu; la facultăți merg la Iași și București). Cu pépeni¹ de vînzare umblă prin toată țara.

În sat există școl¹, cămin [cultural], bibliotécă, primării¹, dispensăr, căsi di năstiri, magazîn universal. Pînă în 1940 a fost o fabrică de ulei.

Nume: pohrib (aproape jumătate de sat; fi deosebesc prin porecle), rariñca, condrake, lupu, pintiliie, dóniș, croitoru, stan, bumbia, vasilaki, iácub, negrú^u. Prenume: áldi íuón, vasili, neoulái, nastási, costáki, duníttru, görgi, ístúdúr, dragonír (în vorbire), hílimón, [R] dóru, tícf, tudorél^u, maríia, íileána, íuána, vasilica, fotiniia, anica, catrina, prohira, alisándra, sínina, [V] ancúta, márica, [R] carmeliia, veronica, luminíta, mariana. Porecle: gámán¹, lai^uș, porungél, kerpedin, ruptu, burianf, cărăpsescu, țîșnîlî, șorob, săpia, leibu, žoržescu, bîzgós^u, bîzfiác^u, cîni roș, búrta verđi, țirtán, négria, iepuri, țîțăriánu, córbia, compáu, fuárcf, bércu, șurșicf, múša (bărbați); frișca (era slabă), cucúta, cățáua, pîrlíca (femei). La acestea, o fiică a inf., în vîrstă de 16 ani, care a asistat la anchetă [**], adaugă: uámin¹: brúmî, tăietál, găiínf, buzící, vînáu, julítu, kisóí, țîntf, poșketa, ș^uocán, tízu, furnicf, mustáfán, odăieșu, g^uoza, gíscf, vokíta, ș^uo-roí^u, baragén, gogolós^u, mîț^uóí^u, șauricf, satána, gága, žengănáua, maníuu, turtílî, brutáru, țánu, cărăbúș, catíru, p^uortocálî, bahíli, broscóí^u, cojocáru, zdrélia, buf, șuláu, șukílî, sármá, fanfólea, buháiu, drácu, gíțf; fi-méi: búrca, gluába (este mare), číciíeta (după cum vorbește), álba (are părul alb), u^uokúasa, askída (este slabă și rea de gură), gebuása, kíra, píța.

A. Inf. pr.: PINTILIE ION (pintiliie íion), zis nícă; de cca 10 ani este poreclit brebenél^u, după numele unui bou pe care l-a avut (după cum striga la el; la fel se explică porecla porungél; alt nume de bou: yiorél). Are 56 de ani, a învățat 7 clase șcuálî primárf (4 primáre, 3 complimentárf); mai înainte citea ziare, cărți de școală și religioase. Vara umblă cu pepeni de vînzare la Bacău, Onești, Galați. Tatăl său este mătcáš, mama corodeáñoá. Soția, fotiniia, este născută în mátcf, a învățat 4 clase. Un frate al inf. este învățător, două fete au făcut școli medii, iar doi băieți sînt șoferi la

Tecuci. Inf. foarte bun, s-a adaptat foarte ușor la cerințele anchetei: din prima zi formulează singur [pl.] și completează paradigma verbului după 2-3 persoane pentru care i s-au pus întrebări. Subliniază fonetisme ca: horgésc, h^uo 'vreo', hospodărie. Consecvent dialectal pronunță fiica sa de 16 ani [*] și soția sa [*], care au asistat tot timpul la anchetă. (Și: Agricultură, Viti-cultură, Morărit - dar inf. nu a măcinat măcar la o moară de apă; texte.)

B. Alți inf.: 1. Conduráki Dumitrás, zis căpitan di múști, 59 de ani, 7 clase. Se ocupă de albine din 1927-1928; a făcut de la "mocanii" din Roșca (care aveau stupi în pădurea conácu lúpa) și a citit și cărți de specialitate. (Apicultură.) 2. PINTILIE FOTINIA, soția inf. pr. (Cînepă și inf. ocazional [*] la ancheta cu chestionarul general.) 3. Iacub Hrisánti, 67 de ani, 5 clase; este agricultor și tîrlás. (Oierit.) 4. GONȚA ION, 74 de ani, 5 clase. Este rotar și dogar (a lucrat și la fierărie). La anchetă a participat și fiul său Ene (care a făcut armata la brașóv^u). (Meserii.)

650. LIEȘTI, jud. GALAȚI

Aflată la cca 60 km NV de Galați, pe calea ferată spre Tecuci, localitatea liiést¹ (fosta¹ judétu covurlú¹) este atestată la 1448 (DRH, A, I, 398). Se păstrează amintirea că a fost sat de răzeși "de la Ștefan cel Mare". Se crede că numele i s-ar trage de la un Iliescu. De aprox. o sută de ani, satul s-a mutat, de pe vechiul loc, dintre Bîrlad și Siret, din cauza inundațiilor, spre NE, unde s-a tăiat pădurea. Pentru numele locuitorilor, în număr de 9883, s-a înregistrat únu di¹ sat di la noi¹, iar ca poreclă talán¹, ~ di la liiést¹, din cauză că țineau "mai mult cai", fiind răzeși, spre deosebire de satele de foști olăcași, cum ar fi șărbănést¹ (porecliți harámur¹, deoarece țineau boi pentru munca cîmpului și pentru transport). Cei de la munte le zic coján¹. De Crăciun se umbla cu sórcuva (?), colíndu, steáua, de Anul Nou cu plúgu, sămănatu, steáua; se făceau jîién¹, [V] cáprá, ieróz.

Prin sat curge bîrládu, iar prin apropiere sirétu (sirétiú). La deal este numită zona în care se află pămîntul pentru agricultură, cu delimitări ca pi dumbrává, diasúpra múki, vălcíca, călmătuí^u, micliásca, toporáu, négreá (boierul négri), geru (izlaz pentru oi, denumit astfel de la râul cu același nume). Părțile satului: úlița iénku, ~ bárbu, ~ dispensáru^u, ~ dimófti, ~ gərbálúti, ~ kítáru, ~ magazín, ~ (stráda) gári, hațáșu liiést¹, ~ páușáșt¹ (este o parte mai nouă a satului). Localitățile învecinate: bučést¹, hánu conáki; peste Siret: vádu róșca, péka (641); mai nouă este șărbănést¹, un-

de au venit, fiind improprietăriți, oameni din alte părți (clăcași); printre ei sînt însă locuitori din Liești. Ca deosebiri de vorbire, inf.observă: căliieni "vorbesc cu ce și yînî-ncuă!", iar la Vadu Roșca se zice hîr-ar și sî hîi.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori. Înainte lucrau la boieri, la bușești¹ (moșia lui băluș) și la vii la Odobești, Panciu. Acum lucrează mai ales la combinat la Galați (cîteva sute), făcînd naveta, cu trenul. În sat există școli¹, dispinsăr, cămin cultural, farmașii, magazini, frižării, ateliere meșteșugărești. A fost reședință de raion. Pentru cumpărături merg la tecúș și galăț, unde își dau și copiii la școli.

În Liești vin la tîrg, marțea și duminica, locuitorii din satele vecine ("de cînd cu raionul").

Nume: cuntu, borșan, ienákí, bárbu, stóica, panaiti, iftími, măteí, lupu, necúla, bruáscí, móscu (aparte: frătița, coríți); prenume: lîón, görgi, vasíli, alisándru (și alicsándru), pávîl, sînîón, costákí, sándu, duńitru, andréi, neculái, antókí, antón, marín, ieni, gorgíți, cristia (observă că numele bărbaților "nu s-au modificat"); ([B]="áldi bunica") liuána, alisándra, dahína, tofána, dúosíia (crede că [R] : didína), máriia, ileána, duńitra, neculíța ([R] neculína), [R] auríca, lenúța. Porocli: colácu, cúritu, uoliián, tázlián, cotolán, kímit, búga, pițigóí^u, macríu, buléki, kiuleán, pikóí^u, gárzi, cab-di cal^u [1], tuț, cúcu, gogolós, căia, geban (bărbați); moțata ("cu păr făcut"), farauánca ("cu păr pe spate"); în general, femeile primesc porecla soțului.

A.Inf.pr.:SIMION ENACHE (sînîón ienákí), poreclit măriica (după mamă, fiind orfan de război), în vîrstă de 58 de ani. Este agricultor și viticultor (lucrează în brigáda di yíi de 7-8 ani; a fost bregadér). A învățat 4 clási primári; a avut diferite funcții oficiale și obștești. Este abonat și citește "Viáța nouă" și cărțile de școală ale fiului său; ascultă emisiunile radioului, la "difuzor". Serviciul militar l-a făcut la regimentul trii roșí^uor¹; în tinerețe a lucrat cîțiva ani pe la Panciu și Odobești. A avut contacte sporadice cu orașul (Bîrlad, Brăila; cîte trei luni la Arad, Timișoara, în timpul războiului). Părinții au fost agricultori, [V] plugár¹:tatăl, născut în Bucești, s-a stabilit în Liești prin căsătorie. Soția sa, máriia, a învățat vro trii clási. Are un fiu betonist la Galați. Intelligent, colaborator activ; aproape de la început a dat singur forma de [pl.], adesea în

scurte propoziții. Fonetismele specifice graiului local sînt redată conștient, fără efort, subliniate uneori emfatic (ca și unele fonetisme literare). După două zile de anchetă, conjugă singur verbele. Ancheta a avut loc la școală și în casa în care a locuit Sever Pop în 1934 (directorul școlii din vremea aceea, învățătorul Popa, pensionar, a ajutat la alegerea inf.; și-a amintit bine ce condiții trebuie să îndeplinească acesta). (Și: Agricultură, Viticultură, Morărit - în lipsa unui bun cunoscător: moară de apă a fost în satul vecin, Ivești -, Meserii: pielărie, olărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. DĂNĂILĂ E. VASILE, 58 de ani, 4 clase; se ocupă de apicultură din 1946, citind cărți de specialitate. De profesie tîmplar (se pricepe și la alte meșteșuguri), construiește stupi. (Apicultură.) 2. Susănu Ștefăna, 56 de ani, 4 clase; prin răspunsurile ei (fiind localnică) am verificat datele înregistrate de la inf. 3, anchetată anterior. (Cînepă, ca inf. I; texte.) 3. GANEA I. DUMITRA, 56 de ani, venită din satul Bucești în urmă cu 20 de ani (declară că acolo se vorbește la fel). (Cînepă, ca inf. II.) 4. Bruaschi Ce Panaiti, 46 de ani, 4 clase, din neam de ciobani. (Olărie; texte.) 5. Întu Ce Ion, 62 de ani; a învățat meseria de tîmplar de mic, de la un localnic, dar știe denumiri "nemțești", după etichetele de pe unelte și de la meseriași nemți, cu care a lucrat în timpul războiului. (Meserii, mai puțin pielărie și olărie.)

651. CÎMPINEANCA (FLOREȘTI), jud. VRANCEA

Postul sat floréști¹ (astăzi încorporat la Cîmpineanca) este situat la 5 km NV de Focșani, spre Odobești. Atestat la 1617 (DIR, A-XVI, IV, 178). Satul a ținut de com. pătești¹ (azi Unirea), apoi a fost comună suburbană la Focșani. După 1952 a trecut la com. Cîmpineanca, cu care sînt "vecini lipiți". Locuitorii își zic florișteni¹; nume colectiv: podgorén¹. În Cîmpineanca sînt 2419 locuitori. Ca obiceiuri aparte sînt semnalate următoarele: cînd se duce mortul la groapă nu se dau 12 punți, ci numai una; pe lîngă nașa propriu-zisă, de la botez, mai este și nașa di pâr, cea care, la un an - un an și jumătate, i-a "luat din pâr" copilului; de la nuntă, nuna este adusă acasă dimineața pe cal sau pe măgar; la "Ovidenie" și de Crăciun, cînd "se împărțește" [se dă de pomană], se dau oale, iar la "Măcenici" ["40 de sfinți"], colaci numiți astfel; la "Moși" se dau străchini (cu oale și străchini de vînzare vin transilvăneni).

Prin apropiere curge mîlcuvu. N. top.: odobéști¹ (deal); par-

tea dinspre Milcov se numește la prund. Terenuri de agricultură: la șușăua vrânči, ~ prisacă, ~ prăjină¹, ~ grind (numele unui loc mai ridicat), ~ giți (după numele fostului proprietar), ~ obști. Drumurile spre Focșani se numesc pe la moldova și pe la muntén¹, după zona prin care trec. Nume de munți: munți vrânči. În Florești se distinge cătuna vidrașou; diferite părți sînt indicate astfel: "pă ulița cutăre" sau la vasflăke. Satele comunei: pînticéști¹ [a.] (poreclă: gîrlén¹), gugéști¹, paraskivén¹, vălcélele; un cătun este poreclit coréja (după un om "urît"). Localitățile vecine: cîmpineanța, Focșani, unirea, oltén¹ (din vîrteșcoiu, în Muntenia). Inf. crede că toate sînt vechi și nu remarcă deosebiri de limbă nici față de vecinii din Muntenia; se deosebesc de cei "de la cîmp" din Moldova.

Locuitorii sînt viticultori și agricultori. La vii (la I.A.S.) vin la lucru, sezonier, oameni dinspre Bacău, Vaslui, román, P.Neamț, și din vecinătate: Răstoaca, Mîndrești, mîlcuv (fost rîsipiți¹). Ca peste tot în zona podgoriilor, localnicii nu merg la lucru în alte părți. Cumpărături fac la Focșani, unde merg și copiii la școli (și la Galați). În Florești există școală generală, grădiniță, cămin, dispensar și consiliul popular comunal.

Nume: bobóc, carağá, dîrdálă (dîrdăléști¹), túdur (tuduréști¹), căltún, vasflákí (mai frecvente), pănă, măcsínóiu, apóstu, spínu, ćubotáru. Prenume: íón, neculái, vasíli, górgi, níți (de la Ion), tuádir, ștefán (este și un érnist [=Ernest], după naș, fost administrator de moșie); tínca, íileána, gérđina, sița, rusánda, duńitra, paraskíva, sándina, tánța, măriúca, policsénia, tanteluța; inf.declară că "nu se prea poreclesc".

A.Inf.pr.:CARAGEA SAVA NECULAI (carağá se neculái); dintr-o discuție a reieșit că este poreclit ćuntu (este infirm, din copilărie, după poliomielită). Este în vîrstă de 47 de ani, a învățat 7 clase (4 primare și 3 complimentări); citește ziare, din oînd în cînd cărți de viticultură și are aparat de radio. Merge des la Focșani (vinde și legume pe piață). Tatăl său este localnic, iar mama din pățăști¹. Soția, néda, în vîrstă de 40 de ani, a învățat 4 clase și este născută în bálta ráțií (fosta com. făurii, la NV de Focșani). A asistat la anchetă și a intervenit adesea în discuție ([*]). Inf.bun, redă fonetismul graiului local cu unele pronunții emfatice și subliniază fapte de tip muntenesc din vorbirea lor, prin care se deosebesc de zona învecinată dinspre nord, din Moldova: cíne, -ia- (nu -ie-), pă (apare și du-pă 'de pe', dar el însuși pronunță dí). Apar consecvent africatele ć și ğ; rar apar consoanele s, z, ț mutate (+ e, i). Inf.foarte bun pentru aspectele

morfologice. (Și: Agricultură, Viticultură, Oierit [nu au fost ciobani în sat, dădeau oile la stînă în alte sate: Făurei etc.], Morărit [fostul morar era din alt sat]; texte.)

B.Alți inf.: 1. Grigoraș Marin, 60 de ani, 5 clase; a făcut cursuri de apicultură la Brăila și citește reviste de specialitate. Este din satul Pietroasa,, de peste Milcov.(Apicultură.) 2.STOICA MARIA, 68 de ani, 5 clase. A țesut la cînepă ("coade", preșuri).(Cînepă.) 3.MIHAI V.GRIGORE, 57 de ani, 4 clase primare și 5 profesionale (școala de arte și meserii din Focșani, unde a avut profesori români și unguri). Conștient de existența unei terminologii autohtone, populare, alături de cea de origine străină (recentă). Sustine că odată cu înființarea fabricii de unelte de la Codlea s-au făcut cursuri speciale cu elevii de la școlile de meserii, pentru ca aceștia să-și însușească denumirile românești.(Meserii.)

652.UMBRĂREȘTI, jud.GALAȚI

Localitatea Umbrărești¹ se află la 18 km S de Tecuci, pe șoseaua și calea ferată spre Galați. Este menționată într-un act din 1649-1650, despre un litigiu de hotar al locuitorilor din Liești (Doc.tecucene, I, 20).

Locuitorii, în număr de 1725, păstrează amintirea că au fost răzăr^é; ca nume, s-a înregistrat forma Umbrăreșc [sg.]; -rești¹.

Satul este așezat pe bîrlád; în apropiere curge sirétu. Alte ape: pîrîul cîrozá¹ sau "gîrla de la tămășen¹", la báltă. N.top.:lótur¹li mar¹, cuára (sînt și dealuri), váleá lúpi, arcác, la năsîpur¹, tîocásca (șes), la trii hēctárâ (erau vii; de la "Casa rurală"). Părțile satului: în váli, písti bîrlád (oamenilor li se zice bîrládén¹), în deal (de fapt, sat propriu-zis, vasile ruáitâ [se zice în ruáitâ], [V] heremíia grigoreșcu; se știe că aici s-au mutat, din cauza inundațiilor, locuitori din Umbrărești, înainte de război); lîngă țîntirîm este o parte pe care o polucréști țîglîna. Satele comunei: tămășan¹, sloboziá, torcést¹; sate vecine: cîondrea, bárca, livești¹, událb¹ (643). Ca deosebiri de limbă, inf. observă că în satele de peste Siret (Suraia, de ex.) s-ar zice [u¹uite-l cá] hîni (probabil yîni), în timp ce ei zic vîni.

Locuitorii sînt agricultori, viticultori și grădinari. O parte din ei lucrează la combinatul metalurgic de la Galați (fac naveta; unii vin acasă numai săptămînal). Mai puțini merg și la lucru la vii la Odobești. Pentru cumpărături se duc la Ivești și la Tecuci. Înainte, umblau cu căruțele cu

pepeni, cu roșii și cu struguri de vânzare pe la Comănești, Ciceu, Sf. Gheorghe Brașov și înspre nordul Moldovei. Copiii merg la școli la Tecuci, Galați și Iași. În sat există sfat [popular], miliția, dispensar, cămin cultural, do^uă școli.

Nume: dănă¹ilă ("jumătate de sat"), aldi kiritoiu, bulai, buti, borș, drută, calarășu. Prenume: ion, vasili, gorgi, neculai, tuadir, costantin; mileana, ilina, didina, gergina, rusanda, săftica, costantina. Porocli: greu (greți [pla.]), zumbur (de la un ungur, cu care cel poreclit astfel a lucrat), gruia, mocanu (este cioban), fofiăză, guliman. Pentru femei indică forme "de ocară": [ε] curvă!, haimană!.

A. Inf. pr.: STRATULAT V. GHEORGHE (gorgi stratulat), zis didică, poreclit caștaliu (după tatăl său, căruia i s-ar fi spus așa pentru că era om mare, zdravăn). Este născut în satul salcă (com. Condrea), unde a stat un timp tatăl său la socri; când inf. avea 7 ani familia s-a întors în Umbrărești (pe tatăl său îl rîdea lumea că "stă dipi fimeii" = în familia soției). Are 52 de ani, este agricultor, a învățat 5 clase șcuăla primară. Citește ziare și, iarna, și diferite cărți. Serviciul militar l-a făcut la Birlad; a fost în război. La oraș merge de câteva ori pe lună (la Tecuci). Soția, ilina (îi zice leanța), a învățat 3 clase. Au doi băieți: unul este secretar la primărie, iar celălalt șofer. Pronunția inf. este ușor neglijentă: vorbește precipitat, astfel că finala cuvintelor apare uneori neclară. Este posibil ca notaarea frecventă a diftongării de tip [uo] și a nuanței de deschidere [e] să se datoreze faptului că anchetatorul, fiind la prima anchetă în sudul Moldovei, s-a lăsat influențat de realități ale graiurilor din N Moldovei, cu care era familiarizat. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. SANDU ION, 66 de ani, 7 clase; este născut în Barcea, iar soția este localnică (apare ca inf. ocazional [*]). De albine se ocupă din 1938 (citește și cărți de specialitate). (Apicultură.) 2. CONSTANTINA DĂNĂILĂ, 42 de ani, 4 clase. (Cînepă.) 3. DĂNĂILĂ I. GHEORGHE, 72 de ani, a învățat o clasă; " [cînd] cu sărăciia" (= foametea de după seceta din 1946) a fost la Timișoara. La stîină a lucrat între 1922-1964; și tetea [=bunicul său] a fost cioban. (Oierit.) 4. ION C. DRUȚĂ, 54 de ani, 5 clase; este din satul Slobozia. (Meserii.)

Satul mircești vek se află la 9 km NE de Focșani; sub numele de "Grozești lui Marco" este semnalat la 1448 (DRH, A, I, 403). În sec. al XVII-lea, s-a numit Mărcești ("Mărcești, în lunca lui Marco"; Doc. tecucene, I, 8, 12). Amintirea vechii stări sociale a locuitorilor se păstrează în numele de loc răzășii (la cincu [numele unui fost proprietar], la cumăt). Ca nume pentru locuitori s-a obținut (după [9]): măi mircêscu! (mă nîrcêscu), [V] și (m-am găsit c-un) nîrcêsc; [σ] mircêștean de-a nostru. Locuitorii dinspre Odobești și Jariștea le zic cojan¹, iar cei de la Focșani cîmpén¹. Sînt 349 de locuitori; pînă prin 1916, mulți s-au mutat în Mircești Noi, pentru că "venea gîrla [= Putna] mare". Obiceiuri deosebite față de satele din jur: de "lăsatul secului" și de Crăciun merg la neămur¹ și dau "de pomană" covrigi, luminări. Cu o seară înainte de ajunul Anului Nou, copiii (tinerii) umblă cu plugărelu, iar în seara de 31 decembrie cu plugu; se maschează de-a "anul nou și anul vechi" (obicei vechi). De Crăciun se umbla cu colinda și cu steaua; de Paști cu "vălăritul".

Prin sat curge pútna (numită curent gîrlă), în care se varsă gîrla móri, șoimu (o vale; pîrîul seacă des); spre est curge Siretul. Terenuri de agricultură: la kólmu, agăpiia, lanu bătrînilor, în báltă, ~ scurtătúr¹, păducei, pî yiruagă, lanu bóîilor (lanu la boi: a fost izlaz, s-a pus yíi), la nuć; izlazuri: în cătină, la zăvói, la hîrtóp. Nume de munți: vránca.

Nu sînt denumiri pentru diferite părți ale satului; părțile satului Rădulești (v. mai jos) sînt: cótu roibului, zătún, paraipán. Localitățile învecinate: mai vechi ar fi cúșlea, rădulești¹ (locuitorii, foști răzeși, sînt porecliți racár¹), gilești¹ [= Biliști]; în ultimele două se vorbește cu ș (cum mai vorbesc, după 20 de ani, unele femei venite de acolo), cu pîni, cîni. Alte localități: bálta ráțî, pricîșteanu, jorăști¹, sásu; mai noi sînt vînător¹, petrești¹ (formată "după împrumietărire", cam de o sută de ani), garó-fa [= Garoafa], formată din oameni veniți de la Făurei (acolo sînt și católnic).

Locuitorii sînt agricultori; înainte se ocupau mult și cu viticultura (viță de vie altoită și soiuri hibride); cca o sută de persoane merg zilnic la lucru la Focșani. Tot la Focșani fac cumpărături și își dau copiii la școli (dar și la Brăila, București, Iași). În sat există șcuală, dispensar, punct farmaceutic și a fost și primăria.

Nume: áldi stóica, sáva, zăfír, paraskív (mai frecvente), vói-

nea, za^haria, dragomir, nastásâ, şkópu. Prenume: marin (frecvent), li^uón, vasíli, neculái, görgi, duníttru; liuána, măriuára, anica, vasílca, antoníia, neculina, görgína, zoiíta, stefána, margaréta, ilínca. Porecle: motán, şóntu, lánca, tuáscă, pingelícă, bulfán, tráşcu, cuará.

A.Inf.pr.: ZAMFIR ALEXANDRU (zan^hhír alicsándru; [voc.] măi zan^hhíri!), poreclit bírlig^u (poreclă moştenită). Are 48 de ani, este agricultor (şăf di iekípă la grădina de legume) şi viticultor. A învăţat 5 clase elimentári, [k] primári, citeşte "Scînteia" şi diferite cărţi (a făcut cursuri de zootehnie). În 1946 a fost după porumb la şegárca, moţătái, băiléstí; în ultimul timp a făcut scurte deplasări în Maramureş, la Bucureşti şi prin Moldova (Galaţi, Comăneşti). La oraş merge rar. Soţia, vasílca, în vîrstă de 47 de ani, este din Mirceştii Noi; a învăţat 4 clase. Copiii au învăţat şcoli medii tehnice de agricultură, textile şi silvicultură; lucrează la Brăila, Braşov, Focşani. În vorbirea inf.apar fapte fonetice şi morfologice muntenesti (ê, g, dă, dî, pă, pî, pîn, áia, ála, áleá, [pl.] mîinⁱ, cîinⁱ; v.şi identitatea pers.[3] cu [6] în conjugarea verbului). Pe acest fond are însă şi pronunţii literare emfatice; formele conjugării verbului au fost obţinute uşor. (Şi: Agricultură, Viticultură; texte.)

B.Alţi inf.: 1.STANCIU VASILICA, 40 de ani, 5 clase, este născută în satul Jorăşti; trăieşte în Mirceşti din 1948, de unde este soţul ei (ale cărui răspunsuri au fost notate cu [*]). De stupi se ocupă din 1950 şi citeşte cărţi de specialitate (Apicultură.) 2.Zan^hhír Vasílca, soţia inf.pr. (Cînepă.) 3.VRABIE C.ION (ionícă vrágíi), 44 de ani, 4 clase, de loc din Mirceştii Noi. Este "mocan", ca şi tatăl şi bunicul său. În cursul verii, în localitate sînt angajaţi ciobani din Vrancea (practică mai veche). (Oierit.) 4.CHIRILĂ GHEORGHE (zis gítă pascúc, după numele tatălui său de-al doilea), din satul bálta rátfi, 75 de ani, două clase. A fost grădinar şi morar (din 1938), ultima meserie învăţată la meşterul, din Focşani, care i-a construit moara. (Morărit.) 5.STAN N.DUMITRACHE, 65 de ani, 5 clase, din Mirceştii Noi, tîmplar; termenii de fierărie îi ştie de la ginerele său. (Meserii.)

654.FURCENII VECHI, COSMEŞTI, jud.GALAŢI

Satul fursénⁱ (furséni vek) se află la 7 km V de Tecuci, la o oarecare distanţă (la sud) de şoseaua spre Mărăşeşti. Pe baza unui toponim, localitatea este identificată la 1497 sub numele fostului sat Dimeşti (ulte-

rior Iulcești; DRH, A, III, 388). Cu numele actual, atestată la 1772 (MOLDOVA, I, 209). Se știe că satul a fost așezat chiar pe Siret; în urmă cu oca 70 de ani, s-a mutat din lunca inundabilă, în dial, pe malul estic, abrupt. Sînt 1497 locuitori; nume colectiv: tecusén¹.

La cca 800 m de sat curge sirétu (sirét; [*][apa] sirétiului). N.top.: cuásta [Siretului] sau rîpa, în dial (vezi mai sus); terenuri de agricultură: la línii, țárna véki, m^uosíia tîrgului, lágîr; múntili este numele curent pentru Măgura Odobești.

Părțile satului sînt furséni vek (în care se identifică două zone: "în sus" și "în vale"), furséni noi și cătúna (sînt casele celor ce nu s-au mutat pe deal). Localitățile învecinate: duága, străzășcu, čúšlia, movi-lén¹, bárca, drăgănești¹, mátca (la mátcâ; 649), coródu ([a.]; 644), țîgănești [a.], ungurén¹ [a.], nicorești [a.], cosmești [a.]. Deosebiri de grai sînt remarcate pentru "partea muntelui".

Ocupația de bază a locuitorilor este múnca cîmpului; [o parte] din tinerét [merge] la fábríá (de cherestea și de conserve), la Doaga (la duága), Cosmești, Tecuci, făcînd naveta. Pentru cumpărături merg la tecúc, unde își dau și copiii la școli (și la Galați). În sat există primárii (sfat), mi-líții, cásă di năstiri, dispínsár, școl¹, cămin [cultural].

Nume: ádi [=alde] róbu, beján, bubulác, călin, sírbu, kílián, lépuri, makidón, țukil; prenume: marín, dóbrí, vasíli, gligóri, li^uón, górgi, duníttru, fánicâ, sándu, tanásâ; títa, lileána, duníttra, catrina, rusánda, ca-terína, victóriia, țínca, niculína, sândița, auríca, ána, [V] vasílca, marí-ța; porecle: birtás, diharii (de la Zaharia), píșta, bulibús; nu știe poró-clí di fuméi.

A.Inf.pr.: CHITU MIHALACHE (mi^haláki kítu), poreclit kít^ugói^u (de la numele de familie; porecla o au și copiii lui). Are 59 de ani, a învățat 5 clase; este agricultor (se ocupă puțin și cu dogăria; a făcut o școală la Panciu). A făcut serviciul militar (la Galați și la iaș, la trasmisiún¹) și concentrări în cursul a cinci ani (Suceava, P.Neamț, Urziceni) și a fost un an în război. Merge rar la oraș. Soția sa este de loc din Movileni (sat care se află la o distanță de 8 km), venită în Furceni, prin căsătorie, în 1933; a învățat numai două clase primară. Trei dintre copii sînt stabiliți la oraș (Galați, Tecuci), avînd diferite calificări. Datorită concentrării excesive a inf., în răspunsurile sale apar fonetisme ce nu aparțin vorbirii curente (mai

ales în formele conjugării verbelor, acestea "construite" uneori). (Și: Agricultură, Viticultură, Meserii: dogărie, pielărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. STROE SANDA (stróie sándă, zisă sándita), 58 de ani, 4 clase; soțul este de loc din Cosmești, unde a trăit și ea 7 ani, după căsătorie (din 1929). (Cînepă; texte.) 2. SÎRBU DOBRE, 77 de ani, 5 clase, cioban de meserie, ca și tatăl său (știe și să trateze oile de diferite boli). (Oierit) 3. Bîzu I Tuădir, 62 de ani, 4 clase. A moștenit moara de la părinții săi; lucrează și ca tinichigiu, dulgher, mecanic. A ținut stupi cca 40 de ani, pe lîngă moară; citește cărți de specialitate. (Apicultură, Morărit.) 4. Kiliian E Onisim, 69 de ani, 5 clase; este agricultor și se pricepe la diferite meserii. Inf. bun, participă activ la anchetă (crede că nu se poate scrie n, iar pentru subst. «burghiu» și «sfredel» comentează: prinesc unu la singular și două la plural, îș di gēnu ambigēn). (Meserii, mai puțin dogărie, pielărie.)

655. IONĂȘEȘTI, NICOREȘTI, jud. GALAȚI

Satul ionășășt¹ (ionășășt¹) este situat în apropiere de Nicorești, la cca 15 km NV de Tecuci. Așezarea este veche: un sat S(c)lipotești, vecin cu Ionășești (sau parte a acestuia), este atestat la 1443 (DRH, A, I, 317). La 1520, satul este cunoscut sub numele de Stănislăvești ("Stănislăvești, care acum se numesc Ionășești..."; DIR, A - XVI, I, 162). Oamenii de aici au fost clăcași pe moșia unui Catargiu, care avea și moară în sat. Casele au fost "mîncate de apă", iar la 1874, venind apa mare pe gîrla morii, satul a fost inundat și s-a mutat, din albia Siretului, pe deal. Se vorbește, de asemenea, de plecarea unor familii, care s-au așezat în Cosmești-Vale și în Satu Nou (Tecuci). Locuitorii, în număr de 939, își zic [ε] ionășăștén¹, ionășășt¹ (forme cu aceeași funcție) și sînt porecliți nîțos, nîțosî di la ionășășt¹ de către vecinii lor din Nicorești (tîrg, unde este frizerie!). Nume colectiv: podgorén¹.

Pe lîngă sat curge sirétu (sirétiu, sîrétiu). N. top.: diálu tufilor, ~ dumbrăvi, deálu la vîrlan, mălu di la pópă; vălea lúpii, ~ sirétiu-lui; izlazuri: scruntăru, pădurea (pe o gîrlă); terenuri de agricultură: la deleanu, vălea lúpii, hanu lu sîncu. Cînd este senin se văd mîntii carpă. Localitățile învecinate: cuăsta lúpi (locuitorii au fost răzegi), nicorést¹, mălurén¹, cosmeșt¹, mărășeșt¹.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori. Recent se deschisese un șantier, irigárea, unde lucrau și oameni din ploscuțán¹ și Poiana. Un număr dintre bărbați lucrează la fabrica de feresteá din Cosmești și la tecúć^u. În sat există șcuálí; despre bisáricí se spune că ar avea peste o sută de ani. Pentru cumpărături se duc la Nicorești și la tecúś^u; copiii învață la Mărășești și Galați.

Nume: vírlán, costín, leócá, pádúri, gírleánu, íkím, borș, irimíia, vlásíi, ócólu, gólea; prenume: [B] ștefanákí, nastásí, líónti, rádu, górgi; altele: íón, hristákí; frecvente: costantin (hipocoristic: tinící), iórgu, górgi, neculái; [B] ileána, iúána, maríia; frecvente: catrína, aníca. Sustine că nu au porecle.

A. Inf.pr.: BORȘ D.CONSTANTIN (borș de costantin), născut în ionășást¹, în vîrstă de 51 de ani, a învățat 4 clase; citește rar ziare, dar ascultă emisiunile radioului. În timpul serviciului militar a învățat rusește și a fost perevóćic la batalion (acum nu mai știe). În 1941 a stat timp de 3 luni la Tg.Ocna; merge de mai multe ori pe lună la Tecuci. Este agricultor și "podgorean"; a învățat, în sat, meseria de zidar (cu un meșter din Furceni: 654) și a lucrat cîțiva ani (și în satele vecine). Tatăl său a fost localnic, iar mama din Modruzăni (Mărășești). Soția (aníca) a învățat 4 clase. Dintre copii (8), unul este sudor la Mărășești. Inf.evită fonetismele regionale de care este conștient, ceea ce explică și pronunțiile emfaticе sau formele hiperliterare înregistrate. Deși are dantura bună, pronunță neclar unele sunete (k, t, ć). (Și: texte.)

B. Alți inf.: 1. CORBAN IOAN (corbán iúan), 58 de ani, 5 clase, de loc din Coasta Lupei (punctul de anchetă [600] al lui Sever Pop); soția este din Tecuci. Șef de echipă "la viticolă", la geapé [= C.A.P.]; pronunții literare emfaticе. (Agricultură, Viticultură; texte.) 2. VEDI MARIA (védi maríia), 61 de ani, născută în satul Fîntîni, din com. Nicorești (la 2 km de Coasta Lupei). Locuiește în Coasta Lupei de 42 de ani, de cînd s-a căsătorit. Tatăl ei a avut "buduroaie", iar ea vreo 20 de stupi noi. (Apicultură, Cînepă; texte.) 3. ICHIM I.DUMITRACHE, 48 de ani, 4 clase; soția este din Furceni. Inf. a lucrat la stîină de mic. A fost cioban "la sat" și la C.A.P.; a citit și cărți de zootehnie. Ca [*] apare inf.pr., care a asistat la anchetă. (Oierit; texte.) 4. GÎRLEANU N.DUMITRACHE, poreclit cúcu, 70 de ani, a învățat 5 clase. Născut în Mălureni, dar a trăit în Coasta Lupei, de unde este soția sa. Meseria de

tîmplar a învățat-o la Brăila; a lucrat și pe la Tecuci, Oradea. (Meserii; texte.)

656. HOMOCEA, jud. VRANCEA

Satul homóċa, așezat la 9 km NE de Adjud, este consemnat la 1774 (MOLDOVA, I, 261). Se știe că vechea vatră a satului s-a aflat în partea numită "Poienari" ([B]: poienări o stîrnit comuna), unde ar fi fost răzeși. Așezarea lor în acest loc, prin sec. al XVIII-lea, este atribuită, apoi, și neînțelegerilor cu oameni aduși aici de boier, motiv pentru care s-ar fi strămutat într-o poiană din pădure (de unde și numele vechi al așezării). După tradiție, în sat s-au mai așezat ucrainenii fugiți din cauza persecuțiilor religioase (care și-ar fi schimbat numele pentru a nu fi recunoscuți); cu timpul, aceștia s-au asimilat perfect, ca și "lingurarii" veniți mai apoi din Țara Românească și din Transilvania (despre care se spune că umblau îmbrăcați în "port național" și că acum vorbesc mai "corect", fără ki [p + i], dar "cîntat"). Aceștia din urmă s-au ocupat și cu "negustoria" (țineau "scaune de căsăpie" la Jariștea, Panciu, Odobești) sau umblau cu furci, linguri etc. de vânzare. Astăzi toți vorbesc numai românește. Pentru locuitori, în număr de 3196, s-a înregistrat numele de homoșân [sg.] (după un prim răspuns "un om din Homoccea").

La cîțiva km spre V de sat curge sirétu, iar prin sat poločinu. N.top.: șetățuia (deal), dealu munteanului; valia lúpului, ~ mielului, ~ lêspizîlui; rik; la corpășești¹; islázur¹; pi rôșia. Terenuri de agricultură: la bănuăia, bérgel, cuhálm, boșcán¹, bálta tinósului, prisáca, h^uorgídan, în cuáti, băibăraca, la ^uodáii. Satele comunei sînt: homóša, lêspiz, costișa, ploscuțán¹ (fostă comună, cu satul arzá); părțile satului homóċa se numesc po¹inár¹ (sau Deleni), cótu din sus^u, ~ dî jos, ~ lingurárilor. Localitățile învecinate: ajúdu vek, ungurén¹, prádá¹is, títu, [R] poiana; se remarcă, pentru locuitorii din primul sat, că vorbesc cu "ċe"; deosebiri de limbă se remarcă și pentru cei din Ploscuțeni.

Ocupația de bază este agricultura; cresc și oi (în sat sînt vreo zece ciobani). Înainte mergeau la lucru la vile din Panciu (primăvara și toamna). Recent, unii dintre ei merg să lucreze la orezării, la latínu (Brăila); se duc primăvara și se întorc toamna. Alții lucrează la o "uscătorie" de gaz metan (pi bălănuăia), pe șantiere la Galați, Brăila, la sondele de la Moinești; cca 30-40 sînt ceferiști, tîmplari etc. Iarmaroc se face la

8 sectémvri (la sîntămăria nică); vin oameni din búda, păunéšť[†] (658), góhor, poiána, bućumén[†], ajúdu vek. Pentru cumpărături se duc la ajúdu^u, la pódu^u túr-cului; copiii merg la școli la Adjud, Bacău, Focșani, Onești, ca și la Brașov, Iași, București, Există șcuálă (din 1880), primării, cămin [cultural], grădiniță, despensár umán, ~ veterinár, magazín, sécția sifuáni; biserica este veche de peste o sută de ani.

Nume: ivănéšť[†] (< iván), ťápéšť[†] (< ťápu), petréști [pla.] (< pétrea), rădășéšť[†] (< rédeș), bujoréšť[†] (< bujór), stășuléšť[†] (< stășu), corpășéšť[†] (< corpáš), apoi dămian, nekífor, ándriș [crede că de la Andrieș], stan; familiile vechi din sat ar fi Corpaci, Bujor, Mihăilă, Tomozei. Prenume: gúrgi, liúón, vasili, costantin, neculái, ștefán, zaharíia, [T] iozén; măriuca, costantína, liuána, catrina, lisăndrina, anica, leonóra, maríia, ileána, [V] liia. Porecle: bulúcu^u (e "voinic"), frînă, rúsu, arăcărit-ții, noia, iambu, mosolin, corpădac, dircău, prescúrá, sclipíc, bălósu, tara-bánă, tăbíc, alistár, hírca; "fuméiili" [au porecle] dípi númili lu bar-bát-su". În sat este și un turc, "botezat", šúker izraim.

A. Inf. pr.: STANCIU ȘT. GHEORGHE (stășu ște górgi), avînd porecla (nu prea cunoscută) zbîrsóg [1]. Este din partea satului numită Polenari, în vîrstă de 54 de ani, mûșitór agricol. A învățat 4 clase; în zilele de duminică citește manualele școlare ale copiilor, ascultă emisiunile radioului. În timpul războiului a fost concentrat la Ghimeș. A avut contacte sporadice și de scurtă durată cu orașul. În ultimul timp a lucrat cu cîțiva consăteni, la foraje, la pódu ieluái, Roman, Cîmpulung Moldovenesc (cîte 3 luni; au locuit "în vagoane"). Soția actuală a inf. maríia, cu care este căsătorit de 7 ani, este de loc din Corbița. Dintre copii, o fată învață la P. Neamț. Inf. nu este, în general, preocupat de registrul fonetic al răspunsurilor și dă cu ușurință formele conjugării verbelor. Ancheta a avut loc la școală. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. RADU ȘT. NICOLAE, 40 de ani, 7 clase și școală de șoferi la Bicaz; a lucrat timp de 6 luni la Adjud, iar acum lucrează la C.A.P. De stupărit s-a ocupat împreună cu mama lui (a învățat de la un călugăr; citește și cărți de specialitate). (Apicultură; ca [*] apare RADU ȘTEFAN, 72 de ani, 4 clase, care își amintește cum lucra tatăl său.) 2. CIOBANU MARIA, 37 de ani, 4 clase. (Cînepă; cu [*] este notat inf. pr.) 3. GHEORGHE D. ALBEI (albei), 68 de ani, 4 clase. Este šobán (bae), ca și tatăl său. (Oierit; ca [*] apare fiul său, TOADER GH. ALBEI, 49 de ani, 3 clase, cioban și el.)

4. CIOBANU IFTIMIE, 40 de ani, 4 clase; meseria de tâmplar a învățat-o la Arad, la "Flamura roșie", unde a lucrat aproape trei ani; citește cărți de specialitate. (Meserii; [*] este inf.pr.)

657. BORȘANI, COȚOFĂNEȘTI, jud. BACĂU

Satul borșan¹ se află la 18 km V de Adjud, la N de Coțofănești și de calea ferată și șoseaua spre Tg. Ocna. Consemnat la 1865 (INDICE), dar mult mai vechi, de vreme ce se știe că locuitorii (sau o parte a acestora) sînt veniți din Rucăr și Dragoslavele în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, ca și cei din Coțofănești sau Bîlca (RĂUȚESCU, 55). Localnicii au cunoștință de originea lor, comună cu cea a locuitorilor din Cașin (664) și Soveja (669). Își zic borșăn¹; -neân (cei din Bîlca se numesc bîlcân¹, iar pentru cei din Coțofănești s-a înregistrat coțofăn¹; -nêsc) și sînt porecliți mocân¹ (ca și cei din Soveja și Cașin). Celor dinspre munte (de la Agăș; v. 580) le zic susân¹ și îi poreclesc gîrtân¹ (pentru că ar bea mult). Sînt 963 de locuitori. Obiceiuri: de Anul Nou se umblă cu căpra, cu buhăiu (vin mai ales din alte sate la ei), cu ceuaia (= clopot, talancă), cu ûrsu și cu colînda.

În vecinătate curge trotușu, în care se varsă gîrla prăli (care trece prin sat) și gîrla bîlcî. N.top.: deălu bîlcî, ~ tămășoi; vălea bîlcî, ~ căiuților; izlăzu borșan¹, ~ coțofăn¹, ~ bîlcî; terenuri de agricultură: pă cîmpu adjûdului, pi lunê, diălu pelinilor, pă tălpăie, pă deălu stîni, la cruci. O parte a satului se numește ulița lui trandafir. Celelalte sate ale comunei, despre care inf. știe că au același grai, de tip muntenesc, sînt Coțofănești, Bîlca și Tămășoia; graiuri de tip moldovenesc se vorbesc, în vecinătate, la Căiuți, Boiștea și Cornățelu.

Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura; cultivă și pomi fructiferi și viță de vie. Înainte se ocupau cu transportul de lemne la gara Bîlca și lucrau și la pădure. În prezent, cei mai mulți dintre bărbați lucrează în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej (fac naveta cu trenul), dar și la I.A.S.-ul din Coțofănești. Pentru cumpărături merg la Căiuți, Sascut, Gheorghe Gheorghiu-Dej și Adjud; în orașele menționate învață și copiii la școli medii. În sat există școală generală.

Nume: drăgân¹, giuș, hómor¹ (forme de pl.), plop, trandafir ("nu -hi-"), lúngu, neágu, zará, văsioiu (din satul Bîlca: ulêru, uânca, rákêru, crîntea); prenume: neculái, görgi, vasili, iion, costantin, bárbu, pétrea,

grigóri, [R] viorél, méntu (?), benóniíi, gábi; iuána, iliána, maríia, catrína, ilińca, marguála, dóbra, [R] vioríca, cármén, moníca, luminíta, violéta; polécre: bulz, búrci, cáluť, víju, corágél, čortolóm (după numele unui deal), círnáť; femeile nu au alte porecle.

A.Inf.pr.: HOMOR ST.IOANA (hómor ste iuána), născută în Bîlca, venită în Borșani în urmă cu 35 de ani, prin căsătorie; este în vîrstă de 57 de ani, agricultoare. A învățat 7 clase, dar nu prea citește; în tinerețe a citit cărți bisericești. Nu a umblat la oraș. Este văduvă din 1942; soțul s-a numit Stan, era de loc din Borșani, învățase tot 7 clase. Are un băiat mecanic în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, care locuiește în sat. A avut un frate învățător. Inf.cu personalitate, inteligentă; ezitățile privind fonetismul local, rare, sînt în cele mai multe cazuri involuntare, deși nu ignoră registrul fonetic al limbii literare (apreciază ca "urîță" vorbirea de tipul ăla dă cólo). Foarte bună în ceea ce privește aspectele morfologice ale anchetei; remarcă faptul că i se cere "conjugarea" (care i-a plăcut la școală). (Și: Agricultură, Viticultură, Cînepă; texte.)

B.Alți inf.: 1.MOCANU ELENA ION, 60 de ani, 5 clase primare și două la școala de silvicultură. Cu albinele s-au ocupat și tatăl și bunicul său (care a avut 180 de "buduroaie"). Citește cărți de specialitate. (Apicultură.) 2.VASILOIU GH.N. (vasilóiu ge niculái), 82 de ani, două clase; a fost cioban timp de 40 de ani. (Oierit.) 3.APOSTU ION GH. (apóstu), 37 de ani, 7 clase, de meserie fierar (lăcătuș montator în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej). Cunoaște (destul de vag) moara, întrucît tatăl său a avut în arendă o moară, la care a lucrat pînă prin 1959. (Morărit, Meserii.)

658.PĂUNEȘTI, jud.VRANCEA

Localitatea păuneșt¹ se află la cca 10 km SSV de Adjud (și la 2-3 km V de șoseaua națională Adjud-Mărășești). Este atestată la 1551 ("...a triia parte dintr-o poiană, anume Păuneștii...", DIR, A-XVI, II, 8; la p.179: Păulești). După tradiție, locuitorii au fost răzeși; unii susțin că așezarea s-ar fi dezvoltat dinspre satul Bîrnova (care ar fi cel mai vechi), iar alții cred că punctul de plecare a fost satul Vișoara, numit pînă nu demult bóuu. Locuitorii, în număr de 6653 (șap̃ti mií și șevá, după inf.), își zic păuneștén¹; [σ] -tían și păuneșt¹ și sînt porecliți [č] cărbunár¹ (vezi și pct.659) și [V] ouțităș "cuțitari" (aveau renume de bătăuși); îi poreclesco pe cei din Pușești broscár¹ (satul este așezat în lunca Siretului), iar pe vecinii din Rugi-

nești perjări¹. Nume colectiv: podgorén¹ (mai întâi: viticultór¹, di la podgó-
rii). Obiceiuri: de Crăciun se umbla cu stiaua, cu sórcuva (?); de Anul Nou
cu colinda, plugușóru, sórcuva, semănatu; se făceau mascát: unkéş, turc, bábi,
țigán¹, mocán¹, mocánčí. Inf. susține că aceste obiceiuri n-ar exista în sa-
tele din jur, unde merg cu uratul cei din Păunești.

Cînd plouă, prin sat curge vália cásilor. Dealuri: surlia, bostă-
néști¹, novăcést¹, corcóz, la rádiu, tliuári; văi: la jíti, vália cu apă, ~
cásilor, ~ úrsului, rípa lui gavriliți; namășur¹: cîmpu țigánului, vália mó-
rii, ~ bódii, rúncu; terenuri de agricultură: blahúi, vália cǎrígnei, tăietú-
ra brăiescului, șolpán, bódia, drúmu diálului, diálu din nérjic¹ [=mijloc],
~ la tanási toníta, tárnița (pi tárniți), în dósu fletí bordéiului, în diálu
dónișului, la trun^u, la podéi, rătúnda. În vorbire, am notat, mai apoi: la
măstășin¹, din stóica, din hrig, la lúnci. Nume de munți: múnții vránca. Sa-
tele comunei se numesc surlia, novăcést¹, bostănést¹, bírnova (satul cel mai
vechi, "răzleț" = izolat), viișuára (care înainte s-a numit bóyu). Localități-
le învecinate: Ruginești, bírcuáia, [k] bírsuáia, trotușánu (numele rîului:
trotuș), mógilița, angilést¹, puféști [a.] (care sînt mai civilizát¹, au
limba modérnă, fiind așezați la calea ferată) și domnéști¹, așezare mai nouă
sau mutată recent din cauza inundațiilor, de la sîrét.

Locuitorii sînt agricultori și viticultori. Înainte aveau uo-
dăi la pădure, unde țineau vacile și oile și unde bătrînii rămîneau peste iar-
nă ca să le hrănească. La vie aveau căsuáii [pl.], unde se ținea o parte din
vin. În sat există consiliu popular, patru școli generale, cămin cultural, bi-
bliotecă, farmacie, mai multe magazine. Există și muári di valț, brigáda sîl-
vicí, un atelier de teracotă (înființat de o familie venită din Laza-Vaslui),
Cîrculáre ('ferăstraie'), I.A.S. Oamenii nu merg în alte părți la lucru; unii
lucrează la "gostat", unde vin și locuitori din satele vecine. Înainte veneau
să lucreze la vie oamenii din satele dinspre Bacău, la cules mai ales, cînd
stăteau întreg sezonul. Tîrg este duminica; vin cei din Anghelești, Ruginești,
din Buda (cu oi, porci, butoaie, cereale). Ei își vindeau vinul la Asău, Co-
mănești, Goioasa, Cașin, Agăș. La oraș merg la a^d júd (ag¹ húd), Panciu, Focșani,
Bacău, unde se duc și copiii la școli medii.

Nume: berbéși, bostán, păhizán (frecvente), mihaláki, tomíta,
bírcu, novác, ráúti, mocánu, vrábii, ángel, surliánu, sándu, kiriiác, mánia,
magadán, stóica, cáutiș; prenume: costáki, stéfan, tuádir, hiliíi, dunítu,

("vechi":) vasíli, híuón, c^uostící, neculái, górgí, (noi:) viorél, gícu, aurél, marián, floricí, marićél; ("vechi":) sáfta, máriúca, hiuána, catínca, anasíia, prohíra, mária [= Maria], domníca, rusánda, (noi:) marišica, veroníca, culiána, stelúta, gabrieléla, mariána. Porecle: coşulét cu pérjî, saricútfi, pospái, haíu, cloncán, şimpoiéru, discoyínî, tiriplíc, mészniţî, ridíkí, ţígánu, scír-tói, hérću, stírlic^u, licu, calbás, bornói, tăsúni, cújbá, lemn strímb, coruáp-cá, ţuplic, kístol (bărbaţi); rídikuáica şi păcorniţuáica (două femei care se certau între ele), crohádî, teş, licu, ćurpín, anitóiu, biţu, fripta, círcél, bánginî (femei).

A. Inf. pr.: NICA GHILUŢĂ (níca, a lui neculái gilútfi); este cunoscut sub numele RĂUŢĂ, pe care l-a purtat efectiv în sat pînă la serviciul militar, deşi fusese înfiat de copil de un NICA. Agricultor şi viticultor, are 43 de ani, a învăţat 7 clase şi a urmat diferite cursuri de viticultură, în sat şi la Odobeşti. Citeşte ziare, cărţi de viticultură şi manuale şcolare, ascultă emisiunile radioului. Serviciul militar l-a făcut la Bucureşti; la oraş merge destul de des (o fiică este elevă la Adjud). Soţia sa apare ca inf. B.2. Inf. bun, care, deşi stăpîneşte multe elemente ale registrului fonetic al limbii literare, a "transpus" cu uşurinţă răspunsurile în registrul graiului local. Sesezează fapte cum ar fi -u (final), finala -ar¹, pe care uneori le comentează. Foarte bun pentru aspectele gramaticale şi pentru sintaxă ("traduce" sigur). Pronunţia, în genere supravegheată, este netă, deosebit de clară. (Şi: Agricultură, Viticultură, Meserii: pielărie; texte.)

B. Alţi inf.: 1. VASILE STOICA, 81 de ani, 5 clase; de albine se ocupă de pe la 40 de ani. (Apicultură.) 2. NICA GH. RUXANDRA (rusánda), 33 de ani, 4 clase; soţia inf. pr. A asistat la ancheta cu soţul său (apare ca [*] pentru întrebările referitoare la ţesut). (Cînepă.) 3. RĂUŢĂ M. TRIFAN (răútfi me trifán), 66 de ani, 4 clase; citeşte ziare. Ocupaţia a moştenit-o de la părinţi şi a fost cioban pînă la război. (Oierit; ca [*] apare inf. pr.) 4. MANEA SIMION (mánia sîmión), 82 de ani, 5 clase primare şi trei clase de şcoală viticolă la Odobeşti. A umblat mult prin ţară şi a fost prin Grecia, Turcia, Egipt. Auzul şi memoria slabe. (Morărit.) 5. MAFTEI N. PETRE, 43 de ani, 5 clase; inf. bun, interesat de anchetă (şi de transcriere, pentru n, z, y). (Meserii, mai puţin fierărie; [*] este inf. pr.) 6. RĂUŢĂ NECULAI (niculái), 46 de ani, 5 clase; a fost ucenic la un meşter ungur la Galaţi (1938-1941). (Meserii: fierărie.) 7. CIOBANU MIHAI, 48 de ani, 4 clase. Este de loc din Laza-Vaslui; lucrează în Păuneşti (din 1951) cu un meşter localnic: spune că nu a observat diferenţe în

Localitatea străuani se află la 4 km NV de Panciu, pe șoseaua spre Soveja (669) și este atestată la anul 1572 (un regist după un zăpis ce pomeneste pe un Dragotă de Străoani; SAVA, I,6). Locuitorii, în număr de 3650, își zic străunén¹; -nián și sint porecliți c^uoján¹; -ján de către "mocani" (locuitori de la munte) pentru că, se zice, puneau coajă de tei sau de stejar în opinci. Termenul de "cojani" e și numele colectiv al locuitorilor din zonă, la care inf. îl adaugă și pe cel de cărbunár¹, cu referire la cei din Ciolănești, Păunești (658), Fitionești.

În raza comunei curge súșița, iar, prin sat, píriú strímta și ~ lui diaconéscu sau valadániá (cînd plouă); alte nume de ape: zăp^uodiá sau hăulita, píră^u zăbrăuțulu, ~ vâii cîmpulu, ~ răpizî. Nume de locuri: diálu cînculu, ~ kíširi, ~ néiculu, p^uodu răpizî; váliá răpidea, ~ brázilor, válénii; lemáșu mastácîn, zîs p^uóni r^uobulu. Munți cunoscuți: mágura [Odobeștilor], múntii vránčí, zb^uoína. Satul are două părți: străuani di sus și ~ di jos, în care se disting părțile kíscu carulu și u^lita marineștilor. Satele comunei se numesc múșélu, répedia, válén¹; localitățile din jur: țíféșt¹, clipișéșt¹, híreșt¹, páșu, movilița, fitionești [a.], păunești [a.], s^uolănești [a.], várnița.

Localnicii se ocupă cu múnca cîmpulu: vii, agricultúră și la păduri. Înainte vindeau struguri și vin la Bacău, Roman, P.Neamț, Galați, Brăila. Acum unii lucrează la ferme agricole și la construcții de drumuri, în împrejurimi (vin acasă săptămînal), iar un număr mai mic sint plecați la lucru la Moinești, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Galați și vin acasă lunar. În localitate există sfat [popular], militíii, dispensár, cămin cultural, bibliotecă, șcuálă, farmașii. Copiii învață la școli la Panciu, Focșani (de unde fac și părinții cumpărături), Tecuci, Galați.

Nume: búcă, c^uózma, marín, kíper¹, diaconéscu, pric^uópi, kírilă, zgăbéi, mihái, círnu, román, manoláke, pl^uoșniță. Prenume: c^uostică, görgi, vasíli, tuádri, viorél, fánicá; marguála, maríia, anica, liuána, margináre, mitrița, vict^uóriia, tasica, vi^uorica, leo^ugénia, tițca, niculína, [R] sóniia, lilliána. Porecle: buțurúg, șadlău, s^uoimu, bicu, clikíš^u, impúșcă múști, bésicá, zdriámță (familia: círpă), b^uombă, píteá, uáida, rus.

A. Inf. pr.: MITITELU GH. NECULAI (mititélu gé năeculái), avînd porecla (aflată de la alții) pădukél. Născut în Crucea de Sus (Panciu), a venit în străuán¹, la vîrsta de 8 ani, împreună cu mama sa (aceasta revenind în satul natal după despărțirea de soț). Are 46 de ani, a învățat două clase. Serviciul militar l-a făcut la Focșani; între 1944-1947 a fost prizonier. Merge la oraș de cca două ori pe lună. Este podgorián și paznic de cîmp. În cursul anchetei, soția sa apare ca inf. ocazional [*], mai ales pentru porțiuni la care răspunsurile soțului erau nesigure (despre țesut), și a fost înregistrată cu texte dialectale (foarte bună). Au patru copii, care au absolvit sau învățat la școala generală. Informator mediocru în ceea ce privește înțelegerea scopului urmărit de anchetă, dar destul de potrivit pentru înregistrarea aspectului fonetic al graiului. Cu toate că aproape nu sesizează fonetismul literar, în răspunsurile la Chestionar nu am notat n (< m + i), care apare în vorbirea liberă (ní-am) și în textele dialectale înregistrate (și de la alți inf.). Formele de genitiv în -lu notate în anchetă apar mai rar în textele dialectale; este probabil că această finală trebuia mai des notată -lu¹, cum și apare uneori. Forma -lui apare la inf. B.1,6. (Și: texte.)

B. Alți inf.: 1. CÎRNU ANDREI, 57 de ani, 4 clase. (Agricultură, Meserii: rotărie, dogărie, dulgherie, lemnărie, zidărie.) 2. PARASCHIVESCU N. GHITĂ, 61 de ani, 4 clase. (Viticultură.) 3. DOBRIN T. VASILE, 54 de ani; se ocupă de stupi, pe care i-a moștenit de la socrul său, de peste treizeci de ani. Citește reviste de specialitate. (Apicultură.) 4. Iléána Iordáke Niculáu, 77 de ani, a învățat carte singură, de la copii. Născută în Crucea de Sus (Panciu), locuiește în Străoane din 1913, de după căsătorie. (Cînepă.) 5. PAVEL GHEORGHE, 47 de ani, 4 clase, din satul Repedea. Este cioban din 1947 și lucrează împreună cu ciobani din Vrancea, de la care cunoaște și termenii folosiți de "mocani". (Oierit.) 6. Pricópi Ce Vasíli, 43 de ani, 4 clase, din satul Repedea. A învățat morăritul de la socrul său. (Morărit.) 7. FARCAȘ GHEORGHE, 65 de ani, 4 clase. Născut în Panciu; a crescut în Străoane, unde a învățat meseria de fierar de la un meșter venit din Tg. Ocna. (Meserii: fierărie, pielărie.)

660. BOLOTEȘTI, jud. VRANCEA

Situată la 18 km NV de Focșani, pe șoseaua spre Tg. Secuiesc, localitatea bolotéști¹ este atestată în 1583 (DIR, A-XVI, III, 220) ca satul Bălotestii (pe Putna); în secolele următoare apare și sub forma Bălostestii.

Se știe că locuitorii au fost răzeși și că, înainte, satul era așezat pe dună vrânâii, care se află acum la cca 1 km, dar s-a mutat pe apa Putnei; pe vechiul loc au rămas temelii de case. Pentru locuitori (în număr de 1014) s-a înregistrat numele de bolotésc [sg.]; -téšť (cf. și ivăncésc, purcélésc, pentru cei din satele componente, porecliți čepári sau broscári; satului Vitănești i se zice "Abisinia"). Numele colectiv pentru locuitorii din zonă este podgoréní; celor mai de la șes li se zice cîmpéní (cel cărora mocanii li zice cojání). Se spune că în Ivănești au fost așezați, de către proprietarii moșiei, un număr de bulgari. În legătură cu nunta, se semnalează că la porțile mirilor și nunilor se pun câte trei brazi; se rîde de flăcăii care pleacă di pi fimeii, spunînd că s-au "măritat" (cel căsătorit locuiește în satul soției).

Prin sat curge Putna; alte nume de ape: zăbala, coza; o "gîrlă" făcută în jurul satului pe la 1880 se numește canálu sturza. N. top: rîncu, niclăușu, scúrta, vărvăruâii, pietruâsa (denumesc și "scursuri din munți, [pe care] curge apa cînd plouă"); terenuri de agricultură: vișuâra, curătura, agâpia, pi nêra, pi grind, la lot, răzuâri (de la una din împroprietăriri; "răzoarele" sînt fișii de pădure ce despart parcelele). Nume de munți: mînti vrânâa; cel mai apropiat: măgura odobéšť, la cca 7-8 km de sat. Satele comunei sînt bolotéšť, Găgești, băncîla, ivăncéšť și pútna (fost purcéléšť, unde s-ar fi născut mitropolitul vîrlân [=Varlaam]), toate fiind vechi. Localități învecinate: țiféšť, jăriștea și vidra (662). Înainte, un loc unde se adunau oamenii din jur era schitul tărnița (pe Măgura Odobesti); aici petreceau la hram, de Sf. Maria.

Locuitorii sînt viticultori și agricultori (micst). La Găgești există o fermă viticolă, unde lucrează și cei din satele vecine. Înainte de a avea vii (viticultura s-a extins în urmă cu aprox. o sută de ani), oamenii mergeau la lucru spre Focșani (la grîu). Pînă prin 1932 se făcea iarmaroc la 14 octombrie (vînirea mării, cuvîuâsa paraskîva), la care veneau locuitorii din satele din jur și vrînceni. Există șcuâlă, cămin cultural, bibliotecă, primăria, dispensăr, șocól silvic, cec, băncă di crédit, stațiune experimentală silvică, numeroase magazine și ateliere meșteșugărești. Pentru cumpărături se duc la Odobesti și Focșani. Copiii merg la școli în alte orașe, dar și la Viâra, Panciu, tecúcu.

Numele mai frecvente: călin, andrónic, todirășcu, rădvân, niculău, apoi buliándră, șerbán, lăzîr; ionășcu, diacónu sînt pi perîni [=dispariție]. Prenume: vasîli, ion, ștefán, görgi, iörgu, florică, vergîl, costică,

sákí (numele noi le socotește "nume aiúrea"); maríia, ileána, floríca, ștefána, iuána, liza, libérta (ultimul e din Găgești). Porecle, care sînt folosite pentru identificarea persoanelor cu același nume: bărbósu (a unuia al cărui tată a purtat barbă), colțátu, bíșcă, pípâ, găínâ, cocolóș (cineva care, cînd mînca mămăligă, o strîngea în pumn), púscă sau făurár 'februarie' (bărbați); sperlentíca (iuána ~; "umblă repede"), bibicuáíi [na.], ôorák' adezgó (porecla unei fete elegante).

A.Inf.pr.:MARDARE VASILE (mardári, "fost mardáru"; [* *] [B] mardáriu, vasíli), în vîrstă de 51 de ani, a învățat 4 clase și a făcut diferite cursuri la Galați. A citit și înainte ziare ("Universul", "Curentul"), citește și acum și urmărește emisiunile la radio. Serviciul militar l-a făcut la Focșani la "5 greu" [artilerie grea]. Este viticultor; a fost timp de 9 ani șef de echipă. Are contacte sporadice cu orașul (rude la București și la Galați). Tatăl său a fost măcelar și viticultor. Soția este din Găgești, a învățat 6 clase (în cursul anchetei a servit ca inf.occasional [*]); au doi copii: unul este șofer, al doilea elev în clasa a XI-a la liceu la Focșani. Deși stăpînește bine registrul literar al vorbirii, inf. reproduce cu ușurință și fără ostentație trăsăturile graiului local, în care apar ê și î pentru ê/î, infirmînd apartenența acestuia la aria sudică (cu ê/î), așa cum s-ar putea deduce după ancheta Sever Pop (pct.596, ALR I). (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B.Alți inf.:1.NICOLAU V.GHEORGHE (nicoláu), a învățat 7 clase de liceu la Focșani și Cernăuți. Are 66 de ani, este născut la Odobești, a locuit la Găgești și, din 1946, în Bolotești. A avut moară și stupi; este contabil. (Apicultură.)2.VÎLCU MARIA, 55 de ani, 3 clase. A țesut mult (cînepă și lînă). (Cînepă; texte.)3.NEAGU D.MINCU, 49 de ani, 7 clase; soția este din Vidra (662). A fost morar între 1949-1960 (la moara inf.1; meserie a învățat de la un italian, Giovanni Menigoti, care lucrase și la moara din Batinești; știa bine românește).La stîină a lucrat de la 9 la 18 ani; ciobanul era originar din Livezile (Vrancea). (Oierit, Morărit, Meserii; texte.)

Localitatea năra se află la 23 km NV de Focșani, pe șoseaua spre Năruja. Datează de după 1688, când este atestată prima dată mănăstirea Mira, ca primind dani de la ctitorul ei Constantin Cantemir (STOICESCU, 581). Localnicii știu că satul a luat ființă pe moșia mănăstirească; la 1864 au fost împroprietăriți. Își zic merén[†]; -rián; cei din Broșteni (de peste Milcov) le ziceau [V]mocán[†]; numele colectiv: moldoven[†] (cei de peste Milcov sînt mun-tén[†]). Numărul locuitorilor: 1162. Obiceiuri: în ajunul Crăciunului se umbla cu colinda, de Crăciun cu steăua; de Anul Nou se umblă cu plugușoru, samanátu, cu băba, ~ căpra (rar); fac ursu, țigán[†], unkeș. De Paști, flăcăii umblau cu văleritu și făceau duláp[†] 'scrînciob'.

Prin sat curge milcuvu; alte ape: pîrîu árvi, ~ ruși^uóri, ~ țugúli, ~ țigăniⁱi (din diálu cícóri), ~ țigánului, ~ milcovélului, ~ vulcănési, ~ lărgi (larga), ~ văireli [k] vălireli [?]. N.top.: diálu ruși^uóri, ~ cícóri, ~ andriéșului, ~ delián (deliánului), ~ titila, ~ córnu^u, ~ stálnéș[†], fúndu grozóii, púncu bahlú^u, diálu bîrsánului, ~ bîrláiului, ~ č^uocănélilor, č^o-cănélili mar[†], ~ miš ([*] č^uocănélili), diálu pápiⁱ, ~ butucuása, ~ țáglⁱ (țagla), rotaráș; plaiuri: pláiu jíti, ~ kiliⁱi, ~ secătúr[†], ~ pódu lui vódá, ~ uóťi, ~ lui bîrsán, ~ bîrláiului ("toate fac legătura cu cota lool" [prin plai, inf.înțelege "un deal; pe vîrful lui mergi spre un munte"='creastă de deal']). Văi: vália árvi, ~ ruși^uóri, ~ kiliⁱi, ~ lărgi; rîpi: rîpa bábⁱ, ~ ča mări, ~ țugúli, ~ burduhói, ~ hîrni, rîpili cícóri, ~ hóni, ~ bézⁱ; poieni: p^uoiana țigánului, ~ pódu lui vódá, ~ hóța, ~ bîrláiului, ~ grozuáia, ~ rîpili [k] ríkili, poiéli š^oocănélili (mar[†], mic), ~ vália lărgi, ~ butucuása, ~ gavrilíťi, ~ hóni, ~ bézⁱ, ~ gutúⁱ, ~ văireli, rotaráș, zgaróiu, gruapa m^uóri, poiána gálbiná, g^uorgliéș, domnișuára; terenuri de agricultură: árva blidá-rii, ~ ardeliánu, ~ sácá, ~ č^uocoíta, ~ pódu lui vódá, ~ hóťi, várnița, bîrláiu, kiliⁱili; păduri: prisluápi, pădúria lădu^uca, ~ șóva, ~ mînăstíri, méra skit. Alte n.top.: întri drúmur[†], curătúra diálu córnu^u. Munții cei mai apropiati: cóta h^o miiⁱ h^unu. Alături de sate (și comune) propriu-zise, ca ru-șiuára, méra, liváda, milcovélu și (de peste Milcov) vulcániása, inf. consideră sate și părțile numite balercár[†], pódu mînăstíri (zis și pódu caliși-lor) și (peste Milcov) vália riá, strîmtúra, privegⁱu, liniia, larga. Localitățile învecinate: árva, hotáru (com. andriéșu), șîndilár[†] (com. ré-

g¹u), póinița, scorúșu, bótu cǎlului. Prin grai se disting cei din Andreiașu, "[cu] și, mult" și cei din pietriánu, [care zic] dúpă [=de pe] úndi iest¹.

Locuitorii se ocupă cu cǎrăușíja (înainte duceau lemne, araci, la Focșani) și cu creșterea vitelor. Agricultură fac puțină, pe lângă casă și în poieni, "desfundate", prin pădure. Lucrează la exploatarea forestiere (Milcovel, Arva), unde vin și oameni din alte zone (Muscel). Înainte mergeau la lucru la vii la Odobesti, Focșani, unde se duc și pentru cumpărături și își dau copiii la școli. În sat există școli generale, cămin cultural, dispensar.

Nume: merki^uóiu, buzátu, hifrim, g¹orgítî, trompác, múscă, bur-lói, vátră, mínia, hiuonítî, măguriánu, údríja, lúngu; (în comună s-au stabilit, datorită exploatarea forestiere, úngur¹ asimilați: mihái démen, i-lișca, paulúc); prenume: costantin, g¹uórgi, hi^uón, vasíli, neculái, stan, angelákí, páun, mihái, sándu, alisándru, hiftimí; mariia, hiuána, anica, hiliána, paraskíva, simiuána, vasílíca, agrapína. Porecle: pișu^uór di p^uorc^u, bucșănésu, șanțáláu ("se îmbăta și cădea în șanț").

A. Inf. pr.: LUNGU CRISTEA (lúngu cristia), poreclit kerpeliá^u (poreclă moștenită), în vîrstă de 59 de ani, născut în satul rușíuára; este agricultor și pădurar (între 1946-1964 a avut o gestiune la întreprinderea forestieră). A învățat 5 clase; citește ziare, diferite cărți și revista "Vînătorul și pescarul sportiv". Serviciul militar l-a făcut la P. Neamț; a făcut concentrări în diferite orașe din țară și a fost în război. Este căsătorit a doua oară; soția, care a învățat două clase, apare ca inf. ocazional [*]. Inf. mediocru, care nu a reușit nici pînă la sfîrșitul anchetei să se "stabilizeze" la registrul fonetic al graiului local. Pare, de fapt, preocupat de compararea formelor regionale cu cele literare; în ultimul sens ajunge la pronunții emfatice și hipercorecte. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. Iuána Pónia, 49 de ani (am plecát pi h¹ei!), 7 clase; a țesut cu mama sa. A asistat în prealabil la ancheta cu soțul ei, inf. 3. (Cînepă.) 2. BRATE C. STOICA, 43 de ani, 3 clase; este născut în Reghiu; în Mera locuiește de 15 ani. A lucrat de copil la oi, cu tatăl său, care a avut stîna aici (cu ciobani din Reghiu și Mera). (Oierit; inf. notat cu [*] este din Reghiu.) 3. PONEA TOADER, 61 de ani, 5 clase; este născut în Ursoaia (sat care se zice că a ținut de Mera). Meseria a învățat-o la Spulber. (Morărit.) 4. CATANĂ ION (catánă h¹ión), 39 de ani, 5 clase. Meseria de rotár¹ este moștenită din tată în fiu. Are unelte vechi, printre care și un strung cu prăjínă. (Meserii; texte.)

Localitatea yidra (yidra) se află la 36 km NV de Focșani, pe șoseaua spre Valea Sării - Tulnici. Este menționată pentru 1613, de Ghibănescu (cf.SAVA, I, XXV). După unii, numele i s-ar trage de la faptul că aici a fost vînată o vidră. Pentru locuitori, în număr de 2003, s-a înregistrat numele de [σ] yidreân, [oameni] di la yidra. Cei de la șes (începînd cu yitănêșt[†], sat de unde locuitorii sînt numiți cojân[†]) le zic mocân[†] di la dial. Ei înșiși folosesc acest termen ca nume colectiv, alături de cel de vrăncên[†]. Obiceiuri: de Crăciun se umbla cu colîndu, cu steăua, se făceau iróz, jîiênt[†]; de Anul Nou se umblă cu plugușorul (cu buhái), cu sórcova, cu căpra (inf. observă că nu se face "nuntă").

Prin comună trece Putna, căreia în mod curent i se spune vălia (exemple: îi mări ~ ?, sî puati tréci ~ ?); prin sat curge pîrîu vidri [k] yidri, iar, pe la margine, ~ vizăuțului (inf. insistă că nu se poate spune yizăuțului), care vine de la Vizantea. Alte ape: pîrîu văi_răli, ~ lupului, ~ ursóii, ~ jăriști; dialur[†], kiscur[†]: kiscu jăriști, ~ pîrîu lupului, ~ kirița, ~ sau dialu brădețalului, ~ văli ra, dialu dumi; văi: vălia ra; terenuri de agricultură: sîga, ciuaia (șiuăia), pódu yidri, în jăriști. Nume de munți: pićóru cózî (cúózî), care a fost múntili comúni vidra (al obștii), spre V, dincolo de Tulnici; inf.dă și numele măgurî [= Măgura Odobești], care în- să nu-i munti. În sat se distinge pártia di di la váli, vălia (peste șosea) și pártia di pi dial.

Numele satelor: călimán, búrca, cucuiét, voloșcán[†], scafár[†] (unde sînt cîteva familii de țigani, dar care se ocupă cu agricultura). Alte sate: șarbêșt[†], cucuiét[†] di pisti váli, cu ruğét și viișuára (care înainte s-a numit scătúra [= secătura] părósului). Localitățile învecinate: irêșt[†], li-vézili (fost Găuri), mestiácănu (fost purșéii, peste Tichiriș), colácu. În vecinătate, Vizantea este stațiune climaterică.

Locuitorii sînt agricultori și crescători de vite (vie au puțină). De prin 1937 - 1938 a fost o fabrică de marmeladă, mutată prin 1949 în orașul Tecuci. Oameni din satele din jur și de prin alte părți vin să lucreze la uscătorile de fructe și la exploatarea forestiere. Înainte locuitorii mergeau la lucru la viile de la Jăriștea, Odobești; transportau, de asemenea, lemn și scîndură la Focșani, Galați, Brăila, pentru cereale. Acum duc fructe.

Vidra a fost reședință de plasă și, pînă în 1961, de raion. Au funcționat aici o judecătorie și sediile unor întreprinderi comerciale și forestiere. S-au construit blocuri. Există consiliu popular, școli (de ex., cea mistî), liceu (din 1950), cămin cultural, spital (fost sanator tebece), magazine, ateliere meșteșugărești.

În centru, a fost un teren viran pe care se ținea bîlc (inf. îi zice "anual", dar de fapt era) de patru ori pe an: la 23 aprilie, 6 august (probiâjî), 26 octombrie, 21 noiembrie (ovideniî); veneau oameni din Vrancea și "din jos". În ultimul timp se organizează "piață" duminica. Mai înainte copiii mergeau la școli medii la Focșani; de curînd fac liceul la Vidra, unde vin elevi și din împrejurimi. Pentru studii superioare merg la București și Iași.

Nume: [V] postulăki, kércu, côtia (cotestî), marin, alecsăști, iacob (iacobestî), iuănăs (iuănășăști), sându; au fost și mulți avramescu; prenume: ihuon, vasili, neculai, gorgi, iftimi, toma, tuadir, ștefan; maria (marićica, măriuara), sanda, alecsandra, paraskiva, vasilca, gergina, marguāla, florica (fluaria), [V] cucuāna, dobra, stratuāna, amalia, sagina, [*] dokiia, cananița, [R] lućica, corneliia, miia [= Maria]. Porecle: bérta, ćutac^u (familia Postolache), bordia, bordéi, préda (Cotea) (bărbați); (date de inf. B.2): pîrîituāri ("vorbește mult"); se zice: umblî ca o zalîncî, vrădinuāi, vrădinā (femei).

A.Inf.pr.: IFTIMIE I.CHERCIU (iftimii i kersu), în vîrstă de 50 de ani; a învățat 7 clase, citește ziare. Serviciul militar la Focșani; a luat parte la război, a făcut parte din divizia "Tudor Vladimirescu". Desconcentrat în 1946, a rămas timp de doi ani în cadrele armatei, la Oradea.

Străbunii inf. sînt din Păulești; mama s-a născut în Vidra, iar tatăl este de loc din satul Vișoara. Soția, alicsandra, în vîrstă de 50 de ani, a învățat 7 clase; apare ca inf. ocazional [*] pentru ancheta cu chestionarul general; v.și mai jos, inf.2. Au doi băieți, unul student la Institutul politehnic din București, celălalt elev în clasa a X-a la liceul din Vidra; acesta din urmă încearcă, fără succes, declară inf., să-i "corecteze" vorbirea.

Inf.excelent, sigur de sine, care deși stăpînește registrul fonetic al limbii literare s-a dovedit puțin influențat de acesta în cursul anchetei. Fonetismul local este, în unele cazuri, subliniat în pronunție, foarte clară, "apăsată" (de exemplu, formele din conjugarea verbelor). (Și: Agricultu-

ră, Viticultură; texte.)

B.Alți inf.: 1.IORGA OANCEA (iörga sándu uáșa), din satul Scafari, 49 de ani, 7 clase; citește ziare. Tatăl său a avut "știubeie", iar el stupi sistematici. Meseria de tâmplar a învățat-o de la socrul său; de mic, a lucrat la stână. Intelligent (se interesează de grafiile n, y, h). (Apicultură, Meserii; texte.) 2.CHERCIU ALEXANDRA (alicsándra), soția inf.pr., a țesut lână și cînepă. (Cînepă; texte.) 3.MARIN O.IFTIMIE, 62 de ani, 7 clase. Este agricultor; a fost cioban "mai ales la tinerețe". (Oierit.) 4.IONIȚĂ V.ELEONORA, 45 de ani, 4 clase; este născută în Burca. A lucrat la un morar bătrîn din sat (nașul ei), a fost un an morărită în satul Vrîncioaia, iar acum lucrează cu soțul ei în sat. (Morărit.)

663.PRALEA, CĂIUȚI, jud.BACĂU

Satul prălea se află la 12 km SV de șoseaua Adjud - Gheorghe Gheorghiu-Dej. Vechimea lui poate fi apreciată după o primă atestare, la 1755, a schitului din "Poiana Pralii", numit și mănăstire (STOICESCU, 657). Se știe că locuitorii au fost clăcași pe moșia unui Rosetti (generalul Radu R.Rosetti este născut la Căiuți), care i-ar fi adus din zona Vrancei. O altă parte din locuitori ar fi fost aduși pe moșie de la Valea Seacă sau Buciumi (de lângă Gheorghe Gheorghiu-Dej), unde au rude. În mod curent, locuitorii din satele vecine (Blidari, Popeni, care se află pe drumul spre Căiuți) și cei din partea de sat formată mai târziu, pe lângă numele satului, Pralea, adaugă la moldoven¹; blidăreni, popenări și căiuțeni le zic prălen¹ ([σ] vin prăleni); li se atribuie numele colectiv de mocăn¹. Sînt în număr de 642, dintre care mai numeroși ar fi cei veniți mai târziu, despre care se observă că au vorbirea aparte (pronunță cičór [= picior]).

Prin sat curge pîrîul ursóiu, în care se varsă cîrlănu, vărăria, beleléuu, cuconășu, bóuru, páltinu, pîrîu stîni, sihástru; alte pîraie: rotundu, sécu. Dealuri: uoușóru, kíscu cîrlănuului, ~ vărării, ~ čerbului, ~ blăgănuului, diálu mări, kíscu rotundului; văi: vălia ursoriului, ~ cîrlănuului (pe apele cu aceleași nume); nume de fînațuri: la curătura frăngului, la ursorzicării, ~ paraiėti, ~ ăașitfi, ~ dumitrăș; țarna la moldoven¹. La cca 5 km de sat a fost un schit de călugări, numit moșinuaiili. Nume de munți: carpăț, la uoușóru, kíscu rătundului.

Satul are două părți: catolíct¹, spre nord, și moldoven¹, spre sud; alte zone se identifică după pîraie: pe vălia săcului, ~ ursóiuului, ~ rotundu

deună. Localitățile învecinate sînt bîlca, verdea, cătunele êurúc și gogói (din com. Cîmpari). Se cunoaște faptul că bâlcâni și borsâni (v.657) sînt veniți (sînt mocâni) și vorbesc cu âia, la fel cu cei din Coțofănești, Soveja (669), Cașin (664).

În timpul anchetei, inf. imită, pronunțînd ușor afectat muntenesete, pe cei din Soveja: " tulêste-mⁱ vâca devâle, că ți-oi tulí-o și íeu"(?).

Locuitorii sînt muncitori forestieri permanenți și crescători de vite; fac și agricultură "în colectiv". Înainte au existat 2-3 mori de apă și două florăstăiș. La pădure lucrează, în zona satului și la Bîlca, la cîteva "guri" de exploatare forestieră. Pentru cumpărături merg în orașul Gheorghihe Gheorghiu-Dej, iar copiii învață la Căiuți, Tg.Ocna (ógna), Adjud. În sat, care este izolat, fiind ultima așezare spre munte, există școală și cămin cultural.

Numeló cel mai frecvent este aiônuâii; alte nume: vrîncânu, lúpu, gimiê, bâdea; sînt veniți din alte locuri: gavrîlă, búrgă, bizón. Dintre catolici: măcor (italieni), dóbus, îijác, sudítu, cazácu, lucáê, báur (băurêst). Prenume: gôrgi, vasíli (vasíli), îiôn, neculái, costákî, [R] crín; anêta, niculína, margarêta, îileána, maríia. Porecle: șkópu, țigán, țap (știe că locuitorii din Verdea și din Blidari au porecle).

A.Inf.pr.: GHIMICI TITU (gimíș titú), în vîrstă de 58 de ani. A făcut serviciul militar la București, unde a fost și concentrat în 1939, a luat parte la război; fiind rănit, a stat un timp în spitale în București și prin Banat. A învățat 4 clase, dar nu vede să citească; ascultă emisiuni la radio. Este muncitor forestier; s-a ocupat și cu agricultura și a lucrat și la vie (ultima dată prin 1946). Tatăl adoptiv al inf. este localnic (născut în satul Blidari, înfiat și el, la rîndul lui, de un Ghimici), iar mama din Căiuți și venită la Pralea prin căsătorie. Soția, pakița (" în acte paras-kița"), apare ca inf. ocazional [*] (și inf.B.1), cu numeroase fonetisme regionale, printre care și î (< n + i). Au doi băieți, muncitori în orașul Gheorghihe Gheorghiu-Dej, și două fete, țărance; una din ele, notată cu [***], îi atrage atenția tatălui său că "și-a ascuțit limba". Inf. are strungăreață în partea de jos; pronunția consoanelor s, z, t, ș, j este uneori insuficient de clară. Inf. nu a putut renunța, în general, la fonetismele literare, de care este conștient (declară că pe î [< n + i] nu-l mai pronunță de cînd a făcut serviciul militar). (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. GHIMICI PARASCHIVA, 55 de ani, soția inf.pr., 6 clase, născută în Blidari, venită de 35 de ani în sat după căsătorie. De cca 30 de ani se ocupă de albinărit, îndeletnicire deprinsă de la un învățător, care însă se "furișă" [=se ascundea] de ea. A avut "buduroaie" din 4 scînduri. (Apicultură; texte.) 2. ELENA I. SĂROIU (săróiu_ieléna), poreclită dobrița, 46 de ani, 7 clase; fiica inf.4. (Cînepă, ca inf.I; texte.) 3. PETRE GH. ANICA (pé-trea_gé_aníca), 46 de ani, 6 clase; țesea în momentul anchetei. (Cînepă, ca inf.II; texte; cu [*] este notată PRAJA MARGARETA, 31 de ani, 4 clase, soră cu inf.3 [v. și texte], iar cu [**] inf.5.) 4. AIENOAIEI GHEORGHE (görgi_aienóa-ii), 73 de ani, 4 clase; citește diferite cărți. A lucrat ca cioban de la 13 ani, la Cîmpuri (v.665), unde localnicii dădeau oile la stîină; el a făcut primul stîină în sat. (Oierit, Morărit; texte.) 5. LUPU VASILE (lúpu_vasíli), 68 de ani, 5 clase; a citit manuale de școală și Biblia. Meseria de dogar a învățat-o de la tatăl său. Lipsuri în dantură și pronunții neclare. (Meserii: ro-tărie, dogărie, dulgherie, lemnărie.)

664. CAȘIN, jud. BACĂU

Localitatea cașin (cașîn) se află la 4 km S de orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej (și la aprox. 7 km N de M-rea Cașin). Este atestată într-un document din 1443, sub forma "...o seliște pe Cașin... mai sus de Stan Cașin..." (DRH, A,I,337). Se știe că pe acest loc s-au așezat în sec.al XVII-lea și al XVIII-lea oameni veniți din Rucăr și Dragoslavele (RĂUȚESCU, 54), fapt cunoscut și de localnici. Locuitorii își zic cașunén¹, [k] cașinén¹ și sînt porecliți mocán¹ dă la cașîn; numele colectiv: dîn părtea mîntelui. Sînt 2791 locuitori; în gúra cûritîi, se află un număr de familii de foști oameni ai mănăstirii Cașin. Ca obicei specific se semnalează că, de Sf.Dumitru, copiii umblau pe la porți și strigau "f^uocu la sîmédru!"; li se dădeau colaci, fructe (pentru același obicei în zona de origine, v.RĂUȚESCU, 265). Față de cei din jur, se observă că aici nu se fac colaci (?) și nici "pelîncile Maicii Domnului".

Prin sat curge pîrîul cașîn, avînd ca afluenți cûrița sau vălia sticlăriii, pîrîul văieréli, cučúr^ului, stîni, lăzi, Podul Mare, Valeareaua Mare, ~ Mică. N.top.: diálu cučúr^ului, lăzi, stîni, văieréli, p^uodu mări, búčumi, răcăuțului; vălia hoitúzului, cașînului, trótușului (numele fostei "plăși": trotuș), tazlăului, cûritîi, valeareáua; izlazuri: diálu stîni, cučúru, pókita; teren de agricultură: țarna mare. Ca

nume de munți, inf.pr. dă mǎgura cășinului și kłóșu (numit și la sticlării, întrucît aici, mai demult, a fost o fabrică de sticlă). Părțile satului Cășin se numesc dă lătur¹, dînjos, dînsus (cu raportare la biserică); părților de la intrarea și de la ieșirea din sat li se spune Bărăcea (aici se instalau bărcile negustorilor care veneau la tîrgul din luna august). Înainte erau deosebite două părți, rucărén¹ și dragosloven¹ (v. și RĂUȚESCU, loc.cit.), nume care acum nu se mai folosesc (vezi Soveja, 669). Satele comunei sînt cúrița, vlaşca, cótu lu bričág și pókița; locuitorii ultimului se deosebesc de ceilalți ca grai (nu vorbesc munteneste), satul fiind mai nou, format din clăcași. Satele din jur: búcum¹, bogdănést¹, filipést¹ (foști răzeși, toți), [fostul] onést¹, mînăstirea, ~ cășin (foști clăcași); toate se deosebesc prin vorbire de Cășin, care, după inf., se aseamănă cu Hîrja (670), Bîlca, Coțofănești, Borșani (657), Soveja, unde este "aceeași sămîntă dă oámen¹".

Locuitorii sînt agricultori (cînd inf. pr. era copil, coastele dealurilor din jur erau acoperite de vii indigene și de livezi) și lucrează la pădure; pînă prin anii 1950 - 1952 au făcut intens cǎrăușie: umblau prin toată țara cu cherestea, mere, lînă (există chiar expresia a fi pe drum 'a fi dus în cǎrăușie'). Acum lucrează la I.A.S.-urile din împrejurimi, iar tinerii mai ales în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Pînă în 1930 a fost "tîrg anual" între 6 și 20 august, la care veneau oameni din Moldova și Transilvania, pentru vite și obiecte casnice din lînă. Există primărie, șcuálă, cămin cultulár, bibliotécă, dispensár. Pentru cumpărături merg în orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej, iar copiii merg la școli în acest oraș și la Bacău, Tg.Ocna (ógna), Iași, București.

Nume: comănič, mînicuțést¹ (mînicúță), čimpóia, cosăča, pîslărést¹ (pîsláru), cornéči [pla.] (cornéc), bălănică, băncîlă, zbîrculést [pla.], bălcanágu, álbu, vornicélu, lúpki [pla.], lupkésti [pla.] (lúpu), dítu. Prenume: vasíli, híon, neculái^u, górgi (gítă), rádu, costantin, [R] mírča, dan, čezár; héléna, anica, mariia (li se zicea húța), tiŋca (după inf., pentru catrína). Porecle: brădeánu, bărzăun, gağuană (adăugat pe lîngă numele comănič), gogói^u, băláu (e "bun de gură"), zbîrča, čurdea, tútu, súrd, soltír, keaiu, [Florea] busúlă.

A. Inf. pr.: PÎSLARU NECULAI (calái; un altul este caláiu lúpului), poreclit brădeánu, 72 de ani, 3 clase. În tinerețe a făcut cǎrăușie, mai ales iarna (un drum dura o lună; rămînea cam 3 zile într-un sat). Părinții au fost agricultori (creșteau și vite) și cǎrăuși. Soția sa este din Cășin; doi bă-

ieși sînt tehnicieni, la București și Gheorghe Gheorghiu-Dej. Practic, este greu de spus dacă pronunția inf. este influențată de limba literară: ê, ĝ, e și i după s, z, ț, ș, j, finalele -e, -ă aparțin graiului muntenesc original (alături de elemente lexicale ca țoale 'așternuturi', tron 'sicriu'; cf. și bît 'bunic', dăstul om 'vrednic', "mi-a ieșit cu sec^u" 'cu căldarea goală'), din care păstrează și dă, pă, dîn, cămăge, coaže, șarg, mănu^k. Sporadic apar și e(i) > ă(i) după ș și ț (aceleași consoane apar dure și la finală absolută în forme de pl.; la fel și z, j), ê, -ă > â, -e > -i etc. Inf. ignoră aproape diferențele fonetice care în localități cu grai de tip moldovenesc dau naștere la corectări și comentarii asupra registrului vorbirii cărui aparțin. Formele conjugării verbelor apar "automat", pe baza unei "scheme" pe care și-a însușit-o. Ancheta a avut loc în casa gazdei anchetatorului, țînca neculăi brebul^u, 66 de ani, 3 clase, care a dat răspunsuri ca inf. ocazional [*]. (Și: Agricultură, Viticultură.)

B. Alți inf.: 1. BĂLĂNICĂ GHEORGHE, 73 de ani, 4 clase. (Apicultură, ocupație cunoscută de la părinți.) 2. MARIA GH. FUIOREA (maria fuiorea), 73 de ani, s-a ocupat cu țesutul. (Cînepă; texte.) 3. VASILE N. ANDREI, 63 de ani. Este dintr-o familie de ciobani din tată în fiu; a lucrat la stîină cam 38 de ani. (Oierit.) 4. VASILE GH. ȘTIOTE, 73 de ani, 5 clase; trei ani a lucrat la moara comunală. (Morărit.) 5. CONSTANȚIN RADU CÎRJĂU, 77 de ani, 3 clase. În cursul serviciului militar (1913-1919) a lucrat la Pirotehnia armatei, la București. (Meserii; pentru fierărie apare ca inf. II.) 6. CIRCOV N. GHEORGHE, 39 de ani, 7 clase; meseria de fierar a învățat-o la Tg. Ocna (3 ani), la un meșter român. (Meserii: fierărie, ca inf. I)

665. ROTILEȘȚII MARI, CÎMPURI, jud. VRANCEA

Satul rotilești mariⁱ se află la 32 km NV de Panciu, pe șoseaua spre Soveja (669). Neamul Rotileștilor din Cîmpuri este menționat la 1759 (SAVA; I, 85), satul Cîmpuri fiind atestat la 1614 (ibid., 9, o copie din 1836). Se crede că ar fi veniți (sau așezați) pe locurile acestea cu aprox. trei sute de ani înaintea celor din Soveja, iar numele satului ar proveni de la doi frați, rotari de meserie, așezați cu casele de o parte și de alta a Sugiței. Pentru numele locuitorilor s-a înregistrat, [σ] cîmpureán și [D] rotileș-tián [?] . Cei de "la vale" de Răcoasa (mai precis, începînd de la Varnița), "cojanii", le zic mocánⁱ, nume pe care ei îl consideră ca un colectiv.

Sînt 521 locuitori; se semnalează că au fost doi sîrg și că există doi unguri, cofarⁱ (rămăși din timpul războiului). Obiceiuri: de Anul Nou fac căpră, nîri-li cu nîreăsa (sau "anul nou și anul vechi"), umblă cu plûgu, buhăiu; prin aceasta s-ar deosebi de cei din Soveja, unde merg cei din Rotilești cu uratul.

Prin sat curge șușîța, în care se varsă pîrău sarăt, cremené-țu, merăuăra, [k] miriăra ("în acte"), vînătoru, vălea bābi (~ bābei), dră-șia mări, pîriuu cu soș, ~curături, pîriū onésî; dealuri: rotarășu, vîrfu plă-iului, poiāna bālăii, dialu mărișului (~ măriș); pentru văi, v.mai sus la pî-raie, și [valea] răkiț. Alte nume top.: gruāpa lu crășūn, izlāzu rotarășului, țarna rotileștilor. La 3 km de sat se află muntele răkitășu ([mic]), căruia inf.ii zice mūnti-īistōric (s-au dat lupte în 1916). Satele comunei Cîmpuri ("de la deal la vale") sînt: rotilești marī, ~ mič, gura vāii, vînătoriu, cîm-puri di sus, ~ di jos, tei (fost șurūc), vélnițā; localitățile învecinate: ră-cuāsa (locuitorii vorbesc cu "alt acĉént"), prālea ("vorbesc rău, amestecat"; inf.știe că satul este "de adunătură"; v.663), mînăstîrea cașīn ("vorbesc ca la Soveja") și vizānteā. Comuna se întinde pe aprox.9 km, de-a lungul șoselei; satele formează coturi laterale: Rotileștii Mari, Vînătorii, Gura Văii, pe drumuri forestiere. În Cîmpuri se află casa memorială "Moș Ion Roată".

În trecut, locuitorii făceau cārăușie (vindeau șindrilă), creșteau vite; acum muncesc la pădure și fac agricultură în zona Mărășești (și pe lîngă casă). Ca și înainte, merg sezonier să lucreze la vie, la Pan-ciu. Tîrguri se fac de patru ori pe an: la 29 iunie, 14 septembrie, 14 octom-brie și 8 noiembrie; vin locuitori de prin toate satele din jur și din Găuri (azi Livezile). Pentru cumpărături se duc la Panciu, unde merg și copiii la școli medii (și la Mărășești). Școală generală este în Rotileștii Mici.

Numele celemai frecvente: mășinișești (mășinic) și mélinti; altele: holbān, berdeī, ruātā, pūiu, ketreānu, fātu, vlad; prenume: īiūōn (majoritatea), gōrgi, vasīli, coșticā, [R] mīrșa, dorīn, valericā; marīna, catrina, sānda, zoița, anīca, domnīca, [R] dōina, auréliia. Porecle: nēgru lu mélinti, covrigi, țāpu [a], cūozmīn, drīmbā; femeile au porecle "după oa-meni".

A.Inf.pr.: MELINTE I.ION (mélinti i īiūōn), poreclit nēgru, în vîrstă de 50 de ani, a învățat două clase. A făcut serviciul militar la vînători de munte (Tg.Neamț). A fost plugar și cārăuș de lemne, la munte. A lucrat 5 ani la pădure, la Soveja; în ultimul timp a fost angajat în diferi-te slujbe în sat; recent era cantonier la o întreprindere forestieră, pe Cre-

menet. Părinții s-au ocupat cu agricultura; mama era de loc din Mărăști. Soția inf. este născută în Cîmpuri (mama ei fiind o săsoaică venită din zona Sucevei), dar a fost înfiată la 2 ani de o femeie din Rotilești. Se numește Elvira ("zis Lenuța"), are 47 de ani și a învățat 6 clase. Au doi fii studenți la Institutul politehnic din București și alți doi copii care au învățat 8 clase. Inf. excelent, inteligent, cu simțul limbii foarte dezvoltat. Stăpînește un număr de fonetisme ale limbii literare, dintre care unele mai greu perceptibile în mod obișnuit, pe care declară că și le-a însușit "în armată" și datorită deplasărilor în alte zone. Deși el însuși nu face un efort pentru a reda fonetismul local, comentează frecvent valoarea diferitelor pronunții și se interesează de grafiile n, ș, h, z (scrie și desenează chiar el literele pe caietul de anchetă) și observă că soția lui, care nu a umblat, vorbește "mai bătrînește". Pronunții literare emfatică în formele de conjugare a verbelor și la [pl.] substantivelor. Are un tic verbal: zis (care apare însoțind sinonime, variante fonetice, [sg.] și [pl.] etc.). (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. AGAȚITEI ANTON, 63 de ani, 5 clase, din Cîmpuri; se ocupă cu agricultura și viticultura (la Satu Nou - Panciu). (Viticultură.) 2. FĂTU MARIA, 70 de ani; soțul de loc din Soveja. Se ocupă de stupi din 1941. (Apicultură.) 3. MELINTE ELVIRA, soția inf. pr. (v. mai sus). (Cînepă; texte.) 4. Berdéi Ce Górgé, 55 de ani, 4 clase; este născut în Gura Văii; a locuit 14 ani în Rotilești. Și părinții lui au crescut oi; el a umblat însă și cu cio-bani brețcani, spre Odobești și pe Siret. (Oierit; texte.) 5. Matéi Vasíle, 59 de ani, 5 clase și 3 ani la o școală de cîntăreți bisericești din R. Sărat. Este morar (și "dascăl"), cu și tatăl său. S-a născut în Gura Văii și a trăit în Cîmpuri. La anchetă au mai asistat doi morari, notați cu [*] și [**] (ultimul, Mășinic I Vasíli, 66 de ani), cu care inf. s-a consultat. (Morărit.) 6. BERDEI R. ION, 51 de ani, 5 clase; este din Cîmpuri, iar soția din Vizantea, fiică de rotar (apare ca [*]). Inf. este tîmplar; a lucrat un an la Bocșa Română (jud. Caraș-Severin). (Meserii.)

666. NEGRILEȘTI, BÎRSEȘTI, jud. VRANCEA

Satul negîrléști¹ se află la 1 km N de șoseaua Focșani-Tulnici (- Tg. Secuiesc), la NV de localitatea Bîrsești. Menționat la 1585, într-un zăpis de vînzare de pămînt (un martor Ion ot Negrilești; SAVA, II, 2). După

tradiție, numele i s-ar trage de la un fecior al legendarei babe Vrîncioaia, negrúť^u, [k] negreí. Locuitorii, în număr de 2296, își zic negîrléšťi; -lěsc și sînt porecliți mocánť de către "cei de la cîmp (cojánii)"; numele colectiv: vrîncénť; -cán. Obiceiuri: de Anul Nou se fac jîlěňi, cápri, se umblă cu plúgu, iar de Crăciun cu colíndu.

În apropiere curge pútna, numită, spre izvor, izvuarili pútni; prin sat curge píríu sátului (spre izvor: píráu brádului), píráu válea mărului. N.top.: deálu l^u ion, ~ bábi, ~ kétri, ~ scáturi, ~ nomíi, ~ muncélu, ~ ríkili, deálu zéicá (lîngă școală), kíscu báșului, ~ bérzi, póni rúsóului, cuásta cápri; vale: arsîmînuáia; inf.folosește termenul vái și pentru 'pî-raie, izvoare': tiyitáu, dejú, purcărétú, ápa ketrárii, ~ crášuněsť (crášu-neása), píráu vălării; foste izlazuri, devenite recent terenuri de agricultură: deálu bábi, lúncá lărgá, píráu brádului, váleá mărului, deálu lú ion, báulétú, diálu scáturi, plóștina, rúncu, cuásta ářsťi. În sat sînt identificate următoarele cátuni: grumázěšťi, bárta, píráu [a], diálu, bána [bahna?], cátúna dejú. Localitățile învecinate ("tuáti-z vek") sînt túlنيć, bîrsěšťi, [V] gáurť, [R] livez și sovéja (669), unde se vorbește cu áia, ála, će.

Localnicii sînt crescători de vite (înainte în sat erau cca 20000 de oi și 10000 de vite) și agricultori (după primul război mondial au fost împrumăriți la Doaga - la sud de Mărășești -, unde stăteau pe timpul principalelor munci agricole). O parte lucrează la pădure la Tulnici, Soveja, covázna. Înainte mergeau să lucreze la vii, la Țifești și Jariștea. Cu oile merg spre Prut pînă la Bujoru, Galați și în Transilvania ("de primăvara pînă toamna"). Iarmaroc se face la Bîrsești, iar pentru cumpărături se mai duc la Vidra (662), Panciu, Focșani, Soveja (de unde au luat unele elemente de îmbrăcăminte, după cum declară un inf. ocazional [*]); copiii merg la școli la Vidra, Galați, Focșani. Există șcuálă, bibeotécă, cămin [cultural], apoi alimentára, feruásă, pînzéturi [magazine]. Satul este relativ izolat.

Nume: léka, rúsu (ruș), dumitrášcu, táftá (táftěšťi), stoinóiu, iěšanú (mai frecvente), avram, niță, pricóp, gorgítă, dokóiu, ungureánu, bábeș, páunú, pópa. Prenume: íion, neculái, pétrea, gítă, vasíli, ștefán; maríia, iúána, ștefána, sîmiuána, nastasíia, máriúta, lisavéta, cúostánda. Porócii ("îi găsești [pe oameni] mai repede prin ~"): túrču (din familia Dumitrașcu), mírča, zába, ketreánu, pándrea, brágáriu, boșcán, rotáru, scírléti, dúldurú, jálbă, vinerică ("a strigat ~ la vacă"), breázú (se adaugă la

nume: tuădir léka breăzu). Femeile au porecle "după uăminⁱ".

A. Inf. pr.: RUSU N. ION, poreclit mîrca (i se spune îiôn ne rûsu, mîrca, deoarece sînt mulți cu numele de rûsu), în vîrstă de 56 de ani; a învățat două clase (a făcut cursuri de alfabetizare pentru a absolvi 4 clase), citește ziare, reviste, broșuri și cărți bisericești. A făcut serviciul militar la Focșani și la București. A fost concentrat și a luat parte la război (1939-1945). Între 1933-1936 a fost argat la Cudalbi (643); a lucrat, de asemenea, prin jud. Covasna, la fîn, porumb și cartofi. În timpul "foametei" a stat timp de o lună în Banat, iar în 1953 a fost "coțentrat la munci" la Borzești. Este agricultor și crescător de vite; trăiește mai mult "sus la deal, la uodăii"; cultivă și viță de vie adusă de la Tîfești, unde a lucrat pînă la cooperativizarea agriculturii. Soția, marîia, în vîrstă de 50 de ani, este născută în sat; băiatul lor, în vîrstă de 17 ani, lucrează la oi în Transilvania.

Inf. foarte bun, cu intuiție lingvistică, a formulat cu mare ușurință răspunsurile la întrebările privind aspecte morfologice. Este conștient de majoritatea fonetismelor literare, dintre care pe unele le evită sau le corectează. Alteori, acestea alternează cu fonetismele specifice graiului, fără a se putea observa controlul vorbitorului. Din acest "amestec" rezultă uneori pronunții emfaticе și fonetisme hipercorecte. Ancheta a avut loc la școală. (Și: Agricultură, Viticultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. PAVEL ION (păvăl i^euôn zîs gôrgi), 32 de ani, 5 clase, este tîmplar și stupar. Ca tîmplar a lucrat 3 ani la Focșani, iar acum este sclúptor (face obiecte de artă populară). La albine a lucrat cu bunicul său, dar citește și cărți de specialitate. (Apicultură, ca inf. I; texte.) 2. ELENA IORDACHE, 53 de ani, 7 clase; se ocupă de stupi de peste 20 de ani. (Apicultură, ca inf. II; specificul graiului local mai pronunțat ca la inf. I.) 3. Marîia Ne Táftă, 60 de ani, 2 clase (și cursuri "la adulți" [=de alfabetizare]); s-a ocupat cu țesutul. (Cînepă; texte.) 4. Léka I Iônica, 47 de ani, 6 clase. A fost cioban mai mult în sat; în 1968 a lucrat, tot la oi, 6 luni în jud. Covasna. Recent, s-a angajat în același județ, la Baraolt (era acasă, în concediu). (Oierit; texte.) 5. Băhnă Se îIôn, 43 de ani, 4 clase. Este născut în Bîrsești, dar a trăit în Negrilești, de unde e tatăl său, de mic copil; mama este venită din cîncu mic (Brașov). Meseria a învățat-o de la tatăl său (cu care a lucrat pînă la 19 ani), tîmplar, constructor de mori și morar. (Morărit; texte.) 6. TAFTĂ PAVEL, 63 de ani; a urmat la școală numai o clasă, dar a învățat să citească de la copiii săi ("de la băieți"); este tîmplăr^u. (Meserii.)

Satul nistoreștiⁱ este așezat la 5 km V de Năruja, pe șoseaua spre Herăstrău; se poate considera că este menționat la 1768 (Nistoreștii - neam sau sat; SAVA, II, 22; cf. "oameni ot Nistorești" la 1792; id., I, 126). După tradiție, numele așezării s-ar trage de la Nistor, un alt fecior al Vrîncioaiei (v.și 666). Satele și cătunele care se află în sus, pe Năruja, s-au format mai târziu, "mergînd în sus, pe apă": pe locul unde cei din Nistorești au avut "ogoare" ('terenuri semănate cu cînepă') a luat naștere satul hoguârîliⁱ, iar pe locul unde s-a așezat un bîtcă, venit din Botești, este astăzi satul bîtcăriⁱ. Pentru numele locuitorilor s-a înregistrat sintagma unu din nistoreștiⁱ, numele colectiv fiind acela de vrășeniⁱ sau de mocaniⁱ, cum le zic (și ca poreclă) cei de la Vidra (662) în jos. Cei din Valea Sării le porecleau pe localnici țopîrlășiliⁱ la nistoreștiⁱ. Sînt 519 locuitori; în sat au fost și oameni veniți din alte părți (inf. reține un nume, aldi șogur). De Anul Nou se umblă cu plûgu, cu sôrcuva (cu capra și cu ursul vin la ei cei din satele vecine); iar de Crăciun se umbla cu colinda și cu steaua.

Prin sat curge nărûja; afluenți: vălea niăgră, nișîna, văle-răua (în hotar spre Herăstrău); alte ape: pîrău văcăriii ("scris" [=ofici-al] ~ skitului), apa bălósului, vălea scătûri, pîrău ketričeli, ~ alb, ~ sô-cului, ~ bursucăriii, pețicu (spre Paltin). N.top.: diălu scătûri, ~ văirăli, ~ măși birî, ~ mîrzi, ~ téki, ~ nărûji, vîrfu gîlni, diălu búvnilor, ~ ono-freîului, în diă la cruşăsa, diălu momii, ~ cîrligului, ~ cocîrșului, vîrfu rîki, ~ păsăresci, rîpa-nântă, podu bôdi, podu lu rôiis, diălu brîzôlului, diălu crăzi, ~ hotăyilor, în diă la kătră, kîscu șîndili, la fîndu pețicu-lui, huibăna, pi kaptis; alte nume: gruăpa măși birî; terenuri de agricultură: la măsa birî, la hotăy, podu bôdi, pin-dăduăsa. Nume de munți: ketrôsu (a fost al com.Valea Sării), munțîșuărili (fost al com.Nistorești). Fostele sate ale comunei nistoreștiⁱ sînt: hoguârîli, bîtcăriⁱ, cornăriⁱ, tăbăcăriⁱ, găi-năriⁱ (zis și făgôt), bolovănuăsa, romăneștiⁱ (romăneștiⁱ), holăreștiⁱ, podu lu treîlă, podu dănăi. Dintre localitățile învecinate, mai nouă este fosta com. hierăstău (actualmente sat al com.Nistorești), cu satul Ungureni. Satele podu nărûji și pîrău hûmi (din com.Năruja) au ținut un timp de com.Nistorești. Pentru vrășuăia (fostă scătûra văsûlului, nume considerat de inf.drept poreclă; se pare că s-a numit și văsûu, după apa văsûi), se remarcă drept dife-

rențe de limbă pronunțiile gino (-ȝcuăci), iasă [= iese], sau diminutivul "fascelele" [?]. Alte localități vecine: poiăna, păltinu.

Locuitorii sînt pomicultori, crescători de vite și lucrează la pădure; cultivă, de asemenea, porumb și, mai puțin, grîu. Din cauza lipsei de pămînt au lucrat la vii, la podgórii (la jăriștea, odobești[†], vărsătura, pă-țăști[†], vîrteșcoiu, țifăști[†], unde mergeau chiar și copiii), la cînk (= la cîm-
pie) și la oi (în Transilvania); acum merg să lucreze și la mine. În sat exis-
tă sîat [popular], [R] consiliu, [V] primărie, școală generală, cămin cultu-
ral, bibliotecă, dispensar. Pentru cumpărături merg la bîlă^u, la Vidra (662)
(de Sf.Dumitru), la tikiriș, la bîrsăști[†], [R] la Năruja (de Sf.Ion) și la oraș,
la Focșani; copiii învață la licee la Vidra, la Galați, Focșani, Odobesti.

Nume: murzești[†] (murgu), dăntiș, aga, cornari [pla.] (córnea),
nistoroiu, diaconu, brătiⁱ, bercáru, bîtcă, băican, roman, cojocărești[†]. Pre-
nume: lîon, vasili, görgi, tuadir, ștefan, neculai, nirăuță, rădu (rar); mări-
uára (măria), iuána, vasilca, gergina, [R] vóica, túdura, magdaléna, [*] măgdă-
lina, zmaránda. Porecle: mohán ("neamul brătieștilor" <Bratie), frîncu, tigá-
ii ("bercarii"), buháiu sátului (este îngrijitorul de la primărie, neînșurat),
șuacá, bésa (familia Murgu), hîrán, oráus (fiul unui soldat german din 1916),
limbáu (familia Cojocar), gúșá ("cornarii"), hîrkiná, cîțu, crastavéti, sír-
bu, covrig^u, șaulică, córbea (unul negricios la față) (bărbați); susána, buár-
fa, búca, tîrșá, cîțuáia (femei).

A.Inf.pr.: AGA T.RADU (aga te rádu), poreclit ["mă polocrește"]
postoláki (este numele bunicului), în vîrstă de 46 de ani, născut în Nisto-
rești; locuiește în Nistorești-Bîtcari din 1947, de la căsătorie. A învățat
7 clase, citește ziare și multe cărți, ascultă emisiunile radioului. A fost
militar 12 luni (trei luni instrucție, trei pe front și șase luni în spital,
după ce a fost rănit, în Ungaria). Este agricultor și croitor, meserie de ca-
re s-a apucat din cauza invalidității (are piciorul drept amputat). Bunicul
său s-a născut în Nistorești, dar știe că tatăl acestuia era venit "din jos"
[=dinspre Brăila]. Soția, Măriuța, în vîrstă de 44 de ani, este născută în
satul pîrăuu húmii (care ține acum de com. Năruja); a învățat 5 clase. În
cursul anchetei apare notată cu [*]. Au trei fete, dintre care una este elevă
la liceu, la Bistrița-Năsăud. Inf.bum, inteligent, anticipă întrebările anche-
tatorului. Atent la faptele lingvistice (fiicei sale i-a pus chiar în vedere
să nu vină cu "vorba schimbată" din Transilvania; se interesează cum se scrie

h). (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1.VATRĂ I.ȘTEFAN, 68 de ani, 5 clase; născut în Herăstrău, locuiește în Nistorești din 1928. A lucrat la vie în zona Focșani - Odobeghi. (Viticultură; la anchetă a asistat și inf. pr.) 2.Román Će Šărbán (zis Niculăi), din satul românești[†], 57 de ani, 7 clase. Se ocupă de albine de oca 10 ani (cu "știubeie" la început); citește și cărți de specialitate. (Apicultură.) 3.Cristei Răda, 48 de ani, două clase. (Cînepă.) 4.ANUȚOIU V.VASILE, 47 de ani, 7 clase, cioban (de copil, ca și tatăl său) și agricultor. A fost angajat ca cioban doi ani la Miercurea-Ciuc sau prin alte sate din Vrancea (Bătinești). (Oierit.) 5.BAHNĂ A.SIMION, 61 de ani, două clase, din Herăstrău; a moștenit moara de la părinți; este și cioban. (Morărit.) 6.BUȘILĂ ȘTEFAN II, 48 de ani, 7 clase, agricultor (fost croitor) și rotar. (Meserii; cu [*] sînt notate răspunsurile inf.5.)

668.NEREJU, jud.VRANCEA

Situată la cca 60 km V de Focșani, la capătul unor drumuri județene, localitatea nerēju este menționată la 1747 (Nerej și "Nereju oel mic"; SAVA, I, 78). Se păstrează legenda că ar fi veche, de la ștefán šal mări, de cînd a împărțit muntii. Locuitorii, în număr de 951, sînt numiți nerējăni [pla.] (primul răspuns a fost șinevá din nerėj) și sînt porecliți mocăni[†], numele generic fiind acela de vrîșen[†]. Satele comunei, mici, sînt împrăștiate pe dealuri, pe o întindere mare, despărțite de rîpi și pîraie. De Anul Nou se umblă cu plûgu (cu tobă, buhai^u, fluier, clanarét); de Paști se umbla cu vălăria (flăcăii erau numiți valări[†]: se alegea un "vâtaf", apoi umblau din casă în casă, ridicînd în sus, de subsuori, pe toți membrii familiei; li se dădea ouă [roșii], pe care le ducea un flăcău numit "cloșcă", și păști, pe care le ducea un altul, numit iapă; la sfîrșit împărțeau între ei ouăle și păștile).

Prin mijlocul comunei curge zăbála, numită spre izvor zăbăluța, avînd ca afluenți pîrău mordanului, ~ argintării, ~ górului, múșa mări, ~ mici, hîrbóca, zîrna mici, ~ mări, vália bo'ului, pîrău négru, pîrău cu crémini, ~ monteóruului, ~ hângului, ~ neréjului; alte ape: pîrău ketrósului, ~ lui mănîșca, ~ lu ketrósu, ~ lu cuádi, ~ frăsînului, palcău, vália lápușului, pîrău kînului, ~ adînc^u (în hotar spre Spulber). Dealuri: kátra bézf, póni lui buliárci, úrșá, drăguțaia, montióru, titila, lăcu bádiului, kíscu cu soș, căpățîn[†], varática, mocliásca, hozúna, vlașca, poiénili sári; pentru

văi, citează nume de ape (vălia bôului etc.), "văli" însemnând aici pîrău; izlazuri: diálu négru, lăcu bádiului, kîscu cu soș, plăiu montiorului, hozuna, pîriu kînului, căpătîn¹, vărătica. Nume de munți: diálu négru, fúru mări, ~ mic^u zis goguani ("porócli"), piatra săcuiului, vetrila, čepărița, múša micî, ~ mări, gúrgu, góru, lăcău^u, mordánu, mănișca, ketrósu, mișina, lăpușu năru-jénilor, ~ nerejénilor. Satele comunei se numesc neréju mări, cu lunca, pódur¹ dudár¹, ~ strunga, sahástru (unde se fac vase de lemn: bóte, cófe, súberí, feredéi, cohiț, cofuai, bócli, șîstări; le vînd în satele din jur), kiscoșeșt¹, brădăseșt¹, pódur¹ huzúna; neréju níc^u, cu bezár¹, pódu neréju níc^u, pódur¹, cofărășt¹, kiricár¹, crășunár¹. Satele vecine: spúlber¹ (com. páltin), andriășu, necúli [=Neculele], locuit de munteni, cu care au relații diverse (schimburi de produse, căsătorii).

Locuitorii sînt muncitori la pădure (forestiér¹); inf. observă că pe buletine [de identitate] este scris agricultór¹; de fapt ei se ocupă și cu agricultura și cu creșterea vitelor. În vecinătatea comunei este ecsploatári di păduri (au fost aprox. 40 de hierăștái ale locuitorilor), unde veneau la lucru oameni din localitățile vecine, dar și din maramúriș. Înainte mergeau și ei la oi prin alte părți; acum merg să lucreze (dar puțini) și la alte exploatări forestiere (la nehóiu) sau la diferite întreprinderi (se citează Brăila). Există consiliu popular, școli, cămin cultural, dispensár, magazín [universal]. Pentru cumpărături se duc la Neculele (zilnic), la Focșani, Odobești; la Năruja merg la tîrgul anual. Copiii din sat merg la școli la Vidra (662), Focșani, Galați, P.Neamț.

Nume: kiricár¹ (kiricî), dudár¹ (dúdu), beteriŋgi, cărbunáru, borcáu, kiscóș^u ("nu kiscóc"), burs^u, macovéi^u (macovii), lupășc^u, gorgáu, brădác (brădác^u), crășún, cofăriá, béza. Prenume: îiôn^u, pávîl, tuádir, macovéi, neculái, maftéi^u, duńitru, g^uórgi, costantin, costicî; iuána, măriia, măriuára, mădgălína, nedélia, costánda, sánda, sáfta, gaftuána, zmăránda, oica. Porócli: gému, tuquí^u, tărășili, pîrsu (bărbați); tuána (femeie).

A. Inf. pr.: BETERINGHE GH.ION I (beteriŋgi ge îiôn întái; prin întái este deosebit de fratele său mai mic, numit tot Ion), din Nereju Mare (partea numită pódur¹ huzúna), în vîrstă de 51 de ani, a învățat 4 clase primári. Citește rar ziare, ascultă emisiunile radioului. Diferite ocupații (a lucrat în cooperația de consum și a fost președinte al sfatului popular) l-au pus în contact cu orașul în anii de după ultimul război. A făcut serviciul mi-

litar la Brăila și a luat parte la război. Lucrează ca muncitor forestier (a fost și "maiestru de exploatare") și face și agricultură. Tatăl a fost forestier, mama câșnic; soția, lambréta, este din spûlbir¹ și a urmat 3 clase; copiii au învățat diferite școli (meserii). Inf. cu simțul limbii dezvoltat, comentează fonetismele specifice graiului (se interesează de transcrierea lui y), uneori prin comparație cu cele ale graiului muntenesc de la Neculele, și selectează, în răspunsurile privitoare la aspecte morfologice, numai formele în uzul local. Anticipă prin răspunsuri întrebările de acest tip. (Și: Agricultură, Viticultură [are 800 de butuci și a învățat să lucreze de la un "cojan" de la Broșteni-Odobesti], Meserii: fierărie; texte.)

B. Alți inf.: 1. ION C. BRAT (brat^u), 61 de ani, 4 clase, muncitor la pădure, rotar și dogar (ușor bîlbîit; multe răspunsuri au fost repetate de soția sa [inf. 2], care a asistat la anchetă). Bunicii și părinții săi au avut "știubele"; nu a citit cărți de specialitate. (Apicultură, Meserii, mai puțin fierărie.) 2. Iuana Brat^u, 68 de ani, 4 clase, s-a ocupat cu țesutul. (Cînepă.) 3. BETERINGHE S. ION, 49 de ani, 4 clase, citește și cărți de zootehnie. (Oierit; a asistat și inf. pr.) 4. Macovéi Kiricⁱ, 67 de ani, 5 clase. A avut joagăr, moară; a fost primar. (Morărit.)

669. SOVEJA, jud. VRANCEA

Situată la 45 km V de Panciu, pe șoseaua spre Tg. Secuiesc, localitatea s^uovéja este menționată la 1646 (SAVA, I, 13), după construirea, de către Matei Basarab, a mănăstirii Dobromira (1644-1645); actele de vânzare a unei siliști de aici, întocmite cu acest prilej, permit deducția că așezarea ar fi mai veche cu aprox. o sută de ani (CATALOG, II, 365). Venirea locuitorilor (respectiv a unei părți a acestora) de la Rucăr și Dragoslavele pe la 1620 și, apoi, la începutul sec. al XVIII-lea (RĂUȚESCU, 42 și urm.) este general cunoscută (și tradiția întreținută prin școală). Se crede însă și că mai întîi s-ar fi aflat aici (numai) călugării de la mănăstire, iar că țărani ar fi fost împroprietăriți în sat de Al. I. Cuza. Pentru locuitori s-a înregistrat numele de s^uovejân [sg.], m^uocân; dealtfel, termenul de m^uocânⁱ este cunoscut ca nume generic pentru locuitorii din zonă și ca poreclă, din partea celor "de la cîmp", cojani, cum ar fi cei de la Străoane (659). Sînt 3442 de locuitori. Dintre obiceiuri, este de notat că nunta se face la trei case: la so-crul mare, la so-crul mic și la nuni; peste tot se strîng daruri. Mirilor li se făcea cadou, din partea rudelor, o pereche de dăsağ, cu obiecte de îmbră-

cămințe etc.; acum se dă o râniță. Locuitorii sînt deosebit de harnici și economi (de exemplu, drept "cuiabar", în loc de un ou se pune și o ceapă mică). Portul vechi este bine păstrat; femeile au început să poarte rochii abia în ultimul timp.

Prin sat curge pîrîul dragomîra, iar în raza comunei cea mai importantă apă este șușița, în care se varsă kilúgu, kiua mică, ~ mări, dumicușu, cremenetu, cîrligata. N.top.: diálu biserîci, ~ mînăstiri, ~ cruci, făcău, roșkila, diálu cîocoșili, ~ brăduli, ~ dumicușuli, ~ mîori, ~ horjogi, ~ golășăilor; vălia dragoslîoveni, ~ rucăreni. Au "odăi" pe locuri "așezate": kiua, brădu, dumicuș, cîocoșila, fîndu kii, horjuaga, sărata, pă kilug. Nume de munți: zbîoîna, frăsinis, rikitașu [mare]. Cele două părți ale așezării se numesc rucăreni (cu o parte numită vălia cîmpuli) și dragoslîoveni. Localitățile vecine (de fapt, unele la zeci de km, peste munți), toate mai vechi, sînt negîrléști (666), tulnic, mînăstirea cășin, brétcu (la 20 km spre V), gilénța și cîmpur (v.665), cu care se aseamănă în ceea ce privește vorbirea.

Localnicii sînt muncitori la pădure, cresc vite și fac și agricultură, la "mogia" de la Mărășești, de cîteva sute de ha, pe care au primit-o la împrăștierea din 1921. S-au ocupat și cu cărăușia: duceau cherestea spre Mărășești, Panciu, Tecuci, Focșani, iar de acolo aduceau cereale. Femeile prelucrau intens lîna (se toarce și se țese curent). Pînă în 1940 a existat o fabrică de cherestea ("Carpați"), la care veneau să lucreze și oameni din localitățile învecinate. Punct turistic; de cîtva timp este stațiune climaterică organizată (vile). Există sfat [popular], școală, bibliotecă, dispensar, vîlcîl silvic. Pentru cumpărături merg în satele din jur, la Cîmpuri, Vidra (662), iar copiii se duc la școli la Panciu, Mărășești, Focșani, Galați, București.

Nume: șarbân, bălân, gîmpu, țurbica, răvaș, gibirdic, celmări, cristea, nedelcu, hăntă, țicoi, morînglăv, buggez, stélea, nağıt, tóma, pópa, mérka, samoilă, diaconu, mehedint, vîntdăváră (din liste afișate: Vîlcu, Pogan, Șchiopu, Ionașcu, Iordache, Constea, Tanga, Singurel). Prenume: grigîori, görgi, vasile, lión, neculai, ștefán, gítă, mihai, flórea, [R] valéru, nicușor, novidu, romulús, mîrcă; mariia ("nume frumos la purtat"), marina, domnica, fluaria, liuana, sánda, dóbra, vîoica, [R] mișulica, valerica, denisiia, caudéla. Porecle (de fapt, utilizate pentru identificare, nu sînt socotite supărătoare): cócu bléndi, caraimán (bălân, ~), cîc, livét, hodoruágá.

A. Inf.pr.: SAMOILĂ V. GRIGORE (samoilă grigore), poreclit cîreășă

(de fapt, supranume), în vîrstă de 62 de ani, din Dragosloveni (de unde sînt și majoritatea celorlalți inf.), a învățat 4 clase; citește, rar, ziare, sau cîte o carte de pomicultură. Serviciul militar la Focșani; a fost în război. Este agricultor, a făcut cărăușie la Panciu, Mărășești; timp de 7-8 ani, înainte de armată, a lucrat ca salahor la fabrică. Merge rar la oraș (înainte, cînd lucra la pămînt la Mărășești, mergea de două-trei ori pe vară la piață). Părinții au fost crescători de vite la odăi (în marginea satului); soția a învățat 3 clase. Inf. vorbește un grai de tip muntenesc în care au pătruns însă elemente ale graiurilor moldovenesti de sud. Pentru graiul original pot fi semnalate fapte ca ĉ, ĝ, pă, pîn, dîn, ġenúk, mănúk, ăl, a, ăla, ăia, truă-că 'leagăn', aréte 'uliu'. Pentru -u (final) puternic (poate uneori chiar silabic?), o dovadă o constituie prezența lui în rimă, într-o zicală despre felul cum trebuie rărit porumbul la prașila a doua: dăcă-i rar / Umpli căru / dăcă-i des / Umpli fésu ! Inf.inteligent, uneori însă poate prea docil. Anchetă a avut loc la școală. (Și: Agricultură; texte.)

B. Alți inf.: 1. RĂDUȚA GHEORGHE, 45 de ani, 7 clase și școală de brigadier. Se ocupă de vița de vie din 1930, lucrînd, ca și consătenii săi, la Mărășești. (Viticultură; ca inf. ocazional [*] apare Cosór Marín, 82 de ani, 4 clase, 3 ani la școala de meserii, tâmplar și vechi viticultor.) 2. MERCHEA GH. NECULAIE, de loc din Rucăreni, 55 de ani, 5 clase și 3 ani la o școală industrială de pielărie din Focșani; se ocupă de albine de cca 25 de ani, citește reviste de specialitate. (Apicultură.) 3. Ilíi I Domníca, poreclită, după soț, stánu bábi, 57 de ani, 4 clase. (Cînepă; texte.) 4. BOC I. GHEORGHE, 54 de ani, 4 clase, a lucrat la oi de la vîrsta de 16 ani. (Oierit.) 5. BUNGHEZ N. VASILE, 55 de ani, 4 clase și 3 ani la o școală de tâmplărie din Adjud (este și rotar). Lucrează ca morar din 1935. (Morărit.) 6. Sfírnóg Górgi, 29 de ani, 5 clase. (Meserii: rotărie, dulgherie, lemnărie.) 7. BALAN ION, 65 de ani. (Meserii: dogărie.) 8. Hántá Ne Flórea, 57 de ani, 4 clase și 3 ani la școala de meserii din Adjud. (Meserii: fierărie.) 9. BUNGHEZ I. GHEORGHE, 35 de ani, 9 clase, cojocar. (Meserii: pielărie.)

670. HÎRJA, OITUZ, jud. BACĂU

Satul este situat la cca 30 km N de municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej, pe șoseaua spre Brașov; hîrja apare ca nume de moșie la 1623 (CATALOG, V, 445); ca sat este menționat la 1816 (CONDICA, 28). Pînă în 1968 a fost comună; actuala așezare Oituz s-a numit înainte Grozești. Se presupune că lo-

cultorii (în număr de 812) ar fi veniți din Muntenia, ca și sovejenii. Poartă numele de [σ] hîrjân; -jân¹ și sînt porecliți gușat¹ (așa le zic poienări, locuitorii din Poiana Sărată) sau mocân¹ (așa le zic cei din grozești); cu acest termen sînt desemnați locuitorii din zona muntoasă ("în sus, pînă la Brețcu"), începînd de la Grozești. În sat locuiesc și cîțiva unguri (éget, fabián), care vorbesc însă numai românește.

Prin sat curge oitúzu (numit astfel "pînă se varsă în trutúș"), avînd ca afluenți următoarele pîraie: cernica, pîrîu hótulu, ~ rotăriii, ~ anistoruáii, ~ fేశci (fేశca), ~ kínulu, fేశca dîn jos, ~ lu martin. N.top.: diálu pópi, ~ bobéica, ~ păcurárilor, poiana drăstăriți, ~ bobéici, ~ lu ticălúță; izlazuri: prundu păcurárilor, ~ cătáni, la vămă; o rîpă se numește hí-
gu bábí ([*]). Nume de munți: corazláu, vírfu pópi, ~ bobéici. Părțile satului sînt cótú móri, sátu märe, cótú dă jos. Localitățile învecinate: grozești sau oitúz, cu satul fierăstrău (locuitorii "vorbesc cu șe [= ș]"), poiana sărată (despre care se crede că ar fi mai nouă); peste pădure, la E, se află mănăstirea [Cașin], iar la N, Slănicul, unde sînt angajați (paznici, la grădini) mai mulți locuitori din Hîrja (circulă pe o cărare, prin munte).

Locuitorii sînt muncitori forestieri și, înainte, se ocupau și de cărăușie (duceau cartofi pînă la Prut); oameni din alte părți vin aici să lucreze la pădure (stau la cábánă). Înainte (și, în parte, și acum) localnicii mergeau la lucru la cîmp, la vie și la cules (și cărat) porumb, sfeclă, pe la Mărășești, Panciu, Tecuci. În ultimul timp, tinerii merg la lucru în municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Există șcuálă, cămín [cultural], magazín [universal]. Satul se întinde cam pe 2 km, casele fiind așezate pe prúndur¹, pe malul Oituzului. Pentru cumpărături se duc la onéști¹, unde își dau și copiii la școli (și la brășov, tîrgu uogna, Bacău).

Nume: uânca, comănec, apóstu [=Apostol], vrîncănu, manóle, rúsu, drîngă, egét, kiriác, negoiescu, ikim, nenu, marțafóiu. Prenume: ión (i se zice níță), neculái, vasile, górgé, [T] adrián, valéru, mîrcă; ána, maríia, zîncă, victóriia, auríca, [R] vergína, dóina. Cum îi polocrești: mănăilă, há-
plea, tocănéte, lića-pérca, batóg.

A. Inf. pr.: OANCEA I.N.ION (uânca; se adaugă N. pentru că în sat mai există doi Oancea I.Ion, fiind obiceiul ca fiul să poarte numele tatălui, iar fiica pe-a mame-sii); este poreclit mănăilă (după numele bunicului, care a preluat numele tatălui său vitreg), în vîrstă de 57 dă an¹, a învățat 4

clase și a citit manuale de școală de ale copiilor (i-au plăcut cele de geografie și de istorie). A făcut serviciul militar la Miercurea-Ciuc și a fost în război (a stat câteva luni în spital la Iași și la București). În tinerețe mergea săptămînal la Tg.Ocna. A fost agricultor (a avut 5 ha de pămînt la Bogdănești, localitate pentru care semnalează că se vorbește cu ș) și, între anii 1945-1965, a lucrat la pădure și a făcut cărăușie. Părinții au fost agricultori; soția sa a învățat 5 clase; au un băiat, elev la Brașov. O soră a inf. este învățătoare la rîp¹ [=Rîpile], iar un frate al său a lucrat la Teatrul național din Cluj-Napoca. Inf. bun, cu simț critic, vorbind un grai de tip muntenesc (care este cel al localității), semnalat încă de Sever Pop în ancheta sa pentru ALR I din 1934; fapte relevante: ș, ș; s, z, ș, j, ț sînt urmate de e, i; prepozițiile dă, pă, dîn; -ă, -e; diftongul -eă (-eă-), față de -é (-é-) din graiurile de tip moldovenesc; pronumele demonstrative ăla, ăia, ăia, ălea; termeni ca truăcă 'covată', pîpotă etc. Un sunet caracteristic este -ě (-ě) în finala unor cuvinte ca mîntě, cărně etc. (Și: Agricultură, Viticultură; cînd am înregistrat textele dialectale, într-o anchetă ulterioară, inf. era decedat.)

B. Alți inf.: 1. MARȚAFOIU GH. NICOLAE, 38 de ani, 7 clase; părinții au avut "buduroaie"; el citește și cărți de specialitate. (Apicultură.) 2. OANCEA V. MARIA, 71 de ani, 5 clase; țesutul este pentru ea o meseriie, dar a lucrat mai ales la lînă. (Cînepă.) 3. GHEORGHE ION MARȚAFOIU, 63 de ani, 4 clase; de la 14 la 18 ani a fost la Brețcu, la mocănt¹, unde a învățat meseria; umbla cu oile prin bălțile Prutului și prin Transilvania. A făcut apoi stîină în sat și, toamna, mergea cu oile pînă pe trotuș, la grădini, la "vărzării". (Oierit.) 4. BUCUR NICULAI, 47 de ani, 4 clase; ocupația este moștenită de la părinți. (Morărit.) 5. PETROIU GEORGE, 83 de ani, două clase, dulgher. (Meserii.)

DATA ANCHETELOR, ANCHETATORI (ȘI PARTICIPANȚI)

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
461	23-28.X.1972; transcri- ere: 3-11.XI.1972	AT	23-28.X.1972	AT
462	22.IX -1.X.1970	AT	22.IX-1.X.1970	AT
463 ⁺	5-15.XI.1970	AT	5-15.XI.1970 11-15.IV.1973	AT AT
464 ⁺	23-25.XI.1972; trans- criere: 15-30.VIII.1974	AT	29-31.VII.1969	AT,GI
465	17-21.VII.1972; trans- criere: 1-15.IX.1974	AT	17-21.VII.1972	AT
466 ⁺	5-7.V.1970	AT	5-7.V.1970 30-31.V.1979	AT AT
467	17-21.XI.1972; trans- criere: 16-30.IX.1974	AT	17-21.XI.1972	AT
468	Inf.I: 29.I-4.II.1973; transcriere: 3-11.III. 1973 Inf.II: 20-24.XII.1970	AT	20-24.XII.1970 29.I-4.II.1973	AT AT
469	10-14.V.1968 3-12.V.1971	AT (IF,IN,VA) AT	10-14.V.1968 3-12.V.1971	IF (AT,IN) AT
470	9-13.VI.1969	AT	9-13.VI.1969	AT
471 ⁺	23-27.III.1973	IF	28.X-1.XI.1968 31.V-1.VI.1976	DH,IF,IN IF (CZ)

⁺ În punctele astfel marcate s-au făcut anchete de probă sau suplimentare, menționate la sfârșitul tabelului, unde sînt date și siglele anchetato-
rilor și participanților la anchete.

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
472	11-15.V.1971	IF	2.VI.1976	IF (CZ)
473 ⁺	24-28.VII.1969	AT (GI)	24-28.VII.1969	AT,GI
	25.III-2.IV.1972	AT	25.III-2.IV.1972	AT
474	28-31.VII.1971	AT	28-31.VII.1971	AT
			11-12.XII.1973	AT
475	1-4.VI.1971	AT	1-4.VI.1971	AT
476	25-28.III.1971	AT	25-28.III.1971	AT
			5-6.IV.1980	HB
			19-20.VI.1982	HB
477	1-5.IX.1970	AT	1-5.IX.1970	AT
			8-9.IV.1980	HB
			21-22.VI.1982	HB
478 ⁺	4-7.VI.1971	AT	25-28.V.1967	AT,IF,IN
			4-7.VI.1971	AT
			23-24.VI.1982	HB
479	1-3.II.1971	AT	1-3.II.1971	AT
			12-13.IV.1980	HB
			25-26.VI.1982	HB
480	27-30.IV.1972; trans- criere: 2-14.V.1972	AT	27-30.IV.1972	AT
			17-18.VI.1973	AT
481	4-8.VI.1969	AT	4-8.VI.1969	AT
	8.VIII.1973		8.VIII.1973	AT
482 ⁺	25-30.XI.1971; trans- criere: 10-16.XII.1971	AT	25-30.XI.1971	AT
			29.III-1.IV.1972	AT
483 ⁺	20-24.V.1971; trans- criere: 25-30.V.1971	AT	20-24.V.1971	AT
			12-14.V.1975	AT
484	Inf.I: 9-11.VIII.1973; transcriere: 1-8.IX.1973	AT	20-24.VII.1970	AT
	Inf.II: 20-24.VII.1970		9-11.VIII.1973	AT
			1-2.III.1976	AT
485	5-8.X.1972; transcrie- re: 10-19.X.1972	AT	5-8.X.1972	AT
			5-6.VI.1975	AT
486	22-26.III.1970	AT	22-26.III.1970	AT
487	27-31.VIII.1970	AT	27-31.VIII.1970	AT
488	15-19.X.1971; transcri- ere: 23-30.X.1971	AT	15-19.X.1971	AT

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
489 ⁺	13-16.XII.1969	IN	14-15.XII.1976	IN
490	9-13.IV.1971	AT	9-13.IV.1971 1-2.X.1971	AT AT
491	1-4.II.1970 14-16.VI.1973	AT AT	1-4.II.1970 14-16.VI.1973	AT AT
492	6-11.II.1969	AT	6-11.II.1969 7-8.IV.1982	AT HB
493	Inf.I: 30.X-2.XI.1973; transcriere: 4-12.XI.1973 Inf.II: 26-30.IX.1971	AT	30.X-2.XI.1973 15-16.V.1980	AT HB
494 ⁺	20-24.I.1969	AT	20-24.I.1969 10-11.II.1972	AT HB
495	21-25.VI.1971	AT	21-25.VI.1971 9-10.II.1972	AT HB
496	29.X-2.XI.1971; trans- criere: 3-9.XI.1971	AT	29.X-2.XI.1971	AT
497	23-27.V.1970	IN	26-28.III.1973	IN
498 ⁺	27-30.V.1970	IN	17-18.X.1974	IN
499	11-15.XI.1970	IN	29-31.III.1973	IN
500	8-12.XII.1969	IN	13-14.III.1973	IN
501 ⁺	11-14.XI.1971; trans- criere: 16-25.XI.1971	AT	11-14.XI.1971 20-23.I.1972	AT AT
502	19-24.VI.1970	AT	19-24.VI.1970 7-8.II.1972	AT HB
503	16-19.III.1972	AT (HB)	16-19.III.1972	HB (AT)
504	25-29.VII.1969	IN	23-24.XI.1973	IN
505	5-8.X.1968	IN	24-25.VI.1976	IN
506	1-4.VIII.1969	IN	26-27.IX.1972	IN
507	5-8.II.1971	IN	22-24.VI.1972	IN
508 ⁺	1-4.XII.1970	IN	20-21.V.1976	IN
509 ⁺	27-30.XI.1970	IN	19-20.V.1976	IN

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
510 ⁺	24-28.IX.1969	IN	19-20.X.1974	IN
511 ⁺	23-27.IX.1971	IN	21-22.X.1974	IN
512 ⁺	23-26.IV.1971	IN	22-23.VI.1976	IN
513	3-7.IV.1971	IN	28-29.VI.1972	IN
514	21-25.I.1969	IN	28-29.IX.1972	IN
515 ⁺	31.V-4.VI.1968	IN (IF, VA)	31.V-4.VI.1968 31.V-1.VI.1978	IF, IN IN
516 ⁺	26-30.IV.1971	IN	30.IX-1.X.1976	IN
517	14-18.VII.1970	IN	26-28.VI.1972	IN
518 ⁺	19-22.VII.1970	IN	27-28.IX.1976	IN
519	28-31.V.1971	IN	28-31.V.1971	IN
520	22-25.IX.1970	IN	21-22.XI.1973	IN
521	9-12.II.1971	IN	15-16.III.1973	IN
522	5-9.XII.1968	IN	1-2.VIII.1972	IN
523	25-28.IV.1972	IN	30-31.III.1977	IN
524	20-24.V.1969	IN	20-24.V.1969 29.III.1977	IN IN
525	11-14.XII.1968	IN	31.III-1.IV.1976	IN
526	10-14.XI.1971	IN	4-5.IV.1975	IN
527	22-26.X.1968	IN	1-3.VI.1972	IN
528	16-20.VI.1969	IN	2-3.IV.1975	IN
529	20-24.IV.1970	IN	29-31.V.1972	IN
530 ⁺	30.X-2.XI.1969	IN	30.X-2.XI.1969 3-4.IV.1972	IN IN
531	13-15.VIII.1969 17-18.VIII.1973	VA	7-8.IX.1974	HB
532 ⁺	20-25.VI.1970	IN	15.VII.1973	IN
533	9-12.VIII.1969	VA	5.VII.1975	HB
534 ⁺	17-20.VI.1970	IN	18-19.V.1972	IN

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
535	5-6.XI.1970 17-20.XI.1970	VA	12-14.XI.1974	HB
536	26-28.IX.1968	VA (DH,IF,IN)	26-28.IX.1968 2-3.VII.1974	IF,IN HB
537 ⁺	23-26.IV.1974	VA	6-7.VII.1974	HB
538	5-6.X.1973 4-5.I.1974	VA	5-6.X.1973 27.III.1979	VA (HB) HB
539	17-20.IX.1970	IN	28.VI.1973 2.VII.1973	IN IN
540	20-22.II.1969 1.VIII.1969	VA	2-3.VII.1974	HB
541	21-24.III.1970	IN	29.VI-1.VII.1973	IN
542	22-25.X.1970	IN	2-3.VII.1975	IN
543	25-29.III.1970	IN	22-24.IX.1975	IN
544	16-20.III.1970	IN	25-27.IX.1975	IN
545	12-16.VI.1970	IN	9-10.VI.1977	IN (HB)
546	14-17.VII.1971	IN	30.VIII-2.IX.1972	IN (CZ,HB)
547	1-3.III.1972 20-22.X.1972	VA	9-11.IX.1974	HB
548	23-25.XI.1973 5-7.XII.1973	VA	5-7.XII.1973	VA,HB
549	30.VII-2.VIII.1971	IN	25-27.III.1976	IN
550	23-26.IX.1970	IF	23-26.IX.1970	IF
551	30.III-3.IV.1972	IN	30.III-3.IV.1972 5.VI.1980	IN IN
552	1-5.XII.1971	IN	27-29.VII.1977	IN
553	25-29.IX.1970	IN	9-10.VII.1975	IN
554	6-11.I.1972; trans- criere: 13-22.I.1972	AT	6-11.I.1972	AT
555	9-12.IX.1972; trans- criere: 15-30.IX.1972 Inf.II: 19-21.X.1968	AT (GI,HB) AT (HB)	9-12.IX.1972 19-21.X.1968	AT,GI,HB AT,HB

Punc- tul	Ancheta ou chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
556	28.I-1.II.1969	IF	28.I-1.II.1969 29.VIII.1969 24-25.IX.1975	IF IF (DH,HB,IO,ZM) IF
557	11-14.VII.1970	IF	26.VI.1971	IF (DH,HB,IO)
558	27-31.I.1971	IF	9.III.1974	IF
559	24-27.XI.1970	IF	26-27.XI.1974 9.VI.1977	IF IF
560	28-31.VI.1969	IF	29-30.VII.1969	IF (DH,ZM)
561	1-4.VIII.1969	IF	27-28.VIII.1969 22-23.IX.1975	IF (DH,ZM) IF
562	3-6.II.1971	IF	24.VI.1971	IF (DH,HB,IO)
563	26-30.IX.1971; trans- criere: 5-12.X.1971	AT	26-30.IX.1971 10-12.XII.1981	AT HB
564	21-23.VI.1969	AT	21-23.VI.1969 17-18.V.1980	AT HB
565	5-9.XII.1972; trans- criere: 11-20.XII.1972	AT	5-9.XII.1972 12-14.XI.1973 28-29.IX.1981	AT AT HB
566	13-15.III.1970	IF	23-24.VI.1971	IF (DH,HB,IO)
567 ⁺	9-12.VII.1968	IF (IN)	9-12.VII.1968 22.VIII.1976 20.II.1978	IF,IN IF IF
568 ⁺	13-17.VI.1969	IF	12-13.VII.1968 19-20.II.1978	IF,IN IF
569	16-18.III.1970	IF	28-30.VII.1973	IF
570	6-10.V.1968	IF (AT,IN,VA)	6-10.V.1968 4-5.VI.1976	IF,IN IF (CZ)
571	5-9.III.1970	IF	5-6.IX.1974	IF
572	17-21.VI.1969	IF	17-21.VI.1969 28.VIII.1969 24.VIII.1976	IF IF (DH) IF
573	27-30.IV.1971	IF	24-25.VI.1974	IF

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
574	23-28.VII.1969	IF	24-28.VII.1969 25.VIII.1969 3-4.VI.1976	IF IF (DH,ZM) IF (CZ)
575	5-9.XI.1968	IF (DH)	5-9.XI.1968 27.VII.1969	IF (DH) IF (DH,ZM)
576	25.XI-1.XII.1970	IF	28-29.VII.1969 4-5.IX.1976	IF (DH,ZM) IF
577	14-18.VII.1968	IF (IN)	14-18.VII.1968 19-21.VIII.1977	IF,IN IF
578	18-21.II.1971	IF	19-20.VI.1973	IF
579	13-19.IX.1968	IF	13-19.IX.1968 20-21.VI.1973 14.X.1974	IF IF IF
580	31.V-4.VI.1972	IF	31.V-4.VI.1972 24.VI.1973	IF IF
581	22-25.II.1971	IF	22.VI.1973	IF
582	15-17.IX.1970	IF	3.III.1974	IF
583	10-12.III.1970	IF	1-2.III.1974	IF
584	23-26.I.1971	IF	4.III.1974	IF
585	8-13.VI.1968	IF	7.X.1968 27-28.II.1975	IF IF (CZ)
586	17-21.X.1972	IF	23.VI.1973 7.VI.1977	IF IF (CZ)
587	27-30.X.1970	IF	12.II.1973	IF
588	3-7.III.1969	IF	28-29.VI.1974 24.VIII.1977	IF IF
589	8-11.III.1969	IF	18-19.VI.1973	IF
590	16-19.VI.1970	IF	12-13.IX.1973	IF
591	9-12.VI.1970	IF	13-14.II.1973	IF
592	10-15.I.1969	IF	20-22.VII.1972	IF (CZ,HB)

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
593	24-29.IV.1969	IF	24-29.IV.1969 13-14.VII.1972 6.VI.1977	IF IF IF (CZ)
594	17-22.VI.1968	IF	17-22.VI.1968 24.VI.1973 10.X.1977	IF IF IF (CZ)
595	6-9.VI.1970	IF	11-12.III.1974 8.VI.1977	IF IF (CZ)
596	25-28.IV.1972	IF	10.II.1973	IF
597	4-8.IV.1974	VA	1-2.X.1975	HB
598	9-10, 22-23.II.1971	VA	1-2.IV.1974	HB
599	9-11, 28.XII.1970	VA	25-28.II.1974	HB,VA
600	16-20.I.1974	VA	10-12.VII.1975	HB
601	23-26.IX.1971 6-9.II.1973	IF	6-9.II.1973	CZ,IF
602	11-14.IX.1970	IF	21-22.VI.1972 5.VIII.1972	IF IF (CZ,HB)
603	16-19.IV.1970	IF (ZM)	19-20.VI.1972	IF
604	30.III-2.IV.1972	IF	23-24.VI.1972	IF (CZ)
605	24-27.II.1972	IF (HB)	24-27.II.1972 3-4.VIII.1972	IF (HB) IF (CZ,HB)
606	1-3, 7-10.II.1974	VA	9-10.VII.1975	HB
607	1-4.IV.1968	VA (IF,IN)	1-4.IV.1968 3-4.X.1975	IF,IN,VA HB,VA
608	22-24.XI.1971	VA	22-26.III.1979	HB
609	15-17.IX.1971	VA	25-26.VI.1976	HB
610 ⁺	10-15.X.1967 7.VI.1968	VA (AT,IF,IN) VA (IF,IN,SD)	7.VI.1968 23-24.II.1974	IF,IN VA,HB
611	8-11.IX.1971	VA	18-19.VI.1973	HB
612	26-29.VIII.1971	VA	13-14.IX.1973	HB
613	25-27.IX.1971	IF	28.II.1972 2-3.VIII.1972	IF (HB) IF (CZ,HB)

Punc- tul	Ancheta cu chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
614	12-15.VI.1970	IF	1-2.VIII.1972	IF (CZ,HB)
615	24-28.II.1972	SD (DH,HB)	24-28.II.1972	SD (DH,HB)
616	30.III-3.IV.1972	SD (CZ,DH,HB)	30.III-3.IV.1972	SD (CZ,DH,HB)
617	9-13.II.1973	VA	29-30.III.1974	HB
618	2-6.II.1972	VA	10-11.IX.1973	HB
619	13-15.IV.1970 8-9.IX.1970	VA	20-21.VI.1973	HB
620	3-5, 26-29.XII.1971	VA	4-7.VII.1978	HB
621	12-13, 26-28.XI.1971	VA	27-28.VI.1976	HB
622	12-15.II.1971 2-3.III.1971	VA	22-23.VI.1973	HB
623	3-6.XI.1972	VA	8-9.VI.1972 7.VII.1973	HB HB (VA)
624	24-26.XI.1972 3-6.VII.1973	VA	3-6.VII.1973	HB,VA
625	12-15.XI.1971	SD (DH,HB)	12-15.XI.1971	SD (DH,HB)
626	26-30.IV.1972	SD (CZ,DH,HB)	26-30.IV.1972	SD (CZ,DH,HB)
627 ⁺	2-5.IV.1971	SD (DH,HB)	2-5.IV.1971 21.V.1977	SD (DH,HB) SD (DH,HB)
628	21-24.XI.1970	SD (DH,HB,IO)	21-24.XI.1970	SD (DH,HB,IO)
629	8-11.X.1969	SD (DH)	23.V.1971	SD (DH,HB)
630	7-10.V.1968	SD	23-24.V.1971	SD (DH,HB)
631	24-27.X.1970	SD (DH,HB,IO)	24-27.X.1970	SD (DH,HB,IO)
632	16-20.XI.1970	SD (DH,HB,IO)	16-20.XI.1970	SD (DH,HB,IO)
633	28.VII-1.VIII.1970	SD (DH,HB)	28.VII-1.VIII.1970	SD (DH,HB)
634	9-13.X.1968	SD	9-13.X.1968	SD
635	6-10.III.1969	SD	6-10.III.1969	SD
636	23-25.III.1970	SD	3.XII.1971	SD (DH,HB)
637	14-17.XI.1967	SD	2.XII.1971	SD (DH,HB)

Puno- tul	Ancheta ou chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
638	18-22.XI.1967	SD	4.XII.1971	SD (DH,HB)
639 ⁺	19-22.III.1970	SD	1.XII.1971 22.V.1977	SD (DH,HB) SD (DH,HB)
640	10-14.VI.1968	SD	10-14.VI.1968	SD
641	27-31.VIII.1969	SD	27-31.VIII.1969	SD
642	15-18.III.1970	SD	16-17.XI.1971	SD (DH,HB)
643	11-14.X.1969	SD (DH)	26.IV.1971	SD (DH,HB)
644	17-19.V.1970	SD	25.V.1971	SD (DH,HB)
645	20-22.V.1970	SD	24.V.1971	SD (DH,HB)
646	8-11.VII.1968	SD	22.V.1971	SD (DH,HB)
647	19-23.X.1970	SD (DH,HB,IO)	19-23.X.1970	SD (DH,HB,IO)
648	14-17.V.1969	SD (DH)	14-17.V.1969	SD (DH)
649	19-22.I.1969	SD	19-22.I.1969 29.IX.1972	SD SD (DH,HB)
650 ⁺	14-18.II.1969	SD	25.IV.1971	SD (DH,HB)
651	6-9.XII.1968	SD	6-9.XII.1968 28.IX.1971	SD SD (DH,HB)
652	20-23.IX.1967	SD (AT,IF)	20-23.IX.1967 24.IV.1971	SD (AT,IF) SD (DH,HB)
653	16-20.IX.1969	SD	29.IX.1971	SD (DH,HB)
654 ⁺	28-31.V.1968	SD	23.IV.1971 29-30.III.1974	SD (DH,HB) SD (DH,HB)
655 ⁺	20-23.IV.1970	SD (DH,ZM)	20-23.IV.1970 23.V.1977	SD (DH,ZM) SD (DH,HB)
656	16-19.IV.1970	SD (DH,ZM)	16-19.IV.1970	SD (DH,ZM)
657	16-19.VIII.1969	SD (DH)	16-19.VIII.1969	SD (DH)
658	25-30.IX.1968	SD	27.IX.1971	SD (DH,HB)
659	14-17.X.1967	SD	13.VII.1971	SD (DH,HB)
660	22-26.VI.1970	SD (DH)	22-26.VI.1970	SD (DH)

Punc- tul	Ancheta ou chestionarul	Anchetator	Anchete de texte	Anchetator
661	5-8.VIII.1968	SD (GI)	5-8.VIII.1968	SD (GI)
662	25-29.IV.1969	SD	25-29.IV.1969	SD
663	22-25.II.1971	SD (DH,HB)	10.VII.1971 28.IX.1972	SD (DH,HB) SD (DH,HB)
664	16-19.II.1968	SD	11.VII.1971	SD (DH,HB)
665	22-25.IX.1970	SD (DH,HB,IO)	12.VII.1971	SD (DH,HB)
666	26-30.VI.1970	SD (DH)	26-30.VI.1970	SD (DH)
667	20-23.IX.1969	SD	30.IX-1.X.1971	SD (DH,HB)
668	14-18.VI.1969	SD	1-2.X.1971	SD (DH,HB)
669	18-21.X.1967	SD	26-27.IX.1970	SD (DH,HB,IO)
670 ⁺	23-26.IX.1968	SD	26-27.II.1971 27.IX.1972 24.V.1977	SD (DH,HB) SD (CZ,DH,HB) SD (DH,HB)

⁺ Anchete de probă : 464 : 29-31.VII.1969, AT (GI); 471 : 28.X-1.XI. 1968, IF (DH,IN); 473 : 13-16.VIII.1967, IF,IN; 478 : 25-28.V.1967, AT,IF,IN; 494 : 20-24.II.1967, SD (IN); 530 : 5-8.X.1966, SD (IN,VA); 532 : 20-25.VI.1970, SD (IN); 534 : 3-4.IV.1969, AT,IF,IN; 537 : 23-28.III.1967, SD (IN,VA); 567 : 7-12.VIII. 1967, AT,IF,IN; 568 : 16-19.IV.1967, SD (AT,IN); 610 : 28.IX.1967, VA (IN,SD); 650 : 20-22.IX.1967, VA (IN).

Anchete suplimentare : 463 : 11-15.IV.1973, AT; 466 : 30-31.V.1979, AT; 482 : 29.III-1.IV.1972, AT; 483 : 12-14.V.1975, AT; 489 : 14-15.XII.1976, IN; 498 : 17-18.X.1974, IN; 501 : 20-23.I.1972, AT; 508 : 20-21.V.1976, IN; 509 : 19-20.V.1976, IN; 510 : 19-20.X.1974, IN; 511 : 21-22.X.1974, IN; 512 : 22-23.VI.1976, IN; 515 : 19-20.V.1976, IN; 516 : 30.IX-1.X.1976, IN; 518 : 27-28.IX.1976, IN; 627 : 21.V.1977, SD (DH,HB); 639 : 22.V.1977, SD (DH, HB); 654 : 29-

30.III.1974, SD (DH,HB); 655 : 23.V.1977, SD (DH,
HB); 670 : 24.V.1977, SD (DH, HB).

Siglele anchetatorilor (participanților) : AT = Adrian Turculeț; CZ =
Cecilia Zoler; DH = Doina Hreapcă; GI = Gavril
Istrate; HB = Horia Bîrleanu; IF = Ion A.Florea;
IN = Ion Nuță; IO = Ioan Oprea; SD = Stelian
Dumistrăcel; VA = Vasile Arvinte; ZM = Zamfira
Mihail.

